This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

JONAS LIE

SAMLEDE VÆRKER

FEMTE BIND

Digitized by Google

Digitized by Google

JONAS LIE

SAMLEDE VÆRKER

FEMTE BIND

KJØBENHAVN
GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG
FR. BAGGES BOGTRYKKERI
1902

Digitized by Google

PT8906
1902
v.5/6

Digitized by Google

GAA PAA!

(1882.)

Digitized by Google

Digitized by Google

I.

GAMLE JAN JUHL I AAFJORDEN. — SILDEKONGEN. — — BYGDEKONGEN.

Rygtet gik indover Fjordene, at en underlig Fisk var fanget. Den var saa og saa beskaffen, nogle sagde ni, nogle atten Alen lang, nogle endnu længere. Den var taget i Fjæren paa Udsiden af Karmøen, var oventil blinkende blaa, violet og purpur-rød ligesom en funklende Regnbue, under skinnende hvid som Sølv, og den havde et Mærke som en ildfarvet Krone paa Hovedet.

Man mente, det var Sildekongen, og at det betød ustyrtelig rigt Fiske.

Store og smaa samlede Folket sig, hvergang der kom en Baad udenfra, henover de isede, halvbare, blæsende Hauger, hvor de bedst kunde se ud i Fjorden, — i Topluer og Skjorteærmer, i Skjørt og Særkeliv, slig som hver just kom fra Arbeidet. Det saa ud med Forsamlinger som paa Helgedags Eftermiddager paa det nær, at ingen nu tænkte paa Dragten ligeoverfor Naboer og Grændfolk. Der gissedes og mentes og spaaedes og dømtes og formodedes ...

Der var med de stigende Rygter begyndt at komme som en Ild i Blodet ... lidt af en Guldfeber, hvorunder Fantasierne hidsedes og sattes i vild Gang.

Digitized by Google

Efter to, tre nedslaaende Uaar i Sildefisket var Spørgsmaalet igjen om at sætte ind paa det og vove den af deres smaa Jordlapper surt fortjente Skilling. Husmændene vilde komme til at sælge eller pantsætte sin Ko og halve Mandslod for Sjøklæder og Nistemad, Leilændingen og Bonden til at sælge Hesten, gjøre Obligation og udtømme sine sidste Resourcer til Baad og Folkeudstyr, til Garn og Notehyre, — alle til at prøve Krediten hos Landhandleren til det yderste ...

Nogle stod fortænkte, andre snakkede ivrigt løst hen; men at de eventyrlige Forventninger var begyndt at gjære, hørtes allerede paa Yttringer baade her og der:

„Det var nok ikke for ingenting, at alle „Perlebaandene" laa og rak i Fjorden før Mikkelsmesse, — som bare blanke, røde Sildeøine, Rad i Rad; det varslede Notestæng!"

„At der vilde komme noget efter Sildekongen, kunde nok nogen og hver skjønne! Du skal se ud, naar Gammelhunden gjøer" ...

Der blev mere og mere som en Elektricitet, en Svindel, i Luften!

Jo længere Rygtet gik ind igjennem Fjordene, desto underligere blev det i Folkemunde, saa underlig tilslut, at, da det bøiede om Odder og Næs og opigjennem de trange Sildefjorde, var det blevet til et „Ildstegn set paa Himlen", — „en Fisk med et stort Ris efter sig".

Det var først inde ved Hammernæs, at Sildekongen helt døde og forvandledes til noget i Luften, — ligesom det overhovedet var der, at alle stærke Rygter udenfra blev stille og dovnede af; thi gamle Jan Juhl vilde nu engang ikke vide af, at Landfolket skulde drive Sjøbrug og „fare Nar mangfoldige Mile udover for at sætte til paa vilde Havet".

Og naar den gamle paa Hammernæsset rystede

Digitized by Google

paa Hovedet af noget, saa troede ingen, som vilde holdes for sindig, det i den Bygd.

Det var overhovedet noget af det sidste, Jan Rejersen Juhl gjorde i dette Liv, at han fik stilnet af dette „forvildende Rygte" og sin Bygd bevaret fra den Ulykke; thi ikke otte Dage efter døde han af et Hjerteslag, netop som han sad og røg sin Pibe nede paa Bænken ved Hammernæsfuruen.

Fra Hammernæsset skar den Bygd, som kaldes Aafjorden, sig afsides og forgjemt østover ind imod Høifjeldet, først som et Stykke trang Fjordarm, men oppe i Annekserne omrandet af skavlede Blaafjelde.

Her fandtes ikke blot gamle Sagn og Slaatter og Ølboller med Indskrifter og gamle mærkelige Stabure med Snitværk, men ogsaa et helt indestængt, gammelmodigt Folkefærd med forvoksede store Træk og udprægede Forstandsansigter, — stadig i hinanden indgiftede Slægter! En Frenolog vilde hos Kvinderne have fundet et „Søk" eller Indsænkning i Forhovedet, lig indsunkne Tagaase efter lange Tiders Tryk.

Oppe i Fjeldbækkene gik Ørreten forældet og storho'det — Hovederne saa svære som en Trediedel af Kroppen og med Moseknuder paa —, fordi Ungdommen aldrig fiskede, og Arten manglede Fornyelse.

I de trange Revner og Afkroge af Sæterlider, der alle led af formegen Skygge og forlidet Sol, gik Kjørene kummerlige og smaa med skarpe Hoftebøn, — Produktet af hundredaarig Sultefodring og luftløse Fjøs. Saagodtsom hver tredie Ko var en- eller stubhornet, — Racens Alder gjorde dem hornskjøre. Folket mente, det kom af, at de stangedes om Beitet med de underjordiskes Kjør.

Her skræmte Budeierne hverandre paa lyse Sommerdagen med, at Børn pludselig forsvandt under Dørhellen med „Tussen", eller fortalte om, hvordan det havde let og fniset ad dem fra Skog-

Digitized by Google

holterne, og hviskede ængstelige om Staal og Vigsel mod Troldskaben.

Endogsaa Hestene saa graa og lange og gamle ud i Hovedet; de drog sig hjulbenede frem foran Kjærrer, der gik paa knarrende, svære Træhjul, hvori Akserne sad faste og dreiede sig rundt med — ligesom paa Abrahams Tid! Ja, lige til Griseslaget syntes alt her at have lidt af Indgifte, — langbenede, langtrynede, magre og forfølgelsessyge, som de fo'r lig pilsnare Hurtigløbere omkring mellem Husene. De syntes egnede til direkte at levere de jærnhaarde, spegede, harske, ti—tyve Aar gamle Skinker, der hang som Klenodier paa Staburene.

I denne Bygd var Primstaven endnu intet overvundet Kalenderstadium. Man inddelte i al Ro fremdeles Aarets Gjerning efter den, baade „Haaballen" og „Vinterdag", og mange lagde samvittighedsfuldt Baadene op nede i Fjordfjæren ved „Helgemesseleite" første November, „da Sjøfarten skulde ophøre".

Den nedre Ende af Dalen skulde egentlig, som mange af dens Brødre paa de Kanter, have endt med et stængende Ferskvand; thi en saadan Bygd har Trang til en Laas. I dets Sted havde den faaet sig tildelt en liden trang Fjordarm, der fortsatte sig ud i den store Fjord og endte i det vide Verdenshav — langt, langt udenfor Bygdens Idékreds.

Men en saadan Bygd har, sam sagt, en mægtig Trang til en Laas.

Og just som en saadan gavnlig Slaa og Prop for Enden af den sad gamle Jan Rejersen Juhl paa Hammernæsset — ligesom hans Far og hans Far igjen før ham, — indtil han nu i Høst var gaaet bort.

Der gik et Suk, dumpt som indeni et hult Tøndespunds, opefter Dalen: —

„Javist var det et Tab, — han Far Juhl ja!"

Han var af Juhlernes vidtløftige Slægt, — ikke

Digitized by Google

den Gren med de to u-er og Sjøhelten i; men den, som skriver sig med „h". En af Familien, en Sjømand, der havde tjent sig rig i Holland og nede paa Batavia, havde for halvandet hundrede Aar siden eller mere lagt sig til mange Gaarde i Aafjorden, — et helt Gods. Og det var mærkeligt, hvormange lange, stærke, magre Juhlefigurer med skarpe, rette Ansigter og lyst Haar og tilsvarende høie, smukke, lyshaarede Kvindfolk der var at se mellem Bygdens ellers mørke og undersætsige Befolkning.

Siden havde Familien levet paa at formere sig og dele og spinde sig fast her inde i Krogene, indtil den tilslut var forsvundet nede i den navnløse Almue igjen eller, — som de Juhler, der nu mindst siden forrige Aarhundrede havde holdt sig paa Hammernæs, gaaet op i menneskeligt Stargræs og Stivsind.

Han Far Juhl ja! — — Der stod den lange, graa, enetages, midt over Tagryggen af Alder indsjunkne Bjelkebygning igjen med de smaa forsømte Blyruder i de yderste Vinduer over Kaalhaven og de indsatte nye, lidt større, hvidkittede paa begge Sider af Gangdøren.

Henover den grønne Fladmark sled enkelte seige tynde Bjerkestammer sine Løvdusker i Vinden!

Men ellers var der kun kroget Vegetation, kroget Older og Bjerk paa begge Sider opefter Bækkene i Fjeldet, krogede Bjerkelunde, der ligesom sad paa Hug bort over de vindhaarde Hauger. En Strækning nedenfor Husene, der engang var emnet til en herremæssig stor Frugthave, stod nu med krogede sure Træer, smaa Ribs, daarlige Stikkelsbær og Levninger af Lysthuse, overgroede med Humle og Nelder, hvor Hønsene kaglede og værpede.

Paa Haugen stod en svær, knudret Kubbefuru og strakte sine vredne Arme og Grene imod Vinden med en gammel Rundbænk om Foden ... Der sad han Far Juhl timevis og røg Tobak og flyttede

Digitized by Google

sig og saa efter Bygdens Baade, som roede og seilede ud til Landhandleren ved Næsset tvertover og derpaa med forrettet Ærinde indover igjen.

Og Folket vidste, at han sad der og kjendte dem, hver og en, og passede paa og altid fik vide, hvordan det stod med Regnskabet derover.

Der gik nok ikke meget for sig i Bygden uden Far Juhls Raad og Lov!

Deroppe stod Bygningen som før; men Manden, Bygdens Laas, var borte. Og Bygden roede forbi og undrede sig og ventede paa, hvad der nu skulde ske.

Begravelsen var holdt med stor Ære, — et Gravøl, som spurgtes vidt om i Fjorden som altid, naar der var Gravøl over en Juhl! Bagefter var der blevet saa stille ... og at Hammernæs ikke mere skulde eies af gamle Jan Rejersen Juhl men af unge Rejer Jansen Juhl, det var derom Tankerne dreiede sig baade paa Gaarden og nede i Bygden ...

Man var alt helt indunder Jul. Veiret derude havde med ét fra Østenkulde og Frost vendt sig til sydvest med Tøveir, saa mildt, at det dryppede fra Tagene, og man satte Træballier under Renderne for at samle Regnvandet til Vasken og Ludefisken.

Den gamle Gaard fik den egne vastrukne Tøveirskulør i Bjelkeværket med svulne Vindueskarme. Hist og her stod Bjerkelundene med sine krogede, hvide, vredne Stammer i den kramme Sne med Grene saa sorte og triste som Sopelimer eller Skolemesterens Ris.

Budeien, gamle Jørun fra Opbygden, kaldte dette Veiromslag før Jul for „Lefsetøiren".

Og Lefser kjevledes og bagtes der nu i Bryggerhuset af Husmandskjærringen nede fra Vigepladsen med stor Flid; Lys var støbt, Julefisken fisket og Juleøllet, om end kanske lidt mindre stærkt end vanligt, som Enkeøl rettelig bør være, baade brygget og havt paa Tønden.

Digitized by Google

Derinde i Stuen sad Enken og nøstede af Garnvinden henne ved Kakkelovnen, af hvis røde, sprukne Mund det begyndte at lyse og spille i Skumringen.

Det var en statelig Skikkelse, der viste, at hun havde Blod af de stærke, urolige Ramstadfolk øverst oppe i Dalen — et Ansigt, stort i Trækkene som af Træ, med et Tørklæde om det graa Hoved; hun var en Tremenning, han af Slægtsinstinkt havde giftet sig med.

Det store, halvmørke, lave Værelse med de af Væggen krummede Langbjelker under Loftet havde en Skindsofa med et lidet Speil over, et Slaguhr i en Trækasse henne i det ene Hjørne, hvor Tobakspiberne hang med de efterladte forbidte Mundstykker, og en brun Skjenk med malede Roser af Bygdens Sort i det andet. Mellem Vinduerne stod det nedslaaede brune Klaffebord med Systen og Søm paa, medens simple Grantræs Stole, og deriblandt nogle høiryggede med Skindbetræk, var stillet i Soldaterrækker rundt om Væggene, ladende hele det umalede Gulv med de brede, kvistede Planker af Fjeldfuruen og de lange, sandfyldte, mørke Sprækker frit som en Ekserserplads. Fra Væggen saa nogle ublegede arvede Skilderier ned paa den, — et af Fluer sortprikket, gulnet Kobberstik af et Krigsskib, hvorunder stod „Generalgouvernør Swardecroon, Batavia 1720", — samt et af Carl Johan ved Dennewitz.

Den store Kvindeskikkelse, som nøstede henne ved Ovnen, sad sammensunken i Ryggen lig en af de tunge Arbeidsheste, der et Pust hviler den ene Side og det ene Ben for Læsset i Bakken.

Hun sukkede af og til, og det svarede henne ved Vinduet, hvor den seks syv og tyveaarige Datter, lang og smal som et Straa, sad med Hovedet indkilet i Vindueskarmen og syede ved den sidste Lysning af Dagen.

De vekslede ikke et Ord, medens Garnvinden

Digitized by Google

tog i med fornyet Hast; — de to Fruentimmer sad blot og ventede ligesom hele Bygden paa, at noget skulde ske.

De maatte vel snart høre fra Sorenskriveren om Boet; det skulde komme før Jul ... De havde sine Tvil hver for sig. Det var to forstandig anlagte Naturer, som kun ikke havde vovet at tænke, saalænge deres Husbond og Far levede og tænkte for dem, og nu sad de fremdeles og taug for hinanden. Men de kunde ikke længere værge sig for at tænke.

Post fo'r kun engang om Ugen indigjennem Fjorden paa denne Aarsens Tid, og dette var sidste Postdag før Jul ...

Gamle Jan Juhl hentede rigtignok aldrig Posten før et Par Dage efter, naar de med det samme havde Bud til Landhandleren; men de to Fruentimmer var ikke saa taalmodige, som de var sat der paa egen Haand. De tællede Timerne.

Slaguhret henne fra Krogen derinde drog sig med en forberedende Lyd og slog halv tre.

Hvad var det?

Den Uro, Løben og Raaben nede mellem Husene sagde tydelig nok, at der maatte være noget paafærde.

Skomager Jo keg ud af Baarstuen med Sylen i Munden og Brættet ved Laaret. Gamle Jørun Budeie kom frem i Fjøsdøren; et Par Jenter i røde, lappede Livstykker gløttede ud af Bislaget ved Kjøkkenet, og ud fra et sodet Brædeskjul, hvorfra der havde lydt Hammerklinken, kom en sytten—attenaarig lang, sværlemmet, lyshaaret Gut ud i Skjorteærmerne og saa sig om. Han var kullet i Ansigtet og opover de nøgne Arme af et Geværløb, som han holdt paa at reparere og bore med Olje.

At det var Husets Søn, var noksom kjendeligt paa det skarpe, retskaarne Familieansigt under den uredige Lug og en Næse, der saa ud i Verden med et vist født Overmod. Den syntes, ligesom selve

Digitized by Google

Hammernæsset, at være en Udspringenhed, som Folk ikke saa let kom forbi, uden at maatte give Besked; der var noget vist naturbaaret, høit opsadlet, spørgende ved den, ligesom ved hele Fysiognomiet.

Postbaaden var netop nu blevet synlig over Træerne nede paa Odden. Det var en Sekstring med tre Mand, der roede, saa de laa langflade henefter Tofterne, medens Stevnen formelig grov sig gjennem Skummet. I Forenden stod opreist en Stang med en Klud eller et Stykke Lærred ligesom en Vimpel. Kursen laa skraas over til Postaabneriet ...

„Syner! ... Sildesyner!" — brølede Skomageren; han kastede pludselig Brættet og sprang udenfor i Uldtrøien og Fangskindet. „Saa tidligt før Jul ... Naa, nu faar nogen og hver ude i Fjorden Fart paa sig ... Nu faar Nedrevaagen greie Nøterne og Garnene sine, før han tænker ... Ja nu faar nok Budeierne derude være med og bøde Garn og binde paa alt det, de kan, Jørun! ... slippe Buskapen i Fjæren."

Og saadan havde Baaden med den mærkelige Stang i Forskotten nu i de sidste to og et halvt Døgn vakt Røre og Liv paa alle Steder indover Fjorden.

Paa·Gaarde og Pladse kom Folk ud af Husene og stod og keg med Haanden over Øinene efter den ...

Der var ingen Tvil ... „Syner ... Sildesyner!"

Og Beskeden kom slig, som Postbaaden førte den, det vil sige, Rygter og sandt om hinanden og alt sat i Stil og udstyret af de eksalterede Fantasier:

„Syv otte Mil ud i Havet nordvest af Udsire havde en Jægteskipper set Søen aldeles grøn og faret over det ene Sildebjerg efter det andet; de stod — hele og halve Fjerdinger lange — udenfor hverandre i Sjøen som Sølvvægge! ... En Brig fra

Digitized by Google

Stavanger havde om Natten faaet en Bræksjø over sig og dermed Storbaaden og Kahytten fuld af fed, sleip, stor Sild! ... Om Kvældene var der fuld „Silde-Røde" ude ved Havkanten, — hele Himlen at se til som en Brand" ...

Udstødt i korte Tilraab fra Postbaaden tændte det, Sætning for Sætning, som lld ind gjennem Bygderne.

Rosdrengen, som kjørte Tømmer oppe i Hammernæsmarken, havde set det usædvanlige og drev paa „Blæssen" for at naa tilgaards. Hjulbenet, lav med korte Forben, af Bygdens ægte Race, svømmede eller gled den sig frem paa Bugen halvt som en Aal over Tuer og Buskeholt i den uveisomme Skogsmark med Tømmerstokken efter sig, medens den spændte i med de uformelig svære Bagben.

I den haale Hammernæsbrækken stod et Basketag, da den var sløvskod; og, da Rosdrengen kom ind paa Gaarden med den kjørt skumsved, var Færingen alt gjort flot i Sjøen, og Jenterne stod nede i Isveien med Søndagstrøien til ham, for at han straks kunde ro over til Postaabneriet efter Posten til Madamen.

Lidt efter saa de to Kvinder inde fra Stuevinduerne Baaden skyde ud af Vigen med to Aarer, der bøiede sig som Siljukviste.

Det var ikke Silden og Sildesyner, de tænkte paa; — det var Brevet, hvoraf deres Velfærd afhang ...

Dette skulde i Virkeligheden ogsaa blive en Afgjørelsens Dag paa Hammernæsset!

— Gaves der nogen Eiendom, der kunde opstilles som en Mønstergaard — for den overleverede Vanskjøtsel og for alt det, som heder Vanstel i Jordbruget derinde i Fjordene, saa var det vistnok gamle Jan Juhls. Der laa Gjødselen ved Stald og Fjøs aaben for Luften i Solstegen og al Slags Veir Aaret rundt. Efter det samme naturlige System bredtes

Digitized by Google

den klattevis udover Marken, idet man overlod Resten til Vorherres Regn og Overrislingen af de Bække, som fra Fjeldet forsvandt nede i Engen og gjorde den sid og sumpig nedover.

„Luft og Lys i Fjøsene." ... „Rent? — Tilslut skal vel Svinene ogsaa have Vask!" — brummede Jan Juhl.

Mange sultefodrede Kjør og mange ditto Husmænd var i hans Øine ensbetydende med en glup Velstandsgaard. At Mad ogsaa skulde være Penge, og at Husmændene aad ham op, hvor slet de saa fødtes, var Ting, han blot rystede paa Hovedet af; thi, — „var det saa, maatte Gaarden alt være opspist i hans Farfars Tid."

Og, hvorfor den ikke var det, var heller ikke saa let at indse, medmindre det skulde være dækket ved de stadige Laan eller Frasalg af Underbrugene, som skaffede gamle Lensmand Haarstad saa mangen klækkelig Profit. Kjøbmandsvarerne fra Bergen og hos Landhandleren i Hammervigen dækkedes ogsaa ved stødvise Opgjør gjennem Lensmand Haarstad.

I de Par sidste Aar havde Jan Juhl imidlertid oplevet Ærgrelser, idet hans Kjøbmand i Bergen ikke længere vilde lade sit Sikkerhedsbrev vige Prioritet for et nyt nødvendigt Laan.

Det var midt under disse Forhandlinger, at gamle Jan Juhl døde. Og det var dette Tryk, der som en dunkel knugende Angst hvilte over dem, som sad igjen efter ham.

Det Brev, hvormed Rosdrengen den Dag kom tilbage fra Postaabneriet, blev læst af Moder og Datter for tillaaset Kammer. Det var stille og halvmørkt, der de sad hver paa sin Seng i Soveværelset, — de havde efter Dødsfaldet flyttet sammen.

Det var, som Sorgen nu først viste dem sit virkelige Ansigt. Boet havde betydelig Underbalance. Hammernæsset vilde paa Vaarsiden komme

Digitized by Google

til Auktion og de selv til at maatte fratræde Gaarden til næste Høst. En af de betydeligste Kreditorer var deres Nabo, Lensmanden paa Haarstad.

Otilie gik nedenunder med det forgrædte Ansigt og de betændte Øine, som Tjenestefolkene ikke maatte se, for at hente Rejer op.

Siden sad de alle tre oppe paa Kammeret langt udover Aftenen, indtil Lysepraasen pludselig sluknede ned i Stagen, og Rejer listede sig ind i sit eget Soveværelse, hvor han med Voldsomhed overlod sig til hele den Sorg, han før ikke fuldt havde turdet vise.

Det høieste, han havde vidst i denne Verden, var Hammernæsset, det fødte Odelsgods! Det var paa det, hans Selvfølelse havde samlet sig. Det var som Odelsmanden til det, han var bleven behandlet og smigret, saa langt tilbage som han blot kunde huske, baade af Bygdens og Gaardens Folk. Det var som „Juhlegutten", Prinsen og Tronarvingen til Hammernæsset, han var bleven opdraget og feteret baade blandt jevnaldrende, og hvor han ellers kom i Bryllupper og andensteds.

Og nu var der ikke saa meget som en Spik af det hele igjen, — ikke en Flis af hele Gaarden var hans! Furuen og Bygningerne, Husmændene og Kjørene, Nøstene og Faarene — hver enkelt Ting, hvorpaa der for hans inderste Syn altid havde staaet indbrændt Rejer Jansen Juhl, — alt det havde han nu blot at liste sig forbi og fra som en uvedkommende ...

Et Par Somre havde han været i Skole hos Kapellanen sammen med Præstens Børn, og denne havde erklæret, at Rejer havde et Nemme saa ualmindelig godt, at han vist burde sendes i Skole i Bergen og studere.

Men Rejer vilde ikke! Og deri gav Faderen ham Ret, som han overhovedet altid fik sin Villie, — af Faderen brummende, af Moderen til det yderste

Digitized by Google

forkjælet. Derimod fandt den gamle ud, at det maatte være en god Plan at faa Sønnen paa Kontoret hos sin Nabo, Lensmand Haarstad, saa han kunde blive selskrevet til Ombudet efter ham og engang sidde som Lensmand paa Hammernæsset. Men Rejer vilde heller ikke det! Og saa var der i de sidste Par Aar opkommet et vanskeligt Forhold mellem dem. Faderen talte aldrig til ham om det; men han var bestemt paa at bringe sit frem, og Rejer var med al Slægtens Stivsind ligesaa bestemt paa det modsatte.

Nu saa det alligevel ud, som han maatte gaa den Vei, han ikke vilde, — som han hadede. Istedetfor Odelsmand til Hammernæsset ride Kontorbukken paa Haarstad!

Skinnet kunde holdes oppe udover til Auktionen; men saa var Hammernæsset for ham og hans som sunket i Fjorden. — „Gid han bare havde sunket med, — bort fra al Skammen" ...

— Sydvesten brummede og peb i Skorstensmuren, rev i den gamle gisne Bygning, saa den gav sig, skyllede, vaskede og slog med tungt Regnslud mod Ruderne, — tog saa igjen i med nyt Hvin og Tvin.

Den stakkels Gut laa og tænkte og grublede, indtil han sov ind. Og ind i Drømmen skinnede lidt efter lidt tydeligere, mere farverig og glansfuld, rød, blaa og sølvblank, med Skjæl som bare Otteskillinger, en underlig Fisk. Den var straalende som en stor Sølvkveite og smaasvømmede frem og tilbage i Hammernæsvigen; tilsidst stod den ret mod Nøstet og keg ind paa de smaa Garnvaadene, som hang derinde ...

Rejer sov længe udover Morgenen. Men da han vaagnede, havde hans Ansigt et eget Udtryk. Det var den Juhlske Maade at sætte Munden i Positur paa, — lidt knebent og presset, saa Hagen yder-

Digitized by Google

ligere hjalp til, at det retskaarne Ansigt saa ud som en skarp Forstevn.

Han var en Stund oppe paa Loftet og besaa og valgte ud iblandt en Hob Skindklæder. Derpaa nede i Baarstuen, hvor Skomager Jo i Anledning af alle Silderygterne snakkede og syede i fuldt Julepres med Begkoppen med Svinebusten i ved Siden af sig i Vinduesmuren.

„Kan Du gjøre et Par Sjøstøvler ud af de store Fars, Skomager! — disse her?"

Lidt efter formørkede hans lange Skikkelse Døren til Staburet, hvor hans Mor stod og udleverede af det middede Mel, Smør og Sild til Kjøkkenjenten. Han sagde intet, medens hun øste op af Melkisten; gik blot om og smaaplystrede og keg i de forskjellige Tønder og Kister og tællede Spegebogerne op under Loftet.

Da Jenten var borte, udbrød han:

„Kogemel har Du ialfald nok af! ... og Poteter ... og Fladbrød ... og Spegekjød ... men Gryn og Flesk, — det er skammeligt, hvor de har lænset Dig for alle Skinkerne, Mor!"

„Du kan have Ret, Gutten min!" — hun vedblev at øse op Mel til en yderligere Portion.

Nu undersøgte han Saltkjødtønden ...

„Det er svært, hvor det er sunket i Ballien, Mor! — De har rent ædt Dig op ... Og nu det kunde trænges saa vel."

Hans Mor taalte næsten ikke at høre de Ord. Hun havde hele Tiden set lidt forundret paa hans Adfærd; hendes store Skikkelse reiste sig og satte sig overgivet hen paa Kanten af Melkisten:

„Ja, Du har kun altfor megen Ret, Rejer ... Jeg har aldrig set dette Stabur anderledes end fuldt; men nu blir her andre Tider for os." Hun sukkede, saa Staburet kunde briste.

„Aa, bryd Dig ikke om det, Mor! Der skal endnu staa en Dyst om Hammernæsset, før den gamle

Digitized by Google

Kjæltring over paa Haarstad faar Tag i Gaarden; lad saa Staburet snaues lige til de fire bare Væggene! Jeg gaar ud paa Sildefisket med den store Husbaaden og kanske Sekstringen med. Vi faar ruste Folkene ud. Not kan jeg faa mod Penge eller Part; de hundrede Daler efter Faster skal faa danse!"

Madam Juhl saa aldeles forbløffet paa Sønnen. Det træagtige, store, magre Ansigt med Knyttetørklædet over Kappen behøvede Tid for at fatte, og hun greb et Øieblik bagom sig med den tunge Arm ligesom for at støtte sig paa Kisten, der hun sad.

Endelig, skjønt langsomt, gik Meningen af hans Tale op for hende, og langsomt, med et vist forundret Blik paa ham, rystede hun paa Hovedet, forundret over, at en saadan sværmerisk Idé havde kunnet opkomme hos en Juhl.

Uden at ville indlade sig paa den Slags løsslupne Planer stønnede hun paany, — hendes Suk mindede om en gammel Træbygning, som gav sig:

„Gutten min, Du er ung ... saa ung!"

„Jeg! — jeg er høiere end Far, og jeg vil se paa den, som ror mig rundt! — her paa Gaarden da ... Du mener kanske Anders Rosdreng?"

„Jeg mener, Du er et smalt Rør endnu, Gutten min!"

„— men seig, Mor, — seig som en Bjerkevidie."

„Rejer, Rejer, din Far ser herned! Hvad mener Du, han nu vilde sagt?"

„— at det var forfærdelig dumt, at han al sin Levetid lod Baadene staa og raadne op i Nøstet."

... „Og Folk i Bygden? — naar de ser Dig, hans eneste Søn, gaa hen og bryde Skikken. Du véd ikke, hvad Du selv siger, Rejer! Du, en ung, uerfaren, Indfjordingsgut, — tilhavs paa Vinters Tid ... i saadant Veir! —"

Og Vinden rev netop i Stabursdøren med et helt Slask af Regnslud som for at illustrere hendes Tale.

Digitized by Google

„Jeg véd bare, at Hammernæsset ellers gaar fra os."

„Du kommer da ikke saa rent paa bare Bakken for det, Rejer."

„Du vil have mig op paa Kontorbukken hos Lensmanden!"

„At blive Lensmand i Aafjorden engang efter Haarstaden er nok værdt at bukke sig for."

„Bukke mig? — Nei, ikke før Ryggen gaar i tre Biter!" — udbrast han pludselig bleg og ude af sig, — „og saa kan I kalde den ene Rejer, den anden Jansen og den tredie Juhl ... og se efter, om der er Bøi paa nogen af dem."

Det klak igjennem Madam Juhl; hun kjendte igjen Draget ved Munden og den høit opsatte Næse, kun blev den hos hendes Mand altid rød øverst over Brillepartiet og ned mod Kinderne. Det sagde, at hendes unge smale Rør agtede at gaa paa, til det knak, og at hun bare havde at føie ham.

Den svære, krogede Skikkelse, som sad der paa Melkisten, sukkede for tredie Gang, medens Staburet stønnede under Veiret, og Hammernæsfuruen udenfor arbeidede og knagede med de vredne Grene i Sydveststormen.

II.

JUHLEBAADENS KOLUMBUSREISE.

Javist var der noget benauende underligt for Rejer og Aafjordingerne, da de kom saa langt ud som til Bommelhuk og fik selve Storhavet mod Æsingen, — stygt, vintergraat som Bly med Dønninger til midtmasters! — især da det begyndte at skumre i den korte, mørke Vinterdag.

Digitized by Google

At tvile om Kirkebaaden til Juhl faldt ingen af Folkene ind, for den var overgaaet med Klubben og synet mod Dagen hjemme i Nøstet for Sprækkerne.

Den skulderbrede lave, krumbenede Martin Vigepladsen, der var som en Slags Doktor for alle de gamle Baade derinde paa Aafjordsanden og derfor havde Ord for at være Sjøkar, sad ved Halsen og varskoede for alle Sjøerne. Manden i Forskotten slog Kors for dem og bankede ned med Aaren.

Den gamle hardangerbyggede Kirkebaad med de usædvanlig brede, tynde, lække Bord gjorde sin Pligt; det forældede Raaseil løftede og støttede Forenden op i Sjøerne og trak som en Hest.

Den store femkjeipede Kirkebaad med hele Rækken af de nysgjerrig gabende og gloende Landbondefjæser bortover Tofterne vakte Opsigt, tilmed da de overalt lagde ind og spurgte sig for om rette Sjøleden ud til Fisket.

Der lød nok af Spot og Latter over Aafjordingen, som „tog til Nistebommen for hvert Næs" og „fragtede „Æpler og Saueskrotter" til Byen."

Jo længere de kom ned imod Røvær, desto tættere blev Baadstimen; det gik med Aarer under Scilene, — alle havde Hast ...

Skikkelser i Skindhyre, af hvem Regndrevet silede, steg op paa Toften og raabte over til hverandre om Silden og Sildesyner, — om hvor og hvormange Mil af Land Silden stod, om enkelte „Sildestraal", der havde vist sig med Seien i Udsirefjorden, men at der endnu manglede det rette Hvaljag, om hvor Indsiget nu ventedes? ... og Navne som Feiø, Veavaag, Ferkindstadøerne, Brandesund, Stolmen og Udsire susede i Luften i alle Bygdedialekter mellem Stavanger og Bergen, fra store Note- og Garnbaade, som kom langveisfra, til de smaa Laderums Seksæringer.

For Rejer og hans Aafjordinger havde alt dette

Digitized by Google

Liv noget fortumlende. Det var næsten, som de havde drukket Brændevin, noget midt imellem et Kirkestevne og et Marked, alt ridende paa Baarer saa høie som Haugene hjemme med skrigende Sjøfugl over Hovedet.

Altid den susende Havlarm af Brændingen paa den ene Side, hvor de fo'r frem! og Udskjærene besatte af stor svart Skarv, der sad gravitetisk i Række og tørrede Vingerne og holdt Udkig tilhavs og saa efter Sildesyner.

Ternen klagede og skreg inde ved Skjærene, en eller anden svart Havorre eller Lom strøg henover Bølgetoppene ud tilhavs. Tyvjoer og Graamaager fløi spredte og urolige i den regntunge Taageluft, — Tegn paa, at de endnu ventede. Alker og Teister svømmede hist og her i Dønningen og dukkede paa sin vare Vis, — paa en ensom Sten Havørnen vogtende ud.

Larmen af de tusinder Aaretoller tiltog, efterhvor som de nærmede sig Været, hvor Almuen laa og ventede paa Sildeindsiget.

Støien blev bedøvende, Farten steg, Baadene kappedes under Aarerne, — det gjaldt at komme først til Fortøiningspladserne, først til at sikkre sig Nattelogis i Stuerne iland, undgaa at faa Aarerne knækkede af hinanden i det trange Indløb.

Noget offentligt Opsyn var endnu ikke til, Logisfartøier næsten ukjendte, enhver slog sig frem, som han kunde, sikkrede sig Baadpladsen, som han kunde, indjog saa megen Rædsel, som han kunde.

Aafjordingen var seig paa Aarerne, og saa havde de Bevidstheden om, at de havde Juhlegutten med; h a n fik nok Plads!

Rejer stod høflig med Fangelinen i Haanden. Han havde saa omtrent en Følelse af det samme, — om der var aldrig saa tæt med Kirkebaade inde paa Aafjordsanden, saa, naar Juhlebaaden kom, blev der vel lagt afveien.

Digitized by Google

Havnen var tætpakket af smaa og store Master, og Stranden overalt besat af Baade i Rækker tæt i tæt, — de store for Dræg foran Fjæren, de mindre optrukne bag dem paa Skjærene.

Mellem to Notebaade og Stenbryggen, der førte op til Salteriet, opdagede han en prægtig Plads, den bedste paa hele Havnen, — det var mærkeligt, at den skulde være uoptaget.

De styrede til, og alle Aafjordingerne gjorde som Rejer, de hilsede pent efter Skikken hjemme:

„Signe Mødet! ... ruskigt Veir idag!"

Ovenfor i Sjøboddøren stod en ung Ganepige med et rødt Kastetørklæde om Livet og lo.

Rejer kastede Fangelinen hen til nogle Folk paa Bryggen. De trak virkelig ogsaa meget venskabelig Baaden ind til sig; men da de fik Tag i Stevnen, skjød de pludselig til hans Forbløffelse under et raat Brøl — Baaden ud forbi Bryggen og hen mod Baadrækken udenfor. Her reiste sig som ved et Trylleslag Folk med Aarer, Stager og Stænger, der bandte og skjældte som besatte og bare skjød videre paa. Fra et Par Jagter bag dem peb og hujedes der, og Ganepigen i Pakhusdøren lo overlydt.

Dennegang mærkede Rejer sig hende.

Der var intet at sige til al denne Forsmædelse; men lige raadløse laa de igjen derude paa Havnen.

Her var kun ét at prøve, nemlig at ro Baaden om igjen paa Kraft op i Fjæren akkurat paa samme Sted.

Ganepigen kom nysgjerrig frem i Sjøboddøren for at se, hvordan dette spændte af.

Aafjordingerne roede paa, men tørnede op imod en Line, som var bleven kastet mellem Bryggen og Notebaadene. Angrebet blev igjen afslaaet ... Hujen og Haan! Rejer hørte atter Ganepigens Latter.

Mager og spæd, saa hun kunde blæse bort, med Vinden i det grønne, lappede Skjørt, holdt hun sig fast i Heisetouget for at kunne læne sig længere

Digitized by Google

ud, idet hun samtidig traadte i det med de tunge, plumpe Sko. Frem af Huen hang noget filtret sort Haar, som hun med den frie Arm søgte at stryge tilside fra et tilsmudset, smalt Ansigt, hvori Øinene spillede og Munden stod paa Jep, færdig til at nedsende sin Veltalenhed.

„Har I Smør at sælge I? — eller Gammelost der under Garnene? ... Kan I ikke forstaa, at det er Handelsmandens egen Plads? ... Du, — Du lange Indfjording med Næsen der! — kan I faa kjærringhakket Jer frem med Aarerne over til de graa Nøstene bag Holmen, før Notebaaden derude kommer, saa er der Dræggeplads nok endnu. — Du Næsefjording! staa ikke der paa Toften og gab ... Du behøver sletikke at hilse ... Ja ro! — ro paa!"

Aafjordingerne havde alt vendt Baaden. De tog Spændtag i Tiljerne og roede af al Magt tvertover Vaagen, saa at de næsten strøg i Forstevnen paa den tunge Notebaad, der kom indsigende for faldende Seil.

At Rejer havde staaet en Smule og maabet, kom af, at den tynde, blege Ganejente i det lappede Skjørt var saa mærkværdig at se paa; det var noget ganske andet end de tunge, træge Bondejenter inde i Aafjorden.

Landingspladsen fik de og tillige Rum i en Logisstue oppe paa Land.

Og nu laa de i Vrimlen derude paa Sildeværet, fuldstuvet som det var af Baade i hundredevis, af Jagter, Slupper, Galeaser og Brigger, der kom med Salt og med Haab om at kjøbe fersk Sild, — alt skvulpende og plaskende og vuggende mellem hinanden i Væde og urolig graa Sjø, saa tæt, at man mangesteds paa Havnen gik over Baade og Fartøier som en Bro.

Digitized by Google

Hvergang det letnede lidt op i Disigheden fra Sydvestbygerne, stod alle Holmer fulde af Folk, som keg udover. — Blygraat Hav, regngraa Himmel, stengraa, snebare Skjær .....

Enkelte Sjøfugle gjorde Sving ind i Brændingerne og satte saa ret ud, som de agtede at kløve selve Havtaagen, der tilmurede Horisonten, for at speide efter Silden.

Alt fra det begyndte at skumre, hørte Rejer af og til i Vinden Musik oppe fra Sjøboden derover, og da det blev mørkere, stod der en graa taaget Lysning over en Vrimmel af Hoveder helt ud paa Plattingen foran den.

Her paa Salteriet gik Kommersen for sig med Drik og Svir og Slagsmaal og Dans med Ganejenterne paa Sjøbodgulvet.

Alle vilde ind.

Rejers lange, ungdommelige Skikkelse var alt langt fremme i Døren. Han trængte sig frem i Stimlen med det skarpe Ansigt ud for sig ligesom for at kløve Vei og en vis født kry Mine, som et Øieblik virkelig ogsaa skaffede ham Plads.

Det varede imidlertid ikke længe, før en stærk, knoget Næve hug Krog i Nakken paa hans Trøie og drog ham bagover igjen. Rejers Forargelse over dette høist uforskammede Angreb paa en Juhl var usigelig. Men her var ingen Tid til at svælge Krænkelsen; der vankede Dunk, Knubs, Skyven og Puf paa alle Kanter.

Nu gik Trøielommen! Det hævnedes med et Spark, hvem der nu fik kjende hans Hæljern. Men Følgen var et Nakkedrag og saa et Par tunge Spænd, der befordrede ham langt fremover hen mod en sorthaaret ung Sjømand, der stod inde i Lygteskjæret og tog mod ham med et:

„Saa ... saa, lad ham i Fred. Ser I ikke, det er bare Gutungen! ... Hvad skal Du her, din Hvalp?"

Det sidste Udraab bed mere end al den for-

Digitized by Google

smædelige Medfart derude i den mørke Gang. Var der noget, Rejer ikke vilde være, ikke se ud som, saa var det vel som en Gutunge, han, som var over atten og et halvt Aar og ikraft af sin Hjemmemyndighed anførte et helt Baadlag.

Han sneg saa hastigt undaf den hjælpsomme Sjømand, som om han kunde have brændt sig paa ham, og gled mest mulig ubemærket ind langs Væggen bag den mørke Række af Folk, som stod der og trakterede hverandre af sine Flasker.

Fremme paa Sjøbodgulvet gik Dansen for sig uafbrudt.

Polsk med Hænderne i hverandres Side, Vals og Hamburgerskotsk. Violinerne kappedes med Trampen af Sjøstøvlerne. Tranlamper blaffede og røg i Lufttrækket ved Stolperne, medens et Par Hornlygter med Hyssing i hang fra Bjelkerne ned i den osende Dunst og lyste paa røde Ansigter, hvori Sveden silede under Huerne.

Brændevinsgeist og Tobaksdamp, Raadunst af vaade Klæder og gammel Sildelugt, Fugtigheden af det Salt, de traadte under Fødderne i en Lage af vaad Smuds, satte alt i en hed, tung Brændevinstaage, hvorigjennem der kun mat lod sig skjelne. Støien og Snakket svirrede rundt om Ørene. Indenfor i Mørket skimtedes Saltbinger og tomme Tønder.

Nogle Handelsfuldmægtige og Notebaser sad med Punscheflasker og spillede paa en Tøndebund om den Sild, som endnu stod langt ude i Havet. Af og til forfriskede de sig med at gaa ind med i Dansen.

Rejer havde en haard Strid med sin Generethed, da det gjaldt at passere saa tæt forbi de fine, flotte Handelsbetjente, som sad der. Han led af en høist saarbar Ømfindtlighed, havde sin ulænkelige Slyngelalderfigur og Stemme at drages med og følte sig overalt for høi og synbar. Derfor ludede han saa

Digitized by Google

godt han kunde og holdt en Mine saa fast og urokkelig som en Toldinspektør.

Det var muligt den sidste Omstændighed, som gjorde ham bemærket netop af de Øine, han gjerne vilde undgaaet. Da han drog sig forbi Pladsen ved Tønderne, hørte han bag sig:

„Han med Næsen og Strikkeskjærfet, hvad er det for en Halvkauring?"

Der trængte sig netop saa tykt af Folk sammen, at Rejer ikke kunde røre sig; han hørte eller troede at høre gjennem Surret: — „Jan Juhls Søn i Aafjorden" ... „gaaet rent ud med ham!" ...

Rejers Kinder brændte, og Tindingerne bankede. Han var ikke fuldt vis paa, om han virkelig havde hørt det sidste, eller om han i sin Samvittighed havde sat det til selv. Rygtet kunde dog ikke alt være naaet hidud.

Han turde ikke se sig om mere end det Øieblik, han behøvede til at drage Mærke paa den fede, tykke Person med Spillekortene, som leverede Oplysningen; det var en Notebas fra Fjorden to tre Mile udenfor Hammernæs.

Dette „rent gaaet ud med ham" sad ham for Brystet. Han gjorde trodsig et Forsøg paa at kneise med Nakken.

Om det var sandt, at det var gaaet ud med Juhlerne paa Hammernæsset, derom skulde der nu først staa et Spil! — men her blev alligevel lummert ... trykkende ...

Han havde alt besluttet at forlade Boden igjen, da en pludselig Bevægelse i Folkestimlen lod ham se lige ind i den trange Ring, hvor de dansende fo'r rundt.

En Jente hang lang og smal over Armen paa en rask, lav, firskaaren Sildebas i Pjekkert og Blankhat ... Haaret var forpjusket, Øinene kulsorte, — han gjenkjendte straks Ganepigen fra Sjøboddøren. Hun dansede smidigt, men, bøiet og bleg, som hun

Digitized by Google

lænede sig udover ham, saa hun hele Tiden ud som en lurende Kat paa Sprang. Udtrykket var paafaldende, og Rejer trængte sig uvilkaarlig nærmere.

Det var ikke godt at vide, hvad den høie, fine Handelsbetjent havde gjort hende; men, da han med en sikker Mine kom og vilde tage hende op i Dansen, slog hun op en uforskammet Latter og vendte ham Ryggen for at danse med Dikselmanden paa Boden.

At en saadan lurvet klædt Sildejente med et Par Tyveøine turde te sig saa dristigt, det, sandt at sige, forargede ham. Hjemme overholdt Bygdeskikken ganske anderledes Forskjellen paa Folk.

Panden var lav, bred og kaffebrun; det spottende Minespil gjorde Ansigtet næsten modbydeligt, — spidse Albuer og Skuldre, Ryggen, neddukket som hun holdt sig med Nakken, halv hul. Figuren smal og mager! Og dog var hun saadan, at hun pirrede hans Nysgjerrighed mere og mere, at han bare maatte se paa hende.

Han flyttede sig uvilkaarlig hen til det Sted, hvor hun hver Gang maatte stanse, og vedblev at følge hende Omgang efter Omgang, Dans efter Dans.

Her var altfor meget stormende nyt!

Ja, Skotsk kunde hun, og han ogsaa, den svarte Styrmand ude fra Gangen, som hun nu dansede med. Det gik saa flot, saa glat og let. Livstykket var gledet op i Linningen ... hun var smal og hofteløs ligesom Aalen.

Hellerikke hun syntes uopmærksom for hans udholdende Betragtning og Stirren paa hende. Et gjenkjendende Blik, som hun sendte ham, gjorde ham ganske rød, og som hun kom forbi, nikkede hun til ham.

Rejers tillavede gravitetiske Mine var væk; de bittre Tanker, han nylig havde havt Hjertet fuldt af, forsvundne som Røg.

Under en Stans i Dansen saa han Parret pludse-

Digitized by Google

lig komme i Nærheden af den fornærmede Handelsbetjent. Tilsyneladende uforvarende blæste denne sin Snade ud, saa at Tobaksasken fo'r lige i Ansigtet og Brystet paa Styrmanden, der prustede og spyttede og holdt paa at blive rasende, men ikke fik Tid for sig, da deres Tur begyndte og hun drog ham med ind i Dansen.

Styrmandens Fødder og Ben skotskede ikke mindre livfuldt end før; men Minen, hvormed han den ene Gang efter den anden saa sig om paa Handelsbetjenten, viste et andet Humør. Han var fuldstændig opsat paa at betale Opmærksomheden, og det saa stadig ud til, at de skulde rage sammen, noget, hun imidlertid søgte at forhindre. Hendes sorte Katteøine sprudede af Harme over Styrmandens Arm, hvergang de feiede forbi.

Pludselig kylede Handelsbetjenten sin Hue i Benene paa Styrmanden. Han gled og søgte forgjæves at reise sig; Handelsbetjenten var over ham ... Støi, Skraal, Stampen og tæt Sammenstimlen.

Det viste sig, at Handelsbetjenten havde Hjælpere; her var nu tre om én og midt i Tumulten Ganejenten arbeidende behændig som en Gadegut for at fri Styrmanden.

Den, som kom hende tilhjælp, var Rejer. Han slog et Tag i Nakken paa den tumlende Styrmands Pjekkert lig det, denne før havde trakteret ham selv med i Gangen, og fik sat et Sving i ham, der med en vis Fart lod ham bryde ud igjennem den folketætte Ring omkring dem. Den lukkede sig efter ham, og Slagsmaalet kvaltes.

Af Latteren og Fornøielsen forstod Rejer, at han pludselig stod der som Gjenstanden for Bifald, — som en Art Seierherre!

Han saa Ganejenten presse sig ud af Stimlen med Tørklædet skudt helt bagover Hovedet, saa at Haaret ligesom fræsede frem, idet hun af og til saa sig tilbage mod Handelsbetjenten; Øinene skjød

Digitized by Google

blaasorte Glimt. I Døren nikkede hun til Rejer, som stod igjen i en ophidset Stemning og endel fortumlet over saa pludselig at være kommet midt ind i det. Han havde jo næsten taget Parti som en Kar!

Henne paa den kridtede Tønde solgte de Drammer. Omkring den skraalede endel røde Ansigter med Tobaksbusser i Kjæverne.

Han trak op sin Kobbertoskilling, tog karslig en tillivs og skyndte sig ud, — hjem til sit trange Hul af en Logisstue, hvor han nyttede sin Tredjepart af Sengerummet til at overtænke Aftenens Begivenheder; — han var altfor høistemt til at sove.

At slentre om paa Skjærene mellem alle de Skindhyrer, som gik der paa Udkig i Vind og Slud, blev i Længden kjedeligt. Han holdt unægtelig ogsaa mere Øie med Sjøboden over paa den anden Side af Havnen end med Silden derude. Han havde opdaget, at Ganejenten oftere stod oppe paa Sjøbodloftet og saa over til Baadstøen, hvor de laa. Hun undrede og opholdt sig vist adskillig over ham! ... Saadant noget, som det, han havde gjort med Styrmanden, havde hun nok ikke tænkt sig ... men saa havde hun nu heller ikke det rette Begreb om Aafjordingerne, hvad det var for et Folkefærd! ...

Endnu ingen Sild, — ingenting at bestille!

Og saa stod de, Sildejenter og andre Fruentimmer, unge og gamle, der udenfor paa Plattingen eller i Læ langs Sjøbodvæggen og hang og snakkede, mens endel Folk nede fra Fartøierne ved Bryggen, som trængte til at røre paa Benene, gik og trampede og trakkede og kjøbte Kaffe. Rejer kunde ikke lade være af og til at gjøre sig et Ærende didhen; men at komme for nær viste sig at være det samme som at løbe Spidsrod mellem en Syndflod af

Digitized by Google

Bemærkninger over „Indfjordingen" af mere eller mindre vittig Sort.

Omkring de i mange Lag af Overklæder indballerede Handelskjærringer, der sad med valne Fingre og solgte Kaffe, stod stadig Flokke af unge Sjømænd og Sildebønder, og midt inde blandt dem saa han Ganejenten snakkende og jønende, eller hun sad med de lange Ben og hang paa en af de tomme Sildetønder og bankede med Hælen for Kulden. Altid var der Latter og Lystighed omkring hende.

Veiret var med ét blevet opklarnende med ligesom sølvskinnende Bomuldstaage og enkelte brudte dybe Aabninger i Skyerne ind til den blaa, dybe Himmelbund. Det saa ud til Kulde, og Vinden trak fra Øst.

Den pludselige Veirforandring satte nyt Liv og Røre, nyt Haab.

Det myldrede af Liv paa Skjærene, paa Fartøierne og overalt iland. Man stod klyngevis og snakkede og trakterede hverandre nede ved Baadene i Fjæren som oppe ved Boder og Huse. Brændevinsflasken og Tobaksrullen langedes rundt. Det var Nyheden om Veiret, de Udsigter, det gav, dets Indflydelse paa Retningen af Sildens Indsigen og hundrede Muligheder og Sandsynligheder, der skulde omventileres ... Først med dette Veir vilde Silden komme!

Vindstille og Eftermiddagssol over de vaade Skjær, ikke længere en Regndraabe. Det var som en pludselig indbrudt Festdag!

Rejer saa en Baad, der roedes af Fruentimmer, komme over til Landet, hvor hans Baadlag laa. De gik støiende og puffende hverandre over Holmen hen til Vigen paa den anden Side, hvor der laa nogle større Fartøier. Kun Ganepigen gav sig et Øieblik efter de andre og kom ned til den halvt opfjærede Husbaad, hvor Rejer stod:

„— Du Aafjording!" — begyndte hun med et

Digitized by Google

raskt Snit paa sig, — ,,ikvæld skal vi danse Silden ind! Du kommer vel?" Hun stillede sig nær til Stavnen, og Øinene ledte rappe indover Baaden, som om hun i Hast mærkede sig alt, hvad der var i den, stansede et Øieblik ved Kisten med Nøglen i og faldt saa paa Rejer:

,,Den svære Sølvkjede, Du har i Vesten, bruger Du den til at belægge Baaden med? — til Dræggekjetting?" begyndte hun jønende — ,,Aa lad mig faa tage i den!"

Hun beundrede den stærkt og lod den gjentagne Gange glide mellem Fingrene, der bar et hvidt Ar over Udsiden, formodentlig efter et Snit af Ganekniven.

,,Ja, naar Folk er rige," sukkede hun — ,,da gaar de med Kvindfolkstas; — jeg maa bære Foldekniven i en Hyssing!" — Han saa, at hun havde en saadan om Halsen, der gik ned i Kastetørklædet. Da Rejer vedligeholdt en haardnakket Taushed, brød hun pludselig af og spurgte:

,,Har Du set noget til Styrmanden?"

,,Nei!"

,,Han er paa ,,Resolut" af Skudesnæs. Det var snilt af Dig, at Du hjalp ham — hændigere, end jeg troede, Du var."

,,Aa—aa, i Aafjorden saa!"

,,Han heder Lind og ligger i Vaagen ved Bergen, han er Understyrmand ... Saa, Du har ikke set ham?" Hun haanlo: ,,Det er nok for at se ham, de render bort i Matrosvigen alle Jenterne idag. — Ja ikke jeg!"

Nei, det kunde Rejer nok forstaa.

... ,,men saa er han nu den bedste Danser paa hele Planken i Bergen, endda der kommer Sjøfolk fra al Verden!"

Rejer medgav Rigtigheden med en vis Mine af Erfarenhed, skjønt, hvad ,,Planken" var, kun svævede dunkelt for hans Begreb.

Digitized by Google

Hun satte sig ned paa Baadripen, der laa over lavt ned mod Fjæren, og vedblev: — „Gaar Du hen og beder ham, saa kommer han op paa Boden ikvæld, for Du hjalp ham jo! ... De var mange om ham; jeg kunde ikke saameget som lede paa Armen Dagen efter bare af at holde dem væk." — Hun gjorde en tilsvarende Bevægelse med den magre, tynde Arm og optog igjen med et Kast med Hovedet: „For om jeg er en fattig Pige, saa har jeg saapas Ære for mig, at jeg ikke vil gjøre som de andre og gaa hen og rope ham op til os paa Dansen. For mig kan han gjøre, som han vil, jeg staar ikke efter ham. Du kan gjerne sige ham det med. For Handelsbetjenten kan han være tryg, jeg danser ikke en Dans med ham!"

Rejer satte op sit stødigste Ansigt; han var i høi Grad smigret i Anledning af, at hun saadan betroede sig til ham, ja igrunden ganske blød om Hjertet over, at hun kjendte ham saa godt. Han kastede nikkende et lyseblaat, polisk Blik, som betød Samtykke, hen mod Toppene af Masterne i Matrosvigen og spurgte saa i en vis fortrolig, lav Tone som den, der nu nok kunde nytte en Vens Rettighed:

„Hvorfor er Du saa harm paa Handelsbetjenten, — hvad har han gjort Dig?"

„Gjort mig? Han?" — Hun fløi med ét op som Krudt — „Aa, han mener bare, at saadant et Kryb som jeg kan han trakke ned som Sildeslo! Jeg véd nok, hvad han sagde til Kirsten Brisling høit, saa alle hørte det, — hende i den blaa Frynsetrøien, som danser saa atkjæk! — at jeg er paa alle de Auktioner, som findes fra Bukken og ned til Smørshavn! ... Saa skulde han ogsaa, saa fin han er, holde sig for god til at danse med én som mig! og ikke tage saa haardt paavei, fordi om jeg svinger mig lidt med en Styrmand, han ikke liker."

Digitized by Google

Der var et Minespil, et Liv og Gester med Skuldre, Krop og Arme ...

Medens de raskblikkende Øine og den rappe Tunge under en Strøm af Ord stedse fandt nye Udtryk for Forbittrelsen, forbandede Rejer bare i sit Hjerte det Spørgsmaal, han havde kommet til at gjøre, som saadan skulde ødelægge den lune Samtale, de havde begyndt. Han prøvede at berolige hende med et ligesaa varmt som suffisant:

— „Aa, lad ham bare komme, naar vi er to, saa hiver vi ham!"

Men den smale Skikkelse med Tørklædet og det grønne Skjørt skjød ligesom Ryg, ved Baadripen, og idet det smudsigbrune Ansigt med de sorte Haartotter viste en hel Rad hvide Tænder, udbrød hun tungefærdigt:

... „Og saa har han prøvet at sætte mig ud for Øgenavn her, — kaldt mig for ... sagt, at jeg var af Taterfolk! Men der løi han, for jeg er født ude i Strudshavn, og min Far var en ærlig Blikkenslager fra Røraas, det har jeg Præsteattest for."

„Stina! ... Svarte Stina!" — raabte og vinkede det ivrigt oppe ved Sjømærket fra et Par af hendes kvindelige Kammerater; de havde vendt om for at se efter hende ... „Svarte-Stina! — ho!"

„Ja, ja, nu kommer jeg!" raabte hun hvinende klart gjennem de hule Hænder og løb uden at have Tid til at sige Rejer Farvel.

Det slog ned i Rejer som et Lyn, at det var Tater hun var, det værste, de hjemme i Aafjorden vidste at paasige et Menneske.

Han stod der baade harm og skamfuld.

Saa nær havde han været ved at glemme baade, hvem han var, og hvem hun var, — — at han var Rejer Jansen Juhl ... og hun! — han greb pludselig til Uhrkjeden ... „Nei, man fik nok passe sig en Smule, én kunde komme til at indlade sig baade med Tyv og Kjeltring!"

Digitized by Google

Paa Danseboden gik han ikke. Det var Omkvædet indeni ham, medens han vandrede oppe paa Holmen i den vakkre Eftermiddag.

Han saa Fruentimmerne ro nede paa Havnen fra det ene Fartøi til det andet. Da de kom til „Resolut" af Skudesnæs, klattrede de op ad Leiteren og sad langs Skanseklædningen og spiste eller knaskede paa noget som en Rad Kraaker, der holdt Thing ...

Nu skyndte de sig op, som de var skræmte, og ned i Baaden igjen. Vør det Kapteinen, som jog dem? Ganejenten stod sidst igjen med Haanden i Vantet og en Fod i Leiteren; det saa ud, som hun brugte Mund paa de andres Vegne ...

Ganske rigtigt! — det var Kapteinen, som ikke vilde vide af Sludder paa Dækket, og som nu kom lige hen til Rælingen. Men hun holdt Stand, helt til hun i yderste Øieblik svang sig ned i Baaden. Det var høit ned til Toften; men hun kom staaende og tog for sig, saa let og raskt. Over de smale, ledeløse Hofter var noget saa flot og net og glidende.

Han parlamenterede med sig selv om Danseboden eller ikke Danseboden, helt til det længst var mørkt.

Det blev ogsaa alt andet end morsomt at gaa der i Stjernekvelden, koldt som det nu var, — omkring Logishuset femten tyve Mand høi og trakke og bultre og hakke Støvle mod Støvle for Kulden og se didover, hvor Lyset skinnede, og Musiken og Dansen gik!

I disse Timer, han gik og drev, stod der en haard Kamp i hans Hjerte i Anledning af den magre, smudsige Sildepige i Uldstrømperne og Lappeskjørtet! ... Monstro Styrmanden var der? ... Monstro hun dansede med ham? ...

Den sidste Tanke lod ham — netop som de andre gik ind for at stuve sig sammen anfødtes i Sengekarmene som Sild, — snige sig væk nedover til

Digitized by Google

Fjæren. Og nogle Minuter efter stod Rejer hæseblæsende, lang og rød i Ringen omkring de dansende!

De dansede Silden ind, saa det havde god Skik; trampede, saa Gulvet dissede.

Han saa baade Styrmanden og Ganepigen. De kom i Fart lige ud af Dansen. Styrmanden stod netop og tørrede sit svedperlende Ansigt med Lommetørklædet, da han fik Øie paa Rejer:

„Sei Du der ... høi derover!" — raabte han vinkende.

Rejer svarede ikke. Idet Ganepigen snyg og smidig drog sig bort fra Styrmanden, havde hun med ét tændt i Rejer som Krudt. Han satte begge Skuldre til, skjøv, gled og pressede sig gjennem Stimlen for at komme i Forkjøbet for den store Notebas i det røde Uldskjærf, der stevnede mod hende. Han hørte efter sig Styrmandens: „Holla! — høi — oho, Du der" ...

Men Rejer brød sig nu ikke om nogenting, selv om det havde været Guttehvalp, der var raabt, han havde hendes tynde Skikkelse lige foran sig, og med et pludseligt Sæt fremover udstødte han:

— „Vil Du danse med mig, Stina?"

„Vil Du nu ogsaa prøve?" udbrød hun overrasket og fulgte ham ind i Dansen, — en rigtig Reinlænder.

Og nu gik det, saa ingen af dem vilde fra Gulvet igjen. Rejer var i en svimmel Rus; han saa blot i en Taage, at hun nikkede og lo til den unge mørkhaarede Understyrmand, hvergang de kom forbi. Han stod der saa flot i kulørt Skjorte med Silketørklædet løst om Halsen og saa efter dem.

Rejer gav sig ikke, før han fik Løfte ogsaa paa næste Reinlænder og hende selv med sig hen under Trappen, hvor der solgtes Honningkager og Tommelkringler samt Bøger, Viser og Traktater.

Længere inde i Mørket bag Garnvæggen der,

Digitized by Google

hvor Folk stod saa murtæt, og hvorfra Dansen rekrutteredes med saa mange røde, støiende Ansigter, forhandledes noget, som kaldtes Punsch. Lidt efter stod de sammen oppe i Trappen, hvor han trakterede hende med denne Drik af en Spølkum.

Saadant noget som, ,,hvem han var, og hvem hun var!" — var nu ikke længere til ...

Nederst i Trappetrinene saavidt, at der netop var Plads til at smyge forbi, sad en Handelskar, der ellers om Dagen bar hele sin Manufakturbutik paa Ryggen, med en Lysepraas indklinet i Trappesiden. Han fristede med røde Lommebøger, Speile, Tolleknive, Halstørklæder til Kjærester og Lommetørklæder med Portræter i og rakte just op en Kam med Speil.

Rejer drog frem sin Pung og kjøbte den for seksten Skilling.

Nu bød han igjen op til ham et blaat Halstørklæde ... ,,bare to Ort og atten!" — han forstod, at Rejer var spendabel ikveld.

Og Rejer vilde ogsaa efter lidt Hæseblæsen slaa til og kjøbe det; han tænkte paa Reinlænderen, og at hun skulde danse med det paa, da Styrmanden kom hen og kastede det op til hende med et:

,,Nei, det skal Du have fra mig, Stina!" Han betalte det med Smaasølv af Vestelommen, som om en saadan Handel var bare ingenting for ham, og satte saa med et raskt Spring over Krammet op i Trappen til dem:

,,Naa, Du fik Dig nok en rigtig Reinlænder, Stina! ... Ja, jeg holdt paa at faa Juling sidst," tillagde han med et flot Skub paa sig, der aldeles indtog Rejer for ham. Og saa takkede han med et Haandslag ,,fordi han saa vel havde varpet ham ud af Kravaljen dengang."

Det var sligt ægte flot Sjømandssnit og næsten, som han havde git Juling, istedetfor at han holdt paa at faa.

Digitized by Google

Idet han tog hende med ind i Reelen, nikkede han til Rejer: „Der er Spræl i den Stina, hun passer ikke for Sjøstøvlerne herude." Og med et Vink: — „Vi raakes igjen her om Kveldene!" satte han saa afsted med hende ind i Dansen.

Rejer stod igjen høilig hævet i sin Bevidsthed ved dette nye Bekjendtskab. Han saa fra Trappen, hun reelede med Styrmandens blaa Tørklæde om Halsen, indtil der midt i Dansen blev raabt, at Boden skulde stænges, og at det var slut.

— Med Undtagelse af i Konfirmationstiden, da han paa én Gang havde været betaget af et Slags Venskabsrus for hele den kvindelige Ungdom en masse, havde Rejer kun været haardt forelsket en Gang før i sit Liv, og det var i Søsterdatter til Jørun Budeie, som tjente hos Lensmanden. Hun var ni og tredive Aar gammel, stor, bred og rund som en Kar, med gult Haar, hvide Tænder og et Ansigt rødt og rundt, som naar Høstmaanen gaar ned bag Bygageren.

Han havde speidet over til Haarstad efter hende, naar hun Morgen og Aften gik ind i Fjøset med Melkebøtten, og havde udgydt sine stride Taarer, fordi han aldeles ikke kunde tænke paa at gifte sig med hende, fordi Skjæbnen havde gjort ham til en Juhl, skilt dem ved en saadan umulig Skranke! Det siger sig selv, at han var for forstandig oplært til endog kun et Øieblik at vakle i Henseende til, hvad der var forsvarligt i hans Stilling; men derfor kan man nok lide og stride sin Strid.

Og nu holdt han paa ikke at faa sove for Ganepigen! ... for et brunt Ansigt med noget sort Haarfilter om og to mørke Øine, der syntes at sprude.

Paa Danseboden drev han og Understyrmanden herefter hver Aften; den smale Ganepige med Tørklædet knyttet om Livet drog ham som en Magnet. Al denne rappe Tanke og Tunge, al denne kviksølvagtige Bevægelighed, der forstod, saa, vidste,

Digitized by Google

mente ti Ting i den Tid, han behøvede for at gribe én, lod ham føle sig baade klodset og underlegen, men vakte hans høieste Beundring.

Og her var ledige Timer nok, — lange Udsigter med Silden.

Ved den indtraadte Kulde laa Landet nu hver Morgen hvidt af Rim; der drog sig glatte Issvulde og Islag til overalt. Baadene var hvide indeni, Touge og Seil isede, Uldvaatter og Sjøklæder knagende stive og bragende i Tøiet, naar de droges paa. Havet laa stille udover i mat Sol med Stumper af Frosttaager paa, og under Land drev Strømmen i den klare, kolde Sjø et Utal af Maneter, lige fra de tøndestore, røde, buskede Rustmørjer til de smaa violetblaa, der har et Skjær i Vandet saa svagt gjennemsigtigt som Maanen ved Dagslys. De fyldte formelig Indløbene, hang sleipe om Anker- og Dræggetoug, og mange og inderlig mente var de Forbandelser, dette Utøi i Havet fik, naar Fiskerbonden løftede deres geléagtige Masse op paa Aarebladet og klaskede dem ind paa Fjærestenene. At Silden ikke kom nu i dette Veir, var Manetens Skyld! ...

Igjen laa de der paa det nye Veir og aad sig rent indpaa for Proviant. Ikke engang Kogesild, som af enhver paaregnet!

Men at Silden stod ustyrtelig som en Mur ude i Havrenden, var endnu fuldstændig urokket, og at den vilde gaa ind, bare Strømmen fik taget Maneterne afveien, ligesaa skraasikkert! At vende hjem nu var Galskab! Det gjaldt bare at holde ud, — at vente, spinke og pine paa Melet og vente.

Det var, som en stille Angst begyndte at betage Folk, og den skulde dækkes over med Lystighed, tures, drikkes bort.

Livet ude paa Været artede sig vildere og vildere. Slagsmaal, Knivstik, Tyverier og Indbrud paa Fartøier var Dagens Orden, saa at Øvrigheden i

Digitized by Google

den sidste Tid laa derude og holdt det ene Forhør efter det andet.

... Nok en Uge, og Provianten maatte slippe op for mangen en.

Den gik hen med den samme stivnende, stille, strenge Kulde, — og paa én Mandag roede hundrede og fem Baade hjemover!

I Bagskotten kunde man se en syg eller paa Toften en Mand med et Ansigt, der sagde, at han endnu kun hang ved Aaren.

Det var for mange at sidde paa bare Sulten, ro Modbøren, til han ikke kjendte sig mere, — bare ro til det glædeløse Hjem, hvor de havde offret det sidste for at faa ham udrustet og sad kanske med neppe Melnæven igjen i Huset og ventede og haabede paa ham.

Oppe paa Holmerne stod der sort af Folk og saa efter dem med alvorlige, betænkte Miner; de fleste følte, at en af Dagene kunde Raden komme til ham.

— — Felen og Dansen gik fremdeles paa om Kvældene oppe paa Salteriet; men det var ikke længere det høilydte Raab, ikke den overgivne, vilde, larmende Lystighed, og mellem Fartøierne og Baadfolket paa Havnen ikke den høilydte Praien paa kryds og tvers, ikke den Fart i Roningen, ikke alle de overmodige Overgreb — kun tung, mørk Stilhed!

Ogsaa for Aafjordingerne var Stabursforsyningen gaaet op. Det var længe siden de havde kogt Sod paa Benet af den sidste Spegebog, og de drygede nu Melbeholdningen ud efter bedste Evne; men det var Folk, som var vant til at leve af lidet før det, — Husmændene hos Juhl! Alt det Nistekjød og Flesk, de havde havt med, var blevet betragtet som ren Helgekost, og nu, de var komne paa Vasvellingen igjen, speidede de blot desto ivrigere ud efter Spegesilden. Og den, sagde Juhlegutten, stod bare tre,

Digitized by Google

fire Mil ud i Sjøen! ... de behøvede bare at sidde og trykke paa Toften og vente.

Anders Rosdreng, som Madam Juhl havde faaet sendt med, og som egentlig var den, der stod for Ordningen, om han end havde at lystre Rejer, var derimod blevet desto mere betænkelig og krævede i de sidste Dage stedse bestemtere: enten Sild eller Hjemreise! — saa at Rejer maatte bruge al sin hjemmevante Myndighed for at stagge ham.

Han fik nu høre Ord, som han ikke havde let for at modsige: — at han havde gjort Synd i at føre dem ud i dette og i at staa op imod alt, hvad gamle Juhl, hans Far, havde holdt for Ret hjemme i Bygden. Det viste sig vel nu, at Landbonden i Aafjorden ikke skulde fiske! men naar Ungdommen fik Myndigheden, saa ...

Og saa jamrede og sukkede de for Kone og Børn.

Rejer svarede ikke et Ord. Han gik der alene paa Udsiden af Holmen og stirrede ned i Maneterne og grublede.

Det saa ligt ud til, at hans Far kunde havt Ret, naar han kaldte det Nyhedsmageri af dovne Urostiftere, som ikke var rædde for at drive sine Medmennesker i Ulykke. Han tænkte paa, hvordan det vilde se ud, naar Juhlegutten kom hjem igjen med Kirkebaaden fra Sildefisket til Latter og Spot for hele Bygden.

Hammernæsset tabt! — han hørte ordentlig Hestene knægge og Gjederne bræge af Haan mod sig, han havde jo intet der mere at gjøre. Kontorbukken paa Haarstad den passede lige til hans Skanker ...

Det skulde altsaa blive Enden! — det dirrede af Trods i ham — „Nei før!" — han satte Hagen til paa Juhlsk; det betød, at Anders Rosdreng skulde faa vente, til det peb i Tarmene paa ham. Selv

Digitized by Google

vilde han sulte sig fordærvet, om det maatte til, — de fik alle paa Ranson.

Der var imidlertid ét, Rejer ikke havde beregnet, og det var sin egen umaadelige Appetit. Han var i den Alder, da han endnu voksede, og laa vaagen og vred sig om Natten bare af Tanken paa Mad. Han havde aldrig anet, at det var saadan at være sulten. Han søgte at lede det bort ved at tænke paa Ganepigen, som han paa nogle Dage ikke havde set noget til. Det lykkedes ogsaa; han saa hende for sig, tyggende paa Kringler eller Honningkage. Han søgte atter og atter at vinde hende frem i andre Skikkelser; men Tanken paa Havrebrød og Smør fik snart igjen Forrangen.

Han lagde sig ned med Sult og gik om Dagene urolig rundt om paa Holmen for at faa Sulten af sig; — der var ialfald de blaa Kraakeskjæl mellem Tangen i Fjæren at ty til. I hans af Sulten opfindsomme Hoved rørte sig noget om at fange Maager, — der kunde være et helt Stabur af Kjød i Luften, men sine Folk kjendte han altfor godt, det nyttede ikke at byde Aafjordingen sligt urent, uspiseligt noget, før sultede de ihjel.

— Det var begyndt at trække op med graat mildt Ruskeveir igjen. Sydvesten kom med stedse stærkere Stød, Skyerne hastede graasorte i Luften, og Havet brækkede i grønt udover ...

Det var i Graalysningen om Morgenen, at en Laderums Garnbaad kom fossende ind udenfra med Sjødrevet om Ørene, halv fuld af Vand og for tre Rev i Storseilet.

Lige efter blev der et stærkt Røre overalt. Der tændtes Lys i Lys paa Fartøierne, og Folket stimlede sammen oppe ved Salteriet.

Der forevistes et Fjerdingkar Sild, som var taget nord ved Stolmen. De havde Mærke over Ryggen som af en Garnmaske, — det rette Slag! Her var Syn for Sagen ... Indsig! ...

Digitized by Google

Dette sidste Ord fløi som en voksende elektrisk Gnist over alle Holmene!

Det betød Opbrud af hele Almuen, alle de tusinder Mennesker, nord til Stolmen, — at Sildeværet her imorgen eller iovermorgen vilde være tomt og blaast for Folk, som bagpaa en Haand!

Blandt de Baade, som gik ud rumskjøds, dybt revet i Tykket den Formiddag, var Kirkebaaden til Juhl.

III.

FORLIBELSE OG SILD.

Ved den Række Smaaskjær derude, som stængte for Udsigten tilhavs, var samlet en Mængde Notelag og Garnbaade.

Skjærene syntes kringsatte af bare Master, og der sortnede af Mennesker.

De ventede i feberagtig Spænding paa Landgang af Silden, — skimtede alt ude i Havbrynet Hvalsprøiten bag den og Fugleskaren over den!

Det gjaldt for Notebaserne at faa taget rigtigt Skjøn paa Retningen af Indsiget, om østen- eller vestenfor Øerne, saa de kunde være Førstemænd inde paa de rette Stengesteder under Land og itide besætte Sunde og Vaager.

Nedover i Havsletten saaes i milelang Række de skinnende Seil af over tusinde Garn- og Notebaade og derimellem Jagter og Slupper, træskolignende Galeaser, brede, undersætsige Brigger, fintskaarne, duvende Skonnerter, der alle stevnede nordover behængte med al den Dug, de kunde faa paa sig, som under en Kapseilads.

De kom ud fra Udhavnene, hvor de havde lig-

Digitized by Google

get for Storm. Det var som en hel hvid Seilmur over Sjøen!

Med engang saaes en lang Strime af Baadene derude at gaa over Stag og lægge paa anden Boug.

Det var paafaldende, — maatte have en Grund. Der signaliseredes ivrigt paa alle Maader. Mange Jægter vendte og lagde samme Kurs.

Det maatte være Silden! ...

Og en Stund efter mødte dem et Syn, der udrettede det, som aldrig før var hændt Aafjordingen, at han rent glemte, det var Middagsleite, — hele Havstrækningen udover i ét Sprøit og Jag!

Silden var kilet op af Havrenden og søgte, — med Fuglen over sig og Hvalen efter sig — i ustyrtelige Masser indover mod Grundene for at gyde.

Langt ude bag den, saalangt Øiet kunde række, gik Hvalgaarden Sprøit i Sprøit med en Larm som af Dampmaskiner. Det var Storhvalen, som jog og pressede Silden under Land.

Sjøen blev mere og mere stille og som grønlig; den kogte af Luftbobler — Sildens Aandedræt! Og pludselig jog og hoppede Storseien i svære Stimer, tusinder paa tusinder omkring dem.

Baadene var med ét lige midt inde i Indsiget! — hele Luften til langt ind i det graa, disige Skytag som et Sneveir af Fugl, en skrigende, øredøvende Himlens Hær, der fo'r op og ned med Sild i Næbbet, slugte den graadig i Luften, sloges, reves og joges om den, saa der regnede Sild, og Jagtemasterne drog som en Vei ind i Fugleskyen!

De slu Tyvjoer fulgte sin Natur og foretrak at bestjæle de store, forslugne Graamaager fremfor at tage Silden lige under sig i Sjøen. Ternen fulgte ogsaa sin Natur og nippede midt i Forvirringen og Vrimlen lige saa propert, net og let, som om den havde været uforstyrret paa blankt Vand, — men alle vildt, hidsigt omkap paa Hovedet ned i Sprøiten mellem et Mylder af Størje, Spring- og Staur-

Digitized by Google

hval, der fossede og jog, saa Sjøen kogte hvid. Hist og her kom en Graasei op, sprængt og forædt, forgjæves arbeidende i Vandskorpen for at komme under igjen og slippe at blive hugget af Maagen.

Det var den forreste Kile af Sildemassen. Den seg endnu tæt som en Mur midtfjords indover i store, sortblaa Stimer ikke en Alen under Kjølen. Der var Øieblikke, da de sad med en ængstelig Følelse af, at Baaden ligesom lettede sig paa Sildebjerget, da de fik Silden blank under Aarerne, rodede i Sild med Roret og da de kunde kjende, hvorledes Staurhvalen gled vaer og forsigtig hen under dem.

Garnbaadene forsøgte forgjæves at sætte. Hval, Størje og Sei spolerede blot Garnet.

Sildens Tog fortsatte sig under Land med Skybanker af Fugle over sig og alt, hvad Havet eier af det, som kan sluge, efter sig. Der stødte den paa Garnmuren, — ofte paa hundrede sammenlænkede Garn satte tvertover dens Vei i Fjordrenden, tæt i tæt bagom hinanden, saa at hele Strækningen saa ud som bare Rader af Kagger og Fløt.

Og havde den kun været jaget og drevet af alle Havets og Himmelens Rovfugle, — den havde vendt om her!

Men det gjaldt Billioner Silds Kjærlighedssag, — en Naturmagt, stærk som Stormen og Strømmen, vældig som Ebbe og Flod.

Og drevet af den ubøielige Eros i Naturen, gik Sildetyngden paa Nettene, fyldende dem, saa de stod som Perlemors Vægge i Sjøen! — og over dem ind paa de grovsandede, tangbevoksede Flak og Gydegrunde.

— Stæng sattes paa Stæng i de to tre Dage indover Fjordsiden ved Vige, Bugter og Sunde.

Langs Landet udenfor Løbene lod Notebaserne sig ro i deres smaa Færinger som Generaler hver foran sit Baadlag. De undersøgte med Vandkikkert og Lod, medens andre stod oppe paa Skjærene og

Digitized by Google

kommanderede, hver med sine aftalte Tegn. Saasnart Lodlinens sittrende Bevægelse angav Sildeindsig, gik Baadlagene paa i de trange Løb under hensynsløs Kappen, Stevn mod Stevn i Sjøgangen, saa Kjeiper og Æsinger knækkedes. Seilbommer og Aarer løftedes til Slag, Skjeldsord hvinede i Lufften, Notebaserne raabte sig hæse mellem Sjøfuglenes Skrig, før de fik Touget iland, Notearmen belagt og Fangsten sikkret.

Livet gik i vildt Sus, Garnvaser kappedes, Noter overseiledes og sprængtes, Snesevis af Kast kom i Floke og tændte Lidenskab og Slagsmaal.

Det var Dage som i en Rus, mens de øste op Silden med Hoven, saa tæt, at Aaren kunde staa i den. Den gik lige fra Sjøen op i Kjøbejagten, hvor Maaltønden styrtedes i Lasten.

— — Nogle Døgn efter saa Juhls Husmænd paa Hammernæsset Sølvet i Haanden, — svømmede i Sølv, — fem og tyve Daler pr. Mand! udbetalte ombord i Kjøbejagten!

Juhlegutten maatte skikke Pengene hjem for dem fra Postaabneriet oppe paa Været i Bankobreve med røde Segl for. Og Rejer sendte dertil for egen Regning hundrede Daler af de to hundrede og tolv, der udgjorde hans halve Lod. De nød Triumfen i Bygden, naar Pengebrevene kom didind, og følte sig som hele store Foregangsmænd og Opdagere. Og dette var endnu kun Begyndelsen paa Fisket! — Der sad ikke én paa Toften, som ikke havde sine ærgjerrige Planer, ikke mindst Rejer. Han havde faaet en overordentlig Følelse af sin egen Gløghed og Hændighed, siden han saa sit Snit til at indgaa som Parthaver med et stort Notelag.

— Ja, der var mange Drømme om Hammernæsset den Aften, Rejer reiste indover til Været for at sende Pengene i Posten! Naar han fik udløst sin Odelsgaard, vilde han oprette et stort Notebrug hjemme og gaa ud paa Sildefisket hvert Aar, og

Digitized by Google

saa kjøbe igjen Gaard efter Gaard af Juhlernes gamle Eiendomme, tage kanske én ind ved hvert Notekast! — Han kjendte uafladelig paa Lommebogen inde paa Brystet ... Havde han ikke alt nu en hel Kapital i Lommen? Hvad vidste de i Aafjorden om alt det store, mærkværdige Liv herude? ... en Sølvfireskilling var jo som en Helligdom, en ren Skat, derhjemme, og her! — man tænkte ikke mere paa den end det Sildeskjæl, som sad udenpaa Lommebogen! Herude var hans rette Felt, derom skinnede hans Øine fulde af Overbevisning.

Hidtil havde han bare levet som en Ko indestængt i et Fjøs. Huf ja! — det blev trangt for ham at gaa derinde paa Hammernæsset alle de ni Maaneder om Aaret og drive paa i den daglige Ensformighed der med Hestene og Pløiingen og Gnikkingen paa Skillingen og Kosten, kjendt og ensomt og dødt! — efter alt det, han nu havde oplevet og været med paa af Liv og Moro og Prat og Dans.

Det var et Par spillende sorte Øine i et brunt Ansigt, som hele Tiden kom frem mellem hans Betragtninger, — der var Ild og Kvikhed i dem for hele Aafjorden! ...

Haah — ja! han stønnede og kjendte gruelig ondt for Brystet.

Det var ikke første Gang, Rejer stred Offerets Strid for sin høie Slægt. Han sad, uagtet alle de Penge, han havde i Lommen, og alle sine Storplaner, melankolsk og høist ulykkelig der i Maaneskinnet, fordi han maatte skilles fra hende.

Hun og Sildefisket, det var to nye Ting, som var hændt i hans Liv.

— — Her paa det nye Vær var nu alt anstrengt, feberagtigt Arbeide.

Baade, Brygger, Fartøier og Mennesker havde et Overdrag af bare Sildeskjæl. „Silderisp" blin-

Digitized by Google

kede ned igjennem Sjøen som et tæt Sølvstøv, Silderisp hang ved alt, hvad man saa og rørte ved.

Jenter og Kjærringer, unge og gamle, stod hele Fjæren indover og ganede Silden, der bares i Stamper op til Plattingen udenfor Boden, hvor den saltedes midt imellem en Stabel af tomme Tønder paa den ene Side og fulde pakkede paa den anden.

Rejers første Ærinde var op til Landhandleren, hvor Bankobrevene ekspederedes. Det var med en vis selvbevidst dissende Gang, at hans kantede, høie Skikkelse banede sig Vei imellem Folkeklyngerne. Han følte sig nu selv som en af Notebaserne og gik med en vis omsigtlig, kyndig Mine dampende sin karvede og saucede Bladtobak af en kort Porcelænspibe. Folkestimlen var tæt, lutter Sjøkarer med Skjæg og Sydvester, hvis Ansigter det var for mørkt til at skjelne. Man sagde, her var saa overfyldt nu paa Været, at Folk om Natten stod og sov bortover i Stuerne og mange Mandskaber maatte tage Nattehvile under et Par Ryer og Seilet nede i Baadhalmen. Men hvem brød sig om det nu, her sov og drømte man i bare Sildefeber, havde gjerne holdt ud paa nøgne Toften!

Rejer bevægede sig med urolig Hast. Hans Blik speidede spændt snart her snart der for at overbevise sig om, at hun virkelig var fulgt med.

Dernede paa Plattingen foran Sjøboden gik Arbeidet endnu for sig. Sildetønder rulledes og stuvedes ombord i en Slup, og endel Fruentimmer ganede Silden ved Lys og Lygte omkap med Mandfolkene, som pakkede og saltede i Tønderne; der manglede endnu kun nogle faa Tønder paa Lasten.

Mellem dem skimtede han en smal, høi Skikkelse med et Tørklæde om Hoved og Liv. Den bøiede sig og reiste sig og bevægede sig livligere end de andre.

Rejer stod med ét stille, urørlig som et Lys med alle Sanser skjærpede. Der stred noget indeni ham,

Digitized by Google

noget beklemt, næsten som en advarende Røst, — som der var Spørgsmaal om at gaa over et Rubikon .....

Hun var snart inde i, snart ude af Lygteskjæret ... Det kunde dog ikke skade at se!

Han nærmede sig mere og mere ...

Hvor flot og hændig hun ganede! ... kastede mindst to Sild op i Stampen, naar hver af de andre klarede én, og endda snakkede hun til og drev Moroen! Nu bar hun og en anden bort en fuld Stamp og kom igjen med en ny. Det var som bare ingenting for hende! — hun satte den fra sig med et Kast og slængte den første Sild op i den. Hun var vist uhyre myg! Og meget, meget stærkere, end hun saa ud til, der var ikke én af de andre, som kunde tage hende i nogen Ting, det var han vis paa!

En Sild glap idetsamme ud af Haanden paa hende og henover Bryggen ind i Mørket, hvor han stod. Han tog den snar som et Lyn og puttede den i Sidelommen, saa vaad og sleip og skjællet den var.

Om lidt stod han nærmere, næsten ved Siden af hende, og han holdt just paa som i Ligegyldighed at aabne en Passiar, da en Person, der stod ved Tøndestablen med en Glød for Munden, som maatte komme af en Cigar, begyndte:

„Du har det travlt ikveld, Stina. Hei hvor Silden springer! En kan forstaa, Du har Hastværk — at Klokken slaar danse. Gik det saa hele Dagen, tænker jeg, Du klarede Sluppen alene!"

„Var det Storsei eller Tosk ja, — saa store som Handelsbetjente! — men dette er nu bare Smaasild."

Rejer lo høit. Han var endnu i Stemmeskiftningen og fik det betalt med et: — „Hvad er det for en Væder, som bræger der?" sendt paa Maafaa til ham indover i Mørket.

Digitized by Google

„Stina er nok ikke naadig ikveld," vedblev Handelsbetjenten at ægle, „hun véd, at Styrmanden sidder deroppe og venter."

„Styrmanden!" — hun slog med Skaftet af Kniven mod Stampen, „han kan gaa paa Hænderne og endda danse omkap med de to tykke Sjøbodstolper, I har at stampe Gulvet med!"

„Og saa trakterer han saa flot baade med Peberkager og Kaffe!" mente Handelsbetjenten.

„Aa ja, — — naar én har arbeidet hele Dagen fra Klokken fire om Morgenen, aarker én ikke at bugsere paa en Melsæk i Dansen om Kvelden!"

„Hvad mener Du, Stina! han vil sige, han Doktor Frederiksen, — han Fanten, — Tateren — Hestedoktoren! ... han, som ikke bare flaar Heste, men ogsaa stikker Folk? Jeg tænker, baade Du og Understyrmanden faar passe jer."

Fra den bundne Stilling, hvori hun stod og skar Silden, reiste hun sig pludselig snar og spændstig som en Staalfjær og slængte ham den blodige Sildekværk lige i Ansigtet.

„Sig det nok engang, og Du skal faa mere!" raabte hun rasende.

„Det skal Du faa bøde for!" udbrød han og gjorde en Tilnærmelse, den hun behændig undgik ved at svinge sig om paa den anden Side af Stampen. Han holdt paa at gribe hende bagfra om Livet, da hun med ét, grædende af Forbittrelse, raabte: — „Prøv, om Du tør!" — og løftede Ganekniven med en vild Gebærde.

Han stansede raadvild.

„Ja prøv, om De tør!" brølte Rejer og trængte sig med et Sæt haardt ind imellem dem.

Handelsbetjenten saa ham tæt ind i Øinene:

„Saa—aa, Rejer Juhl! Den Fallitenspiller! Det var bedre, Du betalte det, Du skylder, end blande Dig ind her."

Der stimlede straks Folk om dem. Det saa jo

Digitized by Google

ud til Slagsmaal, og Handelsbetjenten tordnede videre:

„Jo—o det er syv og niti Daler med Renter, vi har anmeldt i din Fars Bo, — for Klædesvarer. Jeg tænker, det er de Klæder, Du staar i der!" — Han haanlo, og Rejer følte, at Folk ligesom nysgjerrige saa ham nær op i Ansigtet for at mærke sig Fallitenspilleren.

Han var dødelig krænket. Hans Stolthed reiste sig i hele sin Juhlevælde. Slaa ham mellem begge Øinene nyttede her ikke! ...

Han trak rask Lommebogen op og spurgte overlydt, om han kunde faa betale? ... nu straks, — her paa Flekken!

„Tak, som byder, vi har Disk overalt, hvor vi faar Penge!" — svarede Handelsbetjenten studsende, han fik med ét sin Koldblodighed igjen.

Rejer holdt med dirrende Haand den røde Hundrededalerseddel hen til Lygten, og Betjenten kaldte to af Dikselmændene hen som Vidner, — han følte, at han ikke længere havde Stemningen for sig, og trak sig bort.

Det svimlede for Rejer; — han leverede ud sin sidste Hundrededalerseddel! — men det stivede ham op, at der var saa mange, som saa paa, og han hørte Ganepigen yttre høit beundrende:

„Kontantere Kar har jeg endnu ikke set!"

... „Fallitenspiller! ... Fallitenspiller!" — tog han haanlig op igjen for sig selv, medens han gik der frem og tilbage inde i Mørket. „Fallitenspiller!" ... Han lagde en Tidaler, hans sidste og eneste, om i det Rum, hvor Hundrededalerseddelen havde ligget, og gik nærmere frem i Lyset, medens han gjorde det; det skadede ikke, om Folk troede, der var flere Hundrededalersedler, hvor den første kom fra. Og — — var han ikke kontant, skulde han snart vise dem, at han skulde blive det! — han rettede Nakken som en Løve.

Digitized by Google

Raabene og den pludselig opstaaede høirøstede Snakken mellem Fruentimmerne sagde, at den sidste Forsyning til Sluppen nu endelig var afleveret og Arbeidet endt for den Dag. De skyndte sig i Flok og Følge opefter Bryggen og tog Veien henover langs Fjæren til et Nøst, hvor der blinkede Lys. Der var Kaffestation.

Rejer fulgte raskt efter og Hjertet begyndte at banke i Halsen paa ham; thi Stina gik alene for sig lige foran. Følelsen af den skammelige Overlast, hun havde lidt, blev stor i ham. Hende havde alle Lov til at fornærme, fattig og forsvarsløs, som hun gik der og maatte tjene for sit Brød. Ingen til at forsvare sig ... Jo én!

I næste Øieblik stod han ved Siden af hende saa pludselig, at hun overrasket saa op paa ham. Hendes Ansigt bar endnu Spor af Ophidselsen og af, at hun havde grædt. Hvor hun var umaadelig vakker!

„Sti ... Stina!" — udbrød han. „Der, der, — tag Kjeden! ... Jo, jo — — hører Du — tag den bare! — Sørg ikke! Jeg har tænkt paa Dig hele Tiden siden sidst — midt i Silden ... bare paa, at jeg ikke havde faat taget Farvel med Dig! og saa paa, om Du var her paa Været endnu. Du kan tro, jeg var ræd for, at Du skulde være borte! — Saadan som Du er ingen anden, — intet andet Fruentimmer! — der findes ikke din Mage i Verden! Jeg skulde kjende Dig straks, om aldrig saa langt, bare paa Væksten. Og saa let, som Du gaar, ligesom Du danser! ...

Jeg er Rejer Jansen Juhl, ser Du, Jan Juhl i Aafjorden, det var min Far det! Du maa tro Odelsgutten til Hammernæsset, — det er jeg det, ser Du! — kan faa, hvem han vil i Bygden. Me—n, — har jeg reist paa Sildefisket, som jeg vilde, mod Skikken, saa er Rejer Juhl ogsaa Kar for at tage, hvad Kone han vil, om saa hele Bygden hyler Halsen af sig! Jeg er ligeglad, om de kalder Dig for Svarte-

Digitized by Google

Stina og Tater! Værsaagod! ... det gjør ingenting! — ikke en Døit! — bare Du vil følge med mig hjem til Hammernæsset! for ellers bryr jeg mig ikke om det hele mere, — uden Dig er det nu kjedt overalt!"

Hun havde spærret op begge Øinene og saa paa ham; — hendes hele ledeløse Skikkelse gjorde en afværgende Gestus.

„Det skal ingen sige mig paa, Juhl! hos Frederiksen, at jeg har gi't Dem Aarsag! — hverken Dem eller Handelsbetjenten eller Understyrmanden, naar Frederiksen slipper ud igjen! ... Han tjener bare af et Knivstik inde paa Tugthuset. Men det er Kjæresten min for Gud og Æren! han kom paa Huset paa to Aar, fordi Knivstikket gav Lyde, og har tjent ud til Høsten" ...

„Jeg vil Dem for vel, Juhl!" begyndte hun at snufse — „efter dette Tilbud ... ogsaa for den vakkre Sølvkjeden til ikke at sige det og varsko; — for han er færdig med Kniven, naar han blir sint. Saa nu kan De selv forstaa, der ikke kan bli' noget Gifteri mellem os to, nei!" hun puttede derunder Sølvkjeden omhyggelig ned i Lommen.

Rejer modtog et Slag, det følte han, om paa Hodet, for Panden eller Brystet, det vidste han ikke! Han stod blot med halvaaben Mund og stirrede paa en smal, hofteløs Pige, som snakkede og snufsede der i Mørket og holdt paa snart at svingle, snart at blive saa tynd som en Traad for hans Blik.

„Naa saa, — ja jeg forstaar!" — gjentog han mekanisk og lo dumt. Med Ydersiden af Forstanden begyndte han dog at fatte Situationen, — at stirre ligesom i et uhyre Gab af Skuffelse.

— Afsted vilde han, skreg han, da han kom ned til Baaden, og der var ingen Raad for, de maatte lægge ud.

Den Nat roede han sig skjortevaad!

Digitized by Google

IV.

KRØGE MIG? NEI FØR KNÆKKE!

Sent om Natten kom de ind igjen nord i Sundet, hvor de havde Stænget.

Han sad i Søvnørsken over Aaren og kjendte neppe, at Baaden stødte mod Støen, da han vaktes af Brøl fra to tre Hold indefra Mørket:

— om de havde hørt noget Sporlag til Silden inde ved Været?

Her var de opskræmte og gik urolige og ventede bare paa Dagen. Der var kommet en Baad roende forbi om Kvælden, og Folkene i den havde ment, at Garnsætterne ikke vilde trække mange Sild den næste Dag; de havde hørt Rygte, at Silden var gaaet nordpaa ude i Sjøen.

„Rygter! ... Silden med engang sunket i Sjøen igjen! ... En Baad, som roede forbi? — de skulde vide det de!" søgte han ivrig at overbevise de andre.

— „Op og ned! ned og op! Saa over, saa under!" lød det bagefter bittert i hans egne Betragtninger.

„Gad vide, hvad det var for en Dato idag? — sekstende Marts! ... skulde han nogengang gjøre nogenting paa 16. Marts, saa kunde de partere ham! ...

Føi for en Dag. Hundrede Daler væk! ... Uhrkjeden ogsaa væk! — han faar den vel, han paa „Huset!" — at sprade med, naar han kommer ud. Deilige Greier! — danset og drevet med Kjæresten til et Tugthuslem, — hun har kanske ogsaa været der selv ...

... Rygter! — lade sig skræmme af slige Rygter!" ...

Han var ikke længere istand til at ty ind i den kvalme, trange Pladsestue, hvor de havde Tilhold, og vandrede oppe lige til i Graalysningen mellem dem, som gjorde sig færdige til at lægge ud. Han

Digitized by Google

havde faat en Affeder fra Skuffelsen over Ganepigen.

Den næste Dag ventede alle i yderste Spænding paa Garnbaadenes Hjemkomst fra Sætterierne udenfor i Havet; de havde tre fire Timers Udror.

Rejer var hundrede Gange henne paa Udsiden af Holmen og saa efter dem med sine lyseblaa, skarpe Maageøine. Derfra faldt Veien uvilkaarlig hen til det Sted i Sundet, hvor hans Notestæng havde staaet. Han stirrede dumpt ned paa de Flekker af olieagtig Sildeslim, som endnu svømmede ovenpaa Sjøen; endel opslengt Smaasild, Korstrold og Levninger af Storsei laa stivfrosset mellem Tangen og Maneten i Fjæren, hist og her en halvraadden Haa.

Det stemmede med hans Humør at stirre ned paa alle disse stinkende Levninger. Det blinkende, glittrende, skinnende Sølvhav, som havde spillet derinde i Noten, havde for hans optændte, fængelige Indbildningskraft strakt sig vidt udenfor dens flydende Netvæg ind i en Fremtid, hvor han bare havde at staa med Hoven og øse op Rigdom, — drive Storbrug, reise. Hammernæsset med dets alle fem og treti fraskilte Gaarde og Sætergange.

Silden sunket lige i Havet! — netop som han var kommet til den? — umuligt! ...

Men al den forladte Raaddenhed oppe i Fjæren sagde hele Tiden noget andet, — at det var muligt, — skulde være muligt! Han kjendte det som en Ulykkesanelse, en Angst, det inderste i ham følte, at Folkene i Baaden igaaraftes ikke havde raabt de Ord uden Grund.

Kom Baadene nu igjen med Sild, han vilde blevet rasende overrasket! ligesaa overrasket, som om han med ét havde set Hammernæsset staa der med nye Bygninger, ny Sjøbod og Notebrug.

— — Og Garnbaadene kom roende i lang Række indover; de laa høit i Vandet med de brune Garn opgjorte i Dynger i Forskotten og Midtrummet.

Digitized by Google

Det var en Roen af hundreder, langsom som et Ligfølge — med den tungeste Last, der kan fylde en Baad: — skuffede Forhaabninger!

Garnene havde staaet derude tomme som Sold! — Ikke Sei, ikke Hval eller Fugl nogetsteds udover at se. Havet øde og svart for Liv! — hvad de havde havt under Land, var bare et af Seien fra den store Masse i Havet afjaget Sildestraal.

Silden var væk! — kanske gaaet nordpaa til Kinn ...

Det var midt under dette, at han med en af Baadene inde fra Været fik Brev fra sin Mor. Det havde gaaet lange Veie rundt og været i mange Hænder, før det, fedtet, smudset og med Silderisp paa, nu naaede frem. Blodet gik for høit i ham, til at han kunde læse med videre Opmærksomhed:

„Ser jeg Dig nogengang mere igjen i Verden, Rejer!" — stod der i Brevet med et af Moderens store Suk.

„Se mig igjen? — tidsnok!" udstødte han og faldt over i sin egen Pønsen, medens hans Blik gik sløvt og uopmærksomt nedover Linierne. Pludselig blev det hængende ved; — hans Søster havde forlovet sig med Haarstaden! Han læste det op igjen og op igjen og derpaa nøiagtigt videre: „Det var et Offer af Ottilie, for han er jo en gammel, mindre vel udseende Mand; men saa véd Du jo, han har friet til hende før, efter sin anden Kones Død, og saa blir hun jo rigelig forsørget, da han ingen Børn har, — baade hun og jeg! — og Du hjulpet til at beholde Hammernæsset. Jeg synes, vi maa være din forstandige Søster evig taknemlige, Rejer! hun har frelst Gaarden."

Han lagde Brevet langsomt i Lommen.

„Med Haarstaden! ... den gamle skjelvbente Aagerkar," — raste han — „som har suget ud Bygden hele sin Tid. Saa længe og fult har han aagret

Digitized by Google

paa Hammernæsset, til han kunde kjøbe hende — — — og saa, jeg atpaa i Handelen!"

Han laa vaagen udover Natten med heftig Uro i Blodet. Det havde været en saadan Række af knusende Skuffelser.

Han laa kun og stirrede ind i den ene Tanke, at nu skulde han hjem! Det bares ham for, at det var saa aldeles umuligt, — han kunde ligesaa godt gaa tvært af ...

Endelig øvede Naturen sin Ret, og han sov ind.

Ud paa Morgensiden blev det uroligt i Stuen. Folkene havde Ank for Hjemreisen, stod tidligt op, keg efter Veiret og lagde sig igjen.

Han hørte i Halvsøvne, hvorledes de snakkede om, at det saa ud til Østenveir og tung Roning indover. De trampede og traakkede med Nistebommer og Tiner, gik ind og ud, og hvergang mørknede det svage Dagsskjær fra det lille smudsige Hul af en Rude. Han følte det i Drømme ...

Med ét blev det til noget stort, bøiet, dunkelt med brede, svære, krogede Arme strakte ud foran sig ... Han kjendte Hammernæsfuruen med Graalyset over de snevaade, veirslagne Grene, — den stirrede knugende vredent paa ham med al sin troldvoksede, knuddrede Mægtighed.

Jo mere han saa paa den, des mere blev det til hans Mors svære Skikkelse, som sad der kroget og bøiet paa Bænken med Armene foran sig ned paa Fanget. Hun saa strengt og tungt paa ham og sagde:

— „Vi maa være Ottilie evig taknemlige! ... Ser Du, Rejer! vi maa alle bøie og krøge paa os og bugte os frem, som vi kan bedst."

„Krøge mig? — nei, før knække!" sprang han op.

Og med de samme Ord begyndte han ogsaa den korte Blyantsseddel, hvori han skrev til sin Mor, at hjem kom han ikke, før han af egen Pung kunde

Digitized by Google

indløse Hammernæsset, og at han nu agtede at prøve sig frem i Verden. Naar han vidste noget mere, skulde hun faa Underretning fra sin taknemlige og hengivne Søn, — Rejer J. Juhl. —

Stor og uudsigelig var Anders Rosmands og de andres Forbløffelse, da han, med det samme de ud paa Morgenen skulde bære Seilet ned i Baaden, kort og bestemt meddelte dem, at han havde besluttet at reise op til Bergen istedetfor at følge med dem hjemover. Han havde overveiet det om Natten, — mumlede noget om sin Fars Bo og om nogen at sælge Silden til næste Aar. Han vilde sættes af i Skudesnæs og se til at komme med et af Fartøierne, som gik nordover.

Det var en Stund bare tause, gabende Munde og saa, — da de begyndte at forstaa, — lange Ansigter, Øinene ledende ved Jorden, en Tobaksspytten paa kryds og tværs og en betænkelig Kløen bag Ørene ...

Han Martin og han Tosten og han Jo og han Vidkun, — det var Husmændene paa selve Indgjordet, — gik sammen med Anders Rosmand om, at dette var umuligt. De havde at ansvare ham for Mad. Juhl!

„Komme hjem til Aafjorden uden Juhlegutten, — med den Skam for al Mennesken!"

Det var ikke frit for, at et Par af dem tørkede Øinene med Vaatten, da de saa den for al Overtalelse utilgjængelige Mine, hvormed Rejer stod fast paa sit.

Der var ingen Raad for! — Juhlegutten maatte føies, og de fik lide paa Brevet til Madamen; — men det blev at ro hjem med et svært Tryk for Brystet.

— — „Hør Anders! Du ansvarer mig Blæssen, — at de ikke bruger den til at kjøre Kværnsten der over paa Haarstad. Hils bare Mor, at jeg har sagt det."

Det var det sidste, hviskende Paalæg fra Rejer

Digitized by Google

til Anders Rosmand, da han sattes iland paa Bryggen i Skudesnæshavn.

Og, hvad Rejer der kunde have betroet ham, blev gjennem Aarene Gjenstand for mange Formodninger blandt Husmændene paa Hammernæsset; thi Anders Rosmand skulde blot sige det til Madam Juhl.

Fjorddistrikterne havde spillet ved Havets grønne Spillebord ... vovet sit yderste der igjen et Aar — og tabt!

Det var den anden Side af Lykketærningen, Vrangsiden: — tom Baad, tomt Hus, en knugende Mangel paa Livsophold ... Sygdom og Elendighed.

Nogle Uaar til paa den Maade, og de samme Øer og Holmer og Skjær i Seilleden, som nu laa strøede med Huse, Havne, Bebyggelser og Begyndelser, fulde af muntert Fremtidsliv og Virksomhed, vilde ligge ligesaa skaldede, svarte og forladte, som før Silden kom, kun med det gamle Sjøfugleskrig om sig, — triste og øde.

Nogle Uaar til paa den Maade, og Sparebankerne indover Fjordene, der havde reist sig af Sildefortjenesten, de større Huse, det bedre Stel, den udvidede Jorddyrkning, som var bleven til i den gode Tid, den bedre Skolelærdom, det større Lys, som var faldt ind i de trange Bygder, — vilde alt gaa tilbage igjen, dø ud og slukkes, og de gamle Spindelvæve af Uvidenhed og Fordom og Overtro igjen trække sine graa Slør over Krogene.

Her var spillet om mere end Skillingen direkte, mere end Menneskeliv, — selv om Sjøen havde krævet dem efter stor Skala, — det gjaldt selve Folkemodet, Bygdernes Tro paa sin Fremtid, — og nu frøs det lige inde ved Hjerteroden.

Ind i hvert Hus, hvert Hjem, til Husmand og Bonde, havde Havets Tærning for tredie Gang sendt

Digitized by Google

Niten: — et huløiet, Armod, Sygdom og den kolde Nød bringende „nei!"

Bygderne havde sendt hele sit varme Blod af Fortrøstning og Mod paa Tilværelsens Eventyr, hvori den, som vaager, vinder, Askepot altid faar Prinsessen, den kjække altid Lykken! — og Strømmen havde drevet Tiggerstave tilbage igjen ...

Her var spillet og tabt!

Der skal Hjerter af Staal til for paa den Vis at slaa Tærning med Tilintetgjørelsen! mere end haardsmi'd Mandsvillie, — eller, — og det var det, som gjorde, at disse Bygder alligevel ikke gav tabt, men paa Stumperne af sit Mod, Stumperne af sin Kraft, Stumperne af sin Armod slæbte og sled sig igjennem Aar for Aar, indtil Tærningen igjen faldt op, og de har Dampskibe udenfor Stuedøren, — den dybe Trang i Nationalkarakteren, som just forlanger Eventyret, Legen med Chancen og det uventede, Legen med Faren. Som den har gjort Eventyrdigtningen i de stille uvirksomme Tider, saa sender den nu Folket ud i Handling ikke mindre paa Sildens og Havets end paa Kunstens og Digtningens Omraade!

„Rejer Juhl! — hoi — ohoi! — hoi!" ...

Det var i Skudesnæshavn; — hans Ven Understyrmanden stod og raabte mellem Hænderne fra Hækken paa „Resolut". Rejer havde alt set den grønmalede, smudsige Brig ligge inde ved en af Pakboderne, som det lod, endnu halvladet med Salt.

„Hvad gjør Du her?" spurgte han, da han fik Rejer nærmere. „Beslaat med Sølv? Du har jo gjort et Notestæng. Hør Gut! — spekuler bare ikke i Salt nu, Silden er fløiten. — Aa bi lidt, vi har straks Middagshvil!"

Digitized by Google

Understyrmand Lind var en ualmindelig vakker Fyr, høi og ledig i Figuren, mørkøiet og sorthaaret.

„Her er Ærter i Kabysen og Flesk," sagde han, da Rejer kom ombord, — „Du kan vist trænge lidt at varme Dig paa." —

Rejer syntes, det var længe, siden han havde gjort et saadant Maaltid som det, han indtog inde paa Kahytsbordet sammen med Understyrmanden.

„Bondestel ... Bondeskipper ... Bondeskute! ... men nu er jeg ogsaa snart kvit den!" — mumlede Styrmanden — „Hundeliv paa det Fiske!"

„Naa ja, Rejer Juhl! ikke for det, jeg likte det Pokker saa godt. Fyr maa der være i Karen. Gaa paa, gaa paa tværtover alt! men lidt — lidt — lidt Forstand faar der være med, ellers blir Du gift, før Du véd Ordet af det, min Gut! — og saa stopper den Moroen. — Hun ... Sildejenten ... Svarte-Stina, fortalte mig det altsammen samme Kvæld, hun havde Kniven sin i den vakkre Kjeden din! Men var Du da rygende, splittende fra Forstanden? en Kar, som sidder med en hel Gaard og af sligt Folk som Du, springe lige lukt paa og fri! — — Naa ja, nu skal Du vel op og ture i Bergen. Jeg gaar ogsaa did. Det var derfor, jeg raabte Dig an" ...

Rejer skjød Ærterskaalen ind paa Bordet.

Styrmanden maalte ham.

— „Du ser mig ikke ud til at tænke paa at hale ud paa Salene. Du er da vel ikke pinegal nok til endnu at gaa der forlibt og sørge? For d e t er der bare én Kur, — at forlibe sig i en ny. Hvor gammel er Du?"

„Snart nitten."

„Ja, da jeg var i din Alder for en fire fem Aar siden, tog det mig ogsaa slig."

„Ne ... hæ ... hæ" — lo Rejer overlegent forsikkrende. „Det Sludder roede jeg af mig samme Natten. — Ne ... hæ ... hæ ... men" — han grublede stærkt paa, om han skulde betro sig til Styr-

Digitized by Google

manden; han havde noget saa godmodigt ved sig, saadan ægte, prægtig troværdigt Væsen.

„Du ser ud, som Du sidder i nogetslags Suppedas og ikke vil ud med det. Véd Du ikke, hvor Du skal gjøre af alle Pengene dine?"

Rejer tog frem Lommebogen, hvori der laa en gul Tidalerseddel:

„Det er, hvad jeg eier!"

„Ikke saa lidt det! Akkurat ti Daler mere end jeg; — for Jammerhyren her paa Sildebriggen holder én knap overvands to Kvælder om Ugen. Jeg tog den bare for at slippe at ruinere mig, mens Alert ligger og reparerer oppe i Bergen, — en dyr By, som blanker én i en Ruf! Klogest at komme undaf, tænkte jeg, før de begynder at kridte! — — Naa altsaa, Du har ti Daler, Juhl! Du mener da ikke at styrte dem ud her i Skudesnæshavn? Her er ingenting."

„Nei –i ... jeg — jeg," tog han med ét braat i — „véd ikke, hvad jeg skal tage mig for i Verden. Jeg gaar til Bergen for at bli' til noget, ligefedt, hvad det er. Jeg vil hjemmenfra," tilføiede han med lav Stemme og saa ned i Gulvet, „Stellet i Aafjorden er gaat fra mig!"

„Saa-aa? ... saa, saa!" — opgjorde Styrmanden sig noget forbløffet og flyttede sig uvilkaarlig indover paa Bænken. „Saa det er saa, det staar til! ... Ja," tog han sig raskt og sprang op — „skulde jeg ikke gi't Sjæl og Krop paa, at der stak noget sligt i den stride Parykken din, Juhl! ... og den formastelige høie Næsen! Du rømmer naturligvis hjemmefra ...

Hm!" — han indledede et Forsøg paa at plystre og spankulere paa Kahytsgulvet, men opgav det paa Grund af det trange Rum, hvori han maatte lude med Hovedet — „naturligvis ... rømmer! Ja, ser Du, Juhl! det samme gjorde jeg — fra Realskolen ... Naa ja, — og hvad tænker Du saa paa?"

Digitized by Google

„Bare komme iveil"

„Sælge Gryn og Rosiner?"

Rejer taug. Tonen lød haanlig.

„Hænge over en Disk? ... Saadan svær Prygl, som har været sin Fars Søn al sin Dag!" Styrmanden rystede paa Hovedet, — „ser ingen Chance for det! Saa heller hænge over en Raa da, Gut! det er anderledes luftigt! Hvad?" —

Han stak begge Tommelfingrene i Ærmehullerne paa Vesten og vuggede paa sin stærke, raske Figur ... „Tilsjøs — til — sjøs! naturligvis, Gut!" ...

Raadet tiltalte Rejer uhyre, — for ikke at tale om, at det smigrede ham; han havde længst beundret Styrmandens frie Sjømandsvæsen, hans flotte Udtryk og Vendinger og hans sjøfriske, lette Maade at føre sig paa. Han gryntede i Halsen noget, som dog endnu ikke var hverken ja eller nei.

„Sjøsyg?" — forhørte Styrmanden.

„Aldrig kjendt det."

„Naa, — naturligvis endel Hundeliv i Begyndelsen" ...

„Gjør aldrig en Døit!"

„... faar lystre og stikke den store Snabelen din dygtig under de første Par Ture, — holde den i et Futteral."

„Aa, — — skal nok passe mig."

„Du er for lang, det er din Lykke, der vil ingen ha' slig en Kranbjelke til Kahytsgut. Hør!" spurgte han pludselig — „mener Du, Du kan koge Ærter uden at svide dem, — og Grynsod ... og gjøre Kaffe? — naar Du faar fjorten Dage at øve Dig paa oppe i Bergen?"

Rejer kremtede noget beskedent om sig selv.

„Jovist kan Du! Paa Alert skal vi ha' ny Kok, saa gaar Du med os sør til Middelhavet og koger Dig frem saa godt, Du kan, første Reisen. De ti Dalerne dine faar Du bruge til at rigge Dig en Smule. For i slig en lang, stampet Vadmelsfrak med Horn-

Digitized by Google

knapper i Ryggen heiser de Dig op under Merseraaen til Eftersyn for hele Havnen."

Under Udsigten til den uventede nye Bestilling havde Rejer siddet en Stund og stirret i Ærterskaalen. Det trak mere og mere op til et Juhleansigt, skarpt som en Forstævn.

Han saa pludselig op paa Styrmanden:

— „Lige fedt enten Skvalpen gaar gjennem Ærter eller Sjø, — tilsjøs vil jeg!"

V.

HAN SKURER OG SKURES.

... „Tørn ud der! ... Reve ... reve ... reve!" — brøltes pludselig under Tramp og Spektakel ned i Folkelugaren paa Alert.

Rejer aabnede forsigtig Øinene, — og i de første Dage i Nordsjøen laa han uhyre ængstelig for mulig at overhøre et „Tørn ud!" han vidste, at han var tungsøvnt, og tog alle Forholdsregler for at ligge med vaagent Øre. Som Kok gik han nemlig fri for de almindelige Vagtskifter og kunde sove hele Natten, undtagen naar der kom paa Rebning eller andet Allemandsarbeide.

„Rev i Mersseil! ... Bramseil fast ... Tørn ud der!" — gjentoges Kommandoer ovenfra, medens der larmedes i Trappen med en Blikkasserolle.

Rejer reiste sig i Køien; hans første snare, mistænkelige Blik var til Skoene om nogen kanske havde spigret dem fast til Gulvet igjen som igaarnat.

Folkene af Dagvagten sad alt nede paa Kisterne ifærd med at kaste Klæderne paa sig, andre fo'r i fuld Rig med Olieklæder og Storstøvler op ad Trap-

Digitized by Google

pen. En Strime af Dagskjæret lyste nedigjennem Ruffet, Regnen slog mod Skylightet, og Fartøiet krængede stærkt.

„Tag Kokken med paa Bramraaen, — skrup Jer!" tordnede Baadsmanden ned gjennem Ruffet.

Rejer fo'r som et Lyn i Skoene.

Oppe paa Dækket var fuldt Arbeide og Kommandoer, Brøl i Brøl, gjennem Raaberten. De bakke Seil slog under Bygen med tunge voldsomme Slag og Smeld mod Masterne, medens det peb og ulede og hvinede og tvinede i Tougværket.

„Klar ved Bramfald Skjøder og Gi'etouge!"

Reier gav sig straks ivei med at entre op ad Vævlingerne. Uagtet han havde været under Merset før, havde han endnu aldeles ikke let for at finde sig tilrette i disse bløde Tougværks Trapper. Det gik langsomt og forsigtigt til, halvt paa Maven, gribende for sig med Kløerne og skubbende sig opefter som en Hummer. Da han saa, at Jungmændene fo'r forbi ham, gjorde han et forgjæves Forsøg paa med sine lange Ben og Arme at tage to Vævlinger ad Gangen. Ved Pyttingvantet under Merset, hvor Stigen gik bagover ud i Luften, stansede han betænksomt; men opdagede i det samme Hullet indenfor op til Merset og nyttede øieblikkelig Gjennemgangen. Oppe ved Salingshornet stansede han igjen lidt, som han saa efter et nyt Frelsens Hul, og tog saa atter paa paa Paddemanér med det ene Sæt opover i Vantet efter det andet, saa med Fødderne og saa med Armene.

Lidt efter stod han paa Pertlinen af Storc-Bramraaen, medens Vinden peb i hans Seildugs Bukser, og det slingrede høit udover den mørkegraa og grønlige Sjø, saa én kunde blive svimmel og gal i Hovedet. Han var aldeles forvirret. Han hørte Kommandoer nedenfra, men blev bare mere svimmel, — gjentagen „Halimen o—ho!" lød som Toner fra

Digitized by Google

en anden Verden omkap med Tutingen og Hvinet i Takellagen.

„Hvad gaar der af Dig, Kok?" spurgte Jungmanden udenfor ham paa Nokken.

„Ingenting!" svarede Rejer kort; han kom med det samme igjen til at se ned i Sjøen under sig, medens de svinglede udover den.

Og at der var noget, som feilede ham, fik hans Nabo indenfor, Svenskeren, nu at mærke; thi han brølte rasende:

„Inte til Luv! inte til Luv, din lange Trump! ... inte loffe ... inte loffe! hører Du ... Spolere Seilet! ..."

Men Rejer viste ikke Spor af Tilbøielighed til i sine forskjellige Udgaver nedover Seilet til Krabberne at skjælne mellem Luv og Læ eller overhovedet forholde sig partisk mod nogen af dem. Her gjaldt det bare og udelukkende, det følte han, om at blive hængende over Raaen og bjerge Livet, hvad der saa ellers gik for sig.

Det var dog lidt efter, som Svimmelheden begyndte at gaa over, og han kunde tage fat igjen.

„Der," sagde Svenskeren og rakte ham en rund Lommeflaske, „Du er jo saa hvid som en vålnad!"

Rejer tog sig en Slurk og syntes, det hjalp vidunderligt.

„Bare ikke Bramstangen gaar, mens vi sidder her," vedblev Svenskeren; den stod i Virkeligheden som en Fiolbue.

„Den er kvistfri," mente Rejer og tog nu ind Seilbugterne i store Tag.

„Kors for Bjørn!" sagde Göteborgeren, „det er ikke Armer, det er Labber."

Bramseilene var opgivne, Storseilet fast, Klyveren fast og Reb i Mersseilene.

— Og saa skulde Rejer gjøre Kaffe for Dagvagten.

Han gjorde op i Kabysen, skyllede den store Kobberkjedel og trev den hen paa Komfurhullet.

Digitized by Google

Det skede alt med en vis forbittret Ihærdighed. Nogle af Folkene kom og fik tændt sine Snadder, andre af Vagten, der slubbrede hen over Dækket, purrede utaalmodig i ét væk paa efter Kaffeen. De gjorde sig en Adspredelse i Styggeveiret af at overskjælde Kokken; men han slog blot, bortvendt, Kryl paa Ryggen og lagde Kul til under eller blaaste i Trækhullet.

Rejer var i fuldt Oprør og Gjæring, og Ræsonnementet gik indeni ham den hele Tid.

Det var virkelig overmaade heldigt, at han var kommet ned igjen, — overmaade heldigt, svineheldigt! Han smilede bidsk bittert: Ja—a, de skulde bare hjemme set Juhlegutten slig hundset, — set Odelsmanden til Hammernæsset, da han laa oppe paa Raaen og — — — det var paa et Haar nær, han havde deiset.

Han tog hidsigt den spruttende Kaffekjedel af Kogehullet og satte den hen paa skraa for at klares; men han havde glemt at have Kluden først om Hanken og slog nu knepsende med de brændte Fingre i Luften.

„Naa Kok," stak en krøllet Hundeskindshue sig atter ind, „er ikke Kaffeen endnu gjort?"

Rejer tog med et Ryk Laaget af, saa hedt det var, og kastede Fiskeskindet i:

„For mig kan I tage den saa grugget, I vil; der staar den!"

— Javist var Rejer kommen paa Farten! Nede i Kanalen havde de aget lystig Kjelkebakke, helt til de kom nedover i spanske Havet og nu udenfor Cap da Roca! — det var ikke altid saa let at staa inde i den kvalme Kabys foran Stegepanden, hvori Smørret skulde brunes over Kjødet til Kahytten og Ærterne og Flesket samtidig passes.

Digitized by Google

Men saa luftede han sig udenfor af og til, og d e r var Vind nok at faa.

Hi for et Hav!

I Sælerne og med de opbrættede Ærmer saa han ud som en lang, svedglinsende, sodet Smedesvend. Og den Kritik, som faldt paa hans Gjerning i Kabysen, var heller ikke skaansom. Saa var Ærterne svedne, saa Mid i Grynene, hvad han jo ikke kunde for. Saa var Svedskerne i Sødsuppen udkogte, rent væk, han havde spist dem selv hver evige én! Eller ogsaa, da han skulde gjøre det bedre, var Suppen raa, „Vand og Gryn! det rene Hestefoder."

Han havde fra den første Dag af foresat sig ikke at svare, og han holdt det fast og uryggeligt. Sin Pligt som Kok at holde alt blankt og rent hos sig i Kabysen og at have Maden færdig til at øses op og leveres ud til bestemt Tid, den baade kjendte han og overholdt han, saa fik Stewarten bringe den agter i Kahytten.

Stewarten ja! — den pyntelige Spirrevip med det krøllede Haar delt i Panden, som trippede saa pent, og som de kaldte Parykmageren, han tillod sig ogsaa at være vittig over ham.

Det var den Dag udenfor Cap da Roca ...

Rejer forstod godt, at det var til et Slags almindelig Forlystelse, at han midt paa Formiddagen var kommanderet tilveirs, og at Folkene havde staaet nedenunder og moret sig over hans usjømandsmæssige Adfærd, som om det kunde været en Marekat, der gjorde Kunster.

I sine Betragtninger herover var han nu et Øieblik, før der skulde skaffes, traadt ud af Kabysen for at lufte sig og stod og keg udover Rælingen i opknappet Uldtrøie og trak Veiret.

Her var pludselig blevet forfærdelig varmt udenfor Kysten af Portugal. Havet gik grønblaat, svært som Huse, de havde hele Atlanteren væltende paa Siden og gik for ét Reb i Mersseilet.

Digitized by Google

Idet Stewarten saa kom med Terrinen, maalte han Rejer med Øinene efter hans hele Længde og saa derefter gjentagende prøvende op efter Reisningen:

— „Hernede kan Du snart faa se Abekatter nok, Kok! som klattrer endda vakkrere end Du."

Rejer gjorde et Kast op med Næsen og gik ind i Kabysen igjen; men Stewarten kom lige efter under Dønningen til at faa Ærterne udleveret af ham, saa han skoldedes og fo'r brølende med tom Terrin ned i Kahytten.

Der blev Staahei. Stewarten klagede og jamrede, men mødtes af Styrmand Lind energisk med, at han var en Klodrian, og at det naturligvis var sket af Vanvare. Der skulde ingen faa indbildt ham, at den troskyldige Landsgut gav sig til at skolde nogen med Villie.

De satte Kurs op Baien af Cadix, hvor de tog Vand paa Rheden og kjøbte Vin, som skulde vanke i Middelhavet.

Ved Førstevagten om Kvælden stod de igjen tilsjøs, og den næste Morgen i Solrenningen løb de for en rivende Strøm ned over Gibraltarstrædet. Det var tæt af Seil fra Feluker og marokkanske Schebekker til store Linieskibe, nogle skulde op, andre ned, en Fest af Flag, Signaliseringer og Saluter mellem Krigsskibene, som mødtes og hilsedes paa alle Sprog og i alle Nationalkulører.

„Det gaar ud og ind her som af Halsen paa en Flaske!" forklarede Baadsmanden med et Skub paa sig.

Men Rejer stod der som flyttet hen i en anden Verden. Han saa Tinderne af de spanske Snefjelde, med underlige skarpe Skygger imellem, langt indover Landet gløde og rødme op imod den høie, blaa Himmel. Han blev blød om Hjertet.

Hvordan mon det saa ud paa Hammernæsset nu?

Digitized by Google

— det var vel i Bjerkesprætten. Han saa som et Glimt af sin Mor i Gangdøren ...

„Hu...u...aah!" gispede Baadsmanden i Morgenluften ...

Duften af de hvide blomstrende Mandeltræer iland kom luftningsvis næsten bedøvende udover med Morgenbrisen, og Middelhavet laa purpurviolet lige foran dem.

„Siden," sagde Baadsmanden, visende paa Gibraltar, „havde de at seile i bare blaa Vandfarve med Landet om Bagbord, helt til de kom isigte af Fanalen eller Fyren foran Barcelona."

— — Og indom Landtungen, der lukker for Barcelonas Havn, gled Alert saa en speilende Formiddag for opgivende Seil.

Den høie Fjeldkegle, Mont Juich, med det faste Slot som en Rede paa Toppen, med sine Rækker af Kanoner og Castiliens Flag paa Tinden, mødtes under Skibskjølen mod det hvide Fyrtaarn paa den anden Side af Løbet.

Her var fuldt op af Skibe inde paa den mægtige Havn, og en Mængde Luggere og Feluker med Latinseil kom indfarende med Fisk, Vinfade, Grønsager, Oranger, Nødder, Æg og Høns, stablede i Kurve til høit op paa Masterne.

„Her skal Du se en Spanierinde!" sagde Stewarten i Forbigaaende ind i Kabysen.

Rejer saa i Hast udover Rælingen. Et Par Baade med Latinseil og nogle skraalende Mennesker havde huket sig fast til Skibssiden. I den ene stod hæst skrigende en gammel solbrændt, rynket Kvinde med sorte Hestehaar og Barter og næsten Klør paa Fingrene og bød ivrig op noget kaalagtig grønt og en Kurv med kaglende Høns under Nettet.

„Fælt Folk!" tænkte Rejer; ... men, hvad disse Baade med de afklippede trekantede Seil skjød for Fart, endda det var saa stille, næsten ikke rørte

Digitized by Google

sig Vind. Han havde lagt Mærke til dem nu den hele Vei opover langs spanske Kysten.

— Som han gik paa Baviansvagten om Kvælden, — de havde klaret Toldopsynet og Kapteinen var gaaet iland, kom Styrmanden hen til ham:

„Hør!" — sagde han — „Du har hørt snakke om Spanierinderne. Ja, de er ikke alle slige som den Uglen paa Feluken idag. Jeg vil bare gi' Dig et venskabeligt Vink om at passe Dig her, naar vi kommer ind til Moloen, der er nok af dem, som vil fiske Sjøfolk. Hold Dig i Skindet og arbeid — helst med Ryggen mod Land, det er tryggest. Jeg vil bare advare Dig, forstaar Du!" Han drev af.

De havde forhalet længer inde paa Havnen, hvor Fiskeladningen lossedes ned i Lægtere, der gik til Barcelonetta, og Arbeidet gik paa Skibssiden den lange Dag. Om Kvældene fik Mandskabet gjerne Landlov, to og to ad Gangen; og at der var Mærkværdigheder iland, fremgik noksom af deres Beretninger, naar de kom ombord igjen.

Det lod imidlertid til, at Turen til at faa Landlov aldrig skulde komme til Rejer. De Par Gange, han forsøgte sig, mødte han Afslag. Kokken maatte være ombord, hed det.

... „Ikke engang anse mig for jevngod med Stewarten!" udbrød han forbittret en Aften, da Jollen satte fraborde; Lanternerne tændtes omkring paa Havnen, og alle de kulørte Lys blussede op iland. Han stansede oftere og oftere og saa udover i Mørket efter Morildstriben i Kjølvandet paa Baaden, blev staaende ved Brasen og fulgte Lysningen helt ind til Moloen:

Saapas Øine i Ho'det troede jeg dog, Kapteinen havde havt, at han havde opdaget, at jeg ikke netop er en af hans vanlige Rudere, at jeg ikke er som en anden Kaalrabi, der er kommet lige op af Jorden! Han véd overmaade godt, hvem jeg er Søn af. Ingen skal sige, de gjør Krus for mig her, bare praies

Digitized by Google

om Kvælden og sætte de andre ombord. Nederdrægtigt! Han slog Tampen hvast i Rælingen: Benytte sig saa lumpent af, at jeg tilfældigvis gir mig til hans underordnede. Naa naa, mig gjør det ikke noget, sagde han gelassent; de kan være skraasikkre paa, at jeg ikke skal være høfligere igjen. Rejer Juhl slipper ikke den Tougende, han engang har begyndt at hale i. Ne-i ... han gjør ... ikke ... det! ...

En Eftermiddag slog saa ogsaa endelig hans Tur, — Landlov til Midnat sammen med Tømmermanden og Stewarten, der pyntet i Flipper og en aflagt sort Opvarterkjole fra sin tidligere Tjeneste iland, trippede paa sine korte Ben som en Kraake hen til Faldrebet.

Af Markedet oppe paa Moloen havde de faaet nok, naar de lagde ind med Jollen om Dagene. De var kjede af de gamle Kjærringer med deres Papegøiebure, der sad og skreg og solgte sur Vin og Oranger og alskens Varekram, og saa skyndte de sig forbi og opover. Som den erfarne lodsede Stewarten dem ind i et halvmørkt Hul oppe i Havnegaden, hvor de satte tillivs noget Sop i harsk Olie og endel forbrændte, sorte Kjødstykker, der var tørre som Træ. Efterat have tømt en Flaske Vin uden at faa den harske Smag af Halsen, og betalt Regningen, gav de sig til at drive og glo i Gaderne.

Bagom alle de nedrullede Forhæng og Gardiner sad Spanierinderne, oplyste Stewarten, de kom først ud i Solnedgangen.

Efterat have vandret om i Skyggen under Husene i syv lange og syv brede og svalet sig for Heden med at kjøbe Is og Anisbrændevin, stod de endelig foran et stort, oplyst Hus med svære Indgange.

Det var det store Theater paa la Rambla. Der myldrede af Mennesker og Vogne, og de var pludselig midt inde i Strømmen.

Tømmermanden blev betænkelig. Stewarten ivrede for, at de skulde reise ind til Barcellonetta; han

Digitized by Google

havde alt været der to Gange, og der var Moro over en lav Sko, baade Linedans og Theatre.

Men Rejer var nu ikke længere til at rokke af Flekken. Der stak ham noget for Brystet ved alle de pyntede Omgivelser. Saalænge han blot var ombord, gik det an at være Hund og Kok, det var noget, han nu engang havde bestemt sig til; men her, — iland? ... Hun, Fruentimmeret, som stod der saa stolt med Kniplingsmantillen om Haaret og Skuldrene, hun saa nok, han var af godt Folk. Om hun havde vidst, at han stod som en sodet Kok om Dagene, havde hun nok ikke spenderet de Øine paa ham ...

Han skammede sig pludselig ved sit Følge og lod, som han ikke hørte til dem. Da Tømmermanden nu beskedent tvilende mente, at her kanske var for fint for dem, satte han trodsig Hagen til:

„For fint? ... For mig?" og uden at høre paa de andres Forestillinger trængte han frem did, hvor han saa der kjøbtes Billetter. Ind vilde han; de havde Valget mellem at skille Lag eller følge.

Billetter fik de, og siden lod de sig, stadig fremvisende dem, bugsere af Strømmen, helt til de var under Loftet lige ved Lanternerne i Lugehullet.

Nedenunder i Lasten var der stuvende fuldt af Mennesker. At der ikke var lagt Tyskendæksbjelker og Planker over Mellemrummet, mente Tømmermanden, kom af, at de maatte have fri Plads der til at danse paa Line. Hu! — det var som en Forvirring at se derned i Gryden.

„Hys!" sagde Rejer; han likte ikke det Udtryk, og hældede sig udover Rækværket for at se paa egen Haand.

Musiken begyndte med engang, saa der gik et Sæt igjennem dem, — og saa gaves Storseilet op.

Der stod en Ridder med Sabel ved Siden og Haanden paa Brystet, som satte paa med et forfærdeligt høit og langt Bo'linehal, og siden kom en

Digitized by Google

hvidklædt Donna med udslagent Haar, som vred Hænderne og faldt paa Knæ og stod op igjen.

De sang Varp om Varp, og det var, som de aldrig skulde blive færdige.

Tømmermanden gispede den ene Gang værre end den anden, saa at Folk vendte sig og gloede vildt paa ham.

Med ét strømmede og myldrede der Donnaer ind, der hoppede og dreiede sig rundt som en Top; de ry'de frem som af en Sæk!

Tømmermanden sad en Stund meget betænkt; men pludselig rystede han paa Hovedet og reiste sig resolut og sagde, han vilde gaa. Det passede sig ikke for en gift Mand at sidde og se paa, at Fruentimmerne dansede barbente og for saagodtsom opgivne Underseil. Stewarten havde lovet at lodse ham ind nogetsteds, hvor der var Brandy og Gin, og nu gik han.

Noget modvillig fulgte Stewarten efter.

Ogsaa Rejer følte sig underlig ved det uvante Syn; men da hele Huset raabte og klappede, forstod han, at det vel maatte være paa noget Vis i Orden, skjønt et lummert Syn blev det.

Med en vis Lettelse ved at være bleven kvit sit Selskab sad han nu friere og saa sig om ind paa Scenen og ud paa Publikum; det var alt lige nyt, gik igrunden alt i et for ham.

Ja, nu var han da jumpet ud i Verden, ensom og ukjendt af alle midt i Myretuen. ... Naar han før havde forestillet sig, hvordan der var der langt ude, havde han altid tænkt paa Batavia, — seilet did med „Generalgouvernør Swardecroon", den gamle Skude hjemme paa Væggen med det høie Agterkastel og de svulmende Seil paa Ræerne, — ligesom sin Stamfader! Monstro, hvordan h a n havde havt Verden foran sig? — Han var seig og vilde frem den Karen! Og d e t var kanske en og anden Juhl efter ham ogsaa. Men fattigere end han nu kunde han

Digitized by Google

neppe have været, — ikke to Daler paa Bunden af Lommen.

Naa naa, jeg er ialfald Kok! — faar se til at sætte Sleven ind nogetsteds, — ikke bryde mig saa farlig, om nogen brænder sig paa Snuden!

Som hans Blik halvt i Tanker streifede opefter og nedefter, syntes han med ét, han skulde kjende et sortkrøllet Hoved i Raden lige nedenunder ...

... Styrmanden! — Javist er det Styrmand Lind!

Hele Huset blev pludselig et andet for hans Øine; nu var der ogsaa nogen, han kjendte.

Teppet gik op, men han maatte under Akten hele Tiden se paa Styrmanden. Silkelommetørklædet stak flot frem af Brystet paa hans fine Jakke, og Huen laa paa Knæet. Med ét bøiede han sig mod en Dame, som sad foran ham. Hun var bleg og havde en Nellik i det sorte Haar. Han sagde noget, hvoraf hun lo, og saa viftede hun sig. Nu skrællede han en Appelsin og rakte hende. Han var svært høflig, og talte og snakkede i ét væk. Ingen af dem brød sig videre om, hvad der foregik paa Scenen.

Styrmanden og den smukke Dame optog Rejers Opmærksomhed, lige til Stykket endte. Til hans Forundring gik de ud sammen, og han saa endnu et Glimt af dem mellem Mængden udenfor Indgangsportalen.

En Stund efter gik han ved Lygteskjæret nede paa Havnemoloen og ventede paa de andre, før han praiede Alert.

Det var lidt ensomt dernede ved Havnen, skulde være fuldt af Pak, — og saa havde de disse lange katalonske Knive. Men — han følte ofte til Slidren, han gik med under Trøien, — saa havde han ogsaa en Aafjords Tollekniv, og det var hans Fars egen.

Det var en Lettelse, da Styrmand Lind kom nedover; han var i opstemt Humør og nynnede.

„God Kvæld Rejer!"

Hvor kjæk og sjømandsmæssig han var. Bare

Digitized by Google

den Maade, hvorpaa han satte Haanden for Munden og gjentagende praiede, indtil et Halloi langt ude svarede ham. Rejer var varm for Styrmanden.

„Hør Styrmand!" spurgte han pludselig, „hvad var det for en spansk Dame, De sad med oppe i Theatret?"

Styrmanden saa noget overrasket ud:

— „Saa? Var Du der? ... Hun naa! — Aa det var ... en Slags Slægtning af mig" ...

„Her i Barcelona?"

„Ja, hun er kommet hid — tilfældigvis ... egentlig et Slags Søskendebarn ... langt ude" ...

„Forstaar hun norsk?"

„N—ja, saa smaat ... saadan lidt ... Men det er ikke værdt, Du snakker om, at Du har set os sammen, — ikke til en Kjæft ombord! Du forstaar." Han smaaplystrede lidt.

„Saa Du hende med det smale Liv og Øinene, som dansede Cachucha? det var andet end hvad Du har set i Norge det! Saadanne Kastagnetter, det er, som de slaar og klirrer med Ild og Fyr, saa det spruder af dem, og Sjælen dreier sig i én. De er af Træ, ser Du, — hardt, glat steinhardt Træ. Men en saadan svartøiet én sætter Fyr i dem, og saa klirrer ... klirrer ... klirrer de, min Gut;" han plystrede Melodien. — „Hm! — Du har meget igjen at se, Rejer! og godt er det, Du ingenting véd, — jeg vilde gjerne bevare Dig, men lidt Vet maa jeg sætte i Dig, ellers kan Du ikke vide at agte Dig."

Han gik smaasyngende frem og tilbage paa Moloen ...

„Men hør nu, Gutten min! Jeg véd jo, Du har adskillig Begribelse stuvet op i din øverste Etage. Du husker vel paa aldrig at give nogen Greie paa, at Du har Kjendskab til mig, fra før Du kom ombord. Det er den bene Vei til at blive lagt for Had af hver en af Folkene forude. Tag heller alle Skuringer, de gaar over tilslut, og jeg skal gjøre mit

Digitized by Google

bedste, hvor jeg kan. Nu tænker jeg, jeg skal faa det saaledes til, at Stewarten gaar halvt med Dig om Kabysen."

„Sei der Manne! skrup Jer lidt," raabte han op til Tømmermanden og Stewarten, der kom høit snakkende ovenfra, idet Jollen lagde til ved Bryggen.

Under det usikkre Lanternelys kastede Fartøierne dybe sorte Skygger paa Bunden af Havnen, og Fæstningen Mont Juich saa ud som en dunkel Jætteskikkelse i Natten, mens de roede ombord.

Der blinkede store, glansfulde Stjerner mellem de utallige Ræer og Master, og Rejer sad og huskede op igjen hende, som havde danset Cachucha, og som han saa aldeles ikke havde forstaaet sig paa. Nu saa han hende igjen i Tanken i hver Bevægelse, hørte Kastagnetterne. Nei, hvor han havde moret sig iland!

„Vel roet!" lød det fra Styrmanden, idet de lagde til Skibssiden.

De laa inde ved Moloen og lastede med hele Trafiken af Markedsbaade omkring sig om Morgenerne.

Det var et Styr, Raab og Sjau, saa én ikke kunde høre sin egen Stemme, og de behøvede bare at stikke Kroppen over Rælingen for at blive kvit sine Penge. De samme Baade lagde til omtrent paa samme Sted; Rejer begyndte alt at drage Kjendskab paa dem.

Medens han i Morgendisingen stod og hang udover Rælingen og gjenkjendte den gamle Hubro af en Sælgekone, som sad til Halsen og skreg oppe i sin egen Grønske, var der idag under Solseilet agterud et andet Syn.

En ung Pige med hvide Strømper og lette Sko sad med opbrættede Ærmer og et snehvidt Haandklæde over Fanget og vaskede og kjæmmede sin

Digitized by Google

lille Broder, til de skulde op paa Bryggen. Hun brødes med ham i ét væk, naar han var gjenstridig; hun beundrede øiensynlig sin lille sortkrøllede, egenraadige Prins af en Broder. Med ét vred han sig fra hende. Hun sprang efter og greb ham, som han holdt paa at smudse sig til ved en Tjærepøs, og den gamle Hubro henne i Kaalen skjændte.

Det var som for at kræve til Vidne og faa Ret, at hun pludselig saa sig om. Hendes Øine mødte Rejers. Hun rødmede lidt, medens hun samtidig leende svarede den gamle og drog Gutten tilbage.

Men for Smil! — for Øine ...

Han saa paa hende; han stjal sig til at se paa hende, lod, som han vendte Nakken til, medens han satte sig overskrævs paa Rækken og surrede en Hyssing om en Jernbolt. Han steg ned af Leiteren udenbords og op igjen, som om han havde Skibsarbeide der og noget at efterse, alt for ikke at miste et Glimt af hende, helt til hun og Broderen endelig stod oppe paa Moloen. De skulde vist til Kirke eller Besøg, saa pyntede var de; hendes Linned saa hvidt som Sne, Fødderne saa fine.

Han havde altid troet, at der ingensteds fandtes saa gjilde Stadsdragter som hjemme i Aafjorden; men hvad var Skautet og den tunge Hue der mod slig en Hat, sat saa kjækt paa Hovedet, og saa den tykke Vadmelsvalk, Jenterne derhjemme bar om Livet, mod den Maade, hvorpaa hendes Kjole faldt om Hofterne. Og, da hun saa nikkede Farvel ned til den gamle, var Rejer ikke rigtig vis paa, om de mørke Øine, der var saa store som spanske Nødder, ikke ogsaa et Øieblik gled hen paa ham med et lidet skjelmsk Smil, som hun nok havde lagt Mærke til ham.

Rejer gik i en Sus hele Dagen og passede paa, men de to kom ikke tilbage igjen, og Feluken seilede afsted uden dem.

Den lagde til igjen den næste Morgen, og han

Digitized by Google

handlede Rid i Rid det ene Maal med Nødder efter det andet af den svartbuskede gamle, før de halede ud fra Bryggen.

— De havde netop hevet Ankeret ude paa Havnen om Eftermiddagen, og Rejer strævet sig sved i Solstegen med at hale Kjættingen bort fra Spillet, — de var for udgaaende med en Fragt af Huder og Silkevarer over til Civitavecchia, — da de et Øieblik igjen fik Feluken paa Siden. De to Søskende stod sammen henne ved Kurvene og snakkede med den gamle Kone, aflagde formodentlig sit Regnskab.

Feluken gled for Brisen, medens Alert endnu laa stille med Ankeret ned for Bougen, og Rejer skyndte sig, glemmende alt, bare for at se, fremover langs med Skanseklædningen; han stod tilslut oppe paa Bakken. Den gamle havde formodentlig fortalt om alle de Nødder, han havde kjøbt; thi den unge Pige lo høit og muntert op til ham, mens hun først nikkede og saa vendte sig om og vinkede med en Kjede, hun havde i Haanden, som man kan gjøre det til én, man aldrig venter at se igjen i denne Verden.

Men ... for skinnende hvide Tænder og Stjerneøine! — — og Juanita havde den gamle kaldt hende ...

— Der skulde tages ind en Trosse, som de havde havt ude for at varpe sig klar af Naboen, en svær Sukkerfarer fra Venezuela, og Rejer sprang blindlings til.

„Naa, vil din Susing hale i Forhaanden for fuldbefarne Folk! kanske for Baadsmanden med?" lød det haanligt og barskt, „skrup Dig, agterover, hører Du!"

Rejer laante den „fuldbefarne" et Blik, som — naa ja, han forføiede sig, om end noget langsomt, agterover til Enden af Tampen, hvor han stod som Sidstemand i Halet. Men hans Hjertes inderste kogende Mening var, at enten det var Baadsmanden eller Tømmermanden eller en befaren Matros eller

Digitized by Google

en let Matros eller tilslut Stewarten eller Skibshunden, saa, — dersom de bare havde anet, hvor langt under Rejer Jansen Juhls Værdighed hele deres Rangforordning laa ... Grovheder af dem! det var nu engang de Søleskvæt, han havde foresat sig at gaa igjennem.

„Baut Skib!" lød det en Stund efter, da de var ude af Løbet.

Stewarten fløi elegant trippende, endnu med en Nellik i Knaphullet, hen til Storskjødet, og Rejer fo'r, slængende Jernøsen fra sig i Kabysen, hen til læ Fokkeskjøde.

„Hart i Læ!" — gik Kommandoerne videre paa.

Rejer lod gaa løs, satte derpaa over i Luv og halede ind paa det slakke af Skjødet, eftersom Forræerne brasede rundt. Idet Fokken fyldtes, tog han Tørn og holdt an som en Løve, indtil der kom Hjælp til at anhale.

Han havde faaet Øvelse nok i den Kokkens Pligt at passe læ Fokkeskjøde, og han gjorde det altid med en Hidsighed efter at fare ud af Kokkehammen og ind i Matrosarbeidet, som ikke undlod at vække de andres Lystighed.

„Se Kokken, hvor han spænder i, naar han tar Tørn, — han er kjævbenet! ... Der gjør han Tougenden op som et Par Hestetømmer. Hyp hyp! ind i Stalden din igjen," og et Smæld med Tungen lød efter ham som til en Hest.

Om Kvælden gik han imidlertid paa Vagten i ganske andre Tanker end paa Dagens Bitterheder. Solen gik ned inde paa de spanske Bjerge, Havet svulmede med en Farve udover som smeltet Jern eller dunkel Vin, -- en og anden Bonit løftede sig over Vandskorpen ...

Juanita, havde den gamle kaldt hende, — Juanita! Hun havde set rivende deilig ud, da hun saa op paa ham igaar. Og nu idag, da hun vinkede med Kjeden i Handen, halvt løftet med Livet og

Digitized by Google

Armene, og lo til ham. Alle Jordens Kvinder skulde være sortøiede, — det blev noget andet andet end al denne blaaøiede Melkeblande nordpaa!

... Ja hun lo ... men han lo ikke. Gid han aldrig havde set hende! Hvad brød han sig om Fruentimmerne? Men hun, Juanita ... Juanita hed hun! — hende vilde, maatte han møde igjen. Han vilde se til at komme til at fare paa Spanien ...

Han gik frem og tilbage med den blandede Følelse af hele Tiden at se hendes Skikkelse for sig og at være saa dybt ulykkelig. Af og til gjorde han et Stans ved Rælingen og saa ud.

Gøteborgeren sad henne paa Palstøtten forud og sang:

„Jag älskad en ros i min blommiga vår" ... og Rejer stod og lyttede og tænkte paa sin „Ros" ...

VI.

BETRAGTNINGER UDE PAA KLYVERBOMMEN.

Da Rejer Jansen Juhl gav sig tilsjøs, havde han følt hos sig et helt Krudtkammer af Villie til at tage Tag og kjæmpe med Verden, hvor blot Tilfælde og Chance gaves ham. Derfor havde han taget Sjøsygen, kogt i Sved og Solsteg, ladet sig hundse og holdt fast ved Alert som en Vidie hele Tiden i disse Par Aar, de havde gaaet paa Middel- og Sortehavet.

Men hvad var der kommet ud af det? ... Nei, der skulde aldrig være Havne til eller ialfald kun saadanne som oppe i Taganrog, hvor de laa tredive Werster udenfor Byen og tog ind Rugen uden saa meget som at se didind! ... Men alle disse Havne med hvide Kalkhuse og Moloer i Middelhavet, de

Digitized by Google

lignede hinanden paa et Haar, enten de nu hed Triest, Cattaro, Palermo eller Malaga, de kunde mulig være overordentlig fordelagtige for baade Kapteinen og Rhederne, men for én som han, der vilde se lidt af Verden, var hvert saadant Havnehul det samme som et Sold at slippe Hyren i.

Sagde nogen, at han glemte, hvem han var, og gav sig ind paa nogetslags sjofel Trafik med Drik og Svir, saa løi han! — men det var alle disse Tilfældigheder, som havde mødt ham, og det næsten i hver Havn undtagen oppe i Taganrog, hvor de, som sagt, havde ligget og ... Ja, saa seigt og slimet og ildelugtende og grundt det assowske Havet var at fare paa, — deroppe var og blev dog den eneste Havn, han huskede at være kommet rigtig vel fra; han samlede den Gang syv Maaneders Hyre og havde Planer om Renter og at sætte ind hjemme paa Kontrabog.

— Det nytter heller ikke at nægte for, at det ikke længere bare var Spanierinden fra Feluken i Barcelona, der beskjæftigede hans Hukommelse. Tvertimod, og det maa aabent bekjendes, med al sin Fasthed ellers i Karakteren havde Rejer sine — formodentlig i hans Slægt baade opelskede og nedarvede — sentimentale Sider, der gjorde, at der saa temmelig sikkert lurede en Forlibelse paa ham i hver Havn ligesom Meslinger, og det tillige med alt andet end, hvad en Læge vilde betegne som mildt Forløb. De opstod ligesom i Barcelona paa de mest uventede og tilfældige Anledninger, straks de kom ind eller lige, idet de var for udgaaende, ved et Blik op til en Vinduesbalkon eller under en Handel i en Isbutik, lige hedt og lige let. I Odessa saa han netop den sidste Aften den høie, maaneblege Marianka flyve paa Hesteryggen i Cirkus, i Malaga nu sidst, hvor de laa med Klyverbommen, saa at sige, lige ind i Døren paa en Vinsjap, var det en liden sort krøllet én, som lige fra den første Dag af satte

Digitized by Google

ham i Feber og lod ham gaa halve Dagen, saa besat dumt han selv indsaa det var, og spekulere paa at fri og kanske blive Spanier. Naa, dengang tog Styrmanden da itide Haand i Hanke med. Men for hver Gang led han af en ustyrlig Tyngde og Melankoli mindst en Maaned; det var, som det ikke mere var værdt at leve, ingenting videre at arbeide for paa denne Jord, — graat i graat, — sort i sort; han aarkede næsten ikke at aabne Munden og svare Folk. Naar bare Fruentimmerne ikke havde havt Øine, ialfald ikke sorte som nede i Middelhavet! ... Oppe i Taganrog, der — ja der havde han fisket en Stør! — det var altid en Lettelse at tænke didhen ...

Sorte Øine — sletikke de blaa, — havde altid havt en egen Magt til at gjøre ham skrullet i Hodet; det indsaa han nok, som han stod der paa Pertlinen af Klyverbommen.

Det eneste, han egentlig kunde se tilbage paa med nogen Tilfredshed, var den Ihærdighed eller det medfødte Juhlske Stivsind, hvormed han havde sat paa med at lære alt Skibsarbeide; han var nu ialfald at regne for en dygtig Matros og Mersegast saa god som en fuldbefaren.

Han var nu ogsaa en hel anden end den, som var kommet ombord oppe ved Bergen med den rødblommede, vældig beslagne Bondekiste. Den Letmatros, som sad og ræsonnerede og red over Bommen, var lidt tynd og lang, men af et ualmindelig djærvt, endel vilde sagt, i Betragtning af den stærke Næse, et paagaaende Udseende.

Det, der idag havde sat hans Tanker igang ude paa Klyverbommen, var det sidste Brev hjemmefra ... Mange, skrev hans Mor, syntes, det var ødt nu i Bygden, da ingen Juhl mere boede paa Hammernæsset.

Digitized by Google

VII.

BLAAHAIEN.

Alert havde gaaet næsten to Aar paa Middelhavet, da Kapteinen, nyttende en heldig Fragtslutning til Vera Crux, slog over i Amerikatraden. I Honduras og Rio del Norte tilbragte de Uger under stegende Glødhede og pint af Musquitos, mellem Sambos, Mestitser og Indianere, med at laste ind Mahogny og Blaatræ.

Rejer havde set sig fuldkommen lei baade paa de farvede og de mexikanske Kvæg- og Hestedrivere med deres raa, stupide, næsten kogende hede Ansigter, af at spise Peber og Bønner. Han var meget tilfreds, da Alert over den lyse, lerede Bahamagrund endelig laa nordover, destineret for Montreal.

Did kom han med fem Maaneders Hyre at fordre til Opgjøret. Hans Hyrekontrakt med Alert var udløbet, og han havde betinget sig otte Dages Betænkningsfrist, om han vilde mønstre paany. Til da skulde Skibskisten staa ombord.

Det, han agtede at overveie som fri Mand iland, var Valget mellem amerikansk ellers norsk Trade for Alvor. Han var gaat tilsjøs for at skabe sig en Fremtid, ikke bare for at hale i nogle Tougender.

Da han fik Landjorden under Fødder, havde han en næsten ustyrlig Fornemmelse af Frihed, af at være sin egen Herre og fri Mand. Det var, som han kom ud af et Bur, hvori han havde været i to Aar.

Han saa sig om paa Skilter og Mærker. Hver Dør, han saa, kunde han gaa ind i; hver Sjap eller Restauration kunde han frit sætte sig i. Ingen at tage Hatten af for, ingen Hinder af Tiden, han kunde reise opefter Landet, om han vilde, — logere sig ind, hvor han vilde.

Han gik der saa sleip som et Toug, der er smurt

Digitized by Google

med Grønsæbe, og slu for dem allesammen. Han havde med uforstyrrelig Koldblodighed tilbageslaaet den ene Runner, der løb ham paa Siden, efter den anden og ligesaa allehaande Kaprere for Boardingsmasterne. Baadsmanden havde fortalt ham nok om Snyderierne og Prellerierne iland.

Mr. Pumps Boardingshouse stod imidlertid saa indbydende i Gaden, udstafferet som en Skude med Mast og Rig, to Messingkanoner paa Lavetter ved Døren og alskens Sjønationers Flag malet paa det blaa Skilt og henover den hvide Væg.

Han nærede sine Tvil, og havde han fulgt dem! men under uvisse Omstændigheder faar Tilfældet raade; og da han opdagede ogsaa et lidet norsk Flag, tog Begeistringen ham.

Hun, den lyse, stille bag Disken, — Lizzy hed hun, — forunderlig bleg, med lyst Haar, lidt døde, melkeblaa Øine næsten uden Bryn, hvad der gav det aldeles regelmæssige Ansigt et eget mat Præg, — men nogle Hænder og nogle Tænder, og, naar hun vilde, — et Smil ...

Hun sad bag Disken og førte Bøgerne og skrev Regningerne saa alvorlig og kontant som nogen Bogholder; hun saa ikke paa ham, før han kom hen for at forlange noget, og da kun saavidt.

Som hun den næste Eftermiddag gav ham Penge tilbage, bøiede hun sig imidlertid pludselig hen over Disken og hviskede:

„Jeg ser, De er af bedre Folk! — skaf Dem en Floshat og hold Dem helst i den indre Restauration; der kommer mest Skibsofficianter." Hun vendte sig hastig fra ham, som hun følte, hun kunde blive kontrolleret.

Lidt efter kom hun selv ind til hans Bord med et Bræt med Kager og en Flaske Porter: — „Kjøb ikke Deres Klæder her, De blir blot optrukket, kun hos Simpson & Comp. i Gaden ovenfor, men betal ikke, lad ham sende mig Regningen" ...

Digitized by Google

Hun forsvandt igjen; men Rejer forsømte ikke, da han gik ud af Restaurationen, at sende hende en Hilsen, som betød saameget som et varmt: Tak Jomfru!

Hos Simpson & Comp. forsynede han sig med, hvad han behøvede.

Da han den næste Dag spurgte Miss Lizzy efter Regningen, sagde hun, at den havde været meget moderat, saa at hun alt havde udbetalt og noteret ham for den; men hun havde for travlt til at udskrive den øieblikkelig — „medmindre han udtrykkelig forlangte det!" smilte hun.

Nei, det forlangte Rejer ikke! Hun var mærkværdig tækkelig og fin, syntes han. Siden gik han hen og takkede hende og beklagede, at han ikke kunde gjøre hende nogen Tjeneste igjen.

„Sig ikke det," svarede hun med sit stille Smil. „Min Søster og jeg har saadan Lyst til at gaa i Theatret og se „Sørøveren Jenkins" og „den sorte Bande i Luisiana"; men vi har ingen til at følge os. Men med ... én som De var det en anden Sag."

Rejer var himmelfalden over at have stødt paa en saadan virkelig fin Miss paa et almindeligt Boardinghouse for Sjømænd. Men Livet har mange Forhold, det erfarer man i Udlandet, — uhyre mange skjærende Forholde.

Det blev en munter Aften, først der og siden i en Restauration, hvor de spiste tilaftens. Det er en Selvfølge, at Rejer ikke vilde lade sig fratage Æren af at betale det hele, hvilket dog holdt haardt at sætte igjennem, da Søstrene fandt det umuligt at tage imod saadant af en „igrunden saa aldeles vild fremmed".

Miss Lizzy foreslog imidlertid, at hun foreløbig skulde afgjøre Regningen; hun vilde hindre, at han blev optrukket. Fremmede var altid udsat for det, — og „hun var nu engang Regnskabsfører af Profession!" spøgte hun, mildt seende ham op i Øinene,

Digitized by Google

medens hun betalte og noterede i en net liden Notitsebog.

Det kildrede unægtelig Selvfølelsen, efter al den Dukken under, engang at faa sidde som Ligemand ved Siden af saa fine Damer.

Det var nogle Aftener efter, at de spaserede ved Musik og kulørte Lamper paa Forlystelsesstedet „Great Hudson", da han pludselig saa Gøteborgeren, som ogsaa gik skilt fra Alert uden Hyre, og som satte op en egen pudsig Mine og signaliserede ivrig til ham:

„Aderton tusan," hviskede han i Forbigaaende hastig paa svensk til ham: — „Lizzy Pump! ... Kut ... kut Linen, Gosse!"

Rejer gav ham et gnistrende Blik og gik videre med Damerne. Men da de forlod Etablissementet, stod Gøteborgeren igjen ude ved Indgangen.

„Kap Ankertouget og lad drive! Ur Gapet paa Blaahaien slipper ingen levendes ... Hut! hut! ... din" ...

Mere hørte Rejer ikke i Farten ... Men efter at have sovet paa det, forlangte han dog næste Formiddag sin Regning.

„Straks, Mr. Juhl!" svarede Miss Lizzy venligt og saa mat paa ham, „jeg holdt paa at skrive den ud til Dem igaar." Hun vendte sig til Pulten og begyndte at blade i Bogen og notere.

Der blev travlere og travlere ved Disken. Boardingsmasteren skulde have en Række Oplysninger og Regninger, og der kom en Del lurvede Folk ind.

Han maatte indrømme sig selv, at Miss Lizzys Beredvillighed igrunden havde afvæbnet al Tvil hos ham.

„Hør, Mr. Juhl!" smilte hun og saa resigneret hen paa alt sit Arbeide, „kunde De vente til siden, gjorde De mig en Tjeneste. Her er kommet saameget Paddy fra Cork, som maa ekspederes."

Digitized by Google

Virkelig vrimlede der af Irlændere.

„Kan jeg faa Opgjøret til Klokken to, er jeg fornøiet, Miss!"

Til Tak fik Rejer nok et mildt, stille fortroligt Smil ... „Og saa bør De passe Deres Sager, de er ikke sikkre her idag," hviskede hun hastigt; det var umuligt at se, at hun bevægede Læberne, og hun stod straks efter urørlig og skrev ved Pulten.

Rejer havde Samvittighedsnag; han vilde yderst nødig have givet hende Indtrykket af, at han havde besvaret al hendes venlige Tillid med lumpen Mistænkelighed.

Ved Middagstid udraabtes under stor Bevægelse den Efterretning, at „Pearl of the Ocean" laa paa Havnen for Bahia, færdig til at lette, og bød uhyre Hyrer, og Boardingsmasteren, Mr. Pump, en kjæmpestor, godmodig lyshaaret Sjømandsskikkelse, kom hen og slog ham paa Skulderen med den Erklæring, at slig Leilighed blev der ikke iaar! Der var saa fint ombord som i en Dansesal. Vilde Rejer, skulde han afslutte for ham straks. Kapteinen havde alt været der og spurgt ham efter paalidelige Folk.

Rejer betakkede sig; vilde han forhyre sig, var han Mand for at gjøre det selv.

„Naa, som De vil!" lød det lidt stødt.

Boardingsmasteren havde af en eller anden Grund vakt hans Mistanke igjen, og Klokken præcis to stod Rejer ved Disken; han havde sin Bylt færdig ved Haanden:

„Saa var det min Regning, Miss!"

„Aa, den havde jeg rent glemt ... imorgen" ...

„Nu straks, maa jeg bede, — om den skal blive betalt."

Hun stirrede mat paa ham og ringede paa Klokkestrengen ... „Sig Mr. Pump, at Mr. Juhl ønsker at afgjøre sin Regning!" — Hun vedblev at skrive.

Idet Boardingsmasteren kom ind, modtog han

Digitized by Google

af hende Notaer og Regninger fra Pulten, og skrev og summerede med den omhyggeligste Nøiagtighed; han gav sig god Tid og forvissede sig gjentagende om hver enkelt Post. Endelig rettede han sin svære Person fra Disken:

„Værsaagod, Mr. Juhl! Tre og sytti Dollars fem og seksti Cent" ...

„Hvad? ... hvad skal det betyde! — For fem Dage?"

„De har forsynet Dem med Klæder, Mr. Juhl! — en Hat til fire Dollars, Vest til fem, Halstørklæde og Snipper fire, Sko seks og her en Smule Æresgjæld for Fornøielser i Montreal, — Damernes Udlæg. Behag at læse! ... Post for Post ... Jeg tør forsikkre nøiagtig. De vil indrømme det selv" ...

Rejer stod med Regningen ... Tre og sytti Dollars! — Femten Dollars mere, end han eiede! — en Maanedshyre fløiten for hver Dag, — og endda to tre i Vasken! — Det ... det ... det dette maa være Snyderi, — et frygteligt Snyderi! Han sendte et forbittret Blik hen paa Miss Lizzy; men hun stod saa uanfegtet og rolig, at han ikke kunde undgaa at faa sine Tvil. Han kjendte jo ikke Priserne her! ...

Han var i den pinlige Stilling, ikke at vide, enten han skulde være høflig eller rasende. Om ikke andet, saa maatte han se til at faa Regningen mindsket ned de femten Dollars ...

„Det er en rent urimelig Regning, Mr. Pump! ... men lad gaa! — træk af de femten Dollars, det gir akkurat otte og femti, alt hvad jeg har."

„Umulig, Mr. Juhl! den er ikke en Cent for høi."

„Mr. Juhl har været saa artig at stille sig i Omkostninger for mig og min Søster, — jeg skulde gjerne ønske at faa betale min Andel," — lagde Miss Lizzy blidt ind.

Den sidste Bemærkning lod Rejers Æresfølelse blusse voldsomt op.

„Tak Miss! men, er jeg plumpet i det, faar jeg

Digitized by Google

ogsaa hale mig selv op igjen. Mr. Pump!" — vendte han sig pludselig til denne, — „jeg har kun otte og femti Dollars i Lommen; vil De hjælpe mig til at faa solgt mine nye Klæder, saa" ...

Mr. Pump dreiede blot sin svære Skikkelse og nikkede hen til et Par Personer med Guldsnorer om Huen, der tog sin Fortæring lige ved Døren i det indre Værelse:

„Mr. Fearwather, Førstestyrmand paa „The Pearl", sidder just der og forhyrer; han byder, hvad dét skal være, for en Mand som Dem, Mr. Juhl, — uhørte Hyrer!"

Mr. Fearwather kom ind, fulgt af sin haandfaste Trediestyrmand.

Rejer stod i Klemme baade for Æresgjæld og andet! Her var ikke længere Spørgsmaal, om han vilde eller ikke. Livet ombord i „The Pearl" var som paa en fin Restauration, sagde de, og Dollars op over Ørene.

„Pretty fellow, the Norseman! — vi maa ombord i denne Stund, my boy!"

— Nede i Gaden mødte de Gøteborgeren.

„Femti Dollars om Maaneden ombord i „The Pearl!" — raabte Rejer, — „til Bahia først ... hyrer mig ikke længere!"

„Tunnar tusan! — jeg gaar med!"

Affæren blev afgjort, medens de gik nedover til Barkassen.

Denne laa fuld af bare nyforhyret Mandskab, — underlige Gesichter allestedsfra. Paa Bunden af Baaden saaes Ryggene af et Par aldeles døddrukne, mørke Gaster i Rødskjorter.

„Sæt af!" lød det.

De var lystige og sang i Munden paa hinanden, helt til de var under Skibssiden, hvilket tog Tid, da „The Pearl" alt havde halet et Stykke ud paa Floden.

Da de stod paa Dækket, mødte de imidlertid en

Digitized by Google

aldeles uventet Modtagelse, idet de uden al Forklaring øieblikkelig blev kommanderet til Sjau. Tunge Sække og Kasser stod henover, og der var et helt Lag af Lasten igjen at stuve; det saa ud, som Arbeidet pludselig var blevet forladt.

Det var en ren æreløs Overrumpling, stik mod al amerikansk Skik, hvorefter alt skal være fuldt klart til Seilads, naar de hyrede kommer ombord, saa at de er fri for alt Sjauerarbeide. Men her saa ikke i mindste Maade ud til at være gjort seilklar; heller ikke var de endnu stort mere end halv Bemanding.

Skuffelsen og Forbittrelsen var ubeskrivelig. De var alle komne, lokkede af de herligste Løfter, og nu, kun et Øieblik efter, stod de Ansigt til Ansigt med en Række brutale Skibsofficerer, næsten lige saa mange som de selv, der truede dem til haardt Arbeide med Revolvere og tunge Stokke.

Der opstod et Øieblik en Overraskelsens Taushed. I næste fo'r de alle som én hen til Matrosruffet og satte sig fast der som i en Fæstning.

Under den Kamp, som nu opstod, lykkedes det Officererne at bryde ind og trække et Par af de nærmeste ud paa Dækket. To andre, som forfulgtes, flygtede op ad Skylightet. Modstanden blev imidlertid saa kraftig, at Anløbene paa Ruffet foreløbig indstilledes; — men kun for ude paa Dækket at give Plads for et Prygleri mod de to stakkels grebne, saa grusomt og jammerfuldt, at det kunde røre en Sten.

Dette førte ogsaa til, hvad der tilsigtedes, at Matroserne kom ud, én for én, med bøiede Hoveder og uden videre undergav sig Arbeidet.

For Natten indestængtes de atter i Ruffet for at sikkre sig mod, at de rømte, før der lettedes.

Det var mørkt derinde i det efter Solstegen kvalme, lummerhede Rum.

Alle — paa de Par døddrukne nær, — var enige om, at de vilde fraborde, koste, hvad koste vilde.

Digitized by Google

Der overlagdes i Stilhed; man undersøgte og befølte Planker og Luger og enhver Mulighed for Udveie; det gjaldt at handle straks.

Der blev skaaret et Hul i Væggen; og Klokken halv to om Natten aalede man sig én for én ind i Tømmermandens Redskabsrum og derfra ud paa det bælgmørke Dæk.

En gik paa Hoselæsten agterover, hvor de havde set en stor bidsk Hund. Den fik Hovedet kløvet uden en Lyd.

Tre blev sat til Vagt om Baadsmanden, der sov, og som i denne Fortvivlelsens Stund vilde have fristet en ulykkelig Skjæbne, om han havde vaagnet.

Alle Baadene fandtes imidlertid til deres Forfærdelse at være ophukede og faste. Officererne havde gjort Flugt umulig. Pludselig huskede én, at han havde set en liden Pram ved en Fangeline i Kjølvandet, men hvorledes komme did agterover Dækket? — umuligt! ...

Da fandt Gøteborgeren paa at gaa ud Klydset og ned Ankerkjettingen og lade sig drive i Mørket med den stærke Strøm langs Skibssiden, indtil han fik Tag i Prammen. Det lykkedes med Møie.

Men nu viste det sig igjen, at Fangelinen, som holdt den, var en Jernkjetting. Hver Vei var spærret!

Atter tre Mand svømmende i stumt Mørke nedover langs Skibssiden til Hjælp med at faa knebet op Lænken.

Omsider, med usigelig Forsigtighed, fik de Prammen skudt lydløst forover under Klydset.

Idet de, Mand efter Mand, steg ned, knækkede en Tofte med en Larm, saa at Baadsmanden vaagnede.

De af dem, som endnu var oppe paa Dækket, kastede sig nu vildt ned i Baaden. To, tre faldt i Vandet og bjergede sig ved at holde sig fast i Æsingen. Resten stod stuvet som Sild!

De havde neppe faat sat fra, før de hørte Offi-

Digitized by Google

cererne storme forud og Knækket af Revolvere, der spændtes.

Det lyste Glimt i Glimt, og de hørte Kuglerne suse; men, takket være Mørket, den raske Strøm og de saa vel ophukede Baade, — de slap iland!

— Klokken nær fire om Morgenen indstallerede Rejer og Gøteborgeren sig igjen i sine gamle, kjendte Køier ombord i Alert; — men ingen af dem sov den Nat!

Rejer syntes, han havde oplevet noget, og dertil aldeles klaret sine Amerikagriller.

Medens han under Indtrykket af Dagens skiftende Billeder laa vendt mod Køievæggen, steg et blegt, farveløst, regelmæssigt Ansigt frem for ham med lyst Haar og matte, runde, melkeblaa Øine, næsten som en udtryksløs Røg at se i! De glittrende hvide, smaa Tænder og Hagen, der ligesom trak sig under Munden ...

„Jo vist var det Blaahaien!" udbrød han.

„Den Lizzy Pump?" svarte Gøteborgeren henne fra Køien ... „Ja saa meget har jeg hørt oppe i Montreal, at fra Pumpen slipper ingen, før han har bortakkorderet ham paa tre Aar om Kap Horn eller til at slave i Negertraden paa Guinea."

— Spillet gik; de hev Anker og varpede ud for at gaa nedover til Quebek. Opsangen hørtes dæmpet:

Saa ankred vi paa Portlands Bai
ho—i—o—hiven hal!
men Ankret slugtes af en Hai
ho—i—hiven hal!

Der varped vi paa alle Mand
ho—i—o—hiven hal!
Gin og Brandy halvt med Vand!
ho—i—hiven hal!

Og Spillet hev sig saa galant
ho—i—o—hiven hal!
til Frak og Hat blev sat i Pant, —
hei din Hund betal!

Digitized by Google

Saa fik tilslut vi Smørret solgt
ho—i—o—hiven hal!
paa Negertrade og Ibenholt
ho—i—hiven hal!

Saa dansede vi for vor Hals
ho—i—o—hiven hal!
i fire Aar en Hyrevals:
— hei din Hund betal!

Det var idet Alert en Høst gik op til sit Hjemsted, Fredriksværn, at Rejer stod i triste Betragtninger. Byen laa indenfor de afblaaste øde Skjær, som dannede Indløbene eller Gabene, og i hans Lomme var der næsten lige saa øde og blaast for Hyre!

Han var for Tiden ikke godslig stemt, som han med en Gjenkjendelsens Følelse saa paa sit Hjemlands graa, fornuftige kolde Skjær. For tre Uger siden havde han nede i Bremen ladet Styrmanden faa saagodtsom den sidste Klat af sin Hyre tillaans. Styrmanden var „desværre aldeles blanket!"

Det var en Henvendelse, som Rejer følte sig meget smigret ved; thi det viste, at Styrmanden, trods deres nuværende Forhold som Over- og Underordnet, ikke glemte, paa hvad Fod de fra først af havde staaet, og i Stilhed erkjendte ham for at være af jevngodt Folk med ham selv.

En anden Side af Sagen var det imidlertid, at med denne „lille Haandsrækning" fra hans Side gik nu de Midler fløiten, hvormed han skulde tage Styrmandseksamen. Han havde just knebet sammen denne Rest for at kunne ligge nogenlunde arbeidsfri hjemme i de Vintermaaneder, da Alert lagde op og reparerede; — og saa kom Styrmandens Forlegenhed saa mester-svineuheldigt ovenpaa alle de andre Uheld med Hyren.

... Uden Penge ingen Styrmandseksamen, det

Digitized by Google

var mere end greit, ... — — — At sige ... medmindre man nu tog den alligevel! ... Hm, — komme i Arbeide nogetsteds og læse om Natten? ...

Ja vist, læse om Natten!

Som han ikke nu havde sovet og snu'd fra sig overflødigt nok i Køien i de over tre Aar ombord i Alert ...

Og saa lette sig for mest mulig af Godset, — sælge Uhret og Brystnaalen, — Stadsklæderne ...

Ansigtet blev fast og skarpt, Hagen fremstikkende, og han plystrede mellem Tænderne.

VIII.

REJER ER BAADE VÆGTER OG VEDHUGGER.

... Men hvorfor gik den flinke Fyr der bestandig saa søvnig og bleg? Der gisped Bæstet igjen, lige idet han gik ud af Skoledøren ...

„Du!" raabte Navigationslæreren pludselig efter ham, „Du, Juhl! sig mig her under fire Øine, hvorfor gaar Du saa tyndklædt?"

„Jeg? jeg fryser aldrig!"

„Saa? — Du mangler ikke ..."

Det krøb i Rejers Stolthed foran Sjøofficeren:

„Nei da, jeg har velstaaende Familie, — om jeg vilde uleilige dem."

„Ja ja, min Ven! det var kun et Spørgsmaal — vel ment." Han affærdigede Rejer med et lidet Nik.

Navigationslæreren havde faaet en Elev, som han undrede sig lidt over. Han kunde undertiden gispe saa frygtelig langt ud eller sidde og knække i Stilhed det ene Gisp efter det andet, saa at man skulde tro, han baade var dorsk og uinteresseret.

Digitized by Google

Men var der saa noget, han ikke forstod, reiste han sig og spurgte og vedblev lavmælt, men ligesom med et misfornøiet Træk ved Næsekrogen og høist ihærdig, uden at ænse de andres Fnisen, at spørge og forfare Grunden, indtil det saa tilslut gik op ogsaa for ham. Det var noget uforstyrrelig paagaaende. Men mere og mere gik det op for Navigationslæreren, at det, han saaledes engang fik hevet ind i Lasten, laa der sikkert og bedre stuvet end hos nogen af de andre. Det saa ud til at blive hans bedste Elev det Aar.

I de første Dage, da Rejer endnu drev raadvild om, havde han oftere strandet op foran en Kagekurv nede paa Bakkehjørnet i Hovedgaden, og eftersom han udspurgte Konen, som sad og solgte, viste det sig, at han ikke havde truffet saa ueffent til endda. Hun vidste straks Raad til at faa solgt en Overtrøie og Uhret for ham og gav ham andre gode Anvisninger. Thi Madam Wahl eller „Walla", som hun almindelig kaldtes, havde mangfoldige forgrenede Forbindelser. Særlig sad hun i vidtløftige Mellemregnskaber hidrørende fra Kagehandelen med Aspiranter og Kadetter, kjøbte deres gamle Klæder, besørgede dem og andre vækkede om Morgenen og ellers en Mængde Vidtløftigheder udover Byen, der gav Smaafortjenester.

Hos hende havde Rejer nu faaet leiet et lidet Kot af et Værelse indenfor en Kjøkkenmur, og der gik Nattearbeidet paa Uge efter Uge.

Foran ham ved Talgpraasen paa det ophakkede, grove lille Klaffebord laa en Regnetavle, hvorpaa han noterede, medens han slog op Logarithmer og afsatte allehaande Diviationer, Afstande og Kurser i Regnestykkerne.

... Han sidder i en gammel hullet og beget Pjekkert, Hue og Skjærf, thi der er intet i Ovnen. Af og til reiser han sig og slaar sig varm med Armene

Digitized by Google

eller puster i de røde, valne Hænder, der ikke længere vil holde Griffelen.

Vækkeuhret paa Væggen slipper med ét Loddet larmende ned og slaar fire.

Det er nu, han skal ud at vække, først hos Portneren paa Sygehuset oppe i Barakkerne, saa hos Kanoneren, saa, Klokken et Kvart før fem, knatte paa Døren hos et halvt Dusin Sjøkadetter, der har det styrt-travelt med Læsning under Jul og maa op i Otten. Han havde afløst „Walla" i den sure Vækkerforretning om Vintermorgenerne. Saa hugge Ved igjen til Klokken otte hos Kanoneren, hvor han hver Dag fik Kaffe og to Stykker Smørrebrød.

Hvor han længtede efter Kaffeen, den varme Kaffe og de to Smørrebrød! Han kunde have Lyst til at forbande sin Mave, der begyndte at knurre og ule efter Frokost allerede Klokken fire om Morgenen.

Og Morgenstunden, saa travlt han havde udover den, var frygtelig lang. Han huggede og kløvede i Vedskjulet hos Kanoneren, saa Fliserne fløi, blot for at overdøve den indre Stemme, — ikke i sit Bryst; thi der vidste Rejer ... hu! — Jansen ha! — Juhl ... hatsch — der knækkede Vedtræet over! — hvad han vilde; men i Maven. Den kunde raabe efter Grovbrød, Finbrød, Hvedeboller, Kringler, kort hele Stabeler af al den Mad, han bare kom til at forestille sig.

Og naar han saa var færdig, maatte der endda undertiden ventes. De havde sletikke Hast med ham derinde de Dage, Kanoneren skulde have Frokosten baaret hen til sig paa Værftet.

Han vilde have Kaffeen paa Pletten, den Kar, enten han var hjemme eller ude, og slig skulde Folk altid være, — det var en gammel Orlogsgast, det, som forstod at eksersere Huset, og fik Rejer selv nogengang Hus, saa — ja saa vilde han se paa den, som vovede at forholde ham Kaffeen saameget som et Minut! Han slængte Øksen i Bakken, tog den

Digitized by Google

saa igjen og satte den med et haardt Hug fast i Huggestabben. Han var færdig.

Saa, nu kom de fire Skoleunger endelig afsted; han hørte dem gnage paa Søsteren og Dørene slaaes op og i derinde.

Saadan en rigtig Hustraverske, — graa Hverkenskjole og blaa Øine og husferm, det er streng Vasvelling det!

Jo nu var hun ved Kjøkkenvinduet og vinkede ham ind!

Rejer kom pen og beskeden. Ah, Kanoneren var hjemme idag; det var det, han tænkte! Ja, da var hun akkurat; ellers var der ingen Ende med al den Indballeringen af Kaffeen og Frokosten i Forklædet til ham. Hun havde engang endog begyndt paa noget, som om hun vilde bede ham gaa med den først hen paa Værftet; men da havde han gi't hende et saa hvast — „Har ikke Tid!" — at hun ikke kom igjen med det.

„Godmorgen!" hilsede Rejer, idet han traadte ind i det varme Kjøkken, hvor Duften af Kaffeen slog ham imøde. „Favnen er opkløvet!"

„Godmorgen, min Ven!" Kanoneren danskede og sagde altid „min Ven" og „min rare Ven!" Han sad med den sømilitære flade Hue med Snoren paa Kjøkkenbænken og rørte i Kaffeen ... „Godmorgen, min Ven! ... Sid ned ... Ja saa ..."

Tyk og kort, med Træben, gik han under Navnet „Haubitzeren"; ialfald kaldte Walla ham saa.

Sara kom med Kaffeen og de to Smørrebrød paa en Tallerken.

„Hm, hm!" — kremtede Kanoneren af og til, mens han rørte i Kaffeen, og Rejer saa pent, han aarkede, hug Tænderne i de tykke Rugbrødskiver og beregnede Varigheden efter Cirklerne af Tandraden paa Smørret.

Hvad Slags Dyr, det var, Kanoneren lignede, som han sad der med Træbenet udstrakt foran sig,

Digitized by Google

rundhovedet og graahaaret, med de spidse Øren stikkende op paa begge Sider af Huen, kunde Rejer ikke faa rigtig Has paa, — var det en gammel Ulv med den brede Næse og den store Mund, der altid ligesom sugede paa, hvad han mente, eller en klog Ræv eller en uskyldig Hare, der sad der paa Bagbenene. Han opsnappede et Par Gange et hastigt Blik hen paa sig, medens Stilheden i Kjøkkenet kun afbrødes, hvergang Kanoneren kræmtede sit Hm ... hm! Han var vel staaet op sent idag og havde ikke rigtig morgnet sig endnu. — Nei, det var noget andet ...

„Hm ... hm!" kom det endelig. „Læse til Styrmandseksamen og hugge Ved ... hm ... hm ... det rimer ikke!"

„Ikke synderlig!" — indrømmede Rejer.

„Lændset sig for Hyren og saa videre? ... hm! hm!" frittede Kanoneren forsigtig seende paa sned hen paa ham.

Rejer gjorde blot et lidet Kast med Hovedet. Det kommer ikke Dig ved, tænkte han.

„Og saa kommer man hjem og skal tage den belovede Styrmandseksamen!" lød det videre.

Rejer taug.

„— og saa ... ja saa hugger man Ved og gjør Nat til Dag" ...

Rejer følte, hvorledes Datteren, der tilsyneladende ivrig pudsede et Vaffeljern, skottede maalende op paa ham, medens Faderen inkvirerede.

— „Ikke sandt, min Ven?"

Det var hverken Hare eller Kanin, det var — med det runde Hoved og det smale Ansigt og de tyggende store egne Underkjæver — en slu Hund og det ovenikjøbet én, som lavede sig til at bide. Datteren lignede ham, det var blot den fine slikkede Hvalp mod ham. Naa ja, det kunde hænde, de fandt den for sig, som de ikke tænkte.

Digitized by Google

... „og saa tør man ikke skrive hjem, min rare Ven!"

„Tør ikke?" lød det fra Rejer.

„Foretrækker at hugge Ved og være Vægter og gjøre Nat til Dag i en fremmed By" ...

„Har De ikke Brug for mig, Kanoner Rørdam! saa Adiø!" brød nu Rejer ud, idet han hastig svælgede den sidste Mundfuld. Han greb Huen og reiste sig og havde alt Tag i Kjøkkenklinken, da Kanoneren vinkede ivrig op med Haanden:

„Nei, nei, nei, min rare Ven! min rare Ven, det var ikke Meningen — ikke Meningen. Sid, sid, sid bare ned! ... Tvertimod, — hvad jeg vilde sige, hm! ... Det er meget net, — propert ... af et ungt Menneske at tage sin Styrmandseksamen alligevel! Man kunde gjøre noget værre end det. Saa saa, sid nu ned! ... Værsaagod, det er gode Kringler" ...

Rejer skulde aldeles ikke have.

„Byd ham Du, Sara!"

Rejer var fremdeles jernfast — var fuldstændig mæt.

„Det var noget, vi skulde tale om, min rare Ven!"

Og nu kom Sara med en ny Kop rygende Kaffe. Da hun saa igjen skjød Tallerkenen med Hvedekringlerne hen til ham paa Bordet, sagde den gamle godsligt: — „Saa saa, forsyn Dig nu ... gener Dig ikke" ...

Genere sig? — troede de det om ham! han greb til ... store deilige Hvedekringler ...

„Som Du véd, min Ven, hugger vi ikke Ved i Julen!"

Rejer svarede, at han vidste det; men, ærlig talt, var det en dyb Skuffelse; Julen igjennem gjaldt det jo ogsaa at faa Frokost!

„Det var blot det, jeg vilde sige," bemærkede Haubitzeren.

Rejer sad en Stund og rystede Kaffekoppen rundt

Digitized by Google

for at tage med det sidste af Sukkeret; han saa i Perspektiv en net Juleturing; men svarede ligegyldigt, idet han satte Koppen hen:

„Ja, ja, det faar saa være. Mange Tak for Kaffeen." Han reiste sig igjen for at gaa.

„Nei, hør nu, min Ven! vi skal nok forliges alligevel, tænker jeg. Vil Du bare kløve væk paa Aarsveden derude før Helgen, efterhvert som vi faar kjørt til af Værftbeholdningen, saa kan Du spise din Middag her hos os i Julen. Unge Mennesker har ikke godt af at skaffe paa det løse bestandig" ...

Rejer betænkte sig lidt. Han følte, at han ved en saadan velvillig Kontrakt heller kom til at kløve mere, end han vilde, end mindre ...

„Du faar ikke nøde, Far! Sjøfolk har andet Vis at ture Julen paa," sagde Sara lidt udfordrende, medens hun rask slog Melet af Haanden fra Vaffelrøren, som hun havde vispet. Det gik som Vinden med hende først med Æggene og saa Melet. Hun saa sandelig ikke gal ud der i Kjøkkenet! ...

Naa ja lige fedt! ... Rejer slog til.

Og i de seks Dage før Jul stod han ufortrødent al den Tid, han havde tilovers, i Kanonerens Vedskjul og huggede og kløvede, saa Sveden randt i Kulden, og Vable paa Vable blærede sig op i Næverne.

Om Eftermiddagen kom Sara ud med Ølost og Smørrebrød, og hun var ogsaa saa omtænksom at laane ham et Par af Kanonerens gamle Vanter; men ellers sagde hun ikke et Ord, og det samme kunde det være!

Hun var aldeles ikke af hans Art Fruentimmer, — stærk og resolut, saa hun gjerne kunde slaa en Mand i Dækket. Hun kom altid hastende ud fra Julestaaket med et Seil af et melet Forklæde helt om sig.

Bestandig saa hun med Flid kun paa Veden, ikke paa ham, som om hun regnede efter, hvor

Digitized by Google

meget han vel kunde have hugget op. Men han skjønte nok, hun undrede sig over ham. Der var et eget Træk ved Munden, omtrent som hun vilde sige, at hun virkelig ikke begreb, hvorledes en saadan lang Matros var kommet ind i deres Vedskjul.

Om Kvælden, naar han kom ind i Kjøkkenet og afleverede Lygten, var det netop saavidt, hun lagde Mærke til ham og nikkede, medens hun knaede og arbeidede der med Deigen. Og dygtig spansk var hun i Nakken, naar hun rettede sig fra Deigtrauget og bad ham sætte Lygten hen; hun vidste nok, hun holdt god Figur!

Han havde alt tændt Lys hjemme og sat sig til at læse inde paa sit kolde lille Kot, da han hørte Walla komme tungt inddragende i Gangen med sine Kurve. Han gik ud for at laase op Slaaen og lyse hende ind.

„Tak og Tak! — De er rigtig et høfligt og fint Menneske; det siger jeg til alle og enhver, og det er en Gudsens Sandhed. Aa luk Gangdøren, Juhl! ... Rimen ligger saa tykt, at den ikke vil igjen. Kulden biter aldrig slig som i Maaneskin."

Han bar den ene Kurv ind for hende og ventede med Lysestumpen, til hun fik tændt op i Ovnen. Hun lugtede lidt af Brændevin, som hun pleiede, naar hun kom hjem om Aftenerne.

„Ja ja," snakkede hun, mens hun taklede af sig noget af Embalagen, „og saa siger jeg, at Deres ganske Opdragelse er mere end som vanligt af en Matros. Jeg kunde nok fortælle, hvem som kom hen til gamle Mor Wahl idag. Det var ingen ringere end selve Løitnanten oppe i Styrmandsskolen. Nei mæn var det ei nei!"

Rejer begyndte at spidse Øren.

„Naa gamle Walla! faar I solgt brav af Kagerne under Jul? sagde han.

Aa ja saamæn, Hr. Løitnant! Tak og Ære som

Digitized by Google

spør, sagde jeg. Der gaar en og anden. Jabra' gjør det saa!

Pas Jer naa, Walla! sagde han, — han er nu saa spøgsom, maa vide. Nu kommer vi og undersøger Regnskaberne Jeres. I ruinerer Ungdommen, siger de. Jeg vil gi'e min Hals paa, de skylder Jer hver Kart af dem, akkurat som i gamle Dage, Walla, sagde han og plirede. Ja mæn sagde han akkurat saa. For De maa vide," bemærkede hun polisk med de smaa graa Øine — ,,han har havt Aarsregninger hos mig, lige til han blev Kadetunderofficer; han var en af de sværeste paa Kager, — men, ikke husker han det og ikke husker jeg det. Vi bare saadan spøger, forstaar sig. Han vil nok allersidst være den, som sætter gamle Madam Wahl fra Næringen. Med engang stak han Stokken i Sneen. Hør nu, Walla! sagde han, — hvad er det for en underlig Pilot, I har faat stuvet ind til Jer? og — forlad mig! han er nu saa spøgsom, — maa han betale særskilt for Næsen. Naa ja, I faar stelle pent med Fyren, Walla! for, blir han ved, som han har begyndt, saa gisper han sig nok frem til Styrmandseksamen, den Kar! Ja mæn sa'e han saa!

Gamle Mor Wahl vil nok ikke spolere sit Rygte med at tage andet end gentile Folk i Huset, og jeg har ikke set ham saa meget som drikke en Snaps, sagde jeg, — bare Kaffe, Hr. Løitnant! — og da kan ingen sige et ungt Menneske noget paa.

Men jamæn sagde han ordlydende saa: gaar han frem, som han har begyndt, — sagde han, — saa gisper han sig nok frem til Styrmandseksamen, den Kar! Men Kontanten kan vel være knap, sagde han; og dermed saa lo han og gik."

Walla var opstemt i Anledning af den Opmærksomhed, hendes logerende havde vakt: Praten gik fortvæk, mens hun gjorde op Ild og af Kurven med Hø, hvori hun sad med Fødderne om Dagen, drog

Digitized by Google

op alskens Forviklinger af gamle Gulvfiller, som hun placerede op over Ovnsmuren til Tørring.

„Gamle Mor Wahl har nok set bedre Dage, min kjære Juhl! — dengang jeg tjente som Fruenspige hos Konsulens Far oppe paa Kjækstad, og klædte begge Frøkenerne til Bals, saa fine som Dukker i baade Silke og Flor, og naar de kom hjem om Morgenen fra Ballerne i Byen med Hestene skumkjørte og de kom op paa Kammerset og Frøken Nella aldrig vilde lægge sig, men sad oppe udpaa Storsalen og bare saa ud i Graalysningen og graad og graad. Men Anne Wahl vidste nok, hvad hun graad for — Aa jø, aa jø ...

Det var nu denne vakkre Løitnant Engelskjøn, som hun var hemmelig forlovet med. Men den anden, hun, som laa og sov derinde, hun behøvede ikke at græde hun, for hun sno'de sig nu saa fult og fint i alle Vendinger, saa, da det led paa, saa reiste Frøken Nella til Kjøbenhavn, mens Løitnanten og Søsteren holdt Bryllup paa Kjækstad! ... Aa ja, Frøken Nella husker nok endda Anne Wahl, da hun pakkede hende ned i Slæden og gav hende Hofmansdraaber! ... Hun græd, saa hun ikke sansede sig. Aa jamæn græd Anne med, saa hun kunde faat Theskeen fuld af Taarer, men hun maatte tælle Draaberne hun som en retskaffen Tjener, — tredive Stykker. Frøken Nella tog dem med lukkede Øine. Farvel Anne! sagde hun, — fortæl ingen, hvad Du véd.

— Men paa Kjækstad blev der aldrig en glad Dag mere, for han var ikke saa sød, som han saa ud til, Løitnanten. Aa ja en gammel Tjener kunde fortælle meget fra sin Tilværelse, og gode Dage havde jeg, jeg skal ikke sige dem andet paa. Jaden havde jeg saa! Men saa vil én jo gjerne forandre Forfatning og sætte Fod under eget Bord. Fruentimmerne er ikke anderledes, og saa fly'r én i det, maatru ... Wahl, han havde nu Brændevinshandel og Borenskab til Byen, og ikke drak han stort heller

Digitized by Google

dengang, og han sad godt i det. Men saa blev det nu værre alt med Tiden, og da han døde, var alting rent og skrapet, saa Anne maatte tage Sælgekurven fat ...

Og nede paa Bakkehjørnet har jeg siddet tretten Aar nu til Marts Maaned. Men jeg takker Gud for en god Seng! ... Og nu maa De vente og drikke en Kop Kaffe med gamle Madam Wahl!"

Eftersom hun snakkede, blev Walla mere og mere overstrømmende. Hendes runde, bleggraa Ansigt med de graa Haartotter om, den lille fede Knop af en Næse, den større runde Knop af en Hage og de to endnu større Rundinger af Kinder lyste, medens hun med den enestaaende Hugtand i hver Side af Munden ligesom hug i til Bekræftelse, naar hun talte, og nikkede som en Hvalros.

... „Og saa hørte jeg, at De blev saa forstandigen forligt med Kanoneren, min kjære Juhl!

Gamle Haubitzeren og jeg vi er Byens Børn begge to. Ja som Tiden gaar. Eiamei! nu gaar han der saa stursk og bidsk paa ét Ben, — men han havde da to, og det to rigtig friske engang i Verden; for der stormede ingen over Salene som han ... Eiamei! da han første Gang kom fra Kongens Kjøbenhavn, — han var Jungmand da. Da kan det hænde, Anne Ludvigsen ikke behøvede at se sig om to Gange, før hun havde ham i Hælene paa sig. Høit satte han Ho'det, og Datteren er ikke mindre stiv i Nakken. Vi var ærbare i min Ungdom og, min kjære Juhl! — men saa stramme som Sara Rørdam! ...

Mandfolkene liker aldrig den Selvraadigheden uden paa li'som da, før de blir gifte. De vil ikke trække Tornebuske i Huset, — for, om der er aldrig saa mange Roser paa dem i Ungdommen, blir der tilslut bare Riset og Hakketjørnen igjen, med Respekt at sige!"

Gamle Walla sad der med Tørklædet om Ho-

Digitized by Google

vedet i Hosesokker og varmede Fødderne foran den durende Ovn. Hun havde tændt paa Kridtpiben, og nu dampede hun og nød Tilværelsen ovenpaa den surt og seigt gjennemslæbte Vinterdag. Den Varme, som lyste og spillede der i Ovnsmundingen, medens hun sad og dampede og smaatænkte, var hendes Smule Sol i Livet.

Da Rejer efter endt Kaffetraktement takkede og gik ind igjen, smaaplystrede han lidt, før han satte sig til Bogen ...

Mærkelig saa galant Walla var ikvæld! det havde nok bidt paa, at Løitnant Albrechtsen snakkede med hende.

... Saa hun var saa stolt den Sara Rørdam! ... Det var det, han havde set ...

Naa, for ham kunde hun sætte Næsen i Sky af Hjertens Lyst ... hvad kom det ham ved? han havde bare at hakke og hugge sin Ved ...

— Og hvor Rejer sov i Juledagene! — han kunde gjerne snuet Døgnet rundt, især da Walla i sin overstrømmende Venlighed havde fundet paa at laane ham sin gamle brune Kaabe som Tillæg til det tynde Overbrædsel, hvorunder han laa og huttrede og frøs i det kolde Værelse.

Ved Kanonerens rødmalede Klaffebord var der uroligt nok om Middagen. Tre viltre, graadige Gutter og en liden Pige, Børn efter Kanonerens andet Ægteskab paa hans gamle Dage, gav sin voksne Halvsøster nok at bestille, og Kanoneren var ikke den, som var mindst fordringsfuld.

De havde Kaalsuppe og fersk Kjød anden Juledag, og Kanoneren nødte selv med den ene Forsyning efter den anden. Han vilde ikke vide af nogen Slinger i Valsen, — sagde han, — eller udlevere blinde Portioner for skikkeligt Arbeide; og han vidste nok,

Digitized by Google

hvad unge Folk mente foran et Madfad ... „Da jeg var paa din Alder, min rare Ven, havde jeg alt faret fra Kjøbenhavn i tre Aar, før jeg blev fast Gast ombord i Briggen Lolland; men dengang ønskede jeg altid, at jeg kunde sætte hele Madfadet lige ind i Maven med engang som i en Stegeovn. Det var i Krigens Tid. Værst var det i Prisonen over i England, da vi maatte sidde tørmundede og lugte til, hvorledes de brunede Beafstegen med Løg paa."

— Om Eftermiddagen kom der Julebesøg af Saras Veninder, der trakteredes med Mjød og Kager paa Bræt. Det var pene, vakkre Jomfruer, syntes Rejer; men de trak sig altid hen i det ene Hjørne og hviskede og tiskede, saa at han, muret fast, som han sad ved Siden af Haubitzers Sofaplads, ikke rigtig kunde komme til at se. Han holdt dog Øie med dem! Der nødtes om igjen og om igjen til alle for hver ny indtrædende, Haubitzeren var ikke spar, — og saa maatte de hver Gang op, hvor Julebrættet stod.

„Hm ... hm!" — kremtede Kanoneren pludselig og puffede til Rejer, — han blinkede hen mod de snakkende unge Piger ... „Pas nu paa! Nu kommer det an paa for en gammel Sjømand at klare sig, — at tage Stød."

„Far!" kom Sara op til Bordet; hun undgik den Side, hvor Rejer sad — „de vil gjøre Bal oppe i Sjømandsforeningen anden Nytaarsdag!"

„Dans alt det I aarker for mig, — jeg har Træben!"

Hun stod og støttede Haanden paa Bordet, og det undgik ikke Rejers Kritik, at den var rud helt opover Haandledet af Julevasken. Det var en rigtig liden rund, rød Arbeidshaand, — slet ikke styg ellers.

... „De kommer lige fra Høibaadsmandens" — vedblev hun — „og deroppe har de sagt, at han ikke sætter sit Navn paa, før han véd, om Du ogsaa kommer paa Listen!"

Digitized by Google

„I min Tid var det blot Mandfolkene, som betalte, Fruentimmerne gik frit!" — bed Kanoneren af.

„Jeg forstaar sletikke, hvordan Fruentimmerne kan have været paa din Tid, Far! — Takke mig til at faa betale for sig!"

Den gamle murrede ...

„Naanaa da, Far! Du véd jo, jeg ikke gaar ulovendes. Det koster to Mark."

„For hver ... for hver!" hvinede Kanoneren, — „to Mark ogsaa for mit Træben! — Fire ... fire Mark! ... Lagde jeg sammen alt det, jeg har udlagt og betalt for den Slags Plasér nu i femti Aar!"

Efter det, han havde hørt af Walla, tvilte Rejer ikke et Øieblik paa, at han talte sandt; men — kun faldt kanske det meste før Datterens Tid.

Sara havde vist ventet et andet Svar af sin Far; thi hun stod lidt forlegen og saa fra ham ned paa Bordet og saa igjen op paa ham, medens der fo'r et uvilligt Skjær over hendes Ansigt.

„En kan da imellem faa Lyst til at prøve noget andet end at traske i Kjøkkenet, — og jeg har jo ikke Træben, Far!" yttrede hun.

„Ja, ja, ja" — slog han til Retirade — „jeg véd ikke, hvorfor Du kommer og spør' mig, naar jeg saa alligevel skal danse efter din Pibe."

„Det er nok os allesammen, som gjerne vil danse, Overkanoner!" — stormede Fruentimmerne nu omkring ham, og én af dem, en tynd, lys en, kom lidt rød i Hovedet frem med Listen. „Naar Kanoneren bare skriver paa, saa faar vi straks Høibaadsmanden med."

Han fik endelig malet op sit svære: „C. Rørdam med Datter" og strøet det med Tobaksaske: — „Nu, min rare Ven, Juhl! blir her Anledning for en Sjøgast til at svinge sig. Det koster bare at skrive paa; — ja ogsaa to Mark!" tilføiede han tørt — „men det finder Ungdommen altid ud af!"

Digitized by Google

De unge Piger keg nysgjerrige hen paa Rejer; de stod der om Bordet, færdige til at tage Listen.

„Vi har ikke saadan Hast med at faa alle tegnet paa, Far! Juhl skal faa betænke sig!" yttrede Sara.

Rejer blev hed. Han følte godt, at det var Vedskjulsgasten. Han havde nu alle Øine paa sig.

„Jeg bruger saa lidt at betænke mig, Jomfru Rørdam! Kommer Listen til mig, skal der staa Rejer Jansen Juhl!" sagde han hvast.

Sara studsede; der laa en stærk Selvfølelse i hans Ord og Mine, og han skarrede stærkt paa „Rejer".

„Vi hjælper os med Juhl alene," mente hun leende. Hun mysede saadan lidt med Øinene, mens hun saa paa ham og tog Listen; — „sætter De de andre Navne til, kan De komme til at betale for tre!" ...

Spansk var hun, det var ikke til at tage feil af; men var hun kry, saa var han kry igjen. Det skadede ikke, at hun havde faat høre hans Navn!

„Hun der kaprer de mig ikke saa let!" hviskede Kanoneren; han pegte med Piben efter Sara, som just drog ud af Døren med Veninderne — „Jeg skal sige Dem, min Ven! — Hm! hm! her kommer andet Veir, det kjender jeg i Træbenet" — afbrød han med en Grimace — „jeg har gi't hende en Smule Kikkert ind i Kahytsruffet at se sig for med og observere sin Mand. Det er ikke nok der at komme strygende i vide Bukser og Hat med lange Silkebaand nedover Snuden! Hun kjender dem, skulde jeg mene, — en Kjæreste i hver Havn! ... Jo jeg har sat hende ind i Omstændighederne, ganske og aldeles. Jeg er vant til at snakke ende ud, skal Du vide, kalde Tingen ved sit rette Navn, eftersom hun har sine fire Søskende at forsørge, om jeg falder fra. Enten en gjældfri Kaptein, Sara! har jeg sagt, eller en Styrmand, en Kar, som Du ser, der er rigtig Kjærnetag i, — eller ingenting, — spunds, punds nichts! Kom-

Digitized by Google

mer en Matros, — om han er saa vakker som Guld, er det at holde stiv Kurs uden at se ham. Og for Sjøofficerer er det bare at luffe op straks, og saa helt overstag og paa anden Boug, — helt ud af Farvandet, Sara! siger jeg; de Folk er det totale Havari.

Ser Du, min rare Ven, jeg gir hende blot to Øine i Ho'det, og derfor ... hi, hi, hi, kji, kji, kji," — han puffede Rejer i Armen, ,,krydser der mange efter hende! Me—n ... hi, hi, hi, kji, kji, kji" — han peb og hvinede og hostede i Stemmen, — ,,hun véd, hvad hun skal tænke" ...

Rejer sad imidlertid og tænkte paa, hvilket Held det var, at han endnu ikke havde skilt sig ved sine fine blaa Sjømandsklæder. Det havde spillet nær om, at Jakken var sprunget før Juleaften; han havde alt ymtet om det til Walla; men saa kom det paa, at han skulde spise hos Kanoneren i Julen, og saa havde han opsat det til over Nytaar. Men nogen Kredit maatte han aabne hos Walla, det nyttede ikke at staa pengeløs til Ballet. Og egentlig havde han jo sine egne Penge at trække paa hos Styrmand Lind. Den Sag maatte ordnes endnu iaften; det var bedst at smede, mens Walla var i godt Humør.

,,Godaften, Hr. Overkanoner!" sagde han pludselig.

,,Naa—aa!" saa denne op — ,,skal Du afsted saasnart? — Uf det værker i Benet ... Godaften, godaften, mine rare Ven!"

— — Da Rejer anden Nytaarsdag børstede sine fine blaa Sjømandsklæder og delte sit Haar og pyntede sig som bedst til Ballet foran det lille Stykke Speilglas, brummede han og var i ærgerligt Humør:

... Næsten ikke rørt ved Læsningen hele Julen bare for dette, jeg hev mig saa tosket op i.

For at være Kar for Fruentimmerne! Hvad har jeg med deres Dansemoro? Jeg ligger ikke her for

Digitized by Google

at more mig eller spille Sprætjunker for dem; — aldeles ikke — tvert, stik imod ...

Og saa siger de, det koster bare to Mark! Naar det kommer til Stykket, saa skal én jo ha' hele Riggen færdig til Parade fra Masteknappen til Kjølsvinet. Det er af Mynten det hænger, om jeg skal komme i Afdrift med det hele! — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men, skulde han did, saa vilde han ogsaa bringe ud af det, hvad han kunde, og more sig.

— Dansesalen var pyntet med grønt og Bliklampetter henefter Væggene samt midt paa et Par Flag med krydsede Marinesabler under.

Der gik nu Dansen paa efter Hornmusiken.

Rejer havde faaet Bomuldsvanterne paa og et Fruentimmer under Armen, som han omtrent maatte løfte, hvergang han dansede med hende; hun var næsten ikke til at flytte, saa tung og smaatrippende var hun.

Saa gaar det den, som ikke er kjendt. Han maatte til sin Ærgrelse erkjende, at han fo'r med en Trælastbrye, medens alle de andre duvede i Dansen med Fuldriggere og smekkre lette Skonnerter eller Brigger og her og der kanske en lidt rundgattet bredere Galeas, der vel var af de gifte ...

Her gik lidt stivt for sig. En hel Del var Marineunderofficerer eller af de fast ansatte ved Værftet, og de havde sine Tommemaal paa Graderne mellem sig; det hørte han af Passiaren tilhøire og tilvenstre. Hver førte nok sine i Dansen, ialfald fik han ingen. Men troede de, han var til for at feie Gulvet med alle de Fruentimmer, de andre lod sidde, saa tog de feil!

Hans Øine løb om i Salen; han følte, det gjaldt at arbeide sig ind i det en Smule hændigt.

Engelsdansen gjorde han i al Lunhed med en Galeas, som var havnet paa Bænken bag ham, og som tog Styret, da han ikke var kjendt med Dansen.

Digitized by Google

Men saa kom Skotsken, og nu vidste han, hvad han vilde. Han havde set en liden sortøiet rask én med kulsort flettet Haar og lys Sirtses Kjole, som ikke kunde være saa høit oppe i Fiffen. Ansigtet var grovt, — lidt negernæset var det —; men danse kunde hun, det havde han set. Hun stod der i Rækken og trippede ordentlig af Utaalmodighed og vuggede i Hofterne; men høiere end til at danse med en af Matroslærlingene naaede hun ikke.

Rejer var i et Nu ved Siden af hende og tog hende op til Skotsken først og derefter til Svenskevalsen.

Han vidste, hvad han gjorde, og det varede ikke mange Omgange, før den stærkvoksede, høie, fremmede Matros i de fine blaa Klæder og med det rolige skarpskaarne Ansigt gjorde Opsigt. Han følte det selv, og der kom over ham, — en Virkning af det anstrengte unaturlig afholdende Liv, han saa længe havde ført, — en vis stille vild Rus. Han kunde danset saa længe, det skulde være, Benene bevægede sig som gjennem Luft, de Vekslæders Støvler, han havde kjøbt i Malaga, havde et saa passe lidet Knirk, — han følte sig som en Fugl; og Tømmermandsdatteren gav ikke tabt ... Det var en behændig Manøvreren mellem alle Slags Par, sene og snare, klodsede og snublende, uden et Øieblik at støde an, altid raskere og hændigere end nogen af dem. Og da han endelig satte hende ned, var det ikke af Mangel paa Villie til at fortsætte, — han var noget af en løbsk Hest, der var kommet i Rend, men fordi Musiken med ét stansede.

Da han gik fra hende tvertover Salen, følte han sig Herre paa Pladsen; der tvilte ingen nu paa hans Ret til Gulvet.

Se saa, — nu begyndte den kjedelige Engelsdans igjen, som han ikke kunde. Han var slet ikke længere i Humør til at lade sig slæbe igjennem den som sidst for Bugsertrosse sat an i en eller anden Madam.

Digitized by Google

Han var i sit Mod anvanceret fra Forsvaret til Angrebet og begyndte at se en Smule paa de andre. Turen kunde nu være kommet til ham at dømme og mønstre.

Han sad der i en temmelig flot Stilling med Benene overkors paa Bænken, mens han iagttog Engelsdansen, og han følte godt, der var mange, som saa hen paa ham. Imellem de dansende heftede hans Blik sig mere og mere ved en Skikkelse i blaa Kjole — saadan, hvad han vilde kalde, rigtig frisk middelhavsblaat med en Bris! — det var Fart med hende, — og hvide Strømper og Sko. Det var Sara Rørdam, som altid dansede blandt de øverste. Det stod ikke til at nægte, at det var Figur og Reisning! — af disse stærke, myge Master, som kan bære svære Seil uden at Stængerne gaar. Jo, Ret skal være Ret, det er en stolt Skikkelse, — prægtigt Haar; gult og mørkt om hinanden, lidt af Zebraen i Menageriet i Triest; — men vakkert nok! kun skulde hun ikke yderligere forspanske sin Nakkereisning med at sætte Haaret saadan i Knude, — hun er kry nok før. Munter var hun, saa det lyste af hende, ikvæld; han hørte hende le deroppe, og nu kom hun nærmere og nærmere nedover. Der er mangeslags Fruentimmer i Verden, tænkte han, nogle man liker og andre man ikke liker; men ingen kan gi' Grunden for det.

Sara Rørdam kom netop i Turen lige overfor hans Plads, og det kun flygtige Blik, hun gav ham, satte ligesom Seilet paa Tanken. Det var ledsaget af et Træk, som antagelig skulde sige saameget som, at hun fandt, han sad der midt paa Bænken og satte Næsen vel høit i Sky for kun en Matros at være og dertil Vedhugger i deres Skjul.

Han lagde yderligere Foden over Knæet og heldede sig bagover, medens han ligegyldig vuggede den.

Han saa hen paa hende med den mønstrende

Digitized by Google

Uforskammethed, hvortil hans hele Ansigt var saa vel indrettet, saa hun havde Følelsen af at danse foran et Speil, der netop ikke satte hende i Rosenlys. Men desto trodsigere og ligegyldigere — og hvad Rejer ikke turde negte for sig selv, — stautere blev hun. Hun lo og snakkede med den, hun dansede med, men blev altid spanskere i Nakken, og saa fik han tilslut, da det gik videre nedover i Turen, en Hilsen til Afsked med Øjnene, som fuldstændig takkede for havt Umage med hende.

Man skal bare ærte Fruentimmerne, saa blir de vakkre, — tænkte Rejer, før kommer der ikke Fyr i Fiskeblodet her nordpaa, — nei i Middelhavet! ... Og hermed fo'r han, da Engelsdansen var ude, atter over til den lille brednæsede Tømmermandsdatter. Men det, han nu saa for sig over hendes lave, flettede Hoved, var Sara Rørdams blaa Skikkelse og lysende Øine.

Det led udover Aftenen, og han havde nu alt danset baade med ugifte og gifte. Begge Hjørnevinduerne stod aabne ud til Stjernenatten, og under Taget hang Trælysekronen med Talglysene dryppende af Heden og flagrede i Trækken.

Han var kommen i Vinden, det var utvivlsomt; og nu klemte han ogsaa saa haardt op i den, som han bare kunde. Meningen med de to sidste Danse med Madamerne var at vise Sara Rørdam, at han kanske baade var hendes Ligemand og vel saa det.

Og nu gik han paa for at tage hende op. Han saa hende staa ganske oplivet efter den netop endte Dans i Samtale med nogle andre unge Piger.

Da det ikke var til at tage feil af, mod hvem han stevnede, veg de uvilkaarlig tilside.

„Det er vel ikke saa let at faa en Dans med Jomfru Rørdam?" hilsede han spøgende —

„Jeg har lovet mig bort til denne Dans, saa jeg maa sige Tak!" svarede hun. Hun mødte ham lidt

Digitized by Google

trodsig maalende; hun havde ikke glemt hans Manér mod hende fra Engelsdansen.

... „Og næste?"

„Tak, den er ogsaa bortlovet!"

Rejer blev rød, og hans Næse begyndte at stige tilveirs med en Ansats til Haan; men han tog sig hastig. Han vilde vise, at Afslaget aldeles ikke bed paa ham, og at det nærmest kun var, fordi han havde været hos dem i Julen, at han nu kom. Hun tog ogsaa feil af ham, om hun tænkte, han agtede at fine paa sig for hende her mere end hjemme!

„De bruger vel adskillig Ved i Huset nu?" begyndte han som ligegyldig at spase.

„Hvorfor det?"

„Jo saa har De mig igjen i Vedskjulet om Morgenerne!" lo han.

Hun værdigedes ikke at svare noget til den Munterhed, trak blot lidt haanlig paa Munden.

Sandt at sige havde det, at Rejer optraadte saa fin i blaa Klæder og dansede saa godt, ikke lidt overrasket hende; og nu, han stod saa nær, saa hun oppe i Skjortelinningen over Knuden paa Silkehalstørklædet paa Bondevis en Søljeknap.

„De er vist fra Vestlandet?" spurgte hun.

„Hvorfor det?" lød det fra Rejers Side.

„Fordi De ikke bryder Dem om Skik og Brug her!" — kom det kort og kontant.

Rejer smilte udfordrende.

... „ikke mere kanske, end om det var i Rio?"

Hans Mine tirrede yderligere.

„Det undrer mig blot, at De ikke ogsaa gi'r Dem af med at feie Skorstenspiberne her," kom det saa med et Kast med Nakken.

Rejer saa paa hende.

„Det forsikkrer jeg Dem, Jomfru!" udbrød han med dæmpet Stemme, der skjulte et helt Udbrud, „at kan De bare skaffe mig en Feierpost, skal Rejer Jansen Juhl gaa Piben, det er saa sikkert, som at

Digitized by Google

han skal ta' Styrmandseksamen uden at ha' en Skilling i Lommen. Jo, jeg er fra Vestlandet, Jomfru! — fra et Sted der, som heder „Gaa paa!" — og det, enten det skal gaa igjennem Vedskjul eller Byens Skorstenspiber." — Han nikkede og gik fra hende.

I de to Værelser indenfor vrimlede der af unge Sjøfolk, som lod Restaurationsvarerne komme til sin Ret, og som nu under et Ophold i Musiken udsendte en sand Skodde fra Snadder og Cigarer. Idet Rejer traadte ind, omringedes han straks af en Flok Kammerater fra Sjømandsskolen.

„Gisperen" havde overrasket ved at optræde som Støver mellem Fruentimmerne paa Gulvet og var pludselig forvandlet til Løve ogsaa i deres Øine. At han stod og huggede Ved hos Kanoneren for at klare Eksamen, hviskedes nu med Interesse, medens det før høist kun havde vakt en tvivlsom Opmærksomhed hos de Par, som vidste af det. Nu saa de alle som én, at „det var en Kar det!"

— „Laane min Snadde, Juhl? — ypperlig Shag ... „Birdseye", kjøbt i Liverpool!" ... „En Cigar, Juhl!" — man stak dem fra to Sider hen til ham.

„Nu sætter vi os, Gutter! — og saa spleiser vi sammen til en Mugge Punsch! — Hvad Juhl? ... Sei Du der borte i Ruffen! — en Mugge! — men kommer Du med Thevand, skal Du selv faa spule Halsen med det! ... Stærkt, hører Du! — en ordentlig tre Marks Mugge, — saa Barkassen kan flyde!"

Det var svært hyggelige Gutter, og Rejer kunde ikke andet end føle sig smigret ved, at de alle var saa ivrige paa at faa ham mellem sig.

Kammerater og Venner havde han aldrig vidst af. Paa Skolen gik han sin egen Vei; han holdt sig fra dem og de fra ham, saa han lidet var kommet til at kjende dem. Og nu sad han pludselig vel fortøiet og røgende paa en Maade som selvgivet Bedstemand, i et helt Lag med Venskab over en lav Sko! Det saa næsten ud, som hver eneste én havde kjendt

Digitized by Google

ham i ti Aar, — og det var tydelig pene Mennesker allesammen, Sønner af Smaakjøbmænd og Bestillingsmænd.

Man drak og man dansede, og hele Tiden holdt der sig som en fast Stok om Rejer. Hans stø Væsen og stærke Person tiltrak ved en vis overlegen, solid Sikkerhed, medens Virkeligheden egentlig var den, at Rejer med den ulige større Udvikling, han i mange Stykker besad, med tørstig Videbegjærlighed udfyldte et stærkt Hul i sin egen Erfaringskreds. Han havde i sin Opvækst bare levet med ældgamle, forstandige Mennesker, havde aldrig vidst, hvad Ungdom var, og nu speidede og gløttede han i al Skjulthed bag Øienlaagene efter, hvorledes de unge Folk i hans egen Alder bar sig ad. De drak forfærdelig, det var vist, blev muntrere og muntrere.

Og saa lod det, saa underlig desperat det var, til, at de alle bare holdt én Pung. Den, som havde, spenderede paa den, som ikke havde; der var ikke Tale om fornuftig Regnskab eller Opgjør. Den, som blev blank, slog bare lystig paa Lommen, og sagde det.

Rejer kunde ogsaa saa noget nær slaat paa Lommen, men følte slet ingen Lyst til at raabe det ud.

Det var den tredie Bolle, og Venskabet knyttede sig stedse varmere. Mindst fem forsikkrede, at de havde set eller gjættet, hvad Kar han var, straks de saa ham paa Sjømandsskolen, men at han havde set saa uforskammet kry ud. En vilde blive hans Første-Styrmand, naar han fik Skude og blev Kaptein. En kaldte ham hele Tiden „Nils Juel". En satte sig op til ham og yttrede i Fortrolighed:

„Hør nu, Juhl, — hvad skal den Vedhuggen til hos Haubitzeren? Du véd jo, vi altid kan laane Dig Penge. Snak bare til mig, for om jeg ikke har selv, saa véd jeg tre for en af os, som kan punge ud. Slig en Sjøgut staa og hugge Ved!"

Nu kom én i Døren og kastede ind den Bemærk-

Digitized by Google

ning, at der imorgenaften skulde være Sjømandsbal inde i Laurvig.

„Vil Du gaa med, Juhl, saa gaar jeg."

„Jeg og!"

„Jeg og!"

Rejer trak paa det, han havde sin Gjenhage i Lommen.

„Der er alt flere af Fruentimmerne budne," vedblev Beretteren, „De har været hos Bergs, — Marie Berg skal did, og Høibaadsmandens to. Ja ogsaa Sara Rørdam" ...

„Forstaar sig, de plukker ud de bedste af vore. Hende skulde Du danse med, Juhl!"

Rejers Næse steg igjen op i det høie, som om han bare vragede; han brød sig ikke med at fortælle, at han havde været der.

... „Hun sender baade den ene og den anden ned efter Falderebstrappen, maa Du vide; men danse kan hun."

„Og saa er hun saa kvik at snakke med," lagde en anden ind. „Jeg saa, hun stod og saa paa Dig, Juhl, isted."

„Naar?" — vendte han sig raskt.

„Da Du dansede vel, — med den lille sorte Tømmermandspjusken."

„Hun har en Skabelon, som er ubegribelig. Og saa har hun saa vakkre Tænder, at Du kan bli hugæl'n af at tælle dem, naar hun ler. Hun er som en Bølge" ...

... „en blaa Bølge!" — lagde én til pathetisk.

... „Havde hun blaa eller graa Øine? ... graa eller blaa?" — Rejer kunde aldeles ikke huske det, uagtet han saa baade dem og Ansigtet for sig. Han maatte ind i Salen og faa klaret den Sag.

Der kom Vals, og der kom Skotsk, og i begge strøg han oftere ganske nær hende i Dansen. Men om Øinene var graa eller blaa, var han alligevel ikke paa det rene, da han igjen kom tilbage til Kam-

Digitized by Google

meraterne, endda hun et Par Gange havde set lige paa ham.

Lidt taaget og svævende stillede jo Omgivelserne sig for hans Øine; men saa var han ganske rolig for, at der intet vistes udenpaa ham.

Graa eller blaa ... blaa eller graa? — tænkte han. Havde det været saa, at jeg huggede Ved der imorgen, skulde jeg straks set den Ting ...

... „Nu har vi holdt Skibsraad, Juhl!" lød det ham imøde, den ene over den anden, — „stemt for Dig. Til Laurvig gaar vi imorgen alle som én! Penge har vi. Ingen behøver at betale igjen før af første Hyre, Juhl!"

Ja lad gaa! — han tænkte endnu paa graa eller blaa ... blaa eller graa ...

Paa Morgensiden vandrede de saa Arm i Arm syngende i Maaneskinnet nedover til Walla. Hun vækkedes ved en uvant Larm, Støi og mange Stemmer foran Gadedøren ...

IX.

REJER SVEISES I VENSKABS GLØD.

„En kan nok faa Hesten til Bækken, men ikke til at drikke!" mumlede Rejer bittert, da han for, vi véd ikke hvilken Gang, maatte transportere sine Tanker hjem til Bogen fra Laurvig. Det nytter lidet at sidde her og gnu.

Hverdagen var begyndt igjen. Efter over halvanden Uges uafbrudte Juleturing baade inde i Laurvig og her, — det havde været en ren Kammeratrus og lidt af en anden Rus ogsaa! — skulde der nu tages fat for Alvor; men det gik kun med Pusten og Gispen og at falde i Staver over Bogen og tænke.

Digitized by Google

Saa det ene og saa det andet kom igjen for ham.

Han røgte Shag af en Snaddepibe med et prægtigt Ravmundstykke, som en af Kammeraterne havde foræret ham. Overhovedet vilde hver især indpaa ham med det, at han skulde være netop hans bedste Ven, og det var bra nok — forsaavidt! ... Men prægtige Karer var de allesammen, som gjerne vrængte Lommerne for hverandre.

Puf ... puf! — han dampede — er dette at læse? ...

Jo—o Sara Rørdam var virkelig efter mig med Finter der inde paa Ballet i Laurvig, — og det ikke bare engang. „Ikke hendes Folk disse, som bestandig vil være over hvad de er" — nei — puh! ... Naa hun fik det glatte Lag igjen, før vi skiltes! „Men véd De, hvem der er af mine Folk, Jomfru Rørdam? Det er netop saadanne, som tør være den, de er, og før knække før de bukker sig." — Og dansede vi ikke saa uhyre hyggeligt og muntert sammen hele Feieren bagefter!

Jeg ser godt paa hende, hun véd slet ikke, hvad det er for en Fyr, hun har for sig, og undres paa, hvordan jeg kan have levet, siden jeg har blanket mig saa for Hyren. Hun er ikke dum.

Naa — haa! — det nytter ikke at røge og læse paa engang, det sætter Skodde i Ho'det. Han lagde Snadden fra sig og tog atter fat.

Men klart, „oplet" Veir blev det ikke inde i Tankegangen den Dag, og han var glad, da en af Kammeraterne ud paa Eftermiddagen kom og bad ham følge med og tage en Pibe oppe hos ham. Det Ekstrapensum, som Læreren havde givet dem at klare i Navigationen under Juleferien, blev foreløbig stuvet tilside.

— Inde paa Sjømandsskolen gik det paa Nyaaret ikke længer med Gispen. Det var livligt nok; Kammerater paa alle Bænke. Feilen var blot, at de gav én formeget at tænke paa baade under og efter Un-

Digitized by Google

dervisningstiden. Snart var der en Flaske Punsch, som skulde knækkes hos én, snart en liden Sviptur i Kompagni hid eller did, saa at det udover Januar Maaned bare blev at „skubbe fra sig" eller „stuve tilside" den ene Gang efter den anden for at tages igjen ved Leilighed. For Rejer faldt dette saameget lettere, som han hørte til dem, paa hvem Læreren var tryg, saa at han sjeldnere rettede Spørgsmaal til ham. Men de Huller, han paa det Vis fik, begyndte at blive betænkelig mange.

Der var nu ikke længere Tale om at vække om Natten. Han kunde ogsaa have laant sig fra Vedskjulet hos gode Venner; men det saa ud, havde én af dem sagt, „som der en Tid blev snaut for Penge over hele Jægten." Og efter den Yttring foretrak han for det første at hugge fremfor at laane paany. Desuden, — han satte en vis Pris paa at tale med Sara Rørdam, uagtet hun havde noget ved sig, som altid æggede ham til at sætte i med store Ord, der ærgrede ham selv bagefter. Det var, som hun bestandig havde en Tvil bag Øret om ham.

Saa kjendt, som han nu var paa Stedet, var det hellerikke saa lige til som før Jul at skille sig ved de fine blaa Klæder. Nu havde han staute Kammerater, og hos Kanonerens smagte det ham ikke at té sig rent ud som en Sjauer længere. Sara Rørdam havde en Maade at se ham an paa, som hun altid tænkte paa, hvad hun skulde tro om ham, og kom han nu ogsaa til Søndags seilende i den gamle slidte Habit, vilde hun med de Øinene sine nok grunde ud, hvor han havde gjort af de blaa, — Walla var sletikke sikker for at være sladderagtig heller!

Det ene med det andet; — her var Forlegenheder, som satte ham ud af Læsegjængen. Naar alt kom til alt, saa laa han jo i Lommen paa hver én af sine Kammerater, og saa havde man ondt for ikke at

Digitized by Google

være høflig og komme, naar de overhang ham om at være med sig.

Han grublede alvorlig paa at skrive ind til Styrmand Lind i Sandefjord. Ikke for paa nogen Maade at kræve ham, men blot høre, om han kunde skaffe Udvei til at faa en liden Klat Penge trukket paa Hyren til Vaaren. Han vilde sætte ham ind i Omstændighederne med Styrmandseksamen.

Ligesaa godt skrive først som sidst, — og Brevet gik afsted.

Imidlertid hjalp han paa Affærerne ved at paatage sig Halvdagsarbeide ude ved Alert, som blev kjølhalet paa Isen. Paa den Maade blev han vistnok sat dygtig tilbage, just nu det kneb; men saa maatte jo Styrmand Linds Brev snart komme! Ogsaa havde han det at flyde paa, at han havde faaet Begyndelsen og Grunden i Tingen saa godt og greit ind.

I Kanonerens Vedskjul stod han om Morgenen saa prompte som et Slaguhr.

Siden Julen var Sara ikke længer saa let at faa i Tale; hun kom aldrig ud i Vedskjulet og bad ham ind, overlod ham ogsaa mest til sin Far under Frokosten, medens hun stellede ude og inde i Huset.

Idag, Kanoneren var gaaet paa Værftet, havde hun imdlertid Strygning. Fjelen laa fra en Stol tvertover mod Kjøkkenbænken, og hun stod med Ryggen halvt mod ham og strøg. Efterat have sat Kaffeen hen paa Bordet til ham, tog hun igjen ivrig fat.

Rejer forhastede sig ikke med sin Frokost, det var saa hyggeligt at sidde og se paa. Hun dynkede og strøg og glattede det ene Stykke efter det andet; det var, som han ikke var til.

Endelig syntes hun vel, han kunde have siddet længe nok.

„De har vel ikke mange Timerne at give bort nu om Dagene, Juhl! det er jo knap fem Uger til

Digitized by Google

Eksamen," — yttrede hun lidt lattermild for at give ham en Mindelse om at gaa.

„Altid Tid nok for den, som forstaar at bruge den," svarede han overlegent; han syntes ikke om saadan at vises Vinterveien og blev siddende.

Strygejernet gik langsomt dampende fremover. Det var at se paa hendes Ansigt, at hun menie noget:

„Det maa være godt altid at kjende sig ovenpaa, — selv om man har sat Hyren overstyr og maa" — hun sendte et Blik ud til Vedskjulet.

Det var et pludseligt Angreb lige i Kjernepunktet.

„Hvem siger, jeg har gjort det?"

„Har De den kanske?"

„Nei det er sikkert, jeg ikke har."

„Jeg skulde gjerne villet set Dem med tre Aars Hyre i Lommen, hvor høit De da satte Næsen!"

Naa hun er sandelig godt underrettet, tænkte Rejer.

... „Der er Folk, som blir kryere, jo værre det gaar, Jomfru!"

„Værre det gaar? — et voksent Mandfolk med bare snaue sig selv at sørge for!" udbrød hun.

„Da forliser der mangen Matros paa bare snaue sig selv, som De siger. Sidde der stuvet paa hverandre i Lugaren i maanedsvis ombord, — og saa med engang slippe iland med Hyren i Lommen. Han skulde kanske bare fornøie sig med at rende op i en Sparebank!"

Hun rystede op en Gutteskjorte, som skulde paa Fjelen og stryges:

„Fornøie sig? ja De har rigtig Ret, Juhl!" lo hun, „det vil vi saa gjerne allesammen, vi faar bare saa sjelden Lov!"

„Fruentimmer er nu engang anderledes, det er ingen Raad med det, Jomfru!"

„Aa jeg véd ikke, om de er saa rent anderledes jeg!" sagde hun og blev staaende lidt grundende.

Digitized by Google

„Jeg har altid kjendt det saa tungt for Brystet, naar Skibene gik ud om Vaaren. Nei aa nei! den, som kunde faat være med bare én Gang og set andetsteds, om de stryger og bager og feier og skurer der ogsaa, fra de staar op til de lægger sig ...

Alle vi Smaapigerne, naar vi kom flyvende med Tavlerne fra Skolen og vidste, at Ringdals „Gyda" skulde gaa ud, eller Røds „Alida", eller at „Mindet" lettede ude paa Havnen, saa fik vi vel Benene med os, skulde jeg tro, — det er saa eget med at høre Ankerkjettingen! Vi slængte Bøger og Tavler og Penaler ihob ved Grøften, og saa bar det Veien opover til Udkikene eller ned til Bryggen og ud paa Værftsvolden, efter som Fartøierne laa til. Saa laa Matroserne der som Fugle over Ræerne og gav ud Seilene og saa ud hver og én, som de alt kunde kige udover til Udlandet! ... Huf ja, — gi' mig en Skilling for hver Gang, jeg syntes det snørede sig sammen for Brystet, fordi jeg var Pige og bare skulde være hjemme. Det var slig Opsang og sligt Liv med dem alle derude. Matrosen fik en anden Røst, naar han først var ombord ...

Naar de var langt udenom baade Gabene og Staværnsodden, maatte vi lakke hjemover saa fattige, som om halve Verden var reist!"

Hun greb hastig Strygejernet, som hun havde glemt at flytte, saa der stod en brun Triangel igjen paa Skjorten.

Rejer havde reist sig i hele sin Længde:

„Ja, naar Fruentimmerne var slige! De skulde gifte Dem med en galant Sjømand, Jomfru Rørdam, — saa slap De at gaa her og brase og kokkerere."

Sara lod Jernet gaa fast og med Eftertryk henover Halslinningen:

„De skal ha' Tak for godt Raad, Juhl! Sjøen er usikker Grund og Sjøfolk ikke likere. Jeg har set mange komme hjem og være høie i Huset med tomme Lommer." Hun saa noget hvast paa ham.

Digitized by Google

Han vidste godt, hvad det var for Tanker, hun gav Luft!

„Hvad véd De om mig, og hvordan jeg er bleven kvit min Hyre, Jomfru? Men vil De gjøre mig en Tjeneste, som jeg forresten ikke tror saa synderlig paa, saa bed Deres Far skaffe mig noget bedre end denne sløve, hakkede Kjødøkse at kløve Veden med, jeg maa banke den over Stabben som Tørfisk."

Hun stod og saa noget rød paa ham, da han med disse Ord tog Huen og gik.

Høist uforskammet! — tænkte Rejer. Hvad kommer min Hyre hende ved?

... Svært indbildsk, ... frygtelig indbildsk! ... Jo, hun skulde komme til Barcelona eller Malaga og se sig om paa Fruentimmerne der! — jeg tænker hun skulde dukke Ho'det lidt ned, naar hun saa, hvad Slags Øine de fyrer op med. Skjønt — — jeg tror slet ikke, hun vørdede dem engang! — og de vilde vist synes, hun var rigtig vakker dernede med det svære, spraglede gule Haaret og den kry Reisning, — rigtig en Gallionsfigur.

Den næste Dag fandt han Øksen liggende blanksleben paa Stabben.

Han saa paa den og grublede en hel Del over, hvordan hun havde faat gjort det; men endnu mere grundede han over, h v o r f o r hun havde gjort det? ... Det kunde være, fordi hun vilde gjøre det godt igjen; men ogsaa, at hun vilde vise, at hun ikke agtede at taale nogetslags Tiltale for deres Sager af ham.

Da han satte Øksen i Stabben og gik ind til Frokosten, var hun spansk, og han ikke mindre stram igjen. Hun saa ham næsten ikke, og lod, som hun aldeles ikke lagde Bræt paa, enten han kom eller gik.

Men han havde andre Ting at tænke paa end det. Der kom intet Brev fra Styrmand Lind, og Dagene gik fra ham med Eftermiddagsarbeide nede paa

Digitized by Google

Alert, den ene efter den anden. Var det end saa, at han kunde tage det igjen ved at læse om Natten og gjøre tre Uger til seks, saa var det ialfald for Øieblikket en nederdrægtig skammelig Klemme, han var sat i. Det strenge Eftermiddagsarbeide slog Natten ihjel for ham. Det var umuligt at holde Øinene oppe efter det.

En hel Uge gik endnu. Men saa kom da ogsaa Styrmanden selv. Han var buden ind til det store Bal, som skulde være hos Skibsrheder Singdalsen for hjemmeværende Styrmænd og Kapteiner.

Han stod just og barberede sig til Ballet, da Rejer kom ind til ham nede i Madam Stenersens Herberge. Fra den oppakkede Kuffert laa og hang der Klædningsstykker, stivet Linned, hvid Vest og Alunskindshandsker, nye og brugte, udover Stolene. Han havde stillet Barberspeilet paa Kommoden med et Talglys paa hver Side:

— „Turet noget forskrækkeligt i Sandefjord! ... Jeg tænkte, Du døde nu vel ikke paa en Uge eller to, Juhl! indtil jeg kunde komme ind og tale med Kapteinen om Forskud for Dig. Ja, for Du havde nu vel ikke dysset din Sjæl i Blund med, at der fandtes Penge hos mig vel?" vendte han sig jovialt om til ham fra Speilet. „Aftalen var jo, at det skulde staa paa Afregning, til vi gaar tilsjøs igjen."

„Nei", lo Rejer — „ikke har der været Tanke hos mig om at klemme Dem, Styrmand! — det saa De jo i Brevet."

„Javist!" — han tog atter fat paa Barberingen — „Kommer nok til at tale til Kapteinen baade for Dig og mig, — for en saadan Vinter iland er rent til at blive Fattiglem paa.

... Jeg vil slaa paa det til ham ikvæld, naar vi haler ind til Punschebordet."

Han trak paa sig og trampede i de lakerede Støvler.

Digitized by Google

„Saa!" — han rettede sig — „nu tror jeg, jeg er klar."

Og fin var han fra Top til Taa, det lod sig ikke nægte.

For Rejer var der altid noget vist betagende ved den djærve, flotte Sjømandsskikkelse; den havde nu engang fanget hans Skjønhedsfølelse.

Da de skiltes oppe i Gaden, yttrede Lind:

„Saameget forstaar jeg mig paa Veirfortoningen, at fra Singdalsen kommer ingen før lyse Dagen, og saa er det vel ikke værdt, Du spør' ned til mig efter Mynten før imorgen Eftermiddag engang, — saadan Klokken fire fem."

Rejer gjorde høire om. Nu skulde der for Alvor gaaes Seil med Eksamenslæsningen, og paa høie Tid var det!

Han slog efter og regnede og læste, saa det durede udover Natten. Det var Sager, han skulde havt inde for over en Maaned siden, og nu holdt det haardt; det stod mangesteds fast for ham, saa han maatte læse efter fra Grunden. Han stillede Vækkeuhret og sov et Par Timer i Armene ved Bordet; tog saa paa igjen.

Nei, skulde det gaa saa, blev det sene Varp. Om det og det og det fik han spørge nogen af dem, som havde læst det. Knuden var, at vinde ind paa Tiden. Kanonerens Vedskjul vilde han ikke mere vide af, det skulde være sidste Gang idag, saa han fik aldeles fri til Læsning. Tolv Timer Dag, — og Natten, naar han kun sov fire Timer, det gav et Døgn paa nitten tyve Timer.

Han gik ganske tidlig hen i Vedskjulet den Morgen med Lygte for at faa ryddet det sidste afveien og være færdig til Dagen.

Han havde alt den behagelige Følelse af at have hugget og kløvet sig varm, da der om Hushjørnet naaede ham et Par Stemmer, som gjorde, at han blev staaende urørlig med Øksen.

Digitized by Google

... „Aldrig moret Dem som iaften? — det har De sagt mange Gange før, Styrmand Lind!" — lød en munter Fruentimmerstemme.

„En kan aldrig vide, hvad der gror op paa Steder, mens én er ude paa Reis! De løb om som Smaapige, husker jeg, da jeg blev konfirmeret. Splitte min Bramstang, om jeg har danset slig før med nogen! ... Min ringe Mening er nu, naar jeg faar Lov til at sige den ende ud, at De skar som en Klipper mellem bare Trælastskuder, høit til Luvart af dem allesammen! ... skvæt afveien, her kommer én, som er for sig selv!"

„Der er ingen som Sjøfolk til at have det i Munden og Benene. Danse og snakke for sig, det kan de alle, men ellers" ... „Fandt Du Dørnøglen, Far?" afbrød hun. De var stanset foran Gangdøren.

„Javist, javist! — Tak, min rare Ven, som hjælper en gammel benløs Mand op af Trapperne ... Adiø, adiø, Hr. Styrmand!"

Gangdøren smeldtes et Par Gange i, før Kanoneren fik den lukket.

Rejer var rask fremme i Aabningen til Vedskjulet; hans Ansigt havde et hvast Udtryk. Han stod længe og saa i Graalysningen, hvorledes Styrmand Lind gik opefter Gaden med det sortkrøllede Hoved kastet bagover. Han var farlig vakker, saadan som han stod der og snakkede med Sara Rørdam om Klippere, og hvad det var for Slags Sukkertøi altsammen, han strøede for hende.

Han brød sig ikke om at spise Frokost derinde den Dag; hun gik der naturligvis søvnig efterat have moret sig hele Natten og tænkte paa sit.

Han slængte Øksen hen paa Veden og skyndte sig hjem til Walla for at faa Kaffe der, før hun gik ud.

„Om jeg vil skaffe Dem Kaffe, Juhl? — Javist, og det den, som er baade ægte og stærk, — en Ungdom saa anset i Byen, som De er baade af høi og

Digitized by Google

lav! Om jeg saa skulde miste Fortjenesten baade paa Institutet og Aspirantskolen, — for der har Morgenstund Guld i Mund for en gammel Kone, som passer paa sit ... De skal faa to Theskeer paa Kjedlen af Eberhards til tredive; det faar De ikke hos Kanoneren."

Hun snakkede og snakkede; men Rejer var ikke oplagt til at høre efter og glad, da han saa Ryggen af hendes gamle, brune Kaabe ud igjennem Gangen.

Et græsseligt Snakketøi! — hun satte mig paa saa mange Ting, at det nu er mig plat umuligt at læse, før jeg faar gaa't det af mig.

Om Eftermiddagen var han inde hos Styrmand Lind, der sprang op af Sengen i Vest og Skjorteærmer:

„Har sovet til over Middag; men Forskuddet er ordnet. Tyve Daler at hente, naar Du vil! ... Aa, i — aah" — han strakte sin slanke Person, „hvor jeg har danset inat! ... Skal ud iaften igjen i Selskab. Men Du kan tro, jeg traf en vakker Pige! Vi dansede, ja vi dansede, — og det skulde netop træffe til, at det var en god Bekjendt af mig, fra jeg slængte her som Gut."

„Nu har jeg ikke været paa én Plads, hvor ikke De har havt Slægtninge eller Bekjendte, Styrmand!" busede Rejer ud — „men Sara Rørdam" ...

„Hvad? — har Du alt hørt, at jeg dansede med Jomfru Rørdam?"

„Her er et Sladderhul, — et frygteligt Sladderhul!" — forsvarede Rejer sig flau.

„Det er en omframt Pige, — jeg faar ned og hilse paa gamle Haubitzeren."

— Disse Ord kom Rejer tilbage til under Læsningen den Nat; de holdt ham i stadig Grubleri ...

— Han hævede Penge den følgende Dag og var oppe hos Styrmanden for at sige ham det, og — for at komme efter, om han havde været nede hos

Digitized by Google

Kanonerens. Han kunde ikke lade være at holde Udkik i Gaden efter ham.

Wallas Overflødighed af Ord var stor som hendes Glæde, da han viste sig som en prompte Betaler; — „hun havde bestandig tænkt og vidst, at han vilde betale baade, hvad han havde laant og ellers skyldte hende. Det var en Guds Gjerning at bie et saa agtværdigt ungt Menneske, — hun skulde nok udbrede ham, hvad han var for én i alle Maader" ...

Han afgjorde endnu en liden nødvendig Klat oppe hos en Kammerat og tog saa fat paa Læsningen for første Gang med den beroligende Bevidsthed, at han havde den fornødne Drifts-Kapital i Lommen, men tillige med Følelsen af, at det nu ogsaa gjaldt den yderste Anspændelse.

Han læste, sprang op i Gaden for at faa gjennemgaa hos en Kammerat, naar det kneb, saa hjem igjen som en Pil. Han saa egentlig først nu, hvor frygtelig han laa agterud. Det værste var straks naturligvis, før det kom paa Glid igjen. Han talte Dagene.

Som han kom hjem en Eftermiddag fra en af sine Udflugter med Bogen, fandt han Jens Nordberg — han, som havde foræret ham Snadden, siddende henne paa Skibskisten.

Han var Kammeraternes Yndling, en liden rund rask én med melk- og blodfarvet rundt Ansigt og lyseblaa Øine, altid lystig, altid klar paa Udveie, naar det gjaldt at opdrive Omkostninger til lidt Kommers. Men han saa ikke lystig ud idag. Han sad og kneppede med Hænderne og saa ned i Gulvet. Han var „kommen for at faa et Raad hos Rejer," og blev igjen siddende stille og stum.

„Har ikke en Skilling!" — slap det endelig ud af ham. „Ikke en Skilling at faa hos nogen, — og jeg, — jeg faar ingen Styrmandseksamen jeg!" — endte han og saa resigneret op, som om han selv

Digitized by Google

alt havde opgivet det. Han var rød i Øinene; det saa næsten ud, som han havde grædt. „Det er ikke for mig, men de gamle hjemme paa Nordberg vil bli' rent fortvilet, ser Du. Jeg lovede dem den Eksamen ifjor ogsaa."

Det gik hedt i Rejer: han skyldte ham Penge, men rigtignok først paa Hyren til Vaaren.

Han gik lidt frem og tilbage:

„Ja, ja, ja ... hvad er der at gjøre ved det?" — det begyndte at koge i ham. Der sad det Kreatur der paa Kisten! — „Jeg syntes det var netop Dig, som sagde mig, at der laa Penge at faa tillaans rundt om i alle Lommer."

„Det saa ud saa dengang; og jeg har da leveret, saa langt jeg kunde."

Det var en Bebreidelse, og Rejer fik en pludselig Lyst til at kaste ham den fine Snadde i Ho'det.

„Anton Holm mente, at der kanske kunde være nogen Raad oppe hos Dig, siden Du havde faat Penge i Mandags. Men hvor intet er, er Keiserens Ret forloren, véd Du!" — endte han sørgmodigt, idet han reiste sig. „Min Styrmandseksamen er væk den. Men om jeg kunde forskrive mig til hundrede Daler for de syv nu, jeg skulde" ...

„Der er dine syv, Nordberg! ... men saa skal Du gjøre mig en Tjeneste: — at tage den Snadden din igjen, — jeg kjører den ellers ud af Vinduet og ned paa Gaden!"

„Hvad? — kjør den, hvor Du vil for mig!" sagde Jens Nordberg pludselig kry, han holdt Pengene i Haanden; „det er somme Folk, som takker paa den Maade, naar de har faat en Haandsrækning. Ikke vidste jeg, Du var slig! — Naa, Adiø" ...

— Prøveeksamen skulde holdes. Rejer havde i det sidste arbeidet, sultet sig og sprænglæst og lod

Digitized by Google

staa til. Vistnok var her Fare for Uheld baade paa det ene og det andet Spørgsmaal, men han stolede paa Lykken, sin Kredit hos Læreren og sin egen Koldblodighed.

Eksaminator begyndte dog, svineuheldig nok, at forfare ham netop i det, der var læst efter Jul, og da han straks traf lige i et stort Hul i hans Kundskabskiste, satte han i Opgaverne med en Sikkerhed, som han kunde have gjættet ham, Stokken ned i det ene Tomrum efter det andet udover, — aldrig andetsteds end netop i Hullerne!

For Kammeraterne saa det ikke ud, som det gik ind paa ham, da han gik fra det.

Men om Kvælden, da Rejer sad alene med Albuen paa det flisede Bord og de sammenlagte Bøger og Regnetavlen foran sig, viste hans Ansigt andre Følelser. Han stirrede stivt, urørlig hen for sig. Praasen stod med en lang Tanne i Stagen; dens trevne Skjær skimrede saavidt hen paa Brandtmuren med dens tilstoppede Stump af et Ovnsrør ...

Han havde igrunden strævet umenneskelig, — som en Hest! — for den Eksamen, — slidt i dette Kot som aldrig før i sit Liv.

Han havde sat saa uhyre meget paa dette Kort, — ment at faa gjort en hel ny Begyndelse til at slaa sig op og komme sig frem i Verden, — et helt Sæt fremover! ...

Det sittrede i hans Ansigtsmuskler; han havde en skjærende Fornemmelse af Fortvilelse.

... Ikke havde han levet paa det løse i alle disse Aar, naar han ikke havde stolet paa, at han skulde tage Eksamen saa let som en Fjær, straks han kom hjem, — svinge sig op med ét Kast til en rigtig betroet Styrmand, der med sit paalidelige praktiske Sjømandsskab nok snart skulde staa med den ene Fod i Stigen til at blive Fartøiforer.

Han havde tænkt at kunne skrive saa stort hjem nu! —

Digitized by Google

„Aa," udbrød han bittert, „igrunden er det jo lige fedt, hvad der blir af slig én som jeg, som gaar der alene i Verden som en ensom Sild, der er kommet væk i Havet! ... Up and down ... eller tilbunds! — det er ikke saa nøie paa Sjøen!" ... han klemte Knoerne ind i Tindingen ...

For Sara Rørdam havde han da skrydt nok, og nu stod han der! ... Og hvis var Skylden?

Han saa Styrmand Linds smukke Ansigt for sig, og ikke med blide Følelser. „Skylden? — haa, haa, haa" — han lo høit, — „naturligvis din egen, din indmarge Dumrian! — som la'r Dig æde op baade af Kammerater og Venner, som ikke engang lægger Mærke til, at de putter din hele Styrmandseksamen i Lommen ... haa haa haa, dit Kvæg!"

„Kjære Dem, Juhl, hvad er det?" stak Walla Hovedet ind, forskrækket ved den uhyggelige Latter.

„Ingenting, Madam Wahl! jeg tænkte bare paa noget morsomt, og saa vil jeg gaa mig en god lang Tur" ...

„Og hvordan er det gaat Dem da, Juhl, — til Eksamen idag? Jeg skulde vel titulere for Styrmand" ...

Han var alt ude af Døren.

Han gik langt udover Veien i Sludnatten og lagde just ikke Mærke til Snebløden, hvori han stampede til op over Støvleskafterne. Hans Hoved blev klarere, og eftersom han gik, blev det et saa skarpstevnet Juhleansigt, som Slægten nogensinde havde produceret.

„Enten vil Du være med i Dansen," gjorde han sig op, „eller vil Du ikke! Og vil Du, saa skal det ialfald bli' mig, som skal danse med de andre, og ikke de andre, som skal haandtere og svinge med mig. De skal faa kjende den Vidie, som er seig!

Gaa paa igjen! Næste Høst Eksamen. Passe Skillingen! — og da kan de være blanke, hvem som

Digitized by Google

vil, for mig — Rejer Jansen Juhl skal ikke være hverken blank eller opædt! ...

Ho—ho! — jeg tror, jeg nu har Greie paa, hvor Haiene gaar!"

— I de Uger, siden han dumpede til Styrmandseksamen, paatog han sig strengt Arbeide ude paa Havnen for at faa klaret af, hvad han skyldte. Han vilde have rent Dæk, før han reiste.

Det var nu Dagen, før Alert skulde ud i Langfarten igjen. Indom Rørdams havde han ikke set, siden han gav op Vedskjulet. At Styrmand Lind af og til kom der, havde ikke undgaaet ham; men hvad kom det ham ved? ...

Han havde dog været meget i Beraad med sig selv, om han skulde gaa derind og sige Farvel og takke for sig, inden han fo'r. Haubitzeren havde været ham en god Mand, og det kunde ogsaa være løierlig at se, hvordan Datteren vilde té sig nu, han var dumpet til Styrmandseksamen. En faar Visdom! — Walla, stakkar, vendte bare den gamle brune Kaaben sin, efter som Vinden blæste og de snakkede oppe i Byen. Hun var blevet rent sky og mistænkelig mod ham bagefter, — ymtede om Betaling længe før Tiden og slog endog paa Forskud. Det var nu hendes Natur, stakkar! Det er paa de lette Fjær, én skal se, hvad Vei Vinden blæser.

Han var glad over, at han nu havde gjort op med hende og beroliget hendes Sjæl.

Ind til Rørdams gik han om Formiddagen og blev af en af Gutterne vist op til Kanoneren, der laa syg.

„Marts Maaned! Marts Maaned, min rare Ven!" — modtog han Rejer fra Sengen, „og saa farer Gigten i Træbenet, — kunde gjerne hængt det ombord som Barometer, naar gamle Conrad Rørdam saa ogsaa slap at rope „Au" til. Au! Au!" — han flyttede sig i Sengen ... „Frøs det af mig, da Engellænderen tog os paa Prisen mellem Isstykkerne i Skagerak;

Digitized by Google

men blev ikke kvit det alligevel. Ja ja, det gjorde en uvørren Gast til Dannebrogsmand!" ...

Rejer maatte reise ham i Sengen under adskillige uf og au.

„Det blev bare til Fliser med Styrmandseksamen iaar, min rare Ven! uagtet Du fik godt Lov for Begavelsen ... Ja, ja, ja, — vi forliser én her og der ...

Og nu skal Alert ud igjen! — en net, rar Mand, den Styrmand Lind! ... glemmer ikke gamle Venner, fra han løb her som Dreng, — vilde komme her og sige mig Farvel iaften, — morer sig med at sidde og høre paa en gammel Lollandsgast fortælle —

Knap Tid, ser jeg!" — sagde han, da Rejer med ét reiste sig. — „Ja ja ja, ... Farvel, min rare Ven! det vil vare et godt Stykke udover Sommeren, før der er Ende paa al den Ved, Du har kløvet hos Rørdams."

— Nede i Stuen fandt han Sara øiensynlig overrasket ved hans Besøg.

Han satte sin brede, selvsikkre Side til. Hendes Spanskhed fik sandelig taale ham i de fem Minutter, han agtede at genere hende i Stuen; han kunde ikke for, at han ikke var Styrmand Lind!

„Jeg vilde ikke reise uden faa sagt Deres Far Farvel," sagde han, „den gamle var pyntelig mod mig i Vinter — og Dem med, Jomfru! Alert skal nu lægge ud igjen. Her blev jeg da hængende i mit eget Skryt! — men det kan jo være det samme for den, som „bare har snaue sig selv og passe paa", som De siger."

„Aa, Rejer ... Jansen ... Juhl ta'r vel det snart op igjen!" hun skarede lidt spøgende paa Rejer, — „han har da ikke mistet" ...

— „den kry Næsen endda! mener De. Nei, den skal De faa slaa mange Gange, før den blir flad. Den har bare faa't det, den har godt af, og burde lugtet sig til før."

Digitized by Google

Hun saa forskende paa ham en Stund og derpaa ned for sig:

„Min Tro er nu, at der netop er nogen, som har taget Dem ved Næsen, siden det glap for Dem med Eksamen, ellers forstaar jeg det ikke."

Det var næsten som en hel Begivenhed indeni Rejer, at hun havde den Tro til ham.

Medens hun saadan saa ned for sig, havde han stirret paa det vakkre Haar, som var lysere inderst og mørkere udover. Det var derfor, det blev saa gult og mørkt vekselfarvet i Opsætningen, og hun havde havt et saa eget godt, næsten undseligt Udtryk.

„Aa, det er let at give Fanden Skylden, — hver Ryg faar bære sit! ... Og nu skal De have Tak for alle de Kopper Kaffe, De har skjænket mig; jeg vilde ikke have mistet dem, om jeg saa fik hele Styrmandseksamen for det! ... og lev saa vel, Jomfru Rørdam!"

Han dristede sig til at tage hende i Haanden og gik hastig.

Men nedover Gaden saa han endnu de faste Øine rettede saa forunderlig vakkert paa sig, som om hun vilde give ham et eller andet Ønske eller Raad med paa Reisen.

— Nede ved Ålert var fuld Travlhed. Vandfadene laa paa Siden, og Styrmanden stod med en Skraa i Munden, optaget af at kommandere Folkene op at smøre og løse Seisinger og faa Fisktaklet klart, til Ankeret skulde hives næste Morgen.

„Husk paa at møde mig med Jollen ved Bryggen ikvæld Klokken elleve!" nikkede han kort, da han saa Rejer.

Rejer gav sig til Arbeidet og tog i som en Bjørn.

„Haubitzeren véd nok, hvad han gjør, naar han inviterer en Styrmand til sig!" mumlede han indædt, ihukommende, hvad den gamle havde betroet ham

Digitized by Google

om sine Formaninger til Datteren. Naar én slider og arbeider, slipper én for at tænke ... Gaa paa!

X.

REJER LODDER FØRSTESTYRMAND OG FINDER KUN ALTFOR SNART GRUND!

Tidligt, endnu inden Isbrydningen rigtig var begyndt, gik da Alert over til Cardiff med sin Ladning Rujern i ægte rusket, stormfuldt Nordsjøveir, — klos Bidevind og vel fuldt i Nordvesten med Hagelbyger nedover.

Baadsmanden gik og skubbede sig for Gigten og paastod, at der var Sne i Luften. Han vilde stadig anlægge en Reberbane iland, men kunde bare aldrig modstaa, naar Styrmand Lind kom ind i hans Stue og sagde:

„Naa Jakobsen, nu faar vi ud igjen og vaske."

„Ikke jeg, Styrmand! De véd" ...

„Snik Snak, Jakobsen!"

— „De véd, det om Reberbanen" ...

„Der skal Penge til."

„Hm, — grundkoldt i Luften! ... Gigten."

„Den steger sig bort syd under Linien. Jeg skikker en Flaske Arrak med Nelliker til Dem, Jakobsen, — til en Svedekur. Kom saa op til mig og sig mig, om det har hjulpet."

„Ja vel, Styrmand! Hm, — naar skal vi saa, — jeg mener Alert" ...

„Der kneb jeg Dig, din!" ...

Styrmanden plirede, og Jakobsen plirede.

Jakobsen vilde være blevet en ulykkelig Enkemand, om Alert virkelig skulde stukket i Sjøen uden ham.

Digitized by Google

— Det var omtrent det samme Mandskab, næsten alt Folk fra Laurvigspollen og Staværn opefter til Ny-Hellesund. Stewarten var kommet ind fra Hotellet i Laurvig, og Svensken, der fra først af var hyret i Gøteborg, men aldrig saa Kans til at komme hjemover om Vintrene, „spillede igjen som en Tiur der forude paa Bakken", som Tømmermanden sagde.

Enten Rejer i Olietrøien og Sydvesten slubrede langs Dækket med Kammene af Braattene i Høide med Mesanbommen, eller han tog sit betroede Rortørn i bælgmørke Natten Hundevagten udover, stod to Ting saa fast, som hans Mund var sammenknebet og Hagen hvas: først, at han ikke vilde komme hjem hyreløs som en ubehjælpelig Ko næste Gang, og dernæst, at han vilde nytte Tiden under Langfarten til at læse og gaa igjennem praktisk al den Navigation, der skulde til for at tage Styrmandseksamen iland.

Bagbords Vagt var vel afløst og krøben under Dæk. De havde havt det surt nok til Midnat; nu lettede det lidt med Skurene, og første Rand af Nymaanen saaes af og til mellem Skyjaget. Det var femte Døgn, de var i Sjøen, og Rejer havde Rortørn Hundevagten udover.

Det undrede ham noget at se Styrmanden endnu oppe paa Dækket; han vandrede med Snadden lysende under Næsen i Mørket frem og tilbage i Luv. Af og til stod han stille ved Mesan- eller Storvantet og saa ud.

Det var vel Veiret og Maaneskiftet, han vilde tage rede paa, for han saa altid længe opefter. — Dygtig Kar! Sjømand gjennem Sjæl og Krop, — gaar ikke tilkøis, før han har faat sit Veirbestik i Orden, tænkte Rejer.

Han faldt netop af med Roret efter en Braadsjø, han havde ladet Alert løbe op igjennem, da Styrmanden stod ved Siden af ham.

„Hør, Rejer!" spurgte han lavt, idet han bankede

Digitized by Google

Snadden ud paa Knæet, ,,var det tre og tredive eller otte og tredive Daler, jeg laante af Dig!"

,,Husker De ikke, otte og" ...

,,Jo, jo vel! jeg holder bare paa at skrive op min Gjæld nu, skal jeg sige Dig, — mange Poster. — Men saa har jeg nu to Aar for mig at puge og pine sammen paa. Jeg vil ikke bruge en Skilling i Land mere, — vil være hængt, om jeg ikke skal gnu og gni, saa det knager i mig. Paa den Vis skal jeg komme hjem som en holden Mand. Hør, Rejer, Du skulde ogsaa passe Dig lidt i Pengeveien nu."

,,Har saa tænkt, Styrmand!"

,,Naa, det skal bli to Gjerrigpinder, saa tørre, at de kan gnide fyr i os.

Sig mig, Rejer! Du var jo ogsaa kjendt hos Kanonerens?"

,,Hvorfor spør De om det?" lød det hvast.

,,Tror Du, der var nogen paa Stedet, som gjorde Haneben for — for Datteren?"

,,Kan jeg vide det, Styrmand!" — han hev idetsamme hardt i Rattet, — ,,hun er luvgjerrig, det Svin!"

— Styrmanden blev staaende i Tanker ved Hakkebrættet, indtil en ny Tykke-Byge drev ham under Dæk.

For Rejer kom imidlertid Hagel-Ilingen saa akkurat tilpas. Medens han stod der, og Isnaalene ligesom drev sig ind i Kinderne og de betændte Øienlaag, var der raget op et ikke mindre Uveir indeni ham.

Hvorfor spurgte Styrmanden om det? — Hvad havde Styrmanden med at spionere om hende? ...

Naa saa! han vilde gjøre Orden i sine Regnskaber ... gnikke og gnu. Naa saa! — naa saa ...

Det var en Følelse, han aldrig før havde kjendt i sit Liv. Det begyndte at bli' hedt at danse!

Han saa hende for sig med det gulskjollede Haar,

Digitized by Google

saa staut og vakker, og det egne Udtryk, slig som hun tog Farvel med ham.

En Sjømand? — ne—i! det vilde hun da ikke ha'! — haanlo han. Men stakkar! hun kan vel heller ikke staa imod en vakker Styrmand, som fænger, hvor han bare viser sig.

Mand for hende! det skal noget til det, min kjære Lind. — — Saa saa, ... det er der, én har Dig!

Det var en svær Braadsjø, Rejer fik over sig paa den Vagt! — en Opdagelse, der var saameget tungere, som han egentlig lige lidet kunde se over den som over Havet udenbords. Det stod lige uklart for ham, hvad han selv følte, som hvad Sara Rørdam kunde mene. Kun ét saa han, at Lind havde faat Øie paa hende.

Rejer begyndte at holde skarp Udkig med Styrmanden; han lignede virkelig slet ikke sig selv. Folkene hørte ikke et hyggeligt Ord af ham. Og det var ellers han, som altid havde en Lystighed at hive ind mellem dem, naar det blev for surt; han vilde, det skulde gaa som en Dans. Det var derfor, han kunde gjøre med Folkene, hvad han vilde, sno dem som sit Silketørklæde! fin og flot i alting baade iland og ombord, — som født for Kommandobrættet! — det var noget, Rejer havde Øie for.

— Ganske rigtig, Styrmand gik ikke fraborde i Cardiff! — ellers var han ikke den, som pleiede at lade Moroen iland gaa fra sig.

Yderligere bestyrket i sin Mistanke blev han en af de sidste Dage, de laa der, da Understyrmanden kom ombord med Posten fra Konsulatet og deriblandt et Brev til Rejer.

„Hør," sagde Styrmand Lind til ham om Aftenen, da de var færdige med Losningen, „jeg har forsynet mig med en ekstra fin Shagtobak iland; der ligger afgjemt et halvt Pund til Dig; det kommer vel med paa Turen nedover."

„Mange Tak, Styrmand!"

Digitized by Google

„Du fik Brev idag! Jeg saa, der var paaskrevet Fredriksværn. Det var vel fra nogen af Kammeraterne? — er der noget nyt? ... forlover de sig bra?"

Haa haa, tænkte Rejer ...

„Nei, det var hjemmefra, sendt til Rhederiet."

„Saa, naa! — Men saa kan det vel træffe, at nogen af Kammeraterne i Frederiksværn skriver?"

„Kanhænde!"

„Du maa fortælle mig, om Du faar noget nyt, hvad det er. — Kjedt paa Reisen, véd Du, ... og jeg er barnefødt der, det er derfor, jeg har Morro af det."

— — De havde peilet Dungeness og Sydvestpointen af England med Kurs for at finde Passaten og laa nu med en Fragt af Stykgods til Kapstaden og Port Elisabeth alt paa tredie Uge nedover for alle Seil, som trække kunde, lige til Køieklæder og Vask, der hang til Tørring. De løb ni Knob med stadig klar Himmel, stadig tiltagende Hede og paa — hvad Observationen hver Middag viste, — stadig mindskende Bredde.

Lidt efter lidt havde de faat et Stykke Solseil agterud, saa et ditto forude.

Paa Dækket gik Hønsene og sparkede i Tømmermandens Høvlespaan, medens han arbeidede. Hunden og Katten havde indstillet sin Krig; de gad ikke længere i Heden. Den ene laa med Snuden mellem Labberne i en Stump Skygge af Stormasten, den anden gik og strakte sig og keg paa Hønsene. Under Bakken lappedes der Sko og Støvler, andre skræddererede.

Der var Værksteder baade hist og her; og Baadsmanden, der nu ogsaa fik nok af Heden, havde indrettet sig for de to prægtige nye Blokkestjerter, han lavede, under et særskilt lidet Telt ved Forrøstet.

Gøteborgeren var agterud; han var en Tusindkunstner og havde nu faat det Hverv at tatovere

Digitized by Google

Styrmand Lind paa Brystet. Et Anker, — lød Befalingen; men, da det kom til Stykket, forlangte han et Ankertoug efter egen Tegning, der saa ud som et stort S.

„Inte var det likt til nogen Ankertrosse!" — havde Gøteborgeren sneset forude.

Rejer stod i egne Grublerier nede i Læ ... „Et Ankertoug som et S ... he he !" — han fandt, her var svinagtig hedt.

Vinden var saagodtsom løiet af udover Dagen, indtil Skjøder og Touge hang slappe, og Blokkene slog.

... De laa nu saa omtrent under Linien, og det var ualmindeligt disigt og lummert udover mod Solnedgang.

Der begyndte at rulle ligesom Skyer henne i den. De fik mere og mere en skarp Guldrand. Det var ikke længere Disighed men hastig væltende Smaaskyer, der antog en mørkere Tone med fjerne Glimt i.

Og Kapteinen og Førstestyrmand, der stod sammen paa Hakkebrættet og holdt Raad, erkjendte dem ogsaa straks for, hvad de var, — en af de pludselig overgaaede orkanagtige Regnbyger, der kan træffe til paa disse Bredder.

Her var ingen Tid at spilde; det gjaldt at faa Barkskibet afklædt for Seil: Læseil og Overseil og Solseil og alt, hvad Seil nævnes kunde, indtil de blot laa for Stumperne!

Fra Hytten brølte Raaberen, og Vinden begyndte at pibe med allehaande skjærende Lyd, medens Aftensolen i Nedgangen glimtede og flammede truende under de jagende dunkle Skyer ligesom med lange, mørkerøde Blodflager henover Bølgetopperne, der kastede ravnsorte Skygger.

Fartøiet, der var dreiet op i Vinden for levende Seil, begyndte at duve med Næsen i Dønningen og tage en og anden Sprøit i Luv.

Digitized by Google

Solen gik ned og efterlod kun en mørkerød Glød under Skybanken, og lige efter laa de for piskende og smeldende Seil i et vildt Mørke, hvori Lynene glimtede og jog og krydsede sine Zigzager — tyve, tredive i Minuttet, og Himlen kjørte med bragende Vogne over dem, og Stormen skingrede og skreg i Tougene.

Læseilbommene var skudte ind, Bram- og Topseil bjergede, Underseilene opgivne ved at lade dem gnissende og ulende i sine Blokke og Tallier gaa lige i Dæk. Mesanen svigtet, og nu gik Arbeidet løs paa Merseræerne, — „klos Rev!" — her spartes ikke en Haand.

„Los Mersebugliner! ... hal op i Luv Mersebras! — lad løbe Mersseil!"

Idet Mandskabet i Mørket entrede ud over Store-Merseraaen, slog Seilet pludselig bak. Fartøiet var jaget for høit op i Vinden, det fangede en Ugle! Seilet bragede og slog dem om Ørene med Magten af en halv Orkan i sig, indtil det simpelthen revede sig selv ved at revne og piskes i Stumper og Filler fra Ligene.

Et Par Mand sloges overende, men fik grebet for sig deroppe. Nok én fandt sig igjen nede i Vævlingerne. Fartøiet krængede haardt over.

Det saa ud, som ingen Ulykke var hændt. Regnen begyndte at øse, og Arbeidet gik paa; man maatte kovende.

Det var først noget efter, da han savnedes ved Forebraserne, at der blev Spørgsmaal om Understyrmand Nilsen. Han fandtes intetsteds, og skjønt ingen vilde være den første til at udtale Ordet, forstod det sig af sig selv for alle, at han var gaat overbord. Det sidste, Stewarten havde set af ham, var, at han tog fat i en luv Stikbaut og skulde anlægge Nokbændslet; — det var netop, som Seilet slog bak, og han selv tumlede fra Raaen og blev hængende efter Hænderne i Pertlinen.

Digitized by Google

Ved Midnat var den egentlige Stormbyge over; men Natten vedblev at være tæt mørk, og Regnen silede til Klokken fire om Morgenen, mens Alert løb undaf for Vinden.

Ved den guldklare, straalende Solopgang befandt de sig mangfoldige Mile fra Understyrmandens Grav.

Hans Snadde fandtes endnu liggende henslængt under Bænken udenfor Kahytsruffet ved Siden af den utilknyttede Tobakspung; hans Tøfler stod nede i Kahytstrappen, og inde i hans Lukaf, hvor hans Klæder og Halmhat laa, som han netop havde forladt dem, hang hans Uhr endnu ved Køien og pikkede ...

Det sidste Faktum fortalte Stewarten forud paa Bakken, og det vakte Tømmermandens dybe Eftertanke. „Saalænge Uhret gaar, er der Liv i ham!" — mumlede han sagte hovedrystende.

Og det kom som en hel Lettelse i den tunge Stemning, da det endelig udpaa Morgenen meldtes, at Uhret var stanset Klokken halv ni!

Lidt efter lidt fik Alert igjen sit gamle Overtræk af Seildug, — hver Kvadratfod Vindfang nyttet, — og Farten fortsattes paa samme Vis, uden at et Seil ændredes eller en Brase rørtes i ugevis nedover det sagte dønnende, uendelige blaa Havspeil. Morgenfriskhed i den herlige glødende Solopgang, tiltagende Steghede Dagen udover, indtil det lettede i Solnedgangen, og Himlen pludselig stod som en høihvælvet sort Kuppel over dem med store glansfulde Stjerner: — Argo, Oktanten, Eridanus og Hvalfisken samt det mere og mere opdukkende, blinkende Sydkors.

Der var hengaat nogle Dage, uden at der tilsyneladende var taget anden Bestemmelse i Anledning af Understyrmanden end, at Lind havde paalagt Rejer at overtage hans Gjerning paa Styrbordsvagt samt holde Nathuslamperne og Lanternerne iorden.

Digitized by Google

Der foregik imidlertid Overveielser agterud i Kahytten.

Kaptein Berentsen var en pen, stille, korrekt Mand af et Væsen saa vinkelret og regnskabsmæssig rigtigt, at det gjorde ham utilgjængelig for nogen nærmere personlig Tilslutning end den næsten overnaturlige Agtelse, hvori han stod hos Mandskabet. I hans forsigtige, menneskesky Karakter laa det at have en vis Frygt eller Angst i Nerverne for alt, hvad der meldte sig som usædvanligt. Og Rejers kry Næse og Opsyn var ikke korrekte for en simpel Matros at være, — den hele Mine laa to tre Toner for høit.

Linds Forslag, at Rejer skulde antages som Understyrmand, stødte derfor paa en uventet seig Modstand, megen Trækken paa det og mange Betænkeligheder, men ikke paa en eneste virkelig Grund uden — som Styrmand Lind paa sin flotte Vis præciserede Sagen, — en stor Næse!

Førstestyrmand var igrunden hans eneste Forbindelsesled med Besætningen. Med sin Evne til at sætte sig i Respekt og samtidig gjøre sig afholdt hos Mandskabet, udøvede han en Indflydelse paa Kapteinen, som vistnok var ubevidst, men derfor maaske saa meget større. Førstestyrmandens Mening, naar han holdt paa den saa stivt som her, seirede altid tidligere eller senere.

Samme Eftermiddag blev det bekjendtgjort for det forsamlede Mandskab, at „Juhl" var indgaat i Understyrmands Hyre og Stilling ombord i Alert, og i den Anledning blev der givet Grog paa Bakken.

Det var Rejers Afskedsaften fra Matrosstanden.

„Mærkelig nok," — sagde Baadsmand Torgersen, der holdt Talen, „der er ikke én som ikke synes, Rejer Juhl ligesom, — ligesom hører til agterud, det har jeg skjønnet, fra han kom ombord."

„Det har vi alle skjønnet," lød det i Kor fra Gasterne ... „Hurra for Styrmand Juhl!"

Digitized by Google

„Inte jag als!" smaalo Gøteborgeren, — „då han kom ombord med bondkistan syntes jag, han var nog trumpig; men sen han skar os ut ur væggen i ruffen i Montreal, tænkte jag, han kunde bli Kaperkapten! — just Kaperkapten" ...

— — Havde Rejer før paa Frivagterne nyttet Tiden til at læse og regne Navigationsopgaver, saa gik dette for sig med forøget Kraft nu, da han havde sit eget Lukaf at ty til og de daglige praktiske Observationer at deltage i; han havde Trang til snarest mulig at føle sig som fuld Kar for Stillingen.

Skjønt Styrmand Lind ikke var den, som skulde spendere mange Ord paa det, saa havde Rejer dog Tæften af, at han dennegang havde taget et ordentlig grundigt Kammeratstag for ham hos Kapteinen. Den Slags var nu af det, som Rejer gjemte i sit inderste; — den Dag turde komme, da han kunde vise ham, at han heller ikke brugte at svigte en Ven, naar det kneb.

Lind sad paa Bænken udenfor Kahytten i Skjortemærmerne og røg Tobak og keg paa Stjernerne. Rejer gik op og ned paa Dækket foran ham; det var for lummert endnu til at køie. Af og til faldt der et Ord mellem dem. Lind ræsonnerede melankolsk over, at de nu var helt paa den anden Side af Jorden, og Rejer svarede ja og ha til.

... „Tænke sig, at det ikke er tre Maaneder, siden vi gik og vadede i Sneen hjemme!" udbrød Lind.

„Ja ha — rart nok!"

„Den Morgen fra Ballet hos Singdalsen ... det var koldt og klart og" ...

Rejer stansede braat.

— „Vi har havt to Albatrosser flyvende efter os i Kjølvandet en Stund idag!" sagde han.

„Saa naa! — Og saa saadan Skara, Du véd, som ikke rigtig bærer ... Kanoneren skulde naturligvis gaa midt i Veien med Træbenet, og saa havde jeg

Digitized by Google

da at gaa op helt i Sneplogkanten, om jeg vilde holde mig paa Siden af Datteren" ...

„Saa, naa! — Det er utrolig vakkre Fugle i Flugten! ... hvide, med lange, svarte Vinger "...

„Javist! har Du ikke set dem før? vi faar snart se nok af dem! ... men ser Du, saa gik jeg der og traadte igjennem Sneen og dumpede i ét væk oppe i Veikanten lige til Knæet, og hun lo! Jeg havde min Mistanke om, at hun gik Veisiden saa nær bare for at manøvrere mig om paa den anden Side af Kanoneren, saa at jeg skulde drive ned i Læ af Træbenet, skjønner Du! — men da hun saa begreb, det ikke nyttede, blev hun ogsaa rimelig og gav Vei" ...

„Saa? — — Det med Albatrossen, Styrmand, betyder jo, at vi ikke har saa langt igjen til Kap?"

„Javel! skjønt de ofte gaar hundrede Mile ud tilhavs ... Men, hvad jeg vilde sige ... Du kjendte jo til Kanonerens?"

„Javel!"

„Stod i Vedskjulet der og huggede Ved! Det var ogsaa en Geschichte. Havde jeg vidst det, skulde Du straks havt dine Penge, kan Du forstaa. Men Du saa hende hver Dag paa det Vis?"

„Hvem?" lød det glubsk fra Rejer.

„Sara, Datteren vel! ... Hvordan var hun? — i Huset mener jeg ... og med alle disse Kanonpropper af Stedsøskende at passe paa? ..."

„Aa, sligt Kjøkkenvrøvl ser jeg aldrig efter, — jeg har havt nok af Kabysen."

„Men Du saa da vel, hvad det var for en Figur? — Ikke bare, som Du klipper ud en stiv Jomfru af Papir, smal om Livet og alt det, men rigtig saadan — med den Hals, Nakken og Skuldrene — til at ta' Veiret fra én! ... og saa Øinene! Der var Magt, — Magt i dem ... Skjønhedens Magt! — Til at stryge Hatten og fire Bramseilet for."

Digitized by Google

„Aa Styrmand! De har strøget saa mange Hatter og Huer for Skjønhedens Magt alt, tænker jeg."

„Vi flyr alle i Lyset, Juhl!" svarede han grundende, „men, dennegang tror jeg, Styrmand Lind er brændt for Alvor!"

Rejer gik op og ned ...

Vilde Førstestyrmand ikke snart under Dæk? Vilde han ikke køie sig saa sent paa Natten! Det var jo rent Fogende utaaleligt at gaa og høre paa, og skulle slarve alskens Svar til. Han kjendte, han begyndte at faa ondt for at beherske sig.

„... Og saa skulde Du nu aldrig ha hørt et Fruentimmer i Verden svare saadan som hun, Juhl! ... det viser, hvor hun er staut og stolt indenbords, — i Sjælen, mener jeg!" — begyndte Lind atter.

„Jeg gad vide om Udkiken sover, jeg! — ikke en Melding i hele Nat!" — brølte Rejer og fo'r forud paa Bakken; han kunde havt Lyst til at tage en Haandspage og slaa ned alt, hvad han bare mødte!

— — Lind var gaat nedenunder, og Rejer gik oppe paa Dækket i den glansfulde Nat ... Stjerner over Himlen hængende næsten, saa de holdt paa at dryppe ned, og Fosfor over Havet. Roret gik i en Ildmørje, og Kjølvandet lyste af Morild.

Men det var Synd at sige, at han saa noget af det!

Førstestyrmand mente altsaa for Alvor at fri til Sara Rørdam! Det gik ikke an at skuffe sig i den Sag længere. Saa! — akkurat s a a stod det.

Han havde Valget mellem at kjæmpe med Lind om hende, eller at offre sig for ham! ... rent ud, — og opgive hende! ... forsøge at glemme hende! ... komme aldeles fra det, at han nogensinde havde set og talt og taget saadan Farvel med Sara Rørdam.

Han saa hendes Skikkelse og Ansigt for sig; men han viste det fra sig.

Var Lind hans Ven, eller var han ikke hans Ven? Havde han vist sig som en Kammerat, eller havde

Digitized by Google

han ikke gjort det — i alle de Aar? Talte han ikke til ham om hende med slig Tiltro og Tillid, at den, som sveg en saadan Kammerat, maatte være en Rakker!

Jo, min kjære Rejer Jansen Juhl! — det koster paa, om Du vil gaa jevnsides med Karer, som er brede over Brystet ...

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — „Og véd Du, hvad hun svarede mig den sidste Aften hos Kanoneren," — optog Førstestyrmand igjen næste Kveld. „Naar jeg kommer hjem, er De gift, Jomfru!" spasede jeg.

„Jeg? hvorfor skulde jeg gifte mig? ... overtage alt det Stræv! Som jeg ikke skulde have nok med alle disse her!" — hun pegte hen paa Kanonpropserne. „Tak, jeg skal ikke den Vei, Lind!"

„Havde hun ikke svaret slig, — saa rent afgjort, tror jeg, jeg ikke havde forladt Huset om Kvælden uden at spørge hende, om hun vilde bli' Madam Lind, — for at sikkre mig, forstaar Du! Men saa tænkte jeg, at saadant skal én dog overveie; jeg har været forlibt før og tænkt meget da ogsaa! Og saa sagde hun det saa rent staut og sikkert, saa jeg bare lo og mente: Forsvoren Ting gaar snarest kring, Jomfru! Men da kan Du tro, det lyste i Øinene hendes, saa hidsigt mente hun det.

Og jeg gaar jo undertiden og tænker paa, om jeg ikke var dum alligevel. Det kunde været afgjort nu! — Hvad synes Du?"

„Hvad i røde — kan jeg synes om det, Styrmand!"

Rejer undgik herefter, saa vidt det stod til ham, den Slags Underholdninger. Her blev ogsaa snart mere Afveksling baade i Veiret og Skibslivet, eftersom de nærmede sig Kapstaden.

Digitized by Google

Alert var gaat op Taffel Bai til Kapstaden, havde siden aflastet Resten af Stykgodsladningen oppe i Port Elisabeth og løb nu efter en rask Fart under klar, skyløs Himmel ind i Port Louis paa St. Mauritius. Øen med dens Fjeldformer og Vegetation, dens Plantager og Villaer samt tilslut Staden selv var steget op som et Syn af det speilende blaa Hav.

Den Baad, som bordede dem, endnu inden de naaede Rheden, indeholdt et Medlem af Sundhedskommissionen og en lang, gul, skaldet Doktor med Guldbriller, der forelagde allehaande Spørgsmaal, keg ind i Ruffet, saa ned i Kahytten og tilslut forlangte at gjennemse Medicinkisten, den han gjennemrodede og gjennemgik. Han stak Spidsen af Lillefingeren ned i de forskjellige Krukker og Flasker, smagte paa Indholdet, pakkede ud og pakkede ind, undersøgte hovedrystende og gjorde en Mængde Vidtløftigheder.

„Vil være hængt, om han ikke stak en Pakke til sig derhenne ved Kisten!" sagde Stewarten efter ham i Faldrebet. „Han saa ud som selve den gule Feber!"

„Gid vi var vel ude af Hullet igjen!" — udstødte Lind; denne overordentlige Modtagelse huede ham ikke.

Ankerkjettingen maatte pligtmæssig ved malaiiske Dykkere laases fast til en uhyre svær Kjetting paa Bunden af Havnen. Loven forbød at stole paa eget Anker. Her var netop Orkantiden, der gjerne indtræffer periodevis hvert tredie eller fjerde Aar, fulgt af dødelige Feberepidemier, der fremavles af Fugtigheden.

Beliggende midt i den friske Luftning af Sydvestpassaten, har St. Mauritius før eiet det herligste Klima, indtil en rovgjerrig Spekulation udhuggede Øens Herlighed, de tætte pragtfulde Skove af Ibenholt og andre kostbare Træsorter og drev Jordbun-

Digitized by Google

den paa Rov, saa den blev Hjemstedet for farlige Sumpfebre.

De havde losset ud i det deiligste Veir og holdt paa at indtage ny Last, Sukker og Ibenholt for Hamburg.

Det var en Formiddag, mens de hev ind Sukkerfustager, at de saa Vinduer og Jalousier overalt lukke sig i Byen, og pludselig Travlhed og Afrigning overalt omkring sig paa Fartøierne. Luften var blevet mere og mere lummer og trykkende opover Dagen, det var næsten, som det tunge strakte sig helt ned til Havbunden, hvor Fiskene gik matte og træge over Kjettingen. Barometret var sunket mod Nul.

Fra alle Sider lød: „Cyclon! Cyclon!"

Ombord blev alt gjort klar til at modtage Orkanen, Lugerne skalkede, Top og Bramstænger nedtagne.

Og nu kom den, sort som Natten, — med Brøl og Brag, som alt skulde forgaa.

Under Lufttrykket laa Alert over paa Siden og sled sig i Sjøen næsten til Lugerne; det saa hvert Øieblik ud som Riggen skulde gaa. Det var to tre Timer, hvori hvert Fartøi kjæmpede for at fri sig for Undergangen.

Følgen af Regnskyllene, der fulgte efter, var, at Feberen i Byen voksede til en hærjende Epidemi, og allerede inden de var færdige med Indlosningen, havde Alert fem Matroser og Skibsgutten paa Hospitalet. Nogle Dage efter var de fire af dem døde.

En Eftermiddag laa ogsaa Lind under et Solseil paa Dækket og hoppede og sprættede, som han selv flot udtrykte sig, som en Guttaperkabold; og i Køierne nedenunder atter tre angrebne.

Kapteinen vilde sende dem paa Sygehuset. Det skulde gaa regelmæssig til, saa var man fri for Ansvar. Han var fortvilet; han havde Skibspapirerne og alt i Orden til at lette, men ikke Mandskab længer til at komme afsted med.

Digitized by Google

Rejer havde nu set nok af Hospitalet, — did skulde de ikke faa føre Førstestyrmand, saalænge han havde Hovedet i Veiret! ... det var lige i Ligkisten. — Blot bort fra Stedet og i en anden Luft! havde Hospitalslægen sagt.

Chinin var det eneste Middel. Men paa Apotheket var den ikke længere at faa under den tyvedobbelte Pris. Varen manglede, hed det, — eller var skruet op af Spekulanter. Fra Alerts Medicinkasse viste den sig at være totalt forsvundet, og de indsaa nu, at den lange, gule havde besørget den i sin egen Lomme ude paa Havnen. Det var Epidemitid, og saa skulde Skibene systematisk plyndres.

Rejer var iland med alle de Pund Sterling, han kunde opdrive, og opnaaede derved for ti Pund en Portion Chinin saa stor, som han ellers kunde faat for fem Shillings. Han belavede sig nu paa en alvorlig Dyst med Kapteinen angaaende sin Vens Ilandbringelse.

Han skulde imidlertid spares for de Scener. Da han kom ombord, laa Kapteinen og skalv og raste. Mellem de voldsomme Feberanfald forlangte han at gaa under Seil, — at ligge her var Døden!

Rejer havde ikke vandret frem og tilbage mange Vendinger, før han var klar paa, hvad han vilde gjøre: — hente de Syge fra Hospitalet endnu denne Aften og saa om Natten lette.

Nok en Mand syg! — De var nu kun fire arbeidsdygtige igjen af den seksten Mands Besætning; men ved Hjælp af nogle hinduiske Havnesjauere, der betaltes godt, gik det.

Rejer var selv oppe paa Hospitalet og bevirkede i Kapteinens Navn de syge udleverede til Bærerne. Siden, i Mørket, fik de nogle Seil tilsatte, hev ind Stumpen af Ankerkjettingen og stod sagtelig udover ...

Digitized by Google

XI.

VENSKAB OG KJÆRLIGHED.

De stod henover det vide, endeløse Ocean med et Hospital under Dækket! ... Febertørst og Jammer! — og knap et friskt Luftdrag i den stærke Hede.

— Nu drog ogsaa Kapteinen sit sidste Suk nede i Kahytten, idet han høit paalagde Førstestyrmand at holde vel klar af Rakkebaaerne udenfor Frederiksværnsgabet. Han drømte sig ved sit Hjemsted.

Tømmermanden syede ham ind i et norsk Flag, gav ham hans Salmebog ved Brystet, og med to Ballastjern ved Benene og et Fadervor over sig gik han Veien tilbunds i det indiske Ocean.

Det begyndte at blæse op, hvad Rejer saa med Bekymring. En Storm, og de vilde været totalt hjælpeløse. Men den første Følge syntes at skulle blive heldig, idet nu flere forude begyndte at krybe om paa Dækket.

Rejer havde i denne Tid kjendt underlige Følelser stige i sig. Det var en Forestilling, han ikke kunde blive kvit, — en Tanke, han ikke vilde være ved; men som altid kom igjen — altid! — som han kunde spytte sig selv i Ansigtet for! ...

Førstestyrmand laa nede i sit Lukaf; der var næsten ikke mere Liv i ham ...

Om han døde? — hvis han døde! ...

Da kunde han atter frit slippe alle sine Tanker og Følelser løs om hende, som han ikke turde tænke paa, fordi —

Ja, hvis hans Ven døde! ...

Hun var ham saa dyr som hans Hjertes inderste Blod! — skreg det som en længe bastet og bundet, men nu frigjort Tilstaaelse indeni ham. Og saa stod han stille og stirrede i den Forestilling. Der laa et helt Liv, — en hel Fremtid ...

Saa paakom der ham en Selvhaan og en Selv-

Digitized by Google

foragt saa voldsom, at han syntes, han igrunden intet bedre havde at gjøre end at springe overbord, saa Skibet kunde være kvit en saadan nederdrægtig Hund!

Han gik nedenunder og stellede om Styrmanden saa omhyggeligt som om et Barn, — flyttede ham ind i den luftigere Kahyt, ventilerede med Skylight og Dør ...

Han saa paa det blege, udtærede Ansigt, hvorom de sorte Skjæggefiltrer hang, følte, at han holdt paa at miste sin eneste Ven paa denne Jord! — og Sorgen greb ham, saa det knugede under Hjertekulen. Der fandtes ikke hans lige paa et norsk Dæk! ...

Og —, naar han havde staaet en Stund ved Rattet igjen, — de samme Tanker i samme Kreds!

Havde ogsaa han Feber? ...

Nei, men han havde det vrange vriede Vanheld over al sin Skjæbne! — nu skulde han bare slides mellem sin eneste Ven og — hende! —

— — Nogle luftige Døgn til for laber Kuling, og i Skyggen af Ruffet, under Svineryggen i Luv og paa Bakken sad der nu endel Skikkelser, — blege og udtærede, saa at Klæderne slang om dem; men der var Liv i Øinene, og de drog Veiret med et Velbehag, som om der var en delikat Herreret i hvert Luftpust.

„Nu tænker jeg, det værste er overstaaet!" sagde Tømmermanden, da han en Eftermiddag igjen hørte Gøteborgeren „spille" forud paa Bakken.

„Der var ikke luftigt nok nede i Kahytten, kansko ogsaa fugtigt fra Kjølvandet," og saa bar Rejer Lind op paa Dækket under et Solseil med Lærredsvægge.

Men det var først, da Alert laa nede ved Kap Agulhas, at Lind kunde overtage Kapteinskommandoen, og alt kom i Gjænge igjen ombord, idet han tog sin gamle Styrbordsvagt og Rejer Bagbords.

Kjølen drog i uge- og maanedsvis sin Fure efter

Digitized by Google

sig, skummende om Dagen, gnistrende i Fosfor om Natten.

De havde faat det blaa Stjernekart over Mastetoppene tilbage igjen og længst taget rede paa Nordstjernen, havde peilet Azorerne og Tenerifa og ved Linds Dygtighed klaret sig vel igjennem flere Tørn uagtet deres mindskede Besætning.

— Eftersom de nærmede sig Europa, blev Rejer altid tristere. Jo længere det bar hjemover, desto mørkere blev det for ham. Han gik nedstemt og grublede ... Hvad skulde han egentlig gjøre hjemme? Havde han noget at leve for der? ... Hammernæsset og Bygden hjemme med alt det trange og forkumrede! — han tænkte tilbage paa did som paa en halvmørk Poteteskjelder, hvori det havde begyndt at gro, siden hans Mor skrev, at „nogle nu saa smaat grublede paa Silden, andre paa Amerika."

Ja, Amerika! ... Han gik og drev.

Gøteborgeren sad overskrævs over Rælingen ved Storrøstet og arbeidede.

„Hvor har Du dit Odelshem, Gøteborger! — Hvor bor din Far?"

„Har ingen Far!"

... „Og din Mor?"

„Har ingen Mor, — og ingen Sydskende!" — tilføiede han kort.

Rejer begreb, at han var kommet ind paa et kinkigt Thema og slog over i Spøg:

„og ingen Kjæreste heller?"

„Just saa!" — Lidt efter tilføiede han, idet han halvt saa udenbords: „Jag forestälde mig engång, jag hade en; men hon — blev gift med Patron Bromander!"

„Naa saa! — Saa er det derfor, Du aldrig „hinner hem", som Du siger, om Vintrene?"

„Just saa ja!"

„Hvad siger Du om Amerika, Gøteborger!"

Digitized by Google

„Gaar Styrmand did?" han satte op et forundret Ansigt og sænkede Merlspigeren.

„Ikke fri for at have Udkik paa de Kanter, ja! — uhyre meget at gjøre der."

„Vil Styrmand varsko, saa gjør jeg Trippen over med."

„Bestemmer mig i Hamburg."

„Vel, Styrmand!"

Og saa laa de igjen og baksede i Julemaaneden med Vinterveiret oppe i Nordsjøen, — en rygende Nordvest! ... de kjendte sig saa vel igjen!

I Nattens Mørke var de saa heldige at finde Helgoland, og saa stod de, nødte som de var, nedover i Haab om Neuwark og Cuxhavens Fyre og Lodshjælp for at tage Renden ind til Hamburg.

— De store Kraner paa Kaien havde hevet tomt Lasterummet, og Alert laa nu halet ud foran Steinwärder lige overfor St. Pauli.

Der kunde de hver Aften fra Skibsborde se Lysene og høre Larmen af al Sjømandstrafiken iland. De kunde danset efter Musiken, om der ikke havde været to Forlystelsessteder paa engang, der tremulerede i Munden paa hinanden, — to Karusseller, hvori der kunde seiles under fuld Musik og kulørte Lamper paa et vildt blaat Hav med alleslags riggede Fartøier eller, — om nogen likte sig bedre paa Landjorden, — rides grassat paa Giraffer, Zebraer, Løver, Tigre, Strudse.

Efter sin engang tagne Beslutning om at spare havde Rejer knappet haardt for Lommen. Han holdt sig ombord og spekulerede paa Amerika.

En Søndags Eftermiddag, kort før de skulde lette, var han dog iland. Lind havde sat ham Stevne.

Langs „Reperbahn" og „Langereihe" myldrede en tæt Folkemængde, derimellem Orlogsgaster og

Digitized by Google

Koffardifolk af alle Nationer og fra alle Klimater lige til Mulater og Negre, der støvede med Floshat, gul Vest og rødt Halstørklæde.

Stimmel paa Stimmel stansede op foran de straalende oplyste Vinduer, der foreviste nye dragende Undere for hvert Skridt: — „Den skjønneste Kvinde i Verden!" „Boa constrictor!" „Anatomisk Kabinet!" „Paa Havsens Bund!" „Spaadom og Magie i bengalsk Belysning!" „Kjæmpekvinden!", et „Vokskabinet!" i hvis Vindu der stadig dreiede sig en hvidklædt Nonne, en Bacchantinde og en ung Uskyldighed, der sad og sømmede.

Nedenunder i Kjelderne vinkede med Sangerinder og Musik indbydende Kaféer, Restaurationer og Drikkehaller, hvis Nedgangstrapper slugte og slugte af Folkestrømmen hele Skibsmandskaber, Mænd og Kvinder, — alleslags! uden at den synlig mindskedes, kun drog sig seig og sagte fremover som Elben nedenfor.

Et Stykke foran holdt Rejer Øie med et Par af Alerts Gaster.

... Plumps, i Kjelderen gik de! Der gaar Resten af deres Aarshyre! mumlede han. — Matrosen er en jaget Fugl! ... rigtig en Spurv mellem Donerne, — svømmer mellem bare Haier!

Han gjorde et Skrut paa Skulderen ... Hm, hm ja! — der skal en hel Kar til bare for at faa leve! ...

Han sad i Theatret sammen med Lind, der var aldeles overstrømmende enthusiastisk for Blenda Hastings; hun dansede paa Line, „Luftaanden", som hun kaldte sig paa Plakaterne.

Lind raabte til hende, fulgte hende med Bravoer ... „Se nu! — dristig, saa hun gjerne kunde staa paa Taaspidsen paa Masteknappen! — let og deilig som en Kat! — Klokken ni om Kvælden stikker jeg altid herind, da er det hendes Tur at gaa tilveirs!" —

Han havde kjøbt en Buket ved Døren, som han

Digitized by Google

forstod at kaste saaledes til hende, at hun takkede ham med et af sine mest dybtfølte Blikke.

Og nu skulde de hen og spise til Aftens.

Lind førte ham ned paa en Kjelderrestauration, hvor der sad Skibskapteiner og ellers Folk, der ligesom de kom fra Forlystelsesstederne og Theatrene.

Lind gik lige hen og hilsede kjendt paa en ældre Kone, der sad bag Disken, og lidt efter kom en ravnlokket Skjønhed med et raskt Væsen ind og gav ham venlig og fortrolig Haanden. Hun lod til at være Sjælen i det hele Etablissement.

„Det er sidste Aften nu," sagde Lind, „før vi skal ud at slingre igjen. Vi letter imorgen, derfor vilde jeg gjerne hilse ind og sige Dem Farvel, Sally! ... Jo det er saa, vi letter imorgen," stadfæstede han lidt vemodig. „Det er mit sidste Krus Øl her, og det varer længe, før det blir budt mig af saa smukke Hænder som Sally Frankfurters! — saa fin en Haand og spruttende Øine gror ikke oppe ved Nordpolen."

Aftensmaden blev serveret under Linds stigende varme Forsikkringer om hendes Øine og forskjellige betagende Egenskaber, — Komplimenter, som den seks syv og tyveaarige skjønlokkede Sally optog med megen Venlighed og Ro, idet hun behandlede ham som en god Kunde og hyggelig Ven.

Til hans Forsikkringer og Bedyrelser under Farveltagningen vendte hun sig om til Hylden og tog ud, langt inde fra, en Bundt mørke Cigarer i gult Baand ... „De er ægte," — sagde hun, — „jeg har dem fra en kubansk Skibskaptein, — vil De tage dem?"

„Jeg skal røge og tænke paa Dem, Sally, det kan De forlade Dem paa."

Rejer faldt i Tanker og var paa Veien nedover faamælt, medens Lind røg sin Cigar og udbredte sig over den smukke, hyggelige Sally Frankfurter.

Ombord gav Rejer sig, sénnattes som det var, med rastløs Iver til at tælle og stuve hen endel Pro-

Digitized by Google

viantsager, der var indsatte i Ruffet. Tankerne gik i ham.

„Hvad kiger Du efter," — sagde han braat, han saa Gøteborgeren flere Gange i Forbigaaende høie sig ned mod Skylightet.

„Det var som en Gnist eller et Lys dernede," svarede denne, „men det er nok bare Kapteinen, som er oppe endnu. Han har vel sagt Farvel med nogen i Kvæld og sidder nok der i Mørke og røger det af sig. Den Knusken tænder i hver Havneort og slukner igjen ude i Sjøen!" mumlede han, „der gaar ingen flicka länge med hans hjärta i kjol-fickan!"

Rejer langede ham videre af det ankomne Smaagods. Pludselig rettede han sig og sagde:

„Hør, Gøteborger! ét eller to Basketag vil jeg prøve hjemme, før jeg tuller mig væk i Amerika. Jeg kjender et andet Veir i mig her nordpaa!"

— Den næste Dag, da de havde klaret Cuxhaven og sat Kursen, sagde Rejer pludselig ironisk til Lind:

„Saa mange Fruentimmer, som De har i Ho'det, Styrmand, saa har De vel nu glemt — hende i Fredriksværn."

„Sara Rørdam? Aa nei, — hun var for god til det, og nu, vi kommer hjemover" ...

„Ja, jeg vil helst holde klart Farvand og rent Spil, Styrmand, — bare varsko om, at i den Slags faar Kar være Kar, og Kammeratskabet holdes undaf efter min Mening. Nu véd De, hvad Kurs jeg ligger."

Lind saa overrasket og længe paa ham.

„Du skulde ikke slaa ind paa den Vei, Juhl! Det er bare et godt Raad, skjønner Du, for en Sjømand, som ikke har videre at byde paa endnu. Sjøfolk skulde igrunden ikke gifte sig, før de blev femti og kunde trække sig velholdne tilbage fra Sjøen. Forresten blir det din egen Sag; hver faar seile, som han har Vind til."

Digitized by Google

Det var netop det, Rejer ogsaa tænkte; han agtede at styre sin egen Kaas og gik nu og regnede ud, at han maatte kunne faa taget sin Styrmandseksamen i de Uger, Alert kom til at ligge oppe i Trondhjem.

... Igjen bidskt Vestenveir i Nordsjøen med leit paalands Hav! Og jo længere de kom opimod norske Kysten, desto kjedeligere blev det, Strøm og Veir hver sin Vei, men begge fuldkommen enige i at sætte af al Magt ind paa Lister og Jæderrevet, hver Sjø saa vrang og vriet som en Prokurator.

„En kan ikke vide, enten én har den til Læ eller til Luv," sagde Tømmermanden; „men kjender den ganske godt, naar den kommer!" — tilføiede han, da de i det samme fik en af Strømsætningen optaarnet Braadsjø, der slog ind et Stykke af Skanseklædningen forud i Læ. Det var under Bergensleden lige udenfor Gabet af Buknfjorden.

„Knap en dobbeltrebet Mersseilskuling," mumlede Lind indædt, „og saa faa indslaaet det ene efter det andet. Det lønner sig umulig for noget Rhederi at lade et skikkeligt Fartøi gaa i Nordsjøen! ... Folk siger: „saa ængstelig og va'r som en Nordsjøskipper"; han maatte være gal, om han ikke var det! Saa Rækkerne, saa Baaden, saa kanske Bougsprydet overbord, — Skjær, Grundbraat, Strømsætninger, — Hundeveir! De kan kalde mig en gammel Kjærring, om jeg og Alert farer paa Nordsjøen mere end netop saameget, som der behøves for at slippe ud i Langfarten igjen."

Der var blot ét, som for Alvor kunde sætte Lind ud af Humør, og det var at faa Skade paa Skibet. For de to tre Plankeender af Skanseklædningen ærgrede og bar han sig, som det kunde været et Ben paa ham selv, der var knækket.

„Hvad staar Du der og ser og glor saa paa, Juhl!"

„Se bare!"

Digitized by Google

„Hvad for noget?" hæsede Lind.

„Se, — disse to her! Jeg fandt dem klinet ind i Spilkjettingen forude efter Bræksjøen."

„Skidt, — hiv dem overbord! ... To smaa Fillefisk!"

„Sild ja, — ægte Vintersild!"

„Aa Sommer- eller Vintersild! Skanseklædningen røg, den."

„Se, hvor blanke og fede de er, rosenrødt i Perlemor, og mørke grønbrune over Ryggen, som Metal. Jo dette er ganske rigtig Graabensild — store, grove Karer! — rigtige Nordsjøgaster. De kommer i Vinterrig ude fra Havet de! Denne her er delikat."

„Saa lad Kokken koge dem!" — Lind gik forarget fra ham.

Men Rejer lod hente op en Pøs Sjøvand, hvori han slap Silden for at se, om der var Liv i dem. Men død var den, — død som en Sild.

Der var ingen Ende paa hans Undersøgelser af de to mærkværdige Eksemplarer af Fiskearten, indtil de om Aftenen endelig kom stegte paa Bordet i Kahytten for ham og Lind.

„Smager virkelig delikat," indrømmede Lind; han havde forvundet det værste af Ærgrelsen over Skanseklædningen.

Men hos Rejer havde de to Sild vakt en mægtig Masse Erindringer.

Helt fra det lysnede paa Hundevagten næste Morgen, gik han og vogtede mod Landkjendingen; han stod i ét væk henne ved Rælingen med Kikkerten.

De havde Sigte af Udsire og Karmen. Han saa Fiskerbaade og Sildefartøier indover i den graatykke Vintermorgen, — kjendte saa vel Seilformerne! Her og der skjelnede han gjennem Kikkerten Toppen af en Pakbod eller Mønningen af Huse, der stak op indenfor Skjærene, — et eller andet Salteri.

Digitized by Google

Jo—o, han kjendte Leden! Det var derinde han havde seilet med Juhlebaaden for at erobre Verden og Hammernæsset, — med Anders Rosmand og alle de andre Sjøhelte ...

Underligt, vi ikke druknede som Mus i en Vandtønde, mumlede han.

Hans Ungdoms dybe Skuffelse havde efterladt en Braad i hans Sind, og hans Kjærlighed og Guttestolthed af Hjembygden havde vendt sig til Bitterhed. Men ikke destomindre fulgte han nu alt i den største Spænding og med den nøiagtigste Interesse. Han tog gjennem Kikkerten rede paa den Række smaa Udskjær, han havde ligget ved med Baaden, da Sildemassen seg ind, — opgjorde sig, hvor Sildeværene laa, ledte opover Landet mod Stolmen efter det Sted, hvor han havde havt Part i Notestænget ...

Han gik opfyldt deraf hele Turen opover til Trondhjem.

XII.

FORSENT JOMFRU RORDAM!

Det var med halv affiret Flag for sin tabte Kaptein og de savnede af Besætningen, at Alert i Begyndelsen af Mai gled ind paa Frederiksværns Havn. Der laa en vis Høitidelighed over Fartøiet, en egen Stilhed i den hele Maade, hvorpaa det ankrede op, og paa Bryggen og Værftsvolden stod fuldt af Mennesker.

Man vidste forlængst, hvad der var hændt, og Beretningen om Dødsfaldene og Alerts Fart fra St. Mauritius havde i Vinter opfyldt Stedet. Men det havde saa sit eget spændende alligevel at se Fartøiet, naar det kom ind saa at sige med Fortællin-

Digitized by Google

gen selv over sig fra Ræer, Sørgeflag og Gjøs. Slægt og Venner, Brødre og Søstre stod blandt Klyngerne derinde, endel laa vel og i Smaaprammer og Sjegter ude paa Havnen og speidede efter sine. Men det varede ualmindelig længe, før der gik Baad iland fra Alert.

Endelig skede det.

Fire Matroser roede Jollen, og Lind sad tilrors med Flor paa Hatten. Man vidste, at han skulde op til Madam Berentsen, Kapteinens Hustru, for at aflægge Beretning.

Fra sin Plads forude ombord, hvor Rejer havde nok at gjøre med at tilse Folkene, mens de beslog Seilene og skværede Ræerne, rettede han imidlertid gjentagende Kikkerten indover mod Bryggen og Volden. Han plukkede dem ud Ho'de for Ho'de derinde og slog den omsider noget mørk i Hu sammen igjen.

Udpramningen af endel Last fra Trondhjem paagik, og Lind havde travlt inde hos Rhederne saavel her som i Laurvig, saa at Rejer, fra de ankrede op, havde baade Første- og Andenstyrmands Gjerning at varetage.

Lige bag Pakboden derinde laa Kanonerens Hus, det vidste han, og han skulde givet meget til for at kunne set tvertigjennem den.

De første to tre travle Arbeidsdage var der ikke Tid til at faa sat en Fod iland, indtil Lind en Eftermiddag igjen kom ombord.

Han var temmelig utilgjængelig, der han drev frem og tilbage paa Dækket pyntet og med Floshatten paa, uden saameget som at spørge til nogen Ting. Der var noget i Maneren, den halv foragtelig flotte Slentren og den Maade, hvorpaa han stadig bed af Tobaksbussen og saa med et tvi! spyttede den ud over Rælingen, som Rejer ikke likte; den var ikke rigtig høflig, efterat han havde staat der Dag ud og Dag ind og slidt langt udover sin Pligt for ham!

Lind gik ned i Kahytten uden at nævne noget

Digitized by Google

om, at Rejer nu kunde anse sig som fri for Aftenen. Da Stewarten gik ned og spurgte, om Kapteinen ikke vilde have noget at spise eller drikke, sprang han op med et „nei", som bragte Stewarten til at fare op Trappen som en udskudt Forladning.

Lidt efter kom Lind op igjen i sin Sjømandshue og Pjekkert:

„Kald Folkene agterud," befalte han; men det var, som han havde Møie for Stemmen.

„Det maa være noget pine galt!" mente Baadsmanden til Rejer, „et Ansvar i Regnskaben."

Men da de saa kom, læste han blot kort og godt op et Brev, hvori Rhederne under Paaskjønnelse af hans Dygtighed og Fortjeneste overdrog ham Kapteinsposten paa Alert.

„Og saa Grog til dem naturligvis, — og Fyrabend!" fik Rejer bagefter i en kort Tone.

„Vel, — og saa har Kapteinen kanske ikke noget imod, at jeg tar mit Glas paa den glædelige Begivenhed for mig selv iland?" mente Rejer.

„Naturligvis ikke!"

„Jeg tænkte, Du skulde pynte Dig!" sagde han siden ironisk, men øiensynlig lidt blidere, da Rejer gik fraborde.

Hvad gik af ham? ... Pynte mig? — Aahaa! — han var ræd for, at jeg skulde gaa til Kanonerens!

Det var med en egen beklemt Følelse, han drev opefter Gaden i den heldende Vaardag, medens Solen endnu blinkede et og andet Kvistvindu.

I Bakken kom Groen stikkende frisk grøn frem af Fugtigheden, og Løvetanden sprat skinnende gul som Smaasole i Værftsvolden. Klynger af Gutter larmede, hujede og løb i Gaden, medens Smaapigerne hoppede og legte „Paradis". De sorte, fugtige Streger, de havde opridset i Jorden, viste, hvor nylig Isen var smeltet ...

Ombord havde de imorges hørt Gjøgen gale over paa Øen i sydvest, og Tømmermanden havde snak-

Digitized by Google

ket om alle Skinkerne, som nu havde „gjort sig" paa Staburene i Norge. Der var fuld Hjemstemning, de kjendte sig i sit eget Land.

Han dreiede et Stykke indover for at se en Snip af Kanonerens Hus.

Der gik et Sæt i ham. Jo der stod det! — med alle de smaa Vinduer raskt vendte paa Udkik mod Sjøen. Der var mangengang set udover fra dem, men hvem efter? ...

Det spillede og lyste fra Ilden paa Skorstenen inde i Kjøkkenet, og over Gaardsrummet hang Vask til Tørring lige ind i Vedskjulet; — han skulde vel kjende det!

Han gik ikke forbi; han vilde ikke blive set, og det var endnu ikke saa mørkt ...

Sin Kurs styrede han saa lige til Walla paa Bakkehjørnet. Var der nogen, som kunde give Besked om alt, saa var det hun.

Han saa godt, at hun opdagede ham allerede oppe i Gaden, men vendte blot Hovedet lidt. Slemt Mærke! opgjorde han sig. Skulde Vinden blæse saa bent stik imod mig nu?

Da han kom nærmere, stak hun Kroppen frem igjen og lod forundret. Hun sad som før med Fødderne nede i en Kurv, men havde nu ved en heldig Invention mod Veiret taget Bolig i en stor, fortil indslaaet, opreist Tønde; derinde sad hun paa en Krak som i en Lænestol, gjemt mod al Fare, og i Regn var det blot at slaa den store, blaa Paraply op som Tag.

Rejers Hilsen besvarede hun venligt; men det saa han nok, at det var uden nogensomhelst Følelsens Overvældelse. Det var heller lidt forsigtigt og saa ligegyldigt, som de sidst kunde have sets igaar og nok skulde ses imorgen igjen.

„Godaften, Madam Wahl! — prægtig Skal, De har faaet at sidde i."

Digitized by Google

„Aa ja saamæn, — takker min Gud og Kjøbmand Eberhard, som gav mig Tønden."

„Saa nu har De paa en Maade Hus, Madam Wahl!"

„Aa nei!" — hun hostede — „og nu er det ogsaa saa, at jeg" — hun hostede — „jeg blir gammel nu, ser De, — vel behøver mine to stakkars elendige Kot selv. Ja De kjender dem jo, — og Pladsen til Kurvene om Natten véd De" ...

„Javist! javist, Madam Wahl."

„Men ellers, — er der noget, De igjen vil ha' solgt, saa véd De, gamle Madam Wahl nok" — hun hugede sig fremover i den kjendte brune Kaaben for at faa tændt op i Lygten ved Kagekurven, — „ikke slaar Haanden af en Kjending heller, som ialfald har redelig betalt for sig, — til mig da! det tør jeg nok sige for Sandheden til hvem, som spør."

Oho! — hun har nok faat Vinden fra to Kanter og véd ikke, hvad hun skal tænke om mig.

„Lad mig hjælpe Dem, Madam Wahl! — Denne Gang skal jeg hverken sælge eller borge." Han slog paa Lommen; han følte, det gjaldt at hæve sin Kredit.

Ansigtet opklaredes næsten til det undselige. Hagens, Kindernes og Næseknoppens Rundinger formede sig i et smilende, velvillig overrasket Udtryk, hvorved Hugtænderne vistes stærkt:

— „Aa nei da!"

„Og saa har jeg nu en Tid været Styrmand — har taget Eksamen oppe i Trondhjem."

„Ja er det ikke det, jeg siger, De er en velsig" — hun tog sig igjen.

„Agte Dem for at tage Munden for fuld, Madam Wahl! — Nu, gaar her mange iaar paa Navigationen hos Løitnant Albrechtsen. Og ellers, hvordan staar til i Byen?"

„Aa, der sker nu altid Forandringer hvert Aar. En gammel Kone, som sidder paa et Hjørne, ser

Digitized by Google

baade hvem som kommer til, og hvem som gaar væk."

„Hvordan har de det hos Kanonerens?"

„Gu' bære os! det er nok ikke saa rart. Hun faar lægge lidt af Stormodigheden ned nu, skal hun klare alle de Munde. Som vi alle faar lære, naar vi kommer et Stykke frem i Verden, Juhl!"

„Hvad mulrer De der, Madam Wahl? Er Kanoneren syg eller — død kanske?"

„Ja De har vel ikke hørt det, som borte har været. Men en brav og anseelig Mand var han og Strengheden selv paa al Værftets Gjerning, det fik han paa sin Grav. Nei, gamle Haubitzeren humper nok ikke mere hverken til eller fra Værftet, — plirer heller ikke over til mig og Kurvene, som han gjorde, naar han var i det Humør, det skulde sige saa meget som, at han nok huskede paa Anne Ludvigsen; men at nu var det blevet en anden Dans, nu gik han paa Træben og jeg sad hen. Aa ja! — en fattig Stakkar sidder her alene igjen og ser den ene gaa ud af Verden efter den anden! ... Tankerne blir tit saa store, Juhl, for en gammel Kone i Ensomheden." Hun tørrede Øinene.

... „Men det var den næst sidste i Augusti, at han maatte gaa ind til sin Skaber. Jaden var det saa! Det var Gigten, som slog op; og saa nyttede det ikke at stampe imod Braadden, — afsted maatte han fra alle de uforsørgede Munde og lade Træbenet ligge igjen. Huset er nok ikke formeget værdt. Og siden har Datteren taget Finvasken for Officererne, maa vide. Gutterne gaar i Skolen, ser jeg. Men saa er der Forskjel paa før og nu for hende. Haubitzeren var som en høit anset Politi her i Byen, baade ude i Gaden og andensteds, hvor de brugte Myndighed; og som Fløien stod paa Taget hos Haubitzeren, saa mente de nu næsten alle nedover i Staværn" ...

Han hørte ikke længer paa hende.

„Godaften, Madam Wahl!" — sagde han plud-

Digitized by Google

selig, og hun saa ham styre nedover Gaden den samme Vei, som han var kommet.

Igjen dreiede han indover mod Kanonerens Hus, og nu strøg han lige paa. Koste, hvad koste vilde, han gik ikke ombord uden at have set Sara og skaffet sig Klarhed over, hvordan han stod hos hende.

Inde paa Gaardsrummet saa han et Par af Snorene rykke og bevæge sig, og fra Vedskjulet lyste det fra en Lygte.

Han vidste, hvem der var derinde, før han nærmede sig.

Hun stod med Ryggen til ham og tog ned for Aftenen Resten af den ophængte Vask.

„God Aften, Jomfru Rørdam!" sagde han.

Hun vendte sig saa rask, at Snoren faldt ned. Der laa den med Vasken udover.

„Aa, hvor De skræmte mig!" udbrød hun og bøiede sig hastig forover for at tage op Snoren; men han saa godt, at hun var ganske rød af Overraskelsen.

„Nei, nei, Jomfru Rørdam! Jeg skal heise den op igjen. Han greb i Hastigheden Snoren næsten ud af Hænderne paa hende og begyndte at se sig om efter Spigeren, hvor den skulde gjøres fast.

„Der er den!" sagde hun leende og pegte paa et lidet Spigerhoved i Væggen.

Han prøvede forgjæves paa at gjøre Snoren fast.

Nok en Gang alle de hvide Klæder paa Jorden.

„Nei, Jomfru! den Knob, som passer her, den gaar over min Kunst!"

„Saa skal jeg kanske lære Dem en ny. Jeg gjør saa!" — hun kjækkede blot Bugten af Snoren paa Spigerho'det.

Hun havde imidlertid sin Møie med at faa den tørrede Del af Vasken hastig nok op i Kurven; det gik lidt befippet for sig.

Rolig blev hun først, da Rejer begyndte at tale om, at han havde hørt, de havde Sorg i Huset, og

Digitized by Google

at det var derfor, han havde villet høre herop, straks han kom iland.

Hun vilde ikke lade ham bære Kurven, og han vilde ikke lade sig afdisputere at bære en Fange Ved ind i Kjøkkenet til hende.

„De har jo ikke andet end Barnehjælp nu, Jomfru Rørdam! Skulde gjerne hugge Ved for Dem hver evige Dag."

„Aa Tak, jeg kan ta' saameget Hjælp, jeg behøver, — jeg har god Raad," — spøgte hun afværgende.

I Kjøkkenet tog hun Vispen og begyndte under Samtalen at dynke et Del Tøi.

— „Jeg véd det ja, Jomfru Rørdam! Men den, som ikke har noget at sørge for, blir tilslut nummen i Næverne. De véd, naar én har „bare snaue sig selv" ..."

„Det kan De sige, men jeg, Juhl!" — hun holdt inde med at bruge Vispen og vendte sig alvorlig mod ham, og nu saa hun godt spansk ud! — „jeg har fire Børn derinde at forsvare." — Hun nikkede ind imod Stuen, hvor der hørtes Leg og Larm.

Rejer følte godt, at dette betød et venligt Afslag; — det var, som Dækket sank under ham.

Børn var det morsomste, han vidste, — udbrød han uhyre ivrigt forsikkrende. Men hun lo og slog Samtalen hen paa hans Reise.

Rejer var imidlertid blevet ordknap og betænkt, medens hun underholdt Passiaren.

„Jeg har hørt, De har ta't Styrmandseksamen, Juhl!"

„Af hvem? — hvem har?" ...

Hun blev lidt forvirret — „Jeg husker det virkelig ikke" ...

Som et Lys steg Linds Ansigt op for ham.

... „hvis det ikke skulde være hos ... Baadsmand Torgersens" — tilføiede hun nu.

Det lettede, — men sikkrede ikke totalt.

Digitized by Google

„Vi hørte saameget i Vinter om alt det sørgelige paa St. Mauritius og om, hvordan De seilede med Feberen ombord," vedblev hun; hun saa han var aldeles forstemt og bleg.

„Ja det var en styg Reise!"

„Hos Torgersen havde de Brev om det altsammen. Der stod store Ting om Dem, — men det tvilte jeg nu heller ikke om, at, naar noget ordentlig kom paa, vilde Rejer Jansen Juhl ikke blive unævnt." Hun forsøgte at spøge, men Udtrykket var varmt, og det var næsten, som Stemmen dirrede. „Tænkte De ikke paa, at De kunde blive syg selv da?"

„Nei!" — udbrød han pludselig — „men jeg skal sige Dem, hvad jeg tænkte paa, mens jeg stod der ... Det var paa en staut, deilig Jomfru oppe i Norge, som jeg aldrig siden har kunnet faa ud af mit Ho'de! — — og jeg tænkte paa hende slig, at jeg bare bad den, som havde skabt mig, lade mig kjende mig selv igjen, for den, som stod der ved Rattet, var baade en Ulv og en Manddraber! ... og saa ikke seigpine mig, men lade mig faa hende— med alle De Barn, hun bare har!" — føiede han glubsk til og saa ind i Stuen. „Den Jomfruen har jeg altid tænkt mig som en Gallionsfigur i en tredobbelt Egestevn, duvende op og ned til Livet i Skum med et sligt høit Bryst og slig Mine som Deres, — ja netop slig Reisning i Ho'de og Nakke som Deres, Jomfru Rørdam! Det er, som hun ser over hele Havet og siger til Sjøerne: „Jeg skal knække jer!" Her er lidt af én, som kunde gaa paa i Verden, Jomfru! naar han bare fik d e n, han vilde seile med. Ja, Jomfru Sara Rørdam! — jeg er ikke blevet Kaptein idag, — jeg er ikke pyntet, ikke flot og galant! jeg er styg, — har en lang Næse ... staar tilbage i meget! Men, — giv De Rejer Jansen Juhl Deres Tro, og svigtet skal De ikke blive, ikke for fremmede Kvinder, — ikke for noget paa Jorden, saalænge der er Liv i mig!"

Digitized by Google

Han havde nærmet sig Dynkebrættet og stod nu lige over for og saa hende ind i Øinene.

Hun var høi, han endnu høiere ... Hun stod dødbleg med Vispen sænket ned i Dynkefadet og halvaaben Mund ...

„Men Juhl! — De maa da bruge Forstand! — Fire ... fire Børn" ...

„Bare Fornøielse, siger jeg! — og naar jeg er ude paa Reis, blir de jo rent nødvendige at ha' i Huset!"

Hun stod lidt stille!

„Paa Dansen oppe i Barakken ifjor, da De sad der paa Bænken som én for Dem selv og saa saa kryt paa mig og os allesammen, — dengang tænkte jeg, at med nogen mindre Mand giftede jeg mig aldrig! ... Siden paa Kvælden vidste jeg ogsaa, at det ikke kunde blive med nogen anden, — om jeg havde havt det som andre og staat uden dem, jeg skulde forsørge. Derfor tænkte jeg, at ham skal Du ikke gi' den Slags Tanker fra først af, som han kanske kunde tage for tungt, naar jeg maatte sige nei! Jeg gjorde, hvad jeg kunde, Juhl!" ...

„Ja nu er det rent spændt for sent, Jomfru Rørdam!"

XIII.

REJER SÆTTER KURS MOD HAMMERNÆSSET!

Det var paa Opturen fra Danzig til Bergen en tre fire Ugers Tid efter. Rejer gik med en Flis i Munden og grundede over Fremtidsplaner, — noget at slaa sig paa ...

Lind var helt fra Danzig af igjen kommet i sit gamle flotte, gode Humør.

„Hør, Juhl!" sagde han pludselig, idet han stansede en frisk Melodi, som han plystrede, „jeg tror,

Digitized by Google

jeg har undgaat at bli' en gift og bunden Mand! ... Dette var tredie Gang, jeg har gaaet hen og friet, og naar det ikke gik nu sidst hjemme, saa er Hans Lind patent, — patent!" — gjentog han og slog sig paa Benet med Piberøret.

„Saa! — Ja da er jeg blevet det jeg! ... Det er første Gang, jeg har friet."

„Saa—aa? — Naa saa den!" ... han snude sig rasende rundt.

„Forresten" — tog han infamt i, — „er det anden Gang ialfald, Du er ude. Den første spenderede Du en Sølvkjede paa, husker Du; — men hun var desværre forlovet før med — Doktor Fredriksen!"

„Naa, naa!"

Lind gik ganske mørkerød helt forud til Bakken.

„Snik Snak, Juhl!" sagde han pludselig, da han kom igjen. „Jeg har jo gaat her og været spilrende glad, fordi jeg ikke blev gift Mand og sligt, som jeg ikke duer til; og saa faar Du mig gal igjen. Tag hende Du, Gutten min, — der er real Ankerbund i Dig!" —

De sad paa Bænken ved Hytten med hver sit Glas Grog mellem sig i Anledning af den for dem begge, om end paa forskjellig Vis, interessante Begivenhed. Langt nede i Læ i sydvest havde de over Kimmingen Arkonas Fyr paa Rügen ...

„Det simpleste er naturligvis," mente Lind, „at vente et Par Aar paa Avance til at bli' Kaptein, — f. Eks. Alert efter mig, naar jeg søger andet Fartøi."

„Nei Tak" ...

„Du skjønner da vel, at alt andet er længere afveien!"

„Nei Tak!"

... „og nu, Du har tjent Dig frem paa Sjøen i alle de Aar" ...

„Nei Tak, siger jeg!"

„Hvorfor?"

„Fordi — jeg ... jeg ikke vil! Leve og dø som

Digitized by Google

Skibskaptein nu, jeg gifter mig! Bare klemme en Skude Aar for Aar gjennem Sjøen for andres Regning! Nei Tak! Tager jeg Fartøi, er det for at slaa og fægte mig igjennem og spekulere ved Siden af. Jeg maa bli' det, som jeg kan gjøre noget udaf sjøl." Han stak Glasset helt ud.

— En Dag svaiede de op paa Bergens Vaag blandt en Skog af Master, og her fandt Rejer paa Posthuset et tykt Brev til sig fra Sara. Da han aabnede det, fandt han to Breve indlagte fra Aafjorden.

Det ene var fra hans Moder:

„Kjære min Gut!

Om din Forlovelse med Sara Rørdam, saa véd Du nok, at din gamle Moder, som har baaret Dig under Hjertet, ikke lægger andet end de bedste Forhaabninger til, at Du nu fæster din Stadighed indenlands, om jeg end ikke forstaar saa godt, hvordan Du kan paatage Dig det alt. Haarstaden ialfald, — jeg véd ikke om Ottilie i dette Stykke, hun siger ingenting, — mener naturligvis, at de fire Børn er umulige! Men, som Du er skabt, og som Du fortæller om hende og alting, kom der som et stort Fortrøstningens Haab over mig, endda jeg ikke venter at faa se hendes Ansigt; thi om at Du vil til Hammernæsset, hører jeg aldrig desværre af Dig. Det ligger nu der som det værste Underbrug, og det er nok flere end mig her i Huset, som synes det; jeg mener Ottilie. Stakkar, hun har det ikke godt. Haarstaden er ondskabsfuld, som før beskrevet; men da han nu ogsaa ærgrede hende med, at han tænkte paa at ville hugge Hammernæsfuruen overende, saa lod hun ham nok forstaa Juhlekraften. Thi fra en vis Dag har han tiet ganske muk derom, og jeg tror, han er ræd for, at den kanhænde kunde blive Ligkisten hans; — men sligt er ikke for det gode mellem dem. Rejer, min Gut, din Moders eneste Haab! Se det var det, jeg vilde sige Dig, at mine Øine af mange Tegn, ikke

Digitized by Google

mindst ved Ottilie stakkar, er opladt for, at Du forhaabentlig af os alle har frelst dit sande Liv og din rette Mandskraft, da Du saa tilsyneladende uforstandigen brød ud af Trangheden her. Havde jeg nu været ung, som jeg er gammel, Rejer! Det ønsker din Moder nu; hun kan ikke lade være at ønske det og mulig endnu mere, fordi hun maa tie med den Tale for sine omgivende. Men godt var det at vide engang i min Grav, at der stod en Gut oppe over Mulden, som ikke er mindre stærk end nogen af Slaaskjæmperne paa Vestlisiden eller Juhlerne til Bygdens sande bedste. Jeg vil ikke bedrøve Dig; men længe, jeg mener mange Aar, — gjør jeg det ikke. Pusten blir længere og længere borte, og det ta'r mig for Bringen. Men det er som et Tegn, naar én begynder at se og tænke saameget. Gud tilgive os alle, baade de, som ligger i sin Grav, og andre; men det kunde blive et langt Nøste at vinde op og mangen uredelig Floke at faa greiet. Unge har taget gamle og gamle unge opover i Slægten, sættende bestandig Ernæringens Betragtning over alle Ting og Guds Stemme i Brystet.

Nogle Ting vil Du da se, jeg har gjemt af for Dig, og de hundrede Daler, Du engang skikkede hjem fra Fisket, ligger, som de var, i Bankobrevet for Dig hos Præsten, for at ikke andre skulde faa Fingre i dem" ...

Det andet Brev, dateret fjorten Dage efter, var fra hans Søster Ottilie og meldte, at hans Moder pludselig var død.

En Dag, som hun begyndte at gaa ivrig op og ned i Stuen, som hun pleiede, naar hun mærkede et Anfald, havde hun pludselig klemt Haanden til Brystet og sagt: — „Nu dør jeg, Ottilie! ... Hils Rejer!" —

Han blev siddende over Brevene. At hans stærke, kjæmpebyggede Mor kunde dø, havde aldrig faldt ham ind saa meget som med en Tanke. Og at det

Digitized by Google

nu virkelig var sket, kom saa uventet, at han havde ondt for at samle sig paa det.

Han havde elsket sin Mor heftigt, inderligt! Han havde drømt om at føre hende fra den gammeldags Rede inde i Aafjorden ud til det, han skulde faa istand. Hun skulde se det; — altid tænkte han sig hendes store, mægtige Skikkelse inde i Stuen, medens han stadig forbløffede hende med nye Foretagender.

Og nu — var hun ikke mere!

Hele Dagen under hans Gjerning ombord skimrede hans Mor for ham, og undertiden kom der over ham nogle konvulsiviske Pres for Brystet, der ligesom sprængte til Øinene.

Langt udover Natten gav Sorgen sig endelig Luft. Han græd længe og voldsomt saadan, som han ikke havde gjort, siden han var Gut.

Han laa og tænkte paa Hammernæsfuruen deroppe paa Haugen med dens strakte, knudrede, røde Grene, og hvordan han altid fra Barn af havde sammenblandet dens triste Knagen i Vinden med sin Mors tunge Suk.

Hun havde igrunden ogsaa ført et helt Liv i Suk.

... Det at krøge, bøie og bugte sig om Mand og Forholde, stærk og bred som hun var skabt, var vokset næsten til en Samvittighedstro indeni hende; men hendes Øine, hendes store Ansigt med den tungsindige Mine og de dybe, tunge Støn fra Brystet havde sagt ham, at det skede med en mægtig født Stammes Knagen. Kanske ikke mindst den Dag, Ottilie lagde sig i Haarstadsnavset og gjorde sig til Myrklop for ham og Familien igjen over til Hammernæsset.

Han havde følt det og lidt ved det i dunkel Trods fra liden af uden egentlig at vide det! — det havde samlet sig til en Magt i ham, saa han med ét kunde slide sig fra det og bryde ud.

Digitized by Google

Og bent skulde det gaa — eller under, — det svor han sig ved sin Mors Mindel

---

Medens Alert lossede ud Østesjørugen og tog ind Fisk til Italien for at komme ud i Langfarten igjen, nyttede Rejer ivrig hver Stund i Bergen til at finde noget at slaa sig paa. Han satte alle Seil til, undersøgte og stak sin Smørstikker ind allevegne, saa her og saa der. De to Sild, som havde hilset paa ham ivinter i Sjøen udenfor Bunkfjorden, var ikke gaat sporløse over hans Sind! — de havde sagt ham, at han var en Dumrian, som løb Verden rundt for at slide sig til Fortjenesten, mens Pengene ryede hjemme i Havet saagodtsom udenfor Stuedøren.

Det maatte kunne gaa an paa noget Vis at faa boret sig ind i Sildetrafiken. Men der skulde Kapital til, især for én, som ikke kunde med at følge andet end sit eget Hoved.

Hans Næse stak sig mere end nogensinde snusende og veirende ind overalt, Minen spurgte og forhørte og frittede Folk paa lang Vei.

En Dag hørte han, at der skulde være kommet endel Aafjordinger ud til Emigrantskibet „Kong Sverre", der laa udenfor paa Rheden for at gaa til Amerika, og han bestemte sig straks til at lade sig ro derud.

Det var en stille, blank Sommeraften, at han alt fra Baaden speidede efter kjendte Skikkelser; men med Undtagelse af nogle af Mandskabet saa han ingen paa Dækket. Ombord vistes han nedenunder.

Ved Trappen, som førte ned til Mellemdækket, stansede han pludselig med en Følelse som om Brystet snørede sig sammen. Han gjenkjendte Aafjordsdialekten!

Det var et Kvindfolk med en grov Stemme, som

Digitized by Google

holdt paa at lære en liden Gut et Regnveirsvers om Peter Piper:

han sidder bag Flyerne
og piper til Skyerne,
og saa kommer de som Sauerne
over alle Haugerne!

Det var lige ind i hans tidligste Barndomsminder hjemmefra.

Der var ingen, som kjendte den stærke, høibyggede Sjømand, der steg nedenunder, uagtet der stirrede adskillige halvt undrende Øine paa ham; de tænkte vel, at det var en af de befalende ombord.

Han stod med Følelsen af med ét ligesom at være bjergtaget i en anden tidligere Verden, hvor han før havde levet.

Den med Luggen nedover Panden, som sad der foroverbøiet med Begklatten klinet paa Brættet og Sylen i Munden, medens han skar til en Saalelap under en Kvindfolkesko, var ingen anden end selve hans gamle Ven Skomager-Jo; rynket og skaldet nu øverst i Kronen, men ikke mindre bidsk og ivrig, naar han arbeidede, saa det ud til! Mundlaget var, som naar han i gamle Dage truede med Skomagerpuffet; men kanske kom det knebne ved Læben nu af, at han havde mistet nogle Tænder ...

Han drog saa omtrent Kjendsel paa dem alle.

Den der borte, som sad paa sin Sæk og trommede paa Knæet og smaarørte Foden, var Spillemands-Knut, liden og gebrøklig med smaa, røde Øine, medens han kastede paa Hovedet, naar han sank for dybt sammen, som om han igjen vilde mande sig op til en ny Slaat; — ja, en Skilling for hvert Bryllup, han havde spillet i ...

Den Familie dér maatte være fra Opgaardene. Og hun, den tykke gamle Jente, som lærte Gutten, — han maatte smile, — var ingen anden end Søsterdatter til Jørun Budeie; hende, han havde været saa

Digitized by Google

forelsket i og saa ulykkelig for, da hun tjente paa Haarstad. Hun var en Forfærdelse at se til, stor og grovlemmet, Maaneskinsansigtet gaaet ned i lutter karslige Furer ... De to, som sad og stellede den gamle Mundladningsrifle med Flintelaaset, kjendte han ogsaa; de hørte til oppe i Annekset i Nordsetgrænden. De var neppe tredive Aar nogen af dem; men hvor hugede og tunge alt i Kroppen! — — og Kvindfolk som Karfolk, ja lige ned til Smaagutterne og Veslejenterne, hvilke gamle, forvoksede, træagtige Ansigter.

Dette var Bygden hjemme; saa dværgkroget saa den ud, ligesom med Spindelvæv over alle Kisterne!

De havde alt indrettet sig omkring paa Mellemdækket med sine malede og blommede Bommer og Skrin og Skindfælder og Sengklæder og Rokke og en rasende Masse upraktisk Skab. Det var sandelig endda godt, at de ikke havde taget sine Slibestene med, for ud af en Sæk stak en gammel Lja' og en Brynesten.

Skomager-Jo saa ikke op, bare skar bidsk væk paa Brættet.

„Du syr endda Sko, ser jeg!" sagde Rejer.

Jo saa halvt sky op paa den formentlige Styrmand eller Befalingsmand ombord:

„Ja—a, — Skomagerkjærringen og Smedemærren, ved Du, har aldrig Sko paa Benene!"

„Skomager-Jo!" udbrød Rejer i Aafjords Dialekt.

Skomager-Jo saa op med Kniven i Haanden og gabte.

„Jeg kommer for at høre, hvordan det gik med de Støvlerne, jeg reiste fra den Jul!"

Skomager-Jo sprat op.

„Er ikke det han Rejer, saa kjør mig rat under Opdalsskredet!" raabte han paa sin livlige Vis.

Hovederne rundt om dreiede sig en Smule og Ansigterne blev ligesom længere; men der var ikke en Mine af Overraskelse at se, før det ved Rejers Er-

Digitized by Google

klæring og Skomager-Jo's Raaben hen til dem fuldt ud havde stadfæstet sig, at Tidenden var fuldkommen sikker. Da lød det bortover, mens de reiste sig, og han gik hen og haandtoges med dem: „Nei han Rejer! ... End saa da! ... Juhlegutten!" ...

Men, hvad Rejer saa over de knappe Ord, var, at det skalv baade her og der i Ansigterne. Det var omtrent, som de kunde mene i Bebreidelse: — netop, som vi reiser, saa kommer Du!

Rejer spurgte dem om, hvorledes de var kommet paa Tanke om Amerika?

„Frostaar og Skatter og trang for Levemaaden" ...

... „Og saa, naar Bygden kommer ud af sin gamle Forsorg," lagde en Kone skjærende ind.

... „Og saa var det nu saa, at da Folket engang fik Smag for Silden," mente Jo — „saa blev nogen og hver tænkende inde paa Aafjordssanden. Men saa er de nu smaat til Sjøkarer, og saa hørte vi om Amerika. Nogle mente, at naar de bare roede langs Stranden hele Veien, saa maatte de vel naa frem; men saa vanted' det vel paa Provianten. Og saa kom Agenten indover Fjorden og greiede ud, at det maatte gaa med Skib."

Der blev en Samsnakken og Udspørgen, hvorunder Rejer tog rede paa saagodtsom hele Bygden, — paa sin Moders sidste Levetid ... paa Hammernæsset, paa „Blæssen", som var skudt! Madam Juhl gav sig ikke paa det, da Lensmanden vilde have den over til Haarstad.

Der taltes under en egen, sorgbrudt Stemning og med en for Aafjordbonden uvant Aabenhed, omtrent som foran Døden ...

Som de saadan sad og snakkede halvdæmpet nede paa Mellemdækket udover den sene Sommerkvæld, kunde der imellem blive Pauser saa tunge og stille, at de hørte Sjøen skvulpe udenfor mod Skibssiden.

Rejer vilde høre en Laat paa Hardangerfelen, og

Digitized by Google

saa tog Spillemands-Knut paa at spille den ene Slaat efter den anden; men der var en egen gjemt, vild Graat i Understrengene og det, enten han spillede „Luraasen" eller „Guldhaugen" eller han tog i for Mod og Lystighed med „Kværnslaatten" og „Hverven". Af og til lød et lidet Snufs af Graad eller et klemt Suk fra en eller anden af Kvindfolkene, som om de sad og tænkte paa, at de nok aldrig havde troet, de nogensinde skulde gaa den Dans, de nu gik, efter Knuts Spillemandsfele.

Rejer sad en Stund og dreiede Hænderne, saa det knagede i Fingerledderne; men saa var det, som Ansigtet lysnede op, blev skarpt, bestemt, Øinene faste. Hans Fremtidsvei laa pludselig som i et Lys for ham! — Hammernæsset stak ikke lige ud i store Fjorden for ingenting, bene Veien til Havet, — og han var kanske ikke heller kommet til at drage ud for ingenting.

Silden ... Silden! skulde gjøre det for hele Aafjorden. Hammernæsset bygges, om end paa andet Vis, end hans Mor og hans Søster havde tænkt, og Bygden kanhænde endda faa en Juhl!

Rejer lagde den Kvæld sin Livsplan.

— „Og saa blir det Slut med mig og Alert!" sagde Rejer en Dag, han havde sat Lind ind i sine Sildeplaner. „Men uden Kapital gaar det ikke. Faar begynde smaat, se til at faa Part i en Slup for mine to tre hundrede Daler. Det blir at gaa paa Spanien efter Salt om Sommeren, sælge det ude paa Sildeværene om Vinteren og saa derfra gaa Fragt til Østersjøen med Sild og Tran. Det maa gi' Fortjeneste, — blev som et Uhrværk Aaret rundt" ...

Lind skjød Sjømandshuen bagover paa sit sortkrøllede Hoved, der han sad paa Kahytssofaen:

Digitized by Google

„Min Farbror, gamle Lind i Laurvig, har en Brig, som han ikke længere kan faa Fører til uden paa Trælast; den gik før efter Salt paa St. Ybes. Gaa i Part med ham; det kan hænde, den flyder. Han vil ingenting heller, for han tjente paa den Trafik. Men Du fik nok forfare Skuden først, det lønner sig ikke at gaa tilbunds!"

„Javel, javel, Lind! Skriv til Gamlen og sig, at nu kan han faa den, som vil drive Briggen."

XIV.

HUSLIGE ERFARINGER.

„Arcturus af Laurvig" stod med slidte, gule Bogstaver i Agterspeilet paa Briggen, som Rejer havde faat at føre. Den var en lovlig gammel Brye, og dertil havde den det med altid at faa slet Veir over sig. Men i tre paa fjerde Aaret havde Rejer nu ført den paa St. Ybes og op til Sildeværene og derpaa ned til Østersjøen igjen, — rundt som en Mølle! I disse tre Aar havde han lagt sig op gode Penge og derhos straks efter første Tur giftet sig.

Hans Hjem var Kanonerens gamle Hus i Staværn, og dennegang, han kom hjem fra Østersjøen, — det var ved St. Hanstid, — havde Sara en tre Maaneders gammel Gut at præsentere ham.

Det var alt Nummer to. Den ældste hed Jan. Den anden vilde han, for en Sikkerheds Skyld ogsaa skulde hede Jan; — det var derom Trætten havde staaet temmelig varmt den Dag inde i Stuen mellem dem. Og saa, da dette var løst med, at Gutten skulde hede Conrad efter Kanoneren, kom Hovedslaget!

Digitized by Google

Som den, der havde faat sit frem, var hun nu blevet saa mild og snil, hun gik med Tvistens Gjenstand paa Armen, og hun var endnu vakkrere som Kone end som Pige; det var, som hun i alt passede mere til det og nu egentlig ret var i Ligevægt.

„Men Rejer!" sagde hun, idet hun kom elskværdig nær til ham, saa nær, at den lille udøbte Conrad kunde faa gribe ham efter Næsen, „naar tænker Du nu, vi kan flytte nordpaa? Husk paa de Smaa! Det maa ikke sættes ud, til vi faar Høsten paa os."

Hendes hemmelige Skræk var, at han atter skulde tage ud med den berygtede gamle, lække Saltdrager.

„Saa godt som jeg har tjent iaar, har jeg tænkt, det var rettest at holde ved endnu en Stund, saa flytter vi til næste Sommer."

„Du vil til Spanien igjen!" udbrød hun.

„Sommerdag, — fint Veir!"

„Fint Veir, det kommer Du altid hjem og siger, Rejer!"

„Ja hvad ellers, har Du kanske noget imod fint Veir?"

„Nei, men Rejer, engang maa dette dog slutte, — engang maa vi dog begynde paa at tage fat der nord, synes jeg."

„Du indser da, at jo mer Kapital jeg kan sætte i Sildefisket, desto bedre."

„Paa det Vis kan Du holde paa til Dommedag. Og saa vakkert Du har talt for mig om alt det, Du skulde gjøre der i Aafjorden, — og saa!" hun kastede Hovedet paa det spanske Vis, omtrent som hun vilde sige, at nu blæste hun af alt det Præk.

Hun begyndte at gaa henover Gulvet: — „Til Spanien igjen ... nu jeg tænkte, Du var færdig? Ikke troede jeg, Du holdt saa daarlig ved, Rejer!"

„Forstaar Du da ikke, at Penge er Penge, — at det er det Krudt, jeg skal skyde med."

„Nu har Du over elleve hundrede Daler, Rejer! — og Huset har vi Bud paa, saa at Du faar mindst

Digitized by Google

to hundrede tilovers udenfor det, der staar i det. Naa ja, vil Du bo her, saa er det en anden Ting; jeg ser det jo helst for de store Gutterne. Men saa lader vi Silden og alt det, Du har snakket om den, være for det, det er! ... Ja ja, saa blir vi boende her da. Og Du kommer hid hjem fra Sjøen saadan en fjorten Dages Tid to Gange om Aaret, det blir en Maaned akkurat om Aaret det; eller i tredive Aar tredive Maaneder. Saadan lever vi ialt sammen i vort hele Liv kanske to og et halvt Aar. Saa blir vi heller ikke saa let kjede af hinanden!" Hun gik hen og lagde Gutten i Vuggen; men den raske Maade og den harmfulde Mine sagde noksom, hvad hun syntes.

„Du faar tage det, som Du vil, Sara! men, hvad jeg har sagt, staar! ... Til næste Aar flytter vi."

„Hør, Rejer!" sagde hun langsomt og saa op paa ham fra Vuggen, som hun heldede sig over. „Jeg var istand til at lade Dig faa din Villie med Gutten og lade ham hede noget med Jan han ogsaa, naar vi bare kom til at tage fat nordpaa straks!"

„Nei, — det gaar ikke!"

„Du vil ikke?"

„Nei!"

Hun fløi op. „Saa Du vil ikke? — heller sænke Dig ned med Saltlasten paa Havsens Bund i det skammelig raadne Fartøi. Du siger altid fint Veir! men tror Du, jeg ikke har forhørt mig hos nogen anden end Dig? Du holder paa at sætte til hver Gang, har Tømmermanden sagt; ham faar Du ikke engang med mere. Vær saa god, gaa Du under! Jeg kan selv sørge for dem allesammen jeg, — for de to der med! Men jeg skal aldrig, — aldrig glemme Dig det, Rejer, at Du kunde bære over dit Sind at udsætte mig for saa stor Sorg uden Nødvendighed. Jeg hørte nok næst sidste Gang, hvordan det havde været i spanske Sjøen udenfor Brest i alle Braattene; der var godt Spørgsmaal baade om Liv og Penge dengang. Men saalænge det maatte til, saa

Digitized by Google

maatte det, tænkte jeg da. Hvad vilde Du sige, Rejer!" endte hun med lynende Øine, „om jeg og han der bare satte os i Vuggen og lagde ud til Spanien? ... Det er skammeligt! — jeg har aldrig lovet mig med Dig paa sligt."

„Tømmermanden er en livræd Hund, — glad kvit ham, den Sladdertæve! — forstaar sig ikke mere paa at dømme om en Lækage end paa at stoppe den. Det er derfor, jeg lader ham stryge fra mig, om Du vil vide Besked paa det ogsaa. Rent desperat er da ikke jeg heller; det er jo mig selv, som drukner — — og om saa uheldig skulde hænde i den Vei, som Du ikke har lovet at være med mig paa, som Du siger, saa sidder Du jo her med Penge til at faa Børnene frem for."

„Penge? ... Penge! jeg bryder mig ikke om Penge, jeg bryder mig om Dig jeg. For mig kan Du gaa, hvor Du vil i Verden, bare ikke tilbunds, siger jeg Dig! og det er det, Du gjør, af ren Pengegridskhed. Sild? — Aafjorden? Sig Maanen! bare jeg havde Dig fast der og slap den Angst. Men at gaa længere med den stygge Briggen! — Og saa, Rejer, husk paa, husk paa, alle de Liv, Du faar at svare for, foruden dit eget, om noget hændte, — otte Mand! Er det ret, er det forsvarligt for Gud og din Samvittighed?"

„Du koger over, ser jeg, og griber saa Gryden i hvad Hank Du bare finder. Først var det jo, at jeg holdt saa daarlig ved med det nordpaa, og nu ta'r Du paa Vei om Saltskuden! Hvad skal jeg holde mig til?"

Hun svarede ikke; blot gav sig til at vugge.

„Ser Du, Sara!" sagde han efter en Smule Betænkning, „Du skal faa Ret om Briggen. Jeg skal slutte op med Arcturus. Penge har jeg jo tjent, som Du siger. Men, hør nu," — han gik hen og lagde begge Hænderne paa hendes Skuldre, der hun sad, og saa hende i Øinene:

Digitized by Google

„Vi to skriver ikke hverandre X for U eller seks for sju nogen Gang, — lirker ikke med hverandre, Sara!"

Han gjorde en Sving hen paa Gulvet, vendte sig saa braat og sagde med en Røst, saa Gutten skvat op og skreg.

„Ikke kroget, — bent paa skal det være her i Huset!"

— Kapteinsposten paa Arcturus blev da opsagt, og Juni og næsten hele Juli Maaned gik hen med Ordning af Flytningen fra Stedet. Det var for Saras Vedkommende en hel Oprykkelse ud af alle hendes indvoksede gamle Forholde og viste sig ogsaa at være et vidtløftigere Arbeide, end nogen af dem havde tænkt.

Under alt dette levede de paa en Maade sine Hvedebrødsdage; thi saalænge havde Rejer aldrig før faat være hjemme i sin egen Stue, endda den nu stod paa Kant! Og det gjentog han med stigende Varme, at gifte sig og gaa i Langfart, det var den rene Selvmodsigelse.

Paa den anden Side var han aldeles ikke blind for, at der jo ogsaa kunde være Modsigelser hjemme. Han havde taget Tronen i den fuldblods Juhlske Tro, at en Ægtemand selvfølgelig var Selvhersker og Autokrat i Huset; men det viste sig, at Sara baade havde ment og holdt paa en endog betydelig indskrænket konstitutionel Forfatning. Hun drog den ene Kridtstreg efter den anden foran sin Ret og mod hans Myndighed, — blæste af ham iland.

Nu var det tillige saa uheldigt, at han maatte fire den ene Gang efter den anden; thi i alle de mange Spørgsmaal angaaende Flytningen, hvor gjøres af det, hvad sælges, hvad tages med? — var hun ubetinget den praktiske, og som den med Forholdene kjendte ogsaa den, der vidste Raad og Udvei. Han var ikke noget fint og smidigt Hoved for den Slags smaa Ting og fik ogsaa en stadig tiltagende Fornem-

Digitized by Google

melse af, hvor liden Respekt hans Kløgt paa den Kant indgjød. Han trak sig da ogsaa gjerne tilbage med noget, der skulde være et Argument med Storslæggen. Han vilde ikke der skulde holdes Auktion, — indsaa ikke, hvorfor ikke én eller anden paa Stedet kunde kjøbe alt det, de ikke vilde føre med sig, — indtil Sara en Dag ganske blidt men med en gjemt Harcelas i Øienkrogen svarede: „Skaf bare Manden, Du Rejer!"

Ja, skaf Manden! Rejer kunde havt Lyst til at kjøbe hele Skrabet selv, bare for at faa Ret.

Og saa var det Maden. Aldrig havde han tænkt sig andet end, at en Kaptein afgjorde, hvad han vilde have paa sit Bord.

„Kjære Rejer! Torsdagen er Flyndren billig, Lørdag er den dyr" ...

„Naa saa tar jeg den dyr."

„For idag, naar Du vil det saa" ...

„Hver Lørdag, siger jeg Dig, hver Lørdag i mit Liv!"

„Da faar Du hente Stewarten eller Kokken ombord for at styre med dit Kjøkken, for i mit blir det ikke; vort Husstel er for stort til at gaa uden Orden Ugen igjennem. Det indser Du nu ogsaa selv vel," lo hun; „men har Du Lyst paa Flyndre idag, saa" ...

„Hør, Sara! jeg har ikke Lyst paa Flyndre, men Lyst paa ikke at være nogen Flyndre selv i mit Hus."

„Og jeg siger Dig, jeg slaar en Streg foran Kjøkkendøren; jeg kuller Næsen din, sætter Du den ind der. Tænk, her er en Husholdning for seks Børn og saa en Pige, Du og jeg, det er ni ... Og saa Flyndre udenfor Fiskedagene! Men idag skal Du nu ha' den, det skal jeg være Kone for. Du skal ikke sige andet end, at Du faar Ret! Naar en Mand vil noget i sit Hus, saa vil han det jo," tilføiede hun indsmigrende.

Og vakker var hun, medens hun saadan snød ham for hans Ret.

Digitized by Google

Naar det saa faldt til, at han kastede Frakken og alene tog et helt Skab, en fuldpakket Komode eller den store, jernbeslagne Dragkiste og bar den ned af Trapperne, da stod det godt at læse i hendes Ansigt, at hun syntes, han var mægtig; og han var aldeles ikke ufølsom for hendes Beundring.

— „Men ét tror jeg alligevel, jeg har lært, Rejer!" spøgte hun efter et saadant Stor-Tag, „og det er, at en saa stærk Kar maa have Arbeide, skal det gaa. For det vilde blive brydsomt i Længden at have et tre Alens Mandfolk gaaende med alleslags nye Paafund og Opfindelser mellem Stolene og Bordene herhjemme og saa sætte sin Villie snart paa det og snart paa det. Det er som at slippe hele Nordenvinden ind bare for at støve Gulvet!"

Rejer lo. „Der skal Øvelse til at krydse inde i en Stue ogsaa, skjønner jeg, især for to Seilere, der hver er saa stive paa Kursen som Du og jeg, Sara!"

„Ja Du er forskrækkelig envis, Rejer, — det er ren Natur hos Dig!"

„Hm ... End jeg, som synes, Du er saa føielig."

„Du? — der lyver Du, det synes Du ikke!"

„Nei nei; men jeg skal lære mig til at synes det."

„Ja, er det ikke det, jeg siger, det er ud Du skal, rigtig i Basketag! — herhjemme blir Du bare udskjæmt."

— „af bare Føielighed fra din Side."

— — — En Dag indløb der et Brev til „Kaptein Juhl, førende Brig Arcturus". Det bar en Mængde Poststempler.

„Fra Lind!" udbrød Rejer, og Sara, der holdt paa at gaa ud af Stuen, stansede midt i sin Travlhed for at høre.

Golden Gate foran St. Francisco.

„Kjære Juhl!

Det er nu en god Stund, siden jeg hørte, at Du eksisterer som gift Mand, og jeg havde da ogsaa

Digitized by Google

tænkt paa at overhale Dig med et Brev i den Anledning. Men saa blev det ingenting af førend nu, ogsaa jeg har min Nyhed at fortælle Dig. Jeg haaber da, Du lever godt og vel, hvad enten dette Brev træffer Dig opover Ørene i Sild eller ombord paa Arcturus, som Du maa slippe saa snart, Du bare kan, det er mit Raad; den er ikke af Korketræ og er istand til at gjøre Ende paa sig saa ekspedit som en Møllesten der i spanske Havet.

Hvad mig angaar saa, — frisk Vind og sligt noget véd Du! Du kjender Rummelen. Rigtig vel gik det først, da jeg kom hidover og begyndte at regne Fragt i amerikanske Eagles. Har aldrig gjort det saa godt hverken i Pund, Lire eller Francs som her i det stille Ocean, især med Hvedefragter. Men „Sanningen att säga", som Gøteborgeren siger, er din Ven Lind hverken blevet rigere eller fattigere for det. Han retter sig altid efter Hyren og Kaplaken saa nøiagtig som et Barometer, — stor Fortjeneste stor Herremand i Land, og stor Herremand store Regninger, véd Du.

Ja saa faar jeg da rykke ud med Nyheden. Jeg antager, Du begynder at gjette den og forberede Dig behørigt paa noget i Smag med en rosenrød Billet og saa videre. Jo da, jeg har da virkelig gjort det store Skridt, gaat hen og fæstet mig en Brud jeg ogsaa."

Sara trak Læben op og kastede foragtelig paa Nakken; — han havde bredet sig med sine evige Følelser, da han friede til hende.

„Hvordan hun ser ud?" læste han videre. — „Rank og slank og med Hovedet saadan rask paa Skakke som et Fartøi, der krænger og duver ... med drivende hvidt i Halslinningen og Ærmet. Brystet stolt og modigt som et bugnende Store-Mersseil! — og dertil saa smal over Vristen og fin og gratiøs. Du skulde se hende i det rette Sigte paa skjøns over Hakkebrættet, — hun svinder som et Syn henover,

Digitized by Google

det stolteste, Du kan tænke Dig, om der ellers slaar et galant Sjømandshjerte i dit Bryst!"

„Aah!" — udstødte Sara — „den Slags Mandfolk, som blir bare Smør over hele Ansigtet, straks de ser et Fruentimmer! — de lægger sit Ord og sin Saligheds Ed i hver Havn. Det er ikke Mand det!"

„Han ikke Mand! Du skulde se den Kar i en sort Nat og overhændigt Veir!"

„Jeg vil nu heller se ham paa lyse Dagen som noget at lide paa."

Brevet fortsatte:

„Det er saa fin og stolt en Jomfru, og naar Vinden vifter hende om Kinderne, vilde selv Du bekjende, at den faldt med Ære, som faldt i hendes Garn, især da hun nu først og fremst ogsaa er et overmaade fordelagtigt Parti!"

„Synd i det stakkels Menneske, som har betroet sig til ham!" mente Sara.

Naa, naa ... videre!

... „Min Arm ligger om hendes Liv, min Ven! fast og ubrødelig, saalænge Kaptein Lind pløier Bølgen" ...

„Pyt!" sagde Sara haanligt, „den Vise har han sunget saa mangesteds alt."

... „og vil Du vide hendes Navn, — det er som Musik, hvergang jeg hører nogen praier det, — saa" ...

Men nu blev det formeget for Rejer. Han slængte Brevet: „Naturligvis saadan en Rullia—a—ha!" — sang han forarget henover Gulvet, „fra et eller andet Sangerhul, som har løbet af med ham ... Rullia—a—ha!" gjentog han brølende med en Bas, der af bare Forargelse drev sig op i Fistel, og tog saa Brevet op igjen:

... „saa er det — „Albatros", Fuldrigger, tre hundrede og femti Kommercelæster velmaalte, ny, af bedste Materiale, Undermasterne rød Pitchpine, kjøbt for Arendalsk Regning, en og tyve Mand, hvoriblandt

Digitized by Google

Baadsmand, Gøteborgeren, Tømmermand og Stewarten fra Alert, samt det bedste, — Jens Emanuel Lind som Kaptein! Ja der har Du min Kjærlighedshistorie! Til andenslags Giftermaal tror jeg oprigtig talt ikke, jeg har Natur" ...

„Nei, nei, der siger han, som det er!" mente Sara.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Ens Død en andens Brød! — og et Hus rykker ikke op fra et Sted, uden at der fra Mørkloftskrogene og ellers opdynger sig en Skat af halvbrugte, halvslidte, usælgelige Ting, der kan have sin baade Nytte og Salgsværdi, naar de kommer i de rette Hænder, og som ogsaa finder sine ivrige Efterstræbere.

Det var her, paa dette vistnok ikke væsentlige Punkt, at Rejer befæstede sig og med hele sin urokkelige Kraft satte sin Villie igjennem.

Walla skulde arve! — hun og ingen anden af de mangfoldige Ansøgere i Skikkelse af Skurekoner, Hjælpekoner og alle Slags Koner nedover i Stuerne. Det var kun med Nød og neppe, at Sara fik slaa Kridtstregen om Barnetøiet, som hun „rigtignok vilde faa give til dem, som kunde trænge det ... Madam Wahl ialfald kunde ikke have Brug for den Slags!" — lød det spydigt.

— Sagerne var indladede paa Fragtejagten, hvormed de skulde gaa vestover, og alt paa bedste Maade ordnet lige til det vanskelige Spørgsmaal om, hvorledes Sara med de to smaa og fire store rettelig skulde indstuves; og her paa Sjøen havde hun pludselig i ét og alt givet sig for Rejers Visdom; hun var blevet saa from som et Lam og saa føielig, at han kunde vikle hende om Haanden.

De skulde gaa ud af Frederiksværnsgabet om Natten, nyttende den gode Vind, uagtet den kom med Regn. Rejer tog sig nu om Aftenen en Tur op til Madam Wahl for høitidelig at indsætte hende til Arving af alt, hvad hun maatte finde i Huset efter dem.

Digitized by Google

Ganske blind havde han hellerikke været for hendes brune Kaabe. Han havde flere Gange set den i Nærheden af Kanonerens Hus, og det var kanske endog saa gjort for, at han skulde huske paa hende og ikke glemme hendes Interesser; men saa havde hun vel lidt ond Samvittighed for sin Mund om Sara og en Følelse af, at Vinden ikke vilde falde ind i den gunstige Side af Kaaben fra den Kant, hvorfor hun ligesom kun havde gaat for Bidevind oppe i Gaden til hans Observation.

Dette var ialfald Rejers Gisninger, og bestyrket fik han det jo ved hendes Udbrud, da han nu indfandt sig oppe hos hende:

„Vidste jeg ikke, De kom, Kaptein!" lød det overrasket. „Aa nei, De glemmer nok ikke en gammel, skrøbelig og fattig Kone, som har kjendt Dem i Nødens Dage."

„Kommer for at sige Farvel, Madam Wahl!"

„Aa, saa da! — aa, nei da!" ...

„Jeg skal hilse fra Sara."

„Tusend Tak."

„De har altid været hendes Yndling, — og De paa Deres Side har nu ogsaa stadig havt saadant godt Øie til hende, véd De; De har jo talt med mig om hende saa mangen Gang" ...

„Styrke min syndige Sjæl! ikke for andet end det, jeg har sagt, saa kunde hun gjerne ta' paa sig og gaa ind i Himmerige med engang, — alt det, hun har staat for, saa ung hun er. Og som de har lagt ondt for hende og kaldt hende baade hovmodig og stolt paa det, og saa opnaaede hun alligevel en dygtig Kaptein lige for deres Næse!"

„Ja, ser De, Madam Wahl! derfor har hun ogsaa tænkt paa Dem igjen under Flytningen og ment, at hvad der saadan kan ligge efter, skal ingen anden arve end gamle Walla."

Walla fo'r hastig op og neiede den ene Gang efter den anden. „Sig Madam Juhl, at jeg er om at

Digitized by Google

synke i Jorden, — lukt i Jorden! og den gamle Madam Wahl nok skal huske hende, naar hun sidder paa Hjørnet om Dagen over Kurvene, med det, hun kan gjøre til Guds Velsignelse paa Reisen og ellers i alle Maader i Livet! ... Aa nei da, saa hun huskede paa en fattig Kone. Altsam—men, sa' De?" spurgte hun pludselig.

„Det ligger alt stuvet hen i Kjøkkenet til Dem. Hos Torgersens faar De Nøglen, og der véd de Besked paa det."

Walla begyndte igjen at vride og bære sig i stærke Udbrud under sine Følelser af Taknemmelighed.

„Sæt Dem nu ned igjen, Madam Wahl! Se her har De jo mistet den ene Papirlap efter den anden," sagde Rejer og plukkede op nogle Stumper med Blyantstreger og Mærker paa.

„Eia mei da, — det er Regnskaben! Jeg sad netop med den, Hr. Kaptein, saa mister én det ene og saa det andet, ud af Ho'det! Tankerne blir saa korte, skal jeg sige Dem, naar én blir gammel. Nu var det denne Anders paa Sjømilitæren. Han sagde, han skyldte bare for syv Peberkager, og saa — hisch for Ungdom i disse Tider!"

Stakkars gamle Walla! tænkte han, da han gik nedover, strengt Veir gjør krogede Trær! Hun bøier og smyger og krøger sig for at hænge ved Livet.

XV.

SILDEKONGEN.

I de Aar, Rejer havde været borte fra Aafjorden, havde der vistnok fra Forholdene udenfor faldt adskillige Solstreif indover hans Fædrenebygd; men

Digitized by Google

nogen synderlig tændende Magt havde de ikke havt; her var for vaadt og skimlet Knusk til at tage Fyr.

Og egentlig var i al denne Tid hin Juhlebaadens eventyrlige Udfart paa Sildefisket den eneste Begivenhed, der havde sat videre Bølger i Sindene, om det end tilslut viste sig, at ogsaa det blot blev en død Dønning i Trægheden. Den havde kun afsat en og anden Grubler paa Gaardene nede ved Fjordkanten samt en vis dunkel Følelse over hele Bygden af, at Verden og Livet kanske dog andetsteds kunde være lettere og lysere at tage det op med, et Misnøie, som endte med, at flere drog til Amerika.

Saameget var ialfald udrettet i disse Aar, siden Rejer begyndte med sit Sjøbrug derinde, at man fra Stavanger og lige nord til Kinn vidste, at der gaves en Notebas, som hed Rejer Jansen Juhl, der saa omtrent kunde lugte Silden i Havet og gik paa som en Storhval. Altid fremme, altid paafærde, hensynsløs og uvorrent nyttende al Slags Veir og hver Chance, havde han vekslende tabt og vundet, vundet og tabt; men i det hele arbeidet sig fremover saa, at han nu, foruden to tre egne Notebrug med hver sine Baser i Spidsen, tillige drev paa Part i adskillige andre. I Fjordbygderne kaldtes han almindelig Sildekongen.

De forskjellige Sjøhuse, som efterhaanden havde reist sig henover paa Aafjordssanden, og mangt andet oppe i Bygden viste, at her blandt Folket alt var tjent mere end én rund Skilling paa Silden.

Sildekongen boede ikke paa Hammernæsset; der sad nu hans Søster, som var Enke; men nede i Hammervigen i et nyt Hus med blaa Tagsten og to store, vakkre Sjøboder foran. De stod nede i Stranden hver paa sin Side af den lange Brygge. Den ene indeholdt Garn og Noter, der hang ned som Vægge oppe fra Røstet, og i den anden, et Salteri, stod Baad op i Baad, — den mindre i den større, som Skaal sættes i Skaal.

Digitized by Google

Dernede herskede stor Travlhed. Folkene eftersaa og prøvede allehaande Varp, Drægger og Trosser, der skulde bruges nu paa Vinterfisket og bringes ned i de endnu kun halvt udrustede Baade, som laa i Række ved Bryggen. Et Par Gutter paa seksten og sytten Aar fulgte ivrig med paa Arbeidet. De hed, den ene Jan, den anden Jan Conrad, og deres Far, som idag gik utaalmodig som en Tyrk oppe i Stuen og havde kjørt alt, hvad der fandtes af Folk paa Gaarden, i Vinden, — hans Navn gjetter Læseren.

Under Jul, mod Tiden før Sildefisket, gik han rent Bersærkergang; ekserserede med Folkeleie og Baade og Eftersyn og Ekspresser, gjerne syv otte Mil ud til Havkanten, efter Tidender for at have dem fra første Haand og ferske.

Det var en saadan Tidende, som idag havde sat ham og med ham hele Gaarden paa Kant. Der skulde lægges ud! Notebaser og Besætninger budsendes, Proviant gjøres færdig ... tusinde Ting! Og Ordrene lød barske og hastige ud til Fuldmægtige og Folk. Bruget var stort.

Med Uldskjærfet løst om Halsen, opknappet Pjekkert og Hænderne paa Ryggen, drev han frem og tilbage i Stuen. Gangen var slængende, den høie Figur lidt bagoverkastet, og i det skarpe, stærkt markerede Ansigt laa idag af Iveren en Rødme omtrent som af et Ørefigen paa hver Kind.

Det var to høist forskjellige Figurer, som krydsede Gulvet derinde i Stuen, vel vogtende sig før at rage i hinanden. Hans Hustru lod sig ikke saa let rokke fra sine Koncepter; — hun havde set mangt saadant stormpludseligt Opbrud før og gik nu der bred og solid og fast paa Foden uden at lade sig forstyrre i sin huslige Gjerning.

„Kjære Rejer, — om Du venter, til Julen er over, er jeg vis paa, Du endda er blandt de allerførste. Ekspressen hørte jo intet til Sild!"

Digitized by Google

„Hørt om Silden? ... hørt om Silden; har jeg hørt sligt! Da roede nok alle andre ogsaa ud! Nei, ser Du, men det, han sagde, lugtede af Sild, det skjønner jeg det!"

„Aa Du lugter altid Sild, Rejer! Lad nu Folkene faa Julehelgen i Fred; andet passer lidet for Aafjordingen, véd Du."

„Passer lidet for Aafjordingen? Nei, men at lade Guds Gaver gaa i Havet uden at estimere dem saameget som at række Haanden ud og tage imod dem, det passer for Aafjordingen, det. Ture Jul først ja, og saa, naar de er færdige med Øltønden, saa er det deres magelige Tid, det passer for dem det! Men nu kommer tilfældigvis Silden først og venter slet ikke. Jo, jeg skal lære dem jeg! Jeg skal bænke dem, om de gjør sig mere krogede, end de alt er. De skal faa kjende Slæggen paa Spigeren!"

„Naa ja, Du raa'r selv, Rejer! og fra min Side er Provianten færdig. I har bare at tage imod."

„Færdig, — alt?" han saa lidt forbløffet og næsten tvilende paa hende.

„Aa, saameget har jeg nu skjønnet paa Dig i disse Dage, at Du vilde ud tilhavs, enten Ekspressen sa' saa eller saa."

Inderlig fornøiet dreiede han sig rundt paa Hælen og gned sig i Hænderne:

„Det var prægtigt, Sara! ... prægtigt! siger jeg Dig, — mindst tre Dage sparet. Det er Husmor for sig sjøl det! Du kunde været Bas ude paa Fiske, om det havde krævets. Prægtig, — prægtig!"

„Ja, nu har jeg og alle Kjærringerne baget og brygget og stelt for Dig og ladet hele Julestasen herhjemme staa til, og saa er Du fornøiet."

„Ja vel, fornøiet!"

„Men ser Du, Rejer! nu skal Du ogsaa lyde mig i ét."

„Naa da?"

Digitized by Google

„Jeg vil ikke ha' Jan Conrad med paa Fiske iaar, som Du har snakket om."

„Saa? — netop han skal med!"

„Husk, til næste Aar blir han først de sytten; Gutten har vokset sig næsten tre Alen lang og er ikke stærk."

„Aa han er stærk nok, en ren Plug, naar han bare ikke faar drive herhjemme og skjæmmes bort."

„Jeg trænger ham vel til Hjælp med Bestyret; her er nok at gjøre, véd Du!"

„Jan Conrad — skal — med," udtalte Rejer med langsom Vægt. „Jeg forlanger ikke strengt Arbeide af ham; men med skal han! Han maa begynde at se og lære, saa der ikke kommer en saadan Grønskolling ud herfra, om noget skulde times mig, som jeg selv var."

Sara gik hen til ham, lagde Haanden paa hans Skulder og strøg ham over Kinden:

„Du skal gi' mig Gutten endnu dette Aar, Rejer! Til næste kan Du tage ham."

„Vidste jeg det ikke? vidste jeg det ikke, — vidste jeg det ikke! Altid har Du noget under, altid er det Kjøb og Salg med Dig, Sara! Jeg tror, Du er nærig lige indtil Hjerteroden! Saa det var derfor, Du lagde saa glatte Ruller under Baaden for mig? jeg skulde betale det, — naturligvis!"

„Snak, som Du vil, Rejer; men denne Gang raader jeg! Jeg har hørt ham sidde alene paa Guttekammeret og sukke mange Gange. Jan Conrad er svag, siger jeg Dig."

„Saa han er blevet saa gebrækkelig med ét! ... Pas bare Du paa, at han faar godt og varmt paa sig, — for m e d skal han!"

„Dette mener Du ikke, Rejer! Naar jeg staar og beder Dig som nu, jeg er jo Guttens Mor!" hun sagde det med dirrende Stemme.

Digitized by Google

„Ja, jeg er hans Far!" han drev hastig frem og tilbage paa Gulvet.

Sara rynkede Brynene skarpt. En skjødesløs Straale af hendes svære Haar havde forskudt sig lidt fremover Kinden; det stod ikke til at nægte, at der var Magt i Madamen.

Han stansede et Par Gange foran hende, men dreiede af igjen.

„Hvad plirer Du saa med Øienkrogen for?" udbrød hun endelig utaalmodig.

„Det undrer mig, at jeg, som bare er Guttens Far, skal se bedre end Du, som ...; men hm, — det har vel sin Grund." Han svingede bortover igjen med et lunt Smil og med Armene i Sidelommerne.

„Hvad mener Du?"

„Jeg siger bare, det har vel sin Grund. Hver slutter bedst fra sit Blod. Ser Du, Sara! Gutten har ikke forvokset sig, er ikke hverken for klæk eller syg og alt det, Du vil have det til; men han er forlibt, siger jeg Dig! He, he, jeg skulde vel kjende saadanne Karer! han har holdt paa med de Narrestreger nu i hele Høst. Det eneste Raad for det er bare arbeid, arbeid, arbeid! Og derfor skal han ud. Han har naturligvis bedt Dig tyndt som en Toskilling om at faa slippe?"

„Men Rejer, hvor vil Du hen med dette?"

„Hans Lyst staar naturligvis bare til at være hjemme i Julen og træffe hende, Lærerinden, den nye Frøken hos Præstens, i alle de Lag, han bare kan naa til. Tror Du, det er for ingenting, at Jan Conrad absolut har villet hen til alle de Kirker, der findes i Præstegjeldet, om Søndagene? Du har kanske troet, han var vakt, — hvad?"

„Og Du skulde havt dine Øine ude paa alt det, Du! ... hende, — den lange, ulænkelige, fregnede?"

„Man kan bli forlibt i mindre end det, Konen min!"

Digitized by Google

— Hun trommede i Vinduskarmen ... „men kjære Rejer, Gutten er seksten Aar!"

„Ja, ser Du, Sara! Saadanne Forlibelser er nu noget, som Unggutter lidet kan gjøre for, — ialfald ikke de i min Slægt!"

„Saa—aa? — Du fører en deilig Tale!"

„Jeg taler bare af mit eget Liv jeg."

„Og det bekjender Du saadan frisk væk."

„Javel! Der er hundrede, man kan blive forelsket i; men Alvor af Legen blir det bare med én. Og nu gjælder det for Jan Conrad, ser Du, jeg kjender det saa vel, — især for Jan Conrad mere end for Jan, han ligner Dig! — at han ikke falder op i det første det bedste Skjørt; han maa faa saavidt Alder paa sig, at han ialfald har Øine i Hodet, — Glimt af Vet! — Naa? — mener Du nu ikke som jeg, at vi skal lade ham ro den Riden af sig, eller vil Du kanske ha' hende til Svigerdatter?"

„Ikke troede jeg, Du skjønnede Dig saa stort paa Fruentimmersager, Rejer!"

„Jeg har aldrig sagt, jeg har skjønnet mig paa dem jeg; men vel, at jeg er sluppet saare vel fra dem," han strøg Haaret tilside fra hendes Kind og lo, „endda Du som oftest river som hede Brændnelden! — og gjerne vil jeg ogsaa holde min Haand over Jan Conrad!"

Utaalmodigheden tog ham igjen, og han drev hen til Vinduet: — „Se der ... se der ... se bare! der gaar han, som skulde give Besked, endnu og drager Bagbenene efter sig oppe i Bakken som en Gamp. Den, som havde en lang Stok at friske paa ham med! Jeg skulde været hos Smed-Lars og tilbage igjen nu to Gange."

— — Anden Dagen derefter var der paa Formiddagsleite en stor Tummel nede paa Bryggen. Husets Folk, Børn og Tyende fo'r frem og tilbage, og fra Nabogaardene havde Tilskuere samlet sig.

Digitized by Google

Det var et Notelag paa tyve, tredive Mand, som skulde afsted.

Notebaaden laa alt med Letfæringen efter sig og den store Dræg ophuket i Stevnen paa sine fire Par Aarer færdig til at ro af. Et og andet vaadt Snefnug faldt i den graa, stille Vinterdag let som et Fugledun ned paa de brune, barkede Master i Stornoten, der laa opgreiet i Rummet i høi Sætning, klar til at gaa over Rullen. Længere inde holdt Spilbaaden med Mellemnoten endnu paa at løse Landefæstet, medens Kaggebaaden med Lillenoten alt var skudt udpaa et Stykke.

Paa Agtertoften i den store Notebaad sad Rejer i Sydvest ved Styrvollen; hans Ansigt var for første Gang i disse brændende travle Dage igjen opklaret og talte om, at han nu befandt sig i sit Es, der han sad. Hans Hustru stod nede i Bryggetrappen og lod til Farvel deres mindste fire Aars gamle Datter langes henover Tofterne til ham af de skindklædte Rorskarer.

Og nu satte de af.

Baadene gled under Aarerne rask udover Vaagen, som laa i mat Blyglans, medens Rejers Hustru med en Klynge Gutter og Piger, den mindste holdende hende ved Haanden og Skjørtet, stod ved Bryggegelænderet og saa efter dem. De forsvandt bag Næsset; men hun stod der endnu, saalænge hun i den stille Vinterdag kunde høre Lyden af Roningen i Hamlebaandene.

Den Kone var nu blevet noget for Bygden! Den Feil, at hun ikke var født der og ikke havde staat med Brudekronen paa i Aafjordskirken, havde hun fuldelig oprettet ved — foruden de to Janer, hun kom med, at kunne fremvise syv Sønner og Døttre, rette Aafjordinger allesammen, Børnebørn af gamle Jan Juhl, og ellers rettelig født og døbt der i Bygden. Staut og gjæv var hun, „rigtig saa det var Synd, at ikke gamle Madam Juhl fik se hende!" ...

Digitized by Google

— I Sjøbruget ekserserede Rejer Aafjordingen med voldsom Hensynsløshed mod alle tilvænnede Sæder og Skikke. God Kost, faa Maaltider og „skrup Dig!" var hans Hovedsætninger, der forholdt sig til det gamle, de havde i Blodet, det seige, træge Tempo og de otte Maaltider om Dagen, omtrent saa stik imod som Nordenvinden til Søndenveiret.

Og at her var Eksersering, det fik de da ogsaa føle nu denne Gang, mens de laa i Juledagene ude i Havskjærene ved Teistholmene.

Ro og færdes uafladelig, — ligge der firti femti Mand, begge hans Notelag, udover alle Holmene og kige efter Silden, det var deilig Helg!

Men Julen var nu Jul! mente Aafjordingerne, og Rejer saa dem slænge ravende omkring paa Skjærene den ene Gang efter den anden.

Selv gik han deroppe paa Holmen som en utaalmodig Brand og slog sig paa Laaret med Kikkerten og snusede mod Graaveiret med den store, vilde Næsen, omtrent som han mente, Silden var i Luften.

Stor Fred gav han dem ikke. Saa Ekspresser, saa ud at søge med Vandkikkert og Lod baade her og der ...

„Der er ikke Sildeskjæl uden Sild!" brummede han, da han sidste Gang lod sig ro afsted med Letbaaden. Da havde han sendt det ene Notelag den ene Vei, det andet den anden, og selv fo'r han den tredie for at forfare. Det eneste, som var sporet saa langt nord ved Værene endnu, var to tre Hvaler og noget Sei.

Da Rejer om Kvælden vendte tilbage, hørte han Hyl og Skraal og fuld Jubileren oppe i Logisboden og rundt om den. Aafjordingen turede og holdt Jul, og Fuselen stinkede paa lang Vei.

Han stak Hodet braat ind af Døren:

„I Baadene, Karer! — det tør hænde, vi finder Sild østover ved Skjærene." „Og ialfald skal jeg

Digitized by Google

spæde lidt Sjøvand i Brændevinet jert!" mumlede han for sig selv.

Det var ikke netop med lystige Miner, Aafjordingen samlede sig nedover i Mørket efter Aarerne; de kjendte det i Hjertet som et helt Helgebrud. Men roet blev der! — roet og roet den udslagne Nat med Rejer foran i Letbaaden. Da de saa vendte paa Morgenkvisten, lød det lunt:

— „Dette kan gaa for Juledansen, baade Halling og Springer!" De havde roet til Straffedom.

Trætte og udasede kom de saa ind til Teistholmene, og der fik Rejer igjen en Afkjøling i sit Blod, og Aafjordingen til en Forandring Opreisning. Der havde gaat en Sildeindsig tvert imellem Holmene saa tæt, at „den havde gaat tør", og at der laa Sild paa begge Sider oppe i Stenene. Jan Conrad havde med en Notestump stængt tredive Tønder; men Nabolagene paa Indsiden sat Stæng paa Stæng, det ene større end det andet.

Der kom som et Raseri paa Baserne; men Rejer gik stille op paa Holmen og betragtede de andres Fangst.

„Man faar tage Verden humoristisk!" smaahumrede han.

Ved Middagsleite slog han imidlertid med ét Kikkerten sammen. Der gik Fugl og Hval indover Fjorden ...

„Gaa paa igjen, Gutter! ... Efter Silden!" lød det, og nu lagdes der ud, som der ikke skulde være rørt ved Aarerne den Nat.

Ordet var elektrisk. Not blev sat ... sprængt af Hval! ... en ny sat i en ny Vaag.

Atter under et nyt Indsig en Mængde Notelag paa engang liggende og vogtende ved et Sund. Her dirrer alt i høieste Lidenskab, — et Minut eller to for sent, og Chancen er tabt. Notebaserne kommanderer, medens Underbaserne ligger i Letbaade

Digitized by Google

udover og undersøger Sildeindsiget med Vandkikkert og Lod.

I Agterskotten paa en af Færingerne staar en høi Mand i Sydvest, hvis Færd alle vogter paa. Manden stikker Haanden rolig i Lommen og tager en Skraa, — det aftalte hemmelige Tegn, — og ud gaar Juhlenoten over Rullen, medens Sildesiget suser og skvalper helt op i Vandskorpen ... Spilbaaden med Varpet ind til Stranden ... Smaabaadene haler i Kavlebaadene, efter som de flyder op udover. Men i Sjøen stikker nu ogsaa samtidig fjorten femten andre Stornoter, Aarer knækkes, en Baad roes i Suset tvertover ved Hamlebaandet, et Par Mand falder i Sjøen og faar krabbe sig op igjen, ingen ænser det ... Noter sættes paa kryds og tvers, her kappes paa Livet om Værdier af Tusinder.

— Men ude i Marts, naar det sidste Stæng var bjerget og Silden vel afhandlet, fløi den samme andelette Færing, som saa mangen Gang havde roet og seilet sig fuld i den svære Sjø paa Fisket, indover Fjorden med de to stærkeste Karer ved Aarerne og Rejer Juhl selv andøvende til med den ene Haand og Styrvollen i den anden. Nu længtede han hjem, og saa gik det indover, saa Fossen stod.

Han kom altid to tre Dage tidligere, end Notefolkene, og i de tre Dage, til han igjen maatte tage fat, var der stærk Sol i Huset.

Han mente altid at komme uventet; men de kjendte ham og holdt forsvarligt Udkig, saa han havde baade Sara og Børneflokken myldrende om sig paa Bryggen. Men da fik hun ogsaa kjende Bjørnelabben. Hans Hilsen var gjerne at halv løfte, halv svinge hendes solide Skikkelse rundt paa Bryggen i en Glædens Ubændighed. — „Lige vakker! ... lige spansk! ... det er Kone det!"

„Og hvordan er det gaat?" spurgte hun, da de gik opover.

„Brav med mit, men usselt med dem, jeg har

Digitized by Google

havt Part med. Altid for sent! ... altid den ene bare i Kjølvandet paa den anden akkurat som Silden! det er Aafjordings Vis det. De kræker og kryber omkring saa seige som Padder, naar de ingen har over sig."

„Har Du tabt meget paa dem, Rejer?"

„Aa for det saa, — jeg har nu altid gaat frem to tre tusinder alligevel."

Og ind svandt Flokken af Gadedøren til det store Hus, over hvis blaa Tagstene og Vinduer Martssolen blinkede med sit egne stikkende Vaarlys.

Inde i Stuen havde hans sædvanlige Kunststykke, at vandre omkring med fem seks af Børnene paa engang løftet op paa Arme, Hals, Skuldre og Ryg, nydt sin fulde Paaskjønnelse, og de var dernæst prøvet med Maalstregene paa Dørkarnissen, — Hoved efter Hoved spraglende i alle Haarfarver fra de lyse efter Moderen til Rejers stride rødbrune.

Nu sad han hyggelig bænket i Sofaen, medens Sara, ivrig og opstemt, satte ham ind i alt, hvad der var passeret, siden han reiste.

... „Og nu kan Inger helt til det ny Testamente i Bibelhistorien ... og Theodor Norge, Sverige og Danmark i Geografien til Dig."

„Javel, javel!"

„Og saa skal Du høre, hvad jeg har tænkt med Haven, — vide den ud til det firedobbelte mindst! Jeg vil lægge mig paa Moreller og Kirsebær, kanske Æbler med, — det skal blive mit Brug."

„Vel, Sara, — gaa bare paa med det! Sæt Folk i Drift! naar jeg tænker paa alle disse Stakkarne heromkring, — det er jo igrunden mig, som har faat dem ud i dette med Silden! Og naar det saa gaar galt, er det ligesom det er mig, som har at svare for det ogsaa. Skjønt jeg nok tør sige," fo'r han op, „at jeg har gjort mit bedste for at bænke dem. Skulde de have Baade efter deres Natur, blev det med kroget Kjøl, kroget Stevn, krumt Ror og

Digitized by Google

vri'd Mast og Seilet i Nakken! — skakro'de og sent sigende. Det er den gamle Landkrabben i dem, som vil gaa slig paa skjøns og veñte, til alt kommer dem lige i Næven, istedetfor at ryge bent paa. Men véd Du, hvad jeg nu pønser paa, Sara? Kjøbe smaa Skoglapper og bygge Jægter af Virket til Salg; — det kunde lønne sig!"

„Og saa kunde Du ogsaa faa nok at gjøre om Sommeren, Rejer, for da véd Du, Du kan bli' besværlig!" — lo hun.

„Ja vel! — men Humlen ved det var nu, at Aafjordingen kanske kunde drives bedre over i Sjøbruget, for de behøver sin rummelige Tid, de Karer."

Det varme beundrende Blik, der opfangede Idéen, viste, at hun var den Kone, som forstod ham.

XVI.

GAA PAA!

Et halvt Snes Aar videre udover Livet! ... Hammernæsfuruen, der havde staat saamangen Kuling og set saamange af Juhleslægten komme og gaa, havde mistet den ene vældige Gren. Den stod nu deroppe paa Haugen med en Revne og et svart ædende Hul oppe i Stammen — den ene Arm udstrakt saa vreden, knudret og trodsig som nogensinde! — og saa ned paa de blanke blaa Tagsten i Hammernæsvigen. Der var alt i Vækst, Liv og Rørelse om end lídt ensomt nu, Mandfolkene igjen i Vintertiden laa ude paa Sildefisket.

I Bakken laa der paa kryds og tvers Spor af Ski og Kjelker, store Fødder og smaa Fødder fra Gutternes og Smaapigernes daglige Ærinder og Be-

Digitized by Google

søg dernedefra op til Tante Ottilie, der sad paa Hammernæsset og „slet ikke brød sig om, at det spøgte i Bygningen."

Ude i Teistholmene var Sjøboden vokset op til et helt lidet Salteri med Platting foran. Rejer Juhl havde lagt mange Penge ned der, men ogsaa trukket mangen god Skilling ud af det.

Og nu — midt i Vinteren, Tirsdagen den 18de Februar, laa han derude i et forfærdeligt Veir. Vinden rev med Stormstød paa Stormstød i Sjøboden, medens han gik derinde, og nedenfor i den lille knappe Havn laa hans Jagtefartøi for to Ankere og Varp og sled sig og duvede, saa at Sprøiten stod over Bougen.

Han gik i Sjøstøvlerne frem og tilbage paa Gulvet i den graatykke Morgenstund, medens endel Sjøkarer stod klinte op ved de halvmørke Vægge og ventede paa Besked. Han vandrede med Hænderne paa Ryggen, og de saa, at det bryggede stærkt i ham. Det furede, skarpe Ansigt med de graasprængte Skjæggetotter var sammenknebet ved Munden og haardt som Ben.

Han kræmtede og kræmtede ...

„Jagten staar sig!" bemærkede hans Søn Jan.

Rejer Juhl svarede ikke, gik blot frem og tilbage.

„Naa Anders!" — udbrød han, da denne kom ind. Det var hans bedste Notebas, „Gammelbasen", som havde været paa Udkig oppe paa Holmen, „mener Du, han gaar mere om paa syd?"

„Bent sydvest næsten! Det skal søge for Stængerne dernord. Tre Notekast lige foran Havsjøen, — den sparer ikke den! Det er mange tusinder Tønder Sild det, som ryger ... kan bli' en tung Dag for Aafjordingen! Der maatte nok baade Trosser og Varp til, skulde det holde."

„Mest kniber det jo for Martin Sørhagens store Stæng," yttrede én.

Digitized by Google

Stormen tog paany i Røstet.

„Det er godt, vi bare har Part i det ene, Far!"

Rejer vendte sig braat: — „Godt! ... godt!" — opprippede han. Han gik hen til den aabne Dør og saa ud. „Veiret er nu ikke værre, end at med nogle gode Karer, saa seilede vi didop med Trosser og sligt, — vi har Dagen for os!"

Ingen svarede.

Rejer vendte dem bidsk Ryggen. „Hm! Hm!" ...

Veiret rev igjen oppe under Tagspærrene. Atter keg han ud; — det røg over Holmen ...

„Al den Sild spildt ud i Havet igjen ... jeg mener, vi gaar paa jeg!" udbrød han afgjørende. „Det var Skam, om vi skulde ligge her med al fornøden Redskab og saa lade den store Velsignelse for Bygden gaa ud i Sjøen igjen. Naa Anders?"

Anders var villig.

„Jeg gaar med Dig, Far!" sagde Jan.

„Du blir her!" var det korte Svar.

To andre bød sig til, og Folkene begyndte straks at gjøre alt klart.

Jan gik i Uro nede ved Fjæren og vovede et Par Ymt til Faderen om, at det kunde komme til at knibe stygt for Havn der nord ved Landet.

Det kostede adskillig Anstrengelse at faa Touge, Trosser og Notevarp ombordbragte i Dragsuget.

„Idag v i l jeg gaa med Dig, Far!"

Han var alt ifærd med at sætte Foden ind paa Baadripen, da hans Far, som stod paa Toften, pludselig vendte sig om og gav sin seks, syv og tyveaarige gifte Søn et Nakkedrag, som uventet drev ham indover den glatte Tang mellem Fjærestenene.

Idetsamme satte de af — — og med Rejer selv og tre Mand ombord lænsede Jagten snart med Søndenveiret i Ryggen opover gjennem Rok og Sprøit. De fik vasket sig!

Men ved Middagstide naaede de ogsaa op til Stængene, og det viste sig at være aldeles paa høie

Digitized by Google

Tid. Især stod det store yderste farlig udsat, og det gjaldt i Jagtens vanskelige Stilling midt under Sjøgangen at faa sat an allehaande smekkre Trosser og Varp. Vandtønder forvandledes til Kagge for at holde Noten bedre flot, og det lille Reserveanker udleveredes, da Noten holdt paa at slide sig ud for sine Drægge.

Her spilledes om store Værdier; men alt syntes dog nu nogenlunde sikkret; — kun laa Rejers Jagt der havneløs til Natten og maatte i Skumringen igjen staa udover for at søge under Øerne paa den anden Side af Fjordgabet.

Hvordan Stormen stedse øgede, og hvilket Hav der var udenfor, det gik Jan ængstelig og dømte om henne i Teistholmene om Natten, indtil Veiret tog til, saa at Taghellerne begyndte at ryge af, og de fik nok at bestille med at forsikkre Boden med Trosser. Hans Haab var jo, at Faderen skulde faat smidt sig ind i et eller andet Sund og taget Landefæste. Hans Hjertesmening var, at han havde en uvittig Far, som der maatte Kapsun paa en anden Gang.

Men udenfor i Havet laa Rejer Juhl med sin Jagt for saa store Stumper Seil, han blot kunde føre, og pressede Sjøen, saa Spanterne knagede og Stevntræet dirrede! Vinden var gaaet vestligere, saa at han havde maattet søge rum Sjø for Natten. Fyret havde de hele Tiden nede i Læ; men saa det, gjorde de kun, naar de laa høiere end midt i Sjøerne ...

„Her er alvorlig Vask, Karer! ... for den, som ikke er vant til at seile med Jagt," sagde han, da de ud paa Natten havde taget en forfærdelig Bræksjø, — „men saa har vi godt Lys i Stagen der inde ved Land ... did vil vi ikke for god Betaling nu."

Men did viste det sig snart, at de maatte.

Det blev mere end Storm, og Vinden sprang helt til vest, — bén paalands Vind og Hav! Her

Digitized by Google

var ingen Raad for, og i hvidt Hav og sorte Natten bar det saa indover ...

„Det er bare lige lukt paa Fyret det, Gutter!" sagde han tørt. „Han kjendes saa blid nu, vi har ham efter os. For den Rakker véd, hvad vi har foran os," — tilføiede han mumlende for sig selv med et Nik mod Kysten.

... „Forresten, Du Anders!" — yttrede han med en vis Lunhed til Gamlebasen, som stod surret ved Siden af ham ved Rorstangen, — „Vestenveiret hjalp godt paa Aafjordingens Notestæng ... de klarer sig nu fint!"

„Ja—a, ... de klarer sig!" — mente Anders med en egen Betoning.

Sort Nat, et Himmelhav, Sjørøg og Hvin om Ørene og foran — som en opdukkende dunkel, angstfuld Anelse, — Randen af noget gliset, hvidtandet, kantet, mørkt ...

„Ser bedre ud paaskjøns, — lidt Vask til eller fra gjør ikke noget nu!" Og med ændret Kurs stod de videre indover, af og til fulgt af et skyvende Braat henad Dækket.

Nærmere og nærmere kom det sorte, glisende ... takkede! Det var Døden, som grinede mod dem ...

Hver Braat, der glimtede inde i Mørket, stak med Rædsel i Hjertet ...

„Skal det gaa frem for Vorherre inat, saa er det godt, jeg har saa lidet for egen Regning i Stængene!" yttrede Rejer til Gamlebasen.

— Som det begyndte at se ud nu, blev hver tavs for sig.

Tankerne gik tunge og blege i Rejer. Det var en uventet Stans paa et stærkt Liv! ... Fuldskurendes Karer til at tage det op efter mig, baade Jan og Jan Conrad! ... Og Sara, — skal hun ikke møde mig mere paa Bryggen? ... Det blir tidligere Slut, end jeg lystede! — det var som en Brudedans for mig,

Digitized by Google

fra jeg fik hende ... han lettede paa Sydvesten for at faa Luft!

Hans hele Liv laa med ét som et Speil for ham!

De havde nu de susende Brændinger til begge Sider ...

Pludselig lyste det skarpt op lige foran Bougen ...

„Nei dette gaar som med Far min, da han stod paa Kirkebakken hjemme i Aafjorden og prækede mod Silden, — det nytter ikke, Anders!"

I næste Øieblik huggede de. Luften blev hvid ... Braattene jog henover dem!

Blandt de mange Vragstumper og Rundholter, som efter den Februarnat laa og drev overalt inde mellem Skjærene, var vel og de i Grundbraattet knuste Spanter og Planker af Jagten. Men aldeles utvivlsom blev Ulykken først, da Navnebrættet en Ugestid efter fandtes inddrevet nogle Mile sydpaa.

Jan kom med den tunge Melding og søgte betænkt at berede sin Moder saa varsomt som mulig. Men hun greb straks hans Arm, og aldrig skulde han glemme de Øine, hun satte paa ham; det var, som hun kunde se igjennem ham som Glas ... „Fortæl, Gutten min! ... jeg begriber ikke, hvad Du siger! men jeg husker hvert Ord! ... fortæl om alt, — nøiagtigt! ... altsammen!" ...

Hun blev blegere og blegere, medens hun hørte paa ham, — holdt paa at ville lægge Hovedet ned paa Bordet, men reiste sig saa pludselig ... „Og det er alt, Jan! Har Du glemt noget, maa Du sige mig det." Hun gik, og han vilde støtte hende.

„Tak nei, Gutten min, lad mig være alene." Dermed lukkede hun sig inde.

De var i stor Ængstelse for hende, da hun heller-

Digitized by Google

ikke den næste Morgen kom ud, og Jan gik nu ovenpaa. Han fandt hende siddende stenrolig og bleg.

„Du faar komme ned og tage fat, Mor!"

Hun sad en Stund urørlig og saa ned i Gulvet ...

„Saa pas havde jeg troet, jeg holdt af din Far, at jeg ikke skulde kunne overleve ham. Men Livet er ikke slig ... og vi tør ikke slippe, hvad han har begyndt her i Aafjorden, Jan!"

„Ja, jeg fik hans sidste Paamindelse, Mor! — et Nakkedrag, saa jeg laa i Fjæren ... Men nu er det gaat op for mig, hvorfor det var: — han vilde ikke vaage to af os paa ét Bræt ..... Det skulde sige saameget som, at vi ikke skulde sidde her og sørge, Mor, men gaa paa!"

Digitized by Google

LIVSSLAVEN

(1883)

Digitized by Google

Digitized by Google

I.

„Som en Prins i Vuggen," — siger man jo, — „med usynlige Féer og Barndommens uskyldige Fred over sig!"

Hvilken Fé, der stod ved Barbro-Nikolai's Vugge, var ikke godt at sige. Derude hos Blikkenslagerens i det lille Hus med de sprukne, stoppede Ruder i Udkanten af Byen faldt der mangeslags Indkvarteringer og Indryk helst udover Natten, naar Folk og Følger paa Landeveien stod i Forlegenhed for Logis. Der stod mangen en Svir, og det var ikke bare én Gang, at Vuggen væltede under et Slagsmaal, eller en drukken Mand tumlede saa lang, han var, henover den.

Nikolais Mor hed Barbro og var fra Heimdalshøgden etsteds langt oppe i Bygderne, — rigtig en Fjeldjente af ægteste Slag, rød og hvid, stor, stærk og bredskuldret, sund, saa hun skinnede, og med Tænder som Skummet i Melkebøtten. Hun havde hørt saameget om Byen af Fæhandlerne, naar de fo'r over Fjeldet, at hun havde faat som en Længsel eller Uro paa sig.

Og saa var hun gaat til Staden for at tjene.

Der passede hun netop saa godt som en rusket Høstak i en fin Bygade eller en Ko i en Trappe, det vil sige, akkurat ikke.

Og saa havde hun det med at staa Tiden væk paa Torvet ved alle Hølæssene. Hun maatte se

Digitized by Google

og kjende paa Høet, — det var nu sletikke som Fjeldgræsset, „nei var det likt! ... Fjeldgræsset var saa mjukt og lindt ... og saa til at lugte paa, — aa—haa ... nei!"

Men Madmor havde andet Brug for sin Tjenestepige end at lade hende snakke Formiddagen bort med Læskjørere. Og saa gik det fra Tjeneste til Tjeneste, stadig nedover Bakke baade med Løn og Herskab. Hun havde bare én Feil, Barbro, — for snil og ærlig og oprigtig var hun —; men den var den kapitale at være totalt ubrugelig og umulig til al tænkelig Byesens Tjeneste.

Dog, Samfundet har, som man véd, en vidunderlig Evne til at nyttiggjøre, assimilere og omdanne til sit Brug alt, selv det tilsyneladende meningsløseste og unyttigste. Og saa gik det da ogsaa hastigt nok den Vei, at stakkars Barbro blev det eneste, hun kunde due til for Byen, — nemlig Amme.

Det var en tung Tid og en haard Strid, medens Skammen stod paa, næsten ikke til at leve med, — og det faldt hende ikke ind efter dette at vende Foden hjem til Heimdalsfjeldet igjen.

Men tungere skulde det blive!

De mangehaande selskabelige Krav, som en fremskreden Tid mere og mere stiller til Husets Frue i de høiere Samfundslag, gjorde sig ogsaa gjældende her i Staden — i et stadigt voksende Sporlag efter Ammer.

„Grundaarsagen," erklærede Doktor Schneibel, „var simpelthen en Naturlov: — man kan ikke paa én Gang være intelligent Menneske og Melkeko! Fornyelsen i Blod og Nerver maatte kunstigt hidføres fra de Naturen nærmerestaaende Samfundslag."

Og nu gjaldt det at finde en rigtig udvalgt sund, kjærnefrisk én til Generalkonsul Wejergangs to svage nykomne.

Doktor Schneibel havde jo, yderst betænkt, holdt

Digitized by Google

en Amme i Baghaanden for Fruen, — „et ganske mærkeligt Specifikum af den oprindelige Sundhed i Folkeroden. Man kunde sige hm, hm ... at, kunde Fruen ikke komme til Høifjeldet, saa var Høifjeldet saa galant at komme til Fruen! Hendes Hududdunstning mindede maaske endnu om Fjøs; men, naar alt kom til alt, gav det kun en sikkrere Betryggelse for Oprindeligheden. Og det er en vigtig Faktor i vore Tider, Frue! hvor Melken forfalskes lige til selve Kjørene ... Ganske ung, neppe de tyve."

Barbro Høgden havde ikke Spor af Anelse om, at hun fra sin dybeste Fornedrelse, som hun gik der og bar Vand og Ved, stod ved Iskanten og slog Vasken med Banketræet og bød til med alt det simple Grovarbeide, som bare kunde slænge af, for at faa lidt til at betale for sig og den lille hos Blikkenslagerens — at hun med ét var steget i Rang til et i Staden exceptionelt eftertragtet, søgt og anset Væsen.

Thi en Amme er et anset Væsen. Hun staar endog paa Ekspektancelisten til at blive et høiagtet.

Efterat have opammet Familiens Barn, — og været en tilsvarende Ravnemoder mod sit eget, — ender hun med at sove paa Dun og bæres paa Hænderne, — indtil en ny Amme for en senere Arving mulig afsætter hende fra Dynastiet.

Skulde hun foretrække at give sit eget lille Nor den eneste Rigdom, hun har, sit sunde Bryst, — skulde hun virkelig være saa blind for sin egen Fremtid, da, ja da stiller Sagen sig anderledes og, for at tale med Doktor Schneibels Ord, tildels ikke uforskyldt! — kun i Medfør af den Samfundsordenens Økonomi, som hun ikke véd forstandigen at underordne sig, og som med Kulturlovens ubønhørlige Logik reducerer hende til en ubrugbar Overflødighed, den Samfundets Organisme skyder fra

Digitized by Google

sig. Eller populært! ... hun sidder da med Skammen, Foragten og Fattigdommen over baade sig og sit illegitime Afkom. Privat, qua Individ, har hun i visse Maader Ret; men socialt, — som Samfundsindivid!

Stakkars Barbro Høgda var til en Begyndelse ganske forblindet paa det Punkt, — rent halstarrig, stiv som en Fjeldgamp, der ikke lod sig vige.

Doktor Schneibel stod nu for tredie Gang med Stokken under Næsen inde hos Blikkenslagerens, medens Giggen ventede nede i Veien. Hver Gang havde han lagt paa baade Lønnen og Argumenterne og atter og atter paavist, hvor daarligt baade for hende og Gutten hun stellede sig ved dette sit Egensind. Han appellerede til hendes egen Eftertanke. Hvorledes kunde hun vente at faa det fostret frem under de fattige, trange Vilkaar, under alt det Slid og Slæb? — medens hun paa den anden Side blot behøvede at afstaa endel af sin store Løn til Blikkenslagerens, saa sørgede de baade godt og kraftigt for Gutten. Dertil kunde hun jo komme derud og se til ham tit og ofte, mindst én Gang i Maaneden, — det kunde han love hende paa Wejergangs Vegne, og det var saare opoffrende af Generalkonsulens nu, de boede saa langt ude paa Landet.

Doktor Schneibel talte baade velvilligt og strængt, baade godsligt og skarpt; det var næsten som en Far.

Barbro kjendte en Angst, hvergang hun saa ham komme borte i Gaden og svinge ind Veiten langs det grønskede, raadne Plankegjærde.

Hun vogtede paa ham saa gløg som en Fugl, der er skræmt for Reden, og sad inde ved Væggen, hvor der var mørkest, med Vuggen bagom sig, naar han aabnede Døren. Svare for sig uden høist med en Snufsen, kunde hun ikke. Det besørgede Blikkenslagerens Kone med: „Ja kors da!" og „Nei kors

Digitized by Google

da!" og „i saa Maade, Hr. Doktor!" i saadan snakkesalig Overflødighed, at Barbro blot sad og spekulerede paa, at tage Barnet paa Ryggen og stryge sin Kaas.

Men idag havde Doktoren talt saa omframt venligt til hende og budt saa store Penge. Han havde vendt sig saa lige til hendes Samvittighed, klappet Barnet og ment, at naar det kom til Stykket, saa var hun nok ikke den Mor, som var haard nok til at berede en saa vakker liden Gut tunge Dage, — lade ham lide Mangel, — fryse paa de smaa pene Fødderne sine, naar han kunde have det baade godt og varmt og som en Prins der i Vuggen!

Det var ikke til at staa imod, og i Overvældelsen glap noget som et halvt Løfte ud af hende.

Siden kom Nabokonen ind og mente akkurat det samme, og fortalte om alle de smaa Børn, som hun vidste var døde af Mangel og Vanrøgt bare deromkring i Husene i de sidste to Aar, fordi Moderen maatte gaa paa Arbeide hele Dagen og ikke havde noget at betale for dem med. Og saa snakkede hun og Blikkenslagermadamen i Munden paa hverandre om det samme, bare om det samme.

Barbro sad og hørte paa og stellede sit Barn. Det var, saa Hjertet kunde briste ... Hun tænkte et Øieblik paa ikke at gaa til Høgden; — men anderledes hjem med ham med engang!

Det var som en Fristelse!

Udpaa Natten kom hun i en Hulken, der brød saa i Kroppen, at hun for ikke at forstyrre Blikkenslagerens i Søvnen gik udenfor i det linde Smaaregn; det beroligede og afkjølede.

Som hun om Morgenen stod og hjalp Nabokonen med at skylle og vride Vasken i Bækken, holdt en Trille fremme i Veien. Kusken — han havde Tresser baade paa Huen og Frakken — steg af og gik ind til Blikkenslagerens.

„Du faar vride Lagenet tilende, Barbro, det blir

Digitized by Google

nok det sidste, Du vrider her," mente Nabokonen, „for der har Du selve Konsulvognen!"

Og saa vred Barbro Lagenet, indtil der ikke var en Vanddraabe igjen ... Nu var det kommet!

Hun gik ind og byttede paa Barnet; det var, som hun ikke vidste af sig selv eller kjendte det mellem sine Hænder.

Hun saa Tjeneren betale kontant ud seks Daler til Blikkenslagerkonen.

Saa stiv og lang og fornem han var, med saadan en storagtig Herskabsnæse, gjorde han ligesom et Knæk paa sig, hvergang hun kom til at se paa ham, og saa forsikkrede han:

„Det haster ikke... haster sletikke! Vi vaagner aldrig før ni hos Generalkonsulens, saa vi har rum Tid endnu." — Og saa saa han paa Uhret.

Og, hvergang han saadan saa paa Uhret, skyndte hun sig med at se paa sin egen Gut, som der nu var Ordre og Uhr for, at hun skulde slippe fra sig ...

Han var faldt i Søvn igjen. Vaagnede han, vidste hun ikke, hvad, — for det blev nok ikke hende da, som gik fra Gutten sin!

... „Haster ikke, haster ikke!" han tog atter det tykke Sølvuhr op fra sin beknappede Vest.

Men nu var det hende, som hastede, ivrigt, saa hun ikke gav sig Tid til at se sig om, før hun sad oppe i Trillen, — og den lange, nakkestive, gallonerede kjørte hende afsted hendes Skjæbnes fastsatte Vei!

— Udpaa Sommeren fulgte hun med Generalkonsulens til et Badested.

Der gik Barbro og rullede Barnevognen med de to smaa i henover Sanden, og det var ikke bare én Gang, at Wejergangs smigredes ved Udbrud fra forbigaaende som:

„Det var en staut Amme!"

Men ogsaa med hende skulde man have Viderværdigheder. Anfald af Tungsindighed, hvorunder

Digitized by Google

hun blev næsten umulig og rent gav sig over. Hun sad ganske rød og forgrædt ved Vuggen, længtede efter sit Barn og vilde hverken spise eller drikke.

Dette var en ikke lidet vigtig Sag! — en Amme maa holdes i godt Humør; Sindsstemningen influerer saa uhyre paa Sundheden og den igjen paa Barnets ...

Fru Wejergang lod bringe forskjellige gode Sager til Opmuntring fra Restauratøren; der vankede Silketørklæder og Forklæder, og hjemme blev Tjenerne udtrykkelig paalagte at forhøre ude hos Blikkenslagerens om Barbros Gut.

Der lød Ros og Lovord og ikke andet end Ros og Lovord, hvergang Generalkonsulens Lars i Forbikjørende stansede derude, og, naar Barbro bare fik den Slags Hilsener, kunde hun hygge sig og være glad hele Maaneden.

Stort blev hun holdt, det følte hun snart. Sagde eller vilde hun noget, blev det lystret, som det var Fruen selv. Og fine Klæder med bestandig staseligt hvidt Ombytte, for ikke at tale om Mad og Drikke! ... næsten ikke det, hun — som hun var vant — kunde kalde for Arbeide; hun blev alt ganske blød og myg i Hænderne! — Og de to smaa, som hun stellede Dag og Nat, kjendte hun, at hun begyndte at hænge ved.

Efterat Generalkonsulens var vendt hjem fra Badet, var Barbro en Dag paa Vei ud til Blikkenslagerens.

Det var senhøstes. Saa stygt og leret i Veien huskede hun næsten ikke, der var derude. Sko og Skjørtekanter maatte nok baade pudses og vaskes, naar hun kom hjem igjen.

Hun fik det som med en Koldsved, hun skulde snart se Gutten! ...

Digitized by Google

Men det var jo bedst, som det var, nu, hun kunde betale saa godt for ham.

Da hun bøiede om Plankegjærdet og havde Stuens kjendte, sprukne Ruder lige foran sig, sagtnede hun lidt paa Gangen. Der paakom hende pludselig saadan Angst.

Og saa kom Nabokonen, som hun saa mangen Gang havde hjulpet, ud og begyndte at snakke og berette; det gik som en Kværn. Der var udbrudt Nabokrig i Blikkenslagerveiten. Og nu, hun saa Barbro selv, skulde Sandheden frem, den skjære, rene Sandhed!

Blikkenslagerens maatte ikke indbilde sig, at ikke andre Folk ogsaa havde Øine i Hodet! De havde nu sat bort alt, hvad de eiede, til Pantelaaneren; — af Bliktøiet var der ikke mere igjen end snaut det, han kunde sætte i sin sprukne Rude! Og hvad de levede af, kunde ingen deromkring skjønne, uden det skulde være af Betalingen for den stakkars udpinte Ungen, som de taatede i Døs med bayersk Øl, for at han ikke skulde skrige. For, tage ind der, efterat Politiet holdt Pas paa Indrykket i Stuen, det gjorde nok ikke engang visse Folk, som ellers ikke var saa kræsne om Tilhold ...

„Men vil Du lyde mit Raad, Barbro! saa skal Du sætte Gutten hen til Blokmager Holman inde ved Bybryggen. De er slige pene, agtværdige Folk, og har rigtig ynkets over Gutten, naar jeg har fortalt, hvordan de har stellet med ham herude ..."

Blokmager Holman ... Blokmager Holman! — Hun havde Navnet i Ørene, da hun trang om Hjertet steg ind til Blikkenslagerens.

Der laa han mellem de fillede, smudsige Vuggeklæder, bleg, mager og uflid, næsten med rædde Øine. Han satte i at skrige, da hun tog ham op; han kjendte ikke hende og hun heller næsten ikke ham.

Digitized by Google

Skuffelsen, — alt det, hun følte, — gav sig Luft i en stigende ordrig Harme mod Blikkenslagerens.

Men samtidig havde hun, under det, at hun tvættede Gutten, en Følelse af, hvor han var grov og svær og kluntet af Ansigt og Krop imod de to fine, hun var vant til. Hun indsaa nu for første Gang, hvor umuligt det var, at beholde ham.

Men til Blokmageren skulde han, stakkars Gut! Hun skulde ikke hede Barbro, om hun ikke fik Fruen til at sætte det igjennem straks, — endnu imorgen ...

Hun vendte hjem med Ansigtet rødt og opsvulmet af Graad og var utrøstelig hele Aftenen, indtil Fruen kom ned fra Kontoret med Løfte om, at den Sag skulde blive ordnet.

Og saadan kom Nikolai til Blokmagersvend Holman.

II.

Det er i visse Maader ikke saa galt, at den, som har havt det ondt og er blevet vanvyrdet i sin første Tid, ikke husker noget af det, — skjønt, kanske der alligevel hænger noget ved.

Det paastod ialfald Madam Holman. Hun kunde fra første Dag, hun fik Gutten i Huset, baade se og mærke, at han var opfødt i et sligt Fantehul! Øinene var saa kloge og gløgge, og han kunde være saa udspekuleret indfuld og trodsig, længe før han kunde snakke. Hun paastod, at han rentud var ondskabsfuld, saa lur og stille, lige til hun akkurat var sovet ind; men saa kunde han sætte i at brøle saa høit som en Vægter.

Men det indsaa nu alle, som kjendte lidt til Blokmagerens, at havde de ikke været heldige med

Digitized by Google

Gutten, saa havde ialfald han været heldig, som havde fundet Vei til dem. Der var blot ét Ord og én Mening om, hvilken ordentlig, pligtstræng Kone Blokmagermadamen var.

Lang, mager og pyntelig i alt sit Væsen, kunde allerede det lille leverbrune Ansigt med de lerblaa, humørløse Øine sige én, at hun ikke var den, som lod sig henrive til ubesindig Hæftighed.

Og de Par Gange om Aaret, Barbro besøgte Gutten, — hun havde ikke saa let for at komme nu, Wejergangs hele Aaret boede ude paa Landstedet, — kunde hun ogsaa selv noksom overbevise sig om, hvor velstelt og ren og striks han blev holdt. Det var en Tale til Samvittigheden, fra hun kom, til hun gik, om hvor vanskeligt det var at rette paa alle Blikkenslagerbunkerne, det, som galt og uforsvarligt var stelt fra først af ... især med hans stridige Gemyt.

Nu kunde han virkelig gaa lange Stykker; men krybe, bare krybe vilde han! og da gik det saa fort, at ikke før havde hun Øinene fra ham, før han var baade her og der, snart ved Gryden og Madkopperne, snart i Vandbøtten; eller ogsaa var han henne i Blylodderne paa Klokken.

Og rev ned og væltede og sølede sig til gjorde han, hvor han kom; — igaar laa Kattemaden udover Gulvet! Saa nu havde hun hængt Riset langt nede paa Væggen, forat han kunde have det for Øie. Thi fornøden Skræk maatte der sættes i ham, og Paapasselighed og Straf maatte der sandelig til. Og Barbro maatte vel selv vide, at det ikke var saa let at sidde over andres Børn, — især da et saadant vildfarende, som var kommet til paa den Maade ...

Det var, hvad Barbro maatte erkjende for retskaffen Tale fra Ende til anden. hvormeget den end bed hende, og hun derfor altid fik som en Hast med at komme afsted igjen.

Det var ikke frit for, at hun ogsaa tog sig Lær-

Digitized by Google

dom af det, — hvad hun paa sin Side kunde have Føie og Ret til at sige Fru Wejergang om alt sit Stræv for hendes to, naar der kunde komme en Knude paa Traaden.

— Men den fortsatte sig gjennem hele Opvæksten den samme Ulydighedsaand i Gutten. Den var umulig at plukke af ham, alt det Blokmagermadamen arbeidede, og Blokmageren selv undertiden maatte hjælpe til. Det sidste gik dog ikke for sig, før hun tilbørlig havde indprentet ham den moralske Nødvendighed af at overtage denne sin Halvdel af Husets Pligter.

Blokmageren var en taus Mand med et Par stille, blanke Øine. Han gik og kom Morgen og Aften, tørrede og pudsede sig og stod nølende ved Døren med et eller andet Redskab eller en Blokstjert i Haanden, før han gik ind.

Hvad han kunde mene om sit Ægteskab, var der liden Anledning til at se udenpaa ham. Et var sikkert — en Kone som Madam Holman var en Skat, som ikke kunde prises høit nok; og, blev der ikke netop saa meget igjen af Holman; ja, blev han endog med Respekt at sige til noget af en Dot, saa indsaa dog enhver, at saa maatte være i det Ægteskab, om Ligevægten skulde bevares. Den, som blot en Gang havde set og talt med Madam Holman, forstod det straks og, hvad man egentlig mindre forstod, var, at det dog til syvende og sidst var ham, som gjorde Blokkene nede paa Værkstedet, hvoraf Huset levede.

Desto mere paafaldende var det, at han undertiden blev antruffet i Porten i en Tilstand af Utilregnelighed, som ingen skulde ventet af en saa lykkelig gift Mand.

Efterat det Under var hændt, at Madamen selv fik en liden Pige, — efter den store og indgribende Forandring i Huset, kom det jo under Overveielse, om det ikke var bedst at faa Stuen lettet for frem-

Digitized by Google

med Afkom. Men dels var det gode, faste Penge at have, dels kunde hun med Tiden bruge ham ved Vuggen.

Det var det letteste Arbeide af Verden! — rigtig som skabt for en liden Gut at sidde og træde Meien, — blot, som en liden Øvelse for ham.

Men ogsaa her skulde hun gjøre triste Erfaringer! Hun havde ham ved Vuggen, naar hun gik ud; men, naar hun kom hjem, stod han og keg og maabte i Vinduet eller høit oppe i Kjælderhalsen efter Ungerne, som legte ude paa Pladsen. Ja hun greb ham endog helt udenfor med Døren aaben efter sig; — alt var lige godt for ham, bare han kunde komme op fra Kjælderen og fra sin Pligt.

Naa, Mester Urian fik da ogsaa staa til Regnskab, alt det han kunde bære paa sin syndige Ryg! ...

Og det forsikkrede hun Pigen ovenpaa, som stak Hovedet ind for at høre, hvad det vesle Troldet igjen havde gjort, siden han skreg saa stygt, at alt det, hun straffede ham, og alt det, hun nu havde prøvet baade med at nægte ham Aftensmad og stænge ham inde, — det nyttede lige lidt, lige trodsig og upaalidelig blev han.

Nu havde hun skræmt ham med, at Fanden sad i Krogen bag Sengen og passede paa, om han slap Vuggen!

Han vidste næsten ikke af sig for Rædsel, og troede hele Tiden at se den nævnte uhyggelige stikke Hovedet op over Madamens Hovedpude. Derimellem kunde han jo ikke lade være at se hen til Vinduet; paa Pladsen udenfor var der nogen, som legte. Og, hvordan det gik til, saa kom han til at staa derhenne, indtil han igjen huskede, hvad han havde bagom sig. Da fo'r han som en Pil tilbage og sad og stirrede livræd ind imod Krogen.

Fra at gjøre Nytte ved Vuggen avancerede Nikolai fremover Aarene til at gjøre ditto ved at passe

Digitized by Google

deres Datter Ursilla udenfor Kjælderhalsen. Et Skridt videre, — saavidt som hen til Træerne over paa den anden Side af Gaden, var halsløs Gjerning. Begrebet om, hvad det vilde sige at gaa over Stregen, var indprentet ham med fuld Kraft. Hvorledes kunde hun ellers være tryg for, at han ikke slap Silla helt hen til Kummen om Vandspringet, hvor alle de uskikkelige Gutter legte med Skibe og skreg og støiede? Hans syndige Krop havde faat saa mange gule og blaa Streger for hver Gang, han faldt i Fristelse, at Grænsen tilslut instinktmæssig stod for hans Forfærdelse som et usynligt Jerngitter. En Fodbred udenfor var for hans Fantasi den sorteste Forbrydelse, en Udaad, der vilde drage den vildeste Gjengjældelse over ham.

At Silla var et ualmindeligt, overordentligt Væsen af saa at sige høiere Art end han, det havde han faat ind paa saa mange Slags Vis, alt fra hun kom til Verden, at han ansaa den Sats for ophøiet over al Tvil.

Uagtet alt, hvad han havde døiet for hende eller, ved en forunderlig Modsigelse, maaske netop for de Offre, han havde nedlagt der, var Følelsen af, at hun hørte under hans Forsorg, høist udviklet.

Han beundrede hende ubetinget, — med en blaa Sløife og en gammel, rød Tøirose paa Hatten fandt han hende mere end mærkværdig! — og han underkastede sig en Egenvillie, der var lige saa despotisk som selve Blokmagermadamens. Naar han havde siddet længe nok og ladet hende kaste sig Haaret fuldt af Sand, fordrede hun, at han skulde trække Sko og Strømper af hende. Gjorde han det, fik han Bank, gjorde han det ikke, skreg hun, og da fik han ogsaa Bank.

Utrygheden var saa at sige den Jordbund, han levede paa, og det hastige, sky Blik, han stadig ligesom af Vane sendte hen til Kjælderaabningen, — selv der, hvor hans ofte skyldbetyngede Samvit-

Digitized by Google

tighed følte sig som retfærdigst, var kun Frugten af daglige Erfaringer.

Man kunde se den onde Samvittighed udenpaa ham paa lang Led, sagde Madamen; og det var sandt; det raskt speidende Blik op med de graa Øine var for at se, hvad for Synder han nu igjen havde paa sig.

— „Gode Naboer og saadant mere", hedder det. Men i vor Tid har man ikke Naboer; man véd i det samme Hus ikke, hvem der bor i Etagen ovenfor eller i Etagen nedenfor eller endog tvært over Gangen. Og saaledes gik det til, at ingen i Huset havde videre Øre for Nikolais forskjellige Skjæbner dernede i Kjælderen, uagtet de kunde gjøre sig gjældende høilydt nok under Eksekutioner.

Man havde vænnet sig til den evige Skrig og Hylen af den uskikkelige Gut, som man vænner sig til Øvelser paa Pianoforte eller Gnissen af en Fabrik, trøstede sig vel ogsaa kanske med, at det var ganske heldigt, at et saadant moralsk fordærvet Barn var kommet ind under Opdragelse og Tugt.

Naar „han Nikolai og hu Silla" som vanligt drev paa Fortoget udenfor Kjælderhalsen, kunde Husets Folk i Forbigaaende sende den lille Pige et venligt Nik. At opmuntre Nikolai paa det Vis vilde været en Feil.

Maren Kokkepige, der var kommet sidste Faredag i Etagen ovenpaa, havde selvfølgelig endnu intet Begreb om Blokmagermadamens strænge, rettænkende Karakter og maatte vistnok undskyldes i, hvad der passerede:

Hun gik ned i Kjælderen med Lygten en Kvæld for at hente Kul og Ved, hæsende og pæsende med Bøtten i Trappen, som hun pleiede; hun havde Knæk i begge Hofterne af Gigten og vippede som en Baadmast i uroligt Veir over baade til den ene og den anden Side.

Fra Vedrummet hørte hun med ét, at det lige-

Digitized by Google

som jamrede i Mørket indenfor. Det var, som nogen hulkede og græd og derimellem higstede krampagtigt i lange Stunder uden at kunne faa Lyden frem.

Stemmen lød saa rent overgivet fortvilet, at Maren stansede med at faa Veden i Fanget og stod ved Stabben og lyttede. Det syntes at komme fra et af Kulrummene inde i den mørke Gang. Tilslut greb hun Lygten og famlede sig indover; hun maatte se til at faa rede paa, hvad det var.

„Er her Folk?" raabte hun ved Døren, hvorfra Higstingen lød.

Der blev pludselig aldeles taust.

Hun bankede haardt paa med et Vedtræ; men da lød der et Angstens Hvin derinde, saa Maren kastede Veden fra Forklædet og rev op Haspen, som var lukket med en Pinde.

„Men hvem har sat den stakkars Gutungen herinde i svarte kullende Mørket!"

I Lygtelyset stirrede Nikolai vildt forfærdet paa hende.

„Jeg tro'de, det var sjelve Fanden jeg. Ja, for han banker i Væggen, gjør han!"

„Huf, Du skræmmer Vettet af Folk, Gut, med det stygge Snakket dit!"

„Madamen siger det!" — og med et raskt forskende Blik op paa Maren lagde han til — „men tro, om hun siger det bare, for at jeg ikke skal røre ved Sukkeret hendes?"

„Er det derfor, Du staar her?"

„Jeg har ikke taget noget fra hende, men jeg skal tage, skal jeg, naar hun siger det, enten jeg gjør det eller ei! — Det er bare for den Mandagen, jeg stak Tungen lidt ned i Posen og slikkede, da jeg var efter et Halvpund. Men nu skal jeg knaske, saa hun skal faa bare tomme Posen igjen. ... Jeg skal tage! ... jeg skal stjæle!" satte han i og skar Tænder. „Gaa, — gaa ikke!" hig-

Digitized by Google

stede han og greb hende i Skjørtet, „for, naar det blir mørkt, saa kommer'n og sætter Kløerne i mig."

Hvad skulde Maren gjøre? Hun stod og svælgede og betænkte sig; hun turde da ikke rigtig slippe Gutten ud heller.

Hun fik kanske prøve at gaa ind og bede for ham hos Blokmagermadamen?

„Hjælpe mig til Juling ja, — for det ogsaa!" lød det.

Der var ingen Raad for, hun kunde ikke lade den rædde Stakkaren staa der i Kulbingen. Og med lukkede Øine for sin egen Beslutning udbrød hun:

„Saa faar Du være med mig op i Kjøkkenet da og ligge paa Krakken der inat."

Denne Gang veiede Nikolai ikke Sandsynligheden for, hvad Blokmagermadamen vilde sige eller gjøre; han greb bare dobbelt Tag i Skjørtet. Og med Gutten tæt bag efter sig i Kjølvandet vaggede Maren saa igjen op Kjøkkentrappen.

Medens hun fandt sammen nogle af sine gamle Tørklæder og Skjørter til at lægge ham i og plukkede ud af sin egen Sengebænk og gjorde i Stand saa godt og varmt, hun kunde henne paa Krakken, syntes Nikolai at have glemt alle sine Gjenvordigheder.

Der var saa meget nyt heroppe! Bliktøiet hang saa mangfoldigt og blankt henover Væggen, og saa var jo Katten en gammel bekjendt. Han havde set den nede i Gaarden mangengang, og nu maatte han jo knibe sig til at faa fat i den, saa langt den drog sig under Sengebænken.

Se saa, der rev han ned Blikkjedelen med Ryggen.

Han fo'r forskrækket tildørs. Men Maren tog den ganske rolig op; der vankede ikke et Ord til

Digitized by Google

Skjænd, noget, han forundrede sig endnu mere over end baade Bliktøiet og Katten.

Maren var endelig sovnet ind efter al den Riven og Sliden af Gigten i de mødige Hofter, som hun altid havde at strides med først paa Natten. Hun vaktes af et vildt Skrig.

„Hvad er det, — hvad er det? Nikolai! ... Nikolai da."

Hun fik tændt paa Lysestumpen. Der sad han opret og forsvarede sig med Armene.

„Jeg syntes, de vilde tage Hodet af mig, jeg!" forklarede han, da han endelig havde samlet sig.

Da hun lagde sig ned igjen, kom Maren rigtig til at tænke paa, hvor godt og vel det var, at hun ikke havde noget Barn at svare for. Hver skal have sit, og hun havde nu faat denne Gigten ...

Men det blev et haardt Pust for hende, da Madam Holman om Morgenen i Kjøkkentrappen i Overvær af Pigerne baade over Gangen og i anden Etage forlangte Regnskab, fordi hun havde stukket sin Næse ind i det, hun sletikke havde noget med. Hun fik da en saa retskaffen Besked en Gang for alle baade om, hvorfor Madamen havde stængt ham inde og om, hvad de daglig havde at gjennemgaa med Gutten, at Maren stod igjen ganske flad.

For det kunde Madam Holman sige for sit Liv, at, var der nogen i Huset, som ikke taalte Uorden eller uanstændig Opførsel, saa var det hun! Hun vilde ikke betænke sig paa nogen Refselse fremfor, at det skulde paasiges hende, at hun drog op under sine Øine Skam og Forvorpenhed.

Men, naar Maren om Kvældene sad ved Lygten paa Stabben dernede og kunde høre Gutten skrige helt inde fra Blokmagerens, aarkede hun ikke at gaa op, førend det værste var over. Hun syntes, hun aldrig havde hørt noget saa hjerteondt, — endda det var for Retfærdighed.

Deroppe hos Maren fik han da ogsaa som et

Digitized by Google

Slags Nødhavn. Der sad han stille som en Mus i Krogen ved Vedkassen og skar sig Baade, som han havde paa Brystet under Blusen, naar han bar Madspandet ned paa Værkstedet til Holman ved Bryggen.

At forestille sig, at Nikolais Tilværelse altid førtes saa at sige i Kulbingen eller under Vask om Ryg og Øren af Blokmagermadamens varme Hænder, vilde imidlertid være Overdrivelse. Han havde ogsaa sine Glansterminer, da Madam Holman strømmede over af Lovord om ikke netop over ham, saa over alt det, hun under sit daglige Stræv havde udrettet til hans moralske Forbedring.

Det var de to Gange om Aaret, da hun skulde hente Betalingen for ham paa Generalkonsulens Kontor i Byen. Med Kjøkkenvognen, som gjorde Indkjøb om Formiddagen, fik da Nikolai ogsaa gjerne Lov til at følge ud paa Landstedet.

Og der sad han da, medens Vognen ramlede og skramlede, pyntet, hel og ren, skuret og kjæmmet over Hoved og Krop som en Kobberkjedel, der er taget med Sand og Lud. Stille kunde han ikke sidde et Øieblik; han snakkede og spurgte — altid om Hesten, den brune, mærkværdige Hest! — om den var deres bedste eller næstbedste, om den kunde tage igjen Jernbanen, eller hvem eller hvad den kunde tage igjen ...

Saa svang Vognen, saa altfor tidligt ind paa Gaardspladsen foran Kjøkkendøren, og ind blev han ført af Tjeneren gjennem Gangen til Barnekammeret.

„Du har nu vel tørret Benene dine? — Du kunde havt saamegen Forstand, Lars, at Du ikke tog Gutten ind den Vei, slig, som han er paa Skoene!" Hans Mor tog og satte ham paa Stolen.

Og saa fik han Smørrebrød og Kringle og Melk. Men nu maatte han vente, til hun kom ind igjen,

Digitized by Google

for hun havde travelt idag med at vaske af Lizzies og Ludvigs Tøi.

Ind kom de nævnte, hans jevnaldrende, stormænde; den ene trak en stor opbidslet Ridehest efter sig, den anden bar to store pyntede Dukker. De var sendt derud af Fruen for at lege med Nikolai. Og snart gik det ogsaa rundt derude i Barnekammeret i fuld Gallop ... Hyp! hyp! — Nikolai trak, og Ludvig red, hyp, hyp, hei! ... Og saa tilsidst vilde ogsaa Nikolai ride; nu havde han trukket saalænge! Men Ludvig vilde ikke af, og saa hev Nikolai Bidslet og vippede ham ved det ene Ben ned af Hesten.

„Din Fillegut, Du er, drister Du Dig!"

„Fillegut, — Fillegut for Dig!" Det endte med et Varp op i Sengen, bag hvilken Ludvig nu forskandsede sig og hylte, medens hans Søster gjorde Parti med ham og ogsaa satte i.

„Hvad er det? — hvad er det, Barna mine!" kom Barbro ivrigt ind. „Skammer Du Dig ikke, Nikolai, at opføre Dig saaledes mod Generalkonsulens Børn. Du kan bare prøve Dig, kan Du! — Saa Ludvig! ... saa saa, Lizzie! — han gjør ingenting. — Hører Du, Nikolai, bare gjør, som de vil. ..."

Og saa maatte Barbro hen og jamre for Ludvigs stivede Krave, som var blevet saa krøllet. „Kom nu, Gullegutten min, kom nu, saa skal Du faa lege igjen straks."

Hun tog ham op paa Fanget ... „Ja det er min egen Gullegut, som er snil det. — Saa saa, hold Blusen hans, Nikolai! — her skal Du faa se én, som er saa fin, at det skinner, og saa snil, saa snil."

„Vis ham Søndagsklæderne mine, Barbro, og de lakerede!" ... og saa fik Nikolai Lov til at se i Komoden paa alle Ludvigs og Lizzies Kjoler og Skjærf og fine Underklæder samt kige i Legetøis-

Digitized by Google

skabet og forbløffes over gamle Trommer og Trompeter og aflivede, hovedløse Mænd og Heste og Tinsoldater og Noæh Arker med Tilbehør, hvilket alt Barbro sagde, de havde faat, fordi de var saa snille.

Der var en hel Stabel derinde i Skabets Underrum, saa Nikolai begreb, at de havde været uhyre snille, og at hans Mor ogsaa — hvad han følte med en bitter Skuffelse, — maatte være tilsvarende uhyre glad i dem. Det maatte være anderledes Børn end han, saadanne som aldrig fortjente Juling, men altid Legetøi. Han blev rent stur og lei, der han stod. Traf han nogengang den Ludvig nogetsteds, skulde han give ham igjen for det med Hesten.

Saa slog endelig Afskedens Time, da han skulde følge med Trillen, som Klokken tre hentede Generalkonsulen tilbage fra Byen. Begge de to hang i Moderens Skjørter, da hun fulgte ham ud.

„Farvel, Nikolai!" hun klappede ham paa en Maade over Kind og Haar, saa han saa halv tvilende paa hende, — „og hils til Blokmageren og Madam Holman. Hører Du, glem endelig ikke Madam Holman! ... og — nei, spænder Du nu paa Lakeringen ogsaa! Du maa sidde rigtig pent, Nikolai! ... hele Veien. Skjønner Du ikke, at de fine Vognpuderne ikke er til at komme nær med Støvlerne? Du skulde bare se, naar Ludvig og Lizzie kjører, hvor pent de sidder, — ikke sandt, Barna mine!"

Og afsted bar det.

Det havde jo været en Festdag, og en stor, sukkret Kringle havde han faat med sig, og den smagte deiligt; men, hvordan det var, saa stak han med ét i at græde paa Hjemveien.

Dagen efter fik han fuld Bekræftelse paa, hvor gjildt han havde havt det.

Medens han drev op og ned paa Fortoget under

Digitized by Google

sin daglige Beskjæftigelse med at passe og vogte Silla, opfangede han stumpevis Madam Holmans Udlægninger inde i Portrummet til Husholdersken ovenpaa; hendes høie Skikkelse var ham ikke et Øieblik ude af Syne.

... „Kan nok sige det, Jomfru Damm! Tage ham ind i Stuen til deres egne Børn; det er ikke mange Storfolk, som vilde gjort den Ære paa slig én!"

„En faar gjøre saa mangt i denne Verden, Jomfru Damm! — vi faar renskure Rendestensbrættet, som de siger, og drages me'n ... og det tør jeg sige, at han viste for, at han var skikkelig stelt fra inderst til ytterst."

„Slig Ære og Hæder, som det kunde være et andet ærbart Barn, de havde bedt til Selskabs. Han skulde huske paa det hele sit Liv."

... „Saa stor og gjild, hun nu gaar der, har hun nok ikke Lyst til at komme hidud og kjendes ved Gutten. Ingen Sag for den, som kan betale Skammen fra sig."

Nikolai tærskede af alle Kræfter med Hælen et gammelt afhugget Hanehoved, som laa i Rendestenen, til det blev fladt som en Skilling.

— — — Efterat Skræmslerne med Bussemanden og Fanden i Kulkjælderen var afsløvede, blev et af Madam Holmans kraftigste Virkemidler at true med at skikke ham i Almueskolen, en Indretning, der stod høit for hendes Indbildningskraft som offentlig autoriseret Straffeanstalt for Ungdommen og dagligt Indøvelsessted i Pligternes Opfyldelse.

Hvad der vilde hænde, naar han kom i Skolen, fik han aldrig noget klart Begreb om; men, at det var noget aldeles ubestemmelig forfærdeligt, fremgik af de stadig nye formummede Antydninger og de forbeholdne, mystiske Støn og Nik, hvormed de ledsagedes.

Digitized by Google

En Dag blev der saa tilsidst Alvor af. Han skulde did Mandag Morgen.

Torsdag, Fredag, Lørdag og Søndag, — han talte paa Fingrene, — alle de Dage havde han igjen. Og hvor vogtede og passede og legte han ikke med Silla i dem, og hvor fløi han ikke Ærind snar som en Pil!

Endelig var det ikke mere end denne ene Søndagseftermiddag igjen.

Han sad ved Eftasverden med Silla og søgte at tage Trøst af hendes Formeninger om Skolen, hørte, at han ogsaa imorgen skulde have Søndagsklæderne paa, fordi det var første Gang, og sov om Natten med Panden perlende af Sved.

Om Morgenen havde Nikolai imidlertid sneget sig væk.

Det nyttede ikke, alt det Madam Holman spurgte efter og ledte og raabte, udlovende med rund Haand baade Pinsler og Tilgivelser, naar han blot kom nu straks. Han var forsvunden!

Over Middag overraskedes Maren ovenpaa ved at se ham komme frem af hendes Sengebænk. Hun puttede Mad i ham og bad ham love sig at gaa hjem; og det vilde Nikolai gjøre; men bare ikke, før det blev mørkt.

I Skumringen tog han sig et Trip nedover til Bryggen, underholdt sig en Timestid med at sidde og vugge i en Skibsbaad, sneg sig i det vaade Oktobermørke gjennem de trange, regndryppende Passager mellem Pakboderne, indtil han var sikker paa, at der ikke mere var Lys paa Tomten, og tilbragte saa Resten af Kvælden med at ligge og kige over Planken hen til Lyset i de to Kjældervinduer hjemme. Han iagttog, hvorledes Blokmageren kom forsigtig luskende og stod en Stund stille foran Døren, før han steg ind, og hvorledes de lagde Silla tilsengs. — Vindusskjæret sagde ham som to matlyse, ubarmhjertige Øine, at, kom han

Digitized by Google

nu hjem, saa var Stuen fuld af Retfærdighedens fortjente Straffedom.

Saa sluktes Lyset ...

I Duskregnet udover Natten gled Skjæret af en Lygte om iblandt de vaade Plankestabler, og bag den keg et Par Øine, der havde en vis Vane til at se i Mørke efter alskens Personer, som fandt for godt at forstikke sig paa Tomten. Lygten vandrede om derinde mellem de trange Rækker og holdt af og til stille, medens den kastede sit undersøgende, rødlige Skjær dybest mulig ind imellem Bordsprinklerne.

Der opdagedes ingen den Nat. Blandt de mange firkantede Rum, der kunde give Hus, havde Nikolai med et vist født Instinkt valgt det forreste og umistænkeligste, et, der stod halvbygget med et skraat Gangbord over. Der laa han kilet ind i det inderste Hjørne, fast indsovnet i Selvforglemmelsens lykkelige Nirvana, — nul Skole og niks Blokmagermadam! — foroverbøiet paa Knæ med Trøien over Nakken for Dryppet og Støvlerne ned i den vaade Lere.

Men denne Nat under vaad Himmel med Trondsens Planker til Sengestolper lagde noget nyt ind i hans Sind, en mod al Madam Holmans omhyggelige Omsorg vistnok høist uskjønsom Følelse af, at Bordtomterne var hans egentlige Hjem, — en vis selvhjulpen, fri Vildmandsbevidsthed i Forhold til alt, hvad man siden fandt for godt at skrue ham ind i, Skolen ikke mindre end Madam Holmans Kjælderhals ... Bordtomterne skinnede i Godveirsdagen saa hvide i Veden og, naar Mørket faldt paa, stod de der som hans ofte prøvede, hemmelige Venner, der kunde unddrage ham for det forfærdelige hjemme.

-- Ind paa Skolen kom han da, og en af hans første beskedent forskende Blikke gjaldt Prygleblokken, som Madam Holman havde truet med.

Digitized by Google

Han havde forestillet sig, at det gik paa Slag i Slag med Rotting og Ris, uafladelig stampende, som i Cikorifabriken nedenfor paa Pladsen.

En saadan Blok fandtes mærkværdig nok ikke! Men vel var der andre Ting, hvori han skulde klemmes og sprænges som en Læst i en Støvle; og han var en haard Læst, der mangengang ikke vilde længer end ned i Skaftet; — saa maatte Resten hamres og bankes, hvor andre smidigere gled ramsende glat ned som en Aal.

Der var Ting, han begreb, og Ting, han ikke begreb. De første kom sjelden til at blive forklaret ham, de sidste forstod han ikke, om der blev forklaret aldrig saa mange Gange; og Resultatet var en pint Bevidsthed, en stadig Difference eller kommen tilkort baade i Forhold til Lekser og Lærere, som blev at udjevne med Prygl og sidden igjen der, hvor de mange, ogsaa i dette Punkt smidigere, hjalp sig ud af det som sande Virtuoser.

Men hvad var selv en hel Skoledag toppet og raaget fuld af Gjenvordigheder imod de lange seige, endeløse Timer udover Kvælden, naar Madam Holman med egne Øine „overvaagede, at han læste sine Lekser", og han knap saameget som turde kige over til Silla.

Hvad Holman angaar, saa havde Erfaring lært dem, at hans stive, stirrende Øine intet saa; han sad stum og stille udover Aftenen. I Madam Selvigs Skjænkestue fandt han det Middel, der gjorde ham ufølsom for Moralprækener, selv de mest begrundede og indtrængende. Der stod han hver Kvæld et Kvarter over Arbeidstiden præcis som et Slaguhr, og, naar Uhret drog paa otte, var han lige saa præcis til at pigge hjemover, — en Promptitude, der — i Forbigaaende sagt — i Skjænkestuen indbragte ham Titelen Ordensgeneralen.

Digitized by Google

III.

Det var et farligt Hjørne, hvor den store, brede Gade til Latinskolen krydsede den smale, som gik til Almueskolen; og de Dage, det hændte, at Eftermiddagstimen for den sidste netop var den, da Latinskolen sluttede sin lange Formiddag, kunde det træffe, at det løsslupne, sprudlende Humør hos dem, der gik fra Skolen, kom i Kollisioner med det mørkere og bittrere hos dem, som netop skulde til den.

Med sin fine Sælhundsrandsel paa Ryggen havde Ludvig Wejergang nu alt slidt Veien der i flere Aar. For sit lille Hoved med Fuglenæsen, sin høie, haarløse Nakke og Maaden, han gik paa, havde han Øgenavnet Strudsen. Naar han mødte Nikolai, lod han, som han ikke kjendte ham, og Nikolai paa sin Side plystrede og klamsede med Skoene i Brostenene.

Langs Rendestenen gik Almueskolens nye Holke et godt Stykke ud i Latinskolegaden. Den var et Produkt af de manges Fællesarbeide hele Ugen igjennem, og Tilfældet vilde, at Nikolai i Spidsen for en Kjede af Kammerater kom i fuld Fart huiende og skrigende nedover den, netop som Ludvig Wejergang og nogle andre strøg om Hjørnet. Unge Wejergang fik et Stød, saa han mistede Pennalet, og Penneskafter, Blyanter og Griffeler laa strøde udover.

„Tag op, din Slusk!" skreg han til Nikolai, som var den, der var kommet an i ham. „Jeg skal melde Dig hjemme, det kan Du stole paa. Naa tag op, eller ..."

Et Spark sendte et Par løse Sneklumper til Svar.

„Du skal nok bli' bugtet, er det det, Du vil? Far skal faa vide det endda idag, at Du er Førstemanden for Gadepøbelen her i Byen, og, vil ingen

Digitized by Google

anden sige Mor din det, saa skal jeg, om hun saa tuder og graater aldrig saa meget."

„Du vil nok, jeg skal vride paa Strudsenæbbet dit?"

„Drist Dig bare! ... Du véd kanske ikke, at vi betaler for Dig hos Blokmageren? Men jeg skal sørge for, at han pisker Skindet af Dig, til Du be'r om Forladelse, jeg! — slig én, som ikke engang véd, hvem Far hans er ... og Moderen ønsker bare, han aldrig var til."

Det sidste Ord var knapt ude af hans Mund, før Nikolai var over ham med Næver som et Par Slægger, og i nogle salige Sekunder udhamredes ethvert Spor af Standsforskjel og Fødsel ... Her skulde han kjende „baade Far sin og Mor sin!"

Det blev en af Almueskolens mindeværdige og berømte Dage den, da Ludvig Wejergangs Strudsenæse blev aftappet for sin Vin i Sneen; og to tre Skoleklasser af interesserede Tilskuere stod endnu den næste Middag og efterspeidede Spor af røde Flækker omkring i Snehaugen ved Lygtepælen.

Men, stod Æren og Beundringen høit den hele Eftermiddag paa Skolen, saa vidste han jo, at han hjemme vilde møde en hel anden Opfatning af Begivenheden, om hvilken de nu vistnok alt sikkert og prompte havde faat Besked fra Wejergangs.

Paa Hjemturen gik han langsommere og langsommere. Tanken paa, hvad der kunde vente ham, gjorde Foden stedse mere blytung, og, da han saa tilslut skiltes fra sin sidste Kammerat, stansede han med ét og bøjede om ved Høkeren, hvor Gadeløbet førte fra og ikke til Hjemmet ...

Det var nu tredie Natten, Nikolai havde været borte, stod Madam Holman og forklarede Konstab-

Digitized by Google

len udenfor; — og det var ikke at undres over, om han ventede sig fortjent Løn og kjendte Ryggen svide. Forgribe sig paa bedre Mands Barn! og det Konsul Wejergangs, hans egen Velgjørers Søn!

Men hvor kunde han være? Paa Tomten var det vist og sikkert, han ikke kunde holde til, nu paa denne Aarsens Tid.

Hans Tilhold var hellerikke let at hitte; thi det var noget nær som at søge i sin egen Lomme. Fælles med andre Ildgjerningsmænd dreves Nikolai nemlig af en uimodstaaelig Trang til — som Fluen, der sværmer om Lyset, at forstikke sig nærmest mulig Stedet for sin Skræk og Angst, der, hvor Madam Holman var, og han skimtede i Silla.

Holman laa om Natten og kjendte gjennem Rusen, at det var galt paafærde med Nikolai. Han hørte, hvor det dryppede og dryppede i Tøveiret udenfor plask, pladask! Lyden kom med ens Melodi: Ni...ko...lai, Ni...ko...lai ...

Han kunde miste Helsen derude ...

Med et kraftigt Tiltag satte han sig op i Sengen. Hvor skulde Nikolai holde Hus uden under den gamle Vognkappe oppe paa Spærreloftet over Vognremissen, som stod der mugnet og istykker med aabent Gab mod Væggen?

Det var under Lyset af denne sin Idé, at han fo'r ud.

Nikolai kjendte intet til Blokmagerens Næve; han sov lykkeligt endnu, medens han løftedes op efter Trøiekraven.

Det var først, da han stod opreist paa begge sine Fødder, at han, lynsnart fattende Situationen, kastede sig overende og sparkede og spændte og skreg. Hjem vilde han ikke, de kunde før faa tyne ham, før tage Hovedet af ham!

Hans Hæljern baade viste og lod føle, at han mente det; han var rent fra sig.

Havde han ham bare indenfor Døren, skulde

Digitized by Google

Rottingen faa danse! Blokmageren var kommet i fuld Ophidselse.

Madam Holman ventede i Døren med Lyset. Ved Skjæret saa hun et graahvidt Ansigt; Øinene stirrende paa hende, medens det alt i et løb: „Ind faar I mig ikke. Er jeg født paa Gaden, kan jeg bli' paa Gaden!"

Madamen modtog en Hilsen af de hvasse, graa, trodsige Øine, — og undaf Blokmagerens Hænder, ude af Porten — væk var han!

Slagene paa Ludvigs Næse havde truffet Barbro lige i Hjertet. Men, da hun hørte, at Nikolai var rømt fra Blokmageren, og at der var Spørgsmaal om, at faa ham ind paa Anstalten for moralsk fordærvede Børn, blev der en Graad og Tuden. Hun havde havt nok Skam af Gutten, og dette kunde hun ikke overleve. Fruen maatte forhindre det. Hun var sig bevidst at have gjort sin Pligt og mere end det i alle disse Aar, hun havde været Ludvigs og Lizzies Barnepige; men dette kunde hun ikke taale! ... dette maatte Fruen hindre, ellers vidste hun ikke, hvad hun gjorde, eller hvad det blev til; hun var istand til ikke at blive der længere. ...

Barbro sad og sukkede og græd i Barnekammeret, saa man næsten ikke turde gaa derind.

Saadanne Anfald pleiede at vare høist en Dag; men dette gik nu paa i tre og forstyrrede Hushyggen. Saa fik Fru Wejergang sin Hovedpine og skulde have Eftermiddagssøvn, den vante Kur, hvorunder alt maatte være saa fjerstille om hende.

Det var Barbro, som pleiede at værge om den ved at gaa og hysse og tysse helt ud i Kjøkkenet og holde Vagt ved Døren til Gangen. Men nu sad hun blot indenfor og snufsede.

Digitized by Google

Lidt forundrede det hende, at Fruen hele Tiden laa saa taus uden at raabe paa hende. Paa den anden Side nød hun jo den Straffedom, hun holdt. Fruen skulde faa kjende, hvad det vilde sige, at staa imod hende, om det saa skulde vare hele Ugen. ...

Det blev mørkt, og Fruen laa endnu. Hun laa, helt til Konsulen kom kjørende hjem imod Aftenen; hun ringede ikke efter Lys engang, da hun stod op.

Det var med Tørklædet om Hovedet, rød i Ansigtet og ganske forgrædt, at Fru Wejergang den Aften modtog sin Mand; hun var i en voldsom ophidset Sindstilstand og ganske skjælvende i Stemmen.

Hun vilde intet mindre end, at han skulde sige Barbro op!

Det var et Tyranni i Huset uden Lige, havde været det i mange Aar! og, naar hun havde fundet sig i det uden at klage, — Wejergang vidste, at hun aldrig havde klaget! — saa var det for Børnenes Skyld. Men det var sandelig unødigt nu, og „det kan være noksaa godt at gribe Anledningen; hun er blevet altfor, altfor kjæphøi her i Huset!"

At Opsigelsen blev givet hende paa den mest paaskjønnelsesfulde og hensynstagende Maade, om end tillige urokkelig bestemt, det forstod sig af sig selv. Hele Fruens Omgangskreds var enig om, at de alle havde ventet paa, at Wejergangs dog engang vilde skille sig ved dette forvænnede Menneske.

Den eneste, som i Sjæl og Hjerte var forbauset, aldeles bedøvet som af et Tordenslag, og som længe ikke kunde forstaa Tingen, — at hun, Wejergangs Barbro, virkelig nu sad der opsagt baade fra Ludvig og Lizzie og hele det Hus, hvor hun var saa uundværlig, det var Barbro!

Digitized by Google

Hun gik høitidelig krænket og ventede paa, at der skulde komme Ombestemmelse en af Dagene. Saa blev hun ydmyg for Fruen og græd for Børnene.

Men altid kun den samme Venlighed, der stedse slog Opsigelsen mere fast.

Og nu talte Fruen om et Gratiale, som Generalkonsulen vilde tilstaa hende ved Afreisen.

Indigneret knyttede hun Hagebaandet paa sin staseligste Hue og begjærede med fornærmet Værdighed Tilladelse til at gaa ind til Byen.

Hvad dette skulde betyde, vilde Fruen nok faa vide, naar hun engang ud paa Dagen vendte tilbage. Det var intet mindre end, at det nu var hendes bestemte, urokkelige Hensigt at udbyde sig til andre, der vidste at paaskjønne hende anderledes end Wejergangs.

Sine harmfulde Skridt styrede hun lige til Amtmand Scheeles; de havde fire Børn og søgte efter Barnepige. Det var Generalkonsulens nærmeste Omgangsvenner, hvor hun blot behøvede at vise sig for at blive taget med Kyshaand. Hvormange Gange havde ikke Amtmandinden rost hendes Stel og talt nedladende med hende, naar de var der om Søndagene til Middag. Hun havde mere end én Gang prist Fru Wejergang lykkelig, som havde en saadan Perle i Huset, og sukket over, at hun selv ikke kunde finde Magen.

Men, hvor uheldigt var det ikke, — Amtmandinden beklagede det særdeles, de havde netop bestemt sig for en anden!

„Tænk, Scheele!" udbrød Amtmandinden, da hendes Mand kom ned fra Kontoret, „der er Revolution henne hos Wejergangs, og den stormægtige Barbro Barnepige har faat Reisepas. Hun har været her og budt sig til os, jeg vilde ikke eie det forvænnede Møbel for nogen Pris."

— Barbro gik langt den Dag og til de bedste

Digitized by Google

Huse. Hun havde Generalkonsulens lange, udmærkede Attest paa et stort, i tre sammenlagt Ark at fremvise, og vidste jo tillige, hvor hun var vel kjendt. Men saa stor og stiv og pyntet, hun stod ved Døren, og saa godt hun téde sig, — der var ingen, som havde Brug for hende.

Og sent om Aftenen, senere end nødigt, eftersom hun ikke gjerne vilde vise sig, kom hun skuffet og træt hjem igjen.

Det var virkelig, som hele hendes sikkrede Berømmelse gjennem alle disse Aar, al hendes Troskab som Guld, hele hendes Prestige som Amme og Barnepige hos Wejergangs nu med ét skulde være bare Luft!

Saa saar, som hun gik der efter sit uheldige Feltog, var der mærkværdig nok heller ingen i Huset, som spurgte hende, hvordan det var gaat, om end nok af skadefro Blikke fra de Medtjenere, hvis heldige eller uheldige Stjerne hos Fruen i saa mange Aar havde beroet paa hende. Og lige saa ofte, som hun søgte at bringe noget paa Bane for Fruen, lige saa regelmæssig bragte Fruen Talen over paa noget andet, — ja hun svarede endog engang afvisende, at Barbro maatte vide, at hun aldrig befattede sig med saadant.

Men Venlighederne tiltog, eftersom det lakkede mod Faredagen; Barbro begyndte at faa Øie for denne Venlighedens Skrue, der dreiede sig saa blidt, og stadig skruede hende længere ud af Huset. Generalkonsulen fik Nikolai anbragt paa Prøve som Læredreng nede i en Smedie ved Kranen, og af Fruen vankede der nu snart ét, snart et andet Stykke, som hun skulde have til Afmindelse. Men da hun saa en Dag — meget betænkt af Generalkonsulen! — fik til Foræring en af hans gamle Reisekufferter, lod hun pludselig sin store, tunge Person synke aldeles overvældet i Sæde paa den. Hun kunde ikke bringe over sit Sind, havde aldrig

Digitized by Google

troet, at den Dag skulde komme, da hun skulde skilles fra Fruen og Ludvig og Lizzie, hun kunde ikke overleve det!

Det var en Appel lige til Generalkonsulen selv. Men Svaret var ikke netop, som Barbro ønskede det. Han klappede hende paa Skulderen og sagde:

„Det glæder mig min kjære Barbro, at Du indser, Du har havt gode Dage!"

Da hun modtog Opgjør og sin Sparebankbog inde paa Konsulens Kontor, — den beløb sig til hundrede og fjorten Speciedaler, et Resultat, hvormed han sagde, hun burde være fuldkommen tilfreds, naar hun betænkte de store Udgifter, hun havde havt for Nikolai, erklærede hun, at hun havde bestemt sig til at hvile ud en Tid, før hun tog sig Tjeneste, og havde akkorderet sig ind hos en Gaardmand oppe paa Landet, hun havde nu slidt for andre i fjorten Aar!

Den sidste Aften, som hun havde gruet saa for, gik lettere, end hun havde tænkt. Generalkonsulens var budne til Willocks Landsted med Børnene om Eftermiddagen, saa Afskeden blot kunde blive ganske kort, før de gik i Vognen.

Hun stod igjen med en Følelse i Fingrene af Lizzies fine, bløde Peltsværk, som hun havde strøget.

IV.

Blokmageren slog sin regelmæssige Bugt indom Selvigsjappen om Kvældene for at tage sig de fornødne Stivere til Hjemkomsten. Naar Ølflasken og et passende Antal Drammer var tømt, var hans i Førstningen lidt hastende, urolige Mine tilslut størknet i en sløvt stirrende, fast Maske. Det var

Digitized by Google

Skorpen om hans indre, langt ind i det ubevidste forsænkede Menneske, der nød sin daglige Glemselsstund fra den Livskamp, han nu engang havde overtaget, dengang han valgte at forene sin Skjæbne i Uadskillelighed med sin pligtaandende Madam, den, hvori han saa totalt meldte Pas og bøiede undaf. Naar han sad der taus fortænkt og stirrede over Glasset, følte man, at han rugede over noget, mulig kun Drammens Nummer, mulig Regningen, mulig ogsaa en hel afsides Tankeverden, hvori han stirrede stille som Naturforskeren ned i det bundløse uudgrundelige.

Eller mulig grublede han i taus Resignation over Ægteskabets Problem og Konsekventsens forunderlige Lov, som havde sat ham af herinde paa Skjænkestuen.

Men Orden skal der være, sagde Blokmageren og tog, naar Klokken slog halv ni, med „Redskaben" i Haanden og ludende Nakke sin Vei famlende hjemover.

Om Lørdagsaftenerne, naar Arbeidet sluttede paa Værkstedet, kom der gjerne en opløben, ung, geschæftig Pige med tykke Haandled, magre Arme og lidt foroverbøiet i Figuren ned for at afhente ham. Hun havde en Kurv med et Papir, hvorpaa stod skrevet, hvad der skulde kjøbes for Ugelønnen.

Saa bar det gjerne opover Gaden med de to, stedse langsommere, trevnere og seigere. Han stansede den ene Gang efter den anden, saa sig betænksomt om med den ene Haand i Lommen og udsmækkende af og til et: „Sa sa!" — indtil han ved Madam Selvigs Trappesten og grønne Dør pludselig erklærede, at han havde „Redskab" staaende derinde; han kom igjen straks.

Hvad „straks" betød, vidste Silla af Erfaring, og imidlertid drev hun sin egen Kaas nedover Tomterne.

Digitized by Google

— Over Broen ved Grundingen kom i den vakkre Augustaften den ene Flok Arbeidere efter den anden, deriblandt adskillige med samme Slags Geleide af Hustru eller Barn som hendes Far. Det var saa almindeligt, forstod sig saa af sig selv, hvad det betød, at derpaa var ikke at spendere nogen Tanke.

Medens de forskjellige Porte og Tomter udspyede sine Strømme af Arbeidere, havde hun nærmet sig en af de dybe Gange, der furer sig mellem Lastepladsene med Plankeværk paa begge Sider og Bordstabler indenfor. Dens skjævt opkjørte, sorte Søle førte ind til en Smedie- og Redskabstomt.

Lige paa Hjørnet laa en Grusdynge fuld af ituslagne Flaskebunde og Skaar. Der blev hun staaende med sin Kurv, mens hun for at give Plads for de forbigaaende af og til traadte baglængs Skridt for Skridt op i Dyngen. Paa det Vis havde hun vundet Høiden over Plankeværket og kunde se indover Tomten.

De holdt endnu paa med Lønningerne derinde i tæt Flok om et lidet Skur, der skulde gjælde for Kontor.

Med Nakken lang og foroverstrakt og Hovedet med de mørke Øine som to Prikker vendt næsten som en Fugl, stod hun ivrig og keg indover. Det var ikke til at tage feil af hendes Ærind ...

„Naa, Jente! glaner Du efter Kjæresten?" lød det nedenfor.

Men, da hun idetsamme fik se Nikolai, og han gjorde Signal til hende, overhørte hun det og svang hidsig med Kurven.

Han kom uvasket og sodet lige fra Arbeidet ud igjennem Plankesmuget.

„Ja nu er han væk!"

„Hvem?"

„Han var rødhaaret, — med blaa Sæler og Seilmagerhue. Det var vist han over fra Grøn-

Digitized by Google

lien, de kalder for Otterslangen ... og saa beskyldte han mig for, at jeg stod her og glante efter Kjæresten."

„Jeg skal glane ham jeg! Lad mig bare faa fat i hans syndige Krop, saa skal jeg hamre Klinksøm af ham jeg, og siden plukke det røde Haaret hans op til Drev, saa Far hans bare skal behøve at sætte det ind i Begpotten."

Hans Øine ledte; men, da de intetsteds fandt den til en saa grum og forfærdelig Skjæbne viede Otterslange, lagde Vreden sig pludselig, og med et raskt Nik opover foreslog Nikolai:

„Bager Ring, Silla?"

Han havde Ugelønnen i Lommen, og saa bar det Snarveien gjennem et Par lerede Baggaarde, der paa de værste Steder var belagte med Plankeovergange, op til den omtalte Bod.

Aa, hvor de kjøbte, — og hvor de spiste!

Det var især nogle fine, dyre Kager med Syltetøi i ... Og det var de to Skjortekraver, han havde spekuleret paa at kjøbe sig nu til Ugen, som de aad op.

Nikolai lagde med høi Selvfølelse ud om, hvorledes han nu havde smedet seks store Jernkroge med Løkker til; og hun maatte ikke indbilde sig, at det bare var at slægge paa, — nei, det skulde baade hamres ud og bænkes og neies i ret Tid! Dernede gjorde de nu bare Stager og Grev og svære Hjulbeslag; men han vilde blive enten Laasesmed eller Gjørtler ...

Dette interesserede ikke Silla saameget; hun vilde vide om Skogsturen i Søndags, da han fik være med Svendene. Det maatte have været uhyre, skrækkelig morsomt. Og saa dansede de jo?

„Ja, det kan Du tro. Anders Berg det er solid Kar det; han skal gjøre Smedie selv nede i Svelvig retnu, og saa gifter han sig."

„Og de andre, var de ogsaa forlovede?"

Digitized by Google

„Æh!"

„Naada?"

„Aah!"

„Hvad er det for noget med dem, Du? — kan Du ikke sige det!"

„Aa, det er ikke noget, — bare Fanteri! — blir ikke Smedkone af én af dem. Sligt noget som farer Gauketur saa med en og saa med en anden, — hæsch da!"

„End Du da, dansede Du?"

„Aa, Drengene faar bare løbe efter Øl de, — men, naar jeg blir Svend ... Men Silla, end Klokken, vi faar skynde os!" afbrød han pludselig.

„Aa, det er ikke saa farligt endnu. En fin til med Syltetøi, gaa ind og kjøb, hører Du! Aa—aa, Nikolai!" tiggede hun, og, da han sprang ind efter det forlangte, raabte hun efter ham:

„og saa lidt Brystsukker til hjemover af de til fire for én!"

„Kan Du ikke spise det, mens Du gaar, Silla!" trængte han paa, da han igjen kom ud, — „bare skynd Dig! Tænk, om hun hjemme faar nys i, at Du har været sammen med mig ..."

„Pyt, kan godt vente endnu!" — hun lænede Ryggen mod Væggen og gjorde sig tilgode, — „for, ser Du," mumsede hun, „Far er ikke ude af Selvigssjappen paa en Stund endnu, og det, siger jeg nu for det første, har opholdt mig; jeg kan gjerne regne en halv Time paa det. Og dernæst saa har jeg det i Lommen til Mor, at det er Lørdagskvælden ikvæld, og at der var saa mange Mennesker i Kramboden, saa jeg ikke kunde komme frem til Disken. Og, naar jeg ikke vil ha' Aftensmaden, ser Du, saa siger jeg bare, at jeg har faat saa græsselig ondt i Ho'det af at staa slig og vente inde i Boden; det var saa kvalmende hedt der. Mors Næse skulde nok være brav fin, om hun

Digitized by Google

kunde gjætte, at jeg har truffet Dig. Naa, hvad er det, Du sætter sligt Fjæs for?"

„Hun hjemme," han kaldte aldrig hendes Mor anderledes, „tvinger Dig med Ho'det ned i Løgnbøtten hver evige Dag; der har ingen Ret til at snakke sandt uden hende!"

„Aah!" hun kastede utaalmodig paa Hovedet; det var saa tit gjentaget.

... „Hun æder op al Redeligheden i Stuen alene hun, ser Du, for det er spændt umulig nogengang at faa gjort Redelighed med hende bare for Skræk. Hun holder Tugten hun, og, stort eller lidet, lige kvitter det. Den, som vil snakke sandt uden at ha' Næver til det, han faar Juling han, som jeg fik det. — Naa, med mig kan det være det samme. Men huf! ... naar jeg tænker paa, at Du nu skal hjem og digte op alle Løgnene dine igjen, og at Du er saa ræd, og har saa lidet Kræfter imod dem, Silla!"

Hun forsøgte at flire og slaa det hen; men Minen faldt noget kleinmodig. Hun taalte ikke det ubehagelige Emne, — for lyve maatte hun jo, om han slog sig aldrig saa gal.

Og saa fik hun pludselig Hast paa sig.

„Nei, nei, nei, vi maa hjemover, Nikolai, — hører Du! Jeg tør ikke staa her længere."

Nikolai var kommet i Hede, men stansede pludselig ved at se Sillas forfærdede Mine. Hun havde vrængt Kjolelommen helt ud og stod og holdt i den, medens hun stirrede og ledte rundt om sig paa Jorden. Saa hægtede hun febrilsk op og ledte i Livet.

„Pengene, end Pengene, Nikolai!" udstødte hun angst og vedblev ude af sig at ryste Skjørtet og se sig om. „Smaasølvet og Markestykkerne laa indeni de to Dalersedler slig, som jeg fik dem af Far. Jeg puttede dem endda straks i Lommen!"

„Hvad skal jeg gjøre, Nikolai!" begyndte hun

Digitized by Google

at jamre; men fo'r med ét ved et pludseligt Indfald hen i Kurven. Dog der var de ikke!

De ledte og ledte ...

Henne paa Hjørnet ved Grusdyngen, der var de naturligvis, for der havde hun jo staat og svunget med Kurven. Det var klart, de laa der mellem Flaskebiterne. ...

En bleg tynd Førsterand af den høstlige Nymaane havde hævet sig over Lastetomterne, medens de gik der Skridt for Skridt og ledte, og Silla af og til udjamrede et forsagt, tonløst: — „End om jeg ikke finder dem!" og Nikolai rodede til Albuen i Sølepytter, hvori Seddeltutten kanske kunde være sunket.

De havde været ved Broen, de havde ledt om paa Grusdyngen; de havde søgt og ransaget frem og tilbage og om igjen; — der var ikke Tale om at finde dem.

Nu begyndte det at blive sent, og hjemme ventede Madam Holman ... Nu ventede hun virkelig!

Silla satte sig til at tude.

Nikolai havde kun en og anden Gang bedt hende „tie med sig", saa skulde han nok finde Pengene. Nu sagde han med ét:

„Jeg kunde have Lyst til at gjøde Dig rigtig med Kager en Gang til idag og saa gaa i Sjøen med os begge to, Silla! At vi laa der, det skulde ikke være Løgn det."

Enten hans Propos var alvorlig ment eller ikke, saa vandt det ialfald aldeles ikke Gehør. Hun sad fortvilet og opgivet der paa Tømmerstokken; Taarerne randt i store Draaber.

Den seksten syttenaarige Værkstedsdreng stod betænkt med den flade Kage af en Hue skudt tilbage over det af Ugens Arbeidssved sammenrodede Haar. Han stirrede ufravendt dybt i et gammelt raaddent Hul i Tømmerstokken ... Hullet blev raadnere og raadnere, hulere og hulere, tommere og

Digitized by Google

tommere, medens hans værkende Tanke ledte efter Raad. Men der kom intet ...

Overbevist om sin Skjæbne, reiste hun sig, tog Kurven og gik hjemover med Øinene altid ned foran Fødderne. Det var hendes Gang til Skafottet.

Efter hende fulgte Nikolai saa langt, han blot turde, idet han paa forskjellig Vis gjentog: — „Vær ikke ræd, Silla! ... de kan ikke tage Livet af Dig."

Noget som en stille Jamren sagde, at hun hørte ham.

Da hun forsvandt om Hjørnet, skjød han Gjenveie, som kun han og en anden gammel Tomtekat kjendte; og fra Plankegjærdet nedenfor Pladsen saa han, hvordan hun, bøiet og i samme stille Trit uden at stanse steg ned i Kjælderhalsen.

Da det var mørkt, stod han udenfor Vinduet og lyttede. Han hørte hende endnu hulke sagte efter Stormen, som var gaat over hende.

Madam Holman havde forhørt og krydsforhørt og endelig faat tvunget ud af Silla, at hun havde været sammen med Nikolai. At hun, Madam Holmans Datter, trods alle Forbud søgte Selskab med denne forvildede og forlorne, der havde lønnet hende med saadan Utak, det var istand til at føre hende paa Gravens Bred.

Og hellerikke skulde nogen faa indbildt hende, at Holmans surt fortjente Ugeløn kunde forsvinde rent som Damp af en Gryde! En forsulten Læredreng, som gaar ved Siden af en velspækket Pung, — enhver kunde skjønne, hvor det bar hen. Mester Nikolai havde blot ganske fint og udspekuleret passet paa den Tid, da han vidste, Silla gik med Faderens Penge i Lommen, for at faa dem praktiseret over i sin egen.

Digitized by Google

Ikke forbedrede det Sagen, at Silla i sin Halsstarrighed paastod, at han ikke havde saameget som set Pengene, — „før Nikolai tog en Skilling fra hende!"

Den sidste Yttring beseglede hans Skjæbne, — i hendes Hus skulde ingen stiltiende Fordølgelse finde Sted.

— — Der blev Opstyr nede paa Smedetomten, da en Konstabel Dagen efter kom og bemægtigede sig Læredrengen Nikolai. Han skulde op paa Politikammeret for i Lørdags Aftes at have besveget en ung Pige for hele hendes Fars Ugelønning.

Men det svor Anders Berg paa, da de var borte — han lod Storslæggen rulle henover Ambolten — at Nikolai aldrig havde gjort! De andre, Jan Peter og Katrinus og Bernt Johan Jakobsen og Petter Evensen, de trode ingenting de; — men, at han skulde drage Politiet ind paa et skikkeligt Værksted, det ... Helst skulde han søge sig ind andetsteds efter dette!

I første Øieblik havde Nikolai kun én Følelse, — den lammende Panik, hvoraf et første Gangs Bekjendtskab med Politiet altid ledsages. At han havde en god Samvittighed blussede jo op i ham; men kun for straks at slukkes igjen. Det havde han havt saa ofte, og det havde altid vist sig at være en for tynd Is at staa paa i Prøvens Stund. Den Slags Selvfølelse var en Vækst, som for ofte var traadt under Madam Holmans Hæl til, at den nu skulde staa i nogenslags duftende Flor som en tilvoksen Blomst indeni ham.

Resultatet af hans Betragtninger var en pludselig Vridning og et voldsomt Ryk, hvormed han haabede at slippe fra sin ubeleilige Ledsager; men kun med den Følge, at han lige efter havde en Konstabel ved hver Arm.

Stedt paa Forhør for Politiadjudanten, lyste der mørk, uvillig Trods ud af hans Mine, og det

Digitized by Google

for hans Alder altfor hvasse Øiekast skulde heller ikke indtage for ham.

„Silla? ... Han havde ikke i Lørdags været sammen med nogen Silla!"

Det kunde ikke med en Tanke falde ham ind at forraade hende, og det var først, da han konfronteredes med hende selv og Moderen og hørte, at hun havde tilstaaet, at han medgav det.

At Silla — stadig med Graaden i Halsen — vedblev at paastaa, at han ikke havde taget Pengene, beviste hverken fra eller til. Derimod veiede det mere, hvad man havde faat frem ved Ransagningen og Undersøgelsen i hans Logis, — han boede paa Kvisten hos Glasmager Olsen sammen med tre andre Læredrenge, — idet de alle var enstemmige i, at han omhandlede Lørdagsaften først var kommet hjem sent og, efterat de var indsovnede, samt at han Søndagsmorgen igjen var gaat meget tidlig ud.

Angjældendes Paastand, at det var sket for atter at søge nede paa Tomten efter det tabte Beløb, syntes kun lidet trolig. Men nærmere var det umuligt at komme ham.

En forstokket ung Gavtyv! ... Det Vidnesbyrd gi'r ogsaa hans Pleiemor ...

Nikolai stod med Huen i Haanden og saa ned mod Gulvet. Han havde den Vane at skubbe Pandehuden op og ned, naar han saadan funderede. I det unge, brede Ansigt med de store Træk, de graa Øine, hvori der undertiden kom et eget Kast, og den om Zink- eller Kobberfarve mindende Hanekam mærkede Politiadjudantens gjennemskuende, ved mange Aars Praksis ubedragelige Blik sig Signalementet paa et Subjekt, der sandsynligvis for Fremtiden oftere vilde beskjæftige Politiet.

„For at udelukke Muligheden af Konferense med de andre Læredrenge paa Værelset," dikterede han til Protokollen, „i Betragtning af, at Angjæl-

Digitized by Google

dende har manifesteret mala fides ved Forsøg paa at undslippe saavelsom hans usandfærdige Forhold og Benægtelser under Forhøret iøvrigt, vil han indtil videre blive at hensætte i Varetægtsfængsel."

Idet Arrestordren lød, kom der nogle ufrivillige Muskeltrækninger i Nikolais svedige Ansigt; der sittrede i det den fattiges Forbandelse, at han aldrig har nogen Udvei; et Feiltrin, og han er fangen, en tabt Daler, og han staar for Retten!

— Efter nok et Forhør blev Nikolai frifunden for videre Tiltale af Mangel paa Bevis.

Den Formiddag, Døren til Arresten slog igjen bag ham, sneg han sig nedefter Gaden med en Følelse af, at alle Vinduerne paa begge Sider ligesom saa efter ham; det var alt andet end med dens Gang, der igjen kan lade sin Ærligheds Sol skinne.

Nede i Logiet hos Madam Olsen fandt han sine Sager sat hen til Afhentning i Kottet under Trappen med den Besked, at hans Plads paa Kvistværelset var optaget af en anden.

Han spurgte ikke hvorfor, Madamens pene Taushed sved værre end, om hun havde skreget aldrig saa høit om Folk, som paadrog hende ,,Husens Undersøgelse med Ransagning og anden Staahei!"

Og saa skulde han ned og vise sig i Smedien igjen — for Hægberg, Mesteren, og Anders Berg, og Svendene og alle Læredrengene!

Det gik med uvisse Skridt, og han stansede den ene Gang efter den anden. Hvad mon Anders Berg kunde tænke? ...

Under et Anfald af Modfaldenhed vendte han halvt om. Dog, til Knivsen maatte han jo! — og saa satte han Ho'det hanekryt og smaaplystrede. Men, da han nærmede sig det af Kul smudsige Plankegjærde ved Smedietomten, hørte Plystringen op, og han var koldsved, da han kom ind af Porten.

Digitized by Google

Uden at sige et Ord gik han til Kulbingen og begyndte at reise nogle Rujernstænger, som skulde tilside. Der var under dette ikke én, som hilsede eller talte til ham.

Anders Berg havde Jern i Essen, og det var først, da han og den anden Svend var færdig med Udhamringen, at han kom hen til ham og sagde:

„Jeg vidste nok, Du vilde komme igjen, jeg! — her skal Du faa Arbeide, Du kan file af de tre Nøglerne!"

Hermed var Nikolai pent placeret ved en af Skruestikkerne, og lige efter stod han i ivrigt Arbeide baade med Grov- og Finfilen.

Anders Bergs Tiltale havde gjort ham saa godt, ligesom med engang reist ham paa Fode igjen for hele Smedien, og han svor i sit Hjerte Anders Berg Venskab og Hengivenhed til sidste Stump af sig.

Det sang og lyste af Slæggerne inde i den store Smedie, smeldte hvast og bankede af Hamrene, hven, peb og skar i Ørene af Filene. Arbeidet gik, og Nikolai syntes aldrig, han havde kjendt, hvor gjildt det var at være Smed, slig som idag! Nøgleskjægget tog han lige saa godt med Finfilen med en Gang, medens Nøglen laa over paa den Side af Skruen; han filede Hakket til saa net og glat, som det kunde været en fin Nøgle til en Komode og ikke en stor, pibeløs en til en Plankeport.

Turen kom nu til Haandtaget. Han drev paa med Grovfilen, saa han næsten ikke hørte Slæggen for Hvinet ...

Ved Ambolten indenfor stod en Svend og gjorde Klinksøm, medens en af Læredrengene drog Bælgen og derimellem sankede ihob. De snakkede og lo. Af og til trængte et og andet høirøstet Udbrud henover til Nikolai.

Det var dog først, da Gutten gjorde en Grimace henimod ham, at Nikolai fik nogen Tanke om, at det var ham, som var Gjenstand for Underholdnin-

Digitized by Google

gen. Den øredøvende Grovfil gik pludselig ganske let i hans Haand, og han havde med ét blot Øine og Øren for alt rundt om sig ...

Der stod de og snakkede og nikkede til hverandre bortover ved Skruestikkerne; der løb Jan Petter og rapporterede, hvad den ene sagde og hvad den anden sagde. Det var greit at skjønne, hvad det gjaldt og, at han nu stod der som et andet Udstillingsdyr! — nei, som noget endnu værre, som en, der var istand til at gaa i Lommerne paa nogen og hver af dem! ...

Der var ikke én af Læredrengene, som vilde dele Nattelogi med ham nu, saameget saa han paa dem.

Han stod spændt lydhør med en Følelse af, at nu dræbte de ham bortover ved alle Værkstedspladsene, nu filte de ham over ved Skruestikkerne, hamrede ham flad med Lethammeren og knuste ham med Slæggerne. Han gjættede og forstod Blik og Miner ...

„Ja ser Du, Mathias," hørte han borte fra Klinksømmene, som Svenden nu tog op i Forskindet, „der er mange lettere Haandteringer end at staa i Smedien; gjør et godt Grev af Næverne dine, Gut!"

„Hi—hi—hi!" lo den tiltalte ...

„... eller lav Dig en Klype, som Du kan tage ned i Skjørtelommerne med, alle de Jenter, som har Skillinger, Gut, i hele Byen!"

Nikolai hørte hvert Ord og den vrinskende Latter til; han var forfærdelig bleg.

Ud af Svendens kullede Ansigt lyste raa Lystighed, og, da deres Øine mødtes, gren han foragteligt.

Lidt efter kom han forbi ham med Forskindet fuldt af Klinksømmene. Deres Blikke mødtes igjen; de haanlige Øine voksede, det var, som Nikolai saa dem i en Svimmel, — og for et Næveslag lige

Digitized by Google

i Ansigtet tumlede Svenden baglængs, saa Klinksømmene drev.

Der blev en kort Overraskelsens Pause, inden de alle fo'r imod ham.

Men Nikolai svang Grovfilen om sig som en besat. Han følte med Raseriets Lyst, hvorledes han skulde slaa, — slaa ned én for én i hele Smedien, til han fik Ret for sig! ... Vent, han havde endnu bare begyndt! paa Kubben laa Hammeren ...

Men de i Smedien ventede ikke, og i Øieblikket efter var det ham, som laa overende med Øinene blindede af blaa og gule Gnister og saamange om og over sig, som der blot var Plads for; nu skulde han stivholdes og transporteres, han havde brugt Haandvaaben!

Han fik en Fornemmelse af et vældigt Greb i sin Trøienakke, et, der tog i Skindet med, følte sig slængt op og i samme Fart halvt løftet, halvt kylet ud af Smediedøren.

Det var Anders Berg, som havde lagt sine Kræfter ud for at bjerge ham, og som — fremdeles kun lidet løsnende paa det samme Tag, — nu førte ham ud af Porten.

Det var Farvel fra Smedien! — —

„Jeg skal sige Dere noget," udbrast Anders Berg siden, da Tulemuten var over; — han var fremdeles rød i Ansigtet og skreg med Stemmen, mens han koldhamrede, — „der har slaat sig en vrang Bøi paa Nikolai, — men det er ikke hans Skyld!"

Slæggen sang i Jernet!

Nikolai leiede sig ikke ind nogetsteds den Kvæld; dertil var han for forslaaet og tilrakket, hans Klæder for flængede og forrevne og, mere end

Digitized by Google

alt, følte han sig for saar for Folk nu, han til og med var kommet slig væk fra Smedien.

Da Natten faldt paa, havde han igjen taget sit kjendte Logi i en af Plankestablerne nede paa Bordtomten. I et af de dybe, firkantede Rum der laa han og saa op paa Stjernerne og syntes, at nu var Verden blevet saa morsom saa. ...

V.

Nikolai var stedt paa det løse, det var vist og sandt.

Byde sig frem i nogen anden Smedie kunde ikke falde ham ind, dertil kjendte de hverandre alle for godt og, bare hos Prambygger Hansen, hvor han fik Logi oppe paa Redskabsloftet og Kosten i de Dage, han fik slippe til at gjøre Nytte for sig, saa vilde de nu have Besked om, hvorfor han var kommet fra sin Haandtering? Som det kom dem ved.

Nikolai blev med ét borte.

Paa Bryggen, paa Havnen, paa Dampskibene maatte en Kar med hans Næver vel kunne tjene sig frem lige saa godt som nogen anden.

Det var med nyt og freidigt Mod, om end paa en Mave, som ikke var synderlig besværet med Kost i de sidste Dage, at han kom derned.

Han modtoges med en vis erkjendende Beundring. At han havde været ikast med Politiet og hændig nok til at slippe undaf, uden at det havde faat noget paa ham, fandt han var et vel kjendt Faktum; saadant gaar som en Løbeild i den Verden og stiller sin Mand i Glorie.

Digitized by Google

Og, saalænge han kun tages for en Lediggjænger eller en Smeddreng, som luftede sig og tog sig et Par Fridage fra Smedien, var Interessenterne i de forskjellige Næringer dernede baade hyggelige og pratsomme. Men da han — og det ikke blot én Gang, pludselig tog fat og fo'r over Landgangsbryggen fra Dampskibet med en svær Kuffert paa Ryggen og en reisende i Hælene Vognene forbi op til Hotellet, slog alt om i en anden Tone. Havde han Skildt? -- Eller trode han kanske, det gik an at gaa andre Folk i Næringen? ... De vidste vel, hvad han var for én!

Skildt vidste han vel, han ikke erholdt, og saa fik det gaa, som det kunde, med at rives og slides og slaas for en sulten Mave og true sig frem og gjøre sig Vei med Næverne, og, naar det gjaldt om at blive betroet Børren eller faa første Tag i Kufferten, da være døv, stokdøv for alt, hvad de fandt paa at raabe ud om ham.

Overalt ti for én om Fortjenesten, og ligesom en Mur eller Kreds om hver Vei til Skillingen! Lidt kunde det vel en og anden Gang lykkes ham at blive alene om, naar en Dør var gaaet i Baglaas eller af Hængslerne, eller det var noget andet af Smedhaandteringen, der var Brug for i en Snarvending. Men mere end Knapnæring blev det ikke, ofte bare en Dram eller to til Tak.

Og nu, Vinteren stod saa længe paa, baade sultede og frøs han. Især var Natten lang. For at faa den til at gaa, tog han ofte Brændevin for Aftensmad. Og saa gjaldt det at pønse ud, hvor han skulde prøve sig om Dagen, ved Raakarbeidet, paa Bryggen, ved Snemaagingen eller ved at bære Planker paa Tomten.

Tyndklædt og bar, lidt rødlig af Kulden, klamsede han nedover med sin for Albuerne hullede Trøie og det gamle Skjærf, der havde sin Kulør fra Smedien, skudt høit op mod Ørene. Det var

Digitized by Google

ikke vanskeligt at se Smeddrengen stikke igjennem. Hvergang han mødte nogen af Hægbergs Læredrenge, slog han op en Haanlatter. De syntes kanske, han gik lurvet klædt? men akkurat saadan, som han nu havde det, var det, han vilde have det! Han vilde være fri han, hverken ha' Mester eller Svende eller nogen over sig, og bryde sig om ingen. ...

Men, var Smedtomten et Punkt, han helst holdt sig fra, saa gaves der ogsaa et andet Sted i Byen, han gjerne gjorde en Bøig udenom, nemlig Strøget paa den Kant af Bryggerne, hvor Blokmagerværkstedet laa og op til Holmans paa Pladsen.

Hvordan det nu var eller ikke var, — han havde ingen Lyst til at træffe Silla!

Sidst han talte med hende, — Dagen efterat han var kommet væk fra Smedien — lagde han Mærke til, at hun hele Tiden saa sig saa skræmt og sky om og vilde, de skulde staa snart her og snart der. Det kunde ikke være Frygt for nogen af dem hjemme, og saa gik det pludselig op for ham, at hun skammede sig for at Folk skulde se, at hun stod og snakkede med ham. Med et: — „Adiø, Silla!" røg han saa pludselig fra hende.

Siden nød han ordentlig, at hun saa saa ulykkelig ud og var saa forlegen for at vise ham, at hun ikke brød sig om Folk. Hvad vilde hun med ham, naar han saa ingenting havde at traktere hende med alligevel? det var ikke noget for hende at staa med en slig én! — —

Der er en prægtig Bundsforvandt for hver, som gaar med tyndslidte, hullede Klæder, og det er Solen! Den udleverer Overfrakker i de varme Solvægge, kommer med Liv og Rørelse, og saa behøver Maven ikke længere at være uvis om Middagsmaden.

Nikolai havde havt Arbeide ved Bryggen hele

Digitized by Google

Formiddagen og stod netop under Middagshvilen og bagte sig i Solvæggen og gispede.

Han holdt inde midt i Gispet ...

Hun, ... den smale Skikkelse i den sjaskede Bomuldskjole, som kom løbende der med Kroppen forover og Tørklædet over det lille mørke Hoved for Solen, — det var ingen anden end Silla!

Hun skjød sig frem mellem Kurvene og Trafiken henne paa Fiskebryggen; der var en speidende Fart i hende som en opskræmt Agerrikse, der i Løbet vender Hovedet saa til én Side og saa til en anden. Hun havde faat Øie paa ham, og nu raabte hun ogsaa: — „Nikolai ... Nikolai!"

„Nikolai!" — hun svælgede med Stemmen af bare Hastværk, — „Nikolai, Du maa vide, Mor, da hun sprættede op min gamle blaa Kjole idag ... fandt hun Pengene i Skoningen ... de laa indeni Foret begge Dalersedlerne og Smaapengene med. Jeg løb hid for at sige Dig det, lige fra jeg var hos Far med Madspandet paa Værkstedet. Og nu render jeg lige til Smedien, der skal de faa høre, hvad de har gjort imod Dig! Har Du hørt sligt, inde imellem Skoningen. ... Jeg er saa græsselig, græsselig glad!" og hun saa ogsaa omtrentlig vild ud i Øinene. „Du kan tro, Mor, hun satte op et Ansigt!"

„Hils bare hjem fra mig, at jeg er lige glad jeg!" faldt han ind bittert og uoptøet. Men hun lagde ikke Mærke til det; hun vilde afsted til Smedien, og did fo'r hun.

Gjerne for ham! ... men, siden Anders Berg havde gjort Smedie i Svelvig, fandtes der ikke den, han brød sig om, fik vide det. For han var fri Mand nu han!

Han stod med Hænderne i Bukselommen og stirrede udfor Bryggen paa en sunken Sukkertop, som en Hob Smaagutter under Støi og Larm arbeidede paa at faa op. Den stod der alt halvsmeltet

Digitized by Google

paa den grønlige Bund, hvori Solen stribede Bølgelinier.

... Silla kunde nu prøve alt det, hun vilde, paa at faa ham til Smedien. Siden de satte Tyvsordet paa ham, havde han faat Saltvandet tvertigjennem ligesom Sukkertoppen. ... Og desuden, staa der og slave, naar han kunde være sin egen ...

„Hei Gutter, jeg skal vise Jer, hvordan I skal faa op Sukkertoppen; æde den faar I selv."

Skjænkestuen, — den med den grønne Dør og de hvide Karmer om nederst i Gaden hos Madam Selvig, havde set Blokmagerens stille, tyste, ludende Skikkelse gaa og komme nu i mange Aar. Hans Greb i Dørklinken var lige præcist, hans Gang, efterat have sat Redskaben fra sig, hen til den brune Disk var lige akkurat, om end hans Ansigt en Smule mere illumineret. Han havde et vist Navn dernede, der havde tilladt ham at „kridte" nu alt i en Række Aar og underholde et Forhold til Regningen, hvorom hans ubønhørlig korrekte Hustru ikke gjorde sig Spor af Idé; — „for Holman havde en ugentlig Lommepenge!"

Og som vanligt Lørdagsaftenerne gik Silla udenfor og ventede paa ham med Kurven.

Hun var vist ganske pyntelig klædt, som hun gik der i sin Sirtseskjole med det lille, hvide Lommetørklæde i Snip om Halsen; men det var, som Klæder ikke bed paa hende. Den opløbne, tynde Figur stak saa paa alle Kanter igjennem.

En rask Vending gjorde hun, da hun nederst i Gaden trode at se et Glimt af Nikolai. Det samme havde hun ogsaa troet at se forrige Lørdags Aften. Egentlig havde hun ikke talt med ham siden tidlig isommer, da han blev saa hidsig, fordi hun vilde have ham i Smedelæren igjen.

Digitized by Google

Hun gik hastig nedover Gaden; — at det var ham, det var hun vis paa! ...

Hun skyndte sig videre nedover til Broen ... Men det gik som sidst, han var ikke at se, og saa vendte hun skuffet om igjen, idet hun stadig holdt Øie med Madam Selvigs grønne Dør. Paa Klokkeslettet otte vidste hun, at hendes Far vilde vise sig.

Hun gik op imod den og nedover igjen. Nu begyndte hun at blive utaalmodig. Det maatte, kunde ikke andet end være over Tiden! — de lukkede jo Butikkerne baade her og der, og, skulde hun faa kjøbt noget ikvæld, gik det umulig an at vente længere. ...

Hun maatte tilsidst op at se, om Faderen virkelig sad der endnu, om han ikke kanske var gaat, da hun var nede ved Broen; han feilede jo aldrig paa Tiden.

Hun var kommet saa langt op i Gaden som der, hvor det stenlagte Fortog begyndte, da hun saa den grønne Dør aabne sig og hastig smeldes i. Ud skyndte sig en barhovedet, halvpaaklædt Pige. Straks efter kom en Mand ud i samme Fart, og gjennnem Døren, der blev staaende oppe efter ham, strømmede endel Folk med og uden Huer ud paa Trappen.

Der var noget paafærde! ...

Nu aabnedes ogsaa et Vindu eller rettere, det bankedes op, saa Ruden singlede ned i Gaden.

En eller anden drukken formodentlig, som ikke bar sig længere, — det var jo Lørdagsaften, og som gjorde Kvalm, saa han maatte tages af Politiet.

Hun havde set meget sligt før, var fuldstændig scenevant. Hellerikke var hun ængstelig for sin Far; han blandede sig ufravigelig aldrig i den Slags.

Men hvorfor kom han ikke ud? — alle Gjæsterne stod jo udenfor.

Digitized by Google

Der var kommet et svagt graat Skimmer af Aftenen i den aabnede Rude.

Indenfor ved Bordet pleiede hendes Far at sidde; han holdt altid samme Plads. Og didhen var det, hun gik og keg udenfra ind mellem Blomsterpotterne, — nogle af Værtshusdunster mættede, halvkvalte, smudsig-fede Geranier og Hortensiaer.

Hvad var det? ... han, som laa paa den subrede Disk med aabent Halstørklæde og Skjorte og den ene Arm hængende ned, — var det hendes Far!

„Den som bare havde en Sneppert! — han rørte sig nys — en Sneppert!" ...

Hvad de sagde videre paa Trappen, lagde hun ikke Mærke til, om det ikke var, at nogle vilde nægte hende at gaa ind, og andre igjen sagde, at hun var Holmans Datter.

— Hun vaagnede som efter et dybt Fald, hvori hun havde tabt Bevidstheden, ved at se sig sidde paa Disken støttende sin Fars Hoved og Overkrop. Hun syntes, hun havde holdt ham om Halsen og bedt ham svare sig; ... men nu rallede han ikke mere!

De havde lagt en gammel, udtyndet Sofarul og et Stolesæde under hans Hoved. Bagom stod Potte- og Pælemaalene, Drammeglas, Bliktrakter og Ølflasker skudte tilside for at gjøre Plads helt op til Væggen. Øinene stirrede vidtaabne lige op i den engang hvidtede Loftsbjælke, og Ansigtet var paa den ene halve Side optrukket til et Grin, der gav et Udtryk, som han laa og væmmedes saa usigeligt over det smudsige Loft.

Ved Døren sad en stor Fyr; hun kjendte ham, det var Sjappebjørnen, som de kaldte ham, — han, som satte Folk paa Døren for Madamen. Han sad taus paa Bænken.

Det var ganske stille i Rummet; hun hørte blot Dryppet fra Kranen paa Brændevinstønden ned i

Digitized by Google

Fadet under, og gjennem den halvaabne Dør til Værelset indenfor vimsede Madamen og hendes to Døttre paa Tæerne.

En ung Person med Briller traadte ind. Han gjorde nogle raske Spørgsmaal, medens han aabnede en Bestiktaske paa Disken ved Fødderne af den liggende Skikkelse. Han lyttede til Brystet med og uden Hørerør og rystede paa Hovedet, tog ud et Aareladningsinstrument og strøg Linnedet op paa den hængende Arm.

„Hold i Ærmet, saa det ikke glider ned," sagde han med et Blik op paa Silla; han antog hende for at høre til Huset.

Snepperten hug i ... og hug igjen ... Den graablege Pige saa ind i hans Ansigt, som om hun vilde tigge ham om bare en Draabe af det, som var Liv ...

Der kom noget som en seig, mørk Sirup.

Han hørte atter, følte atter; — nok et Forsøg med Snepperten! ... og det var med en overlegen Mine og Munden optrukket, ligesom hans Professor, at den unge medicinske Kandidat vendte sig mod de tilstimlede og afgav sin ordknappe Dom:

„Stendød! ... Manden er stendød, — af Drik!"

Ordene fulgtes af et Hvin fra Silla, der kastede sig over Faderen.

„Er det kanske Datteren?" spurgte Kandidaten; han pudsede forsigtig sit Instrument op mod Lyset og samlede ind Bestikket for at gaa, men stirrede samtidig over Brillerne hen paa hende. Hun tudede i ét væk sansesløst over sig:

„Du er ikke død ... er Du vel, Far? — Far da!"

Det var en vild Sorg uden Hensyn eller Blu, og den unge Mediciner fandt, at han oplevede en styg Scene fra Forstadslivet. Han havde gjort sin Pligt og skyndte sig ud.

Bag hende strævede bleg og betaget en nitten tyveaarig Værkstedsdreng med at faa hende til at

Digitized by Google

sanse sig. Han tog hende i Skulderen og hviskede gjentagne Gange saa høit, som Respekten for den døde tillod det:

„Silla! Silla! — hører Du ikke! — det er mig, Nikolai." ...

Han prøvede derunder forgjæves et Par Gange paa at løfte hende op fra Liget.

Imidlertid stod Politibetjenten og forhørte Madamen og Jomfruerne. Han noterede og skrev op de nærmere Omstændigheder ved Dødsfaldet.

... Netop færdig med det vanlige Kvantum Fortæring paa Stedet, en Flaske Øl og fire Drammer. Jomfruen ved Disken saa ham rask række Haanden op, — havde Indtrykket af, at han agtede at rekvirere endnu en Dram, og, da han seg langsomt ned af Stolen, var Indtrykket, at han kunde være beruset ... Pleiede aldrig at være det til den Grad, at han ikke kunde gaa eller bære sig, ialfald ved at støtte eller tage for sig i hensigtsmæssige faste Gjenstande ...

Det sidste bevidnedes udtrykkelig af flere af Stamgjæsterne eller, som de i Politirapporten blev opskrevne, — „flere af Beværtningslokalets stadige besøgende, hvis Vidnesbyrd maatte antages for fuldt paalidelige."

Af disse tause, noget vaklende Figurer, der saadan med ét var vakt op af en dump Lørdagsaftens Døs, var allerede flere forsvundne fra Scenen. Flasker og Glas stod derinde med det efterladte Indhold.

... „Om der kunde tænkes nogen anden direkte eller indirekte Aarsag?"

Det var først nølende, at Madamen kunde tænke sig nogen saadan.

... Saa nødig hun vilde være yderlig mod en stø gammel Kunde, havde hun dog i denne Aften maattet betyde ham, at, hvad han herefter rekvirerede, maatte han betale kontant. Hans Regning

Digitized by Google

var nu i alle de Aar, han havde nydt godt af Krediten her paa Stuen, vokset saa over al Maade, at hun — Enke med to Døttre, ikke længere kunde forsvare at lade det gaa. I alle de Aar, han havde vanket der, havde hun trolig overholdt aldrig at kræve ham hjemme i Huset. Men saa kan en Regning ikke bestandig blive liggende i Dørstokken, Politiet véd, Verden er ikke anderledes, det er ens for den ene som for den anden det! — og saa fik det gaa til Eksekution. Det var det, hun havde sagt ham, saa nødig hun, som sagt, vilde, og saa surt, hun med Sandheden kunde sige, det var at forstyrre en saa stilfærdig ordentlig Mand.

Det var paatide at faa Skjænkestuen fri for Belemring. Sjappebjørnen havde skaffet frem en Bærebør, men maatte have et Par Karer til at hjælpe med at bære. Og saa maatte de have en passende Indretning med Klæde over, for at det hele kunde se ud som en Hospitalsbaare; — en død Mand blot under et Teppe vilde gjøre formeget Opstyr ude i Gaden.

Det var noget saadant, Madam Selvig og hendes Døttre var ifærd med at finde frem og faa sammen derinde af et grønt Sengeomhæng. Hver har sit Renomé kjært, og hun følte, at det passerede var et Slag for Beværtningsstedet.

— Inde i Skjænkestuen var det nu blevet skummert. Holmans dunkle Skikkelse var flyttet hen paa Bærebaaren. Den stod paa Gulvet færdig til at løftes, og der var gaat Bud for at underrette Madam Holman.

Man drøiede maaske med Hensigt; — lidt længere og mørkere udpaa Aften og en lidet ønskelig Opsigt paa Gaden kunde undgaaes.

Silla sad med Ansigtet stivt af Graad. Der var ingen anden end hun og Nikolai derinde.

Han stod ved Disken, og hun sad med Ryggen

Digitized by Google

til Vinduet; i Halvmørket tonede blot en Myg oppe under Gardinet.

Endelig afbrød han Stilheden:

„Han var snil ... baade mod Dig og mig, saa tidt han turde, véd Du."

Silla svarede ikke.

... „Han syntes altid, det var saa leit at gaa hjem om Kvældene, véd Du. Nu slipper han det, og at sætte Foden mere her i Sjappen ogsaa!"

„Far! ... Far!" brast Silla ud, og der fulgte et Anfald af voldsom Hulken.

„Hør, Silla!" sagde han, afbrudt af sit eget tilbageholdte Pres i Brystet, „om Du ingen Far har, saa har Du én her, som nok skal passe paa Dig, og véd hvad det er. Jeg har aldrig havt nogen Far, jeg heller, eller nogengang set nogen! ... Nu vil jeg bli' Smed, vil jeg, siden det ikke længere gaar hos Jer med Blokkene.

Jeg vil bare sige Dig det, om Du siden kan hugse det," lagde han sagte til; — det saa ikke ud, som Silla hørte paa ham.

„Og nu ikvæld skal jeg følge bagefter lige til Hjørnet. Der skal jeg staa og se, til altsammen er indenfor, og saa er jeg udenfor inat saameget, Du véd det, om noget staar paa."

„Ja, bliv udenfor, Nikolai!" hviskede hun.

Ind kom Sjappebjørnen og de to Bærere. De løftede Baaren ud igjennem Døren og med lidt Vanskelighed i Vendingen ned igjennem Trappen, hvor der stod endel Tilskuere.

Og saa bar det opefter Gaden, den døde med de to Bærere og Sjappebjørnen først og Silla og Nikolai bagefter.

Der, hvor de skulde skilles, trykkede han Kurven, som hun havde glemt, i Haanden paa hende og stod saa der og saa efter dem. ...

Digitized by Google

VI.

Al den Hovedstadens forældreløse Yngel nede i Udgaderne og Forstadssmugene, som ingen har Rede paa og ingen tar Rede paa, som vrimler dernede saaatsige kun en Etage høiere end den løse drivende Rogn og Fiskeyngel nedenfor i Sjøen mellem Bryggestolperne, der ogsaa engang skal blive store Han- og Hunfiske, — hvad blir der af dem?

Sygdommen fører en bred Soplime i den tidligste Alder, Havnen tager dem, Gaderne med sine løse Næringsveie eller et omflakkende Kjæltringeliv tager dem, Redningsanstalter, Politistationer, Fængslerne og Tugthuset tager dem. I de senere Aar tager ogsaa Arbeidet dem i stor Skala i sin Favn, — Fabrikernes Døre staar vidt aabne!

Personer, som af og til faar et Anfald af Samvittighedsskrupler for Eksistentser, de mulig kunde staa i Ophavets Forhold til, kan drage et Lettelsens Suk. Ansvaret er forsaavidt mindsket, som Chancen nu er for, at de føres ind i Arbeidets opdragende Hjul, og saa har man jo Tingen i visse Maader ført over paa det moralske Gebet.

Der sad de, Byens mere modent udviklede Yngel, rækkevis oppe paa Salene, i det Wejergangske Firmas store Fabrik og passede de snurrende Spoler, Nøster og Ruller, — svenske Lena og Stina og Kristofa og Kalla og Josefa og Gunda og, hvad de nu alle hed. Havde nogen spurgt om deres Forældre, vilde det her og der have været trangt om Svaret.

Passiaren gik høist ivrigt øverst i Salen; den fortsattes endnu i Blik og Miner, hvergang en eller anden kontrolerende Myndighed vendte sine Skridt paa deres Kant. Der maatte gestikuleres, nikkes, tales med forstærket Stemme; men bedst gik det nær indtil hinandens Ansigter i al denne Sus, hvori Remskiverne snurrede hver hen til sin lille Under-

Digitized by Google

afdeling af Kraften, Gulvplankerne dirrede og skjalv af Rørelsen fra Hovedværket, og Fossen udenfor i Solen tordnende og bedøvende begrov det store Vandhjul under sin gulhvide, kraftfyldte Herlighed.

Det var mest ganske unge Ustadigheder, Piger fra knap seksten, sytten til vel de tyve, som holdt det Leven deroppe; mer eller mindre Nykomlinger uden Øvelse, der endnu strævede med at faa Fingerlaget ind.

Det var Silla Holman, hun den mørkhaarede, klække, vaarfregnede med de hæleløse Klapsko og den store Parafinflæk tværtover Skjørtet, som hostede og spurgte og spurgte og hostede, medens Øinene stod som to smaa sorte trillende runde Ildkugler og det svage, magre Bryst gik op og ned af bare Anstrengelse for at gjøre sig hørt. Hun sad der blandt de yngste; Fingrene arbeidede mellem Spolerne, og af og til saa hun op som en Fugl.

Man var over den iltre Trætte om Josefas nye Jakke med Snorebesætninger. Vilde hun forsøge at indbilde nogen, at hun havde faat Pengene af sin Stedmor; nei, tro det, hvem som vilde, — aldeles ikke trode hverken Gunda eller Jakobine det! Bagefter havde Kristofa fortalt sit mærkelige Eventyr fra i Søndags, — hun oplevede altid mærkværdige Hændelser, saa vidunderlig interessante, om ikke netop tilsvarende faktiske, hvori fine Damer og Herrer spillede Hovedrollen, og hun blev den tilfældig indviede.

Og nu var Passiaren kommet ind paa noget saa morsomt, at Silla tog det ind med begge Ører! ... Der skulde være Dans Søndag Aften oppe paa Letvindten, og saa snakkedes der om Tørklæder, Sløifer og Stas — som nogle eiede og andre maatte laane —, og hvem der dansede bedst og var flottest til at traktere. Kristofa kunde berette, at der skulde

Digitized by Google

være Violin og Klarinet, og at der kom baade Studenter og almindelige Folk og Styrmænd!

Nogle fremmede, som besaa Fabriken, kom opover Salen. De stansede og spurgte og undersøgte. Og hver paa sin Plads sad de unge Arbeidersker nu med ét fordybet ludende over Arbeidet, som om de ikke eiede anden Tanke end Snellerne ...

Formiddagslyset faldt ligesom med en svimmel Stilhed ind fra de store Vinduer høit paa Væggen over Mennesker, Maskiner og Baller.

Det lakkede mod Tolvtiden. Den sidste Time drog sig langsomt, altid trøgere hen; Olielugten og Heden af Maskinerne steg ligesom og blev næsten bedøvende.

Nogle kvalme, lange Minuter endnu ... Endelig ringede det!

Og paaklædte som ved et Trylleslag, myldrede Fabrikpigerne i sine nette Forklæder, — Tørklæderne knyttede sirligt under Hagen og nok et strikket korsvis over Brystet, — med sine Frokostspand i Haanden ned af Trapperne.

Den blanke Vaarluft, at faa puste rigtig ud i den! — Silla hakkede hed og tørst med Spandet et gjenliggende Stykke frossen Sne fra Gjærdestokken og bed i det.

Men alt det Kristofa havde forespeilet hende om Dansen paa Letvindten i Hovedet vandrede hun i lang, armfast Række nedover med sine Kammerater. Veien ud fra Fabriken var overfyldt til Trængsel. Nedenfor udvidede den sig med et gademæssigt Fortog.

„Se, — se, Kristofa! Wejergang er alt kommet tilbage fra England."

De unge Piger puffede høist interesserede i hverandre, — „ny Vaarfrakke, lyse lyse brun!"

„Pyt da, jeg saa, da han kom med Dampskibet igaar jeg, — han og en hel Hob Englændere. De var brune allesammen; jeg talte akkurat syv for-

Digitized by Google

skjellige Møgkulører." — Det var Josefa, som var ude med sin Tunge, hun havde prøvet sig i en Modehandel.

„Han faar passe sig for Olien," fnisede én.

„Han er gruelig vakker! Ser Du hvor stolt han er over Næsen ... aa, for et deiligt rødt Silketørklæde i Brystlommen!" hviskede Kristofa til Silla.

Rækken trykkede sig ind til Gjærdet. Den omtalte kom forbi ligegyldig smaanynnende med hævet Hoved og svingende Spadserstok. Alle de unge Pigeansigter stirrede ærbødig dumme hen for sig, dog ikke uden et Glimt i Øienkrogene. Han forsvandt opover Strømmen, kløvende den som en Laks.

„Haaret har han faat delt i Nakken! ... Hatten er som en Spilkum ... Blæs ikke paa ham; han er tynd af sig, — det er sin Fars Søn det. ... Hei, for et kryt Spanskrør!" ...

De havde vendt sig om efter ham.

„Han er ikke braat saa morsk, som han gaar der; men her ved Fabriken, ser Du, maa han være saa stø som et Lys. Johanne Sjøberg, hun, som vasker fransk, kjendte ham nok igjen nede paa Maskeballet i Markedet; hun har selv fortalt mig det."

„Du maa tro," faldt Jakobine ind, „der kommer mange fine Folk paa Salene paa det Vis. Du mener, Du valser bare med en simpel én og saa er det kanske Søn af Byens rigeste Mand! ... Ellers, naar Du er lidt agtsom, kan Du godt skjønne det paa Dansen eller paa Uhret eller paa Skjortekraven, og at de tygger saa fint Tobak."

„Han saa paa os, lagde Du Mærke til det?" ivrede Kristofa i Øret paa Silla.

„Ja, for han kjender mig!" sagde Silla lidt ør af, at han havde sat Øinene saa paa hende.

Der opstod en Latter:

„Vil den svarte Kraakeungen ogsaa kagle?"

Kraakeungen saa hed ud under Tørklædet; men

Digitized by Google

hun svarede intet. Hun vidste med sig selv, at han kjendte hende; han havde været paa Kontoret, da hun var med sin Mor ude hos Generalkonsulen for at søge efter Plads paa Fabriken.

En Strøm af Arbeidersker fra en anden Fabrik faldt som en Biflod ud i deres, og gjennem Forgreninger af Gader og Gyder sivede saa det hele af igjen i den af Træ byggede uregelmæssige Bydel nedenfor, gjennem smale Indgange og Trapper, ind brune, røde, hvide og graa Huse, Huse med Skifertag, med Tørvetag, med Teglstenstag og nye Huse endnu knapt under Tag.

Silla smettede ind gjennem en trang, fugtig Indgang. Solen skar gjennem de raadne Sprækker i Plankeværket med alle de bøiede, rustne Spigerhoveder, og stødvis randt en smudsig Flom frem under Porten og forsvandt ude i Grøften.

Hun stansede et Øieblik, da hun hørte Moderens retfærdige Indignation give sig Luft indenfor med den velbekjendte, tørre, veiede Betoning.

Det var kun med en trykket Mine og nølende, at Silla aabnede Porten, bag hvilken Madam Andersens Tjenestepige stod toppende rød og ude af Stand til at svare for sig, medens Madam Holman, opskjørtet og med Fødderne sprikende over Rendestensbrættet, skyllede og vred op Tøi. Hun arbeidede sindigt og langsomt; intet i hendes lergraa Øine forraadte Sindsoprør.

... „Madam Andersen burde jo havt den Forstand, at hun skjønte, saa længe nyttede Klæder ikke er til at faa færdige paa én Uge ... Du kan for den Sags Skyld gjerne hilse Madamen med det. Jeg har hellerikke været vant til, ikke engang i min ringe Stilling, at lægge Tøiet ulappet og ustelt i Vasken, og jeg kan sige, at baade Mor Nilsen ved Siden af og Folkene her i Huset har undret sig ved at se, hvad Tøi én, som vil kalde sig for Høkermadam, lader Mand og Barn gaa med! ... Nei, Du

Digitized by Google

behøver ikke at modsige mig, Jenta mi, naar jeg siger noget, saa er det saa. — Og Strømperne! ... vi skal ikke nævne dem; for den ene Hæl var snurpet med Seilgarn, saa det er en Skam at staa og vaske dem. Folk kan sætte paa sig saa store Miner, de vil, Vasken den snakker fra den!"

Med langsom knusende Vægt vendte hun sig saa mod Datteren:

„Var Du kommet lidt før, Silla, kunde Du spare mig for meget Arbeide. Men, det er det samme; jo før de ta'r Livet af mig desbedre. Jeg har da heller aldrig ønsket at leve, siden den Time, din Far gik sin Vei."

„Jeg skal tage i og vride med Dig, Mor!"

„Nu det er færdigt? Tak skal Du ha'. Men det vilde vist lidt Omtanke, om Du, som bare har siddet oppe i Fabriken, havde skyndt Dig lidt for at hjælpe den, som har maattet staa og arbeide tungt hele Formiddagen."

„Tak for Underretningen, Madam Holman!" det var Madam Andersens Tjenestepige, der nu endelig havde faat Mælet igjen; „men jeg tænker, I skal ikke faa bryde Jer mere med vor Vask, den er nok for simpel og ringe for saa høie Udlægninger!" Hun kniksede og tilføiede saa, idet hun hastig forsvandt ud af Porten:

„Var Sæbeluden Jeres bare halvt saa skarp, som I har Tunge til." ...

Det var overhovedet Madam Holmans lige saa selvfølende som stærke Side, at hun altid hungrede og tørstede efter Retfærdighed i denne Verden — hos andre! Forsaavidt et Stykke af denne Sætning ogsaa vender indover mod én selv, var hun saa heldig at finde alt vel feiet for sin egen Dør. Der var hun jo ogsaa i den gunstige Omstændighed at kunne give baade Loven og Undtagelserne.

Hver har sin Tid, da han kommer i Glans, og at Blokmager Holman havde været til, var noget,

Digitized by Google

man — og maaske hun selv ogsaa, egentlig først ret kom til at begribe, efterat han vel var forsvunden fra Scenen.

Det gjør nemlig langt fra det samme for en Husstand, enten den har Mandens Arbeide og Ugeløn at leve paa eller ikke, og til en yderligere Forværrelse af Situationen stak hendes afdøde Mands Regning hos Madam Selvig sit høist overraskende, uvelkomne Ansigt ind i Stuen. At den Regning var rigtig, kunde Madam Holman aldrig faa i sit Hoved. Holman havde jo havt sine faste, regelmæssige Lommepenge!

Madam Holmans bittre Udtalelser blev mange, da hun saa sig stillet i Valget mellem Mangel eller at søge Arbeide.

Hun havde indtil Knappenaalsspidsen vidst, hvordan hun vilde anvende sin Mands Fortjeneste i sin egen Stue og dertil ført Opsigt med, hvordan andre burde have det i deres. Hun havde, saa at sige, i alle disse Aar siddet mageligt oppe paa Læsset og kjørt. Men nu var desværre den Dag kommet, da hun selv maatte stige ned og trække, — og dertil viste hun sig mindre egnet.

Det var stedt i denne kritiske Situation, at Madam Holman fandt, at, skulde der nogengang tages i, saa var det nu, — af hvem lod hun være usagt.

Til den Ende nyttede hun sit Kjendskab til Generalkonsul Wejergang til at faa sin Datter Silla anbragt oppe i hans Fabrik. Ledige Hænder maatte have noget at bestille, og det vilde ialfald give lidt igjen for de med hendes Mand tabte Ugepenge. Naar hun saa selv sad hjemme og holdt god Husholdning og derhos stoppede og tog Vask, naar saadant faldt til, skulde ingen vove at paasige Madam Holman, at hun ikke i de tunge Dage vidste at gjøre sin Pligt.

Og denne sin Pligt opfyldte hun fremdeles, idet

Digitized by Google

hun strengt holdt Silla fra at benytte sin Fritid til Lediggang, hvilket var Faren for Ungdommen. Sy og stoppe og lappe udover Kvældene, — der kunde ikke gives en bedre Maade at øves i Stadighed.

Men det var, medens Silla sad og syede og stoppede og lappede udover Kvældene ved den lave Parafinlampe, at det gik netop som bedst med feiende Dans og Lystighed inde i hendes Hoved, og at alle Kristofas og Venindernes Udmalinger lavede sig om til Selvoplevelser. Sæbeboble efter Sæbeboble, den ene mer vidunderlig end den anden, steg op eller brast lige foran Madam Holmans Næse, medens hun sad og strikkede. Hun saa ingenting, — undrede sig blot undertiden over, hvad der kunde være at smile og le af ved Hælen paa en Strømpe?

VII.

Nede i Hægbergs Smedie saa det ud, som der skulde være ikke blot blaa Mandag, men ogsaa blank Tirsdag. Paa en ensom Sjæl nær var der sort og folketomt. Udenfor Døren ventede en Række Jerngreb, Spader og Koben, som skulde hvæsses for Veiarbeiderne nede ved det nye Havneanlæg.

Hægberg gik med Fangskindet ned over den ene Skulder vild som en Bersærk. Der gaves ikke mere ordentlige Svende og Drenge; men han skulde sige dem op Mand for Mand, saasandt han hed Hægberg!

En stod der da og gnog! Han havde ogsaa staat der ganske alene og ni'filet paa Svendestykket sit hele St. Hansdagen igaar. Men saadan er

Digitized by Google

det, én turer og én gnurer og er saa nidkjær paa Skillingen, at han gjerne lagde Sjælen sin i Varmen for den. Arbeidskar brav nok bevares! og, havde han ikke havt det paa sig med Politiet, saa ... jo, nei! — nei, jo, det blev han jo fri for, det er sandt. ...

Den omtalte var Nikolai, som igjen var gaat ind paa Hægbergs Smedie for at faa endt sine Aar som Læredreng.

Naa endelig! ... Der kom to luntende henover Tomten til Smedien.

Hægberg vendte sig og lod, som han ikke saa dem; det var, vel betænkt, ikke Tider nu til at skille sig ved sine Folk. Han gik blot selv hen og tog et af Kobenene ud af Essen; og, da de to Syndere kom, stod han der selv lang, mager, stærk og graasprængt og slæggede, saa Gnisterne sprudede.

Dette Mesteren uværdige Arbeide talte høiere end de uvorneste Bebreidelser, og, da han saa taus slængte Kobenet hen og tog fat paa at hvæsse et Greb, kjendtes det noksom, at der var lummert Veir i Smedien.

Efterhaanden udover Formiddagen kom de med stirrende Blikke, bankende Tindinger og blege eller røde forvaagede Ansigter, én med et opsvulmet Øie og én med et Plaster skraat over Næsen. Stemmerne var hæse, og tause gik hver ivei med Arbeidet. Der maatte tages i, skulde de greie undaf alt det Redskabsarbeide, som stod til Rest.

Der arbeidedes i et Kjør til ud paa Eftermiddagen næsten, uden at der blev talt et Ord over hele Smedien. Da befandtes det meste at være fra Haanden, og Hægberg selv gik ud til sine Forretninger i Byen.

De, som stod igjen i Travlheden, glinsede af Sved og, enten det var, fordi Arbeidet tillige havde været den bedste Kur for foregaaende Sankthans-

Digitized by Google

dags og Sankthansaftens Udskeielser, eller det var den almene Lettelse ved at Værkstedsmesteren var gaat, — én begyndte pludselig at synge op, et Par andre at gispe og strække sig i Velbefindende under sine frydefulde Erindringer; — og saa brød Passiaren ud om, hvordan hver havde turet.

Kun Nikolai gav paa uforstyrret; han brød sig mere om et Naglehul i Hængseljernet paa sit Svendestykke end hele deres Sankthansturing. Og, drev han nu bare paa, skulde det være færdigt til Maaneden var ude ...

Hans fine Naglehammer slog tvært over deres Præk, — deres Tjæretønder og Vedstabler og gamle Husvægge, som de havde brændt ... og saa Turing og Drik, saa de ikke havde en Skilling igjen ja, — hø, hø!

Hammeren skraldede tværtover det.

Jan Petter havde været i Baad udover paa Øerne og set saamange Blus baade der og omkring i Fjeldene, at han ikke kunde faa Tal paa dem ...

Ne—i, naar én er fuld. ...

Hammeren smeldte igjen til.

En strakte sig og gispede med hele Sankthanshelgen i Kjæverne ... „Oppe under Grefsenaasen der havde Punschen tilsidst flydt godtsom frit nedefter Bakken! ... Søn af Wejergang havde git en gammel Baad fra Maridalsvandet og en halv Tønde Beg til Jenterne ved Fabriken ... hørt Gauken gale og sjauet hele Natten ... ranglet nedover, Klokken var mod otte" ...

Hammeren smeldte ikke mere i.

„Søn af Wejergang ... Fabrikpigerne hos Wejergang!" Nikolai stod urolig og uvis og hørte efter; en og anden Gang skjød et hastigt skarpt Øiekast bortover paa ham, som talte ...

Han vaskede Kulsoden af sig og var borte.

Digitized by Google

Silla havde været nede i Valsetstuen og hentet den sædvanlige Pot Aftenmelk, da hun ude i Grinden mødte Nikolai. Han sagde, han havde set hende gaa derind; men hun vidste godt, at han havde passet hende op.

„Du kan tro, jeg har moret mig i Sankthans, Nikolai!" hun holdt Spandet efter Hanken ud imod ham. „Du skulde bare vide ... Nei aldrig i mine Levedage!" ...

„Oppe i Grefsenaasen?"

„Hvor véd Du det, — sig, hvor véd Du det?"

„Aa jeg — en af Smedesvendene var deroppe. Men ikke skjønner jeg, hvorledes Du kunde slippe didop for hende derhjemme."

„Nei det stod ogsaa paa, kan Du tro!" Hun saa sig om og sagde forsigtig hviskende: „Mor véd ikke andet end, at jeg har ligget og snud i Sengen hjemme hele Sankthansnatten. Hun skulde spise Sankthansgrød ude hos Moster i Asker, og jeg staa hjemme og stryge. Men, da Klokken blev ni, tog jeg Farvel jeg og strøg min Kaas. Aa nei, Nikolai," hun slog leende den ene Haand i den anden, „Du skulde have hørt, hvor hun skjændte igaarmorges, da hun kom, fordi jeg laa endnu. ... Hørte Du, at vi blev trakteret med Punsch ogsaa!"

„Hvem gav Dig den?"

„Ja, det skulde Du bare vidst! Men Nikolai, Du fortæller det ikke. Det var en vis Person, som trakterede os" ...

„Saa—aa, —"

„Han kom derop for at passe, at de ikke tændte Baalet op for nær Skogen. Ja, Du maa vide, Nikolai, det var ingen ringere end unge Wejergang! Der var Sankthanskalas hos hans Far; akkurat Klokken halv tolv skulde de se Ilden hjemmefra Trappen."

„Og saa trakterede han med Punsch? — Dig ogsaa?"

Digitized by Google

„Netop mig! — hende med de svarte Øinene, raabte han."

„Han har kanske snakket til Dig før ogsaa?"

„Ja saamæn, — han véd saa inderlig godt, at jeg heder Silla! Jeg møder ham hver evige Dag nu, maa Du vide."

Nikolai gjorde en Gestus, som han kastede en Slægge i Bakken. — „Se saa!"

„Sidste Lørdag paa Kontoret, da han havde regnet en Krone formeget i Kontrabogen, sagde han, at jeg kunde beholde den og bruge den til Kager."

„Hei, hei, nei sagde han det? Svært saa snil han er Du!" Nikolai sagde det med noget, der skulde være Latter. „Hun er fælt snil Kokkejenten ogsaa, naar hun fodrer Gaasen for at faa Tag i den."

Han stod med den ene Arm om Grindstolpen og saa paa hende en Stund; hun var blevet saa fin og net og gran og næsten høiere siden sidst. „En ung Jente som ikke engang véd af, at hun er vakker ..."

Silla trak paa Læben; hele Minen var fuld af overlegen Benegtelse.

— „byder de hende en Kage eller et Tørklæde eller lidt Moro, saa strækker hun Halsen og tripper til. Jeg synes, Du kunde skjønne det paa alt det, Du ser omkring Dig, Silla! Hvormange af dem er det vel, som naar til at bli' Kone for en redelig Arbeidskar? De naar til at danse et Par Gange, gjør de, og saa er Visen slut. Og saa snil vil de nu være med Dig ogsaa, Silla! ... Den Wejergang passer Dig nok op han! — Hvis ikke jeg passer h a m op da." Han saa med ét bleg og styg ud.

„Er Du gal, Nikolai, — bær Dig da ikke saa!"

„Kan nok sige, jeg er gal, som har staat der og gnuret og gnud hele Maaneden paa Svendestykket og saa ladet Dig gaa heroppe mellem Ulve-

Digitized by Google

pakket. Men jeg er nu engang født slig, at alt skal gaa i Baglaas, jeg."

Silla stod, som altid, naar Nikolai tog paa i den Tone, nedslagen og forsagt, den klække Skikkelse foroverbøiet stirrende ned for sig.

„Vi to, Silla," vedblev han endelig med et Skut paa sig som en Resolution; men han skalv i Maalet, — „vi to ... vi har nu ligesom været opfødt sammen. Og, slig som det var, gik det i Baglaas for mig, endda jeg var stærk jeg; men Du var klæk og maatte smette som en Kat i Løgn og Ugreie bestandig. Og saa ... saa ... tænkte jeg saameget som ... at vi to, som bestandig har holdt sammen, — og ikke har jeg havt nogen anden, som jeg kunde tro mig til, det véd Du, og ikke Du heller, Silla! — at vi slog os ihob ... Og, vilde Du som jeg, saa —"

Han havde kneppet de brede Næver sammen om Grindestolpen, som han klemte den med al Kraften af sin undersætsige Skikkelse, medens han ventede paa Svaret. Han stirrede paa hendes bøiede Skikkelse; men hun saa ikke op. Og saa drog han igjen Pusten tungt; han følte, han maatte fortsætte.

... „Og nu har jeg pint ihob nogle Skillinger, og ingenting kjøbt, og filt og filt saa trut paa Svendestykket, fordi at, naar jeg blev Svend, og saa et Aar til var gaat, og jeg fik lagt mig op lidt, saa ... saa — kunde det hænde, Du med engang kom undaf baade Fabriksubbet og Bestyringen hjemme, og blev en real Smedkone, Silla! Aldrig har Du havt nogen til at tage vare paa Dig slig som jeg, det véd Du, og jeg skal være saadan imod Dig, saa Du ikke begriber det! ... For den, som ikke har havt Far og ikke Mor, og, fra jeg var op i Politiet, er det ikke stort med Kammerater heller!" ... Her overmandede Bevægelsen ham.

... „Slig en urimelig vakker Smedkone, Du

Digitized by Google

kunde bli', Silla! har nogen Øine for en Smed, saa er det vel Du; det er, saa Gnisterne spruder i Kullene det! Og saa komme hjem og faa se saameget som Snippen af det vesle, vakkre, svarte Ho'det dit i Stuedøren ... Alt det, jeg bestandig har havt det som en Hund og værre end det — som en Tyv til, var det bare Moro altsammen, naar det kunde bli' slig ... Sin egen Stue med Laas for Dør og Kiste, det var noget andet det, Silla, end at lade sig trække paa Dansesal og slænges om Væggene af fine Fyrer og Matroser."

Det sidste, som han sagde vældig varmt opstemt, skulde han helst ikke have kommet med; thi fra at Silla stod der omtrent hjerteknust og overvældet med Graaden i Øinene, blussede hun nu med ét op imod Beskyldningen.

„Vil Du nu ogsaa nægte mig en liden Moro, Nikolai! Jeg skal ikke se nogen, ikke faa være med nogetsteds ... Nei da! jeg skal være én, som aldrig har faat danse, — rigtig saadan en rar Fugl til at undres over, som først har været i Bur hos Mor og siden hos" — Stemmen raknede og gik over i Graad. „Er det det, Du kalder at være snil mod mig, Nikolai? Du vil nok prøve paa at gjøre mig ræd for Dig ogsaa!"

„For mig? — for mig Silla?"

„Gaar jeg ikke der for dem allesammen som en Aarsunge, som Mor holder i en Traad. Og saa kommer Du og vil hjælpe hende, Nikolai. Det er ret! Det er ret, stæng mig bare inde! ... Aa jo, Du og Mor, — det kommer bare an paa, hvem der ta'r Magten over mig. ... Men Du skal vogte Dig, Nikolai!"

Hun satte sig i afmægtig Harme til at storgræde.

„Ja ja, græd Du, jeg siger ingenting jeg. Der er nok dem, som kan trøste Dig en liden Stund!" lagde han mørkt til.

Digitized by Google

Hun sprat med ét op, gik hen og lagde Albuen fortrolig op til hans Skulder:

„Du kan da vel indse, at det er mig, som skal blive Konen din, Nikolai!" hun saa ham aabent varmt ind i Øinene; det sortblikkende fregnegule Ansigt var endnu i Taarer.

„Ja vil Du det, Silla, saa skal Du faa se den, som kan tage i!"

... „men Mor, Nikolai! — aa jeg er saa ræd, saa ræd bare for, at hun skal faa nys i, at vi mødes nogengang. Hun ser saa stivt paa mig, hvergang jeg har gaat et Ærinde, altid har jeg været saa forlænge borte.

Men Du kan tro, naar jeg sidder og stopper og lapper om Kvældene, saa tænker jeg iblandt, at Du kommer saa fin og rig, at Du eier hele Hægbergs Smedie, saa Mor maa gi' sig."

„Nei, tænker Du paa det, Silla! — ja jeg skal komme da. Hun skal faa gi' sig som Røg, om jeg staar der bare med Svendebrevet og min redelige Næring til."

— Hvad var det, som var hændt den lyse dimmende Sommeraften, hvori Fossen durede frem under Broen, Træerne ligesom svellede af bare nyt, sprættende Løv, og det glittrede som Solstik i Vinduerne her og der? Var han fuld, eller var det Kvælden, som havde en ekstra Sankthansrus? ... Det sidste, han havde set af Silla, var, at hun saadan halvt foroverbøiet skyndte sig hjemover med Spandet, og at hun havde set sig om efter ham, da hun tog Veien ind mellem Husene.

Verden var rigtig nok alligevel! ... Naar han gjorde det ordentlig op, saa var den sletikke saa urimelig endda, om den end af og til kunde gaa

Digitized by Google

i Baglaas; ... og da — ja da fik én baade være stærk og nethændt, om én skulde faa det op igjen! ...

Nei den var ret nok! Det ser én først, naar én slipper indenfor, og derfor maa der være Politi og Mestere og Greie paa alting, saa det kan gaa ilaas ...

Nikolai stod og funderede og klinkede nede i Smedien; han havde nu ogsaa faat sit Svendebrev og saa alt rosenrødt. At han og Verden holdt paa at blive forligte, det stod med lysende Træk ud af hele hans brede Ansigt. Den lave, stærke Skikkelse bevægede sig med en ny tilkommen, rask Freidighed dernede i Arbeidet.

Han gik nu for Svendeløn og kunde lægge sig op en pen Klat om Ugen. En heldig Lirk i Laasen var det, at han aldrig turde forære Silla nogenting, hverken Tørklæder eller andet for Madam Holmans Skyld. Spart var spart, og hun skulde nok faa det i sin Tid.

Om Lørdagsaftenerne, bare han havde faat taget sig et lidet Tvæt med Kluden i Kjølevandet, bar det opover mod Fabrikbyen. Han gik med Hammer og Tang, en Jernplade eller en Laas i Haanden; det skulde se ud, som han blot færdedes i sit lovlige Arbeide. Og saa kom det an paa, om han paa Op- eller Nedturen kunde faa et Glimt af Silla.

Det var et rent Lotteri, og det hændte, at han akkurat traf Madam Holman istedetfor. Det fik han nu finde sig i; han saa ialfald lige ind i den Gade der i Husklyngen, hvor Silla gik mange Gange om Dagen. Men det, han havde værre for at finde sig i, var, at de Gange, han var heldig, gik hun med to, tre andre Fabrikpiger ved Armen, saa der knap var Tale om at faa mere end det ene Glimt og korte Nik af hende, før de dreiede ind saa her og saa der.

Digitized by Google

Hvad havde hun med at gaa og slænge om Kvældene med de vidtløftige Jenterne, — var det for Silla det? Hun havde hverken Voksenhed eller Vet nok til at skjønne, hvad det var for noget, hun var oppe i der, og hvad en fin Fyr mente, som nikkede til hende, for de vakkre Øinenes Skyld ... Fornøie sig? — gaa rundt i Kværnen ja, til de kommer ud baade knuste og malede. ...

Nei ... bare ud af det!

Og derfor fik han drive paa med at file og file og lægge den ene Ugelønning paa den anden, til han havde faat Sølvkrogen stor nok til at hage hende til sig med.

Ja, var hun først hos ham! — han fortabte sig i Tanker om Husleie og Udlæggene til Bryllup.

VIII.

En Tid, efterat Nikolai havde faat sit Svendebrev, overraskedes han af et glædeligt Besøg, — han vilde neppe tro sine egne Øine, — ingen anden end hans Mor, som Lørdag Middag passede ham op udenfor Kjælderen, hvor han spiste.

Hun havde hørt, at han var blevet Svend og havde ikke havt Ro paa sig, før hun fik følge med en af Bordkjørerne, som skulde indover til Byen, for at besøge ham. Hun var blevet saa glad. Naar han vidste, hvor mangt et Suk hun havde draget for hans Skyld og, hvor mange modige Taarer, hun havde fældt.

Den store, staselige, halv bondeklædte Kone var sprængrød i Ansigtet og græd og tørkede sig i ét væk med det sammenlagte Lommetørklæde, medens

Digitized by Google

hun tolkede sin Bevægelse og Glæde over, hvordan alt havde vendt sig som ved en Styrelse.

Hun havde været saa ulykkelig i lange Tider; men nu, hun havde faat sin Søn igjen, saa det jo anderledes ud altsammen for hende ... Nei, hvor han var blevet stor og bred og gjild, — rigtig en Smed! Han havde nu vel Frakkeklæder til Søndags? Og Hat maatte han ogsaa ha'! — han skulde bare lade hende raade sig; hun vidste det hun fra alt det, hun havde set i Verden.

Det var med ganske underlige, i Begyndelsen næsten blandede Følelser, at Nikolai saadan med en Gang saa en Mor falde ned til sig ... en Gang kunde der komme drattende en Far ogsaa!

Det var saamange Aar, siden han havde tænkt paa hende, og det Billede, han igrunden havde, var i hans Erindrings Dyb gjemt i et graadvaadt, bittersalt Mudder, hvori han nu langtfra var i Stemning til at rode. Der var Ting indeni ham, som han af en instinktmæssig Sikkerhedsfølelse foran hele sin nye lykkelige Tilværelse skyede; ... men til den nye Nikolais, — Smedesvendens, — Lykke hørte vel ogsaa saadan at finde sin Mor igjen. Javist var han glad i hende, og var det uhyre rørendes ...

Og, medens han gik med hende og var glad iligemaade og snil og føielig og mistede Lørdags-Eftermiddagen med en halv Dags Løn, havde han, uden at han egentlig mente det, lagt væk i en Foræring, et urimelig stort, fint, blommet Silketørklæde — saameget, som han havde pint og gnuret sammen i to Uger ... og endda havde han lagt ud for Moderen til fint Brød og en Fleskeskinke, som hun maatte have opover med sig, og hvoraf Barbro alt nede i Byen prøvede nogle forsvarlige Skiver til Eftasverd.

Appetit havde hun, — og hun kunde hellerikke være synderlig vant til at spare! — det var omtrent

Digitized by Google

Summen af de lykkelige sønlige Betragtninger, han opgjorde sig efter Samværet. Ellers følte han sig uformodet blanket af for en hel Del Penge; og det var halv mismodig han om Aftenen gik opover for mulig at træffe Silla og fortælle hende om sin nye Lykke.

— Hele den Side af Byen opunder Høiden laa alt i Skyggen, og i den lummervarme Aften gik en og anden Arbeider med Trøien løst over Ryggen, medens der lød Ekko op af Larm og Spektakel her og der nedefra Udsalgene i Fabrikbyen.

Nikolai havde forgjæves krydset i Strøget om Valsestuen med stadigt Sigte paa engang baade nedover den brede Landevei, som gik forbi Grinden, og Gangstien, der sneg sig tværtover Marken ind bag den. Silla var ikke til at se! En Jente gik med en Bøtte fra Fjøset ind til Bislaget. Hun saa opover mod ham og lo, og Følgen var, at Nikolai fortsatte sin Vei mod Fabriken uden at vende sig om en eneste Gang. De maatte have Øine gjennem Væggene derinde, og havde nok alt begyndt at undres over, at han gik der saa ofte.

Fossen var afstængt, saa der kun randt en hvid Stribe nedover Dæmningen og gik Dryp i Dryp over Hjulet. En Kjærre larmede foran ham i Veien ... Nu stansede den og aflæssede; det rusede af med engang. Det var Muld, de kjørte til Haveanlægget udenfor Kontorbygningen ved Fabriken.

Indenfor Stakittet stod en hel Del Koner og Piger i fuld Beskjæftigelse. De ragede, lugede og plantede, medens en Mand gik efter med Havesprøiten, og ude af det aabne Vindu hang unge Wejergang med Straahatten paa Hovedet og snakkede ned.

Der stod Madam Holman med Haanden i Siden ved en af de sorte Muldsenge mønstrende noget nedplantet, hun havde klappet til med Haanden, og

Digitized by Google

— Silla! — paa Knæ lugende Ukrudt op i Forklædet fra en Rabat inde ved Huset.

Det var med hende, han spasede fra Vinduet, og hun rystede paa Hovedet og lo og saa op et Øieblik, — svare turde hun nok ikke for Madam Holman!

Det var, som der klemte ham en Tang med mange Greb lige under Hjertekulen, og han huskede med ét saa livagtig den Dag, han havde havt Ludvig Wejergang under Næverne.

Han gik nedover med Bly i Brystet og satte sig ved en Grøftekant inde paa Marken, hvor han uset kunde holde Øie med dem, som gik nedover.

Hun havde set saa altfor vakker ud, da hun saa op med den undertrykte Lystighed! — det var det, han kom tilbage til og bare saa for sig, det, han led under ...

En Timestid var gaat. Næsten sløvt havde han set den ene efter den anden gaa nedover Veien; men med ét kom der Farveskiftning i hans Ansigt.

Ludvig Wejergang slentrede forbi — flot og letfærdig, med Stokken løst i Haanden. Han var rødmusset som en Jomfru med fint sort Kindskjæg under Panamahatten og de graablanke Øine mysende omkring sig, medens han smaanynnede.

Nikolai stirrede næsten modløs fortvilet paa ham, som han forsvandt nedover ...

Igjen dette gamle haabløse foran Overmagten! ... dette, han aldrig fandt Ord og Luft for, om det ikke engang skede slig, at — han lukkede Øinene med et presset voldsomt Udtryk om Hage og Mund ...

Der kom Silla ved Siden af Madam Holman med ludende Hoved, som en Silju, der bøiedes af Væksten! Undertiden saa hun sig stjaalent om lig en Skolepige, der undgaar Læreren.

Digitized by Google

Nede ved Valsestuen skiltes de; Silla gik ind efter Aftenmelken.

Hun kom ud igjen med Spandet og tog Gangstien over Engen. Hun gik hastig og smilte ved sig selv, og der kom næsten et forskrækket Udtryk, da Nikolai reiste sig fra Kjæret ved Grøften:

„Skvætter Du, naar Du ser mig, Silla?"

„Saa morsk, som Du ser ud saa!" svarte hun spøgende.

„Det var jo saa, Du sagde, Du vilde være Konen min, Silla?"

„Hvorfor kommer Du nu med det, Nikolai! — det er jo saa længe til."

„Jeg kan trænge til at høre det en Gang til. Naar én ikke er tryggere end jeg, saa vil én gjerne kjende to Gange, om Hempen, én skal holde sig ved, sidder fast — eller, om den er saa ledeløs, at den ryger! Du har faat saa mangeslags i Tankerne, siden Du kom hidop til Fabriken."

„Pas paa, pas bare paa, Nikolai, — Du er nok rent ræd for mig paa det sidste," lo hun overmodig. „Men saa er jeg nu blevet lidt voksen jeg ogsaa engang. Det er bare Du, som ikke ser det, — og staar der som en Stolpe.

Men Du kan saamæn tro, jeg har faat det fuldskurendes travlt nu! Saa fort, jeg bare har faat Aftensmaden i mig, bærer det opover til Fabriken igjen. Jeg og Kristofa og Kalla og Josefa har faat hele Pudsingen og Lugingen i Kontorhaven, nedover alle Erter og Gullerod og Kaalsengene med, og, naar Anlægget gror til udover Høsten, saa skal vi faa det ogsaa!"

Nikolai stod blot og regnede over ... Syv og tyve Daler med Fradrag af, hvad der var gaat til hans Mor idag, — Fleskeskinken med, den kom nok ikke igjen! — det var, hvad han elede, og to Gange saameget til behøvede han mindst, før han fik det nødvendigste ind i Stuen.

Digitized by Google

Det var bare om at faa hende ud af det, om han saa skulde drive paa baade Nat og Dag.

Høit yttrede han kun i Forsigtighed:

„Har vi bare brav Vet, saa vi ser os vel for og er vare, saa kunde vi kanske sidde i vor egen Stue alt til Vaaren, Silla! ... Men der kan komme saa mangt imellem."

Det sidste kom tonløst med et tungt, knuget Suk.

„Jeg mener, der ikke blir Liv og Mod i Dig, før Du blir gift jeg, Nikolai!" lo hun, „nu er Du saa fæl at møde, at én kan bli' rent sørgmodig og lei hele Kvælden efter. Deilig Kjæreste!" Hun svang sig spasende rundt paa Hælen med Spandet ud for sig og fo'r henover Veien, idet hun nikkede Farvel.

Det, han fra først af var gaat derop for, Nyheden om sin Mor, havde han ikke kommet til at fortælle, og, sandt at sige, havde han rent glemt det. Det var ogsaa tidsnok næste Gang, han traf hende. Og den Gang fik det nok ikke vare for længe til — slig, som det saa ud nu!

Nogle Uger efter var der Sporlag efter ham.

En Læsbonde var, i høi Grad i Beraad med sin Føring, stanset udenfor Spisekjælderen. En Part af Læsset udgjordes af hans Mors store Kiste, som Bonden havde paataget sig at kjøre til Byen og faa sat ind saalænge hos Nikolai. Selv skulde Barbro først komme efter en af Dagene.

Hun maatte have noget fore! Tænkte hun kanske paa at gaa i Tjeneste igjen?

Og, som han en Kvæld kom hjem, fandt han en rød Tine og et Par Snørestøvler stillet op paa Kisten. Hans Mor maatte have været der.

Digitized by Google

En halv Timestid efter viste hun sig ogsaa. Hun havde blot været henne og kjøbt lidt fersk Rugkage, Ost og Smør for at have med op i Logiet tilaftens.

Foreløbig skar hun noget op og bød ham med sig.

Den store Skikkelse, tillagt hendes Effekter, fyldte næsten Nikolais lille snevre Soverum. Hun var blevet lidt stakaandet og hagefed af al den Indesidden; det store Kjæveparti, som i Ungdommens Glans havde været overdraget med skjære, sunde Fjeldroser, gav, som det bevægede sig under Spisningen, kun Indtrykket af Kraftknusning med endnu solide Tænder, hvori dog Tandpinen af alle de blæsende hede Kaffeskaaler havde gjort et og andet vældigt Indbrud. Medens hun sad paa Kisten og han paa Sengen, kom det til Udtalelse:

Bonden, hun havde indakkorderet sig hos, mod atten Daler om Aaret, Hjælp i Aannetiderne, samt mod, at hun holdt sig Kaffeen selv, var saa kneben og pinende paa Kosten, at hun havde maattet ty til at kjøbe baade det ene og det andet ved Siden af. Ja han saa selv Fleskeskinken og vidste, hvordan hun var vant hos Wejergangs. Hun kunde nok sige, at hun havde svælget Maden med Graad mangen Gang, naar hun kom ihu alt det, hun havde gjort for Ludvig og Lizzie, — at hun havde baaret dem paa Armene og været mere end deres egen Mor for dem. Og naar hun saa tænkte paa, at Lønnen for det altsammen skulde blive Tungarbeide ude i Hø- og Kornskuren! ... Hun var rost af for mangen Mund til det.

Hun havde da ogsaa biet taalmodeligen paa, at de skulde mindes gamle Barbro — — Aa nei! én fik nok helst minde sig selv, skulde det bli'.

Men nu, siden hun havde Nikolai derinde, havde hun studeret og grublet og grundet paa at

Digitized by Google

drive en liden Handel i Byen. Og idag havde hun været ude hos Generalkonsulen.

Han var grætten, med det samme hun kom ind paa Kontoret, og bed; men hun kjendte ham og tog til at snakke fint for sig:

„Hvordan lever Fruen og Hr. Ludvig og Frøken Lizzie med Tilladelse? — kors, de er vel saa voksne og befordrede nu, at det ikke er ventelig, at de kjender en ringe Tjener igjen.

Tynde ... tynde som Stilke, lo han. Du kan gjerne holde dem én i hver Arm endnu! — — Men Du maa have ædt op hele Laden deroppe; jeg huskede ikke, Du var saa stor, Barbro! Han er vel gaat fra Gaard og Grund, Bonden? jønede han.

Tak, jeg var ikke vant til Kreaturfoder hos Generalkonsulen, sagde jeg. Det er nok heller mig, som er i de Omstændigheder, at jeg maa fraflytte; den Mand passer sig saare vel for, at nogen gaar ham for nær.

Og saa snakkede jeg om Ludvig og Lizzie, til jeg kom i Graad.

Og denne vidtløftige Gutten din? spurgte han.

Tak, sagde jeg, min Søn Nikolai er nu udlært Smedesvend her af Staden.

Og saa fortalte jeg ham mine Tanker, at jeg vilde til Byen og handle; jeg har altid set, det har været bedre indenfor Disken end udenfor, mente jeg.

Da lo han; — Du vil nok lave Dig et nyt Stabur i Byen, Barbro!

Ja, Hr. Generalkonsul, naar det kan ske med Redelighed og lidt Hjælp, saa tragter nok én og hver efter Ernæringen.

Og saa lovede han mig i samme Snup frit Værelse og Kjøkken i et af Husene oppe i Fabrikbyen for et helt Aar."

Som Mor og Søn sad overfor hinanden, var de ikke uden en vis Lighed; men der hvor Skjæb-

Digitized by Google

nens Førelse havde sveitset Dragene i hans brede, vaagne Ansigt til Muskler og Energi, der havde den hos Barbro slappet alle Fjere af i sløvt, tungført Fedt.

Det var alligevel ikke uden en vis Lidenskab, hun nu udviklede sine Planer om Smaahandelen, og hvordan hun skulde vide at skaffe sig Kredit lidt paa hvert Sted; hun havde endnu Kjendinger omkring i Kramboderne fra hun var hos Wejergangs. Bagefter var det saa blot at sælge ud, betale det gamle og faa igjen nyt; det hele gik rundt som en Veiv.

Men lidt flere kontante Penge maatte hun have, for hendes rak ikke langt. For Eksempel, om Nikolai kunde forstrække hende med lidt? Det kom jo alt til at ligge i Varerne, saa at det for den Sags Skyld kunde være det samme, enten han lagde sine Skillinger der eller i Lommen, — akkurat paa en Prik!

Kunde han saa sige hende, hvorledes hun for en billig Penge kunde faa kjøbt en Disk? Eller helst faa den paa Kredit; kneb det om nogen Ting for hende nu, saa var det om Kontanten. Kanske kunde hun med det samme prøve paa at tage ud lidt mere hos Snedkeren med engang, blot et nogenlunde rummeligt Klaffebord, to Senge og nogle Stole. Hun havde tænkt, at naar hun nu først kom lidt igang og havde ordnet sig paa det, saa kunde Nikolai bo hos hende. Naar hun dertil stellede alle Maaltiderne for ham, kunde det ene tage det andet, og en vis Del af hans Løn gaa til det, han fik selv slaa over og sige, hvormeget han syntes ...

Barbro lagde ud stedse hidsigere og byggede i Aanden, af og til med et Klask i Næven, hvordan alt skulde være.

Men, medens hun blev stigende varm og opstemt af sine Fremtidsplaner, sad Nikolai uvis og trampede en sagte Takt med Foden. Det om Han-

Digitized by Google

delen kunde være rigtig nok. Moderen maatte vel skjønne det, hun, som havde været hos Wejergangs og nu dertil talt med selve Generalkonsulen. Men, jo mere hun saadan indbyggede ham i sine Planer og derunder forpagtede ham alene for sig og snakkede væk, som intet kunde være iveien fra nogen Himlens Kant, desto videre aabnede Gabet mellem deres Villier og Interesser sig for ham. Hun kom med en Mors længe undværede Ret, og han havde netop det paa Hjerte, at han tilhørte en anden endnu nærmere og just nu maatte gaa sin egen Vei.

Hun kunde ikke vide, at hun hele Tiden mødte Spiger inde i Væggen, saa han fik nok sige fra.

„Ja, ser Du, Mor!" han saa ned i Gulvet, „Pengene mine kan Du nok faa, naar det bare er sikkert, at jeg faar dem igjen til Nytaar, saa for det er ingenting iveien. Men, ser Du, hvorfor jeg endelig maa have dem igjen, det — det er, fordi jeg og Madam Holmans Silla er kommet overens og vil gifte os og sætte Bo. Og det staar fast fra min Side, for det har jeg slidt og stridt for, helt fra Holman døde; — og ikke blev det vel, skulde jeg være hende foruden."

Hans skarpe graa Øine skjød et Glimt op paa hende, og Moderen følte instinktmæssig, at her var en Villie, som var glippet hende udaf Hænderne.

Det var en lang Streg i hendes Planer! ....

For at klappe paa Misstemningen lod han hende faa sine tredive Daler, før hun gik.

— — — Der er en Handelsvirksomhed i de trange Gader og Forstæder, der er situeret en Etage høiere end Kurvekonens. Den sælger sine Varer fra Hus, omfatter efter Lovgivningen en hel Del flere Effekter og lader ogsaa vedkommende føre den magelige Tilværelse et Trin længere fra Haanden til Munden; det vil sige, den opnaar maaske, istedetfor Dags Kredit eller Uges Opgjør, Uges eller Maaneds ditto.

Digitized by Google

Det var denne Smaahandel, Barbro vilde slaa sig paa, og, heder det om Amerika, at hele Byer og Virksomheder reiser sig i et Øieblik, kunde noget lignende vel siges om Barbros Handel.

En knap Uge efter var hun i Hus, havde i Vinduet en Udstilling af Traadnøster, Kringler, Brød, Bonbons, Snørebaand, Naalehuse, Snus, Kridtpiber, Staalpenne, Fyrstikker m. m., medens hun selv sad bag Disken, — det var en Kasse, formummet under blaat Tøi, — og malede Kaffe, som hun brændte i Kjøkkenværelset indenfor. I en laasfærdig Komodeskuffe, som Nikolai havde overset, stod den Cigarkasse, der gjaldt for Pengeskrin, med nogle Kobberslanter i.

Bekjendtskabet mellem Madam Holman og Barbro var ogsaa alt fornyet — med Hemmeligheden om Silla fra den sidstes Side in mente.

Madam Holman — hun boede bare i Gaden nedenfor, — var kommet opover, medens Barbro i Kvældingen stod ude paa Trappesvalen og besaa sine nye Omgivelser i Lys af det netop færdige Krambodvindu. Og saa maatte hun da ikke gaa en gammel Kjendings Dør forbi! Hun maatte komme ind og faa en Spølkum Kaffe, der stod paa Gruen og klarede, om hun ikke vilde forsmaa.

Madam Holman kunde jo nok have en Mening om meget og mangt af det, hun saa derinde; men foretrak, medens hun nød sin Kaffe, heller at sætte Barbro ind i Rækken af de Tilskikkelser, som var overgaat hende, siden Holman døde.

„Aa — aa, vend ikke Koppen endnu! — én til, Madam Holman?"

Madam Holman drak uden at blive det mindste mindre sørgelig ogsaa en tredie Spølkum. Hendes stille, lergraa Øine havde set og forsket, medens hun snakkede, og suget ind Bemærkninger om Barbros rundhaandede, overflødige Stel som Pibeleret Fedt. Men, da hun gik, havde hun under mange

Digitized by Google

forsigtige Forbehold og i det Haab, at Varerne ogsaa vilde staa sin Prøve i Længden, udtalt sin Tilbøielighed til at lade sin Handel gaa over til Barbro.

— Madam Holmans Silla var netop derinde ved Disken, hun skulde have en halv Pot Gryn med sig hjem, da Barbro, som heldte i Maalet, med ét saa Ludvig Wejergang i Døren.

Han havde jo hilst paa Barbro før, og, naar han nu to Gange om Dagen gik der forbi, nikkede han vel ogsaa saa ofte, hun viste sig fremme paa Trappen.

Men saa venskabelig som idag! ... Barbro var ganske hjerteknust, hun holdt næsten paa at sige Ludvig, saa munter var han og spøgefuld om hendes Handel. Derunder stod han og mysede og lo til Silla, der blev undseligere og rødere og i Forfjamselsen blot strævede med at faa Kræmmerhuset med Grynene vel ud af Barbros Haand. Han havde taget Panamahatten af det krøllede Haar for Heden og var saa fin og vakker.

Silla turde næsten ikke se op paa ham, hørte blot noget om, at Fregner ikke var saa farlige, naar man havde saadanne svarte Øine, da hun med Hovedet foran fo'r ud af Døren!

Barbros Mening bagefter om Sillas Opførsel, at hun saa med ét sprudrød skulde rende afsted for et Par uskyldige Ord af et saa velmenende og vakkert Menneske som Ludvig Wejergang! — fik Sønnen høre allerede samme Aften. En ung Jente fik da staa beskedent og ikke bære sig saa! hun var istand til paa det Vis at faa alt det, som hed Mandfolk, i Hælene paa sig.

Var det noget for Nikolai det, den fjamsede, svarte, lange Jenten, som løb der i den for korte Trøie som en halvskrællet, krum Ræke i Ryggen, og ballancerede langs Rendestenskanten, som hun mente at danse paa Line, — foruden al Opdragelse.

Digitized by Google

Havde det saa sandt været en anden end Ludvig Wejergang, tænker jeg, hun vilde havt ham kigendes efter sig baade her og der om Hjørnerne!

„Men, ser Du, Nikolai, det randt mig rigtig isinde, medens han stod der, at her havde jeg den, som baade kunde og havde Godvillien til at hjælpe mig med de femten Daler, som jeg trænger saa saart endnu, — men saa var han borte, før jeg fik summet mig."

„Hos ham? — ne—i, Mor! Jeg skal nok skaffe dem jeg, vil Du bare vente lidt, — og jeg tænker, Du kan bruge mine Penge saa godt som hans!"

„Ja, havde jeg ikke Dig, Nikolai!" — udsukkede Barbro rørt; „og nu skal Du faa Kaffe, som er god og med ferske Kanelstænger til, som jeg ikke har faat Salg paa idag."

„Nei, ellers Tak, Mor!" lød det mørkt; han var alt i Døren.

Siden paa Kvælden lykkedes det ham at træffe Silla. Hun var ikvæld saa overgiven og leende af sig:

„Jeg løb jo min Vei; saa slet ikke paa ham. Vilde Du kanske jeg skulde ble't?" jønede hun.

Han var jo afvæbnet — i Øieblikket — saa tillidsfuldt, som hun lo.

Men, da han gik nedover, saa han alligevel Wejergangs overmodigt mysende Øine for sig med den krøllede Lok frem under Hatten, og, — han kunde ikke for det, — han følte den ligesom viklet om sin Finger. ...

— At hun slog sig saa lystig, huede ham jo ikke, og hellerikke, at hun de Gange, han siden tog sig Tid til at gaa opefter om Kvældene, kom saa hæseblæsende ned fra Anlægget og altid havde i Munden, om unge Wejergang havde været eller ikke været der, hvad han havde sagt, og hvad hun havde tænkt, og Kristofa bagefter været enig eller

Digitized by Google

uenig med hende i. Det var, som hun ikke kunde snakke om andet!

Saa var det nu vel ikke det værste, at hun selv var den, som pratede og snakkede ud til ham.

Men javist var det, saa Sveden kunde sile i Smedien, naar han stod og tænkte paa det altsammen deroppe. Han kjendte sig som under en Skrue.

Hvorfor skulde Fattigmand ikke faa ha' sit i Fred? Der holdt han paa og sled og vilde gi' alt det Blod, han eiede i Kroppen, for at kunne faa gifte sig, og den anden, som havde Lommen fuld og kunde faa hver fin Frøken, han bare pegte paa. — Slige, de var værre end baade Rovdyr og Mordere!

— Og under alt dette lakkede Tiden fremover.

Han havde velsignet baade Høstsølen og Mørket, som gjorde Slut paa al denne Rendingen om Kvældene; og nu var Vinterdagen og Sneen kommet. Naar han regnede, — og han stod altid og regnede, — saa skulde han nu til Nyaaret være Kar for en fem og syvti Specier, — dem han alle havde godtsom sultet sig sammen. Deraf stod nu de fem og firti, og siden de tretten til, hos Moderen. Værelse med Kjøkken havde han saa smaat tinget paa for en pen Pris om Maaneden og det, han skulde have i Hus, ogsaa. Da han laante sin Mor sidste Gang, havde hun sagt, at han ikke behøvede at være ræd, hun handlede Varerne ud og strøg Fortjenesten ind.

Det var i Orden alt, og saa fik vel retnu Slaget staa med Madam Holman. Men, naar han lagde frem sit Svendebrev, sine fem og syvti og sin faste Fortjeneste med Lønspaalæg fra Nyaaret hos Hægberg, saa fik hun nok være saa snil at gi' sig!

Det var i en af Dagene mellem Jul og Nytaar,

Digitized by Google

at han begav sig op til Moderen for at forberede hende paa, at han maatte have sine Penge ud nu i Februar. Da vilde han gaa til Madam Holman.

Det forekom ham, som Moderen var endel forfjamset og glemsk, medens hun lavede Kaffeen.

Hun mente, hun var halvtullet idag, sagde hun; — men Kaffe skulde han ha', og Julen skulde han ikke bære ud, det havde ikke været Skik der, hvor hun var opvokset det!

Aa nei da, saa Nikolai skulde alt ha' disse Skillingerne sine nu? Hun var blevet saa glemsk af sig, at hun ikke havde tænkt paa, at det var saa snart. Og saa havde hun lige før Julen maattet greie ud et Paakrav for Kaffe og Sukker, som hun for sit Liv ikke havde tænkt eller vidst, skulde kommet paa hende før over Markedet eller til Sankthans! ... Men, han skulde bare ikke være ræd, hun vidste nok, hvor hun skulde skaffe Pengene, vilde hun bare knytte Huen paa og gaa ud efter dem.

„Saa, saa, drik nu, Nikolai, den er stærk som Berg; det er ikke Jul mere end en Gang om Aaret, siger de paa Landsbygden ... Jeg mener, Du er ræd jeg, — for Pengene dine? Aa nei, bryd Dig ikke, har Barbro, Mor din, lovet noget, saa holder hun det, og saa kan Du være rolig.

Slig, som 'n Ludvig var imod mig nu sidst igjen, han var inde her, — det var endda Eftermiddagen før Lillejulaften, — saa staar det ikke fast for Barbro for nogle Skillinger, naar jeg siger, at Sønnen min trænger dem. ... Aa nei da!

Naada, naada, Nikolai, vær ikke slig, Du hører jo, Du faar dem. Kors bevars, saa Du ser paa mig!"

Han sagde intet; sad blot længe stille, og Barbro syntes, det blev rent knugende tyst. Hun forsøgte snart saa og snart saa:

Digitized by Google

„Jeg skal friste paa det straks over Helgen. ... Nei aldrig skulde jeg laant Pengene dine, havde jeg vidst, det skulde bli' til dette. ..."

„Nei, Mor. Pengene faar Du greie ud, naar Du kan, jeg skal ikke drive Dig haardt for dem; men, prøver Du paa at tigge Ludvig Wejergang om dem, saa er vi skilt ad for denne Verden og, saa langt, jeg rækker indi den anden med. Nu véd Du det, Mor! — Og saa stor Tak for Brylluppet denne Gang ... baade fra mig og Silla!" Han rev Døren op.

IX.

Om Silla ikke var kommet som en Kile mellem Barken og Veden, hvor godt og usørgendes kunde Barbro nu ikke have levet. Ingen anden end hende var det, hun havde at takke for, at hun nu stod blottet for al den Hjælp, hun kunde og efter hendes inderligste Overbevisning ogsaa burde havt af sin Søn Nikolai, med den sikkre Fortjeneste, han hver evige Uge kunde lagt til Kjøbmandsskuffen, der, — hvordan det nu havde sig, aldrig vilde opvise det Beløb, den skulde.

At Barbro paa Landsens Vis undlod at indtage i Regningen, hvad der medgik til Fortæring for hendes egen vægtige Person, var ikke usandsynligt. Paa den anden Side var hendes altid beredvillige Gjestfrihed ved Kaffekjedlen ikke uden sin Bismag af Handelspolitik, — det, hun spenderede, var kun at betragte som en Udsæd, der vilde komme mangefold igjen i Skikkelse af Kunder.

Barbros Stue holdt paa det Vis paa at blive Mødestedet for Nabolagets kaffeslabererende Kræfter.

Digitized by Google

— — Veistolperne stod med Snehuer, Skavlerne laa i Veisiderne og indover Engene.

Medens Slæderne udenfor knirkede i Kulden og Døren ligesaa, naar nogen kom ind, sad nu i Eftermiddag Mor Taraldsen, som koppede og satte Igler, og lange Mor Bækken og godgjorde sig ved den varme, rygende Kaffekop og Kandisen.

Mor Taraldsen udbredte sig over daarlig Vædske og fordærvede Tider og, hvordan det gik nedad Bakke i hver Næring, medens Mor Bækken mere og mere fuld af Indvendinger satte Ho'det til paa skjeve og rodede om i Koppen:

„Jeg husker lidt af den gamle Tiden jeg ogsaa, og véd ikke, om den var bedre; — ellers kan hver synes, som han vil for mig, bevars!" her laa det lange, gule Ansigt med de af sin egen Mening blinkende Øine tværtover Kaffekoppen; — „men saa er nu Dagen ble't længere for Arbeidsmanden nu! Æsch da! som de sad der i Mørket omkring i Gaardene og Stuerne med Tyristikken i Skorstensmuren for at se at spikke og spinde; og der laa Gutterne lange Vinteren og rækede og gispede i Sengekovene fra Klokken tre, fire om Eftermiddagen, til de endelig maatte drage sig ud med Lygten og stelle Hestene om Kvælden. Men Jordolien, den har faat dem op af Sengefjælene den! Det er, som vi skulde ha' Sol hele Vinteren nu, og Folk kan se at tjene en Skilling."

„Ja, men saa er nu ikke alt ble't brav paa det Vis heller, naar de sidder og spiller Kort og dobler og drikker paa Værtshusene."

„Det er ikke Jordolien, det er Gasen det! — men saa er nu vel den god for noget ogsaa, baade i Gadelygterne og oppe i Fabriken."

„... og til Fuldskab og Dans og Syndighed!" ...

Mor Bækken slog en Bugt paa sig ned til Koppen med Kindsiden og Hagen og op igjen for at modsige paa sindrigste Vis.

Digitized by Google

Men saa kom Anne Graver ind til Disken, — hun, som havde med Kirkegaardspyntningen, og dä fik én vare sin Mund.

Tak, som byder, hun var ikke imod at nyde en varm Skaal Kaffe i Kulden. Hun havde havt en travl Dag idag med den store Begravelsen; de hørte vel al Ringingen i Middags? Det var noget til aparte Mand! Hun udbredte sig under Rov af diverse Stumper af Ligtalen om hans Værd og Betydning som Menneske og Borger af Byen. Der havde været Taler og saa utallig med sorte Hatte og Blomster, at én ikke kunde se Kisten. Ja, det var den tredie nu, de havde taget imod paa Nyaaret! hun udstødte et Suk.

„En hører aldrig, hvad for Folk én har mellem sig, før de er døde," kom det fra Mor Bækken. „Havde han været saa paa Fattigmands bedste, kunde de have sunget og blaast lidt om det, mens han levede. Det er nu kanske bagvendt; men" — hun lagde langsomt og mere og mere udtryksfuldt Ansigtet over Spilkummen.

Mor Bækken skulde nu altid have sine egne Udlægninger. Og saa slog Mor Taraldsen med afværgende Takt for Freden pludselig ned der lige i Fabrikbyen. Hun var gaat opover Gaderne igaaraftes med en overbunden Kop med Igler, og saa skulde Folk tro og tænke, at, naar de paa den lange Vei op fra Apotheket hverken kom ud for Skøiere eller Røvere, saa kunde én vel gaa fri heropefter! men der kom de strygende, de store, voksne Jenterne den ene bag den anden paa Holke nedover Gaden med Skrig og Skraal, saa de kunde rive Folk overende. Koppen havde hun da mistet med alle fem Iglerne i, og, havde det ikke været Maaneskin saa at hun kunde se at plukke dem op igjen paa Sneen, vilde hun forloret hver evige én. Det var denne Josefa og Gunda og Kalla bort i Gaden og saa denne lange Silla, hun kom som et Spøgelse

Digitized by Google

nedover. Jo—o Madam Holman, som er saa pen paa det, skulde se, hvad hun har for Datter, — naar Mørket falder paa!

Barbro nikkede for sig selv og tænkte, at Nikolai nok skulde faa høre, hvad Folk sagde.

„Jeg skal rigtig ud og se paa dem en Kvæld, — ja saamæn! — Ja det med Iglerne misbilliger jeg ganske og aldeles, det maa jeg paastaa. Men Ungdomsblodet maa paa noget Vis faa røre sig ... og, maa jeg spørge," — her lagde Mor Bækken den ene Pegefinger paa den anden, „har de nogen Maade at fornøie sig paa, naar de nu ikke skal danse og ikke skrie og ikke age paa Kjelke?"

Men nu tog Hidsigheden Mor Taraldsen:

„Skal det være Skikkelse for anstændige Piger at rende med Sjau og Kommers, saa maa det vel være efter den nye Mode, Mor Bækken præker om. ... Saa én ret efter om Hjørnerne, var der kanske dem, som var ude for at møde Gaseflokken."

„Da var det likere at tage fat paa dem da end de stakkars Jenterne!" lød det haardnakket fra Mor Bækken, — „slige som han Fuldmægtigen nede paa Leverancen og han paa Magasinet og saa den fine Volontøren, den Wejergang oppe paa Fabriken, og Kammeraterne hans."

Barbro stod henne ved Disken med en Kunde:

Der maatte ingen sige hendes Ludvig noget paa. Hun kjendte ham hun; i fjorten Aar havde hun været over ham Dag og Nat og, havde hun en Skilling for hver Gang, han havde raabt og skreget paa Barbro!

Hun vilde have udbredt sig i Vidtløftighed, om det ikke havde været ham, hun havde i Ryggen, som stod og skreg paa Grønsæben.

Og saa fik Igle- og Koppemor Taraldsen fortsætte sit om, at Pigerne stod og stak Ho'derne ud af hver evige Port opigjennem hele Gaden; hun

Digitized by Google

saa det saa vel, naar hun kom hjem fra Iglesætting om Kvældene!

Hun og Anne Graver begyndte derpaa nærmere at mønstre Ungdommen. Der var dem, man ikke engang vilde snakke om, og dem, man nævnte med allehaande interessante Tvil og Formeninger, og endelig dem, man blot opholdt sig undrende ved, fordi man sletintet havde at sige om eller paa dem.

Hvad Barbro angaar, saa mærkede hun sig vel, hvordan Ordene faldt om Silla, og var paa det rene med, at Nikolai skulde blive advaret. Han skulde ialfald vide, hvad han gjorde, naar han gik hen og tog den Jenten.

... Og det var da hellerikke med Formindskelsesglas, hun lod ham se det, idet hun den ene Gang efter den anden slog paa alle de Farer, de unge Fabrikpiger deroppe var udsat for. Hun var instinktmæssig klog nok til ikke at nævne Silla, for at han ikke skulde tro, hun snakkede mod hende. Men for hver Gang, hun spillede hen paa det, saa hun godt, at det gik ind paa Nikolai og fuldelig gjorde den Virkning, hun ønskede.

— Hans Mor havde kommet med endel sligt ikvæld ogsaa, og han sad nu mørk og lyttede efter Støien udenfor.

Det ene Følge efter det andet fo'r forbi nedefter Landeveien paa sine Pigkjelker under Huien og Raab som Skygger derude i Maaneskinnet, — halvvoksne Gutter og Jenter, af og til et Kjelkeparti af fine Folk helt nede fra Byen. Opefter drog en lang Gut med Touget over Skulderen og med Hælene stampende i Bakken en Vedkjelke med et helt fuldproppet Følge af Jenter paa ...

Han kunde ikke andet end holde et Øie ud igjennem Kjøkkenvinduet og lod paa det sidste Moderen, som sad inde ved Parafinlampen, uden Svar.

Digitized by Google

... Det var Kristofa og Kalla de to, som stod der indenfor i Gaden og snakkede, medens de hele Tiden bare gled kort frem og tilbage paa den Stump Holke. De ventede paa nogen, Silla kanske? de stod jo lige ved hendes Gade. Det kom vel an paa, hvem af dem, der turde vove at gaa ind og gjøre sig saa ubeskeden at spørge Madam Holman med mange kjære, vakkre, vene til, om hun vilde give Silla Lov til at gaa over til hende en liden Stund ikvæld? — Altid Løgn og Ugreie!

Og der igjen et helt Kjelkefølge med fine Hatter og lysende Cigarer stansende og leende lige udenfor. ...

Barbro holdt inde med Bundingstikken for at lytte.

„Slig Spektakel har vi nu hver Kvæld til langt paa Nat," yttrede hun, — „saalænge Maanen skinner paa Føret."

Det løb hedt igjennem ham. Skulde Silla ud i dette, saa kunde han lige saa godt lægge baade sig og Slæggen ned.

Jo, der kom hun og saa sig om paa Hjørnet efter sine to Veninder ...

„God Kvæld, Mor!" sagde han med ét og var ude af Døren.

„Dig, Nikolai!" udbrød Silla overrasket ... „Har Du set noget til Kristofa og Kalla! Jeg skulde saa endelig ha' snakket med dem. Ikke? — Véd Du, hvordan jeg slap ud? Jeg skulde bare faa Katten ind til Natten. Jeg jagede den selv paa Dør og gjemte den saa pent under Bøgekarret ude i Skjulet, bare den nu ikke mjauer!"

Hun saa sig atter ivrig om, medens den langstrakte Skygge indover Sneen eftergjorde hendes smale Skikkelse og dukkende Bevægelser.

„Aa de, som lovede at bie paa mig." ...

„Det er nu vel ikke værre end, at de er strøgne afsted."

Digitized by Google

„Værre? ... de trode, jeg skulde være med dem ud ikvæld, og, har de ikke alt været her, saa kommer de kanske til at staa her og vente, for jeg maa ind jeg, ser Du, ellers har jeg Mor ud paa Gaden efter mig. ... Hør Du, Nik! vil Du være snil," hun greb ham i Trøien og puffede ham frem og tilbage, „saa find dem op for mig og sig dem, kan Du nu sige dem det ordentlig? — at jeg maa være pent inde ikvæld; men, hurra for frit! — imorgen og iovermorgen! ... sig, at Mor skal være nede paa Vask hos Antonisens hele Slutten af Ugen, saa skjønner de nok altsammen. — Men bare faa fat i dem, Nikolai, saa de ikke skylder paa mig."

Nikolai var ikke ufølsom for hendes Elskværdighed, heller ikke for, hvor kvik og vakker hun var; men det virkede netop modsat. Medens hun stod saadan og trak ham i Trøien, hørte han hele Tiden Raabene borte i Landeveien.

„Ret saa, ret saa! Du vil slippe Dig rent løs nu da, Silla! ... Ja, lad dem bare narre Dig brav ud imellem sig. Men, at en ordentlig Pige lar sig trække med paa det Leven!" tilføiede han studst.

„En ordentlig Pige? ... ordentlig Pige! — Maa jeg spørge, hvad skal hun ha' for Moro da? ... Det undrer mig rigtig, Nikolai, at Du ikke fandt Dig en saadan or—dentlig Pige, som gaar som et Lys i Ryggen, med Armene under Tørklædet og bare ligesom lader sig glide af Vanvare, naar hun kommer til en Holke, — ikke engang tør skele til en Kjelke, fordi hun er saa pen paa det. ... Jo vist var det en saadan ordentlig én, Du vilde ha'! Og, naar saa Du stod i Smedien og hamrede hele Dagen, og hun grov sig ned i Arbeide og laa paa alle fire med Ho'det bag Vaskebøtten hjemme i Stuen, saa havde Du det vel, som Du vilde! ... Men det siger jeg Dig, Nikolai! at, skal der ikke være nogen Moro mere i Verden, — saa Farvel, kvit med

Digitized by Google

den. Jeg har maattet sidde længe nok indestængt hjemme."

Han rystede paa Hovedet ... „Naar bare ikke alle de Ulvene var, som tuder derborte i Veien! Men, ser Du, — de vil ogsaa more sig! — og ... og den, som ringe er, faar vare for det, han har, mener jeg. Og, vil Du som jeg, Silla, saa gaar vi ind til din Mor nu straks, — paa sætte Flekken!" Han tog hende med det samme ved Haanden for at gjøre Alvor af det.

„Jeg mener, Du er gal, Nikolai!" udbrød hun angst; Beslutningen var ligesaa forfærdelig som uventet. „Nei, nei, lad det være!" bad hun ivrig hviskende ... „Tænk Mor! ... Har Du rent glemt, hvordan Mor er. Det er jo god Tid, naar vi faar noget at gifte os paa."

„God Tid? — nei for mig er det ingen god Tid, Silla! — jeg faar nu prøve at snakke fra."

„Og hvordan skulde det gaa mig bagefter herhjemme? ... Ikke er Du klædt til det heller ... ikvæld!" ...

„Aa—aa, bliv ikke ræd, Hr. Nikolai! — lad mig lige saa godt faa se Syn for Sagen med mine egne Øine, hvor høit min Datter værdiges at agte sin Mor, som nu sidder her som en fattig, værgeløs Enke."

Det var Madam Holmans egen Røst, hun stod der unaturlig stor i Porten.

„Jeg trode, jeg havde oplevet det værste, da Holman døde, og at jeg skulde forskaanes for at gribe mit eget Kjød og Blod ulovendes ude i Samtaler paa Gaden midt i Sneen. Hellerikke havde jeg troet, at den Per—son! nogengang skulde understaa sig at komme saa nær min Stue. ... Du bare følger mig ind, Silla! ... ind, ind, hører Du, straks."

Hvis man kunde plukke op Bestanddelene i Madam Holmans sidste hvinende Fistel, vilde man

Digitized by Google

fundet en hel Rigdomsgrube af Sjælsaffekter: krænket moderlig Værdighed, Harme, Foragt, Had og noget tungt, der skulde virke aldeles knusende og virkelig ogsaa lod Silla saagodtsom synke i Knæ; hun stod der uden at røre sig.

Nikolai var imidlertid hærdet en Smule siden gamle Dage; han var kommet til det, at der var andre, han nu var mere ræd for end Madam Holman. Han lod sig derfor heller ikke anfægte:

„Jeg maa nok bede om at faa gaa indenfor iaften alligevel jeg, Madam! — for jeg kom nu ikke hid ikvæld for at staa udenfor i Sneen. Det er til Madamen selv, jeg har Ærind."

„Det er kanske ikke længere end, at det kan siges her paa Pletten, hvor vi staar," svarede Madam Holman infamt. „Kom hid, Silla!"

„Aa nei, saa langt er det ikke; men saa maatte jeg nok faa greie ud et og andet, som hører til ..."

Da Madam Holman fremdeles lod til at spærre Porten og blot igjen vinkede paa Datteren, tog Silla fra sin Fortabelse og Angst pludselig sit Parti. Det gjaldt nu bare at lukke Øinene og staa sammen med Nikolai, og hun greb ham dristig ved Armen.

„Jo, Madam! det er saa, som De ser. Vi holder sammen slig, som vi har gjort, helt fra vi var smaa. Og jeg kom iaften for at begjære hende og spørge, om vi kunde nyde godt af Madamens Lov og Samtykke. For med mit Svendebrev og min gode Fortjeneste, og, naar jeg aldrig drikker og ..."

Nu handlede Silla med Fortvilelsens Mod; hun trykkede bag paa Nikolai, saa de alle tre — Madam Holman halv ufrivillig vigende, — kom igjennem Porten og derfra ind i Stuen, hvor Slaget saa stod. ...

Medens Silla laa med Hænderne for Ansigtet

Digitized by Google

paa en Stol henne i Mørket, og Nikolai med rolig Paagaaenhed vedblev at plædere sin Sag og gjøre bedst mulig indlysende, hvorledes han nu havde Udsigter til at blive Mestersvend og kunne forsørge hende, indtog Madam Holman en mægtig fornærmet, afslaaende Holdning. Hun brugte hele sin Magtvælde; hun kneisede, og hun var harm, og hun faldt i yderste Forbauselse! Det saa jo næsten ud, som han mente, han igrunden kunde tage Datteren fra hende, enten hun sagde ja eller nei. Eller, hvad blev der igjen for et ældre Menneske at leve af, naar Manden var død, og Datteren, som kunde opholde hende, slog sig rent fra, fordi det faldt hende ind at gifte sig med en Smedesvend, der ikke kunde saa meget som vise Far for sig ved Vielsen?

Hun var i Begreb med at reise sig til Værn paa Liv og Død for sine moderlige Rettigheder, da der pludselig randt et Lys op for hende. Hendes Øine begyndte at stirre ind i et Fremtidsperspektiv ... Hvis Nikolai nogengang kom til at forsvare de store Ord og Løfter, han nu gav, saa maatte hun i værste Fald, naar den Tid kom, kunne forlange at tage sit Bo hos dem!

Tanken hindrede hende imidlertid ikke i under dybe Suk at sælge enhver Indrømmelse i dyreste Mon.

Hun maatte sige, hun havde tænkt noget ganske andet for Silla end dette! ... og, hvordan det nu blev, — aldeles ikke vilde hun vide af nogen Rending eller noget Kjærestevæsen dem imellem, før Nikolai var den, som viste lige saa mange Kontanter for sig som Holman!

Han havde havt hundrede Daler og sin gode Løn, og, naar Nikolai kunde lægge saa mange Penge paa Bordet for hendes Øine, saa var det Tid til at snakkes ved.

Digitized by Google

Hundrede Daler, — det var da endelig et greit Ord. Med det havde han hende i Skruestikken.

Det var omtrent den Følelse, som regjerede i ham, da han en Stund efter sprang tværtover Snefondene for at forkorte Veien og bankede paa hos Barbro. Han maatte have nogen at fortælle det til, at Madam Holman havde fundet sig i, at Silla paa det Vis havde lovet sig bort til ham.

Det var netop det samme Syn paa sin veloverveiede Fordel, som ogsaa gik op for Barbro, medens hun bagefter om Natten laa og summede sig paa denne Efterretning. Hun reiste sin svære Person op i Sengen under den lysende Idé:

Men saa kunde hun jo bo hos Nikolai!

Denne Kræmmerhandelen aad hende aldeles op! — det formede sig ikke i hendes Tanke til, at hun aad d e n op.

Hun følte sig med ét ganske klarsynet over hele sin Stilling, — hvorledes det var bedst baade for hende og Nikolai, at hun sluttede Butiken itide, og hvorledes hun i dets Sted kunde gjøre usigelig Nytte ved at hjælpe den aldeles uerfarne Silla med Stellet hjemme, og dertil kanske tjene en Skilling med ude hos andre. Heller aldrig havde hun hørt andet end, at en Søn var pligtig til at forsørge Mor sin!

Søndagen efter var Madam Holman til Kaffe hos Barbro; men eftersom Madam Holman taug om det passerede, taug ogsaa Barbro. Kun ledede hun engang Samtalen hen paa sin Søn Nikolai og mente, at han mulig til Høsten, naar Stuen ved Siden af blev ledig, kunde flytte didop. Det kunde ikke være formeget, naar det betænktes, hvorledes de bestandig havde været skilte.

Hvorfor Madam Holman i samme Øieblik faldt i Tanker, kneb Munden sammen og takkede, hun skulde ikke have mere Kaffe! og noget uventet forkortede Visiten, skal lades usagt. Konstateres kan

Digitized by Google

kun, at der fra samme Øieblik begyndte en stille Kamp under Vandet mellem dem i venligste Former, det maa tilføies, om ikke andet saa for Madam Holmans Skyld.

Kaffebesøgene vedblev om mulig med stigende Hyppighed, og Barbro som Madam Holman diskuterede og drøftede derunder alt muligt — undtagen det ene, som laa dem paa Hjertet, deres personlige Planer i Anledning af Nikolai og Silla. Paa det Punkt overvaagede de hinanden i diplomatisk Taushed som to Skakspillere, der ikke tør røre sig, før den ene har gjennemskuet, hvor den anden vil hen; Madam Holman — midt under en eller anden strængt forbeholden Formening — opfangede alt med det lille, nøiagtige Ansigt og det kolde lerblaa Øie saa klart og smaaligt som gjennem den formindskende Bund i et Ølglas; og Barbro rund, gjestmild, stor og fed, med svære overflødige Træk og helst slaaende om sig med Tiden hos Generalkonsulen.

Men paa ét blev enhver af dem under alt dette stedse fastere. Skulde hun end selv ikke kunne opnaa at bo hos dem, saa var hun ialfald den, som kunde sætte en Stopper for, at den anden kom og opfyldte Huset!

De to vordende Svigermødre holdt paa efter bedste Evne at umuliggjøre hinanden. Men om den stille beregnende Kamp, der foregik dybt paa Grunden under dem, havde Nikolai og Silla ingen Anelse.

X.

Siden Madam Holman havde set, hvad Silla kunde tage sig for, — hun var aldeles himmelfalden

Digitized by Google

over sin egen Blindhed, var hun bleven anderledes streng agtpaagivende og ogsaa anderledes paa Udkig og Vagt mod Nikolai.

Lediggangens Frugter havde desværre aabenbaret sig, og mod den gaves der intet andet Middel end samvittighedsfuldt at overvaage, at Silla arbeidede. Hun fik sandelig tage sig noget for, som der var Forslag og Hjælp i udover de lange lyse Vaaraftener og ikke bare rende efter Melken eller ud, hvergang nogen kom og bad hende fri.

Nikolai fik saaledes snart mærke, at Stillingen langtfra var forbedret, efterat hans Egenskab af Frier var aabenbar. Men, med alt det, at han ikke fik se mere end snygge Glimt af hende engang imellem, var der dog i Virkeligheden gjort et stort Skridt fremad. Han havde nu blot at arbeide og tage i, og det gjorde han som en Kar; Hammer og Slægge gik i Næven som med Damp.

I visse Maader var han ogsaa nok saa beroliget, for, passede Madam Holman saa stridt paa ham, saa betryggede den samme Paapasselighed ogsaa mod andre. Det var godt at vide, at hun ikke længere var at træffe blandt de forfløine Jenterne deroppe om Kvældene.

— Det grøssede dog koldt ned ad Ryggen paa ham, da han en Dag mødte unge Wejergang, som kom ud fra hans Mor. Han mysede blot ligegyldigt i Døren henover Nikolais Ansigt, som han ikke rigtig huskede ham, og spurgte derpaa indover igjen til Barbro, idet han nikkede til ham og gik: — „Er det Fyren?"

— „Hvad har han gjort her, Mor?"

„Ingenting."

„Har Du laant Penge af ham?" vedblev han skarpt.

„Var det likt! ... ikke en Skilling, — saa haardt, jeg kunde trænge."

„Hvad snakkede han om?"

Digitized by Google

„Han vilde tænde sin Cigar, som han gjør saa tit, naar han gaar nedover. Det kan nu vel ikke skade Dig noget! — og hellerikke nytter det at forbyde ham det, skulde jeg tro, hverken for mig eller Dig." Det sidste tillagde hun rød af Harme.

„Nei, jeg kan vist ikke forbyde ham det, Mor! — men husk paa, laaner Du af ham, er hundrede og ét ude mellem os."

„Aa Nikolai, Du er saa braa. Nei var det likt, — jeg laaner nok ikke!" Hun vendte sig i det samme og puttede noget, hun havde i Haanden, ned i Barmen. — „Nei var det likt."

„Jeg kunde høre, han havde snakket om mig."

„Nei, var det likt!"

„Jo vist, Mor!" trængte han mørkt paa.

„Om Dig? ... Naa ja, jeg fortalte lidt om, hvordan Du strævede om Dagene for de fattige Skillingerne, Du maatte have til Madam Holman." Barbro snakkede lidt rundt og forvirret.

„Og kanske om det med Silla ogsaa?" spurgte han prøvende.

„Aa nei da, det vidste han saa vel før. Det er nok ikke bare mig, som er om det heroppe i disse Slarvekrogene, — og dyre mit Liv, Nikolai! ikke er det kommet fra mig — i denne Dag," lagde hun til.

„Da kunde Du for mig gjerne ha' sagt det; den Karen har godt af at vide, at hun er en bortlovet Jente."

„Ja var det ikke det, jeg sagde? — han tro'de bare ikke paa det."

„Ne—i, det kan jeg tænke!" Nikolai stod i Vinduet og grublede ... Disse Besøg af Wejergang ...

— Han havde ogsaa nok af Spektakel og Kvalm at staa i om Dagene nede i Smedien. Det stod paa Hægten, om han skulde blive Mestersvend. Gamle Madam Ellingsen havde i den Anledning

Digitized by Google

flere Gange budsendt ham, og det saa ud, som det nu skulde være godtsom afgjort.

Ved det Lag havde det staat en Stund mellem dem; nogen Slags Afslutning trykkede det ikke med, da der først var Tale om at tiltræde til Høsten.

Paa det sidste begyndte Nikolai imidlertid at finde, at Madamen bar sig noget uforstaaeligt ad.

Han mærkede ogsaa, at de snakkede og muddrede en hel Del i Smedien. Men, at det skulde være Madam Ellingsens Mening at trække sig ud af det, faldt ham først i Tanke, da en af Svendene en Dag haanlig stak ind:

Der var vel ingen i Smedien, som tænkte paa at gaa ind i det Brød til Fortrængsel for Olaves? Indlod nogen sig paa det, fik han agte sig! ... For hele Smedien holdt paa Olaves.

Det vidste Nikolai vel, at de saa surt til ham, fordi han stod der bestandig og ni'arbeidede, var gridsk paa Skillingen og støt nægtede at tage i med de andre til Øl eller en Dram.

Kammeratløs var han nu engang blevet, og i denne Tid, da Spørgsmaalet om Mestersvenden stod paa Vippen, mærkede han, at hele hans Fortid rodedes og rørtes op igjen, saa det grumsede som Gruggen i en Kaffekop, fra den gamle Politi- og Slagsmaalshistorie og lige til hans Barndoms Liv i Bordstablerne.

Disse gamle Historier var Nikolais ømme Saar. Altid trode han dem glemte, altid kom de igjen! — og nu led han forsmædeligt. Han arbeidede for ikke at røbe det med en Mine; men blid var han ikke, der han stod.

Bedst at faa Rede og Endskab med Madam Ellingsen jo før des heller!

Og Nikolai stod da ogsaa snart med Huen i

Digitized by Google

Haanden inde i Stuen hos hende for at forhøre, hvorefter han havde sig at rette?

Det tog lang Tid ud med mange Hummer og Hemmer, før hun fik Stangbrillerne af sig og saa sat dem ordentlig ind i Haaret igjen. Saa kom det da endelig med ha og ja frem: Det var aldeles uden Fornærmelse, — Madam Ellingsen vidste, han var Smed god nok! — men der var saa mange, som kjendte Olaves for saadan rigtig retskaffens og brav Kar, og hun var nu en gammel Kone, som trængte én, hun rigtig kunde tro sig til, — ja aldeles uden Fornærmelse for Nikolai; men hun fik nu betænke sig.

Det var den Besked, han fik, og dermed i Baglaas den Udsigt, han havde stolet paa og henvist til for Madam Holman, da han begjærede Silla!

Næste Morgen, da han kom ned i Smedien, saa de alle saa glisende og flirende ud. De vidste, at han havde været henne og faat Besked af Madam Ellingsen. ... Men, tænkte de, at de skulde faa ham ærtet og skræmt til at give det op, saa tog de feil.

Olaves lod, som intet var, og bød endog høflig til med en Haandsrækning for at kløve over Stangjernet.

Nikolai skjød blot Ryggen til:

„Jeg gaar aldrig ind i anden Mands Arbeide, og ikke raader jeg heller nogen til at trænge sig med Underfundighed ind i mit! — om der ikke skal gaa en Sveitsning over ham, saa Ryggen skal hedne som det røde Jernet der," — mumlede han til med et Blik paa Olaves.

Der blev almindelig Taushed.

Men i Middagshvilen opstod der et helt Mudder og Snak om den Ting. For det havde alle hørt, at han havde truet Olaves stygt; og Olaves tog da

Digitized by Google

ogsaa for en Forsigtigheds Skyld Vidner paa hans Mund.

„Det saa ud, som han kunde bruge Slæggen til andet end at smede Bolter, om han fik slippe vidneløs til, den Karen!"

For Nikolai kunde de snakke saameget, som de vilde; han gjorde sit Arbeide han, og hørte ikke, Hægberg havde noget at udsætte paa det. En Skuffelse var han nu beredt paa.

Men ét vilde Nikolai gjøre, før han gav tabt, — gaa lige til Hægberg og greie ud for sig, saa fik Mesteren gi' Vidnesbyrd for, hvem han vilde, om hun spurgte ham.

Med noget endeligt Svar fra Madam Ellingsen drøiede det imidlertid Uge efter Uge, — tilslut to Maaneder.

Hvad kunde Kjærringen mene? Hele Smedien undredes, — en Mestersvend maatte hun jo have til Høsten.

Endelig en Morgen viste det sig i Skikkelse af en Budsending.

— Det var imod Aften paa den stegende hede Sommerdag. I begge Stokværk ind til Gaarden i den graa Træbygning, hvor Madam Holman bode, stod de smaarudede Vinduer aabne og drak den Smule Kjøling, der var i Luften, medens Beboerne indenfor syslede mere eller mindre let klædte. En svag Luftning rørte kun af og til i de halvt gjennemsigtige Trækgardiner eller i det hvide Tøi, der hang paa Snorerne over Gaardsrummet.

Indenfor Vinduet i første Etage lige over Kjælderlemmen stod en smal, mørkøiet ung Pige med opbrættede Ærmer travlt beskjæftiget ved Skruen paa Vandledningen, hvorunder hun havde en Balje med Vask. Hovedet saas snart over snart under Gardinet, kjølet og oplivet af den friske Vandsprut.

Pludselig stansede hun forbauset.

Digitized by Google

Nikolai traadte ind med den flade Hue triumferende skudt over paa den ene Side:

„Verden er ret nok, siger jeg Dig, Silla! Det er bare om at gjøre, at alt er ordentlig og greit fra Grunden af. Den som ingen Far har, faar være sin egen Far, ser Du."

„Men Nikolai, — vidste Du, at Mor er ude?"

„Py—yt, hvad véd ikke jeg! — det sagde min Mor mig nu netop, at det var Vaskedagene hos Antonisens. Men, ser Du, Silla, retnu lakker det; for, om Du vil vide det, saa er jeg idag buden at være Mestersvend hos Madam Ellingsen. Det blir bare ti Daler til om Maaneden det!"

„Mestersvend? Er det sandt, Nikolai?" hun gik tilbage fra Baljen og saa tvilende paa ham ... „Kom hid med det kullede Ansigtet dit!" hun kastede hastig Vasken af Baljen. „Du er saa rent forgal svart. — Mestersvend, siger Du! nei, er det rigtig sandt? Aa, Du faar finde Dig i lidt Sprut, jeg kan jo ikke se Mestersvenden for bare Kulsværten! — — Hun spurgte ikke Olaves først da, Madam Ellingsen?"

„Nei, hun gjorde ikke det."

„Og der var ingen, som stak Tungerne ud heller og gjorde Madamen ræd for Dig, slig som før?"

„Aa, Hægberg har nu vel gjort hende klog paa, at han ikke har havt nogen Skade af mig."

„— Bare de ikke er ude igjen og gjør, hvad de kan. For, at Du skal gaa foran dem, det stikker og gnaver og piner nogen hver af dem — helst siden dengang, Du maatte gjøre Hjultapperne om for Olaves. Og saa spader de op alt det gamle, de bare kan finde paa."

„Aa—aa nei. — Væra er ret nok, siger jeg Dig, og Madam Ellingsen faar ta' den Smed, som driver Smedien hendes bedst. Forresten er det skruefast, og Kontrakten gjort i Formiddag. Og det

Digitized by Google

kunde vel trænges, for de Penge, Mor nu sidst fik laant, de ... de ... huit!" han plystrede, — „gaar samme Vei som de andre! ... Det ryger, det ryger med hende, Du! Jeg synes, hun handler sig agterover jeg istedetfor frem, og at Fortjenesten gaar den bagvendte Veien."

„Nu er Du saa fin og poleret, at det skinner i Dig ... Den Vei over med Haaret! — ellers blir Hanekammen for opstanasig."

„Jeg røg lige ud af Smedien, ser Du, for at komme herop med det og faa puttet det i Dig. Jeg var inde hos Mor først, og saa lovede jeg hende at gaa ned og kjøbe Makrel til Aftens. Der er kommet to Skøiter ind idag, siger de."

Sillas Mine viste, at det var en Sensationsefterretning. De var begge Byens Børn, og til Makrellens Ankomst hæftede der sig en Række behagelige Minder og Forestillinger fra den Tid, de bode nede paa Pladsen ved Bryggerne.

Hun saa en Stund uvis ud.

„End, om jeg turde tage Tørklædet paa, og følge Dig?" udbrød hun ... „Vent bare paa mig nedenfor, Nikolai, saa vi ikke gaar sammen heroppe i Gaderne."

Det var et Forslag, som ikke var let at staa imod saa ivrigt, som hun tog det. Og saa var han jo blevet Mestersvend idag!

Hun var heller ikke sen om at faa den blaastribede Kjole paa og Tørklædet kastet paa Ho'det og komme efter ham.

Sammen skydsede de saa nedover; hun fornøiet snakkende som i gamle Dage, naar de havde stjaalet sig ud, han blot optaget af at se og høre hende. Og midt i Veien drev de, alt andet end forsigtigt; der dampede hele Skyer af Støv for hvert Skridt. Nikolai saa bare Silla svartøiet, varm og munter midt i Røgen.

Nede i Staden var Gaderne i den varme Som-

Digitized by Google

meraften usædvanlig folksomme henimod Fiskepladsen. Der var tydelig noget, som satte mere end almindeligt Liv og Rørelse. Henne paa Broen stod fuldt af Folk og hang over Rækværket og saa ned paa alle dem, som under Larm, Skrigen og Raab trængte sig frem for at faa sig en Makrel til Aftens.

Den grønlig-blaa, blanke Fisk, saa rund, stærk og hidsig, havbygget til lynsnar Fart, med Hovedet formet til Vandkløver og en spænstig Pilfjær som Afslutning paa en næsten farlig smekker Spol, — den havde alt i to Dage nu skinnet paa Tofterne ved Fiskebryggen!

Endnu igaar Formiddag var den Raritet og kun for de mere velstaaende Borde; men alt ud paa Eftermiddagen kom nok en Skøite ind, — der var gjort stort Fiske ude ved Hvaløerne, — og idag igjen to smækfulde, saa Markedet nu med ét var overfyldt.

Javist var Makrellen kommet! ... det vil sige den Makrel, som Arbeidsmanden kan kjøbe. Nu var den at faa for fem og seks Skilling Stykket baade inde ved Fiskebryggen og her oppe i Elven. Sælgekoner, som spekulerede, bar den i Kurve opover til alle Byens mere afsides Strøg.

Og Vei fandt den nu overalt, hvor der blot var et Hul for den at glide ind i, en Gryde eller Pande at blive kogt eller stegt paa, — ind i alle Kabyserne ude paa Havnen, fra de store, fornemme Dampskibe og Fuldriggere ned til Kogeovnene paa Vedjagterne og de smaa Dækskøiter, hvor Folk hvilte sig og stegte i Sommeraftenen, — ind i alle Baggaarde og Smaagader lige nede fra Kjælderne til oppe paa Kvistene! Arbeidere og Smaahaandværkere, Mænd og Koner gik i den lumre Kvæld med én og to og tre i Haanden, eftersom de havde Munde hjemme til. Der duftede stegt og braset Makrel over hele Kvarterer af Staden.

Digitized by Google

Varen maatte sælges, det var saa forbandet hedt! —

„Ja rigtig en velsignet Varme," svarede døve Mor Andersen, „som skaffer al denne Makrellen over Byen."

Den Fisk har ogsaa havt sin Fordom at overvinde, endda den i al Beskedenhed ikke har anholdt om andet end gunstigst at faa slippe til at blive spist! Den har nu engang det Ord paa sig, at den er Nordsjøens Kannibal, rent ud en Menneskeæder, og at det mørke i dens Kjød er af druknede Matroser.

— Nikolai og Silla var ogsaa nede ved Baadene for at kapre deres Anpart af Aftenens Herlighed. Hun havde ikke boet nede ved Bryggerne sin Barndom igjennem for ingenting, og at tage ud den bedste Fisken lige under Næsen paa Kjærringerne, — det var hendes mindste Kunst. ... Hun stod ivrig pruttende og strakte sig udover Baaden:

„Tak saa særdeles, Mor, men det solbrændte Makrelskindet narrer I ikke ind paa mig! — Tag af dem, som ligger bagom der under Toften — de to, — netop dem, ja!"

Hun veiede dem i Haanden for at se, om de var faste og stive.

Nikolai greb alt i Lommen; men Silla kastede Makrellen foragtelig ned i Baaden igjen:

„De er jo saa gamle som alle Haugene ... Øinene døde som Hornruder."

„De vakkre ..."

„Ti stille Du, Nikolai! — — Skal vi nøie os med dem tilaftens, Mor, saa faar I slaa af en Skilling eller to."

De gik virkelig for fem Skilling Stykket.

„For en Handelskar, Du er, Nikolai!" ærtede hun ham paa Hjemveien. „Men, ser Du, hvor store og friske de er?"

Deroppe stod Barbro ude paa Trappen med

Digitized by Google

Haanden over Øinene og glommede efter, om Nikolai ikke snart kom med Fisken?

Den, som kom pent og adstadigt opefter Veien, var Silla, og der blev en Prat med hende fra Trappen, til Nikolai endelig ligeledes dukkede op med de to Makreller.

Jo vist maatte Silla ind og kjende paa, hvordan de smagte; — det var ikke Spørgsmaal om, at Barbros Ære og overflødige Gjestfrihed taalte andet.

Derinde ved Kogeovnen hos Barbro susede og brasede Makrellen i den lyse Kvæld. Den egne, lidt stramme Stegeduft steg stedse stærkere og appetitligere udover.

Saa skulde Stykkerne vendes med nyt Fedt i Panden, — nyt Sus. ...

Duften steg igjennem det aabne Vindu og langt ud i Gaden.

Barbro gik der saa stor og tung i Vendingen, medens Silla rap og hændig gav hende saa det ene og saa det andet i Hænderne og skyndte ivei og var over Fisken baade med sit Ansigt og sine Formeninger, længe før Barbro fik summet sig.

Nikolais brede, fornøiede Ansigt fulgte hele Stegeprocessen med dybt interesseret Opmærksomhed:

„En saadan Makrel er en Kar, som vil' ha' Steg den!"

Og saa endelig at faa tage Stykkerne lige fra Panden og op paa Brødet.

Aftenkjølingen begyndte at lufte svalt imellem de varme Husvægge. De tre, som sad der og gjorde sig tilgode ved Makrellen, havde Følelsen af en Festaften.

Og saa Mestersvend! ...

Digitized by Google

XI.

Indemuret, som hun maatte sidde over Arbeidet de lange Aftener, medens Moderen passede hende som en Ørn, havde Silla ingen anden Udvei end at tage sit Mon igjen oppe paa Fabriken.

Der færdedes hun med sin undertrykte Trang ivrig interesseret, saa Øinene lyste midt i Snakket og Hviskingen og Sladderen, mellem sine forskjellige Idealer, Kristofa og Gunda, den i Gangen svirske Svenske-Lena og den mundkjappe Jakobine. Kunde hun ikke selv være med, saa maatte hun ialfald høre Besked om, hvorledes de andre havde moret sig, og, hvad der ellers kunde være passeret. Paa det Vis levede hun det med paa anden Haand.

Det var naturligvis Kristofa, som forstod at sætte alt i et vist fængslende magisk Skjær. En liden Spadsertur, en Formodning om en Forlovelse, en Aften paa Dans, — alt formedes af hendes geschæftige Indbildningskraft til Begivenheder, der aldrig manglede sin Helt, — den interessante, mystiske Skikkelse, som snart var set med Cigar, snart uden Cigar, snart lod, som han ikke kjendte dem, snart nikkede eller blot smilte. Angjældende kunde være en eller anden Bykavaller eller nogen ved Kontorerne deroppe, som ofte endog aldeles ikke anede, at hans Gaaen og Kommen sattes i bengalsk Belysning eller gav en saadan Resonance i Hjerterne; hvilket ikke udelukker, at der var andre, som baade anede og søgte sin Succes paa det.

Under Kristofas Trang til at udspinde voksede det til hele Romanstumper, dem Silla tog med opspilede Øine, og som hun bagefter hjemme digtede videre.

Silla selv havde en liden Roman, som hun holdt for sig; — aldeles ikke turde hun fortælle Nikolai det!

Digitized by Google

Hun maatte passe paa, naar hun i Middagstiden skulde kjøbe noget for Moderen inde hos Barbro, at Wejergang ikke stod derinde paa Nedveien og tændte Cigaren. ...

Sidst, hun nu igjen traf ham der, lo han og spurgte, om den svartøiede havde faat det med at rømme for ham? han var da ikke saa forskrækkelig! ... Hun var rent totalt forsvundet paa den senere Tid. Det var dem, som sagde, at hendes Mor holdt hende i Bur for en farlig Smedesvends Skyld, — var det sandt det? ... Naar en ung Pige havde to saa svarte Øine, skulde hun ikke gjemme dem undaf.

Og nu var der etslags ikke egentlig Krigstilstand heller; men han vidste vel, at hun passede sig og ventede, hvor længe det skulde være, indtil han var gaat bort fra Butiken.

Dette var som en Sprække af Sol ind igjennem et høit, afstængt Plankeværk!

Ellers gik det, den ene Dag som den anden, fra Surret i Fabriken lige ind i Arbeidet hjemme, og Madam Holman var ganske tilfreds med den Nytte, hun virkelig maatte sige, hun havde af Silla denne Sommer. At Datteren blev mere og mere storøiet, bleg og tynd, laa det ikke for hende at lægge Vægt paa; det viste bare, at Silla ikke var vant til pligtmæssigt Arbeide.

De sjeldne Gange, Nikolai fik Anledning til at snakke et Ord med hende, klagede Silla ynkeligt.

Hun talte sig saa forbittret, at hun græd, om alt, hvad de andre — alle andre! — fik Lov til, bare hun ikke. Først havde hun hele sin Barndom og Opvækst igjennem været korket ned i Kjælderhalsen paa Pladsen, og nu, hun ligesom skulde være voksen, var hun rent kommet ind paa Tvangsanstalten.

Efterat have stirret en Stund mørkt og trist paa

Digitized by Google

dette, tog hendes Betragtninger en anden Vei, og hun begyndte med stor Heftighed at forudoptage i Tankerne, hvordan de skulde fornøie sig, — hun og Nikolai, — naar hun engang slap hjemmefra. Hun vilde more sig som al anden Ungdom, om de saa skulde holde Dans i deres egen Stue! — og ud i Baad om Kvældene og ro og fiske og om Søndagene tage med Mad ud i Skogen og rope saa høit, at det svarede i Aasen ...

Hun var næsten vild og Øinene brændende af al den Tvang og alt det Arbeide, hun gik under.

Men, naar hun ikke snakkede sig op, saa hun fortrykt ud, — mere og mere for hver Gang, syntes Nikolai. Hendes Ansigt stod for ham med et saadant klagende Udtryk.

Der var intet andet at gjøre end at bide Tænderne sammen og hamre og haabe paa Forløsningens Tid til Vinteren.

— Jørgine Korneliussen i det andet Hus bortenfor, som naatlede for Skomageren, — det var saadan stilfærdig, pen Pige. Hende skulde Silla holde sig til, mente Madam Holman; det begyndte at gaa op for hende, at den Ting at indøve Pligten ogsaa kan have sine Grænser. Om Søndagene kunde jo den ene vekselvis besøge den anden, saa havde de dem under Øinene baade her og der.

Og Madam Holman tillod endog, at Silla en Søndag skulde faa gaa med Jørgine en Spadsertur nede i Byen. En Fornøielse maatte jo unge Mennesker have imellem!

Silla havde ventet hele Ugen paa den samme Søndag med en hidsig Utaalmodighed som en Fugl, der skal slippes af Buret, og den Morgen randt op over store Forventninger om, hvad Dagen skulde bringe.

Sodden med Kaalrabien i tog det idag aldrig Ende med, saa der kunde blive Middag. Og bag-

Digitized by Google

efter skulde der igjen bies i det uendelige paa Jørgine, som ikke blev færdig med Pynten.

Endelig kom hun ud, snøret i Livet og med en hæklet Strimmel om Halsen. Hvad det var for Slags Olie- eller Fedtsubstants, hun havde faat klinet ind og fladet ned sit Haar med, skal lades usagt. Kun følte Silla sig med den brune Straahat og en slet, hvid Krave et Øieblik ringe ved Siden af hende. Men hun tog med en vis Fart sin Veninde under Armen; — nu skulde de afsted og more sig.

Og nedover til Staden bar det, Silla utaalmodig tyggende i Bidslet for at komme tidsnok til at tage al Dagens Fornøielse med.

I Gaderne og Parken vandrede i den pene Tid paa Søndags Eftermiddagen det store Publikum pyntet frem og tilbage og saa paa hverandre; og Silla og Jørgine havde en lang Stund nok med at gjøre hinanden opmærksom paa de fineste Dragter paa Moden, især disse under Hagen frit svungne og derefter bagover paa Ryggen kastede lange, hvide, seilende Slør. Dette til hvide Straahatte med lyseblaa eller lyserøde Baand og Roser blev Gjenstand for deres heftige Beundring.

De gik op og de gik ned, mistede af Syne og mødte igjen de samme Dragter og de samme stive, stille Søndagsansigter.

Dette var nu længst blevet gjentaget til Kjede, og Silla stod paa, at de skulde gaa andetsteds hen, hvilket da under Jørgines Ledning førte til en Tur rundt om Fæstningen.

Naturen var ikke deres Sag; de mødte kun en og anden træt, kjed Skikkelse, som øiensynlig ikke vidste, hvor han skulde gjøre af sig en saadan Søndags Eftermiddag, og af og til stansede og saa op ad Træerne.

En Skildvagt raabte sit langtrukne „Løs — af!" det lød som et vældigt Gisp i Eftermiddagen. —

Digitized by Google

Ud paa den stille, blanke Fjord laa Baade og Fartøier og drev i Heden uden Vind ...

Her var ingenting; og saa bar det nedover mod Havnen.

Der var ogsaa tomt og søndagsøde, Fartøierne som uddøde!

Atter et Togt opad Gaderne.

Paa Torvet stod endel ledige Kræfter, som havde fundet den Udvei til en Søndagsfornøielse at „bytte Klokker", medens Kirken bag dem ringede og optog en Menighed til Aftensang.

Trætte, kjede og tørstige fortsatte de Turen gjennem Gaderne, til de kom ind i den brogede Strøm af Mennesker, der bevægede sig nedover til Bryggen, hvor Dampskibe hvert Øieblik lagde til og fra for at sætte Publikum over til Øerne.

Her opstod en Dissents.

Jørgine fandt, at det var saa fuldt af Folk og kanske upassende at gaa med Dampskibet nu, det begyndte at blive sént.

Men Silla mente, at de havde slugt Støv længe nok i Gaderne, og at de fik nytte den lille Tid, de havde. Vilde Jørgine kanske gaa hjem med den Fornøielse, hun havde havt?

Det var svalt og luftigt at sidde i Vinden der forud paa Dampskibet og hvile sig efter al den forgjæves Omflakken i Heden.

Fra det fuldpakkede Dampskib gik det saa iland paa Øen, hvor Publikum efterhaanden fortabte sig indover de forskjellige skyggefulde Gange.

Lige ved Opgangen vinkede det store Fornøielsessted, der dominerede Bugten, indbydende med alle Porte aabne, medens en Strøm af Dansemusik tonede udover. Indenfor var Liv og Lystighed.

Silla stansede for at kaste et Blik derind og høre Musiken, men Jørgine rev hende dybt forarget med sig.

Stanse der for en anstændig Pige! ...

Digitized by Google

Silla fulgte langsomt med; de havde Dansemusiken glædevækkende, tændende hele Veien indenfor Plankegjærdet, og hun drak den ind med begge Øren, medens Takten vuggede hende i Blodet.

Et Stykke ovenfor, hvor Stien bøiede bort, blev hun igjen staaende; hun kunde ikke slippe Musiken, og forargede derhos Jørgine ved at gaa lige ind til Stakitet og prøve paa at se ind.

Jørgine vilde gaa fra hende paa Flekken. ... Hun maatte da have Ære for sig, og ikke staa der! Hun for sin Part holdt sig altfor god og var for pen om sit Rygte til engang at ville høre paa sligt Leven og gik helst lang Vei udenom.

Hun var yderst indigneret.

Da begreb Silla sandelig ikke, at det tog Glansen af nogen af dem, om de stod der lidt og hørte paa, -- og hellerikke, hvad de var ude efter! ... Der, hvor der var lidt Liv og Lystighed, skulde de lukke igjen Øinene og stikke Fingrene i Ørene. Men, hvor det var saa „pent og passende", havde de nu ogsaa havt det saa passelig morsomt.

Og hun vilde byde ud en blank Tolvskilling, om Jørgine kunde sige hende en „passende" Fornøielse, naar de havde en Fridag, — de havde nu ledt baade vel og længe!

Hun drev afsted ...

Det var endnu efter Jørgines Beregning pen Tid, før Aftentrafiken til Forlystelsesstedet begyndte, den de tilbragte med diverse Spadserture i Veiene, dog ikke længere end, at de kunde holde Øie med Dampskibene, og staa betids blandt det store Publikum, som ventede i syv lange og syv brede paa Bryggen.

Trætte, fortrædelige og udtraskede naaede de saa endelig hjem udpaa Aftenen, hvor det arriverede, at Silla midt under, at hun aflagde sin Mor Regnskab over alle de Steder, hvor de havde været og moret sig, sov ind paa Stolen.

Digitized by Google

Musiken gik igjen i hende, og hun drømte sig paa Bal ...

Det durede nok saa hyggeligt inde hos Barbro i Tiden udover Høstkjøligheden, medens Folk, som ikke havde desbedre Raad, endnu kviede sig for at begynde at lægge i Ovnen.

Derfor var der ogsaa saa lunt at staa og hænge og snakke derinde ved Disken og endnu lifligere for de udvalgte, som opnaaede at blive budt med paa Kaffeskaalen.

Men i det sidste var Barbro langt fra saa jevn som før. Hun led af Humørvekslinger, var snart unaturlig kneben, saa det saa ud, som hun vilde tælle Grynene eller Kaffebønnerne, og andre Dage igjen ved et nyt Lune rund sliphændt og tilgodeseende baade mod Gjæster og Kunder.

Det maatte have sin Grund i, hvad det vilde; men sikkert var det, at hun af og til i stille Stunder faldt i Staver ... Regningen for Sukker, Gryn, Mel og Kaffe stod igjen for Døren.

Pengeskuffen var alt andet end forberedt paa en saadan Præstation; det jamrede og skraldede i den, hvergang paa Dagen, hun trak den ind og ud.

Men ubønhørlig lakkede det udover med Tiden; — alt det, Ovnen durede hyggeligt i Stuen og lod, som intet var.

Og saa langt var det nu kommet, at iovermorgen var Betalingsdagen.

Barbro var i en for hende aldeles unaturlig Ekstase. I Haab om at opnaa en allersidste yderligere Opsættelse havde hun i Eftermiddag udført den længe paatænkte Attaque paa Kjøbmanden nede i hans Kontor, men mødt totalt Afslag. Betalte hun ikke nu, efter alt det, hun havde lovet for sig, saa!

Digitized by Google

— ja, saa saa det efter den Besked, hun fik, ud, som Hjulet med ét skulde stanse.

Det var dette, Barbro gik med Stashuen endnu løst opknyttet paa Hodet febrilsk urolig ind og ud og forklarede for Nikolai, der sad i Kjøkkenet.

Nikolais Mine tydede just ikke paa, at han saa noget Raad. Tvertimod, han sad forover med sammenbidt Mund og saa ned i Gulvet og dreiede Tommelfingrene om hverandre. Hanekammen saavelsom Skulderstillingen og hele Udtrykket saa modstrittende ud.

Barbro satte sig hen ved Kogeovnen; hun drog Pusten tungt og sukkede af klemt Bryst.

Det blev til Eksekution det, saavist som hun levede, — og otte og tredive Daler var det!

Nikolai vidste godt, hvor det nu skulde bære hen, og at hun blot ventede paa ham, at han skulde give hende et Ord at hage sig i. Men de Penge, han havde gnuret sammen, de sad nu anderledes fast i Tangen! Han vidste, hvad han vilde, den Handelen gik saa blot længere og længere baglængs alligevel.

Barbro stønnede ... Hun kunde lige saa godt gaa i svarte Jorden med én Gang!

Nikolai smekkede blot med Fingeren og saa dobbelt afgjort ned i Gulvsprækken.

Da Pausen havde varet ulidelig længe nok til, at det blev hende klart, at Svar ikke kom, begyndte hun sagte at græde.

Hun havde nok tænkt, snufsede hun, at, naar hun havde en Søn, som var Mestersvend, saa skulde hun ikke rigtig staa hjælpeløs i Verden.

„Du véd jo, Mor, hvor haard Nødighed jeg selv har om Skillingen."

Igjen en haardnakket Taushed under fortsat Snufsen og Øientørren fra Barbros Side.

„Det kunde kanske være at betænke, om Han-

Digitized by Google

delen var saa lønsom?" undslap det endelig Nikolai forsigtigt.

Vilde han, hun skulde lægge sig overende som en Ko, de slagtede før Jul! udbrød hun lummer, — „ikke flere Penge, end dette var."

„Bedst at slutte itide, mente jeg bare."

Men de Ord var, som at tænde Ild paa Krudt; hun reiste sig op rød som en Tagsten ... Ret saa, nu vilde han ogsaa, hun skulde lukke.

Hun fo'r, noget mindende om det af hende selv nævnte nyttige Dyr, naar det slider sig og skener, ind i Stuen og derpaa tilbage igjen.

Men, trode Nikolai, at hun vilde give op og fallere til Spot og Spe for alle Mennesker, saalænge hun blot behøvede at gaa ned og faa laant saapas hos 'n Ludvig, saa tog han feil. ...

Barbro var nu aldeles vild i Kammen.

Hun vilde ikke for anden Gang rent lade sig ruinere for Nikolais Skyld. Det kunde være nok med, at han havde omstødt hendes Velfærd engang før i Verden. — Jo—o, Nikolai behøvede sletikke at sidde med aaben Mund og se paa hende! ... Hvorfor var hun vel blevet drevet fra Wejergangs Hus, hvor hun sad saa stort i det, uden fordi Nikolai havde brugt Haand mod Generalkonsulens Ludvig ... Jo—o, han kunde undres saa meget han vilde; men det var derfor, hun blev jaget hjælpeløs ud i Verden fra Velstandskaar. Og, da det saa kom til det, at Nikolai kunde have Leilighed til at støtte hende med lidt, saa havde han en anden at bruge Pengene til.

Men det harmeligste var, at Nikolai ogsaa vilde forbyde hende at ty til den, der var saagodtsom hendes eget Barn, naar Nøden stod paa.

Det blev der imidlertid ikke noget af. Vilde ikke han hjælpe hende, fik han finde sig i, at hun gik til den, som kunde, nu det stod paa, om Boden og hele Ernæringen skulde stænges. ...

Digitized by Google

Ikke ... dyre Død, vilde hun spille Fallit! — hun slog i Bordet saa Kobberskillingerne dansede inde i Skuffen.

... Det var endda godt, at det var i denne Uge, for i næste reiste han til Udlandet for et Par Maaneder, det havde han selv sagt herinde iforgaars, saa baade hun og Silla hørte paa det.

Nikolai sad ganske bleg. Trækkene om Munden rørte sig, som om de skalv, og han tørrede et Par Gange over Panden med Ærmet.

Der skjød et langsomt Blik op paa Moderen; det var, som han var bange for at komme til at hade hende.

„Du skal faa Pengene!"

Han kjendte, han havde Graaden i Halsen og maatte se til at komme afsted for at faa rase ud ...

Det var Udsættelse igjen for ham og Silla til Vaaren! — og, hvor var Enden at se paa dette? ...

Hans Haand rystede og famlede om Dørklinken.

Denne nye Oplysning, som hans Mor saa uventet var kommet med, at det var ham, der havde væltet hele hendes Velfærd overende, laa nu som nok en Sten og tyngede.

Det knugede ham som et moralsk Nederlag. Han kunde ikke frigjøre sig for den Tanke, at der var noget i det. Han følte sig afmattet paa Modet og gik nedslagen.

Igjen havde han mistet et Fjerdingaar paa Udsigten til Bryllup! ... og, om Moderen krævede eller rettere affordrede ham Penge igjen til sin Baglængs-Handel, hvad kunde han saa gjøre?

Det var som et Arbeide uden Haab, og Mismodet begyndte at tage ham.

Digitized by Google

Naar han lagde sine Skillinger tilside i Blikdaasen om Lørdagen, var det med bittre Tanker. Ret som det var, kom hans Mor og slugte det hele, som hun jo havde Ret til, siden han sin Tid havde ødelagt alt hendes.

Han havde altid ment, at, naar det kom til Stykket, saa var det ham, som havde en Regning at kræve hos Moderen, fordi hun havde sat ham ind i Verden slig, at hun ikke kunde vise Far for ham og dertil sluppet ham.

Men nu saa det ud til at være akkurat omvendt! Hans Mor med hendes altopslugende Handel var det svære, retmæssige Gab for al hans Lykke.

Han begyndte at blive rent lei af sig.

Med alt dette dæmrede og ulmede der imidlertid en sagte Oprørsglød i ham, skjønt det under hans redelige Arbeiden med sig selv for at komme tilbunds i Sandheden varede en Tid, før den blussede op.

Skulde han ogsaa lade Silla stryge med i samme Slug?

Svaret slog klart op, saa Luerne baade lyste og slikkede: —

Ikke saalænge der var Fillen igjen af det, som hed Nikolai!

Og, hvad anbelanger hans Mor, at han kanske havde gjort det, som var til Ulykke for hende ... Skulde han kanske ikke have slaat fra sig; men bare lade sig hundse og trakke ned saadan, som han nu igjen holdt paa at blive det? Hans Mor vilde med den Handelen bare stor og svær sidde dem ihjel, baade ham og Silla. De skulde ikke engang faa Lov og Ret til Suk for sig.

Men det blev ikke ham det!

Han havde banket Wejergang og angrede nu bare, at han ikke havde slaat mere. Var han kommet paa Jorden, vilde han være Menneske, —

Digitized by Google

om de saa skulde tage Ho'det af ham for det bagefter.

Og af Pengene i Blikdaasen skulde Handelen deroppe i Stuen ikke gjødes med en eneste Skilling mere! Kom Moderen i Nød nogengang for Levemaaden, saa kunde hun vel finde en Plads i hans Stue; men at hun skulde sætte en Stopper for, at han fik nogen Stue, — nei Tak!

Han var blevet en anden Kar efter endelig at have gjort sig klar paa dette.

Jo, han hed Nikolai, og var Mestersvend hos Madam Ellingsen!

XII.

Vinteren drog sig hen.

Det var i Begyndelsen af Februar i Markedet. Gaderne myldrede af Mennesker, og Sneen var i Tøen blevet til Puddersukker under Færdselen.

En broget Rad af Boder strakte sig fra Torv til Torv. Trompeterne basunede, Bajadserne skreg, Tombolaerne gik rundt, Udraaberne hylte, Musiken fyldte salvevis Luften med skvadronerende Fanfarer, — og under dette rundt om i Byen Turing, Dans og Lystighed til langt udpaa Natten.

Dump Støi og Musik trængte opover til Fabrikbyen ... Staden laa om Aftenerne nedenunder i øget Lysning.

Der laa som en Berusning i Luften, og mangen utaalmodig higende Sjæl gik deroppe af dem, som havde strænge Øine paa sig, medens der strømmede nok af den løse Slags nedover.

Ordet gik voksende fra Aar til andet om de store Markedsballer, om Hornmusik, kulørte Lamper i Haven og Kakser, som trakterede. Det fristede og drog ...

Digitized by Google

Allerede anden Markedsdag kom Kristofa, opaset af Iver, med Løsningen baade for sit og Gundas og Sillas Vedkommende ... Penge til Billet og Kager med, — for dem alle tre!

Hun tede sig høist hemmelighedsfuldt, ... snakkede hele Tiden om en vis Person, som hun — for aldrig det! — ikke turde nævne.

Silla havde endnu aldrig været med paa noget saadant, havde høist staat udenfor blandt de længselsfulde, der maatte lade sig nøie med at se paa de kulørte Lamper og høre efter Musiken. Nu var der endelig ogsaa en Mulighed for hende ...

Aa! — om hun turde! ...

Hun gik hele Formiddagen urolig med to røde, runde Pletter i Kinderne.

Ved Middagstid kom hendes Mor træt og forpustet op fra Byen.

Hun havde maattet love Antonisens at staa i Kageboden paa Torvet i Markedsugen og hjælpe med Udsalget. Det var sure Penge at tjene der i Kulden midt i al den Skrig og Skraal. Men hun gjorde sin Pligt, — brugte ikke at vige, naar der var en Skilling at forhverve! Sluttet og indpakket blev der først Klokken tolv om Natten, saa at hun maatte være dernede disse Par Nætter ...

Det begyndte at suse og ringe for Ørene paa Silla; det var som Døren gik op af sig selv for hende! Nu kunde hun, om hun vilde ...

Hun blev næsten ræd.

Som hun efter Middagen skulde bringe en Del Vask hen i Gaden, strøg unge Wejergang pludselig tæt forbi hende.

Hun havde nær skreget i. Han var altsaa kommet tilbage! ...

Hun turde ikke se op og følte, hun blev rød, men havde i Farten Indtrykket af, at han smilte og stirrede vist paa hende og saa nikkede.

Hun kjendte den fine Cigarduft, og havde havt

Digitized by Google

en Fornemmelse af, at det ligesom knirkede i hans Klæder, naar han rørte sig, noget, som forbandt sig med hendes af Kristofa opjagede eventyrlige Forestillinger om fornemme Herrer.

Det var ham, det var hun nu vis paa, som havde gi't dem Billetterne!

Hjertet slog og flagsede indeni hende som en Fugl under Tilskyndelser og Forsætter til og fra ...

Hjemme gik hun i Tanker, saa Madam Holman tilslut maatte spørge, om hun rent var blevet forstyrret?

Hun stjal sig til at staa og kige over Komoden i Speilet ...

Hendes Øine, var de saa gruelig sorte? ... Fregnerne var der endda. Der var Raad mod Fregner ... men saa mange, som det vistes for, var der nu ikke, — der var saa fuldt af Prikker i det gamle Speil og Huller i Kviksølvet. ...

Madam Holman saa til sin Forundring Silla staa og gnide og aande og pudse paa Speilet. Der maatte være kommet en ny Iver over Datteren.

— — Tredie Markedsdags Kvæld vandrede Nikolai ved Lygteskin opover til Fabrikbyen. Han havde holdt sin egen Markedsturing, kjøbt et Syskrin, hvormed han vilde overraske Silla, — et med Speil indeni Laaget, og i Eftermiddag havde han sat Beslag paa det og en fin Laas for.

Paa noget Vis maatte det vel kunne lykkes at træffe hende og faa vist hende det, — slig oliende Gliding og greit Smæk der var i Laasen! ...

Og Saksen og Naalehuset havde han lagt indeni. Hun skulde selv faa Nøglen i Forvaring, og han gjemme det.

Han havde slaat et Tørklæde om det og lagt to Kager ovenpaa; saa den skulde være mere end

Digitized by Google

klog, som kunde falde paa, at det var andet end et Redskabsnytte, han bar.

Han strøg tæt under sin Mors Vinduer, hvor det lyste, og keg ind, om Silla tilfældig skulde være derinde ved Disken, og vandrede derpaa ligegyldig omkring ned- og opigjennem Gaderne.

Her var saa underligt øde og folketomt ikvæld. ...

Og, — alt det han keg gjennem Porten og Plankeværket, — han var ikke Mand for at se Lys inde hos Madam Holman!

Efterat have udtømt alle sine Kneb, stillede han sig paa Vagt en hel lang Stund, hvor Veiene krydsedes og tog op ved Valsestuen.

Men ikvæld var Lykken nu engang ikke med; — han gik der med sit Syskrin. ...

Mørkt var der overalt i Gaden undtagen et Stykke henne ved Lygtepælen.

Der gik nogen, — der var hun!

Han skyndte sig.

Nei, det var denne Jakobine, som Silla gik saameget med isommer!

Det kunde ialfald ikke skade at spørge hende.

„Er Madam Holman kanske ikke hjemme ikvæld?" spurgte han hilsende.

„Nei, hun sidder nede i Markedet og sælger ud."

Følgeslutningen randt op som en heftig Glæde hos Nikolai; han maatte altsaa kunne gaa derind og træffe Silla!

„— og saa, naar Katten er ude, danser Musen paa Bordet!" vedblev Jakobine. At Smedesvenden gik der for Sillas Skyld, var nu en noksom kjendt Sag, og sin Ærgrelse over, at hendes tre Veninder havde faat Billetter og ikke hun, omgjorde hun nu til spydig Lystighed: — „Silla har nok ogsaa taget sig et lidet Trip til Byen!" lo hun.

Digitized by Google

„Silla?"

„Hvorfor ikke? Madam Holman sidder jo i Kulden og tramper og trakker med Fødderne dernede i Boden, hvorfor skulde ikke Datteren gjøre detsamme paa Markedsballet?" Jakobine gjorde i Vittigheder.

... „især, naar hun kanske har baade den, som vil danse med sig og spendere," brændte hun yderligere af, da Nikolai lod til at staa noget stum.

„Hvem har sat i Dig den Løgn, Jente!"

„Lyver jeg, saa lyver Kristofa, — og, at Silla gik nedover sammen med hende og Gunda for et Par Timer siden, det saa jeg med mine egne Øienstene. Han, jeg mener, har nok Raad til at spendere Markedsgang baade paa tre og seks ... Men kanske de skulde paa Bibellæsning!" tilføiede hun og blinkede med det ene Øie.

„Hvad sluddrer Du om. Vaer bare Munden din," udbrød han braat.

„Aa—aa," lo hun op, „Du er nu vel ikke saa fremmed for ham; han er jo næsten i Slægten ... For, stort skal det være! — det fik vi da høre nok om af din Mor isommer, da hun fik ham til at betale den fine svarte Kjolen, og de ikke vilde borge hende mere for Sysager til Handelen." ...

Nikolai havde hørt nok.

Hans Mor havde pint ham ud til Blodet ... og saa — alligevel sveget ham!

Han saa hende pludselig for sig i Ligegyldighedens kolde Lys.

Hun havde aldrig været nogen Mor for ham, aldrig holdt saa meget som en Naglbred af ham. ... Dette om en Mor havde bare været noget, han havde indbildt sig.

Han strøg Hænderne med en Gestus, som nu var han kvit det! Den, hun brød sig om og kjendte sig for Mor for, det var denne ...

Digitized by Google

Han vidste ikke, om han selv tænkte Navnet, eller Jakobine havde sagt det; men det sang i Ørene paa ham, som efter en Hammer paa blank Ambolt, medens han fo'r nedover:

„Ludvig Wejergang!"

Moderen havde han røvet fra hans tidligste Barndom ... Skulde han nu ogsaa faa slidt Silla fra ham?

Tanken blev ham tilslut for umulig, og han sagtnede Farten.

Den Jakobine var altid saa fuld af Sladder og Løgn. Dette om Silla var Sludder og Vaas! ... At de tre Jenterne havde taget sig en Tur nedover for at se lidt paa Markedet, der var da ikke noget farligt i det? — og saa indbildte den jebmundede Jakobine, som de ikke vilde have med, at de skulde paa Markedsbal alle tre.

Hi, hi, hi, det var Silla, som havde fundet paa det, — han skulde nok fortælle hende, at han havde skjønnet det paa Flekken, med det samme hun kom med det.

Han rystede paa Hovedet; han følte sig et Øieblik uhyre beroliget og faldt tilbage i de bittre Tanker paa sin Mor ...

Men, — om han gik derhen og saa lidt efter, kunde det ikke være afveien; de havde kanske fundet paa at gaa udenfor og høre paa Musiken.

— Paukerne fra Forlystelsesstedet dundrede Glæden ud i Luften paa lang Vei. Fra Menageriet ved Siden af smettrede en gneldrende Trompet, og udenfor stod Folkemængden sort henover Gaden.

Det var ikke godt at vide, hvorfor dette skulde have den Virkning; men Uroen kom igjen over ham.

I den illuminerede Indgangsport luede Ildsnorerne og Snirklerne uvist i den raa blæsende Aften; de mattedes af og strøges ud i hele og halve Linier

Digitized by Google

og blaffede op igjen med voksende Lysskjær ned paa Sneen og det indstrømmende Publikum.

Her kunde han kun gaa Skridt for Skridt; men, medens han langsomt vandt sig frem, saa han sig om og ledte. Den Skikkelse, han speidede efter, behøvede han blot at se Omridset af.

Blandt dem, som stod der udenfor, var hun ikke.

Det var næsten kjedeligt nu, han havde belavet sig paa at træffe hende.

Han begyndte at tænke paa at vende Foden opover til Markedsboderne for at søge hende der, og hans Blik streifede nu blot ligegyldig henover.

Hun? ... hun, den leende, røde indenfor i Haven med den runde Hat og Boastumpen om Halsen over Jakken, — det var ingen anden end Gunda. ...

Han holdt Aanden, som ventede han i næste Øieblik at se flere nogetsteds i Tummelen der mellem Lamperne.

„Har De Billet? — Haven eller Ballet?" spurgtes der ved Indgangen.

Nikolai havde helst taget Billetter til det altsammen; men de Skillinger, han havde paa sig, rak kun til Haven.

— Lamperækken lyste langs Sneveiene frem til en fuldt besat Restauration, ud af hvis Vinduer i anden Etage hvinede en kvindelig Sopran, af og til fulgt af rasende Haandklap.

Længere henne i Haven hvirvlede under en belyst Tagskjærm en fuldproppet Karussel rundt med skingrende Fanfarer.

Til begge Sider bevægede sig et ialfald for Sværdsidens Vedkommende høist forskjelligt og blandet Markedspublikum.

Han speidede Haven igjennem; men i de dunklere Gange udenfor Hovedveiene saas kun enkelte

Digitized by Google

omdrivende, forfrosne Skikkelser, der syntes at svæve som længtende Møl om Lyset.

Det var nede i den Bygning, hvorfra Musiken lød, den, som alle de Mennesker strømmede saa til og stod i saa tæt Hob udenfor, at Ballet gik for sig.

Alt Blodet stansede ligesom med ét i ham, og han nærmede sig langsomt nølende, graa af Angst! ...

En lang Stund stod han udenfor og stirrede ind i de store, lyse Vinduer. Der gik dunkle Skygger bag Gardinet, — Hoveder og Nakker i uafladelig Veksel.

Der ... der, hvor Gardinet var krænget lidt tilside, saa han den rundhodede Gunda igjen; hun var saa nær ham med Nakken, at han kunde havt Lyst til at trykke Ruden ind og tilraabt hende om, hvor Silla var?

Han kjendte Rystelsen af Gulvet og Hornmusiken dobbelt, der han stod; det var, som hele Ballet kom ind i Hovedet paa ham.

Der kom en skraa Skulder og en halv Ryg i Overfrak — med en Stok op af Lommen ... og noget af en fin Hatteskygge ...

Skikkelsen røg Cigar og bøiede sig, som han snakkede ...

... Med hvem? ... med hvem?

For den var Ludvig Wejergangs den tynde, rette Ryg, der i Kryhed ligesom blot kunde bukke sig helt nede ved Hoften.

Og saa den Maade med Armen og Seglasset ...

Nu blev han væk, han dansede vist! ...

Det klarere Skimt, han kunde faa gjennem den lille Aabning af Gardinet, var tildunklet af Dug. Kun, naar en tung Draabe randt ned af Ruden indenfor i Varmen, kunde han i Striben opnaa en Brøk af et Glimt ind.

Digitized by Google

Der kom Wejergangs Skygge med Stokken og Hatten paa sin Plads igjen, — og lavere et skjevt Omrids af et Kvindehoved, der bevægede sig livligt.

Atter forsvandt Figuren med Stokken, og Nikolai beredte sig til at passe paa.

Draaben græd netop en blank Rand ned af Ruden, og gjennem den saa han i næste Øieblik noget af en dansende Skikkelse, — kun et Hoved, som ludede, og et halvskjult Ansigt ...

Han havde set nok ... mere, end om han havde havt hundrede Lysekroner at se med!

Og lige efter var Nikolai inde i Strømmen foran Døren.

Den aabnede og lukkede sig i ét væk for indtrædende, som afleverede Billetter, og lod i Taageperspektiv tilsyne et broget Virvar af hede, blussende Ansigter.

Af og til kom et enkelt Par ud, hastende opover til den store Restauration.

Han overhørte baade Udbrud og Skoser ...

„Naa da! naa da!" lød det inde i Mængden.

Nikolai arbeidede sig blot frem mod Døren ... Stod han først der!

„Billet?"

Nikolai svarede ikke.

„Billet, Mand? ... Billet?"

Nikolai trykkede sig i det Sted blot med et dristigt Skridt nærmere til.

Konstablen gjorde en Bevægelse; men mødte noget i Nikolais Ansigt, som lod ham for Øieblikket forsvare for sig selv at holde inde. Den paagaaende tause Haandværkssvend saa ud, som han var istand til at slaa.

Døren vedblev at gaa op og igjen med samme Uafladelighed, og Konstabel saavelsom Billetør havde alt paa et Vis forsonet sig med den ihærdigt staaende; det saa jo næsten ud, som han var i

Digitized by Google

lovligt Ærinde med den Byldt i Haanden; ... da Nikolai pludselig satte Smedeskuldrene til og trykkede sig voldsomt ind imod Døren.

Billetøren stemmede sig forgjæves imod med Kroppen, — han havde Hænderne optagne.

Nikolai havde gjennem Aabningen set Silla komme rød, leende og fordanset nedover Salen sammen med Ludvig Wejergang; han mysede med Hatten trykket skjevt ned i Panden og Seglasset i det ene Øie saa overmodigt letfærdigt, som en saadan Kar bare var i sin lovlige Forretning, naar han ødelagde en ung Jente. ...

Der var opstaat Larm og Mudder nede ved Døren.

„Ud med ham! Ud med ham!" ...

Raabet lød tilslut over hele Salen. Det var et Mellemspil, hvorunder Publikum steg op paa baade Borde og Bænke for at prøve at se.

Nikolai vilde blindt brutalt brudt ind, om ikke Politivagten havde mødt imod i Døren og forenet sine Anstrængelser med Konstabelens, saa de fik trukket den stærke, uregjerlige Smedesvend ud.

Hans eneste Tanke, medens han med en vis koldblodig, maadeholden Lempe droges med dem udenfor i Halvmørket, var, at faa holde sig saa nær, at han kunde have Øie med Udgangsdøren. Han følte med indestængt Raseri, at han, om de drev ham, hellere slap Livet end forlod Haven nu!

Musiken holdt inde. Hede og forpustede strømmede endel Mennesker ud under en Pause i Dansen.

... Der kom Wejergang — og Silla undselig og halvt modstræbende med ham. Det bar opefter til Restaurationen ...

Nikolai rev sig med et pludseligt Ryk løs og skjød i næste Øieblik frem af Mørket ind imellem dem.

Silla udstødte et Forfærdelsens Skrig; men Nikolai laante hende blot et Blik og slængte hende

Digitized by Google

bag sig — og stod saa Ansigt til Ansigt med Wejergang!

Den unge Løve skiftede Farve og famlede et Skridt tilbage for det voldsomme hadefulde Udtryk; men, gjenkjendende sin gamle Fiende fra Skoledagene, hævede hans Læber sig haanligt.

Den Mine netop bragte Nikolai til at styrte ind paa ham og Wejergang til med et:

„Din brutale Slubbert!"

at svare med Spadserstokken tværtover hans Ansigt, saa den knækkede:

„Hjælp! ... Hjælp! ... Politi!"

Nikolai havde slaat Næven i Wejergangs Frakkebryst, saa Knapperne reves op, da han kringsattes af tre Konstabler.

En ung Pige fløi alt i ét forfjamset mellem Næverne paa dem.

Publikum samlede sig mere og mere tæt omkring ...

Det var Markedsslagsmaal i bedste Skikkelse; — og det med den lange, svarte Jenten til.

... „En gal Bulbider af en Smedesvend! ... I Arresten med ham," — udstødte Wejergang forbittret, da han følte sig i Sikkerhed. „Der kan Du gruble saalænge. ...

Du er aldeles ikke uundværlig, min Ven!" lagde han koldt tirrende til. „Den svartøiede Jenten skal nok more sig i Markedet alligevel!"

Ordene var neppe udtalte, før Nikolai havde slidt sig løs. Han svang Byldten med Skrinet, saa ingen kunde komme ham nær, og kastede sig derpaa som et Lyn ind paa Wejergang med et indbidt tænderskjærende:

„Det skal Du ha' sagt for sidste Gang i dit Liv!"

Den ene Haand famlede op mod Wejergangs Bryst, og den anden gav ham et Slag med den

Digitized by Google

fulde Vægt af Skrinet, saa han tumlede om i Sneen.

Han reiste sig ikke igjen, — rørte sig ikke ...

Der blev Skrig og Opstyr mellem Publikum.

Enkelte raabte paa Mord, andre paa Læge ...

Under alt dette larmede og fanfarede Musiken fra tre Steder.

En høiere Politifunktionær søgte at berolige, og diskrete Hænder bar den bevidstløse ud i en Slæde og kjørte til Hospitalet.

Publikums hele oprørte Harme vendte sig nu mod Ugjerningsmanden, der under stort Geleide førtes ud.

For en Sikkerheds Skyld blev han ude i Porten belagt med Jern baade om Hænder og Fødder, hvilket skede under stor Tilstimlen fra Gaden.

Men, da der saa var Tale om at trække ham ind i Slæden, kastede Jenten sig saa fast over ham, at det var umuligt at faa hende slidt fra. Hun vedblev til Guttestimlens Jubel og Moro at skrige og hænge ved endnu, da de havde faat ham op.

Det var ikke muligt for Politiet at komme afsted, alt det man sled og trak i hende ... dér røg Skjørtelinningen!

Gutterne huiede.

... „Slid! — riv! — træk Klæderne af mig!" ...

„Saa ha' da lidt Vet, Jente!" lød det fra en af Konstablerne.

... „I faar ikke ta' ham! ... faar ikke ta' ham!" ...

Hun vred og rev i hans Haandjern.

„Det er min Skyld! ... Kan Du ikke sige det til dem, Nikolai!" hun skreg skjærende ud, — og Konstablerne nyttede Øieblikket til at faa hendes Hænder løste.

Afsted fo'r Slæden med Silla uden Tørklæde bagefter, fulgt af Guttesværmen.

Digitized by Google

Hun saa Politistationen aabnes for Nikolai uden at kunne naa ham eller hindre det; — gik Time efter Time udenfor og lyttede og ventede, medens Konstablerne atter og atter betydede hende, at hun maatte begive sig hjem.

Da hun saa omsider vandrede fortvilet opover, stansede hun i ét væk. Men oppe paa Broen over Fossen blev hun længe staaende ...

Det durede saa underligt dernede i Mørket ... Det var, som hun paa noget Vis hørte til der! ...

— Hun laa udover Natten med en dump Følelse af det hændte og vred sig under en usigelig Angst for Rækkevidden af Nikolais Gjerning.

Af og til udstønnede hun et pint Suk ...

Hun kunde ikke blive kvit Synet af Haandbøilerne og kjendte i Vildelsen det kolde Jern endnu i Hænderne, indtil hun endelig kom ind paa den skjærende Følelse af, hvor ussel hun havde været imod ham. Hun syntes, Nikolai maatte spytte af hende.

Hun laa og stirrede som i et Syn paa sig selv, hvorledes hun havde gaat der og ikke tænkt paa eller stundet mod andet end sin egen Fornøielse, medens Nikolai, Smedgutten hendes, — han med de stærke Arme og de reale Øinene, som nu sad bag Fængselsslaaen — strævede og sled og sparede og tog i for dem begge to, for at de kunde komme sammen!

Og, at han havde været ængstelig ræd for hende, skjønte hun ogsaa nu, — med engang — som et Skjæl var faldt fra Øinene ...

Bare han endnu holdt af hende. ... Han havde sagt saa mildt og godt, at hun kom i Graad, naar hun tænkte paa det: „Gaa hjem, Silla!" — to Gange ...

Havde hun vidst eller forstaat, hvad det var at holde af nogen, før netop nu, det kanske var for sent. ...

Digitized by Google

Tanken førte hende atter ind i Angsten, og under den steg der forvildede Billeder ... Wejergang styrtende om og udstrakt paa Sneen ... tilslut Nikolais Arme med Haandjernene rækkende op af Fabrikfossen!

— Hun laa søvnløs, til det blev Morgen, og saa det samme ... Haandjernene i Fossen ... og saa han, som vendte sig for Slaget og faldt ... og saa det hele om igjen ... rundt ...

Hun sad der hele Dagen til det skumrede.

Hendes Uro drev hende nedover til Politistationen.

Der saas alt tændt Lys indover Gangene, og var saa mange Døre, hvoraf travle, uniformerede Mænd gik ind og ud. Ved Indgangene sad og stod forskjellige Mennesker og ventede ...

Hun havde ikke Mod til at spørge.

Hun gik i det tætte Snefog længe rastløs rundt om Bygningen ...

Endelig bares det hende for, at hun maatte ind; og i en Slags Tilstand, der gjorde hende ufølsom for Omgivelserne, blev hun tilslut taalmodig staaende tilsneet og hvid ved Porten, hvor Arrestlokalerne var.

Da den endelig gik op, vilde hun ind.

„Hvad skal Du?"

„Høre efter Nikolai."

„Nikolai, — hvad for en Nikolai?"

„Han, som kom herind inat."

„Er Du gal, Jente! ... Morderen? — Er Du hans Søster?"

„Nei."

„Det er vel det, for den ryggesløse Karen har ikke langt igjen," — han gjorde en betegnende Bevægelse med Haanden over Halsen. „Han er død, han, som var ude for ham, — i Middags, og Morderen sidder nu for Vagt i Boldt og Jern!"

Digitized by Google

Hun havde ingen Fornemmelse af, hvordan det gik til, at Porten blev lukket for hende igjen ...

eller af, at det snede saa tæt og stille med Lys af Lygter gjennem Snesløret opefter Veien ... vidste ikke, hvorledes hun var kommet op paa Broen igjen.

Det var der, hun skulde være ...

Dernede sad Nikolai med Haandjernene og rakte Hænderne op — og skreg ... skreg efter hende!

— Næste Morgen saas et Stykke af en Kjole stikke op af den løse Snemørje i Dammen. Hovedet var i det høie Fald fra Broen knust imod Iskanten.

Det var konstateret, at den unge Wejergangs Død direkte var foraarsaget ved det ham bibragte Slag, der havde trængt ind i Hjernen.

Og ikke skulde Indtrykket blive formildet ved Nikolais Opførsel for Retten. Han stod endnu med vild Sorg i sin Sjæl for Sillas Død og svarede at, om Wejergang havde havt sju Liv, han vilde taget dem!

Adspurgt om hans Forældre, vilde han først ingen have kjendt; men, da man gik ham nærmere paa Klingen, udbrød han, pegende paa en sværbygget Kone, som sad og græd henne paa Bænken:

„Hun heder Barbro ... De siger, hun er min Mor ... men han, som tog min Lykke i denne Verden, fik baade Kjærligheden og Morsmelken!"

Barbro jamrede.

Hans Far? — Det kunde være hele Byen det! — han saa sig rundt om paa Rettens Personale.

Det var Svar, som fuldkommen befæstede den Mening, som ogsaa fra først af var Publikums i denne opsigtsvækkende, stygge Mordsag, — at Ret-

Digitized by Google

ten her havde for sig en fræk, i Bylivets Bærme tidlig forhærdet Forbrydernatur.

Politiet selv havde Personen endnu i temmelig god Erindring fra hans voldsomme Færd og øvrige tvilsomme Forhold under Tyvssigtelsen. Og af hans Fortid, der blev gjennemsigtet, fremgik, at han alt fra sin tidligste Barndom havde udvist farlige Tilbøieligheder, saa at der endog havde været Tale om at placere ham paa Stiftelsen for moralsk fordærvede Børn.

Fra hans Læreaar i Hægbergs Smedie kunde der overføres ham gjentagne Fakta, der beviste, at han var en til Slagsmaal og Voldsomhed tilbøielig Person.

Ikke længere tilbage end ifjor havde han undsagt Olaves, — som Vidnerne opfattede det, — paa Livet; ligesom det af Forklaringerne i Retten fremgik, at han den paagjældende Aften ihærdigt havde efterstræbt den afdøde og lige før Gjerningen udtalt sin Agt at dræbe i Truselen: „Det skal Du have sagt for sidste Gang i dit Liv!"

Et formildende Moment laa unægtelig i den Omstændighed, at der var en Kjærlighedshistorie med i Spillet, og at Handlingen syntes foranlediget af Jalusi. Paa den anden Side var det bragt paa det rene, at den ogsaa kunde betragtes som Udslaget af et gammelt Had allerede fra Barneaarene af ...

Dommen lød paa Strafarbeide paa Livstid!

XIII.

Nede i Voldgraven skjød man tilmaals blaf i blaf ...

Længere henne paa Fæstningspladsen ekserse-

Digitized by Google

rede endel Soldater, medens der af og til lød et Hornsignal i den stille Formiddag ...

Med en Vagt af Gevaldigere førtes en liden Afdeling jernbelagte Fanger under raslende Ekko for hvert Skridt fra Arbeidet langs Volden hen mod Slaveriets indre Gaard.

Ved et Hul i Muren sagtnede den sidste af Fangerne lidt paa Gangen. Han kastede et langt Blik igjennem Aabningen.

Fjorden laa skinnende blaa nedenunder med talrige hvide Seilere og en Damper med tyk Røg efter sig ned mod Vandet ...

Han trak Aanden dybt, Næseborerne aabnede sig, og det brede Ansigt viste et stærkt Oprør.

De andre var alt en fem seks Skridt foran, og Gevaldigeren satte i et Brøl paa Nummer seks og seksti og udbrød knarvurrent:

„Du vilde gi't noget til for at kunne flyve ud nu, Nikolai?"

„Jeg tænker, det er det, vi alle er skabt til jeg!" svarede denne braat.

„Da skulde Du ogsaa stelle Dig, saa Du kunde vente Benaadning."

Nikolai rystede bittert paa Hovedet; der skjød et Glimt fra de graa Øine:

„Slap jeg ud, saa kom jeg bare ind igjen ... For, enten er det Verden, som skulde paa Slaveriet, eller ogsaa er det mig ... og det sidste faar det vel staa ved!"

Afsted klirrede det igjen ...

Digitized by Google

Digitized by Google

INDHOLD

AF

FEMTE BIND.

	Side
Gaa paa!	1
Livsslaven	209

Digitized by Google

Digitized by Google

JONAS LIE

SAMLEDE VÆRKER

SJETTE BIND

Digitized by Google

Digitized by Google

JONAS LIE

SAMLEDE VÆRKER

SJETTE BIND

KJØBENHAVN
GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG
FR. BAGGES BOGTRYKKERI
1903

Digitized by Google

Digitized by Google

FAMILIEN PAA GILJE

ET INTERIØR FRA FIRTIAARENE

(1883)

Digitized by Google

Digitized by Google

I.

Det var en klar, kold Eftermiddag oppe i Fjeldbygden. Luften laa frostblaa med lette Rosentinter over alle de skarpe Kanter, Skar og Toppe, der som en Række gigantiske Sneskavler Taarn i Taarn svimlede op imod Horisonten. Nedenunder klappede Bakker og Lider Bygden til med hvide Vægge, stedse trangere og trangere, nærmere og nærmere, altid mere stængende.

Sneen var kommet sent det Aar, men laa til Gjengjæld nu, Julemaaneden gik ind, saa tung paa Furu og Gran, at den bøiede baade Bar og Kvist. Bjerkelundene stod til Livet i Sneen; Bygdens smaa skiffertækkede Husklynger laa halvt nedgravede med Fonner tyngende over Tagene. Indgangene til Gaardstunene var dybe opmaagede Hulveie, hvoraf Grinde- og Gjerdestolper stak op hist og her som sunkne Baadmaster.

Sneplogen var nylig gaat i Kongeveien, og oppe paa Kompagnichefsgaardens bratte, røde Teglstenstag holdt man paa at skufle ned de store, frosne Skavler, der hang faretruende udover Tagrenden.

Chefsgaarden laa særlig fremragende i Bygden. Den var rødmalet og reglementmæssig optømret som de fleste af den Slags endnu for en Menneskealder tilbage.

Over det nedføgne Havestakit laa Skaren med Spor af Kjælkemeier og Ski næsten lige opunder

Digitized by Google

Vinduskarmen og smaarøg i Nordensnoen der ude i Solen.

Det var den samme kolde, leie Nordentræk, som, hvergang Gangdøren gik op, ogsaa bragte Kjøkkendøren indenfor til at gjøre det samme, og, om den ikke lukkedes igjen, snart efter ogsaa en eller anden Dør ovenpaa, — og saa Kapteinen til at fare rød og hidsig ned fra Kontoret og forhøre og dominere over hele Huset om, hvem der havde gaat der først, og hvem der havde gaat der sidst. Han kunde aldrig begribe, hvorfor de ikke holdt Døren igjen, skjønt Tingen var den allerbegribeligste af Verden, — at Laasen var gammel og glippende, og at Kapteinen aldrig vilde koste Smed paa en ny.

Nede i Stuen paa en Plads mellem Sofaen og Ovnen sad Kapteinsfruen i en gammel brun Værkenskjole og syede. Det var en høi, stiv Skikkelse med et udpræget, men magert, fortørket Ansigt, Minen for nærværende bekymringsfuldt optaget af et intrikat Studium, — Muligheden af atter at faa sat en ny, holdbar Lap i Finalen paa Jørgens Bukser. De var altid bundløse næsten til at fortvile over.

Hun havde bare taget sig Tid til det et Øieblik, medens Jæger var oppe paa Kontoret og Børnene henne paa Postaabneriet; thi i Huset gik hun den lange Dag som en Hest i en Lermølle.

Det med Perlemor og forskjellige kostbare Træsorter indlagte Mahogni Sybord, som stod opslaaet foran hende, maatte være et Familiearvestykke. Det erindrede i sin gammeldags Affalmethed lidt om hende selv og passede ialfald aldeles ikke hverken til den høiryggede, skrøbelige med Messingspiger beslaaede Skindlænestol, hvori hun sad, eller til den lange med grønt Værken betrukne Birketræs Sofa, der stod som et ensomt øde Land henne ved Væggen og ligesom saa længselsfuldt over til det

Digitized by Google

brune, smale Klaffebord, der stod med nedslagne Vinger ligesaa ensomt og forladt mellem begge Vinduer.

Den brune Kasse med de fire rette Ben henne paa den nederste Væg med en Stabel af Papirer, Bøger, Huer og Kikkerten ovenpaa var et gammelt Klaver, som Fruen med megen Møie havde faat transporteret op til Fjeldbygden af sit Hjems Efterladenskaber, og hvorpaa hun trolig havde indøvet med Børnene dé samme Stykker, som hun selv havde lært.

Den uhyre Dagligstue med de nøgne Bjelkevægge, det umalede sandstrøede Gulv og de smaa Ruder med korte i Midten opfæstede Gardiner var nedover sin Længde høist glissent møbleret. Der var en halv Mil fra Stol til Stol og helt igjennem landsens tarveligt, saaledes som Embedsmændene kunde have det oppe i Fjeldbygden endnu i Firtiaarene. Midt paa den indre Væg, foran den store hvide Brandmur, ragede den gammeldags Ovn med Næs Jernværks Stempel og de knastede Vedkubber under frem i Værelset som en vældig Jætte. Der skulde heller intet mindre end en saadan Jernmasse til for at magte at opvarme Stuen, og i Chefsgaardsskogen var der nok af Ved.

Fruen havde endelig med Opgivelse af alle finere Udveie for Permissionerne anlagt en mægtig alt overdækkende Lap og syede nu ivrigt. Eftermiddagssolen spillede endnu svag bleggul i Vinduskarmen. Der var saa stille i Stuen, at hendes Bevægelser ved Sømmen næsten blev hørlige, og en Snelle, som faldt ned, gav ligesom Ekko.

Med ét rettede hun sig som en Militær ved en Appel og gav Agt. Hun hørte sin Mands rappe, tunge Trin knage i Trappen.

Var det nu Gangdøren igjen?

Kaptein Jæger, en rød, rund og fed Mand i luvslidt Uniformsfrakke kom hastig pustende ind

Digitized by Google

med den endnu vaade Gaasepen i Munden; han gik lige hen til Vinduet.

Fruen syede blot hastigere, hun vilde nytte Tiden og tillige klogelig indtage Defensiven mod, hvad der kunde komme.

Han aandede paa den frosne Rude for at forstørre dens gjennemsigtige Del.

„Du skal se, der er noget med Posten! Ungerne springer omkap dernede i Veien, — de løber fra Jørgen med Kjælken."

Synaalen gik kun endnu hastigere.

„Nei, hvor de render! ... Thinka og Thea. — Men Inger-Johanna! kom hid, Ma, og se, hvor hun sætter Foden for sig. Er det ikke som hun danser? Nu vil hun bare være den første hidind, og saa blir hun den første, det skal jeg love Dig for. Det er ikke Løgn, naar jeg siger Dig, at den Jentungen er vakker, Ma! — det ser de alle ... Ne—i, kom bare og se, hvordan hun kniber sig frem foran Thinka. Saa kom da, Ma!"

Men „Ma" rokkede sig ikke. Naalen gik med forceret nervøs Hast. Kapteinsfruen syede omkap med Begivenheden; det var dog muligt, at hun kunde faa det sidste af Lappen færdigt, inden de kom, og retnu gik Solen bort bag Fjeldkammen; det var kort Dag, den gav dem deroppe.

Trappen udenfor blev taget i to tre Trin, og Døren gik op.

Ganske rigtig — Inger-Johanna!

Hun fo'r ind med ophægtet, tilsnet Kaabe. Kysebaandet havde hun knyttet op underveis i Trappen, saa det viltre, sorte Haar faldt hulter til bulter frem i det varme Ansigt. De blommede Valdersvanter kastede hun aandpusten fra sig hen paa Stolen. Hun stod et Øieblik, før hun kunde vinde Stemme, strøg Haaret indunder Kysen og udstødte:

„Forbudsseddel om Skyds nede paa Stationen

Digitized by Google

for Kaptein Rønnow og Løitnant Mein! Hesten skal møde her paa Gilje Klokken seks imorgen tidlig, staar der. De kommer hid!"

„Rønnow ... Ma!" brølede Kapteinen overrasket; det var en af hans Ungdomskammerater.

Nu stormede ogsaa de andre ind med Efterretningen.

Fruens blege markerede Ansigt med det glatte sorte Haar i Tunger nedover Kinden foran Kappen fik noget fortænkt, urolig bekymret ... Skulde det gaa ud over Kalvestegen, hun havde reserveret til Provsten, eller Grisen? — den sidste var kjøbt fra Nordbygden og var forfærdelig mager. ...

„Saa, saa, — Du skal se, de vil have ham ind til Stockholm," vedblev Kapteinen eftertænksomt trommende i Vindusposten, — „kanske Adjutant ... Nei de lader nok ikke den Kar blive forliggende der vesterpaa ...

Véd Du hvad, Ma! jeg har tænkt noget sligt, helt siden Prinsen gav sig saa af med ham paa Moen. Jeg sagde det ogsaa til ham: „De Skrønerne dine, Rønnow, gjør din Lykke; — men vogt Dig for Generalen, han kjender Ulla!" „Aa pyt, det gli'er ned som Hestefo'r," mente han. Og det ser ud til det, — yngste Kaptein!"

„Prinsen!" ... Fruen var netop blevet færdig med Permissionerne og reiste sig hastig. Hendes leverbrune, lidt krumnæsede, magre Ansigt fik et resolut Udtryk, — hun bestemte sig for Gjødkalven.

„Inger-Johanna, pas paa, at Far tar Søndagsparykken paa," udbrød hun ilfærdigt og skyndte sig ud i Kjøkkenet.

— Storstuovnen stod snart fuldpakket og glødende. Den var ikke benyttet, siden den ivaares var pudset og smurt med Isensværte, og osede nu, saa at man maatte sætte op Døre og Vinduer ud til de sytten Graders Kulde.

Digitized by Google

„Stor-Ola' Dreng" havde travlt med at bære Ekstrafanger med lang Skived ind i Kjøkkenet og bagefter med at behandle Kapteinens gamle Uniformsfrakke med Sne paa Børsten ude ved Bislaget; — det skulde ikke se ud, som han havde pyntet sig.

Gjæsteværelset gjordes istand med opslagne Senge og Ifyren ligervis, saa det kneppede i den tynde Ovn, og Fluerne pludselig vaagnede og summede under Taget, medens Panelet brunedes udenfor Brandmuren og lugtede Maling. Jørgen kjæmmedes med Vand i Haaret, Smaapigerne skiftede Forklæder, til de skulde ned at hilse, og sattes saa til at lave op Fidibusser til Spillebordet.

Man speidede ud, saalænge Skumringen blot tillod det, baade fra Over- og Underetagen, medens Stor-Ola dernede med Topluen maagede op Sneveien foran Indkjørselen og Trappen.

Og nu, det var blevet mørkt, lyttede Børnene med bankende Hjerter efter den svageste Lyd nede fra Veien. Al deres Tanke og Længsel stod kun ud mod den fremmede fjerne Verden, der saa sjelden besøgte dem, men hvorfra de hørte meget, der klang stort og eventyrligt.

Der er Bjælderne!

Men nei, Thinka tog aldeles feil ...

Man var alt paa det rene med det Faktum, da Inger-Johanna, der stod henne i Mørket ved et Vindu, som hun holdt paa Klem, udbrød:

„Men der er de!"

Ganske rigtig. De kunde høre Dombjælderne, efter som Hesten rykkevis tog i og arbeidede sig opover Giljebakkerne.

Gangdøren blev lukket op, og Stor-Ola stod ved Trappen med Staldlygten med Talgstumpen i, færdig til at modtage dem.

Endnu en Venten, og Bjælderne klang med ét

Digitized by Google

lydeligt henne i Veien bag Vedskjulet ... Nu hørte de Frosten gnisse og knirke under Slædemeierne.

Kapteinen satte Lysestagen paa Bordet i Gangen, hvis Gulv var nyskuret, vaadt og strøt med Ener. Han gik ud paa Trappen, medens Børnene, Hoved ved Hoved, gløttede ud af Kjøkkendøren og hindrede Pasop, der knurrede og bar sig bagom dem, fra at storme ud og gjø.

„God Kvæld, Rønnow! ... God Kvæld, Hr. Løitnant! — velkommen til Gilje!" lød hans kraftige, oprømte Stemme, idet den Akedoning, der paa sidste Skifte var beæret med Navn af Bredslæde, svingede ind paa Gaardspladsen og hen til Trappen. „I er fint kjørende, ser jeg!"

„Hundekoldt, Peter! ... Hundekoldt, Peter," svarte det fra den høie Peltsskikkelse, der slap Tougtømmerne og nu noget stiv i sine Bevægelser steg ud af Slæden, medens Hesten svedig rystede sig i Sælen, saa det skraldede i Dombjælderne. „Jeg tror vi er bundfrosne. Og saa vilde den lille Rotte, vi har til Hest, ikke gaa ... Det er en Grævlingehund, de har spændt for til at grave os igjennem Snefonnerne. — God Dag, Peter! det skal være godt at komme ind hos Dig ... Staar til?" endte han oppe i Trappen, rystende Kapteinens Haand. „Tag ind Flaskefodret, Løitnant!"

Medens de to Herrer fik Peltse og Reisestøvler trukne af i Gangen og afgjorde Skydsbetalingen, og Stor-Ola bar Kufferten op paa Gjæsteværelset, udbredte der sig inde fra Stuen en Duft af Kongerøgelse, der med ét bragte Kaptein Rønnows Kavallerinstinkt til at huske paa Fruen, hvem han i Gjensynets Glæde med sin gamle Kammerat hidtil havde glemt. Hans store statelige Skikkelse stansede foran Døren og rettede paa Halsbindet:

„Ser jeg nogenlunde ud, Peter? — saa jeg anstændigen kan staa frem for din Frue," han fo'r med Haanden gjennem det sorte, krøllede Haar.

Digitized by Google

„Javist, javist, vakker nok ... Pokkers staut Kar, Løitnant! — Værsaagod mine Herrer."

„Kaptein Rønnow og Løitnant Mein, Ma!" sagde han, idet han aabnede Døren.

Fruen reiste sig fra sin Plads ved Bordet, hvor hun nu sad med et smukt hvidt Strikketøi. Hun hilsede saa hjertelig, som hendes stive Skikkelse tillod, paa Kaptein Rønnow og noget let mønstrende paa Løitnanten. Det var Stiftamtmandens Søster, som der „gjordes Salaam" for, som Kaptein Rønnow bagefter udtrykte sig ... gammel stor Familie.

Fruen forsvandt lidt efter i Husligheden for at „skaffe dem noget til Aftens".

Kaptein Rønnow gned Hænderne efter Kulden, svang sig om sit ene Ben paa Gulvet, stillede sig saa med Ryggen mod Ovnen:

„Jeg siger Dig, vi er bundfrosne, Peter ... men — aa Løitnant tag ind Flaskefodret!"

Da Løitnant Mein kom ind igjen, tog Rønnow en med Etikette forsynet, forseglet Flaske og holdt den svingende efter Halsen hen imod ham:

„Ser Du den, Peter Jæger! Se rigtig paa den, — og bliv rørt over en Kammerat. Ægte Arak fra Atschin i For-, i Bag-, i Øst- eller Vestindien. Jeg overrækker Dig den herved. Maatte den smelte dit Hjerte, Peter Jæger!"

„Varmt Vand og Sukker, Ma!" raabte Kapteinen ud i Kjøkkenet, „saa skal vi snart kjende, om Du blot vil trække os enfoldige Landsfolk op med Historier. Og saa Whistbordet frem, til vi faar Aftensmad, — vi faar gjøre den trekantet med Blindemand."

„Brrr ... rrr ... potz blitz! hvad er det for Stof, Du har i Tobaksdaasen, Jæger?" udbrød Rønnow, der var henne og stoppede en Pibe. „Pulver, Nysepulver, tror jeg! Lugt, Løitnant! — det maa være noget Ormekrudt fra Barnekammeret."

Digitized by Google

„Tidemands Trekroner, Far! Vi taaler ikke jers Bladtobak og Virginia heroppe i Fjeldbygderne," lød det fra Jæger, der slog op og ordnede Spillebordet. „Tag bare ved Siden af under Blylaaget, der finder Du karvet Bladtobak, Bremerblade saa svarte og saucede, som Du vil have dem. Heroppe er det bare Bukken, vi kan byde den Slags, — og saa Folk, som kommer fra Bergenskanten; der bruger de stærk Tobak til at tørke paa Regnskodden med."

Døren gik op, og Husets tre Smaapiger samt deres lille Broder kom ind bærende Brættet med Glassene og Muggen med det varme Vand, hvilket Arbeide de syntes at have fordelt mellem sig efter Reglerne for Processionen i Hertugen af Marlboroughs Ligbegjængelse, hvor, som bekjendt, den fjerde bar ingenting.

Den høie blonde Kathinka gik i Spidsen med Brættet og Glassene med klirrende Theskeer i. Hun prøvede det Kunststykke at neie og hilse, medens hun bar Brættet, og blev brændende rød, da det holdt paa at gaa galt, og Løitnanten maatte række Haanden ud for at støtte paa.

Han blev straks opmærksom paa den næstældste mørkblikkede med de lange Øienfrynser, der kom med den rygende Vandmugge paa en Tallerken, medens den yngste, Thea, holdt sig lige efter hende med Sukkerskaalen.

„Men, kjære Peter Jæger!" udbrød Rønnow overrasket ved Synet af Vennens næsten voksne Døttre, „naar har Du lagt Dig til alt dette? Du skrev engang om nogle Smaapiger, og en Gut, som skulde døbes."

Idetsamme kom Jørgen meget resolut spankulerende frem over Gulvet og bukkede efter bedste Evne, idet han tog til sin stride gule Lug som en Hue.

„Hvad heder Du?"

Digitized by Google

„Jørgen Winnecken von Zittow Jæger."

„Det var svært! Du er vel en hel Fjeldgut, Du? Lad mig se, om Du kan spænde saa høit som dit eget Navn."

„Nei, men som min egen Hue," svarede Jørgen, han gik tilbage paa Gulvet og gjorde et Rundkast.

„Resolut Kar den Jørgen!" — og dermed havde Jørgen produceret sig, han traadte tilbage i Ubemærketheden. Men medens Herrerne tillavede Arakpunschen henne ved Klaffebordet, holdt han Øinene uafladelig fæstede paa Løitnant Mein. Det var dennes sorte over Læberne retskaarne Knebelsbarter, som han syntes lignede saa et Bidsel, de ikke havde faat rigtig ind i Munden paa ham.

„Aa hør, min Pige," vendte Rønnow sig til den af Døttrene, der stod ved Siden af ham, medens han rørte Sukkeret ud i det dampende Glas, „hvad heder Du?" ...

„Inger-Johanna!"

„Ja hør nu" ... han talte uden at se paa andet end den Arm, han anmodende rørte ved. „Aa hør, min lille Inger-Johanna! i Brystlommen paa min Pelts derude i Gangen ligger to Citroner, — jeg trode ikke, den Frugt voksede her oppe i Fjeldbygden, Peter, — to Citroner" ...

„Nei jeg! Maa jeg bede, jeg!" fløi Løitnanten galant til.

Kaptein Rønnow saa forundret op. Den mørke, magre Pige i den uafvoksede Kjole, der slængte hende kort om Benene, og de tre svulmende svære, for Leiligheden haardt krumflettede sorte Ankertoug nedover Ryggen, stod nu lige i Lyset foran ham. Halsen stak fintformet og blændende frisk af mod den lidt nedskaarne blaa Værkenskjole og bar Hovedet stolt op ligesom med en liden svaneagtig Bøining.

Digitized by Google

Kapteinen begreb med ét, hvorfor Løitnanten var saa paafærde.

„Bomber og Granater, Peter!" udbrød han.

„Hører Du det, Ma!" gryntede Kapteinen lunt.

„Her paa Bondebygden vokser Børnene desværre op uden andre Manerer end dem, de lærer af Tjenestefolkene," sukkede Fruen ... „Staa ikke sammensunken i Ryggen, Thinka, — ret Dig!"

Thinka rettede sin lange, opløbne, blonde Skikkelse og forsøgte et Smil. Hun havde den vanskelige Opgave at skjule et Plaster paa den ene Side af Hagen, fra hun iforgaars faldt ned gjennem Kjælderlemmen i Kjøkkenet.

Snart sad de tre Herrer hyggelig ved Kortene dampende af hver sin Pibe og med et varmt Glas Arakpunsch ved Siden. To støbte Talglys i høie Messingstager stod paa Spillebordet og to henne paa Klaffebordet; de lyste akkurat saa meget, at man saa Almanaken, der hang i en Hyssing ned fra Spigeren under Speilet, og en Del af Fruens høie Skikkelse og Ansigt, medens hun sad i den strimlede Kappe og strikkede.

Indover Værelsets Dunkelhed skjelnedes neppe de borteste Stole henne ved Ovnen og Kjøkkendøren, fra hvilken der af og til lød Sus af Stegebrasen.

„Tre Træk, saa sandt jeg lever, ... tre Træk, — og paa de Kort!" udbrød Kaptein Rønnow, ivrig i Spillet.

„Tak ... Ta—ak!" vendte han sig til Inger-Johanna, der kom med en tændt Fidibus til hans udgaaede Pibe. „T-a-k!" — vedblev han dragende Røgen til sig og dampende, hans mønstrende Øie blev atter hængende ved hende. Udtrykket var saa levende; de store, mørke Øine gik frem og tilbage under Øienfrynserne som dunkle Draaber, medens hun stod og fulgte Kortene.

Digitized by Google

„Hvad heder Du nu igjen, min Pige?" spurgte han distrait.

„Inger-Johanna!" gjentog hun med et vist Lune; hun undgik at se paa ham.

„Javist, javist!"

„Naa, saa det er mig, som skal give. ... Deres Datter sætter mig Fluer i Ho'det, Frue! Jeg faar Lyst til at tage hende med mig ned til Kristiania til Stiftamtmandinden og vise hende frem. Vi skulde gjøre rasende Lykke, det er jeg vis paa.

... Naa endelig, rigtig git. — Spil ud!"

Med Haanden paa Faderens Stoleryg stirrede Inger-Johanna ufravendt ned i Kortene; men hendes Ansigt havde et forhøiet Skjær.

Rønnows Blik streifede hende fra Siden.

„Et Syn for Guder ... et Syn for Guder!" udbrød han og slog de Kort, han just havde ordnet, sammen med den høire Haand og kastede dem paa Bordet.

„Jeg mener naturligvis, hvorledes Løitnanten haandterer Blindemanden ... De forstaar, Frue!" nikkede han med Betydning. „Bikkedød, Peter, det var et Kort at spille ud!"

„Her skal Du se, hvad jeg mener," tog han i ...

„Trumf, Trumf, Trumf, Trumf!"

Han satte ivrig fire gode Kløvere i Bordet efter hverandre uden at oppebie, at der fulgtes paa.

Fruens Mine, som hun sad der og hørte sine inderste Tanker repetere saa unbefangent, var ubevægelig lukket; hun sagde noget ligegyldig hen:

„Det er paatide, Børn, I siger Godnat; det er over Sengetid. Sig smukt Godnat til Herrerne."

Befalingen fo'r over deres Miner som en Skuffelse; men der var ikke Tale om andet end beskedent at adlyde, og de gik rundt om Bordet og neiede og tog Kapteinen og Løitnanten i Haand.

Det sidste, Jørgen lagde Mærke til, var, at Løit-

Digitized by Google

nanten dreiede sig, strakte Halsen og gabte ligesom „Svarten", da de gik ud.

Fruen rettede sig med Strikketøiet:

„De kom jo i sin Tid til min Broder Stiftamtmandens, Kaptein Rønnow," anspillede hun. „De er barnløse Folk, som kan føre et gjæstfrit Hus. De gjør dem vel ogsaa en Visit nu?"

„Om jeg gjør, Frue? At undlade det vilde være en Forbrydelse! — I har nu vel tænkt at sende nogen af Døttrene derind? Stiftamtmandinden er den, som forstaar at føre en ung Dame ind i Verden, og jers Inger-Johanna!" ...

Fruen svarede langsomt med Vægt; der kom noget af en undertrykt Bitterhed op i hende:

„Det vilde være en altfor uventet Lykke; — men vel mere end vi afsides Landsfolk kan vente af vor store, fornemme Svigerinde. Smaa Forholde gjør desværre smaa Folk, store skulde gjøre dem anderledes. Min Broder har gjort hende til en lykkelig Kone."

„Top! vil I tillade en gammel Ven at virke lidt for Eders indtagende lille Inger?" udbrød Kaptein Rønnow.

„Jeg tænker, Ma vil takke Dig! Hvad Gitta? — saa har Du en Knag at hægte nogen af dem paa. Det skal forresten ikke være fra nogen af os to, at Inger-Johanna har taget Skjønheden i Arv, Ma!" kræmtede Kaptein Jæger afledende sin Hustrus straffende Blik; „men der er Race i hende baade paa Fars og Morssiden. Hendes Oldemoder blev giftet op til Norge af den danske Dronning, fordi hun var for vakker der ved Hoffet, — det var din Bedstemoder, Ma! Frøken von ..."

„Men kjære Jæger!" bad Fruen.

„Pyt, Ma, — der er strøt mange Aars Sand over de Ting."

Da Spillet igjen var kommet igang, gik Fruen med Strikketøiet hen til Spillebordet, pudsede først

Digitized by Google

det ene Lys og saa det andet, bøiede sig nedover sin Mand og hviskede noget.

Kapteinen saa temmelig overrasket op:

„Ja—vist, Ma? — Javist! — — Min Kamel for din Drommedar, sagde Per Vangensten, da han byttede sin gamle spattede Hest med Mamens Blodsføl, ... kommer Du med din Arak fra Holland og Bagindien, saa sætter jeg min Rødvin direkte fra Frankrig imod, — ægte Bordeaux, hjemført og tappet lige af Oksehovedet! Det var netop to Dusin, Stiftamtmanden sendte os op med Fragtelæsset den Høst, Jørgen blev døbt ...

De to øverste til venstre, Ma! — Det er bedst, Du tager Marit med Dig ned med Lygten ... Saa kan Du fortælle Stiftamtmandinden, at vi drak hendes Skaal heroppe mellem Snefonnerne, Rønnow."

„Ja, hun er saare tilgjængelig for den Slags, Peter Jæger!"

— Da Fruen igjen kom ind, bar hun den stive Damaskes Dug paa Armen og fulgtes af en Pige, som skulde være hende behjælpelig med at flytte Klaffebordet frem paa Gulvet.

Der skulde dækkes og Spillebordet forflyttes over Gangen ind i Storstuen, hvor der nu var blevet varmt.

„Kan Du ikke vente, Ma, til Rubberen er ude?"

Ma svarede ikke; men man følte fuldstændig Trykket af hendes Taushed; det gjaldt hendes Ære, Kalvestegen.

Og der spilledes tyst videre med et Slags rasende Damphast.

Endelig udbrød Kapteinen, da Ma fremdeles stod ubevægelig med Dugen midt paa Gulvet:

„Naa, naa, saa faar vi afsted, Rønnow!" — —

— — — — — — — — — — — — — — — —

Digitized by Google

I Sovekammeret ovenpaa hamrede og bankede utaalmodige Hjerter.

Medens Jørgen sov ind med Billedet af sin Løitnant, der gabte lig Svarten, naar den kom ud i Dagen af Stalddøren, og efterat Torbjørg havde slukket Lyset, listede Søstrene sig ud i den store, kolde, mørke Gang. Der stod de alle tre lænede udover Rækværket og stirrede ned paa Peltsene med Skjærfene, som hang paa Bjælkevæggen, og paa Kjøresvøben og de to Sabelhylstre og Flaskefodret, der døsig oplystes af Staldlygten paa Gangbordet.

De kjendte Stegeduften stige op, appetitlig og varm, og saa, hvorledes Gjæsterne gik med hver sit Punscheglas i Haanden og med blaffende Lys over Gangen ind i Storstuen.

De hørte Udslagsbordet slaaes ud og dækkes og opfangede siden Lyden af Klinken med Glasse, Latter og høirøstede Stemmer.

Hver Lyd dernede blev udlagt, hver Ordstump digtede sig til noget for deres tørstige Fantasi ...

De stod der i Kulden, indtil de huttrede og hakkede med Tænderne, og deres Lemmer skalv mod Træværket, saa at de maatte ind i Sengen igjen og tine sig op ...

De hørte, hvorledes Stolene larmede, da man endelig brød op fra Bordet, og de maatte ud paa Gangen igjen, Thinka og Inger-Johanna. — Thea sov. Det hjalp noget, naar de satte Fødderne op paa den underste Række af Gelænderet, eller hang sig over det med Benene trukne op under sig.

Thinka holdt ud, fordi Inger-Johanna holdt ud; men tilslut maatte ogsaa hun give tabt; hun kjendte ikke sine Ben mere. Og nu hang Inger-Johanna der alene udover Rækværket ...

En vis lummer, sammenfrosset Punsch- og Tobaksduft steg op igjennem Trappen i Kulden, og, for hver Gang Døren dernede aabnedes og viste

Digitized by Google

det matte, røgblaa Lysskjær inde i Storstuen, kunde hun høre Officersnavne, Stumper af Latter, af voldsomt paastaaelige Forsikkringer, af tordnende Bedyrelser ved alle mulige og umulige over- og underjordiske Magter, og derimellem Faderens oprømte Stemme, — alt hakkevis afklippet, for hver Gang Stuedøren atter faldt i ...

Da Inger-Johanna kom i Seng igjen, laa hun og tænkte paa, at Kaptein Rønnow havde spurgt hende to Gange om, hvad hun hed, og saa igjen, hvorledes han ved Spillebordet havde sagt: „Jeg kunde have Lyst til at tage hende med mig ind til Stiftamtmandinden, vi skulde gjøre rasende Lykke!"

Og saa det bagefter: „Jeg mener naturligvis hvorledes Løitnanten haandterer Blindemanden," — som de tro'de, hun ikke forstod ...

Vinden tog i og tudede om Hushjørnet, hvinede og brummede ned igjennem den store, kalkede Skorstenspibe ude paa Gangen ... og hun hørte endnu halvt i Drømme Kaptein Rønnows: Trumf! Trumf! Trumf! Trumf!

Ma gik jo næste Dag i Huset som sædvanlig med Nøgleknippet; — hun havde blot saa omtrent ikke sovet den Nat!

Gammel før Tiden var hun blevet som saa mange andre „Maer" i Husstellet dengang, — gammel af at bære smaalig Grin, af Kjas og Mas, af aldrig at faa Pengene til at strække til, af at bugte og krøge sig, af bestandig at se ud som intet og være alt, — den egentlig bekymrede Tanke i Huset.

— „Man lever jo for Børnene!" —

Det var „Mas" yndlings-trøstens Suk. Og Tiden var endnu ikke kommet indom „Maerne" med

Digitized by Google

Spørgsmaalet, om man ikke ogsaa skylder at realisere sit eget personlige Liv.

... Men for Børnene var det Fridag, og lige efter Frokosten styrtede de ind i Storstuen.

Der stod Spillebordet igjen flyttet hen til Væggen med Kortene sammenkastede uordentlig i Hob ovenpaa det Papir, hvorpaa der var holdt Regnskab. Det var tilslut sammenlagt og brændt i den ene Ende som Fidibus; og ved Siden af laa under den foreløbige Rengjøring de tre Piber henstuvede. Det ene Vindu stod endnu aabent, uagtet Vinden tog i det, saa det rystede i Stormkrogen.

Der var noget ved Værelset, — en indbildt Lugt, som ... ikke var god, nei, ... men der var alligevel noget over det, — noget af en Begivenhed. ...

Udenfor Vinduet stod Stor-Ola med Hænderne paa Spaden i Sneskavlen og paahørte Marits Beretning om, at Kapteinen imorges havde lagt en blank Halvdaler i Drikkepenge paa Bordet oppe paa Gjæsteværelset og Løitnanten to Tolvskillinger under Lysesaksen, og hvordan Fruen havde delt dem mellem Pigerne.

„Løitnanten var nu ikke saa sliphændt han," mente Marit.

„Ved Du ikke, at en Løitnant blir skudt, dersom han gi'r saameget som sin Kaptein, Jente!" kjappede Stor-Ola i efter hende, idet hun skyndte sig ind med Stabursnøglen og Melkjørrelet.

Inde fra Kapteinens Soveværelse hørtes Duren af hans Snorken den hele Formiddag. Gjæsterne havde ikke været i Seng og var reist Klokken seks om Morgenen, da Skydsen kom for Døren, — efterat ogsaa den anden Flaske af Rønnows indiske Arak var medgaaet, og et Frokostbord med Akevit, Svinesylte og Levninger af Kalvestegen igjen havde styrket dem til Dagens Reise. —

Men det gjaldt at nytte Fridagen!

Søstrene rumsterede i Gangen med Skierne, og

Digitized by Google

Jørgen holdt paa med det Vovestykke at sætte nedover Gangdørstrappen.

Snart stod de udover den lange, bratte Bakke bag Fjøset, — Skistaven paatvers i begge Hænder foran til Ballance, Skærfet i Farten bagud om Nakken. I Hoppet tabte Inger-Johanna Ligevægten og holdt paa at — nei, hun stod sig!

Det kom af, at hun keg op til Sovekammervinduet, om Faderen paaskjønnede hende.

Han gik deroppe og klædte sig paa. Ma havde endelig ved Middagstid vovet sig til at vække ham.

II.

Dagen før Lillejuleaften ventede man Stor-Ola og Svarten med Fragtelæsset fra Kristiania, hvor de to Gange om Aaret — ved Sankthans og Jul, — var nede efter Varer til Husets Forsyning.

Idag var det niende Dagen; men i et Føre som dette, hvor Hestebenene slog igjennem for hvert Skridt kunde ingen vide noget sikkert.

Mødt i Stormløb langt nede i den sleipe, slaskede Bakke af Børnene og den gjøende, for det ene Øie defekte Pasop, kom Læsset udpaa Eftermiddagen, medens Svarten midt under Basketaget i Bakkeknækken vrinskede og knæggede af Gjenkjendelse og Længsel efter at naa ind i Stalden ved Siden af Brunen igjen. Den var fuldstændig fornøiet af Turen og arbeidede sig skumsved i Sælen for at blive Giljebakken kvit.

Marit Kokke og Torbjørg var fremme i Bislaget foran Kjøkkenet; de tre Pigebørn og Jørgen stod fuldt optagne omkring Læsset og Hesten, og Kapteinen selv kom ned af Trappen.

Digitized by Google

„Naa, Stor-Ola! hvordan har Svarten klaret sig? — svedt og medtaget, ser jeg!

Fik Du Uniformsknapperne? ... Naa saa! — Du glemte vel ikke Tobakken! — og Uhret, kunde de gjøre noget ved det? — Har Du Notaen? ... Naa, — saa faar Du sætte ind Svarten, han skal have sig en ekstra Ration idag med Havre.

Hvad? hvad har Du der?"

Stor-Ola havde foruden Notaen op af sin indre Vestelomme trukket et i Papirsomslag omhyllet Brev, blaat Postpapir med et smukt rødt Segl for. Kapteinen stirrede et Øieblik overrasket paa det. Det var Stiftamtmandindens Skrift og Signet i Lakket, og han skyndte sig uden at sige et Ord ind til sin Hustru.

Bylæsset — den store Halvaarsbegivenhed — optog hele Husets Opmærksomhed. Dets Indhold interesserede alle, ikke blot Børnene, og naar Stor-Ola bagefter om Kvælden sad i Kjøkkenet, hvor han trakteredes for Hjemkomsten og fortalte om sin Tur derinde i Sta'en og om Svarten og „eg", hvilke Mirakler de havde udført sammen i den og den Bakke, — og Læsset veiede dennegang mindst et halvt Skippund mere end sidst — saa stod der en vis Glans om hans Person og om Svarten med! ...

En Kvæld havde den selv taget Veien i Snefoget, og engang var Saltsækken glemt, og da vilde Svarten radt ikke flytte sig fra Gjæstgivergaarden, men slog op med Halen for hvert Pidskesmæld og skottede og gløttede tilbage, indtil Jenten kom løbende ud fra Gangen og raabte om Sækken, — saa bar det afgaarde.

Kapteinen var gaaet ind og havde en Stund vandret op og ned i Stuen med Stiftamtmandindens blaa Postpapirs Brev i Haanden. Han saa ganske fortørnet hen paa Ma, da hun syntes at ville tænke mere paa Bylæsset end paa hans Foredrag. Hun

Digitized by Google

havde blot sagte indvendt, at de maatte tale om alt dette iaften.

„Alt dette, — alt dette, Ma! — at Inger-Johanna er buden didind til næste Vinter. Og det har vi Rønnow at takke for. Det er da kort og greit nok, skulde jeg tro. Hvad? Hvad?" brusede han utaalmodig op. — „Er det ikke greit? ... eller har Du noget bag Øret om den Ting ogsaa?"

„Nei ... nei, kjære Jæger!"

„Ja, da skulde Du ikke opholde hele Aflæsningen af Varerne med dine stille betydningsfulde Suk og hemmelige Meninger, som altid gjør mig gal i Hovedet. Du véd, jeg hader det. — Jeg marscherer altid lige paa Meningen!"

„Jeg tænkte bare paa din Uniformsfrak, om Skrædderen har sendt med Resterne af Klædet, Du véd" ...

„Du har Ret, Du har Ret, Gitta!" Og ud fo'r han som en Ild.

I Kjøkkenet skede en Op- og Udpakning foran det mangeskuffede Speceriskab, hvor Rosiner, Svedsker, Mandler, de forskjellige Sorter Sukker, Allehaande og Kanel blev fordelt ned i hver sit Rum. Af og til faldt en Tribut, en Svedske, to Mandler eller tre Rosiner, til hver af Børnene; — og det lod sig ikke nægte, at dette med Bylæsset var som en foreløbig Juleaften.

Kapteinen stod først ivrig interesseret hos for at faa fat i Blækkrukken, Tobakken og de stærke Sager, som skulde forvares i Kjælderen; — de maatte op og alt andet tilside! Og siden fløi han ind og ud med en eller anden af Regningerne i Haanden og en dyppet Gaasepen for at sammenligne den med Generalnotaen, som Fruen havde naglet op paa den øverste Dør i Speceriskabet.

„Ma! — kan Du begribe sligt Optrækkeri?" han braastansede foran Notaen, som dog tilslut altid befandtes at være i sin Rigtighed, og vendte saa

Digitized by Google

betænksomt om igjen, idet han tørrede Pennen i sin rødbrune Hverdagsparyk.

Hans blodfulde, høirøstede, noget konfuse Natur blev altid desperat, naar han saa en Regning; den virkede som et rødt Klæde paa en Okse, og naar, som nu, alle Halvaarsregningerne kom stormende paa engang, baade burede og brølte han. Dette var en gammel Sag for hans Hustru, der havde erhvervet sig en mærkelig Færdighed i at tage Oksen ved Hornene.

De Krænkelser, som han saaledes ikke led, syntes alligevel at ophobe et voksende Fortørnelsens Veir hos ham. Med et hæftigt Tag i Dørklinken og Paryken skudt paaskjeve kom han pludselig farende:

„Fire og sytti Specier tre Ort og sytten Skilling! ... Fire og sytti — Specier — tre Ort — og sytten Skilling! — det er næsten til at blive gal over. — Og saa har Du bestilt Succade ... Succade!" han tog Tonen i Fistel og lo af bare Forargelse.

„He, he, he, he, he, har vi nu Raad til det?"

„Og saa — Mandelsæbe til Gjæsteværelset!" Det sidste kom i en dyb, dæmpet, mørk Bas, — „jeg kan ikke engang begribe, hvordan Du har kunnet falde paa det."

„Kjære Mand, det er jo gi't os i Opgjæld, — ser Du ikke, at det ikke er opført for noget."

„Opgj—æld? ... naa saa Opgjæld ... Ja der ser Du bare, hvor de snyder. — — Fire og sytti Specier tre Ort og sytten Skilling — det er til at forfærdes over, rent ud! — hvor skal jeg skaffe Pengene" ...

„Men Du har jo alt skaffet dem, Jæger! ... Husk paa Folkene," hviskede hun hurtigt; det var en stille Bøn om at opsætte Resten af Udbrudet til senere om Aftenen paa Tomandshaand.

Kapteinens forskjellige ekstatiske Blodopstigninger i Anledning af Regningerne gik over Huset den

Digitized by Google

Eftermiddag som det befriende og rensende Tordenveir før Jul. Forknytte og forpinte tyede Børnene under Bygerne i Ly af Moderen, der tog af for Uveiret; men naar hans Skridt saa igjen hørtes ovenpaa i Kontoret, gik deres Arbeide lige ihærdigt og nyfigent med at kige i og ryste ud Poserne for at finde ud en eller anden efterglemt Rosin eller Korint, med at samle Hyssing, tilse Vægten og skjære op Stangsæben.

Under alle disse Anfægtelser stod Fruens høie Person i uafbrudt Travlhed bøiet som en Kran over Kassen med Byvarerne, der var løftet ind paa Kjøkkengulvet.

Dunke, Vidiekurve med Hø i, Smaasække og en Uendelighed af Pakker i graat Omslag, ombundne med Hyssing, smaa og store, forsvandt efterhaanden i deres forskjellige Opbevaringssteder lige til den sidste, Sækken med det fine Hvedemel, der blev baaret ind af Stor-Ola og sat hen for sig i Melkassen inde i Spisekammeret.

Da saa Speceriskabet endelig lukkedes, stod Kapteinen for tyvende Gang der. Med en Mands Mine, hvem man nu kan have ladet vente og pines længe nok, bankede han hende med Fingeren let paa Skulderen og sagde stille bebreidende:

„Det undrer mig virkelig, Gitta, at ikke det Brev, vi har faat idag, optager Dig mere?"

„Jeg har havt saa ondt for at tænke paa andet end alle dine Ærgrelser med Regningerne, Jæger! Nu synes jeg, Du gjerne kunde smage paa Franskbrændevinet iaften, om det er godt nok til Julepunschen ... Konjaken er saa dyr."

„Du siger noget, Gitta! ... Ja, ja, — lad os bare faa Aftensmad snart."

Tallerkenerne med Havregrød og den blaa Melk i de kolde Kopper sattes ind; de stod som sorte triste Øer henover Dugen og fristede ikke til at hale Tiden ud ved Aftensbordet.

Digitized by Google

Efterat den nødvendige Del af den var slugt, og Børnene sendt ovenpaa, sad Kapteinen nu noksaa lunt og hyggeligt foran det endnu udslaaede Klaffebord med sin Tobak og sin Smage-Toddy af Franskbrændevin, hvis Forvandling til Julepunsch gik for sig ude i Kjøkkenet, hvorfra der ogsaa brasede fra Vaffeljernet.

„Bare stærk, Ma! — bare stærk, — saa hjælper Du Dig med Puddersukker" ...

„Ja, ja," smagte han af Øsen, hvormed hans Hustru kom ind, „den kan Du gladelig traktere Fogden med."

„Nu kommer Marit ind med varme Vafler! — og saa var det om Stiftamtmandindens Brev ...

Ser Du, Jæger! — vi kan jo ikke sende Barnet didind, uden vi har hende passende udstyret; hun maa have en sort Silkes Konfirmationskjole, Bystøvler og Sko, Hat og andet."

„Sort Silkes Konf—."

„Ja og et Par andre Kjoler, som vi maa bestille derinde i Kristiania;— der er ingen Raad for det."

Kaptein Jæger begyndte at gaa frem og tilbage.

„Saa saa, — saa saa! ... Ja, naar det er Meningen, saa — tænker jeg, vi kort og godt takker for Indbydelsen."

„Ser Du, det vidste jeg, Jæger! Du vil nok ha' Blommen, men, slaa Ægget itu, det betænker Du Dig paa."

„Slaa Ægget itu? Slaa min Pung itu, mener Du!"

„Jeg mener, Du faar opsige en Del af de sekshundrede Daler, Du fik med mig. Jeg har nu tænkt og regnet nok over det. Inger-Johanna alene kommer til at koste os over hundrede Daler iaar ... og, naar saa Thinka skal til Ryfylke, slipper vi ikke med to hundrede."

Digitized by Google

„Over to hundrede Daler! — Er Du gal? Er Du gal ... rent gal, Ma? Jeg tror, Du har en Skrue løs." Han gjorde et pludseligt Ryk henover Gulvet. „Før skal det Brev med engang i Ovnen!"

„Ja, Du véd jo, at jeg synes alt, hvad Du gjør, er forstandigt, Jæger."

Han stansede med Brevet i Haanden og halvaaben Mund.

„... Og den Smule Udsigt, Inger-Johanna kunde have til at blive forsørget, den er kanske ikke saameget at tage i Betragtning. Hun er rigtignok nærmeste Slægtning. Der var intet iveien for, at hun kunde blive Arving ogsaa ... Nei, gjør som Du vil og synes, Jæger! Du ser nok klarere i dette end jeg ... og — vil Du tage det Ansvar paa Dig, saa" ... hun sukkede.

Kapteinen krammede Brevet sammen, gav hende et hastigt Blik som en saaret Løve og stod derpaa en Stund og stirrede ned i Gulvet. Pludselig kastede han Brevet paa Bordet og udbrød:

„Ind maa hun! — men Krigsomkostningerne ... Krigsomkostningerne, Ma, dem har jeg lært i min Strategi, at Fienden skal bære! Og Stiftamtmandinden maa naturligvis sørge for hendes Udstyr derinde."

„Stiftamtmandinden, Jæger, maa ingenting betale, — ikke en Smule! — før hun har afgjort, om hun vil beholde hende. Vi maa ikke være forlegne for at blive hende kvit. Men hun skal være forlegen for at faa hende; — og hun maa bede os om det baade én og to Gange, forstaar Du" ...

At Vinteren strængedes derude, blev iaar mindre mærkbart.

Digitized by Google

To Børn skulde udstyres ... Vævestol, Rok og Garnvinde gik i den korte Dag og de lange Aftener til Lyden af Ovnsduren. Ma spandt selv alt det fine Islæt til Værkenskjolerne. Der blev strikket, vævet og syet, ja tilmed baldyret paa rent Lin, — „tolv af alting til hver". Og i Skoletimerne paa Kontoret drev Kapteinen ikke mindre ivrig paa den franske Grammatik.

Den stivnende, tørre Frost, som snode om Huset og isede fra hver Sprække, Brændkulden, saa Haanden flaaedes, naar nogen kom i Skade for at tage vanteløs i Gangdør- eller Bislagklinken, Jammer for Neglespræt, naar Børnene kom udenfra og ellers at Drikkevandet bundfrøs i Stamp og Bøtte, at Kjødet maatte tines op, — det var jo blot det vanlige paa Fjeldbygden! Ulvenes sørgelige monotone Tuden og langtrukne Hungershyl nede paa Isen kunde høres fra Giljebakkerne baade Dag og Nat.

Kjøreveien holdt sig længe dernede paa Vandet. Den laa til langt ud i Vaarsmeltningen, rigtignok slidt, usikker og vasblaa med sin møgbrune Sølestribe henover.

Men, da den saa gik op, og Isen braanede under Solstikket, laa der i den bratte Bakke bag Chefsgaarden en langstrakt Vask paa Bleg saa skinnende hvid, at det saa ud, som om Sneen havde glemt at gaa sin Vei der ...

III.

Det var blet Høisommer. Fjeldbygden laa disig i Heden, alle Afstande var som svøbte i Røg.

Paa Chefsgaarden gik Jenterne barbenet i korte Stakker og Særkeliv. Det var Solsteg, saa Kva'en

Digitized by Google

randt klæbrig og blank ned fra de fede Kvaster i Tømmeret paa det nybyggede Grisehus, hvor Marit gav Skulier til Grisene. Ved Brønden stod endel sandskurede Melkeringer paa Kant og tørrede, medens en og anden Spurv eller Linerle hoppede om og nikkede paa Brøndkanten, og der fra Vedskjulet lød Øksehug i Eftermiddagsstilheden. Pasop laa og gispede i Skyggen bag Gangdøren, der stod aaben.

Kapteinen havde nydt sin Eftermiddagssøvn og stod nede paa Akeren og saa paa, at Stor-Ola og Hestene pløiede op et gammelt Græsland, der skulde vendes.

I Haven summede Humlen.

Omtrent med samme enstonende Lyd sad Thinka og Inger-Johanna ved Stenbordet inde i Lysthuset over de sprukne blaa Bogpermer og de krøllede, fingerslidte Blade og durede Katekismus og Forklaring med Albuer og Hoder tæt mod hinanden. Det var fra Side 84 til 87, det gjaldt at komme til Eftasværdstid, og Fingrene holdt de i Ørene for ikke at forstyrre hinanden.

Der mørknede som en Skygge lige udenfor ved Havegjerdet; men de saa intet, hørte intet, det lange Bibelsted gik helt over paa den anden Side ...

Saa kræmtede det lystigt:

„Tør man afbryde de to unge Damer med et jordisk Anliggende?"

De saa begge op samtidig. Det lyse Humleløv om Lysthuset var endnu ikke klattret helt op ad Hyssingerne.

Med Armene ophængte over Havestakitet stod et ungt Menneske — han kunde have staat der længe! — med en næsten skyggeløs flad Hue over en Mængde brunt Haar. Ansigtet var solbrændt og svullent ...

Digitized by Google

Det var nogle græsselige underfundige Øine som stirrede paa dem. ...

Mere havde ingen af dem set; thi ved en fælles Indskydelse foran Fænomenet, rendte de i fuld Panik ud af Porten, medens Bøgerne laa opslagne efter dem, og opad Trappen ind til Ma, som stod i Kjøkkenet og skar Eftasværden:

„Der stod én, — der var én ... ude ved Havegjerdet ... Det var aldeles ikke nogen, som gaar om og ber eller saadan noget." ...

„Hør, hvad han siger, Du Jørgen!" sagde Ma, hastigt overskuende Situationen; „den Vei — ud Bislagdøren. Lad som Du kommer af Dig selv."

Begge de unge Piger fløi ind til Storstuvinduerne for at kige under Gardinerne.

Ind kom han saa ad Gangdørtrappen med Jørgen, der pludselig forsvandt fra ham ind i Kjøkkenet.

I Dagligstudøren stod lille Thea med et Smørrebrød og vred sig ved Klinken og holdt Døren halvt igjen, halvt aaben og stirrede paa ham; — hun var udenfor det hele.

„Er din Far hjemme?"

„Ja, men Du skal gaa Kjøkkenveien, hører Du! ... og vente, til vi har spist Eftasværd; han gaar ikke op paa Kontoret før." Hun takserede ham for et Mandskab, der skulde i Rullen.

„Men jeg skal ikke paa Kontoret, ser Du."

Nu kom Ma selv; hun havde i Hast faat Kappe paa, den sad jo lidt paa halv tolv.

„Et ungt Menneske, ser jeg, som kanske har gaat langt idag ... Vær saa god at træde ind."

Hendes Smil var velvilligt; men Øiet derunder skarpt som en Officersmønstring; her var Huller og Stopning med tyk Traad for Leiligheden og Flærer i Overflødighed, og det var ikke let at frigjøre sig for Mistanken om noget tvilsomt omvankende, især

Digitized by Google

da han faldt lige ind ad Døren med den Bemærkning:

„Jeg kommer som Fanten oppe fra Fjeldmarken, Frue! Jeg maa gjøre mange Undskyldninger" ...

Ma's prøvende Blik var imidlertid trængt igjennem Skallen. Den hvide Rand i Panden øverst under Skyggen, hvor Huden ikke var rødflaaet af Solstegen, og hans hele Maade bestemte hende til forsigtig at se ham an.

„Vær saa god, vil De ikke tage Plads, saa kommer Jæger snart." Hun gjorde sig leilighedsvis en Vei forbi Sybordet og slog det igjen; — „Jeg skal faa Lov til at skikke ind en Kop Melk saalænge."

En Jente kom ind med en stor bollelignende Kumme og forsvandt igjen.

Han satte den til Munden, maalte med Øiet, hvorlangt han havde drukket, drak igjen og optog paany et Skjøn ...

Den er deilig, — ligner aldeles ikke Husmor ... for hun saa temmelig blaasur ud og — han udstødte et Suk, — farlig værdig.

Han drak igjen.

Ja nu skulde man egentlig stanse; men eftersom og saasom ...

Han satte Bollen helt tømt ned paa Tallerkenen:

Bedst at overfalde ham straks! ... Totalt sluppet op for Reisepenge ... Vil De paa mit ærlige Ansigt laane mig fire, — nei det klinger ikke, — bedre greit ud, fem Daler, saa jeg kan naa til Kristiania? ...

De smaa Øine blinkede rask; — og havde bare Kapteinen kommet da! ... Der gik nogen derude ...

Han stirrede aandsfraværende frem for sig; han repeterede indvendig sit Foredrag. Det blev

Digitized by Google

altid ændret, og nu stod han igjen ved det kildne Punkt — Beløbet! Han overveiede, om han kanske blot behøvede at anmode om fire — tre? ...

Det knurrede ude i Gangen, Hunden fo'r høit gjøende ud.

Det var tydelig Kapteinen.

Den unge Mand reiste sig braat, men satte sig ned igjen, som en Fjær færdig til at springe op af Stolen; han havde været fortidlig ude.

„Inde i Stuen ... nogenslags Fyr, som vil snakke med mig?" ...

Det var ude paa Trappen det talte.

Et Par Øieblikke endnu, og saa viste Kapteinen sig i Stuedøren.

„Jeg maa meget bede om Undskyldning, Hr. Kaptein! jeg er uheldigvis ... uheldigvis" ...

Her begyndte han at stotte. Uheldet vilde, at den ene af de to unge Piger, som han havde set nede i Lysthuset, hun den mørke med Ansigtet, kom ind efter Faderen, og saa gik det dog ikke an —

„... kommet ovenfra Fjeldet," fortsatte han. „De vil forstaa, at man da ikke netop kan fremstille sig i den bedste Forfatning." Det sidste kom i en forceret flot Tone.

Kapteinen saa i Øieblikket ikke netop behagelig overrasket ud.

„Mit Navn er Arent Grip" ...

„Arent Grip!" tog Kapteinen sig og saa paa ham. — „Grip? ... samme Fjæs og Øine! ... Vel aldrig Søn af Perpetuum? Kadetten paa Lurleiken? — han er Gaardbruger eller Proprietær, kalder han sig vel, nogetsteds inde i Fjordene" ...

„Det er min Far, Hr. Kaptein!"

„Driver han lige haardt paa med sine mekaniske Ideer endnu?" spøgte Kapteinen. „Han havde jo ledet Kværnvandet tvertigjennem Fjøstaget, saa Kjørene fik Styrt, da der gik Hul paa Renden."

Digitized by Google

Inger-Johanna opfangede en indigneret Bevægelse, som om den fremmede pludselig greb efter Huen.

„Synd ... Synd! — at den Tid ikke gav en Mand som min Far Kundskaber!"

Han sagde det med et Alvor, der med ét glemte Kapteinen.

„Saa saa, — ja Far! De maa være saa snil at tage lidt Eftasværd med os, før De drager afsted. Sig til Ma, Inger-Johanna, at her maa en Dram til og lidt Smørrebrød. De kan være sulten, naar De kommer oppe fra Fjeldet. Sid ned.

Og, hvad er nu Deres ... Deres ... Bestilling eller Profession i denne Verden? om jeg tør spørge." Kapteinen slentrede henover Gulvet.

„Student! — Og, Hr. Kaptein," han svælgede i Halsen for raskt at benytte Øieblikket, mens de var ene, „naar jeg er saa fri at komme saadan uden videre indom her uden at kjende Dem" ...

„Student," stansede Kapteinen midt paa Gulvet, „ja, var det ikke det, jeg skulde ladet mit Hode gaat paa, — saa det ved første Øiekast, — men var jo alligevel lidt itvil. ...

Naa ja," kræmtede han, „Non kanske ... hvad Far?" sonderede han godmodig. „Deres Far havde ogsaa saa ondt for disse Eksaminer."

„Jeg har ikke Brøkdelen af min Fars Hoved; men med det, jeg har, gav de mig ifjor laudabilis præceteris."

„Søn af min gamle Ven Fin Arentzen Grip!" ... Han udtalte hvert af Navnene med en vis sød Gjenkjendelse. „Deres Far var igrunden et godt Hode, for ikke at sige lidt af et Geni. Naar det glap for ham til Officerseksamen, var det for alle de uryddige Ideers Skyld ... Nej, saa De er Søn af ham! — Ja, han har skrevet mangen norsk Stil for mig, — det var altid med den norske Stil, det kneb, ser De" ...

Digitized by Google

— „og Hr. Kaptein!" ... gik den unge Mand atter ufortrødent paa, nu med høiere og bestemtere Røst; „naar jeg saadan uden videre tillidsfuldt henvender mig" ...

„Du faar sige til Ma," sagde Kapteinen, da Inger-Johanna igjen kom ind sammen med sin høie opløbne Søster, „at det er Student Arent Grip, Søn af min gamle fornøielige Kammerat paa Krigsskolen."

Følgen af den sidste Underretning blev, at den paatænkte Tallerken med Dram og Smørrebrød forvandledes til en liden Eftasværds Opdugning paa Bræt for ham og Kapteinen.

Den gamle, rødlakerede Brødkurv laa fuld af et opskaaret mørkt, surt Brød, hvori Skorperne havde skilt sig. Det havde desværre slaat feil i Ovnen, forklarede Ma, og den graa, deigtunge Rand kom jo af, at saameget Korn paa Chefsgaarden ifjor igjen blev raat indbjerget.

Studenten viste Oprigtigheden af sin Overbærenhed med Manglerne gjennem en formelig morderisk Appetit. De økonomiske Saltklumper, som sprak med perlende Taarer ud i Overflødighed af det friske Fjeldsmør, havde han et raskt Snit med, der ikke undgik paaskjønnende Øine, — blot et eneste kort Slag med Kniven paa Bagsiden af Smørrebrødet, og Saltklumperne regnede og smaahaglede udover Tallerkenen.

„De vil vist have mere Spegekjød? Jeg gjætter, at De ikke har spist meget idag, — gaa efter mere, Du Thinka!

En liden Dram til Gammelosten ... hvad?

De maa tro, vi prøvede mangen en god Gammelost paa Hyblen hos Deres Far, og naar vi holdt Kalas, sendte vi Bud efter den, saa den gik paa Omgang; — og saa Bergens Æblerne, som han fik i skjeppevis med Fragtefartøierne hjemmefra! Han var nu saadan Landsens uerfaren og god af sig

Digitized by Google

— altfor troskyldig mod slige Rakkere som vi. — Aai, hvor vi hjemsøgte Skabet og Tinerne hans, — og saa fik vi Stilene istand med det samme; det var bare h a n s, Læreren rettede gjennem hele Klassen."

Kapteinen tømte den anden Rest af sin lange Dram ... „Ah!" — han holdt Glasset op mod Dagen og saa igjennem det, som han pleiede ...

„Men der var alligevel noget underligt ved ham, De! De kan vide, saadan én lige fra Landet tages ikke med engang mir nichts og dir nichts ... Glemmer aldrig, da han første Gang holdt Foredrag for os om Perpetuum! — det var gjort med bare fem Æbler indeni et Hjul, sagde han; og Æblerne maatte være aldeles mathematisk nøiagtige. Det var det, som kom ud og ruinerede ham, saa Folk kom til at — ja De véd, — opholde sig en Smule og gjøre Moro af ham; og det hang ved til Eksamen" ...

Studenten gjorde nogle Ryk paa sig.

De unge Damer, som sad med deres Søm ved Vinduet, lagde jo ogsaa vel Mærke til, hvorledes han nu glemte sig. Han havde hele Tiden holdt den ene Støvle under Stolen bag den anden for at dække, at den gabte ganske himmelraabende ved Saalen. De var i godt Humør og turde næsten ikke se paa hinanden ... Søn af en Mand, som hed Perpetuum, var Kadet, — og som gav Kjørene Styrt! ... Far var frygtelig morsom, naar der var fremmede.

... „Ikke et Øieblik itvil om, at der var Idéer ... Men der var noget underligt halstarrigt ved ham, De! At komme som han lige ind fra Bondebygden, og saa gi sig til at diskutere med Læreren om det, som staar i Bogen, gaar aldrig vel, — især da i Fysiken paa Krigsskolen. Og det, kan De tænke, blev lidt Komedie" ...

„Da skal jeg parere mit Hode paa, at det ikke var min Far, som havde Uretten, Hr. Kaptein!"

Digitized by Google

„Hm, hm, ... naturligvis ja! — — Fa'ren op ad Dage," mumlede han ... „Hm! — naa, De har jo faaet præceteris alligevel ... Skal De ikke tage en halv Dram til?" kom det gjæstfrit bortledende.

„Nei Tak! Men jeg skal sige Dem, hvordan det er gaat min Far. Det er akkurat som med en Jagthund, de havde faat over hos Skriveren. Der var slig Race og Mod i den, at én skulde lede efter Magen; men saa havde den en Dag bidt et Faar, og saa skulde den kureres. Det gik til slig, at de stængte den inde i Faarestalden. Der stod den alene ligeoverfor Saubukken og alle Faarene. Det var en ren Herrefornøielse, syntes den. Saa kom Væderen farende imod den, og Hunden trillede overende. Pyt, det gjorde ingen Ting! — men efter Væderen kom trippende, inden den fik reise sig, alle de femti Faar trip, trip ... trip ... trip hen over den, saa den blev ganske ør. Igjen stod de mod hverandre, og paany satte Væderen ind paa Hunden, og — trip, trip ... trip ... trip ... fik den Fødderne af hele Faareflokken over sig.

Saadan drev de paa i stive to Timer, indtil Hunden laa der ganske stille og aldeles ør. Den var kureret, bed aldrig noget Faar mere. Men, hvad den duede til bagefter, skal vi snakke smaat om, — den havde gjennemgaat Krigsskolen, Hr. Kaptein!"

Idet han saa op, mødte han Fruens mørke, vægtige Øine paa sig; hendes Kappehoved dukkede sig straks ned i Sømmen igjen.

Kapteinen havde hørt mere og mere ivrigt til. Kuren paa Jagthunden interesserede ham; og det var først ved den sidste Yttring, det faldt ham ind, at der var noget under.

„Hm, — min kjære Grip, — ja saa, De mener det! — Hm! kan ikke være enig med Dem; — det var dygtige Lærere og ... hø, hø, — vi var saamæn hellerikke Faar, min Ven! ... hø, hø! hø, hø, —

Digitized by Google

nok heller Ulve, Far, at komme ud for ... Men Kuren var, det skal jeg indrømme, skammelig mod en brav Hund ... og forsaavidt ... Naa, det var den halve Dram?"

„Tak, Hr. Kaptein!"

„Men hvad er det for Slags Vei De siger, De har faret, Far?"

Med Maden og den nydte halvanden Hjertestyrkning var der kommet nyt Liv i den unge Mand. Han viste paa sine Klæder og var endog saa fræk at stikke Støvlerne frem; en stor Syning gik tvertover det ene Knæ:

„Jeg kunde vist sættes op som et Fugleskræmsel til Skræk og Advarsel for alle dem, som vil vige ud af Landeveien. Det hele kom af, at jeg paa Skydsskiftet traf paa en Renskytter, — en prægtig Kar! Fyren fortalte mig saa længe om, hvordan det var inde paa Fjeldet, at jeg fik Lyst til at følge med ham."

„Overmaade fornuftigt," mumlede Kapteinen, „naar man koster en Søn ind til Kristiania."

„Jeg var blet nysgjerrig, skal jeg sige Dem, og saa bar det indover."

„Er han ikke endnu mere rispende gal end Far sin! — gi' sig paa maafaa ind i svarte, uveisomme Fjeldet!"

... „Det gik opover i Ur og Sten først fem Timer og saa bagefter en kort Svip, sagde Gunnar, paa fire. Men jeg véd ikke, hvordan det er deroppe i Fjeldet; det var, som ingenting tog i Benene. Luften blev saa fin og let, som jeg havde drukket Kroppen bort i Champagne, den gav som en hel Rus; jeg kunde gjerne gaat paa Hænderne, og det kom ingen ved i den hele, vide Verden, for nu var jeg oppe paa Taget! — Og aldrig i mit Liv har jeg set et saadant Syn, som da vi paa Eftermiddagen stod øverst paa Fjeldeggen, — bare kjølig, hvid, skinnende Sne og mørkeblaa Himmel, Tind i

Digitized by Google

Tind bagom hverandre i én Glans, saalangt Øiet rak." ...

„Ja Sne har vi s'gu nok af, Far. Den staar lige ind paa Husvæggen her hele lange Vinteren saa patent hvid og kold, som nogen bare kan ønske sig. Vi ser os saa vel fornøiet paa den — men vis mig en vakker grøn Eng eller en rigtig Kornager, Far!"

... „Jeg syntes, den ene Storkar af et Fjeld stod der ved Siden af den anden og sagde: Din usle tyndbenede Skrælling, blaaser Du ikke bort i den blaa Trækken her paa Fonden som en Papirlap? Vil Du vide, hvad der er stort, saa tag Maal fra os!"

„De har faat præceteris, sagde De, min Mand! Ja—ja—ja—ja! ... Hvad siger De, om vi fik Skomageren til at slaa lidt under Deres Støvler ikvæld?"

Det var saameget som en Indbydelse til at blive over om Natten! — høist fristende at udsætte med Anmodningen til næste Dag ...

„Tak, Hr. Kaptein, jeg vil ikke nægte for, at det kunde være adskillig praktisk."

„Sig Skomageren, Jørgen, at han skal tage dem, straks han har faat slaat Hæljernene under dem, jeg skal ha' paa Veibefaringen."

Aha! — saa reiser han kanske imorgen tidlig, det maatte nok tages ikvæld alligevel. Nu, Døttrene begyndte at tage af Bordet, var det bedst at passe sit Snit ...

Kapteinen gik og drev med smaa Skridt op og ned af Gulvet:

„Ja— ja, san! Ja—ja, san! ... Vil De se vakkre Griser, Grip?"

Studenten sprang straks op.

Udveien! ...

Han greb Huen.

Digitized by Google

„Holder De mange, Hr. Kaptein?" spurgte han ivrig interesseret.

„Kom! — aa, det gjør ikke noget, at det gaar gjennem Kjøkkenet ... kom bare lidt herud paa Bislagtrappen. Ser De den lyse Flekken i Skogen deroppe? ... Der tog vi Tømmeret til Fjøset og Grisehuset for to Aar siden."

Han gik barho'det ud paa Gaardspladsen:

„Marit, Marit, — her er én, som vil se Grisene dine. Nu skal Du staa Mønstring.

Det er en Purke og syv, ser De.

Nøf, nøf ja! — hører Du Ungerne dine, Marit ...

Men det var Grundmuren, ser De. Her var akkurat et Sumphul; det sivede der ovenfra Bækken. Og nu, — ser De Renden der? — tørt som Knusk."

Nu eller aldrig maatte Angrebet gaa for sig.

„— og nu lever de som Herremænd allesammen derinde," vedblev Kapteinen.

„Alle syv Dalerne? — hvad siger jeg, alle fem Grisene?"

„Hvad?"

„Her er Huen din, Far!" kom Jørgen indenfra ... „Og saa staar der nogle og venter af Folkene nede fra Fosser."

„Saa? — ja saa skal vi bare kige lidt ind i Stalden."

Der stod Svarten og Brunen netop afsælede, endnu drivvaade og stive i Haarene efter Plogarbeidet.

„Bra Spiltoug, hvad? — og ganske lyst; Hestene kommer ikke stærblinde ud af Døren ... Fo—ola Svarten, er Du svet nu?"

Det var en varm, koselig Staldlugt, — og endelig ...

„Hr. Kaptein! jeg kommer med en Anmod—"

„Men Ola!" udbrød denne, „se Krybben der hos

Digitized by Google

Brunen! ... Jeg liker, ikke Fliserne. Han skulde vel aldrig bide i den?"

„Haa haa haa, — nei, var det likt!" Ola grein fult; ikke bekjendte han i Fremmedmands Nærvær, at Kapteinens nye Brune var en Krybbebider.

Kapteinen var blet ganske rød; han tog Huen af og gik hastig bortover med den i Haanden ... „Slig Kjeltring af en Hestebytter" ...

Han saa sletikke længer egnet ud for Anmodninger.

Fra Aftenskyggen ved Laavevæggen reiste sig de nævnte to Mænd.

„Er det nu Tid paa Dagen at komme til Folk?" busede han ud. „Naa ja, gaa op paa Kontoret!"

Hermed strøg han over Gaarden, keg i Brønden og gjorde en Vinkel op til Dagligstuvinduet:

„Smaapiger. ...

Inger-Johanna! ... Thinka!" lød det med forstærket Røst. „Spør Ma, om Kjødstykket skal ligge der over Brønden og raadne?"

„Marit har ta't det op, vi skal ha' det tilaftens," søgte Thinka at hviske.

„Saa? — det behøver vel derfor ikke at ligge, saa Pasop ta'r det.

Vis Studenten om nede i Haven, saa han kan faa sig noget Ribs," raabte han ind af Stuedøren, som han fo'r op ad Kontortrappen.

— Arent Grips righaarede brune Hoved med den knappe, flade Hue ovenpaa saas nu en god Stund mellem Ribsbuskene ved Siden af Thinkas høie lille blonde. Han snakkede i Begyndelsen en hel Del, og de livlige blanke, brune Øine var sletikke ondskabsfulde, syntes Thinka; hun begyndte alt at interessere sig temmelig varmt for ham.

Sine Støvler fandt han om Morgenen staaende istandsatte foran Sengen, og et Bræt med Kaffe og

Digitized by Google

Frokost kom op til ham. Han havde sagt, han maatte betids ud.

Nu gjaldt det med lukkede Øine blindlings at faa anbragt det afgjørende.

Da han kom ned, stod Kapteinen paa Trappen med sin Pibe. Over den fede Nakke, hvor Spænden i det militære Halsbind lyste, stak graalige Haartotter frem under den rødlige Paryk. Han saa lidt stur ud for sig i Morgentaagen, spekulerede paa, om den vilde lægge sig eller lette, saa han turde sætte ivei med Høslaatten.

„Saa De vil afsted nu, Far?"

„Hr. Kaptein! kan — vil De laane mig" — han havde i sit første Morgenmod tænkt fem, men det sank allerede i Trappen til fire og nu foran Kapteinen til — „tre Daler? Jeg har brugt op hver Skilling, jeg havde at komme ind til Kristiania for. De skal faa dem tilbage i Bankobrev straks."

Kapteinen rømmede sig. Han havde næsten anet noget sligt en og anden Gang paa Fyrens Fjæs igaar ... Jo — saadan en Student det var en sikker Gut til at sende tilbage i Banko!

Det trak op til et grættent Grin. Men pludselig antog han en godmodig, flot Mine:

„Tre Daler, siger De? Havde jeg dem saavist selv paa Gaarden, Far! men her er i enkelte Ryk som blaast for Kontanter om Sommeren" ...

Han stak den ledige Haand ind paa Brystet af Uniformsfrakken og saa raadløs ud i Luften.

„Naa, hm, ... hm," kom det efter en forsvarlig trykkende Pause. „Er jeg bare vis paa at faa dem tilbage igjen, skal jeg se, om jeg kan opdrive en tre, fire Ort ialfald inde i Husholdningskassen hos Ma, — saavidt, at De kan komme nedover til Fogden eller Sorenskriveren. Det er prægtige Folk, jeg kjender dem; de hjælper paa første Ord."

Kapteinen gik tætdampende ind ad Kjøkkendøren til Ma, som stod i Spisekammeret og skiftede

Digitized by Google

ud Frokosten; hun havde Høaannen og hele det udvendige Stel paa sig.

Han blev noget længe borte.

„Jamen havde ikke Ma tre Daler alligevel, dem kneb jeg til Dem.

Og saa Farvel fra Gilje. Lad os høre, De er kommet vel frem."

„De skal faa høre det i banko og franko!" strøg Studenten jubelfornøiet afsted.

Ma havde jo først staaet en Stund og knebet Læberne sammen og saa erklærede hun det som sin uforgribelige Mening, at, skulde Kapteinen først hjælpe, maatte det være med alle tre. Han hørtes ikke ud til at viske alting af sig, — havde det ikke paa Overfladen. Og det gik aldeles ikke an at lade ham rende indom Sorenskriveren og Fogden, og kanske Præsten med, fordi han ikke kunde faa laant mere end tre Ort paa Gilje.

— Thinka fortalte den ene Gang efter den anden om alt det, hun og Studenten havde snakket sammen.

„Hvad sagde han da?" pressede Inger-Johanna.

„Aa han var morsom næsten hele Tiden, jeg har aldrig hørt nogen saa morsom."

„Ja men Du husker da, han sagde nogenting?"

„Aa, — ja det er sandt, — han spurgte om, hvorfor Du læste fransk. Du skulde vel afrettes til Papagøie, saa Du kunde snakke med, naar Du kom ind til Byen" ...

„Saa, — hvor vidste han, at jeg skulde ind til Byen?"

„Han spurgte om, hvor gammel Du var; og saa sagde jeg, at Du skulde konfirmeres og didind. Han kjendte Stiftamtmandens godt; han havde havt Ekstraskriveri eller saadan noget der paa Kontoret, efter at han blev Student."

„Den Slags Kjendskab, ja!"

Digitized by Google

„Men Du passede nok ikke der, sagde han; — og véd Du hvorfor?"

„Nei."

„Vil Du vide det? Jo, Du havde vist for meget Næseben."

„Hvad ... sagde han?" hun rynkede Brynene og saa hvast op, saa Thinka skyndte sig at tilføie:

„Den, som kom der, maatte kunne dreie sig som en Sytraad om Stiftamtmandinden, sagde han, det var Synd paa den vakkre Nakken din, om den fik Knæk saa tidlig."

Inger-Johanna kastede Hovedet bagover og lo:

„Har Du hørt Mage til Menneske!"

Thinka var reist til Ryfylke. Hendes Plads ved Bordet, i Stuen, paa Soveværelset var tom Luft. Kapteinen tog sig den ene Gang efter den anden i at kalde paa hende ...

Og nu var den sidste Eftermiddag kommet, da ogsaa Inger-Johanna skulde reise.

Sælhundeskindskofferten stod med nye Jernbaand gabende ovenpaa i Gangen færdig til at pakkes. Karjolen var smurt i Skjulet, saa Fedtet randt ud af Akserne, og Stor-Ola, som den næste Morgen skulde skydse de tre Dages Reise, gav Svarten Havre.

Kapteinen havde det frygtelig travlt den Dag; og Pakning forstod ingen som han!

Ma leverede ham omstændelig det ene Stykke af det nye, dyrebare Tøi efter det andet; — Lærredet fra Gilje taalte nok Stiftamtmandindens Øine ...

Men Ulykken var, at Blodet steg Jæger saa til Hovedet, naar han bøiede sig. ...

„Heisan, ... retsaa! — Jeg begriber ikke, hvad

Digitized by Google

Du mener, Ma, med at komme med hele det Oplag af Bomuldsstrømper paa engang? ... Det er d e t, d e t, d e t, jeg vil ha'!"

Naturligvis reisevant, som han var. „Men Du taaler ikke at bøie Dig, Jæger!"

Han rettede sig hastig:

„Tror Du Stor-Ola har det Vet, at gnide Svarten med Rigabalsom i Nakkebruddet, og ta' Flasken med sig i Væsken? — Havde jeg ikke nu tænkt paa det, havde Svarten faat travet med det. Spring ned og sig ham det, Thea!"

„Aa nei!" — han trak opgivet Pustet; „jeg faar gaa selv for at se, at det bli'r rigtig gjort."

Der blev en Pause, indtil det sidste af hans Trin var afknaget nede i Trappen. Da begyndte Ma at pakke med ilsom Hast:

„Det er bedst at spare Far for Blodopstigninger!"

Koffertens Indhold steg Lag paa Lag, indtil den hvide Serviet tilslut laa ovenpaa og dækkede det hele, og det blot stod igjen at sætte sig paa Laaget og vride Nøglen om.

Mod Aftenstid var den værste Rabalder og Travlhed over. Ma's fløielsfine Smørgrød med Bringebærsaft til stod paa Bordet og mindede festlig om, at der atter skulde være én mindre i den daglige Ring.

Der spistes i Taushed uden anden Lyd end Klirringen af Skeerne.

„Der Barn! tag min store Kop. Tag den, naar din Far byder Dig!"

Ja vist var hun vakker, hans Øiesten ... Se bare Hænderne, naar hun spiste? — hun var saa fin og bleg som en Nonne.

Han sukkede ud vældig beklemt og skjød Tallerkenen fra sig.

Taarerne brast frem i Øinene paa Inger-Johanna ...

Digitized by Google

Der skulde ingen have mere ...

Nu gik han der og plystrede og stirrede i Gulvet ...

Det var Synd at se paa Far, hvor han sørgede.

„Du maa skrive hver Maaned, Barn, udførlig og om alting, hører Du! — smaat og stort ... hvad Du tænker, — saa Far faar noget at glæde sig i," formanede Ma, medens de bar af Bordet. —

„Og hør nu, Inger-Johanna!" fortsatte hun, da de kom paa Tomandshaand inde i Spisekammeret, „er det saa, at Stiftamtmandinden vil læse Brevene, saa sæt et lidet Kryds ved Underskriften. Men er der noget iveien, saa sig det til gamle Tante Alette ude i Bispegaarden, saa faar jeg vide det, naar Stor-Ola er inde med Bylæssene. Du véd, Far taaler saa lidt det, som er kjedeligt."

„Stiftamtmandinden læse, hvad jeg skriver til Dig og Far? — det vil jeg nok se paa?"

„Du maa rette Dig efter hende, Barn! Du har saa let for det, naar Du vil, og Tante er saa uhyre snil og god mod dem, hun liker, naar hun faar det, som hun vil ha' det. Du véd, hvormeget der kan staa paa, om hun synes om Dig og — Du forstaar, — faar lidt tilovers for Dig. Hun har vist ikke be't Dig derind ganske uden Tanke om at beholde Dig i Datters Sted."

„Nogen andens Datter? — ta' mig fra Dig og Far! Nei, da vil jeg hellere aldrig reise didind."

Hun satte sig paa Kanten af Melkassen og begyndte at stortude.

„Naa naa, Inger-Johanna!" Ma strøg hende over Haaret; — „vi vil ikke miste Dig, véd Du nok," — hun skalv i Stemmen. „Det er for dit eget bedste, Barn! Hvad tror Du, I tre Piger har at stole paa, om Far falder fra? Vi maa være glade, om der byder sig en Plads og vel vogte os for at forspilde det, husk paa det, husk altid paa

Digitized by Google

det, Inger-Johanna! — Du har Forstand nok, kan Du ogsaa lære at styre Villien; den er din Fare, Barn."

Inger-Johanna saa op paa sin Mor næsten med et Udtryk af Angst. Det kæmpede smerteligt i hendes Fatteevne ... Hos hende, hos hvem der altid var Raad, skimtede hun pludselig det udveiløse. ...

„Jeg taaler næsten ikke at miste Ungen af Øinene ikvæld, og saa la'r I mig gaa alene derinde!" kom Kapteinen knirkende i Døren. „Du har ikke en Tanke paa, hvor ødt og ensomt det vil bli' for mig, Ma!" Han pustede ud som en Hval.

„Nu kommer vi alle ind ... Og kanske Far vil synge lidt iaften?" opmuntrede Ma.

Kapteinens staute, nu lidt rustne Bas var hans Stolthed og Berømmelse fra Ungdomstiden.

Klaveret blev ryddet for Bøger og Papirer; Laaget maatte slaas helt op, naar Far skulde synge.

Det stod der med sine gule Tænder, sin tynde, skraldende Tone og sine fire afdøde Taster; og Ma maatte akkompagnere, hvorved hun altid et eller andetsteds blev liggende efter, som en Sæk, der er faldt ned fra en Vogn, medens Hesten ufortrødent traver videre henover Veien. Hans Utaalmodighed bar hun med stoisk Ro.

Ikvæld gik det gjennem „Heimkringlas panna, du höga Nord" og „Vikingebalken" til „Se der kommer jagtens drottning, arme Frithjof se ei dit, Som en stjerna på en vårsky sitter hon på gångar hvit" ...

Han sang, saa det dirrede i Ruderne.

Digitized by Google

IV.

Aaret havde dreiet sig; — det var efter Jul saa langt fremme som midt i Februar.

Kapteinen sad om Aftenen med to Lys i Blikblakkerten og røg Tobak og læste i „Hermoder". Ved den anden Ende af Bordet nyttedes Lyset af Jørgen, som læste sine Lekser; han maatte tøire sine fastsatte Timer ud, enten han kunde dem eller ikke.

De rimede Ruder skinnede næsten marmorhvide af Maanen; den lagde et helt blegt Vindu hen paa Dørfyldingen i den nedre oplyste Ende af Dagligstuen.

Jovist var det Bjelder! ...

Jørgen reiste sit gule, stridhaarede Hoved fra Bogen. Det var anden Gang, han nu hørte dem langt borte i Bakkerne; men han vovede som Haakon Adelstensfostres Vagtmænd ved Varderne, dem han netop læste om, ikke at springe op fra Læsningen og gjøre Melding, før han var sikker.

„Jeg synes, det er Bjelder i Veien," ymtede han, — „langt henne."

„Sniksnak, — pas din Lekse!"

Men uagtet han lod, som han var dybt indsunken i Hermoders æsthetiske Dyb, sad nu ogsaa Kapteinen med Ørene optagne ...

„Landhandlerbjelden ... den er saa dump og lav," kom Jørgen igjen.

„Forstyrrer Du mig en Gang til, Jørgen, saa skal Du faa høre Bjelden om Ørene dine."

Landhandler Øjseth var den sidste, Kapteinen kunde falde paa at ønske tilgaards. Han laa og skrev og skrev efter disse lumpne tredive Dalerne sine, som om han troede, han skulde forlise dem ...

„Hm, hm," han kræmtede noget rød i Ansigtet

Digitized by Google

og læste videre, bestemt paa ikke at ville se Manden, før han stod i Stuen.

Bjelden stansede virkelig udenfor.

„Hm, hm!" ...

Der gik et Ryk i Jørgen.

„Rører Du Dig af Pletten, Gut, saa slaar jeg Arme og Ben istykker paa Dig!" raste Kapteinen nu kobberrød. „Sid, — sid stille og læs."

Han agtede ogsaa selv at sidde stille. Den Kjeltring af en Landhandler, han skulde selv faa binde Hesten sin i Dørtrappen og hjælpe sig, som han kunde!

„Jeg hører det snakker ... Stor-Ola" ...

„Tier Du!" sagde Kapteinen med en morderisk dyb Bas og et Par Øine hen paa sin Søn, som han kunde æde ham.

„Ja men Far, det er jo" —

Et Tag i hans Lug og et Ørefigen sendte ham hen over Gulvet.

... „Doktoren!" brølte Jørgen.

Sandheden af hans Martyrium stadfæstede sig i selvsamme Øieblik, idet Korpslægens lave, firkantede Skikkelse aabenbarede sig i Døren.

Peltsen var alt opknappet og Snippen af det lange Skjærf slæbte i Dørstokken efter ham. Han holdt sit Uhr ud:

„Hvad er Klokken?"

„Naa saa den Formaledidede partere og dividere din forlængst til Afgrunden overmodne Krop og Sjæl, er det ikke Dig, Rist!"

„Hvad er Klokken, siger jeg, — se!" ...

„Og det gaar jeg her og juler Jørgen for ... Naa, naa Gut! Du skal slippe Leksen og kan be' om Sirup paa Grøden din ikvæld. Ud til Ma og sig, at Rist er her."

Kapteinen aabnede Kjøkkendøren: „Hei Marit! ... Siri! — en Jente ind at trække Støvlerne af Dok-

Digitized by Google

toren. Der sidder vel alle Bygdens Sygdomme i Klæderne dine" ...

„Hvad er Klokken, siger jeg, — kan Du se!"

„Fem Minuter over halv syv."

„Det er tre Mil kjørt paa to Timer og ét Kvarter det, til Vitterlighed! — fra Jølstad og hid med min borkede" ...

Doktoren havde faat Peltsen af. Den korte, kraftigbyggede Mand med det brede Ansigt og det rødgraa Kindskjæg stod der i Skindhuen nedsunken i et Par lange Reisestøvler:

„Nei, nei!" ivrede han til Jenten, som greb efter dem for at trække dem af ham. „Aa hør, Jæger! vil Du være med ud og kjende paa Borkens ene Bagben, om det er Galler? den begyndte at trippe lidt herborte i Bakken, syntes jeg, og halte."

„Har vel strøget sig!" ... Kapteinen snappede ligesaa ivrig Huen fra Klaveret og fulgte.

Udenfor ved Slæden stod de saa tyndklædte i Sprængkulden og følte nedover Hasen og løftede paa Borkens venstre Bagben. De fulgte til yderligere Undersøgelse med hen i Stalden.

Da de kom ud, var der fuld, vild Disput.

„Jeg siger, Du ligesaa godt kunde sagt, den havde Snive i Bagbenene. Skjønner Du Dig ikke bedre paa at kurere Mennesker end paa Hester, gi'r jeg ikke fire Skilling for hele Doktoreksamen din."

... „Den Brunen din, Du Jæger, — det var et forunderligt Foder den ta'r. Den nøier sig nu vel ikke bare med Krybbefliser?" plirede Korpslægen lunt ærtende.

„Hvad? — saa Du det, din ... Rakker!"

„Hørte det ... hørte det, — den gnog jo som en Sag der i Krybben. Han har snydt Dig ugudelig, den Filtvedten, Du!"

„Aa — aa, om et Aar har den Høiden til Jæger-

Digitized by Google

hest! ... Men det skal jeg medgi', det var en god Handel, da Du fik Borken for fem og seksti."

„Seksti og Kjøbeskaalen, ikke en Døit mere, men jeg sælger den ikke, om Du saa bød mig hundrede paa Flekken!"

Inde i Stuen ventede Ma.

Det var nu Aslak i Vælta, som havde kløvet Foden sin i Torsdags ved Tømmerhugsten, — Ma havde forbundet ham; — og saa Anders Husmand, som laa i Lungebetændelse. Kirkesangeren havde været der og aarelade ham; seks Børn deroppe i Stuen ... ikke godt, om han faldt fra.

„Vi faar lægge ham en god spansk Flue i Ryggen, og blir han ikke bedre, saa en dygtig Aareladning til."

„Han holdt paa at besvime sidst," indvendte Ma noget betænkelig.

„Tap væk, tap væk! — det er Blodet, som skal fra Brystet, ellers gjør Betændelsen Ende paa ham. Jeg skal hen og se paa ham imorgentidlig.

... og for Theas Hals Kamferolie og en Uldklud og tilsengs at svede — og en god Ske Ricinus ind i Aften. — Med Kamferen kan I ogsaa gnide den gamle Lægdekjærringen om Livet, naar hun klager sig for hardt. I skal faa mere af den" ...

— Efter Aftensbordet sad Husets gamle Ven med sin Pibe og sit Punscheglas i det ene Hjørne af Sofaen og Kapteinen i det andet. Det røde Drag over Korpslægens Næse og Kinder var ikke udelukkende at tilskrive Overgangen fra Kulden til den lune Varme i Stuen. Han havde Ord paa sig for temmelig hyppig at trøste sin Ungkarleensomhed med det stærke.

De havde snakket sig træt om Heste og Fjorserindringer fra Moen og var nu kommet til de mere indre Anliggender ...

„Her blaaser Efterretninger, ser Du, baade fra Byen og Vestlandet. Gamle Tante Alette skrev før

Digitized by Google

Jul, at Stiftamtmandinden nok har faat den, hun faar kjøre med baade Trindse og Stang."

„Tænkte jeg det ikke," bed Korpslægen i Mundstykket, „det første, det gjælder i Manegen, det er at studere Dyrets Natur! — og Inger-Johannas, den er at steile; hun maa tages med det gode."

— „og at Svogerske aldrig havde tænkt, at saa meget medfødt Stof kunde vokse op paa vilde Landsbygden."

Kapteinen begyndte at dampe utaalmodigt ... Ma maatte dog engang faa sat ind Maden og blive færdig derude, saa han kunde faa frem Døttrenes Breve.

„Du kan tro, det er en egen Pelikan, den gamle Sorenskriveren dernede i Ryfylke! — kommanderer og brøler ... holder dem nok varme baade paa Kontoret og i Stuen. Undres paa, om han nogengang søger sig væk, jeg; for det gaar han og truer med, hvergang han ser et Embede ledigt, skriver Thinka ...

„Lad os faa Brevene, Ma, — og Brillerne mine!" udbrød han, da hun kom ind.

„Først det fra November, saa skal Du høre om din Guddatters Indtrædelse hos Stiftamtmandens, Rist!"

Han summede hen over endel af Begyndelsen og læste saa:

... „„„Da Stor-Ola leverede Tøiet ind af Gadedøren, havde jeg mest Lyst til at sætte mig i Karjolen og kjøre de tre Dage hjemover igjen; men saa tænkte jeg med ét: Bedst at marschere lige paa, som Fader siger. Jeg forbi Tjeneren og ind af Entrédøren. Der var saa lyst, og der hang saameget Overtøi og Hatte og Huer om paa Knaggene, og et Par Gange fløi et Par Tjenestejomfruer med Brætte og Thekopper igjennem uden at bryde sig det ringeste om mig. Men jeg tænkte, at den, som var kommet midt op i det, det var nok Eders

Digitized by Google

elskede Datter! Reisetøiet af mig i en Ruf; — jeg bankede paa én Gang, to Gange, tre Gange, jeg vidste næsten ikke af mig, og saa vred jeg Grebet sagte op. Tak, der var ingen! Nok en Dør med Forhæng, som jeg blot behøvede at skyde lidt tilside og saa — var jeg lige bardus midt i det. Ja, hvordan skal jeg fortælle det. Det var i Hjørneværelset, jeg kom ind; der er bare Mahogni Møbler og Lænestole med Stopning og Billeder i forgyldte Rammer over Sofaen; men i mørke Rammer ellers. Men alt det saa ikke jeg en Døit af da, for jeg syntes i Førstningen, der var næsten mørkt. Jo deilig var der mørkt! Der var bare Skjærm over den store Astrallampe paa Bordet, og hverken mere eller mindre end helt Selskab! Derinde i Hulen sad Fruerne i Hjørnesofaen og mange andre og drak The.

Jeg stod der midt paa Gulvet, og den rødbrune Værkens trode jeg saavist kunde forsvare sig.

Tante Zittow! fik jeg frem.

Hvem er det? ... Hvad? ... Vel aldrig min kjære Inger-Johanna? — Min Mands Søsterdatter! sagde det henne fra Bordet ... Du kommer jo som en vild Fjeldrose, Barn, endnu med Regnen i Ansigtet, — og ganske kold! — hun kjendte paa mig. Men jeg saa godt, hun tog Øie paa min Kjole. Du skal se, den er for lang i Livet, — tænkte jeg; det sagde jeg nu hjemme ogsaa. Men saa glemte jeg hele Kjolen, for det var jo Tante, og hun omfavnede mig og sagde: Vær hjertelig velkommen, mit kjære Barn! Nu tænker jeg, en Kop god varm The skal gjøre hende godt, Jomfru Jørgensen, — og vil De saa bede Mina gjøre istand til hende ovenpaa. Og saa satte hun mig hen i en blød Pudestol ved Væggen.

Der sad jeg da i Halvmørket med en Thekop i Fanget og Kavringer, — hvordan jeg fik det,

Digitized by Google

husker jeg ikke, — og tænkte, er det mig eller ikke mig, dette her?

Det var i Førstningen slet ikke godt at se dem, der sad omkring i de bløde stoppede Stole. Det, jeg saa allernærmest ved mig, var et Stykke af en Fod med Sporer og en bred, rød Rand langs Siden, som vuggede op og ned hele Tiden. Af og til dukkede et Hoved med en fin Kniplingskappe frem i Lyset for at sætte en Kop bort eller forsyne sig. Lampeskjærmen gjorde akkurat en rund Ring i Værelset, ikke en halv Alen udenfor Bordet.

Aa, hvor der var lunt og fint!

I Lyset under Skjærmen af Astrallampen sad Tante bøiet over en liden sort Indretning med en Negerfigur paa og tændte Røgelsetopper; hendes Haar gjorde paa begge Sider saadan streng graalig Bukkel ned i Panden.

Themaskinen stod og susede skinnende blank over de hyggelige blaa Kopper af det gamle Kjøbenhavnerporcellæn, som Moder har de fire Par af staaende i Skabet fra Bedstemor. Jeg maatte hele Tiden se til Siden hen paa Tantes Ansigt med de store Ørenringe mellem Kniplingerne. Jeg syntes, den gammeldags Themaskine, der er som en Vase eller Urne, lignede hende saa med den fornemme, stramme Runding om Hagen! Det var, som de hørte sammen fra, — ja jeg véd ikke fra hvad Tid, det kan jo ikke være fra Skabelsen af. Og naar saa Samtalen imellem stansede, og der blev stille, som der ikke skulde være et Menneske, pustede og snorklede Maskinen ligesom med Tantes fine danske Snur paa R'et: arvet! arvet! — og derimellem puttrede den Zittow, v. Zittow ... Det var det, Du fortalte, Moder, om den danske Zittow, som var Diplomat i Brüssel, der surrede i mig.""

„Den Ungen, — hun har det i Blodet" ... knægede Korpslægen.

„„„Men det lod sandelig ikke til, at Tante mente,

Digitized by Google

det havde nogen Hast med at se Onkel. Og da saa Tante sendte Jomfru Jørgensen med The ind i næste Værelse, hvor de spillede Kort, spurgte jeg med ét, om jeg ikke kunde faa Lov til at følge med?

Hjertens gjerne, mit Barn, det var Synd at friste din Taalmodighed længere. — Og saa, Jomfru Jørgensen, bringer De vor lille reisende op paa sit Værelse og sørger for, at hun faar noget at spise og kommer tilsengs. Men jeg saa godt, at hun i det samme drog Lampeskjærmen ned paa den Kant, jeg skulde gaa; det kom jeg til at tænke paa bagefter.

Hvad? hvad, hvad? sagde Onkel; Du skulde set ham se paa mig. Han lignede saa Dig over Panden og Øinene, Moder, at jeg slog Armen om Halsen paa ham.

Han holdt mig ud for sig med udstrakte Arme. Mener jeg ikke, det er selve Tante Eleonore op ad Dage! Naa, naa, indbild Dig nu ikke, Du er en saadan Skjønhed.

Det var Modtagelsen!

Lidt efter laa jeg i Seng paa mit nydelige lille blaa Værelse med Gardiner med lange Frynser. Der var Røgelse paa Ovnen, og Jomfru Jørgensen, tænk, hun kaldte mig Frøken! næsten klædte mig af og puttede mig ned i alle de bløde Dyner.

Der laa jeg og tænkte paa det altsammen og blev hedere og hedere i Hoved og Ansigt, til jeg tilslut syntes, jeg dumpede i Karjolen med Svarten og Ola.""

— ,,Ja, Karjolen kom tom hjem igjen den!" sagde Kapteinen med et Suk ...

,,Pas paa Du, om Du ikke faar hende til Gilje igjen i Vogn!" mente Doktoren.

,,Hun var saa vakker, Du Rist," udbrød Kapteinen halv rørt ... ,,Jeg synes, jeg ser hende staa der midt paa Gulvet hos Svoger med det svære

Digitized by Google

svarte Haaret opsat i Nakken. Fra hun fo'r her med de tre lange Fletterne paa Ryggen var det, som hun blev en Svane med én Gang, da hun kom i de voksne Klæderne ... Du husker hende paa Konfirmationsdagen, Rist!"

„Men kjære Jæger," søgte Ma at dæmpe paa.

Kapteinen brættede varsomt ud Sammenlægningen paa nok et stort, tæt beskrevet Postpapirsbrev.

„Og nu skal Du høre; dette er af 23de Januar.

„„„De Penge, som jeg fik med mig"" —

„Naa, naa" ...

„„„Regningen fra Larsen for"" —

„Du kan vist hoppe helt over paa den anden Side," bemærkede Ma med et vist Eftertryk.

„Naa ja! hm, hm, — bare Ligegyldigheder ... her er det" ...

... „„„Nei, at ikke Fader, og Du ogsaa Moder, kan se mine to nye Kjoler! Tante er ubegribelig snil. Det er umuligt andet end at gaa smukt i den Slags Sko; og det siger Tante, jeg gjør; det er, som én altid kjender et Dansegulv under sig. Og igaar gav Tante mig et Par lakerede Halvgaloscher med Spænder over Ankelen. Har I hørt sligt! Ja, jeg kyssede hende ogsaa for det; hun fik nu dengang sige, hvad hun vilde. For I maa vide, at den første Leveregel, siger hun, for en Dame, det er en vis sikker, tilbageholdende Ro, som saa godt for det gjerne kan være hjertelig, jeg har den af Naturen, siger Tante, og skal blot uddanne den. Pianoforte skal jeg lære og gjennemgaa et ordentligt Kursus i Dans.

Tante er saa uhyre snil mod mig; men, det er bare saa, at naar hun vil have Vinduerne igjen, saa vil jeg have dem op. Jeg mener naturligvis ikke nede i Stuen, hvor de har klistret sig inde med dobbelte Ruder, men bare oppe paa mit eget Værelse. Tænk, først dobbelte Vinduer og saa en

Digitized by Google

Pakning med Gardiner, og saa alle Husene, som staar lige ind paa os tvert over Gaden; det er ikke til at puste i, og det skal rigtig hjælpe noget, at de lufter med de øverste Vinduer to Gange om Dagen.

Tante siger, at jeg nok vænner mig til Luften i Byen. Men jeg véd ikke, hvordan jeg skal det, naar jeg aldrig faar kjende den, ikke en eneste Gang har jeg havt Neglespræt i hele Vinter. Vi kjører ud en liden Tur om Formiddagen, og saa gaar jeg med Tante i Butiker om Eftermiddagen, det er det hele. Og I kan tro, det er anderledes at gaa ud her end hjemme. Bare jeg kom til at springe over en liden opmaaget Sneskavl for at komme snarere ud i Slæden, sagde Tante, at enhver øieblikkelig kunde se Manerer fra min Naturtilstand, som hun altid siger. For alt det, jeg rører mig, kunde jeg gjerne have Lænker mellem begge Benene som Slaverne, vi ser om Dagene paa Fæstningen.

Og nu vil Tante ogsaa, at jeg ikke skal gaa barbenet paa Gulvet i Soveværelset! Ja, I skulde set hendes Forfærdelse, da jeg fortalte hende om, hvorledes Thinka og jeg i Isløsningen ivaar vadede Kværnbakken for at slippe Omveien nedenom Broen. Jeg fik hende tilsidst til at le med mig. Men jeg tror vist, de er til mig de Par nydelige Tøfler, som stak ud af en Pakke idag, med Svanedun om. Ser I, det er nu alligevel ind i dem, min søde lille Villie skal puttes!""

„Ser ud for sig itide, om de vil kaste Grimen over Hovedet paa hende!" mumlede Korpslægen.

Ma sukkede dybt:

„Saadanne søde smaa Villier vil saa gjerne vokse sig store, og" — nok et Suk, — „Fruentimmer kommer ikke frem i Verden med det."

Doktoren funderede ned i Glasset:

„En af Kvindens Ynder er jo Bøielighed; —

Digitized by Google

men ellers heder det jo i Visen „stolt Jomfrue!" Der er noget ligt en Modsigelse i det" ...

„Aa Far! del dem i to Pelotoner, det er mest de stygge, som faar være bøielige," humrede Kapteinen.

„Skjønheden staar nu ikke saa længe, og saa er det bedst at tænke paa de Aar, da en skal være føielig," bemærkede Ma ned i Strikketøiet.

„„Med Fransken gaar det i en Fei;"" fortsatte Kapteinen Brevet, „„jeg er alt færdig med den før Frokosten, og Tante er saa fornøiet med min Udtale. Men saa kommer Pianoet fra ni til elleve, huf bare Øvelser! og saa tager Tante imod Visiter.

Og gjæt saa, hvem der kom ind iforgaars? Ingen anden end Student Grip! Det var, som jeg skulde kjende ham rigtig perle godt og ligt ham endnu bedre, saa glad blev jeg ved endelig at se nogen, som vidste om os hjemme. Men tænk! jeg er aldeles ikke vis paa, om han ikke forsøgte sig i at hovmesterere Tante; og saa havde han den Dristighed at se paa mig, som jeg skulde være enig med ham. Tante har hjulpet ham til en Post paa Onkels Kontor, fordi hun hørte, han havde faaet saadan udmærket Eksamen og var saa begavet, men næsten ingenting havde hjemmefra til at studere for.""

„Jeg vaagede mine tre Daler paa ham ... men hvordan den Fyren kunde bjerge sig slig til Artium, gaar over min Forstand!" udstødte Kapteinen.

„Men dem betalte han jo rigtig igjen, Jæger, — med Porto og alting."

Kapteinen holdt Brevet op til Lyset igjen.

... „„Og saa mente Tante, han kunde have godt af lidt Afslibning i sit Væsen, og tilholdt ham at komme til hendes Fjortendagssoiréer, hun ser saa gjerne Ungdom om sig; men det lod han Tante mærke, at han ansaa for en Befaling og Tvang.

Digitized by Google

Og nu kom han nok for at gjøre etslags Undskyldning. Men det var en Passiar!

Naa, saa ser vi Dem igjen en og anden af vore Torsdagsaftener? sagde Tante.

Stiftamtmandinden erindrer vist Anledningen til, at jeg blev borte. Det var mine uopdragne Indsigelser mod de syv enige Thekopper, der gi'r Høiesteretsdom i Deres berømte smaa Theaftener.

Se, se, se, lo Tante. Tager jeg vel feil, naar jeg siger, at De igrunden er anlagt for det selskabelige; der er netop Brug for alle ens bedste Sider.

Alle ens glatteste, mener Stiftamtmandinden!

Naa, naa, intet Tilbagefald, Hr. Grip, om jeg tør bede!

Jeg gjorde mit bedste, Stiftamtmandinde; for jeg mente rigtignok alle ens løgnagtigste.

Nu er De i Modsigelseshjørnet igjen; og da forplumrer man sig saa let, véd De.

Jeg mener blot, at naar man tier med en Indvending, lyver man.

Da offrer man til den gode Tone, uden den bestaar intet selskabeligt Samkvem.

Ja, hvad offrer man? Sandheden!

Maaske rigtigere lidt af sin Forfængelighed, en Anledning til at udstille en eller anden glimrende Evne; det frister unge Mænd i høi Grad, tror jeg.

Mulig, ikke umulig ialfald, trak han ud.

Ser De? Men saa sagde Tante, for hun slipper aldrig sit: En Smule gode Manerer er ikke afveien; og naar jeg ser en flink Student staa og konversere med Hænderne i Lommen eller ride bagover paa Stolen, saa, hvad enten vedkommende tager mig min moderlige Oprigtighed ilde op eller ikke, prøver jeg altid med et lidet Vink at rette paa det Hul i hans Opdragelse.

Digitized by Google

I skulde set ham! Haanden ud af Lommen, og med ét sad han der rettet foran hende som et Lys.

Var alle som Stiftamtmandinden, vilde jeg anbefale at gaa i Visiter, sagde han, for De er en ærlig Kone!

Kone? man siger Frue!

Jeg mener en ærlig Stiftamtmandinde; jeg siger forresten sletikke en godmodig! og saa rystede han den store, brune Luggen frem over Panden.

Noget Portræt af Eder behøver jeg ikke at ønske mig, for jeg ligger og tænker om Aftenerne, at jeg er hjemme. Jeg ser saa grant Fader gaa og fløite paa Gulvet og saa fare op Kontortrappen, og jeg lugger Dig, Jørgen! og dukker Hovedet hans ned i Geografien, saa jeg faar ham efter mig, og vi render rundt, Dør ud og Dør ind, op og ned i Huset. Ja, for jeg længes gruelig imellem. Men det tør jeg ikke lade Tante mærke; det vilde være utaknemmeligt. Hun tror nu ikke, at Mennesker kan være til andetsteds end i Byen.

Og saa er det jo en hel Del, som jeg har maattet slaa en stor Streg over, fordi jeg sletikke skjønner det. Tænk Moder, det er nok til Nød tilladt, siger Tante, at komme med, at vi har Kjøer hjemme; men jeg maa ikke understaa mig at sige, at nogen af dem har kalvet! jeg gad vide, hvordan de mener, vi faar nye Kjøer, naar vi slagter de gamle til Jul?""

Her satte Kapteinen i med nogle Grynt. Men i Ma's Mine kom et Udtryk af Bekymring, og hun udstødte beklemt:

„Det kommer af, at vi desværre ikke har kunnet holde Børnene tilstrækkelig ude fra Baarstuen og fra alt det, de faar høre af Folkene."

„Ser De, Frue," forklarede Korpslægen, „inde i Byen der er det saa anstændigt, knapt saavidt, at en Høne tør værpe. Det er bare Produktet af

Digitized by Google

Landsens Bestræbelser, de vil vide af, skal jeg sige Dem!"

„Ja," satte Kapteinen i, „det er nok ikke raadeligt for en stakkars Hoppe at være saa ubeskeden at faa et Føl der" ...

Fruen kræmtede svagt og gjorde sig et Ærind hen til Sybordet ...

— — Ma var alt for en Times Tid siden gaat op; Klokken lakkede mod tolv.

Kapteinen og Korpslægen sad nu noget matte over Slumpen af Muggen, lidt lig de udgaaende Talglys, der stod med forsømte Tander temmelig nedbrændte og dryppende i Stagerne.

„Behold Borken din, Rist! Lid paa mig ... Den skal staa tidlig op, som ta'r mig paa en Hest, — med min Erfaring, ser Du, — alle de Jægerheste, jeg har ta't ud i mine Dage!" ...

Korpslægen sad blot og plirede ned i Glasset.

„Du mener Krybbebideren!" tog Kapteinen hidsig op. „Men det gik til med de nederdrægtigste Kjeltringestreger, — rent ud Bedrageri, saa han kunde være trukket til Things for det. Men, som jeg siger Dig, behold Borken din!"

„Jeg er ble't lidt lei af den, ser Du!"

„Se saa, se saa, — men det er din Feil og ikke Borkens det, Far! Du blir altid lei af de Dyr, Du har. Skulde Du tælle alle de Hester, Du har byttet til Dig, blev det en artig Stald."

„De har skjæmt den ud for Tømmerstokken, da den var Føl, han er skakkjørt, er han."

„Py—t ikke andet, det skulde jeg faa af den paa fjorten Dage med lidt Indkjøring."

„Aa jeg er kjed af at sidde og trække og hale i den ene Tømmen for at faa den fra Grøftekanten, — uden det, skulde det Dyr aldrig i Evighed ud af min Haand! — Nei, havde det bare været, at den flisede lidt i Krybben" ...

Kapteinen fik et betænkt Udtryk; han lænede

Digitized by Google

sig mod Sofaryggen og tog et Par dygtige Drag af Piben:

„Med Brunen min er det sletikke noget at snakke om, — lidt Gnav bare ... med den ene Hjørnetanden."

„Ja, Borken min viger ogsaa bare i den ene Veisiden."

Atter et Par smeldende Pibedrag. Kapteinen skubbede sig i Parykken:

„Er der nogen, som kunde faa Ret paa den igjen, saa var det vel mig."

Piben dampede tæt.

Doktoren begyndte over sit Sofahjørne at banke ud sin.

„Brunen min er ellers et mærkelig godlidende Dyr, — durer lidt paa Krybben nede i Stalden, — mindre Feil kan en Hest vanskelig ha'! Og saa aldeles let i Tømmen, kjender, om én bare rører ved den, saa delikat fin i Munden ... en ren Kavaler at kjøre med i Landeveien!"

„Jo—o, — jo—o, har ikke noget imod det, — galant Dyr!"

„Du Rist, det var igrunden en Kjørehest for Dig det ... staar saa lydig, bare en lægger Tømmen over Ryggen paa den."

„Bytte bort Borken, mener Du?" grundede Doktoren i en tvilende Tone; — „har igrunden ikke tænkt paa det." Han rystede paa Hovedet ... „Skjønner bare ikke, hvorfor den er saa stiv i den ene Tømmen" ...

„Nei Far; men det skjønner jeg, Du!"

„Bare Du ikke blir snydt paa den, Jæger ... Handel er nu engang Handel, véd Du!"

„Jeg snydt? — haa, haa, haa!" Kapteinen lo overmodig og stille bevidst, saa han rystede ... „Lad gaa, Gut! vi bytter."

„Du gaar noget rask paa Tømmen, Jæger!".

Digitized by Google

„Altid min Natur, ser Du, ... at faa Sagen klaret med engang, fort og friskt!

Og saa tar' vi Kjøbskaalen," raabte Kapteinen hidsig; han havde rusket sig Parykken paa skjeve og sprang op.

„Lad se, om Ma har noget Konjak inde i Skabet." ...

Hvad kunde det være for en Nøkke, Hesten havde? ...

Kapteinen var helt optaget af at kjøre ind Borken. Den vendte Hodet over til høire og ryggede op i Veikanten, saalangt den bare fik Lov til for Tømmen. Det var umuligt at faa nogen Grund i det!

Imorges havde han kjørt den ene Sælepinde af i Grindstolpen. Var den kanske skyggeræd? — det var en Idé! ... og Kapteinen besluttede at prøve den i Maaneskinnet om Kvælden.

Da han efter Middagen kom ned i Stalden, saa han et underligt Syn.

Stor-Ola havde trukket Borken frem af Spiltouget og stod og hyttede med Næven mod Hestens Pande.

„Naa har jeg prøvet den paa al Vis, Kaptein, men ikke blinker den, om jeg saa drev den i Skallen med Bagen af Øksehammeren ... rikker sig ikke!

Og se bare nu ... hvor den rygger!" ... Han løftede Haanden mod den anden Side af Hestens Hoved.

„Men paa det venstre Øie er den saa blind som en lukket Kjælderdør."

Kapteinen stod en Stund uden at sige et Ord; Aaren svulmede blaa op i Panden, og Ansigtet blev rødt som Uniformskraven.

Digitized by Google

„Naa saa den" —

Han drev rasende Ola én under Øret. „Staar Du og truer Hesten, din Svinehund!" ...

Da Stor-Ola gav Kvældforet, indfandt Kapteinen sig igjen i Stalden. Han tog Lygten og lyste hen paa Borken.

„Nytter ikke at kurere Dig for at gaa i Grøften ... Se der, tag det Markstykke, Ola, saa har ialfald Du Fortjeneste paa den!"

Olas brede Ansigt lyste polisk op:

„Doktoren faar nu forsyne sig vel med Planker; for den, han fik, aad op tre totoms, mens vi havde den" ...

„Du Ola!" nikkede Kapteinen, „det er ikke værdt at lade ham høre andet end, at den ser med begge Øinene hos mig."

— Da Stor-Ola paa Vaarsiden i Isslasket kjørte Vedlæsset hjem fra Giljeteigen, maatte han vige op i Snekanten for Doktor Rist, som kom i Smalslæde fra Nordbygden.

„Driver med Borken, ser jeg? — Har Kapteinen faat Ret paa den? ... Skjever vel lige hardt i Veisiden?"

„Nei var det likt! Kapteinen var nok den, som fik Raad med det; — han er ikke mere skakkjørt nu end jeg!"

„Kan tro det, din Løgnhals" ... mumlede Doktoren, idet han smeldte paa Hesten og strøg videre.

V.

Kapteinen var i et forfærdeligt Humør; det drønede i Dørene hele Formiddagen ...

Ved Middagstid var der et lummert Pusterum,

Digitized by Google

hvorunder Jørgen og Thea sad med Øinene ned i Tallerkenen høist forsigtige for ikke at give nogensomhelst Anledning til en Udladning.

Frugten af Jørgens bedste Bestræbelser for at gjøre sig ubemærket var imidlertid som vanligt mindre heldige. Under Suppen kom han til at slurfe lydeligt i ét væk af Skeen, hvilket førte til et tordnende:

„Slurf ikke som en Gris, Gut!"

Efter Middagen følte Kapteinen med ét Nødvendigheden af at fuldføre nogle Beregninger paa en Kart- og Opmaalingsforretning, der havde ligget siden i Høst.

Og nu var det ikke raadeligt at komme Kontoret for nær! han var næsten indiansk lydhør for den mindste Larm og aldeles vild fra sig, naar han forstyrredes.

Det var blevet stille, blikstille over hele Huset. Man hørte Rokken snurre ensomt inde fra Stuen og gik sagte i Dørene nedenunder i ren Angst, naar de alligevel knirkede, eller nogen kom til at slippe Kjælderlemmen i eller skralde med Bislagdøren.

... Hvor kunde den tossede Torbjørg finde paa at lægge sig til at skure Gangtrappen nu? Idet hun ilsomt trak sig tilbage med Sandet og Bøtten, forraadte hendes aabne Mund og glanende Øine, at hun ikke begreb den egentlige indre Sammenhæng mellem hendes Skuren og Kapteinen, som sad godt og vel oppe paa Kontoret; det var nok, at han med ét vilde falde som et Uveir ned fra anden Etage.

Nu raabte det deroppe.

Han kom ud fra Kontoret med Ridsefjæren i Munden:

Hvor var der blevet af den gamle blaa Tegnemappen? den havde ligget paa Bordet ovenpaa i Gangen ...

Digitized by Google

Ma maatte op, og Thea og Jørgen med paa Forhør.

Der ... der paa Bordet ... der! ... havde den ligget nu i fem Maaneder. Var det Meningen at gjøre ham rent ulykkelig med al denne Ordningen og Vaskingen?

„Men kjære, kjære Jæger, vi finder den nok, naar Du blot gi'r lidt Taal, ... bare vi leder" ...

Og der blev en Leden rundt om helt indover paa Loftet, under gamle Vindusruder, omvendte Borde, Garnvinder, Skabe og Skrammel. Jørgen stod i sin angstfulde Iver paa Hovedet gravende dybt ned i en Tønde, da Ma endelig snildelig fik ledet Undersøgelsens Retning indover mod Kontoret igjen:

„Oppe paa Kontorskabet ligger et stort blaat Omslag, men der har Du vel været" ...

„Der? ... Jeg gad vide, hvem der har fordristet sig til at" ...

Han fo'r ind paa Kontoret igjen.

Ja der laa de!

Han slængte Ridsefjæren; han var aldeles ikke oplagt til at arbeide længere, og sad og saa mørk ud for sig med Albuen støttet mod Pulten ...

„Det er din Skyld, siger jeg, Ma! — Eller var det kanske mig, som havde det fiffige Indfald at sende hende til Ryfylke?" ...

Han slog i Pulten.

„Det er Blodpenge ... Blodpenge, siger jeg! — Skal det gaa til paa den Maaden, hvad skal vi saa ha' til at faa Jørgen frem med? — huf, det stiger mig saa til Ho'det! ... Atten Daler kastet rent i Bækken" ...

„En Søndagskjole maa hun jo have; Thinka har nu slidt paa de Klæder, hun havde hjemmefra, i over halvandet Aar."

— „End nye Tøies Snørestøvler fra Stavanger! Ja saamæn, ikke mindre end fra Stavanger ... det

Digitized by Google

staar der," han rev Regningen fra Pulten ... ,,og et lakeret Skindbælte og for Halvsaalen og Flikken af Sko to Daler og en Ort ... og saa Sysager; jeg har aldrig hørt, at en ung Pige kjøbte Sysager i et Hus! — og Porto! en Daler to Ort og fem Skilling ... to Ort og fem! ... Det er rent uforstaaeligt."

,,For halvandet Aar, maa Du betænke, Jæger, seksten Skilling for hvert Brev."

,,En lusen Skriver, siger jeg, som ikke engang betaler Brevene, som gaar der fra Kontoret! ... Hvorfor skrev hun nu sidst, naar hun lige iforveien havde lagt Hilsen ind i din Brorkones Brev? ...

Men saa kommer det tilgavns, fire og en halv Alen Silkebaand! Hvorfor satte hun ikke ti, — tyve Alen ... saalangt som herfra og ned til Ryfylke? — saa havde hun da sprængt Far sin med engang! For jeg ser, hvor det bærer hen" ...

,,Husk paa, de reiser til Fogdens og Præstens og Prokuratorens i Besøg og Selskab, ret som det er; vi maa jo lade hende gaa anstændig."

,,Aa, aldrig har jeg hørt det før, at Døttre ogsaa skal koste Penge; det er et splinternyt Reglement det, som Du har fundet paa. Og hvad skal det bli' til?"

,,Den, som intet vil saa ud, Jæger, han høster heller ikke."

,,Ja synes Du ikke, det ser ud til en deilig Høst? — denne Bygde-Adonisen der paa Kontoret, som gjør Haneben til hende, — en stakkars Kontorist uden Eksamen! — men han er saa flink til at slutte Skifter, he! he!" ...

Ma saa lidt slagen ud og stirrede haabløst hen for sig.

,,Jo—o Thinka skrev det; han er saa flink til at slutte Skifter, er han! ... Synes Du ikke, det var en nok saa pen Indledning af hende det for ham?"

Digitized by Google

Han nynnede ... „Det er klart som Drank, at hun er forgabet i ham; din Brorkone skrev ellers ikke om det, som hun gjør."

„Thinka er en blød Natur," kom Svaret noget langsomt, fortænkt, — „og har vist saa let for at forblinde sig, stakkar, varm og modtagelig, som hun er. Men saa har hun nu set saavidt af Verden omkring sig" ...

„Ja, Verden gaar ikke paa Vers, som Løitnant Bausback sagde, han betalte Gjælden sin med gamle Mor Stenberg, hun var akkurat tre og en halv Gang saa gammel som han, da de giftede sig!"

„Hun har altid været bøielig, — vi faar haabe paa, at hun er tilgjængelig for et Ord af sine Forældre. Jeg vil skrive og forestille hende Udsigterne" ...

„Udsigterne? ... Bland Dig bare ikke i det, Ma! Giftermaal vokser ikke paa Træer. Eller hvad Parti, mener Du, Thinka kan gjøre heroppe? Blir jeg gammel og kommer paa Pension, ser det net ud med alle Døttrene paa Halsen! ... Lad os bare ikke blive gale af Hovmod, Ma, splitter pine gale! — det sidder i Dig og alle Zittowerne."

Ma blev noget stram ved Læberne og skarp mørk i Øinene; men det var over i Øieblikket:

„Jeg tænker paa, at her igrunden kunde spares paa Flesk og Smør i Huset; det er ikke halv saa saltet, som det bruges mangesteds i det udvendige, og naar saa Grisen — bare Skinkerne, mener jeg, — faar gaa med Læsset til Byen, saa kan vi nok have Udvei til at tage Pengene ind igjen. Ellers vilde jeg komme rent ud af Fatningen. ... Men skal vi først ud med dem, synes jeg, Du bør sende dem paa Posthuset straks, Jæger! de bør ikke se andet, end at Du er kontant."

Kapteinen reiste sig og pustede.

„Ti ... og fem er femten ... og tre er atten," han talte Pengene ud af Pulteskuffen. „Vi ser

Digitized by Google

aldrig de Penge mere ... Hvor er Saksen? Saksen, siger jeg!" ...

Han begyndte at klippe Omslag til Pengebrev ud af en gammel graa Konvolut fra et Tjenestebrev, som han vendte.

„Frakken og Skjærfet ligger her ved Ovnen," sagde Ma, da hun igjen kom ind.

„Der! — læg Lakket og Signetet i Sidelommen, saa jeg ikke glemmer det; ellers faar jeg betale for Forseglingen med." — — —

— Det lumre Humør var som strøget af Kapteinen, da han ilsomt kom tilbage fra Postaabneriet. Han havde fundet Brev fra Inger-Johanna og straks begyndt at kige i det; men saa blev det for mørkt.

Frakken var af ham i en Ruf, og han begyndte endnu med Huen paa ivrig at læse videre ved det nytændte Lys.

„Ma! — Ma, — bed Ma komme ind straks! ... og et Lys til!"

Man saa ikke mere, da Lyset fik en Raptus af Dunkelhed, og der maatte bies, til Tanden igjen fik taget sig op.

Ma kom ind brættende Ærmerne ned efter Bagningen.

„Nu skal Du høre," fortsatte han:

... „„„At et saadant Bal ikke kan vare længere! Tante vil gjerne være af de første, som bryder op, saa jeg i Kotillonen sidder i stadig Angst for, at hun skal bede om Slæden. Saa skal jeg forhøres; men saa er det nu ikke længere som de Par første Gange, vi kjørte hjem, da jeg snakkede og plapprede ud alt muligt, vrængte min Sjæl og alle mine Følelser ud i Tantes Fang som en Lomme.

Igaar var jeg paa mit syvende og engageret alt til langt ude i det niende, som nok ikke bliver mit sidste, vil jeg haabe, i denne Vinter (jeg opførte fem Gange). Igaar undslap jeg ogsaa heldigen

Digitized by Google

Løitnant Mein, han med Jørgens Hestebidsel om Munden, som har begyndt at ville sikkre sig mig til Kotillonen, som han siger. Han sidder og staar i Selskaberne hjemme hos Tante (hvilket er alt, hvad han gjør, for der er ikke et Ord i hans Mund) og bare ser og glor paa mig.

Naa, I skulde se mine Balbøger! ført op har jeg, tror jeg, Trediedelen af alle Dansene i Vinter. Tante har foræret mig en Bæltespænde, som er deilig og med alle de dunkelgule Stene hæver Kjolen vidunderligt. Tante har Smag; men enige bliver vi alligevel aldrig, naar jeg klæder mig. Gamle Tante Alette var oppe hos mig igaar, og hende fik jeg da paa mit Parti. Saa blev jeg fri for at have Dubber slængende om Ørene; de kjendtes, som der hang to Tømmestumper efter mig, og saa maa jeg faa kunne røre Armene i Kjolen, skal jeg ikke kjende mig som en Trædukke.

I maa vide, jeg er vokset et halvt Kvarter, siden jeg var hjemme. Men aldrig i mit Liv har jeg vidst rigtig, hvad det er at være til, tror jeg, før i Vinter. Naar jeg lukker Øinene, er det, som jeg i Drømme kan se gjennem en Række Sale med Lysekroner, hvorunder der bølger Musik, og hvori jeg danser og føres, saa der ligesom bliver Vei af sig selv.

Jeg forstaar, hvordan Tante Eleonore maa have følt, hun, som var saa vakker, og som de siger, jeg ligner saa; hun døde jo efter et Bal, siger Tante Alette; det maa have været af Glæde. Der er intet som at danse! intet som at se dem kappes om at engagere, at de ligesom knæler med Øinene og saa bliver forvirrede, naar jeg svarer dem, som de ikke venter.

Og hvormange Gange, tror I nu vel, jeg har hørt, at jeg har saadant mærkeligt sort Haar, saadanne mærkelige faste Øine, saadan superb Holdning; hvormange Gange mener I, det er sagt mig

Digitized by Google

paa den fineste Maade, og paa den groveste Maade? Tante har ogsaa begyndt at beundre; jeg kunde ønske hele Vinteren, hele Livet (saalænge jeg er vakker, ikke længere!) var et eneste Bal, som den polske Greve, der kjørte paa Sukker.

Og saa har jeg altid saadan Lyst til at dø ovenpaa hver Gang, naar jeg ligger og tænker paa det og ligesom endnu hører Musiken i Ørene, helt til jeg kommer til at tænke paa det næste.

Til det skal jeg have en ny lysegul med sort; det og hvidt klæder mig bedst, siger Tante, og saa atter nye gule Silkesko, knappet op til Ankelen; Tante siger, min høie Vrist forraader Race. Og det føler jeg, jeg har; jeg generer mig sandelig ikke for at snakke fra lige ud, hvad jeg tænker; og det er saa morsomt, at se Folk spærre Øinene op og undres paa, hvad mon Du er for én.

Jeg begynder virkelig at faa Mistanke om, at flere af vore Herrer hverken har set en levende Gris eller And eller et Føl (som er det vakkreste jeg véd). De bliver saa dumme, straks jeg blot nævner om noget fra Landet; det skulde da være, om jeg sagde det paa fransk, *un canard, une cheval, un cochon, une vache!*

Student Grip paastaar, at af dem, som er født i Byen, har ikke en af ti set en Ko malkes! Han ærgrer nu ogsaa Tante med, at alt det, som sker paa fransk, er saameget finere, og mener, at vi læser og græder saa gjerne over to elskende, som springer i Vandet fra *Pont neuf;* men lad blot det samme passere fra Vaterlands Bro her hjemme, saa er det simpelt, og jamen synes jeg, han mangen Gang har Ret! Tante maa le. Og hvormeget hun nu siger, han mangler i slebet Væsen og Dannelse i Blodet, saa morer hun sig over ham. Og det gjør man overalt, for udbuden er han hver eneste Dag i Ugen.

Her kommer han gjerne Søndag Eftermiddagene

Digitized by Google

og drikker Kaffe, for da er han sikker paa, at baade Tante og jeg kjeder os, siger han, (ja grueligt! hvor kan han nu vide det?) og at han slipper at gaa paa Stylter og lyve mellem de blaa Thekopper!

Og da er Tante og han morsomme tilgavns, naar han taler fra Leveren, og Tante modsiger ham og tager ham afdage. For tænke sit gjør han bestandig, det kan jeg se bare paa, hvordan han sidder med Hovedet paa skjeve og rører sagte om med Theskeen i Kaffekoppen. Det er rent til at le over, for mener han nei, saa ser man det helt ovenfra Luggen, længe før han siger det.

Han er nok adskillig omtalt i Byen som en af de værste i Studentersamfundet til at ivre for alle disse vilde Idéer. Men Tante finder ham pikant og mener, at Ungdommen maa faa Lov til at rase ud. Onkel siger derimod, at den Slags er mere ødelæggende for en ung Mands Fremtid end de værste Udskeielser, da det ruinerer saa Evnen til Disciplin.

Hvad han tænker om mig, gad jeg forresten vide. Han spørger undertiden saa impertinent:

Frøkenen skal vel paa Bal iaften?

Men jeg giver ham det igjen efter Evne, spørger Tante til Raads om Haandarbeidet og gisper saa hyggeligt let og ser ud af Vinduet, netop naar han er som ivrigst.

Jeg ser godt det ærgrer ham, og sidst spurgte han, om ikke Frøken Jæger blot et Øieblik vilde drage sine Tanker bort fra det næste Bal?

Onkel er ofte grætten over hans Umedgjørlighed og finder, at han er en ubehagelig Personlighed; men jeg tror ikke, han har let for at miste ham paa Kontoret, da han er saa dygtig.

Onkel lever bare i sit Embede: han er saa uhyre nobel. I skulde høre, hvor han kan gaa og ængste

Digitized by Google

sig for den mindste Feil eller Mangel paa Punktlighed i sit Embede.""

„Jeg mener den Onde ri'er Fyren, — naar han er Stiftamtmand!!" udbrød Kapteinen.

„Stakkars Josias!" sukkede Ma, „han var altid den mest nærtagende af Brødrene; men det bedste Hode."

„Ja, Skriveren i Ryfylke har nok ta't baade Kræfterne og Villien for sin Part." ...

Fjorten Dage efter overraskedes de af Brev fra Stiftamtmandinden og indlagt et fra Inger-Johanna.

... Stiftamtmandinden maatte under alle Omstændigheder faa beholde sin kjære Inger-Johanna mindst endnu ét Aar; hun var blevet dem, baade hende og Stiftamtmanden, uundværlig, saa at de endog havde ondt for at tænke sig, at hun overhovedet kunde have et andet Hjem ... „Sin Onkel har hun nu engang forvænnet ved det ungdommelige Liv, hun har tilført Huset. Min kjære Zittow med sin skrupuløse Samvittighedsfuldhed er i sit store Embede overlæsset af Ængstelser og Ansvar og trænger saare vel til Adspredelse og Opmuntring efter sine mange vaagne Nætter. Ja saa egoistiske er vi," spøgte hun, „at jeg vil foreslaa, at vi deler hende paa den uretfærdige Maade, at hun til Sommeren gjør et Besøg hjem; men kun for atter at komme ned til os. Andet vilde være en stor Skuffelse.

Men, lad os ikke for tidligt bringe et maaske unødigt Tvistens Æble paa Tapetet; det kunde blive som med Trætten mellem Stormagterne om den smukke Ø i Middelhavet; midt under de diplomatiske Forhandlinger forsvandt den! Og jeg tør jo langt fra indestaa for, at vor kjære Tvistens Gjen-

Digitized by Google

stand ikke om en kortere Tid selv disponerer over et Hjem, der staar i Forhold til, hvad hun med sit Væsen og sin Skjønhed kan gjøre Pretention paa.

At jeg som hendes Tante skulde være noget ensidig blind for hende, kan jeg neppe tro; idetmindste tør jeg paaberaabe mig en erfaren, kyndig Meningsfælle i vor fælles Ven, Kaptein Rønnow, som i forrige Uge fulgte hidind med de kongelige fra Stockholm og, i Parenthes sagt, det maa blive mellem os, — nu staar paa Spranget til at gjøre en ekstraordinær Karrière. Han var aldeles enthusiasmeret ved at se Inger-Johanna igjen, erklærede hende for en fuldendt Skjønhed og en født Dame, der var skikket til at gjøre Opsigt i Kredse, der endog laa over det almindelige, og meget andet, som vi ikke tør lade vort kjære Barn høre. Jeg kan kun tilføie, at han ved Afskeden varmt og med en vis Ængstelse anbefalede mig hendes Bevarelse og videre Udvikling.

Om ikke netop i sin første Ungdom, er han jo endnu maaske den eller ialfald én af de smukkeste og mest distinguerede Mænd inden den hele Landetat, og han vil ikke have ondt for at vinde selv den mest fordringsfulde" ...

„Nei, det skulde jeg pikajor tro. ... Du, Ma," sagde han blinkende, „hvad siger Du nu? Nu tror jeg Læsset gaar opefter."

Kapteinen tog sig en svingende Marsch henover Gulvet og faldt saa over Inger-Johannas Brev:

„„Kjære Forældre!

Nei, nu maa jeg melde Eder noget. Kaptein Rønnow har været her! Han kom netop, som Tante havde Soirée. Han ser endnu én Gang til saa vakker og kjæk ud, som da han var hjemme paa Gilje, og jeg saa godt, at han studsede lidt, da han fik Øie paa mig, endnu medens han stod og hilsede paa Tante.

Digitized by Google

Det bankede jo ogsaa forsvarlig indeni mig, kan I vide, straks jeg kjendte ham igjen; jeg gruede virkelig saa halvt for, at han skulde have glemt mig.

Men han kom hen og tog begge mine Hænder og sagde ganske varmt:

Den Knop, jeg sidst saa paa Gilje, er sandelig sprungen ud!

Jeg blev jo lidt rød, for jeg véd godt, det var ham, som fra først af udvirkede, at jeg kom herned.

Men det kalder jeg et udsøgt Væsen og en fri, ligefrem Maade at føre sig paa. Saa underholdende han var, mistede han aldrig et Fnug af sin prægtige, mandige Værdighed, og der var da ikke Spørgsmaal om at lægge Mærke til synderlig andre end ham, den hele Aften. Jeg maa tilstaa, at jeg herefter lægger et andet Maal for en rigtig Kavaler, det j e g vil kalde en Mand, og det bliver der sandelig mange, som ikke staar sig paa.

Tante har ogsaa udbredt sig over hans Væsen; jeg tror, hun blev smigret, fordi han var saa elskværdig og hjertelig mod mig. Hun har bagefter været i saa glimrende Humør.

Siden var han herinde daglig. Han havde saameget at fortælle os om Livet i Stockholm og ved Hoffet, og talte altid med mig om Eder hjemme — om Fader, som, uagtet han jo var ældre"" ...

„meget, meget ældre ja!" kræmtede Kapteinen ivrig — „en fire fem Aar mindst."

... „„altid var hans uforglemmelige Ven.

I kan tro, det var hyggelige Aftener. Tante forstaar den Ting. Det er et helt Savn efter ham. Det samme synes Tante ogsaa; vi har siddet og talt om ham og næsten ikke om andet end om ham disse to Aftener, siden han reiste.

Igaaraftes kom Grip her. Vi har ikke set ham helt siden den første Gang, Kaptein Rønnow var

Digitized by Google

her. Og kan nogen begribe sig paa et saadant Menneske? han lader til at se ingen Ting ved ham. Han sad og modsagde og var saa tverken og ubehagelig hele Aftenen, at Tante blev ganske lei af ham. Han ræsonnerede om at leve paa Ydersiden, hul Tromme, og saadant noget, som om det ikke netop skulde være den ægte Mandighed og Naturlighed, man maa sætte saadan Pris paa hos Kaptein Rønnow.

Huf! jeg har ligget den halve Nat og ærgret mig! Han sad og rørte i Thekoppen og snakkede om Folk, som kunde gaa igjennem Verden med et Silkebind af Talemaader og Komplimenter, at man kunde smigre ihjel en sund Forstand, saa der tilslut stod igjen en affjæret, jeg hørte tydelig han mumlede, Fagergaas! Frygtelig uforskammet. Jeg er sikker paa, han mente mig.

Tante sagde ogsaa, da han var gaat, at hun herefter vilde nægte sig hjemme for ham, naar her ikke er flere; hun var træt af hans Produktioner paa Tomandshaand; den Slags Mennesker maa have et vist Baand paa sig! Nogen Karrière kommer han aldrig til at gjøre, mente hun, dertil bærer han sine egne Meninger for høit.

Det er forresten kjedeligt om han bliver borte, for med alt sit er han mig mangen Gang en god Krigskammerat mod Tante.""

VI.

Kapteinen havde holdt Laaget paa sin store, gamle Merskumspibe kridtpudset nu i tre Dage uden at ville tage den ned fra Pibestilladset; han havde beskaaret og sat ind nye Mundstykker og holdt

Digitized by Google

Renselsesfest over Resten saavelsom over hele Tobaksbordets Askebeholdning, Petumsgrus og lavaartede Pibekrads. Han havde ladet Klokkeren gjøre sit bedste med at stemme Klaveret og sat to hvidmalede Bænke paa Trappen. Det stadig forsømte Sprinkelværk om Haven skinnede nu her og der med friske hvide Stokke som enkelte nye Tænder, der stikker af mellem en hel Rad af gamle graa. Gangene i Haven maatte feies og strøes, Gaardspladsen blev afsopet, og endelig den Lem sat over Brønden, som stadig skulde have været der i alle de Aar, Børnene var smaa.

Det var Kapteinen, som, under et næsten høirøstet godt Humør, ivrig færdedes overalt.

Undertiden undte han sig en vis Ro og stod og dampede paa Trappen eller i det Storstuvindu, som vendte ned imod Landeveien; eller han tog sig i Eftermiddagsskyggen en Svip helt ned til Grinden og blev siddende der med Piben paa Stengjerdet. Kom der saa nogen forbi, som gik sydover, lød det:

„Skal Du til Landhandleren og kjøbe Dig en Rul Tobak, Lars? ... møder Du en fin Jomfru i en Karjol, saa hils fra Kapteinen paa Gilje; det er min Datter det, ser Du, hun kommer fra Hovedstaden!"

Var vedkommende en eller anden gammel, fattig Stakkar af det andet Kjøn, faldt der til hendes Forbauselse en Kobberslant ned i Veien foran hende:

„Der, Kari! Der, Siri ... Du kan trænge noget til at bestille Dig Krykkeskyds for;"

— en Overraskelse, der faldt saameget stærkere, som Kapteinen ellers havde et sandt Liebhaberi for at hudskjælde gamle Kjærringer. Hele det Oplag af styrtende Eder og i Øieblikkets Inspiration fremdigtede Skjældsord, som sad ham i Blode fra Pladsen og Militærlivet, maatte engang imel-

Digitized by Google

lem have et Udbrud. De krykkebærende gamle var længst indøvede i Behandlingen og vidste, hvad der vankede, naar de skulde afsted igjen fra Gaarden, efter først inde i Kjøkkenet at have faat baade godt og vel i Madsækken. Det var som en Tappenstreg om Ørene paa dem, akkompagneret af Pasops vilde Gjøen.

Men i disse Dage, medens han gik i glad Spænding og ventede sin Datters Hjemkomst, var han, hvad der gjorde ham til en likt Mand baade i Bygden og blandt Mandskaberne, saa ligefrem og spøgsom, — noget af den gamle, letlivede Peter Jæger.

Kapteinen havde netop været inde i Eftermiddag igjen og prøvet Kammertonen paa Klaveret, den var i stadig Faldende; og derpaa konfereret sin dybe Bas med dets næsten lydløst murrende G, da Jørgen gjennem Vinduet trode at øine en bevægelig Plet paa en af de lyse Stumper af Landeveien, som var synlig over paa den anden Side af Vandet.

Kapteinen snappede Kikkerten og fo'r ud paa Trappen og ind igjen og raabte paa Ma, — og tog siden taalmodigen Post i det aabne Vindu, idet han forlangte Ma ind for hver Gang, de igjen kom frem i Svingningerne.

— Dernede gik det ikke saa raskt. Svarten stansede af sig selv for hvert Menneske, den mødte i Veien; og saa maatte Stor-Ola give Besked.

En ung Dame med en om Livet tæt spændt Støvkaabe, Parasol og Hansker og en saa fin messingbeslaaet, engelsk Kuffert bagpaa Karjolen var i sig selv intet sædvanligt Syn. Men at det var Kapteinens Datter paa Gilje, som kom hjem, løftede Sagen op i det opsigtsvækkende, og Nyheden var da ogsaa et godt Stykke udover Bygden, inden Karjolen henimod Kvæld naade frem til Døren hjemme.

Digitized by Google

... Der stod Mor og Far og Jørgen og Thea og Underofficer Tronberg med sin Væske henne ved Hushjørnet og Gaardens Folk og Jenterne indenfor i Gangen; — og Stor-Ola blev snydt for at løfte Jomfruen hen paa Trappen, for hun hoppede selv fra Karjoltrinet lige i Armene paa Far, og saa kyssede hun Mor og klemte Thea og luggede Jørgen en liden Trækdans rundt om sig paa Trappen, for at han skulde føle Hjemkomstens første Indtryk ...

Ja, det var Parasollen, hun havde mistet i Trappen, og som en barbenet Jente kom med. Ma tog omhyggelig vare paa den; ... den dyre, fine frynsede Parasol med det lange Elfenbens-Haandtag havde ligget der midt imellem Trappen og Karjolhjulet.

Kapteinen tog selv Kaaben af hende ... Haaret, Dragten, Hanskerne, — saadan saa hun ud! ... en fin voksen Dame fra Hoved til Fod.

Og saa havde de Giljesolen i Stuen!

„Jeg har siddet og længtet i hele Dag efter Petumlugten og at se lidt af Røgskodden om Hodet dit, Far! — Jeg tror Du er blet lidt tykkere ... og saa Stasfrakken! ... jeg tænkte Dig altid i den gamle blanke. — Og Mor, ... og Mor!" ... Hun løb ud efter hende i Spisekammeret, hvor hun blev en lang Stund.

Saa kom hun ud roligere.

I Kjøkkenet lyste en høi Ild. Der stod Marit, en kortvokset, rødmusset Fjeldjente med hvide Tænder og smaa Hænder og stampede Grøden, saa Sveden haglede; hun vidste godt, at Stor-Ola vilde have den, saa femten Karer kunde danse paa Skorpen; — og nu fik hun med ét Hjælp af Frøkenen ... Bagefter maatte Inger-Johanna hen og spinde paa Torbjørgs Rok.

Kapteinen fulgte blot og saa til med halvfugtige Øine, og da de kom ind igjen, fik Inger-Johanna

Digitized by Google

Flasken fra Skabet for at skjænke dem derude hver især en Sup for Hjemkomsten.

I Stuen ventede Aftensbordet; — paa nylagt Dug frisk, rød Fjeldørret og hendes Yndlingsret Jordbær og Fløde ...

— — Ikke Tale om at vække hende, saa træt som hun var igaaraftes, havde Far sagt.

Og derfor sad ogsaa Thea udenfor Dørstokken fra Klokken halv syv af og ventede paa, at der skulde høres nogen Støi, saa hun kunde styrte ind med Brættet og Smaakagerne, — for Inger-Johanna skulde have Kaffe paa Sengen.

Jørgen holdt hende med Selskab, optaget af at studere den underlige Laas paa hendes Kuffert og saa af at betragte de lette, fine Sko med Lakering. Han gned sig i Panden og paa Næsen med dem efter at have aandet dem fugtige.

Nu vaagnede hun derinde, — og op gik Døren for Jørgen, Thea, Pasop og bagefter Torbjørg med Kaffekoppen.

Jo, nu var hun hjemme! ...

Høduften kom ind af det aabnede Vindu, og hun hørte, de kjørte Læssene buldrende ind paa Laaven.

Og da hun saa ud af Vinduet nedover det lange, smale Vand i Dalen og alle Fjeldtopperne, som løftede sig saa steilt mod Himlen over den lette Taage paa den anden Side, forstod hun endel af sin Mors Fornemmelse af, at her var trangt, og at der var en og tredive lange Mile til Byen. Men saa var det saa duftigt vakkert, — og saa var hun jo hjemme paa Gilje!

Afsted maatte hun og ligge i Høet og lade Jørgen holde Bukken, som var stangvis, saa hun slap forbi, og saa se til hans Værksted og det hemmelige Jagtgevær, han holdt paa at lave sig af Løbet og Laasen af en gammel Soldaterbøsse.

Det var en speciel Betroelse til hans voksne

Digitized by Google

Søster; thi Krudt og Gevær var ham paa det strengeste forbudt, hvad der ikke hindrede, at han havde sine Arsenaler af Faderens grovkornede Patronkrudt baade hist og her omkring i Bakkerne.

Og saa skulde hun være med Thea og faa vide alt om Haven og med Faderen paa hans Spadsereture hid og did; ... det gik opad Koveie mellem viftende Ormegræs, hvide Bjerkestammer og grønt Løv paa skraa hele Giljeaasen opover.

Det var som en glad, næsten ør Hjemkomstrus i tre, fire Dage!

Først da der blev ligesom mere Hverdag, begyndte Ma at tale om dit og dat af de huslige Anliggender og sætte Inger-Johanna ind i sine forskjellige Omsorger og Bekymringer ...

Hvad skulde der blive af Jørgen? De maatte jo engang tænke paa at faa ham ind til Byen! Ma havde grublet meget paa at skrive ind til Tante Alette og raadføre sig med hende ... Far maatte ikke forskrækkes med for mange Pengeudlæg. Skulde Tante Alette finde paa at foreslaa at tage ham i Kost og Logis, saa vilde det ikke forvolde de forfærdelige kontante Udtællinger. De kunde jo sende mange Slags Madvarer didind, Smør og Ost og Fladbrød og Spegekjød og Flesk, saa tit der gik nogen Byleilighed ...

Hun maatte se til at snakke med Far om dette ud paa Vinteren engang, naar hun havde hørt, hvad Tante Alette mente.

... Og med Thinka havde de gjennemgaat meget! Ma havde havt al sin Nød og Møie med at holde Far udenfor, — Du véd, hvor lidt han taaler af Ærgrelser, — og hun havde gaat paa sit bare Liv Onsdagene for at passe Jørgen op, naar han hentede Posten, saa hun kunde faa fat i Thinkas Breve. Hun havde ivaares skrevet den ene Gang efter den anden og forestillet hende, hvilken Fremtid hun

Digitized by Google

beredte sig, om hun i Svaghed og Daarskab gav efter for sine ubesindige Følelser for denne Kontorist Aas.

Men der kom jo i Begyndelsen nogle Breve tilbage, som var rent trøstesløse. Det gik an ogsaa at være til i ringere Kaar, skrev hun; — det var nok en tvilsom Udsigt til et lidet Lensmandsombud, hun tilslut stolede paa.

Ma havde sat hende alvorligt for Øie, hvordan saadant kunde ende. Bare om han blev syg eller faldt fra, hvad skulde saa hun og kanske en hel Børneflok ty til?

„Det gjælder at overstaa den første Sindets Opbrusning ... Nu kommer hun jo hjem til Høsten, og det var at ønske, at hun var kommet paa andre Tanker. — Min Broder Birger er jo saa fremfusende; men at han straks, han fik et Ymt om Sammenhængen, brød løs og, som min Svigerinde skriver, lod Aas faa Reisepas og Afsked og ekspederede ham paa Porten samme Dag, tør dog have faldt ud til det gode. De sidste Par Breve røber, at Thinka er roligere" ...

„Thinka er gruelig godfjottet!" udstødte Inger-Johanna med sprudende Øine. „Jeg tror, de tilslut kunde sylte hende og lægge hende ned og binde for Krukken; hun mukkede ikke ... Onkel Birger skulde gjort saa mod mig, ikke én Dag var jeg ble't der længere!"

„Inger-Johanna, ... Inger-Johanna!" rystede Ma paa Hovedet; „Du har et farligt, forvænnet Sind. Det er kun de aller, — aller færreste af os Kvinder, som faar følge, hvad de helst kunde sætte sin Lyst til." ...

— — Kapteinen forsmaade ingensomhelst Anledning til at vise frem sin fra Hovedstaden hjemkomne Datter.

Han havde nyttet Tiden, thi i Begyndelsen af næste Uge skulde han paa forskjellige Kartforret-

Digitized by Google

ninger oppe i Almenningen og saa paa Exercitie.

De havde gjort en Tur ned i Hovedbygden til Præsten Horn, og paa Veien stanset og hilst indom Klokker Semmelinge og Bardon Kleven, Lensmanden. De havde været hos Distriktslæge Baumanns; og nu paa Søndag havde de Indbydelse til Foged Gülckes, — en Reise paa fire og en halv Mile nedover Dalen.

Det var det gamle, hundrede Gange reparerede Hus af en Kaleschevogn, som var trukket frem af Skjulets inderste, og i hvis sammenlænkede Arme Svarten og Blakken — den blinde borkede var længst afgaarde, — skulde fortsætte sine tre Maaneders lange Forsøg fra Spiltouget paa at forliges.

Havde Dyrene nogen Forestilling, maatte det nærmest være, at det var en uhyre vældig Plog, de trak i Skumsved Bakke op og Bakke ned under idelige Stansninger for at puste og lade dem, som sad indeni, stige ud og gaa.

Var det noget Kapteinen holdt paa, saa var det militær Punktlighed, og Klokken halv fem om Morgenen vandrede hele Familien i sin Puds, Kapteinen og Jørgen med opbrættede Benklæder, Damerne opskjørtede, tilfods nedover Giljebakkerne, — de var nogle af de sværeste paa hele Veien, — medens Stor-Ola kjørte den tomme Vogn ned til Kongeveien.

Blakken duede bedre til at trække end til at holde igjen, saa det var Svarten, der fik lides paa udfor Bakkerne, og Stor-Ola, Kapteinen og Jørgen maatte støtte paa.

Det blev en besværlig varm Dag, og Vognen rullede i et uophørligt tæt kvælende Landeveisstøv om Hestebenene og Hjulene. Men saa bar det jo hovedsagelig nedover hele Tiden, og hvilt og trukket Pusten blev der for hver Mil.

Klokken halv et havde de bare at sætte over

Digitized by Google

med Færgen, og den lille Veistump paa den anden Side igjen op til Fogedgaarden.

Paa Færgen blev der foreløbig gjort en Smule Toilette, og Kapteinen byttede fra Vognskrinet sin nye Uniformsfrakke paa. Naar undtages, at Jørgen havde faaet „Gris" nedover sine nye Bukser fra Smurningen af Hjulene, var der ikke indtruffet et eneste Uheld paa hele Turen.

Straks de kom op ad Bakken, saa de Sorenskrivervognen rulle foran sig ind ad Grinden, og paa Gaardspladsen kjendte de Doktorkarjolen og Prokuratorens Gig ... Der stod Fogden selv og hjalp Sorenskriverfruen ud af Vognen; Fuldmægtigen og Døttrene var alt paa Trappen.

For Damernes Vedkommende maatte der jo efter Reisen gjøres endel Toilette og ændres Dragter, før de fandt sig presentable. Prokuratorens to Døttre var, den ene i rød, den anden i hvid klar Kjole, og af Sorenskriverens tre var to hvide og en blaa.

... At en Kapteins Datter med hans knappe Gage kom i brun Silke med lakerede Tøies-Støvler, kunde jo kun forklares af de særegne Omstændigheder, mente Fru Scharfenberg i Øret paa gamle Frøken Horn fra Præstegaarden; det var formodentlig en af Stiftamtmandindens omsyede derinde i Byen. ...

Tingen var, at den unge Horn, som ventedes at skulle blive Kapellan hos sin Far, Præsten, lod Inger-Johanna vederfares en hel anden komplimentøs Behandling end hendes Datter Bine, som han var saagodtsom forlovet med; og Fuldmægtigen lod til ikke at være mindre blind for hende. De var to om at skaffe hende en Stol!

Sofaen var selvsagt anvist Sorenskriverfruen og „Ma". Heller ikke det fandt Fru Scharfenberg rigtig paa sin Plads, siden hendes Mand var indstillet Nummer to til Sogns Sorenskriveri; og, at Fogden idag ogsaa havde inviteret den rige Madam

Digitized by Google

Silje, var, sagde hendes Mand, bare Popularitetsjagt; hun blev dog altid den, hun var — Enken efter Landhandler Silje!

Det var en lang Time at sidde og udveksle Talemaader, inden Middagens Hovedhjørnesten, Fogdens Steg var tilstrækkelig og trygt gjennemstegt, og han af sin Hustru fik Vinket om at bede Selskabet tilbords ude i Storstuen.

Den eneste, som havde let og snakket, før Isen endnu var erkjendt brudt, var Inger-Johanna, der var kommet i Passiar med Sorenskriveren og saa med Horn og Korpslægen.

Ma kneb jo Læberne lidt urolig sammen, der hun sad i Sofaen og lod saa optaget af Samtalen med Fru Brinkmann; hun vidste, hvad de alle vilde sige om hende bagefter ...

— Det havde været en temmelig hed Middag. Trætheden og Hungeren efter Reisen var ved Fogdens overflødige Anretning gaat over i en høist belivet Stemning, kryddret med Taler og Sange.

De havde siddet længe tilbords, før Sorenskriverens skrabende Stol endelig signaliserede til Opbrud.

Fogden stod nu tyk og straalende under Takken for Maden og fordrede og modtog sin Tribut som Vært, et Kys af hver af de unge Damer.

Den mandlige Del af Selskabet fordelte sig med sine Kaffekopper udover den svale Gang og Trappen eller drev med Tobakspiberne paa Gaardspladsen, medens Damerne sad om Kaffebordet inde i Stuen.

Sorenskriveren underholdt sig noget høirøstet med Fogden, og Kapteinen stod rød og hed et Stykke ude paa Gaarden og kjølede sig.

Korpslægen kom hen og klappede ham paa Skulderen:

„Han tog rigtig Tappen af Spundset idag, Fogden; vi drak godt!"

Digitized by Google

„Aa, — den som bare havde en Pibe nu, Du, og fik gaa og drive" ...

„Du har den jo i Haanden, Mand!"

„Saa? — ja men ladet, ser Du."

„Du stod jo netop inde og stoppede den" ...

„Jeg? ... Nei saa!! — men Ild, ser Du, Ild" ...

„Hør, Jæger! Scharfenberg er alt oppe og tar sig en Middagslur."

„Ja, ja; men den Borken Du, den snød Du mig skam" —

„Aa Snak, Peter! Din Krybbebider aad sig halvt ud igjennem Væggen hos mig ... Den Madeiraen Du, var stærk" ...

„Du Rist, — min Datter Inger-Johanna" ...

„Ja ser Du, Peter, — jeg tilgi'r Dig, at Du er lidt hugæln over hende, hun kan snurre anderledes Hjernekasser rundt end din!"

„Hun er deilig, — deilig!" — det trak op til en betænkelig Rørthed i Stemmen ...

De to Krigens Mænd trak sig i sedat Marschtakt tilbage til et af Soveværelserne ovenpaa.

Inde i Gangen stod lange Buchholtz, Sorenskriverfuldmægtigen, stiv og stille mod Væggen med Kaffekoppen i Haanden; han grublede paa, om nogen kunde mærke noget paa ham. Han havde været inde i Kaffeværelset hos Damerne og prøvet at aabne en Konversation med Jomfru Jæger:

„Har De været her længe, Jomfru Jæ—ger?"

„Tre Uger."

„Og hvor læ—ænge tænker De at blive her?"

„Til Slutningen af August."

„Savner De ikke Hovedstaden her o—oppe?"

„Nei slet ikke."

Hun vendte sig fra ham og begyndte at tale med sin Mor. De samme Spørgsmaal havde hun nu faat af alle Herrerne!

Ved Døren stod den udadlelige Kandidat Horn og nød sin Kaffe — og Fuldmægtigens Nederlag.

Digitized by Google

Han lurede paa en Leilighed til at faa en Passiar istand med Inger-Johanna, men fandt en uoverstigelig Hindring i Sorenskriverens belæste Frue, der begyndte at underholde sig med hende om fransk Literatur, et Gebet, hvori han følte, han ikke kunde gjøre sig gjældende.

Paa Fogdens Opfordring fandt senere en almindelig Udrykning Sted. Fruerne maatte ud paa Trappen og se paa, at de unge legte Enkemand søger Mage!

Madam Silje sad der bred og godmodig efter al den gode Levemaade og frydede sig ...

„Neimæn tog han hende ikke dengang, nei! ... Faar spænde Remmen bedre om Livet næste Gang, Fuldmægtig!" lo hun, da hans Forsøg paa at indhente Inger-Johanna glippede ... „det er saa pas fin Jomfru at umage sig for."

Fru Scharfenberg fandt, at det trak paa Trappen, og idet hun flyttede ind i Gangen, hvor Fogdens altid sygelige Hustru sad indballeret i sit Sjal, maatte hun tilstaa for hende og Fru Sorenskriveren, at den unge Dames hensynsløse Maade at løbe paa, — saa man endog kunde se Strømperne høit over Støvlen! — smagte vel meget af det fri ... Men Madam Silje fandt det vist ikke det ringeste upassende, mente hun bidende, — „hun havde selv gaat saa mangen Gang i Solbakken med de andre Jenter og raget Hø i blotte Linned, før hun blev gift med Landhandleren —"

Ma gav jo ogsaa Inger-Johanna et ængsteligt Vink, saa snart hun kunde naa til:

„Du maa ikke løbe saa voldsomt, Barn! Det ser ikke godt ud ... man maa lade sig tage."

„Af den Fuldmægtigen, — aldrig i Evighed!"

Ma sukkede.

De holdt paa med Legen til Thetiden, da de efter Middagsbordet savnede igjen viste sig i ud-

Digitized by Google

hvilt Stand, parate til at paabegynde en Boston udover Aftenen.

„Men Jørgen ... Hvor er Jørgen?"

Han kom lydende Paaraabet, noget bleg og koldsved, men med freidige Gebærder, ned fra Kontorbygningen, hvor han havde siddet og røgt Tobak i Smug sammen med Fogdens Kontorist samt „Eksekutionshesten", den drastiske Betegnelse for dennes upopulære Andel i Fogedfunktionerne.

— Bostonen fortsattes efter Aftensbordet med voldsomme Beter og ganske mærkværdige oplagte Spil, mellem Sorenskriveren, Kapteinen, Fogden og Prokuratoren.

Inde i den anden Stue sad Ma urolig og undrede paa, naar Far tænkte at bryde op ... de havde den længste Tur hjemover, og Klokken var alt blevet til! Fogden havde forgjæves fristet dem til at blive over om Natten; men det gik nu engang ikke an; Jæger havde aldeles bestemte Grunde, hvorfor de maatte være hjemme igjen imorgen.

Hun sad i Stilhed og haabede paa den lille hvasse Fru Scharfenberg, om hun ikke snart skulde vove at vise sig i Døren til Spilleværelset.

Men det trak ud; — de andre Fruer haabede vist igjen paa hende. ...

Hun vinkede paa Inger-Johanna.

„Kan ikke Du gaa ind, Du," hviskede hun, „og minde Far lidt om Tiden; ... men bare fra Dig selv!" ...

— Klokken elleve sad de endelig i Vognen, — efterat Fogden paa Trappen igjen havde hævdet sit Gammelmandsprivilegium overfor de unge Damer. Han var en sand Mester i at modmanøvrere alle de spøgefulde Maader, de havde at undrage sig for at søge sin Frelse fra den smaskende Afsked.

Fuldmægtigen og Kandidat Horn fulgte Vognen ned til Grinden.

Digitized by Google

„Det var hverken for din eller min Skyld, Ma!" smaahumrede Kapteinen.

Han kjørte Tømmerne, men vendte sig uafladelig for at følge Passiaren inde i Vognen og slænge en Bemærkning ind med. Jørgen og Thea, der hele Dagen havde forholdt sig beskedent passive, men gjort desto flere Iagttagelser, var nu paa deres høie Hest; især var Thea selvfølende som det eneste Liv, hvem det var lykkets at undslippe Fogden. ...

Og hjemover bar det i den lyse, stille Julinat, Bakke op og Bakke op, — paa sine Steder nedover, — Fod for Fod, Skridt for Skridt, uden hvor de turde slippe Vognen lidt i Fart nederst i Bakkeknækkene.

En god flad Halvmil, hvor de alle kunde faa sidde i Vognen, gik det nu Dilt i Dilt.

Det var lummert, med en halvfugtig Duft fra Høsaaterne og et let Præg af Skumring over Egnen ... Stor-Ola gispede, Kapteinen gispede, Hestene gispede, Jørgen duppede, Thea sov indpakket under Ma's Sjal. Af og til opskræmtes de af Susen fra en Fjeldbæk, som fo'r skummende under Veibroen ...

Inger-Johanna sad og smaadrømte og saa tilslut en gulbrun Padde for sig med smaa, nysgjerrige Øine og store Mundviger ... og saa reiste den sig saa mavetyk og kluntet ... og hoppede hen imod hende ...

Hestene stansede.

„Huf! — jeg tror jeg drømte om Fogden!" vaagnede Inger-Johanna frysende.

„Vi faar ud her!" lød det nattesøvnigt fra Kapteinen ... „i Rognerudbakkerne. Ma kan bli siddende med Thea."

Dagen randedes ... De saa Solen gylle og Skjæret drage sig nedover Fjeldtopperne. Den laa ligesom og gløttede paa dem først, til den med ét sprat over Kammen i øst som en Guldkugle og rødnede

Digitized by Google

nedover Skoglider og Bakker paa Vestsiden, helt ned paa Græsvolden, blinkende i Duggen ...

Endnu strævede de Fod for Fod i Bakkerne ...

Ude paa Giljejorderne stod Folkene alt længst i Arbeide med at brede ud Høet, da de saa dem komme.

„Det er godt at være hjemme igjen," udbrød Ma ... „Undres paa, om Marit har husket paa, at hænge Ørreten i Røgen?"

Ud af Bislagdøren kom Marit farende:

„Her kom en fin Byfant gaaende igaaraftes ... han, som var her for to Aar siden og fik slaat under Skoene sine ... Jeg vidste ikke bedre Raad end at lade ham ligge paa Blaakammeret jeg."

„Aa haa — Student Grip! ... Han er vel paa Tur hjemover."

Ma saa med ét hen paa Inger-Johanna; der kom noget grublende over hende. Hun steg i Skynding ud af Vognen.

— „Jæger skal paa Kartforretning imorgen et langt Stykke indover Fjeldmarken, — helt ovenfor Grønnelidsætrene!" oplyste Ma, da Grip kom ud fra sit Værelse om Morgenen — „og da maa saameget udrustes."

„Saa—aa? ... Og allerede imorgen tidlig?"

Studenten trak paa det.

„Min Plan er at tage tvært over Fjeldet hjem igjen som sidst, drage lidt ordentlig frisk Luft fra Bykvalmen og Jussen."

„Men saa kunde De jo følge med Jæger? Det blir vist fem, seks Mile, De kunde faa Følge op i Fjeldet, og for Jæger var det en sand Fornøielse at faa Selskab. De har vel intet imod, at jeg skjærer Dem lidt Niste?"

Digitized by Google

„Takker, takker saa uhyre meget, Frue! — for al Deres Venlighed" ...

„Hun vil ikke ha' mig, det er greit," mumlede han medens han drev paa Gaarden udover Formiddagen; de sov allesammen undtagen Fruen.

Men ikke var han kommen hid for at geleide Kapteinen ...

Om Eftermiddagen, da det begyndte at svale lidt, var Kapteinen, Inger-Johanna, Jørgen og Student Grip gaat den vakkre Vei henover til Kværnen. Stor-Ola og Aslak, Husmanden, fulgte med; det var Kværnhjulet, som der skulde gjøres noget ved nu, Kværnbækken var næsten tør.

De stod der i ivrig Studeren paa, hvordan Hjulet bedst skulde lettes af Aksen, da det med ét gled. —

„Den Jørgen ... den Jørgen, han fandt Snittet med Hjulet han!" udbrød Kapteinen stolt:

„Du faar ta' Tore Snedker tilhjælp, Ola! saasnart Du kommer tilbage med Hestene fra Fjeldet ... Og lad Jørgen vise Jer det, han skjønner det, han! — Bare det ikke er Bogen, saa er han gløg nok" ...

„Du faar holde Dig i Luggen og puge, Jørgen, ... gjøre som med Rugmelsgrøden, jo før den er spist, des fortere er den over," trøstede Grip.

„Se saa, sa'n! — der holdt jeg paa at glemme Fiskesnøret til imorgen. Du faar ned til Landhandleren ikvæld, Du Jørgen! ... Vi fisker selv Ørreten deroppe, skal De se," vendte Kapteinen sig til Grip.

„Aa—haa, ja," pustede han ud, idet de vandrede hjemover. „Jeg kan vel trænge til at komme tilfjelds nu ... jeg kommer altid tre, fire Pund lettere ned igjen."

„Jeg har undret paa det Stykke af Landet helt fra Skolebænken," bemærkede Grip, „vi maatte sætte Bygdinsøen til i Geografien ... at den var

Digitized by Google

opdaget for bare nogle Aar siden midt i et vidtløftigt Fjeldplateau, som bare en og anden Rensdyrjæger vidste noget om."

„Ikke afsat paa noget Kart, nei, — saa blankt som inde i Afrika ... punkteret som uopdaget!" oplyste Kapteinen. „Men saa gaar der jo Færdsel nok Bygderne imellem baade med Folk og Fædrifter ... og Fjeldene har sine Navne fra gammel Tid nede i Almuen."

„Sandt nok, — de indfødte kjender jo ogsaa det indre af Afrika, men derfor kaldes det ikke opdaget af den civiliserede Verden!" lo Grip. „Jeg studerede altid paa, hvad der kunde findes i et saadant hemmelighedsfuldt Strøg midt i Landet. Der kunde være meget der! hele forladte Dalfører fra Oldtiden, — gamle indsunkne Bjelkehaller ... Og saa Vildrenen fygende hen over Vidderne" ...

„Ja Skytteri!" samstemmede Kapteinen, — „vi faar mangen lækker Rensteg derovenfra."

„Det var det, som drog mig, da jeg traf Renskytten for to Aar siden. Jeg vilde opdage lidt, — se hvad der var."

„Akkurat som alt det, vi gik og indbildte os om Byen," udbrød Inger-Johanna.

„De skulde følge Deres Far et Stykke indover Fjeldet, Frøken, — se, om De kunde finde et eller andet Høienloftsbur!"

„Det var en Idé, — slet ingen dum," optog Kapteinen ... „ikke umuligt ... sletikke! — Du kunde faa ride helt til Grønnelidsætrene" ...

„Ja, kunde Du sætte det igjennem, Far!" udbrød hun ivrig. „Nu har jeg ogsaa faat Lyst til at se, hvad der er. Jeg tror, vi altid tænkte, at Jorden endte der indover med vor egen Sætermark."

„Jeg har Tepper med paa Kløvsadelen, — og hvor de kan skaffe Tag over Hovedet paa mig, er der vel ogsaa saavidt, at Du kan være med" ...

Digitized by Google

„Naa, naa, Morten! — vil Du lade Folk i Fred Du!" ...

Kapteinen tog op en Tobaksrul og holdt en Stump ud til Staldbukken, der kom farende imod dem inde fra Gaarden.

... „Saa Skjæggemimre! — han vil ha' sin Ranson, den Karen."

„Du, Ma!" raabte han, da han saa hende komme fra Staburet. „Hvad siger Du om, at jeg ta'r Inger-Johanna med mig imorgen? — saa har de Følge hjemover igjen paa Fredag med Ola og Hestene, — hun og Jørgen!"

„Men kjære Jæger, hvad skal hun deroppe? ..."

„Hun kan overnatte i Grønnelidsætrene."

„En saa anstrængende Tur. Det er jo aldeles uveisomt og vildt, hvor Du maa fare!"

„Hun kan faa sidde paa Hesten langt ovenfor Sæteren. Svarten gaar saa stø som en Præst med hende og Kløvsadlen, baade i Fjeld og Myr. Jeg ta'r selv Blakken." Han var blevet helt hidsig ved Udsigten til at faa hende med.

„Javist skal Du være med!

Du faar lægge godt i Nisteskræppen til os, Ma! Klokken fem imorgentidlig maa vi være afsted.

Tronberg støder til med Hest længere oppe, saa der kan bli' Raad til at sidde op for Dem ogsaa, Grip!"

Grip tog et Sprang med Jørgen henover Gaarden, fakkede ham endelig og kjørte ham ind igjennem det aabne Kjøkkenvindu.

— Kapteinen strævede brunstegt i Nakken, rød og svedende i Skjorteærmerne i Fjeldmarken oppe under Torsknuten.

Foran gik Kløvhestene med Inger-Johanna og al Oppakning og ved Siden af ham nogle Bønder,

Digitized by Google

der bar deres Kofter paa Stokke over Skuldrene for Heden og ivrig forklarede Skjel og Mærker, hvergang der stansedes, og Kapteinen foreløbig skulde optage en eller anden Linie.

De havde ligget Natten over i Grønnelidsætrene og været ude i Marken og krokeret Klokken fem imorges, havde redet henover flade Flyer mellem Vidiekrat, medens Hestene Gang paa Gang vadede over Bugtningerne af den samme Elv.

Nu gjorde de igjen Holdt efter en steil Opstigning for at bie paa Tronberg, som de havde set nedenfor i Bakkerne.

Kapteinen tog Kikkerten frem og efter et løseligt Streif henover de skinnende Fonner, der laa som et fjernt Melkehav, rettede han den længere og længere nedover ...

Sveden trillede i store Draaber af Panden og Øienlaagene, saa at Glasset blændedes, og han maatte pudse det igjen med sit store, tyndslidte Bastes Lommetørklæde.

Nu lagde han Kikkerten over Ryggen paa Kløvhesten og holdt den længe stille ...

„Det maa være Rognelidfolkene alligevel det, som rører sig der vest ved Brækstadheiene ... Hvad?"

Folkene, han vendte sig til, behøvede blot at skygge for Øinene for at komme paa det rene med, at det var Modparten, som de skulde møde imorgen ved Tiskevandet. Men de var for slebne Karer til at give det Udtryk anderledes end ved et smigrende:

Nei for Kikkert, Kapteinen har!

Han bares under disse Kartforretninger saa at sige paa Guldstol af begge Procesparters ængstelige Interesser; det hørte med til hans Høifjeldsbehag om Somrene at føle sig paa det Vis hænderbaaret ...

„Har De fisket, Tronberg?" raabte han, da Ho-

Digitized by Google

vedet af Underofficerens „Rauen" viste sig nikkende nede i den steile Kløvsti.

... „Ørret ... Taget idag?"

„Imorges, Hr. Kaptein!"

Kapteinen tog Knippet og saa i Ganen.

„Ja den er fra idag!"

Underofficeren tog af sig Huen og tørrede Pande og Hoved.

„En kunde frit stegt Fisken i Fjeldvæggen hele Dalgryden opover der, jeg fo'r," lød det fra Tronberg.

„Pen Fisk. Se den, Grip! ... veier saavist sine fem Mærker."

„Kors i Jøsse Navn er Frøkena her da!" udbrød Underofficeren, han rettede sig uvilkaarlig til Honnør, da Inger-Johanna vigede Hesten hen og betragtede de rødprikkede, blanke Fisk, der hang paa Kløvsadlen. Men gamle Lars Opidalen, han som havde begjært Kartforretningen, strøg sagte sin grove Haand over hendes, medens han talte Ørreterne paa Vidiehanken:

„Kan sligt ogsaa være Mold og Jord!" ... sagde han stille undrende.

„Stø Jomfrua, Du Lars, mens hun stiger ned; det er ikke Raad til at sidde op for hende længere her over Svaberget ..."

Veien drog sig brattere og brattere opover med enkelte fladere myrlændte Pust imellem; den blev ofte rent borte i Graafjeldet.

Øde Skrig af en Fiskeørn lød over dem. Den kredsede og skreg og fjernede sig, naar Jørgen huiede til den. Den maatte have Rede nogetsteds deroppe i Fjeldvæggen.

Kapteinens Hagelrifle maatte frem, og Tronberg forsøgte sig; men kom ikke paa Skudhold ... Den, som bare kunde ligge og lure paa den deroppe bag de store Stenene!

Digitized by Google

Ørnen kredsede igjen nær dem med bredt, aabent Vingefang.

Pludselig knaldede det ovenfor i Uren, og den gjorde nogle heftige, flagsende Slag med Vingerne; den arbeidede for ikke at dale.

Skuddet var gaat gjennem den ene Vinge, saa de kunde se Dagen lyse gjennem Hullet i Fjærene. Fuglen havde tydelig svært for at holde Ligevægten.

„Fy ... den er skadeskudt!" udbrød Inger-Johanna.

„Hvem skjød?" fo'r Kapteinen forbløffet op.

„Jørgen rendte afsted med Riflen," oplyste Tronberg.

„Jørgen? ... han indbilder ikke mig, at det var hans første Skud det. Den Kanallie! ... Men saa skjød han sig fri for Juling den Gang, — for det var minsæl et godt Skud, Tronberg! ... Knebelen! han er paa det strængeste forbudt at røre ved Gevær" ...

„Forbudt ja," mumlede Grip. — „Er det ikke mærkeligt, Frøken Inger-Johanna, — det er bestandig det, som er forbudt, som vi blir dygtigst i. Vor mest drivende Opdragelse er netop alle disse Forbud. Men det er at gaa Kjæltringveien i Væksten og sætter sine Mærker bagefter, — gjør fikse Hoder, daarlige Karakterer."

Grip og Inger-Johanna gik foran ved Hestene. Der laa en underlig disig Varmerøg nedover Flyerne paa Eftermiddagen; den tilslørede Linierne dernede. Heroppe i Fjeldet var det saa tindrende luftklart ...

Fod for Fod valgte Dyrene sig Vei i Stenuren mellem enkelte uhyre nedfaldne Blokke, der laa som nedmosede graa Huse, her og der med en Troldlug af Dvergbirk paa, medens der om i Berghylderne endnu hang gule Dusker af Vianvangen.

Digitized by Google

„Se bare al denne krogede, forvredne Troldskaben ... man kan sige, at Livet er rigtig steinet ned her, — og endda pibler det op!"

Han stansede:

„Véd De, hvad jeg kunde ha' Lyst til, Frøken Inger-Johanna?"

Der var ikke længere Spor af det Drag af Ironi, som ellers laa over ham.

„Simpelt væk at bli' Skoleholder! ... lære Børnene at lægge de to første Pinder ikors med deres egne ligefremme Tanker, — det er Grundstokkene, som blir troldvride i os. De skulde faa Lov til at tro og begribe akkurat saa meget og saa lidt, som de virkelig kunde gabe over. Og saa paa Dør med hele Hæren af disse elskede betryggende Forbud. Jeg skulde bare vise Følgerne, — blande Krudt og Fyrstikker sammen for deres Øine, til det gik tilveirs, og saa sige: Værsaagod Jørgen! for mig kan Du gaa med de to Ting i Lommen saa meget, Du vil, det er Dig selv, som springer i Luften. Det er Ansvaret, det gjælder at øve i Opvæksten, skal der bli' Mennesker af os."

„De har gruelig mange Idéer, Grip!"

„Fikse, mener De? — Havde jeg havt noget Talent i Pennen! — men jeg er saa totalt mundtlig slaat ...

Ser De, her gives bare fire Porte, og de heder Theologi, Filologi, Medicin og Jus, og saa har jeg foreløbig banket paa den sidste. Hvad jeg vil der, det véd ikke jeg! ... Har De hørt om Katten, Frøken, som de satte i en Glaskugle og pumpede Luften ud? Den mærkede, der var noget galt paafærde; det kneb for Pusten, Luften blev altid tyndere og tyndere, — og saa satte den med ét Labben for Hullet ... Jeg skal ogsaa tillade mig at prøve at sætte Labben for Trækhullet. For her er lufttomt Rum! — ikke oppe i Skyerne hos Poeterne, bevares, der lyner og lyser det og skrives der om at virke

Digitized by Google

for Folket og for Friheden og for alt høit og stort i saamange Retninger, som der er Streger paa Kompasset. Men i Virkeligheden, nede paa Jorden, — for en Prosaiker, som vil ta' i og sætte lidt af Talemaaderne i Gang! — der er det totalt stængt. Alle vore bedste Tanker og Idéer er der intet Brug for i den praktiske Verden, skal jeg sige Dem, Frøken! Ikke engang saa meget, at en Mand kan slippe frem til at gjøre sig ulykkelig paa dem ...

Og saa lever man, som man bedst kan, — sit andet Liv med Kammeraterne og gjendøber sig i Punsch sammen med dem, hvergang man har svigtet rigtig brav derude i Theselskaberne ...

Men kjend slig Luft! — hvert evige Drag som et Glas af fineste ... fineste, ja, hvad skal jeg kalde det?"

„Punsch!" lød det lidt kort.

„Nei, Liv! ... Med den fri Natur føler man sig ikke ægget til at disputere. Jeg er enig med Fjeldet, med Solen, — med alle disse krogede, indseige Bjerkevidier, — naar Folk dernede bare var sig selv; men det er de aldrig uden i et godt, vaadt Lag, naar de har faat heiset sig tilstrækkelig op dybt nede fra Brønden. Der lever et helt Frimurerskab, som ikke kjender hverandre uden i den Skikkelse, — eller ogsaa i Westermanns Dampbad, naar Westermann smeiser paa os med friskt Bjerkeløv i tredive Graders Hede. Badstuen var vore Fædres nationale Klub, véd De det, Frøken?"

„Nei, jeg faar rigtig høre adskilligt, synes jeg," sagde hun med lidt skjult Lune.

„Hør, ... hør ... Heiloen, som piber," hviskede Jørgen.

Lyden kom fra en liden sumpet Strækning, der stod hvid af Myruld.

De stod og lyttede.

„Har De hørt noget saa uhyre stille?" sagde Grip ... „efter det enslige lille Pip ...

Digitized by Google

Der er saadanne Pip her og der i Landet ... Abel han døde han! Hvoraf, — af Drik, sagde de;" han rystede paa Hovedet, — „af lufttomt Rum!"

Han gik i Skjorteærmerne og kylede Vidiekjæppen, som han havde slaaet af, medens han snakkede, langt ned over Stenuren.

„Der ser Kafteinen Linen, som den har gaat fra Alders Tid for Opidalen!" raabte gamle Lars ... „ret ... ret langs efter Skardet, hvor vi skal ned og tvært over Vandet ... lige mod Rødkampen i Torsknuten ... Der, hvor Du ser de tre Grønholmene under Stenuren, Kaftein!"

Han truede ud med Stokken i hidsig Iver.

„For det skal jeg føre Vidner, og stod alle de levende her, som har fisket paa vor Ret i Vandet, baade i min Fars og Farfars Tid, saa blev det mandtykt mod Skarvestregerne deres i Rognelien." ...

— Eftermiddagsskyggen faldt ind i Skardet, hvor Isvandet sivede ned ad Revnerne i den sorte Fjeldvæg. Her og der lyste Solen endnu paa Flekker af grøngul Renmose eller et eller andet violet, hvidt eller gult lille Følge af Høifjeldsfloraen, der udførte det Mirakel at leve sit eget farverige Skjønhedsliv her oppe imod Sneen.

„Der kommer han Mathis med Eken!" udbrød gamle Lars.

Baaden, som skulde hente dem over til Sønnens Felager, krøb som et Insekt der langt nedenunder dem paa det grønne Vandspeil.

Gangen nedover var en sand Vederkvægelse for Kapteinens noget aandedrætsbesværede, trivelige Krop, og Udsigten til at faa drive sin Yndlingssport, at fiske, bidrog yderligere til at belive Humøret.

„Vi kommer didned netop til bedste Tiden, han biter," mente han.

Digitized by Google

Da de indskibede sig i det firkantede Traug, som ventede dem nede ved Fiskeboden, holdt han Snøret parat. Han havde allerede med stor Driftighed besørget Agnmarken indsamlet i Bukkehornet.

De af Følget, som ikke rummedes i Baaden, fulgte rundt Vandet med Hestene. De saa dem af og til mellem Bjerghamrene, medens de roede ud.

„Hvad siger Du om et lidet Dorg langs Landet derinde i Skyggen, Mathis? Mener Du ikke han gaar paa Krogen der? ... vi ror ikke saa bent over med engang, tænker jeg," sagde Kapteinen lunt.

Under Toften laa Mathis's eget Snøre; og nu vilde Inger-Johanna ogsaa prøve.

Kapteinen satte Agn paa for hende. Men hun vilde ikke lade sig sige og vente, til de naade hen til Fiskepladsen; hun slap Snøret ud straks og lod det drive bagefter Baaden, idet hun under Roningen meget driftigt af og til tog et Drag i det.

„Se Haandlaget!" udbrød Kapteinen, „det er medfødt det ... Du er nu egentlig af Fiskerslægt, for jeg er opvokset ved Bergenskanten og min Far før mig ... Havde jeg en Daler for hver Torsk, jeg har trukket ude i Alverstrømmen, blev der noget at arve efter mig ... Hvad? Hvad?" ...

Der hørtes et Skvulp langt bag i Kjølvandet. Inger-Johanna gjorde et heftigt Drag; en gul Fiskebug viste sig et Øieblik i Solskjæret over Vandskorpen.

Hun vedblev efter de første febrilske Tag i Snøret i halv opreist Stilling at trække det ind.

Idet hun saa løftede den skinnende Fisk høit ind over Baadranden, udstødte hun et Triumfraab:

„Den første Fisk, jeg har faat i mit Liv!"

Grip løste den af Krogen og slængte den langt udover.

... „Saa skal den ogsaa faa beholde Livet!"

Kapteinen gjorde et hidsigt Ryk paa sin tunge Person, saa det skvulpede om Baaden.

Digitized by Google

Men, at det ubetimelige Offer til Dybet gjordes til Ære for hans Øiesten, formildede jo høilig Dumheden ...

Og da de kom ind under Kollen, hvor han slap sit Snøre ud, sang han pludselig op af sine Barndomserindringer fra Bergenskanten en Vise, der havde sovet i ham mange Herrens Aar:

„Eg laag i Soli og steikte Kroppen,
me' Baaten dreiv lidt for Straumen.
Eg høyrde Seien og klauv i Toppen,
ég var i Yrsla af Draumen.
Eg vaknad blaut,
og Toften flaut,
me' Baaten dreiv ned for Straumen" ...

Hans dybe Bas lød i Stilheden fuldtonende hen under Kollen.

Vandet laa speilblankt, og Kapteinen tog den ene Ørret efter den anden.

Torsknuten med sine Sneflekker og Fonner øverst oppe stod paa Hovedet dybt nedenunder dem, næsten saa det gav en svimmel Følelse, naar de saa ud over Baadripen. Og da de naade hen under Felageret, laa den bratte, grønne Lid med alle de beitende Kreaturer gjenspeilt saa klart, at de kunde tælle Hornene nede i Vandet.

„Ja her gaar Kjørene som Fluer paa Væggen," sagde Kapteinen. „Slipper de Melkekollen deroppe, triller den ned til os i Baaden."

Husrum var der jo ikke mere af end den lille Jordhytte hen i Stenuren og et lidet forfaldent Tømmerskur med Kampesten paa Taget og en Glugge. Det var der, Kapteinen skulde indkvarteres og Inger-Johanna faa sove, til Solen randt, og hun med Jørgen, Stor-Ola og Svarten igjen skulde tilbage til Grønlidsætrene.

— De havde spist til Aftens, — Ørret og en improviseret Rømmegrød og stod nu og saa paa, at Solen gik ned indover Storfjeldene.

Digitized by Google

Kapteinen gik i Tøfler og opknappet Uniformsfrak ude paa Volden og røg sin Pibe med yderste Velbehag. Han stansede af og til og saa paa Sollegen i Fjeldtoppene der langt indover ...

Saa tog en Række hidtil sortblaa Tinder Fyr i violette rødmende Farver, indtil det blev en hel luende Ild. Og nu laa Fonnerne der i øst rosenrøde. Der blinkede forunderlige Eventyr i Taarne og Slotte, — de tre Snepigger derhenne blev til Blod med et stikkende, lynende Blink øverst i den midterste. Og atter bagenfor endnu utændte blaanende Tinder, Skavler og Skar, hvori Skyggerne bevægede sig ...

Jørgen laa med Faderens lange Kikkert og keg efter Rensdyr indover Fonnerne.

— „Farvel, Frøken Inger-Johanna!" sagde Grip. „Jeg gaar over Fjeldet inat med en af Folkene til at føre mig. Her er flere, end Herberget rummer ...

Men lad mig først faa sige Dem," lagde han dæmpet til, „at denne aabenhjertige Dag i Høifjeldet har været en af de faa i mit Liv ... Jeg har ikke behøvet at sige en eneste feig, ussel Vittighed, og spytter ikke af mig selv" ... lagde han rydt til.

„Slig ja, — akkurat, som De staar der saa fin og rank og overmodig under den store Straahat, kommer jeg til at huske Dem, til vi træffes inde i Byen igjen!"

„Der er gode fem Fjerdinger til Svartdalsboden," underrettede Kapteinen, da han nu tog Afsked ... „Altid velkommen til Gilje, Grip!"

— Han var alt, hilsende tilbage, et godt Stykke opover den bratte Opstigning i Torsknuten.

„Lader ikke til at kjende til Træthed, den Karen!" sagde Kapteinen.

Hun stod og saa efter ham ... Det sidste af

Digitized by Google

Solen laa som et bleggult Skjær i Aftenen med dette luftklare speilende ...

Der var et saadant varmt Liv over hendes Ansigt ...

Et og andet Insekt — en Humle eller en Hveps — summede gjennem det aabne Vindu ind i det med ny Blaafarve oppudsede Kammer ... svirrede saa larmende om paa Ruden, næsten saa det forstyrrede den unge Pige med det frodige sorte Haar og det lidt mørklette, retskaarne Ansigt, der laa og sov udover Morgenen.

Hun laa paa Siden tungt indsovnet, efterat være kommet hjem om Natten ... Høifjeldsindtrykkene skimrede endnu indeni hende ...

Hun havde en ny Ørret paa Snøret, — den blinkede og sprættede derborte i Vandet ... Grip kom med to Pinder, som skulde lægges ikors ...

Surr ... Svirrr ... lige i Ansigtet paa hende, saa hun vaagnede ...

Det var jo langt paa Dag!

Henne paa det med hvidt omhængte Toiletbord med Speil indeni, som var sat istand til hendes Hjemkomst, laa Violsæben paa Sølvpapir.

Det var tydeligvis den, som drog alle de uerfarne Fjeldinsekter i Fordærvelsen. De havde veiret en hel ny Blomsterverden der og styrtede sig blindt hovedkulds troende ind paa Opdagelsen, uden Anelse om Tidens mangehaande Kunstigheder nedenfor Fjeldbygden, — at Violduften ikke gav Viol, men bare slemt, slemt Mavevrid! ... Der eksisterede tydelig en hel Forvirring i Begreberne mellem dem, at slutte efter al Uroen og Summingen ind og ud af nye, som mulig begyndte at ane Uraad og tog et Togt eller to om i Værelset først, før Fristelsen blev dem for svær, og af gamle, som

Digitized by Google

langsomt krøb ud og ned ad Væggen med den vundne Erfaring i Livet, eller blev liggende bedøvede og sprællede i Vinduskarmen ...

„Isch! — og lige op i Vaskevandet!"

Hun saa med en vis Indignation paa Aarsagen, — hendes Violsæbe ...

Den aabnede ligesom en ny Tankerække, medens hun et Par Gange lugtede til den ...

„Mors Gulsæbe er ærligere!"

Hun slængte den raskt ud af Vinduet og feiede med Haandklædet Valpladsens faldne omhyggelig væk af Karmen.

Ma og Inger-Johanna stod siden paa Formiddagen yderst i Haven og plukkede ind Sukkerærter til Middagen.

„Bare de mest modne, Inger-Johanna! — som blir for haarde og træede, til Far kommer hjem ...

Hvad nu Tante vil sige, naar hun faar høre, at vi har ladet Dig følge Far saa langt op i det vilde. Hun vil vist ikke finde en saadan Tur videre indbydende eller fatte, at Du kan være saa veltalende over Sten og Ur."

„Nei hun synes nok, intet kan maale sig med deres Tullerød!" lo Inger-Johanna.

„Ræk Tallerkenen over til mig, saa skal jeg tømme den i Kurven," lød det fra Ma.

„Saa Tante skriver, at Rønnow blir hele Vinteren i Paris!"

„Rønnow, ja ... Men jeg skal rigtig more mig med at læse høit for hende ivinter i Gedeckes Schweitzerbeskrivelser, og saa gi' hende smaa Doser til fra min Tur."

„Nu taler Du uden at tænke, Inger-Johanna! Der blir altid en stor Forskjel paa det, som ligger indenfor Dannelsens Kreds, og øde, vilde Strækninger heroppe i Fjeldene" ...

Ma's kysebedækkede Hoved bøiede sig ned bag Ærtestængerne ... „Far siger, at det vist er, fordi

Digitized by Google

de vil bruge ham derinde i Stockholm, at han nu perfektionerer sig saa i fransk."

„Ja, han blir vist noget stort ... Du kan tro, vi har det grulig lunt og hyggeligt, naar vi imellem er hjemme alene om Aftenen og jeg læser høit for Tante."

Ma's store, blaaprikkede Kyse reiste sig; med Bordkniven i Haanden rakte hun Tallerkenen tom tilbage.

... „Og saa har han vist det Væsen, som passer, jo høiere han kommer."

„Aldeles fuldendt, komplet! Men jeg véd ikke, hvordan det er, han passer ligesom saa lidt at tænke paa heroppe paa Landet."

Ma stod lidt med Bordkniven i Haanden:

„Nu faar det være nok," udstødte hun og tog Kurven noget besværet ... „Det blir ikke videre med Ærterne iaar!" sukkede hun.

VII.

I Kjøkkenet paa Gilje herskede fuld Travlhed med Juleslagtningen ...

Der var en kold Træk fra Bislaget, en Lugt i Luften af Muskateblomme, Ingefær og Nelliker, — en Duren af Hakkeknivene og dumpe Døn og Stamp, saa Gulvet rystede, fra Træmorteren, hvor selve Stor-Ola var placeret med hvidt Forklæde og Serviet om Hovedet.

Øverst ved det lange Kjøkkenbord sad Ma med Stoppenaal og Lintraad og syede Rullepølser, medens nogle af Husmandskjærringerne og Thea, hvide som Engle, skrabede Kjød til den fine Bolledeig.

Digitized by Google

Henne ved Kjøkkenbænken sad den nylig hjemkomne Thinka med blodige, morderiske Arme og stoppede Blodpølser over et stort Traug. Det gik med stor Færdighed raskt gjennem Pølsehornet, og hun satte Pinden for og vred til den ene mørke, uhyggelige Kjæmpeigle efter den anden, medens deres Brødre eller Søstre kogte i den vældige Gryde, hvorom Luerne sprageде og slog henne i Skorstenen.

Kapteinen var kommet ind i Kjøkkenet og stod med en vis Fornøielse og oversaa Slagmarken ... Her var mangeslags behagelige Udsigter at lade Tanken sveve over, og Smagebiter af de færdige Produkter blev ogsaa uafladelig skikket op paa Kontoret til ham for at høre hans Formeninger.

„Jeg skal vise Jer, hvordan I skal hakke, Jenter!" spøgte han og tog Knivene fra Torbjørg.

De to Hakkeknive gik op og ned i Brættet saa raskt, at de næsten ikke kunde skjelnes, i hans Hænder og vakte utvetydig Beundring over hele Kjøkkenet, medens de holdt inde i Forbløffelse over Mesterstykket.

Det varede rigtignok kun i to, tre Minuter, istedetfor at Torbjørg og Aslak maatte staa med Linklædet om Hodet og hakke den ganske Dag.

Men Seir er nu engang Seir, og naar Kapteinen bagefter gik inde i Stuen og humrede indfornøiet, var det ikke uden en liden polisk Bitanke paa sit Krigspuds ... For, ja minsæl, værkede det ikke i Armen efter alligevel, det kjendte han. Og han tog sig et Par Gange over dem, inden han bandt Servietten om Halsen og satte sig ved Bordet for at lade den varme Blodpølse med Rosiner og Smør over, som Thinka kom ind med til ham, vederfares sin Ret.

„Lidt Sennep, Thinka!"

Thinkas stilfærdige Skikkelse gled hen i Hjørneskabet efter det forlangte.

Digitized by Google

„Tallerkenen, Du! kunde for den Sags Skyld gjerne været varmere, — den skal egentlig være næsten brændhed for Smørret og Rosinerne" ...

Den altid letvindte Thinka var i et Nu ude ved Skorstenen med en Tallerken. Hun kom ind igjen med den i en Serviet; den lod sig ikke holde paa andet Vis.

„Held nu bare alt over paa denne Tallerken Far, saa skal Du se."

En af de heldige huslige Sider, Thinka aabenbarede, efter at hun kom hjem, var et mageløst Snit til at stelle om Far; der var næsten ikke Tale om Grættenhed længere.

Med Thinkas lune, hyggelige Føielighed og uforstyrrelige, jevne Ligevægt fulgte der et sandt Hustække. Kapteinen vidste, at han bare behøvede at sætte hende paa Snippen af en eller anden god Idé i Madveien eller Anretningen, saa blev der altid noget af det. Hun var saa letvindt, medens, naar Ma føiede sig, var det altid saa tungt og besværligt, at det ligesom knagede i hende, saa han blev grætten og kom til at disputere alligevel, uagtet hun saa vel vidste, han ikke taalte det.

Der var udrettet overordentlig meget siden i Mandagsmorges, og imorgen Aften engang var de forhaabentlig færdige. To Kjør, en Kvige og et Svin, det var ingen liden Slagtning — foruden Faareskrottene!

„Fauten! — Futehesten er paa Gaarden!" ... rapporteredes der pludselig i Skumringen ind i Kjøkkenets Travlhed.

Fogden! — det var Lynet, som slog ned ...

„Skynd Dig op paa Kontoret og faa Far ned til at tage imod ham, Jørgen!" fattede Ma sig ... „Du faar kaste af Dig og slutte op, Stor-Ola, — saa galt det er!" ...

„De lugter, naar Pølsen ryger i Gryten, mener jeg," udbrød Marit i sit rappe Fjeldsprog, — „er

Digitized by Google

det ikke andre Aaret, han kommer her lige i Juleslagtningen ... saa er de kvit Karfolket til at ligge iveien hjemme hos sig selv."

„Snabelen din gaar, Marit!" irettesatte Ma. „Fogden har det vel ikke for hyggeligt hjemme nu, siden han har mistet sin Kone, stakkel."

Men det var forfærdelig uheldigt, at han kom netop idag ... grænseløst uheldigt ...

Stillingen maatte holdes; det gik ikke an at stanse op herude nu.

Kapteinen kom hastig ud i Kjøkkenet:

„Fogden blir her til imorgen. Det er ingen Raad med det, Ma! Jeg skal sørge for ham, naar vi blot faar lidt at leve af."

„Ja det er let at sige det, Jæger, — saadan som vi staar i det med Hænderne fulde allesammen" ...

„Benløse Fugle ... Frikadeller ... lidt Pølse! — Det greier sig nok ... jeg har sagt ham, at han skal faa Slagtermad. — Og saa, Thinka!" nikkede han til hende, „lidt Toddy, — saa fort som muligt."

Thinka var alt i Fart; hun bøiede bare af en Svip ovenpaa i sin Komode.

Hun var saa naturlig fordringsfri og havde det ikke med at genere sig. Derfor var hun ogsaa lige efter som en Vind inde med Toddybrættet blot med et rent Blaaforklæde paa; — og saa, efterat have hilst paa Fogden, i Skabet efter Rom og Arak, ... og til Tobaksbordet efter endel Fidibusser, som hun lagde hen til Herrerne ved Brættet, før hun forsvandt ud Kjøkkendøren igjen ...

„Du faar vaske Dig, Torbjørg, og gjøre istand for Fogden oppe paa Gjæsteværelset; — og saa faar vi ha' Bud hen i Pladsen efter Anne Vælta til Hjælp her, saa lidet hun duer. — Jørgen springer," lød det fra Ma, der mere og mere saa sig blottet for sine allernødvendigste Tropper.

Digitized by Google

Stor-Ola havde stelt Fogdens Hest og stod nu atter og stampede ved Morteren i sin vældige Messesærk ... Duns ... Duns ... Duns ... Duns ...

„Er I fra Forstanden herude? tænker I ikke en Smule?" kom Kapteinen farende; han talte sagte men desto hidsigere ... „Skal I ikke til at rulle ogsaa? — saa fik Fogden rigtig tilgavns Rammel baade over og under sig. Det er, saa det ryster i Gulvet!"

Ma fik et Præg af Fortvilelse, i det pludselig mørke, vilde Øiekast lyste næsten Opstand ... Nu begyndte han at drive hende langt! ... Men det endte i et resigneret:

„Du faar tage Morteren med Dig ud paa Stengulvet i Bislaget, Stor-Ola!"

Og Thinka fik det gaaende Arbeide, at gjøre istand og sætte ind Aftensmaden, saa Ma blot behøvede at sidde derinde den Stund, medens de spiste, — rigtignok som paa Naale; der maatte jo lades som intet var.

Da Ma kom ind, var der i Begyndelsen en Smule høitideligt mellem hende og Fogden i Anledning af det svære Tab han havde lidt. Hun havde ikke truffet ham, siden han for tre Maaneder siden havde mistet sin Hustru ...

Det var ensomt for ham nu, han blot havde sin Søster, Frøken Gülcke, hos sig ... Baade Viggo og Baldrian, hvilket var et forkortet Navn for Baltazar, var inde paa Latinskolen og kom først hjem til næste Aar, naar Viggo blev Student ...

Fogden glippede lidt med Øienlaagene og gjorde en trist Geste, som han vilde give en Idé om at stryge vemodig henover den ene Øienfrynse, men hellerikke mere. Han havde givet Sørgeforestilling indenfor saagodtsom hver Dørstok i Distriktet i denne Tid, og han var her hos altfor fornuftige Folk til, at de ikke skulde eftergive ham det vidt-

Digitized by Google

løftigere Udbrud lige foran et dækket Bord med hede Tallerkener ...

Det udviklede sig til en længere Session ved Bordet, — med stigende stærke Komplimenter, saa ofte der udover Maaltidet var Anledning til at se i en Snip af Fruen, for hver ny Ret, Thinka kom med rygende delikat lige fra Panden, — rigtig en Slagtersmaus! — med et gammelt brillant Flaskeøl til, det nye Julebryg var endnu for ferskt, og en to, tre velanbragte pene Snapse.

Fogden forstod ogsaa saa vel, hvad der var paafærde i Huset, og hvordan Fruen og Thinka opererede.

Den voksne Datter tog af Bordet og besørgede alt saa letvindt og hyggeligt uden al Snak og Ophævelse, — og saa omtænksomt! De havde Piberne og Toddyglasset ved Siden af sig igjen der i Sofaen med en ny dampende Mugge, inden de vidste Ordet af ...

Fogden Gülckes nysgjerrige, smaa Øine stod langt fra hinanden; de kunde gløtte i to Kroge med engang, medens hans runde, haarslidte Skalle lyste mod den, han talte med.

Han sad rigtig og saa paa den blonde, lidt smale unge Pige med den fine, lyse Hud, der syslede saa lydløst og tækkeligt ...

„Du er en lykkelig Mand Du, Kaptein," sagde han hen for sig.

„Drik lidt, Fut!" trøstede Kapteinen godmodigt og klinkede med ham.

„Ja Du kan nok snakke, som har Huset fuldt af Hygge ... Puder om Dig paa alle Kanter, saa Du kan eksportere til Byen. Men jeg, ser Du," — han blev fugtig i Øinene, — „sidder nu der paa Kontoret med disse Protokollerne! ... Jeg var dygtig forvænnet, véd Du. Naa ja lad os ikke tale om det. Jeg skal vel ha' min Straf for et og andet jeg ogsaa" ...

Digitized by Google

„Ikke sandt, Jomfru Kathinka!" spøgte han, da hun kom ind, „det er en slem Foged, som falder saadan lige lukt ubeleiligt ned i Slagtningen hos Jer? Men I faar laane ham lidt Hushygge, siden den er sluppet op for ham hjemme ...

Ei da, jeg havde jo nær glemt det!" udbrød han ivrigt og skyndte sig med Piben i Munden hen til Protokolvæsken, som hang over Stolen nede ved Døren. „Jeg har anden Del af den sidste Mohikaner med til Dem fra Bine Scharfenberg, — og skulde faa igjen — ja, hvad var det nu? det staar paa Seddelen: — „En nyckful Qvinna" af Emilie Carlén!"

Han tog den ivrig ud og leverede hende den, ikke uden et vist Galanteri.

„Nu maa De ikke glemme at give mig den imorgen, Jomfru Kathinka!" truede han, „ellers gjør De mig rent ulykkelig nede hos Bine Scharfenberg! — hun er ikke grei at komme ud for, véd De" ...

Thinkas Øie gled endnu, medens Fogden talte, spændt ned i de første Linier — blot for at forvisse sig om Fortsættelsen, og i et Nu var hun nede fra sit Værelse igjen med den udlæste af Carlén og første Del af Mohikaneren, slaat ind i Papir og knyttet med en Sytraad.

„De er saa prompte som en Forretningsmand, Jomfru Thinka!" spasede han, medens han med en vis langsom Omhyggelighed forvarede Pakken i Væsken; de to smaa Øine lyste indblidt paa hende.

Uagtet der havde været Slagtning og Travlhed siden tidlig imorges, maatte Thinka dog efterat have lagt sig unde sig at kige lidt i Morskabsbogen.

Der gik ét Kapitel og ét til og nok ét med stedse svagere Forsæt om at slutte i næste.

Endnu Klokken to om Natten laa hun med

Digitized by Google

Lyseblakerten bag sig paa Hovedpuden og tøirede den sidste Mohikaner med alle den ædle Uncas's omskiftende Forfølgelser og Farer ...

Ma undrede sig jo over, at der gik saa mange af de tynde Talglys til i Vinter.

— — Fogden maatte tage en liden varm Frokost, inden han fik reise afsted om Morgenen.

Og nu, han tog Afsked og takkede for de saa behagelige og opmuntrende Timer, endda han kom ubeleiligt, — aa Frue, han vidste, han kom ubeleiligt! — „skjønt nu har De jo faat en høire Haand i Husvæsnet ... Jo, Frøken Thinka, jeg har nok kontrolleret Dem; man har ikke Politiøine for ingenting. ...

Usynlig, og dog altid tilstede som en stille Aand i Huset, — er det ikke det bedste, som kan siges om en Kvinde?" komplimenterede han hende livligt, da han havde faat Skjærfet rundt Peltsen og gik ned til Slæden, blidøiet med lidt graaagtige Skjæggestubber, da han ikke havde faat barbere sig idag.

„Hyggelig Mand den Fogden! ... Hjerte er der i Livet paa ham," sagde Kapteinen, da han oplivet og hændergnidende efter Kulden kom ind igjen i Stuen ...

— Men Far blev jo klein efter al den stærke Mad i Slagtertiden!

Korpslægen raadede ham til at drikke Vand og gaa dygtig; — en Toddyrangel engang imellem havde han bare godt af.

Og det forbedrede ikke Blodopstigningerne, at de fik Julen saa lige efter.

Far gik trykket, men vilde nødig aarelade sig udenfor de vanlige to Gange om Aaret, Vaar og Høst.

Bare efter det lille Traktement for Buchholtz, Sorenskriverfuldmægtigen, i Torsdags blev det rent

Digitized by Google

galt. Han gik og var ulykkelig og saa Tab og Tilsidesættelse og gale Regninger paa alle Kanter.

Det fik ikke hjælpe, nu maatte der gaa Bud efter Kirkesanger Øiseth! ...

Foruden sine kirkelige Forretninger, læste denne med Ungdommen, vaksinerede og aarelod.

Hvad han duede til i de førstnævnte Retninger skal være usagt; men i det sidste kunde der trygt siges, at han havde saare meget, ja bøttevis, af Bygdens Blod paa Samvittigheden og ikke mindst den fuldblodige Kaptein, som han havde aftappet regelmæssig nu i en Række af Aar.

Virkningen var storartet. Ovenpaa den lumre, klemte Torden- og Ulykkesstemning, der fyldte saa at sige hver Fuge i Huset og trykkede alle Miner lige ned til Pasop, — et glimrende Klarveir, Spøg med Thinka og vilde Planer om, at Familien til Sommeren skulde faa reise ned og se Korpseksercitien!

Det var paa det Point af opsvulmende lyst Humør, at Ma resolut greb Anledningen til at tale om Jørgens Skolegang, — alt, hvad Tante Alette havde tilbudt om Kost og Logis og ellers ment, der burde arrangeres ...

Der blev en Overregnen og en Studeren med Bevis og Modbevis ind i de fineste Detailler for et Menneskes Livsophold i Byen.

Kapteinen repræsenterede Udgiftsposterne og Debetsiden i Form af indignerede Spørgsmaal og Formodninger for hver enkelt, om hun agtede at ruinere ham.

Og Ma forsvarede seigt og ihærdigt Kreditsiden, idet hun gjentog og atter gjentog alle de Poster, som var at trække fra.

Naar det saa en og anden Gang under de idelige Gjentagelser snurrede rundt, saa hun forplumrede sig, var der slemme Stunder, inden det lykkedes hende at rette sig i Bygen.

Digitized by Google

Kapteinen maatte langsomt vænnes ind paa det, indtil det sank saavidt ned i ham, at han begyndte at se og tænke. Men som en ihærdig, utrættelig Krydser havde hun Maalet altid for Øie og nærmede sig det ogsaa umærkeligt.

„Disse Kontanter!" ... Det var for Ma at røre ved en Byld, som dog maatte opereres.

Resultatet blev, at Kapteinen lod sig overbevise og nu selv blev den ivrigste paa Arrangementet.

Jørgen blev kontrolleret i alle Fuger. Han maatte sidde oppe paa Kontoret, og Kapteinen repeterede paa Spreng med ham.

„Det er saa gammelt som alle Haugene!" blæste Kapteinen. ... „Svinger man en Høne rundt og lægger den baglængs med en Kridtstreg for Næbbet, ligger den muk stille, tør ikke røre sig. Den tror vel, det er et Toug, som holder den. Jeg har prøvet det saa mangen Gang, — det kan Du tryggelig hilse hende med, Thinka!"

„Men hvorfor skriver Inger-Johanna dette?" spurgte Ma lidt alvorligt.

„Aa aa, — for ingenting, — bare saadan" ...

Thinka havde igaar faat sit eget Brev indeni det til Forældrene; det var lidt i Anledning af Ma's tilstundende Fødselsdag, som afhandledes mellem Søstrene.

Og Inger-Johanna havde derunder holdt hende en Forelæsning, noget henimod en Opmuntring til Opstand og at holde ved sin Flamme der vesterpaa, om der virkelig endnu var Ild i den. Det om Hønen og Kridtstregen var noget paa anden Haand fra Grip. Fruentimmerne lod sig indbilde alt muligt og lagde sig gjerne godvillig til at dø, naar de fik saadan en Kridtstreg foran Næbbet!

Digitized by Google

Det kunde være sandt nok, mente Thinka ... Men naar hun saa, hvor det bedrøvede Far og Mor, saa — hun sukkede og havde Graaden i Halsen, — var Kridtstregen sandelig tykkere, end hun aarkede med den alligevel! ...

Inger-Johannas Brev havde gjort hende rent tung tilsinds. Hun kjendte sig saa ulykkelig, at hun kunde storgrædt, bare nogen saa paa hende. Og det gjorde Ma flere Gange udover Dagen; hun gik vel lidt rødøiet.

Om Natten læste hun i Arwed Gyllenstjerna af Van der Velde, saa de modige Taarer randt.

Søsterens Brev indeholdt ogsaa endel for egen Regning, som ikke netop var myntet paa Far og Mor.

... „For ser Du, Thinka! naar man har gaat igjennem Ballerne herinde som jeg, saa hopper man ikke længere blindt om med alle Lysene i Øinene. Man véd en Smule for sig; der faar være noget páa et eller andet Vis over Passiaren eller Personen. For dette Balprat. Jeg siger som Grip; jeg er kjed, kjed, kjed af det! Tante er da heller ikke saa hidsig længere paa, at jeg skal der, skjønt mange Gange hidsigere end jeg.

Jeg gjælder da ogsaa nu for hovmodig og kritisk og, hvad det er altsammen, blot fordi jeg ikke bestandig vil finde paa noget at snakke væk om. Tante finder, at jeg har faat en vis egen Kulde ind i mit „for livlige Naturel", en tilbageholdende Ro, der imponerer og er pikant, — altsaa vel det forønskede rette! Formodentlig ligesom den i hed Puddingdeig indbagte Is hos Kineserne, som vi læste om i Bien, husker Du.

Tante har saa mange Indfald i Vinter. Nu skal vi to tale bare fransk sammen. Men at hun skrev til Kaptein Rønnow, at jeg var saa perfekt i det, ligte jeg egentlig ikke; jeg har ingen Lyst til at staa Skolepige for ham, naar han kommer til-

Digitized by Google

bage. Heller ikke er min Udtale saa „sød", som hun siger.

Jeg forstaar mig virkelig ikke paa hende længere. Var der nogen, som kunde og burde forsvare Grip i denne Tid, saa var det vel hende; men i det Sted angriber hun ham, hvor hun kan.

Han har begyndt at holde en fri Søndagsskole eller Foredrag for hvem, som vil, paa en Sal ude i Storgaden. Det er saadan noget, Du véd, som vækker Opsigt. Og Tante trækker alt paa Skulderen og forudser den Tid, da han vil forsvinde af det gode Selskab, skjønt hun selv altid har været den første til at interessere sig for ham og finde, at han kom med noget nyt. Det er saa inderlig lumpent af hende, synes jeg!" ...

VIII.

Jørgens Reise maatte gaa for sig, før Slædeføret gik op; thi Førefaldet kunde vare til Sankthans, og at spendere Hestebenene i alt Telebruddet vilde være det rene Vanvid. Skulde han ikke gaa tabt af et helt Aar, maatte han ind itide og forberedes privat til Optagelse paa Skolen.

Jørgen gik stedt i Grublerier og Tanker over alt det, han nu maatte skilles fra. Geværet, Kjælkerne, Skierne, Dreierbænken, Værktøiet, de henne i Bakkerne efterladte Vindmøller og Kværnbrug, alt skulde forstandigen borttestamenteres, — naturligvis til Thea først og fremst, mod at hun tog vare paa det til han engang kom hjem igjen.

Havde man spurgt ham, hvad han helst vilde blive, havde han vel nærmest svaret Dreier, Møller

Digitized by Google

eller Smed; det sidste i Verden, der skulde frembudt sig for hans Forestillingskreds, end sige dukket op som nogen Drift eller Trang i ham, var vel at blive løftet op i de høiere boglige Regioner. Men Hellas og Latium laa nu engang som en uforanderlig Skjæbne tvert over hans Vei, saa derved var intet at gjøre eller engang at tænke.

I Lommen paa de ny Klæder, der var omsyede efter Kapteinen, stak paa Reisens Dag en hel Betroelse af hemmelige Depescher.

Først et fjorten Sider langt Brev, skrevet om Natten under Taarer fra Thinka til Inger-Johanna, hvori hun i alle Detailler forklarede Oprindelsen, Fortsættelsen og den haabløse Udvikling af sin Kjærlighed til Aas. Hun havde tre Erindringer efter ham: — en liden Brystnaal, den Eau-de-Cologne-Flaske, han havde foræret hende paa Juletræet, og saa hans Brev med Haarlokken til hende den Morgen, han maatte reise fra Kontoret ... Og vilde hun nu end ikke handle sine Forældre imod, men hellere gjøre sig selv ulykkelig, saa havde hun dog givet sig det usvigelige Løfte aldrig at glemme ham, — tænke paa ham til sin sidste Stund!

Den anden Depesche var fra Ma til Tante Alette og indeholdt — foruden endel økonomiske Forslag — et lidet Vink om at sondere Inger-Johanna nu, naar Kaptein Rønnow kom tilbage fra Paris. Ma kunde ikke rigtig blive klog paa hende i den sidste Tid. ...

— — At der skulde blive saadan Tomhed efter Jørgen, havde Kapteinen aldrig forestillet sig. Han havde paa sit Vis udfyldt Dagen, givet Anledning til saa mange Sindsbevægelser, saa megen Anstrengelse og Ærgrelse og saa megen forhøiet, rask Cirkulation i Blodet, at nu, han var borte, havde Kapteinen mistet et helt virkende Element. Han havde nu ikke længere nogen at gjæte og kontrollere med Øine i Nakken, at øve sin Skarpsindighed paa eller

Digitized by Google

overrumple, — kun den stilfærdige, uangribelige Thea at holde Skole med.

Korpslægen havde tilraadet ham en blodrensende Løvetandskur.

Og nu, da Foraaret kom, — blændende lyst, vandblankt overalt, med smeltende Sneflekker og sine Fortropper af rød Stenbræk i de bratte Fjeldvægge, — var Thinka alt ude med Bordkniven i de valne Hænder og stak op Løvetandsrødder af Marken. De var smaa, unge og lyse endnu; men alt kraftigere blev de Dag for Dag.

Kapteinen tømte med militær Punktlighed hver Morgen Klokken syv det ham foresatte Bæger og stormede ud.

Idag stod et tungt, stridt, iskoldt Regnslask med Hagl og Sne imod ham i Gangdøren og langt ind paa Gulvet. Fjeldsiderne laa igjen hvide.

Han var de sidste Morgener vant til at tage Turen nedover til det nyopbrudte Potetesland, der gik under Plogen; men i dette Veir —

„Vi faar opgive Jordarbeidet, Ola," lød hans Resolution ude paa Gaarden, — „det ser ligere ud til, at Gamperne skal gaa for Sneplogen igjen!"

Han traskede afsted; her var ikke Veir til at staa stille i ...

Paa Dagligstuvinduerne drev og skyllede det bygevis med lange Regndamme nedover, saa at der uafladelig maatte tørres op og lægges Kluder i Vindusposterne.

Derinde stod ved det graa Dagslys Ma og Thinka over Frugten af deres fælles Arbeide ved Væven i Vinter, — en Rulle med endnu ubleget Dreiel, som de alnede op og regnede ud i Duge og Servietter.

Døren faldt op paa vid Væg, og Kapteinens tykke, regnvaade Kappeskikkelse viste sig i den.

„Jeg mødte en langfarendes hernede med noget

Digitized by Google

til Dig, Thinka! — indpakket i Voksdug. Kan Du begribe fra hvem?" ...

Thinka slap Dreielen og gjorde blussende rød et Skridt imod ham, men rystede straks paa Hovedet.

„Reierstad, — han Eksekutionshesten, havde det med sig paa Turen opefter. Han skulde levere det hidind."

Kapteinen stod og besigtigede Pakken ... „Fogdens Segl! ... Hid med Saksen der."

Han gav sig i Iveren ikke Tid til at tage af sig.

„En Para—sol! ... en deilig ... ny" — udbrød Thinka; hun blev staaende og stirre paa den.

„Nei, se mig til den gam ..... Pikajor! Futen strammer sig ordentlig op for Dig, Thinka!"

„Ser Du ikke, her staar „Filipine" paa Seddelen, Jæger!" lagde Ma dækkende ind.

„Jeg vandt Filipine af ham, ja — første Nytaarsdag, da Far og jeg spiste Middag hos Præsten Horns, — efter Kirken. Jeg havde rent glemt det," sagde hun tonløst.

Hendes Blik gled fra Gulvet halvt op paa Forældrene, idet hun gik stille ud og lod Parasollen ligge efter sig paa Bordet.

„Mener, Du kommer til at nytte Dreielen din til Udstyr jeg, Ma!" gned Kapteinen sig i Hænderne og slængte Kappen med et vist Sving af sig.

„Hvad siger Du om Fogden til Svigersøn her paa Gilje?"

„Thinka gik, saa Du, Jæger!" — Ma dirrede lidt i Stemmen. „Hun syntes vel, det ikke er længe siden, hans Kone lagdes i Graven. Thinka er saa altfor god og vil saa gjerne føie sig efter os; men der kan være Grænse for, hvad man kan forlange!"

Der var noget forhastet i hendes Bevægelser over Dreielen, der tydede paa indre Oprør.

Digitized by Google

„Fogden — Ma! Er nu det heller ikke et Parti? — pen, vakker Mand i sine bedste Aar. Jeg véd bitterdød ikke, hvad I Fruentimmer vil ha', jeg! ... Og, Gitta!" mindede han hende lidt rørt ... „Det er netop de Mænd, der har levet lykkeligst i sit første Ægteskab, som snarest gifter sig igjen!" ...

— — Det gik med rivende Fart fremover mod Sankthans ... Vaaryre over Luft og Vand! Marken stod fugtig og vaad opefter, Tue i Tue, som frodige Hestelugger. De opsvulmede Bække suste og fossede med nyskinnende Bredder. De kogte ligesom over af den samme gjærende Livskraft og Saft, der lod Knopperne springe frem i Or, Silje og Bjerk næsten med hørbart Smeld og afsætter sin Natur i Fjeldguttens sprættende, livlige Bevægelser, rappe Sprog, levende blikkende Øine og spændstige Gang.

— Fra Inger-Johanna kom der i Randen af Sommeren et Brev, hvis Indhold satte Kapteinens Tanker i ny Flugt.

„Kjære Forældre! 14de Juni 1843.

Endelig et lidet Pust til at skrive Eder til; Kaptein Rønnow reiste igaar, og jeg har endnu næsten ikke faat summet mig fra de to, tre Ugers uafbrudte Selskabelighed, medens han var her.

Det skal blive godt at komme ud til Tilderød nu i næste Uge ovenpaa alt dette! Her begynder ogsaa at blive hedt og kvalmt i Byen.

Der er ikke gaat en Dag, uden at vi har været i Selskaber enten til Middag eller Aften; men Perlen i dem var jo Tantes egne smaa Middage, som hun har Ry for, og hvor vi nu næsten bare talte fransk. Passiaren gik saa let; der har man jo saa anderledes Udtryk, og Tankerne fangede hverandre halvgjættede allerede. Rønnow taler vist et brillant Fransk.

En Mand, der komporterer sig som han, gjør et vist nobelt, herremæssigt Indtryk; man hensæt-

Digitized by Google

tes i en Atmosphære af chevaleresk, mandig Værdighed og hører Sporerne klirre, jeg havde nær sagt musikalsk; man glemmer næsten, at der findes dem, som tramper.

Naar jeg sammenligner de klodsede Komplimenter paa Ballerne, der kan komme én saa klaskende lige op i Ansigtet, med Kaptein Rønnows Maade at sige og ikke sige og alligevel faa Tingen frem paa, saa nægter jeg ikke for, at jeg faar Følelsen af et vist opstemt Velbefindende. Han paastod, at han havde saadan Illusion af at sidde lige over for mig ved Bordet. Jeg lignede saa et Portræt, han havde set i Louvre af en historisk Dame, der naturligvis var sorthaaret og hovmodig i Nakken og smilede hen for sig med et Udtryk, som det kunde være underskrevet: „Jeg venter, — og vrager, — til den kommr, der kan sætte mig paa min rette Plads!"

Naa, kan det more ham at finde saadant ud, saa tager jeg gjerne Komplimenten. Der findes jo saadanne Gudfædre eller Onkler, som er rent forgabede i deres Guddøttre og forkjæler dem baade med Snak og Slikkerier. Jeg er bange for, at Rønnow er lidt af dette for mit Vedkommende, for, saa forstandig og grei han ellers er, saa gaar det i Forhold til mig bestandig i Superlativer; og jeg kan jo ikke lade være at synes, at det er baade smigrende og morsomt, naar han idelig siger, at jeg er som skabt til at gjøre Honneurs, hvor Herrer og Damer af større Omgangsforholde skal modtages. Han maa jo mene noget mere om mig, end jeg fortjener, fordi han ser, at jeg kanske er lidt mere oprigtig og lige ud end andre og ikke har Natur til altid at skjule, hvad jeg mener, om jeg ogsaa er i Selskab.

Ja, ja, der faar I Takken, fordi I bestandig har forkjælet mig; jeg kryber ialfald ikke straks under

Digitized by Google

en Stol, men prøver at sidde, der jeg sidder, i det længste.

Men hvorfor har nu ikke en saadan Mand giftet sig? Havde han været yngre, og jeg endda lidt mere forfængelig, kunde han næsten været farlig. Han har endnu et smukt sort Haar; lidt tyndt og lidt vel omhyggelig soigneret er det jo! Det er ét, jeg ikke kan komme tilrette med, og det er, at Folk søger at skjule sin Alder" ...

Kapteinen klø'de sig i Parykken:

„Naar man gaar paa Frierben, Du Ma!" lo han. —

— To Postdage efter kom han hjem fra Postaabneriet med et længere Brev fra Tante Alette til Ma. Hun var ikke hans Yndling. Først var hun for „belæst og dannet"; dernæst var hun „sød", endelig var hun gammel Jomfru!

Han satte sig i Lænestolen med en resigneret Mine og Hænderne sammenkneppede over Maven og lod sig det forelæse. Han betragtede det øiensynligt som et surt Aktstykke.

„Min kjære Gitta!

Det er intet let Hverv, men sandelig et noksaa indviklet og vanskeligt, Du dennegang har læsset paa Skulderen af en gammel Jomfru, — lad hende end nok saa meget være din aldrig svigtende trofaste Tante Alette. Kunde vi endda have samtalet, skulde Du snart skjønnet Meningen; men nu levnes der mig ingen anden Udvei til at faa min Samvittighed frigjort end at skrive og skrive, helt til alt endelig er kommet med, som jeg har paa Sinde.

Nu véd Du jo nok, at Stiftamtmandinden ikke er af mine Folk, og havde det ikke været for, hvad Du tilskrev mig, da Du sendte Inger-Johanna herind, vilde jeg visselig ikke have bevæget mine gamle Lemmer saalangt udenfor Gamlebyen, hvor jeg har mine faa faste Venskaber, og ind til at gjøre Stasvisiter hos Stiftamtmandinden, ihvorvel hun er

Digitized by Google

altid saa over al Maade venlig, og vist ogsaa mener det.

Først og fremst maa jeg dog sige Dig, at Inger-Johanna i alle Dele er en Dame, men dog med mere Saft og Kraft i sig, om jeg saa tør udtrykke mig, og stærkere Villie end vor stakkels Eleonore! Det er sikkert, at hun i en Mængde Stykker imponerer, for ikke at sige kuer din Svigerinde, saa striks og afgjørende hun ellers har Ord for at være. Og derfor maa hun ogsaa i mange Ting ty til Bagveie, hvor hun finder ikke at turde lægge Spillet saa aabent for Inger-Johannas Øine, hvilket nu efter min bedste Overtydelse har været Tilfældet med Hensyn til Kapteinen. Han kom her sikkerlig denne Gang fra sin Pariserreise i fuld Tanke om at fuldføre et Frieri, efter som klog og forsigtig General først at have undersøgt Terrænet med egne Øine. Blot den Maade, hvorpaa han altid henvendte sig og gjorde hende sin Opvartning, kunde overtydet en blind derom.

Den eneste, som ikke forstaar det, uagtet hun attacqueres paa de tusinde Maader, er imidlertid Gjenstanden selv. Hun sidder der midt i Viraken isandhed beskyttet mod al Verdens Kløgt ved sin naturlige Uskyldighed, hvilket er dobbelt at forundre sig over, og gamle Tante Alette siger nu: beundre, med hendes udmærkede Forstand ellers.

Jeg vil jo ikke ganske fritage hende for mulig at blive lidt svimmel af al den Virak, han, og din Svigerinde med, nu røger for hende uafladelig (og hvilket ældre erfarent Menneske bærer ikke over og tilgiver saadant hos en ung Pige!). Men Svimmelen gaar blot ikke i den forønskede Retning, nemlig til Forelskelse, men lader hende nærmest kun svulme lidt over i sin Følelse som Dame og indskrænke sig til at hylde i ham den ridderlige Kavaler og — sin Faders høit ærede Ven.

Det er dette, han fortiden saa at sige er slagen

Digitized by Google

tilbage paa, saa han igjen reiser, og dette vistnok efter din Svigerindes Raadførelse. Inger-Johanna findes, hvis mine gamle Øine ikke skuffer mig, — og lidt har vi to set og oplevet baade hver for sig og sammen i denne Verden, kjære Gitta! — ikke moden til Kjærlighedsspørgsmaalet endnu, idet hendes Forfængelighed og Stolthed hidtil har vist sig som en fra dette altfor afsondret Følelse" ...

Det snorkede borte i Skindstolen; og Ma fortsatte sagtere:

„Hun kan nok, og det temmelig hedt, ville efterstræbe at herske i en fin Salon; men er vist ikke endnu bragt til at begribe, at hun da ogsaa maa tage Herren, som eier den, med. Der er noget i hendes aabne Væsen, som altid holder Grøften for bred mellem disse to Spørgsmaal til, at selv en Kavallerikaptein kan sætte over den. Gud velsigne hende!

Kjærligheden er som en Vækkelse den ogsaa, uden hvilket man intet véd eller forstaar af dens hellige Sprog; og ulykkelige er de, som kommer til at lære den at kjende forsilde, naar de først har fanget sig i det saakaldte Pligtens Baand. Hos Inger-Johanna tror jeg næsten ubedragelig, at Kjærligheden endnu ikke er vakt, — maatte en god Engel beskytte hende!"

„Æsch! — slige gamle Jomfruer!" vaagnede Kapteinen. „Videre! ... videre ... er der mer?"

„Hvorvidt den unge Student, som har Post der paa Kontoret, kan være i nogen Grad hinderlig for disse Planer, derom tør jeg ikke sige hverken fra eller til. Men at Stiftamtmandinden mener og frygter noget, derom er jeg uryggelig forvisset efter hendes hele Maade paa det sidste at behandle ham paa, om hun end er alt for fin til at lade Inger-Johanna faa end saa meget som den mindste Skygge af Mistanke om hendes sande Bevæggrund.

Jeg hørte det jo tydeligt, da jeg var der til

Digitized by Google

Kaffe Søndagen, før de nu reiste ned til Tilderød, og hun lod Pigen nægte sig hjemme for ham. Der faldt ikke naadig Omtale i Anledning af hans „Søndagsprofessorat i rabulistiske Idéer" som hun benævnte det.

Jeg antager, at det maa være noget af den Slags, som ogsaa jeg i min Ungdom sværmede for ved at læse Rousseau's Emile, der optog mig meget, ja tildels endnu kan udfylde endel af mine Tanker. Thi hun anførte som en Hovedanskuelse hos ham, at han i sin fremfusende Blindhed mente at kunne simplificere Verden, og derunder først og fremst Opdragelsen, til enkelte ganske faa, naturlige Sætninger eller saakaldte Principier. Og Du véd, vi — dog det bliver nok alt for langt. Kort at sige, da Inger-Johanna med Heftighed faldt ind til hans Forsvar, saa hun i ham kun Sønnen af den fjollede „Kadet paa Lurleiken", som han kaldes, en af Landets velkjendte, morsomme Figurer; men denne var, foruden med Faderens forstyrrede Idéer, tillige udrustet med en Evne til at haandtere det frygtede Vaaben: Satiren, — voilà Blændværket Grip!

Ungdommelige Studenteridéer kunde maaske nok saa klædeligt bruges som pikante Samtaleemner; men derfra til fremfusende og paa en opsigtsvækkende Maade at sætte dem i Gang uden Agtelse for ældres Mening, var et stort Skridt, var pretentiøst og viste noget umodent, første-generationsmæssigt, der paa ingen Maade burde gouteres!

Jeg har anført dette saa vidtløftigt for af selve Udtalelserne at vise Dig, at der her kan være noksaa meget Bomuld i Linet, som man siger.

Og siden jeg skal op i Lyset med Hjerteroden, vil jeg have sagt Dig, at han ser mig ud til en troværdig, sanddru ung Mand, der er i sin Natur, som han taler til og ikke anderledes, og bærer et vakkert Stempel i sit Ansigt og hele Væsen! Om

Digitized by Google

han mulig glemmer lidt af: „Min Søn, om Du vil i Verden frem, saa buk!" da er det jo værst for ham selv og ikke til hans Vanære, véd vi.

Det var mig ogsaa en sand forfriskende Nydelse, som at se ind i Ungdommens Rige, og vækkende mange Tanker, at tale med ham de to Aftener i Vinter, da han fulgte mig (for ham vel lidet tiltalende) gamle hjem fra Stiftamtmandens den lange Vei ud til Gamlebyen, som jeg ellers maa gaa med Ængstelse kun med Pigen og Lygte."

„Aah, — der overfalder ingen hende!" brummede Kapteinen kjed ...

IX.

Kapteinen havde havt et sandt Kjørpaa i Tjenesten lige fra isommer, da han og Løitnanten visiterede Teltboden samt Armatur og Vaaben paa Lægderne. Saa Korpseksercitien og endelig nu sidst Sessionen.

Der havde været temmelig stridt Leben paa Gjæstgiveriet nede i Hovedsognet de to, tre sidste Aftener sammen med Korpslægen, Prokurator Sebelow, lange Buchholtz, Lensmand Dorff og Løitnanterne.

Men Resultatet var jo for saavidt glimrende, som han istedetfor Blakken nu kjørte hjemover med en prægtig svart tre-fireaarig for Karjolen med hvidt Blis i Panden og hvide Sokker, der næsten lovede at kunne blive Jevning til Svarten cm — om ... den ikke var lybsk ...

Den havde nu netop, da den gamle Lægdekjærring reiste sig fra Veigrøften, vist frem noget i Øiekastet og Ørelaget, som den sandelig havde

Digitized by Google

gjemt vel undaf alle tre Sessionsdagene. Han havde tilslut til Prøve skudt over Hovedet paa den, uden at det saameget som vak i den!

Det vilde være altfor nederdrægtigt, — efterat baade Korpslægen og Premierløitnant Dunsack havde været aldeles enstemmig af samme Mening som han om Dyret, — og han ovenikjøbet havde git Hestehandleren fem og tyve Daler kontant i Mellemlag ...

Men nu travede den jo lige støt og pynteligt igjen for Karjolen. Den Smule Lyst til at slaa over i Galop var bare Uopdragenhed og lidt af Ungfølunoderne, der stak i den endnu, og fort gik væk ved Indkjøringen.

„Fo—ola! Fo—ola!

Støere Hest har Stor-Ola nok ikke havt i Spiltoug ved Siden af Svarten alligevel ...

Du skal bli' gammel hos mig Du, forstaar Du, Ungsvarten! ... faa gaa til Byen i Par med Farbror din ... for Stasvognen til Inger —

Naa da, din Svine—ne—hund! Svip Svup Svip Svup! — jeg skal lære Dig af med Unoter jeg!

Staa!" tordnede han. — „Saa ... saa!" ...

Det var et helt Følge af lystige Folk, som stod og snakkede og huiede og drak nede i Veien udenfor Grinden til Bergsetgaarden.

Ved Synet af Kapteinens velkjendte Skikkelse gjorde de høflig hilsende Plads for ham. De vidste, at han havde været længe nedenfor nu; og Mandskaberne, der havde mødt frem til Tegningen, var netop igaar og idag vendt hjem rundt om i Gaardene.

„Ikke sandt, Halvor Heien! — en spræk Fole? ... lidt ung endnu" ...

„Kan være det, Kaptein! gjild Gamp, om den ikke er skvætten af sig," mente den tiltalte.

„Hvad er paafærde her, — Auktion efter Ole Bergset?"

Digitized by Google

„Ja, han Bardon, Lensmanden, holder paa nu med Hammeren inde i Stuen."

„Saa, saa! — — Du Sølfest Staale," blinkede han til en ung Mand, „tror Du noget paa, at han Lars Øverstadbrækken gaar paa Friera's til Enken her? ... Jordene ligger svært pent til Du!"

Der kom en slet dulgt Lystighed i Ansigterne rundt om. De skjønte, hvor Kapteinen vilde hen. Det var netop Rivalen han talte til.

„Ikke nogen høstbær Ko deroppe at faa kjøbt vel?"

Kunde nok være det, mente man.

„Hold Hesten min lidt, Du Halvor, mens jeg gaar op og snakker lidt med Lensmanden om det."

Der var folksomt op til Huset, og Kapteinen hilsedes af den ene Klynge efter den anden af støiende og snakkende Mennesker, Mænd og Koner, Jenter og Gutter, mellem hvilke Brændevinsflaskerne flittigt vandrede, indtil han naaede ind i Auktionsstuen.

Der sad Bardon i det pakfulde, osende Rum med sin kjendte, vældige, hæse Stemme og raabte op og gjentog og truede med Hammeren og sagde en Vittighed og truede endelig for aller, allersidste Gang, inden han med Lovens Slag spigrede Budet fast for evigt ned i Bordpladen.

For Kapteinen blev der Vei, hvor han kom.

„Er Du saa gal Du ogsaa, Martin Kvale, at slippe Konen paa Auktion!" spøgte han i Forbigaaende hen til en Kakse med Sølvknapper.

Ude i Svalen stod den vakkre Guro Granlien med en Flok andre unge Jenter.

„Du Guro!" strøg han hende om Kinden ... „Nu er han Bersvend Vaage kommen hjem fra Eksercitien! Han gik i Tanker og var rent ørsk, Gutten, saa jeg holdt paa at sætte ham i Kachoten ... Du

Digitized by Google

er for haard med ham, Guro!" Han nikkede hen til de fnisende Jenter.

Guro saa med store, blanke Øine op paa Kapteinen. Hvor kunde han nu vide det?

Kapteinen kjendte Bygden baade ud og ind, fremlængs og baglængs, som han udtrykte sig. Han havde en ganske ubegribelig Spornæse for paatænkte Gaardhandler, Giftermaal, Forlovelser og endel af den Art, der vedkom de unge Mandskaber. Guro Granlien var ikke den første Jente, som spilede Øinene op i den Anledning! Han havde ypperlige Kilder i sine fem Underofficerer, men ikke mindst i sin egen for disse Ting altid vaagne Interesse.

Og naar han idag gjorde den lille Afstikker opom Auktionsstedet, var Grunden vistnok langt mindre den „høstbære Ko", end hans livlige Begjær efter at fange Nyheder, der kunde være kommet til under hans lange Fravær.

Det var ham derfor heller ikke saa uvelkomment, da Enken kom ud og bød ham ind i „Andre-Stuen", hvor han ialfald maatte nyde en Taar Øl, før han forlod Gaarden.

Han var nysgjerrig efter at faa skriftet hende lidt om Muligheden af nyt Giftermaal, — og havde jo ogsaa den Tilfredsstillelse efter en halv Times fortrolig Passiar at have udvundet af hendes Tillid hele den sande og virkelige Stand af hendes Tanker for sig og Gaarden.

Der snød ham nu ingen længere for den Sag ... Enken paa Bergset vilde sidde i uskiftet Bo og — ikke gifte sig. Men det brød hun sig ikke om at lade komme ud; hun vilde være omstridt, i Kurs, som et Parti i Bygden naturligvis. ...

Kapteinen forstod det saa godt; — det var det fule. ...

Noget skulde der tales om andet ogsaa tilslut, og saa sagde Randi i Aand af det forrige:

Digitized by Google

„Og Futen, som skal gifte sig igjen!"

„Saa?"

„De siger, han vanker støt og stadig nu hos Scharfenberg, Prokuratoren ... Det er vel den yngste Datteren da?"

„Véd ikke ... Adiøs Randi!"

Han gik hastig, saa det raslede i Sporerne, og Sabelen daskede under Kappen nedover til Hesten uden at se og hilse igjen hverken til høire eller venstre. Han trykkede Chakoen fastere i Panden, før han steg op i Karjolen.

„Saa Tak, Halvor. Giv mig Tømmen! ... Der, din —"

Han gav unge Svarten, der begyndte med nogle Kaprioler, et Smeld af Svøben, og afsted gik det for stiv Tømme og i fuldt Trav, saa Gjerdestolperne fløi som Trommestikker forbi hans Øine.

I den stille, taagede Høstdag gik Buskapen her og der ude i Landeveien.

En Gris forbittrede ham ved haardnakket at gallopere foran Karjolen.

„Der! — se til at faa draget Skankerne dine undaf, din" ...

Det endte med et Smeis over Ryggen paa den.

„Se saa, der ligger et Kobæst midt i Veien!" udbrød han med sammenknebne Læber ...

„Ja ja, vil ikke Du reise Dig, saa for mig værsgo'. ... Vær saa god ... jeg er ogsaa dum ... kjører paa." ...

Bitterheden gik fuldstændig i ham, og han vilde urokkelig have ladet Hjulet gaat over Dyrets Bagparti, om det ikke i sidste Øieblik raadsnart havde reist sig, saa nær, at Kapteinens Karjol halvt løftedes, idet den strøg an, og var paa yderste Nippet til at vælte ...

„Hm! hm!" mumlede han noget bragt til Besindelse, idet han saa tilbage paa Gjenstanden for sin forfeilede Hævn.

Digitized by Google

„Saa saa, — afsted, siger jeg, din svarte Rakker ... gløtter Du engang til saadan tilbage, saa slaar jeg Dig ihjel! ... He, he, he, — rend Du, Du skal nok finde Bakke for Dig, min gode Ven!"

Han havde havt dygtig Tømmermænd hele Dagen; men det var ikke det, som kreperede ham, det vidste han.

Og da han kom hjem, hvor de idag ventede Far med stor Spænding efter det lange Fravær, var han mørk i Ansigtet.

„Der Ola! Strigl Hesten ... tør den med en Halmvisk først. — Stel den ordentlig, — et Klæde over Ryggen, hører Du! ... Jeg har bare kjørt Karen lidt ind imod Bakken."

Stor-Ola saa paa Kapteinen og gjorde et troværdigt Ryst paa Hovedet, idet han ledede Kjøretøiet bort fra Trappen; — det var vel noget, Kapteinen var snydt paa med denne nye Gampen igjen!

„God Dag, Ma, ... god Dag," kyssede han hende hastigt ... „Jo jeg lever vel."

Han tog af Kappen og Chakoen ... „Aa, kan Du ikke lade Marit tage Kufferten og Vadsækken, saa de ikke staar der paa Trappen længere!"

„Aa jo, ja, — har havt det noksaa slidsomt," unddrog han sig noget kjøligt Thinkas Opmærksomheder ... „Læg Sabelen over Knaggene og bring Væsken op paa Soveværelset!"

Selv gik han først op paa Kontoret for at undersøge Posten og saa ned i Stalden for at efterse, hvordan Stor-Ola haandterede Svarten.

Der var noget, som gik af Far, det var klart det. ...

Ma's Ansigt svævede ængstelig bekymret efter ham her og der i Døraabningerne, og Thinka gled ind og ud uden at bryde Tausheden.

Da han kom ind, stod Aftensbordet dækket, —

Digitized by Google

Sildesalat, farvet med Rødbeter, og Æg og en blinkende Dram ved Siden af, — og saa Rakeørret og det gode Flaskeøl.

Far var mulig ikke ganske ufølsom, — men høist ordknap. Der var rent ud kun Enstavelsesord at faa paa de snildest udtænkte Spørgsmaal ...

„Fogden skal gifte sig igjen, siger de, — — for aldeles vist!" undslap det ham endelig som den første behagelige Nyhed, han vidste fra Udenverdenen ... „med Scharfenbergs yngste."

Bemærkningen efterfulgtes af dyb Taushed, om der end over Thinka gled et Skjær af levende Tilfredshed, og hun fik travlt med at spise. De følte begge, at det var her Humøret stak.

„Den Mand kan sige, han har Lykke med Døtrene ... Bine snart i en Præstegaard og nu Andrea Fogedfrue. ... Du kan kanske faa Post der, Thinka, naar Du engang trænger det, — som Lærerinde for Børnene eller Husjomfru; hun behøver ikke at gaa mere i Huset, end hun netop akkurat vil, hun faar god Raad!"

Thinka saa blussende rød ned i Tallerkenen.

„Ja, ja, Ma! — som man reder, saa ligger man i denne Verden."

Mere blev der ikke sagt, før Thinka tog af Bordet, — da Ma undskyldende yttrede:

„Stakkels Thinka!"

Kapteinen vendte sig mod hende paa Gulvet med Fingrene i Ærmegabene paa Vesten og myste harmfuldt paa hende:

„Véd Du hvad! Ovenpaa Parasollen og den ene Opmærksomhed efter den anden, som han har bemøiet sig med nu i hele Sommer, kunde hun vist Manden en Smule anderledes Tak og Imødekommenhed, end hun har ... Saa skulde det hellerikke gaat, om jeg havde været hjemme," — begyndte det at hæve sig lidt op i Tordenstilen. „Men jeg mener, det er en Gaaseflok, jeg har i Huset, og ikke voksne

Digitized by Google

Kvindfolk, som sér lidt ud for sig. — Andrea Scharfenberg lod sig det ikke byde to Gange, hun!" drev han af igjen, da Thinka kom ind; hun kunde gjerne høre det. ...

— Ma stirrede jo af og til noget betænkt paa ham, medens de i Dagene efter paa alle Maader kjælede og dæggede, for at faa Far lysere tilsinds. Og Thinka slog midt i sin stilfærdige Omhyggelighed uvilkaarlig Øinene ned, naar han saadan stønnede og pustede.

Han gik ikke længere ud end ned for at se til Ungsvarten.

Idag var den hed i den ene Hov efter den ny Skoning. Det var et Søm, som var slaat for dybt ind af den Klodrian af en Smed. Det fik ud igjen ...

Kapteinen stod taus og saa til paa sin Yndlingsplads med Armen over den underste Halvdel af Stalddøren, medens Stor-Ola, med Ungsvartens Bagben over Laaret, udførte Udtrækningen med Hovtangen. Dyret var godkyndt, ikke saameget som rykkede i Benet ...

„O—o—ola!" hæsede det halvkvalt.

Stor-Ola saa op.

„Kors i" — seg ikke Kapteinen der langsomt ned, medens han endnu holdt sig i Stalddøren, ... lige ned i Møgen! ...

Ola saa et Øieblik raadløs paa sin Husbond og slap Hestebenet. Saa tog han Staldbøtten og skvættede Vand i Ansigtet paa ham, indtil der igjen viste sig Liv og Gjenkjendelse.

Nu holdt han ham Bøtten for Munden.

„Drik, drik, Kapteìn! — Vær ikke ræd ... Det er bare efter al Eksisen og Turingen. Det er som, naar én har drukket Bryllup forlænge, — Bror min." ...

„Hjælp mig ud, Ola! — Saa, lad mig støtte mig, — sagte, sagte ...

Digitized by Google

Aah! — det gjør godt at puste ... puste!" stansede han.

„Nu er det over, tror jeg ... Javist, — komplet over — andet end saadan halv mat ...

Gaa bare et Stykke efter mig, Du Ola, — for en Sikkerheds Skyld ...

Hm, hm, det gaar nok saa bra ...

Ja, ja, kan sandelig gjerne være ... uregelmæssigt Liv hele Høsten udover.

Saa, gaa ind og kald paa Frua. Sig jeg er oppe paa Soveværelset ... Det gaar bra i Trappen" ...

Der blev ingen liden Forskrækkelse.

Denne Gang var det Kapteinen, som beroligede og vilde slaa det hen, og Ma, som uden Bemyndigelse sendte Bud nedover. Var ikke Korpslægen hjemme, saa til Distriktslægen.

Da Korpslægen Rist kom, — og i Gangen havde modtaget Ma's ængstelige Mening om, at Jæger havde været let rørt af Slag, holdt han til Husets Beroligelse et humoristisk Foredrag:

Det hele var et Spørgsmaal om Graden. Den, som drak blot saameget, at han stammede, led af paralytisk Lammelse paa Tungen, — og paa det Vis blev hver evige Mand af de, han kjendte, Slagpatienter. Dette var kun en hos blodfulde Individer ikke uvanlig Kongestion ...

Jæger selv var jo saa langt over det, at han rekvirerede Toddybrættet ind om Aftenen, — rigtignok kun en yderst tynd Lavning for sin Part. Men Røverhistorier fra Eksercitien og om Svarten blev der snakket i Petuniskyer og under stadige Fornyelser af den tynde Essents til Klokken halv to om Natten ...

— — Det durede i Ovnen en af de følgende Formiddage, medens Kapteinen sad paa Kontorstolen og skrev, saa Gaasepennen spruttede.

Som vanligt paa den Tid af Aaret var der efter

Digitized by Google

hans lange Fravær en hel Hob efterliggende at ekspedere. Theas norske Grammatik laa paa det grønne Bord ved Døren; hun havde netop læst den op og hørtes at nynne udenfor paa Gangen.

Der blev en Støi i Trappen, og Ma's Stemme viste nogen ovenpaa — „den Vei — til Kapteinen!"

Det bankede paa.

„God Dag Far! — Naa?"

Det var Ekspres fra Fogden — i Søndagspuds — med et Brev. Det skulde leveres til Kapteinen selv.

„Saa? — Skulde Du ha Svar? — Naa saa! ... ja gaa ned i Kjøkkenet, saa faar Du lidt at leve af — og en Dram."

„Hm, hm," kræmtede han og kastede det med Segl forsynede Postpapirs Brev hen paa Pulten, medens han foreløbig tog sig en Tur paa Gulvet ... „Underretning om Forlovelsen vel ... eller kanske alt Indbydelse til Bryllup."

Han aabnede og læste det staaende ... ivrigt, flygtig nedover ... En besat lang Indledning! ... over den ... over den ... helt til tredie Side ...

Naa der kom det!

Han slog Bagen af Haanden, hvori han holdt Brevet, med et Klask i den anden og satte sig saa ned ...

„Ja, ja, ja, ja, ja, ja, ja!" ...

Han knebsede en to tre Gange i Tanker med Fingrene, klø'de sig bag Øret og endelig polisk op ved Paryken ...

„Nei, vil man se, — vil man se.

Og det Sludder om Scharfenberg!" ... Han stormede hen til Døren og rev den op; men besindede sig og gik paa Taa hen til Trappen:

„Hvem er der nede i Gangen — Dig Thea?"

Den lille undersætsige, brunøiede Thea fløi op i Trappen.

„Bed Ma komme op Du," nikkede han.

Digitized by Google

Thea saa op paa Faderen, der var noget uvanligt ved ham.

— Da Ma kom ind, gik han med Brevet paa Ryggen og kræmtede. Der var over ham det tilbørlige overveiende Alvor, som Situationen krævede.

„Jeg har faat et Brev, Du — fra Fogden. — Læs! ...

Eller skal jeg læse?"

Han stod lænet til Pulten og foredrog dets alle tre Sider, Punktum for Punktum, med stor Taalmodighed, til han kom til Humlen, — da slængte han det, saa det snurrede i Luften, og omfavnede Ma vildt ...

„Naa, — naa! ... hvad siger Du Ma — Tage os en Tur saadan, naar vi vil, ned til vore Svigerbørn!"

Han gned Hænderne ...

„Det var en Overraskelse Du — tilgavns. ...

„Hm! Hm!" tog han sig igjen kræmtente. — „Det er bedst, Du! vi beder Thinka komme herop, og meddeler hende Indholdet ... Mener Du ikke det?"

„Jo—o!" sagde Ma tonløst, hun havde vendt sig til Døren; — hun saa nok hverken Raad eller Udvei mere for hende, stakkar.

Kapteinen gik frem og tilbage paa Kontoret og ventede. Han havde den opstemte, værdige Fadermine, der helt indser Øieblikkets Betydning.

Men hvor blev hun dog af? ...

Hun var ikke at finde. De havde ledt efter hende over hele Huset.

Men Kapteinen var idag ikke hidsig ...

„Naa da, ser I hende ikke," spurgte han mildt et Par Gange ud af Døren.

Endelig fandt Thea hende oppe paa Mørkloftet. Did havde hun, da hun saa Ekspressen og hørte, den var fra Fogden, i Anelse om Indholdet tyet

Digitized by Google

op og gjemt sig. Og hun sad nu der med Hodet ned mod Fanget og Forklædet over sig.

Hun havde ikke grædt; det var bare kommet som en saadan Flugt eller Panik over hende; hun følte en uvilkaarlig Trang til at stikke sig bort nogetsteds og lukke Øinene, saa det blev rigtig sort, og hun ikke behøvede at tænke ...

Hun saa lidt fjollet ud, da hun fulgte Thea ned til Far og Mor paa Kontoret.

„Thinka," sagde Kapteinen, da hun kom ind. „Vi har faat et vigtigt Brev for din Fremtid idag — fra Fogden! Det er vel overflødigt at sige, — efter alle de Opmærksomheder, Du har ladet ham vise Dig i hele Aar, — hvad det handler om ... og at din Moder og jeg anser det for den største Lykke, der kunde falde i din Lod ... og i vor med.

Læs nu Brevet og betænk Dig vel ...

Sæt Dig og læs det, Barn!"

Thinka læste; men det lod ikke til, hun kom langt; hun rystede blot hele Tiden stum paa Hovedet uden at vide af det.

„Du forstaar vel, det er ikke om en ungdommelig Kjærlighed, Sværmeri og sligt noget høit Sludder, han anmoder Dig! Det er, om Du vil udfylde en æret Stilling hos ham, Du spørges, og om Du kan præstere den Velvillie og Omhu for ham, som han ganske naturligt maa kræve af en Hustru?"

Her var intet Svar at faa, — uden et svagt Støn ned i Fanget.

Det drog op til Høitidelighed i Kapteinens Ansigt ...

Men Ma hviskede med Luer og Lyn i Øinene:

„Du ser jo, hun kan ikke ..... tænke, Jæger!

Mener Du ikke som jeg, Far!" sagde hun høit, „at det er bedst, vi lader Thinka faa Brevet, saa kan hun overveie det til imorgentidlig ... Det var jo saadan Overraskelse."

Digitized by Google

„Det er naturligvis, som Thinka selv vil det!" lød det stramt fortørnet efter dem, da Ma fulgte hende og lukkede hende inde paa Soveværelset.

— Der blev tudet ud under Dynen hele Eftermiddagen.

I Skumringen gik Ma op og satte sig hos hende.

... „intet Sted at vende sig, ser Du, naar én ikke vil blive et stakkels uforsørget Lem bortover i Familierne ... sy, sy Øinene ud af Hovedet, til én tilsidst ligger der i en Krog hos nogen ... Et saadant hæderligt Tilbud vilde mange synes, var store Ting."

„Aas! — Aas — Mor!" ... udstønnede Thinka ganske svagt.

„Det véd Gud, Barn, at, saa jeg nogen anden Udvei, jeg skulde vist Dig den, om jeg saa skulde holde Fingrene i Ilden for at gjøre det."

Thinka smøg Haanden hen paa Ma's magre og hulkede sagte ned i Puden.

„Far er ikke saa stærk længer, — taaler ikke mange Sindsbevægelser, — saa det kan se mørkt nok ud. Attaken nu sidst han kom hjem" ...

Da Ma var gaat ud, lød der Suk paa Suk i Mørket.

Sent udover Aftenen sad Ma og holdt paa Datterens Hoved, for at hun skulde faa Søvn; hun vak saa idelig op.

Og nu, Thinka endelig sov uden disse Rykninger længere, — stille og rolig med det unge, lyse Hoved jevnt aandende paa Puden, gik Ma ud med Lyset ... Det værste var over!

— Var Kapteinen i løftet Humør efter fra Kontorvinduet at have set Aslak, der gik Ekspressen ned til Fogden, forsvinde ud af Grinden, saa blev han i visse Maader dobbelt sat op i Førhaabningernes Rige ved en liden Brevstump fra Inger-Johanna dateret Tilderød:

Digitized by Google

... „Her er fuld Travlhed med Indpakning og Flytning til Byen. Derfor blir Brevet denne Gang kort.

Gjæster har her været lige til det allersidste. Ensomhed er nu hverken for Onkel eller Tante; og saa længe havde de sagt „Velkommen til Tilderød!" til vi fik det ene længere Besøg efter det andet udover Sommeren — i al Landlighed hed det jo. Men jeg tror nok, man ikke er reist igjen uden at føle, at Tante holder Stil i det. Med al Frihed for enhver især og Anretninger baade ude i Havestuen og paa Verandaen var og blev der dog stadig dette over det, som lod Gjæsterne præstere noget og være paa sit bedste. Man synker ikke let hen i Hverdagslighed, hvor Tante er tilstede; hun smigrer mig nu med, at vi er to om det.

Og jeg véd ikke, hvordan det er, jeg føler mig nu næsten lige saa meget tiltalt af Selskaber som før af Baller. Der er dog en ganske anderledes Anvendelse for den Smule, man kan have af Forstand, og kan jo være en hel, indflydelsesrig Virkekreds; det har Tante aabnet mine Øine for i denne Sommer. Naar man læser om disse aandfulde franske Saloner, hvori Kvinden var Sjælen, faar man et Indtryk af, at der her er et helt Felt for hende. Og at faa leve med og virke i Verden har siddet i mig, siden jeg var liden og sørgede saa over, at jeg ikke var Gut og kunde faa blive noget.

Saa langt var jeg kommet, kjære Forældre! da Jomfru Jørgensen hentede mig ned i Havestuen til Tante. Posten var kommet fra Kontoret inde i Byen, og paa Bordet laa i en Pakke en flad, rød Saffiansæske med et Brev til mig.

Det var et Guldbaand til at have om Haaret med en gul Topas i, og i Brevet stod blot:

„For at kompletere Portrætet!

Rønnow!"

Digitized by Google

Tante maatte jo straks prøve det paa mig, slaa ud Haaret og kalde ind Onkel. Rønnows Smag var aldeles clairvoyant genial, naar det gjaldt mig, udraabte hun.

Aa ja, det klæder.

Men med Brevet og al den sværmeriske Overvurderen er det, som jeg kjender Guldbaandet klemme mig i Nakken. Taknemmelighed er en kjedelig Dyd!

Tante lægger saa mange Planer for vor Selskabelighed til Vinteren og glæder sig til, at Rønnow mulig kommer en Tur ind igjen.

Jeg for min Part maa sige, jeg véd ikke rigtig; jeg vil det baade nødig og gjerne" ...

X.

Jo hastigere og stillere Brylluppet kunde gaa for sig, des ønskeligere, — udtalte Fogden. Det havde sin Betydning at komme alskens Udlægninger og Folkesnak i Forkjøbet. Man bøiede sig for et fuldført Faktum.

Tredie Juledag var netop den rette til at undgaa formegen Opsigt; og for Fogden passede det jo saa akkurat at kunne optræde med sin ny Husstand lige paa Nyaaret.

Om ethvert af disse Punkter blev naturligvis Kathinka spurgt; og hun fandt regelmæssig alt rigtig saaledes, som hendes Far tænkte.

Den Bestemmelse, at Brylluppet skulde gaa hastig og prompte for sig, var nu saa aldeles taget som ud af Kapteinens eget Blod.

I det andet Punkt derimod, at alt skulde holdes saa tyst og stille, var han jo vistnok enig med

Digitized by Google

Fogden og Ma bevar's; men saa laa det nu ikke rigtig i hans Natur, at hele Glæden skulde gaa for sig blot kvalt ind med Tørklæde for Munden og hviskende paa Taa, som det skulde være en Sygestue, de skulde holde der paa Gilje og ikke Bryllup ...

Nogen Glans fik der være over det; det skyldte han Thinka — og sig selv lidt med!

Og saaledes gik det da til, at han før Jul tog sig en Smalslædetur i Føret nedover til Premierløitnanten og til Prokuratorerne Scharfenberg og Sebelow, hos hvem han havde nogle Pengeopgjør at faa berigtiget i Anledning af udførte Kartforretninger i de to sidste Processer.

Og naar han saa mødte Rygtet om, at der var lyst i Kirken for hans Datter og Fogden, kunde han jo svare med et Spørgsmaal, om de ikke skulde ville komme og overtyde sig? Han bad — i Fortrolighed sagt, — ingen andre end Korpslægen og de høist nødvendige ... Men — plirede han — pikajor, hvor Du skal være velkommen! — tredie Juledag, — ikke den anden og ikke den fjerde, Far, husk det!

Og Viktualier saavelsom Batterier af stærkt, sørgede han for, blev stablet op indenfor Voldene hjemme, saa Fæstningen skulde klare sig.

Juleaften kom der kjørende Ekspres fra Fogden med Slæden fuld af Pakker, — lutter Foræringer og Overraskelser til Thinka!

Først og fremst hans forrige Hustrus varme Peltsværkskaabe med Ekornskind indeni og Muffe til, der var besørget omsyet til Thinka af Jomfru Brun nede i Hovedsognet; saa hendes Gulduhr med Kjæde og Ørendubber og Ringe; — alt som nyt og oppudset af Guldsmeden i Byen, samt et Wienersjal, — og endelig Eau de lavande og Hansker i Overflødighed.

I Brevet antydede han for sin inderlig kjære

Digitized by Google

Kathinka, at hans Tanker blot var hos hende, indtil de snart kunde blive forenede ved et stærkere Baand, samt at hun, naar hun først kom ind i sit ny Hjem, vilde finde adskilligt andet, der mulig kunde være efter hendes Sind, men som det ikke vilde være praktisk at sende op til Gilje kun for straks at lade det bringe tilbage igjen.

Baldrian og Viggo havde han, — hvad han haabede, hun var enig med ham i, — ikke taget hjem til Jul; han havde sendt dem ned til sin Broder, Præsten i Holmestrand.

— Men aldrig havde der i Stor-Olas Tid været en saadan Høitidspuds paa Hester og Kjøredoning! Da de tredie Juledags Morgen fo'r afsted ned Bakken til Anekskirken, var det, saa det lyste af Sæletøi og Dombjelder, og begge Svartene skinnede for Bredslæderne, som om de kunde være blankede op baade i Haar og Man.

Under Bjørneskindsfælden i den første sad Kapteinen i Ulveskindspelts og Thinka indsmedet i Fogdens førstes Kjæder og Klæder med Ungsvarten for. I den anden Ma og Thea med Stor-Ola bag paa Hundsvoten og Gamlesvarten ...

Der stod Underofficererne og gjorde Honnør ved Kirkeindgangen i Uniform; og inde ved Kirkestolen reiste sig i Gallauniform Løitnanterne Dunsack, Frisak, Knebelsberger og Knobelauch.

Saa Fogden fik føle, her dog var Glans! ...

Og hjemover vendte, efter endt Ceremoni — nu med Kapteinen og Fruen i den første Bredslæde og Brudeparret i den anden, — et saa langt Følge, at Fogdens Idé om at feire Brylluppet i Stilhed maatte anses som totalt overkjørt.

Paa Gilje ventede Middagen! ...

Under denne udviklede Bataillonens Kræfter fra yngste Løitnant og lige op til Kapteinen et Ungdomsmod i Angrebet paa de stærke Varer saa vildt

Digitized by Google

og ubekymret for Følgerne, at det kun kunde opfordre Fogden til vis Forsigtighed.

Alle vilde drikke med Bruden og Brudgommen, — op igjen og op igjen.

Fogden sad tilfreds foroverludende med sit store, tyndhaarede Pandehvælv, agtpaagivende for at vælge sine Ord paa den kvikkeste og for Tilfældet mest passende Maade.

Og saalænge det kom an paa Talerne, var han ubetinget Mester, uagtet han nok kunde have en Rival i Korpslægens adskillig dybere lagte Satirer, der blev mere problematiske og snertende, eftersom han drak.

Men nu helligede de smaa blide, blikkende Øine sig mere og mere taageblanke og ømt omslørede udelukkende til Bruden ...

Hun maatte spise af Taarntærten og Vinkremen — for hans Skyld! ... Han vilde ikke drikke mere, hvis han kunde undgaa det, — for hendes Skyld! ... Jeg forsikkrer Dig, for din — bare for din Skyld ...

Og Indhug blev der gjort i Vareme paa Gilje under fortsat Lystighed til langt udover Natten, da endel af Slæderne i Stjerneskin og Nordlysskjær slingrede hjemover med deres halv ubevidste Indhold trukket af de ædru Heste, — medens saa mange, som Huset kunde rumme, blev over for videre at ture Bryllup og Jul den næste Dag. — —

— — — Ved Nytaar var Huset endelig tomt for fremmede, Fogden og Kathinka vel installeret i deres Hjem, og Kapteinen reist ned paa Besøg til dem sammen med Thea for at ture Nytaarshelgen der.

Men da var ogsaa Ma træt og opgivet tilgavns!

Hun følte det, nu Arbeidshjulet med ét var stanset, og hun sad der alene hjemme paa anden Nytaarsdag, hvor uhyre det havde været at trække

Digitized by Google

det altsammen. ... Udstyret Høsten udover og Husstellet før Helgen, — Julen og Brylluppet, — og alle Bekymringerne ...

Det havde gaat i ét Kjør nu, saa langt hun blot vilde tænke tilbage ... Det var som at række op et Garn i en Strømpe, deslængere hun tænkte, deslængere blev det, — helt tilbage til den Tid, da hun syntes, det var en Hvile de Dage, hun laa i Barselseng ...

Men det var nu længe siden ...

Hun sad i Sofahjørnet halv indsovnet i Skumringen med Strikketøiet urørt foran sig.

Aslak og et Par af Jenterne havde faat Lov til at gaa paa Julemoro nede i Skreberggaardene, og foruden gamle Torbjørg, som sad med Salmebogen og lullede og sang i Kjøkkenet, var ingen hjemme ...

Der skranglede Bjelder ude paa Gaarden. Stor-Ola kom hjem med Bredslæden og Gamlesvarten efterat have skydset Kapteinen og Thea.

Han slog af sig Sneen i Gangen og gløttede ind Døren.

Da han kjørte forbi Teigen, var Postaabneren kommet ud med Kapteinens Post ...

„Naar var I fremme igaaraftes? — Thea frøs vel ikke?"

„Var det likt! Vi var dernede i god Tid før Kvældsverden. ... Skal nu hilse saa rent flittig fra unge Frua; hun var nede i Stalden og klappede og strøg Svarten igaarkvæld. — Det var nok som en Skilsmisse" ...

Ma reiste sig:

„Der ligger Lys ude til Staldlygten."

Stor-Ola forsvandt igjen.

Derude stod Gamlesvarten med Slæden alt bag sig lige i Stalddøren og knæggede utaalmodigt.

„Mangler bare, Du skulde vride op Nøglen ogsaa!" brummede Ola, medens han spændte af og

Digitized by Google

nu med Sæletøiet og Bjelderne over Armen lod den spadsere foran sig ind.

„Jamæn knægger ikke Ungsvarten ogsaa!" ... Det var første Gang, Du har sagt et skikkelig Goddag her paa Stalden, véd Du det? ... Men Du faar nu vakkert bie."

Han striglede og pudsede og gned den nyindkomne som en gammel priviligeret Herre. De havde tjent sammen nu akkurat paa niende Aaret.

Inde i Kjøkkenet spragede og knaldede Granveden i Skorstenen og lyste med en uvis rødlig Glans paa Ma's nypudsede Kobber- og Bliktøi om Væggene, som det kunde være mystiske Skjolde og Vaaben.

Stor-Ola sad nu der og gjorde sig tilgode med Eftasverden, Julekost og Traktement, — Smør, Brød, Flesk, Vørterkage og salt Kjød; og Torbjørg havde faat Ordre til at tappe en Bolle af Tyndøllet til ham nede i Kjælderen.

Ola havde nok hørt baade ét og andet dernede ...

„Hun Thinka var gaat ud i Kjøkkenet og vilde tage over Husholdningen straks. Men der traf hun den, som vilde holde Tømmen ...

Gamle Frøken Gülcke vilde nok ikke vide af det! Hun gik lige op paa Kontoret, sagde de, og snu'de og vendte det for Bro'ren hele Formiddagen, til hun fik det, som hun vilde ...

Og om Kvælden sad Futen i Sofaen og snakkede saa fint for unge Frua. Beret Stuepige hørte, han sagde, at han vilde, hun skulde have det saa urimelig godt og være til for bare ham, — sa'n ... Høsch den gamle Graatassen! — vi fik da se, hvad han fo'r her efter ifjor. ...

Og dermed," — smaskede Ola mellem Tænderne, medens han skar og lagde paa til et nyt Smørrebrød, „blev hun kvit for Uleiligheden, og Styret med!"

Digitized by Google

„Det nytter ikke at drage Løkken til, ser Du Ola, naar én har Ho'det i Snaren" ...

— Inde i Stuen havde Ma beset den ankomne Post henne ved Ovnsmundingen. Foruden et Nummer af „Hermoder", „Den Konstitutionelle" og en portofri Embedsskrivelse var der Brev fra Tante Alette.

Hun tændte Lys og satte sig hen til at læse.

Det var i visse Maader et Held, at Jæger ikke var hjemme. Dette burde han være udenfor ...

„Kjære Gitta!

Jeg har taget mig anden Juledag til at nedskrive for Dig mine Tanker vedkommende Inger-Johanna. Jeg nægter ikke for, at hun er kommet til at interessere mig næsten mere, end jeg kunde ønske; men, kan vi være i en vis Spænding for den mindste Blomst i vort Vindue, som skal bryde ud, hvor meget mere da for en menneskelig Knop, der staar i sin Ungdoms svulmende Skjønhed bristefærdig med en Livsskjæbne. Saadant er mere end Romanen, det er Alstyrerens herlige Kunstværk, der i Dybde og Glans og uendelig Rigdom overgaar alt, hvad den menneskelige Fantasus formaar at fremstille.

Ja hun interesserer mig, kjære Gitta, næsten saa mit gamle Hjerte kan skjælve ved at tænke paa den Livssti, der kan vente hende, hvor Opreisning og Fald kan bero blot paa et eneste blændet Øieblik. Hvad Naturen kan mene med at lade saadan en Hær af Eksistencer, hvori der slaar Hjerter, gaa under og fortabes i dette Valg eller, om den derved i sin store Smeltedigel netop holder den Guldprøve, uden hvilken intet faar passere over i en fuldkomnere Udvikling, — hvem raader Naturens Runer? Mit Haab for Inger-Johanna er, at det Fond eller den Tyngde af egen Personalité,

Digitized by Google

som hun besidder i sin Natur, vil veie i Valgets Vægtskaal i den afgjørende Stund.

Jeg forudskikker alt dette som et Hjertesuk af mit inderste; thi jeg følger med stigende Angst, hvorledes Stien mere og mere gjøres glat under hendes Fod, og hvor fint din Svigerinde spinder Nettet om hende, ikke med de smaa Midler, hvorover Inger-Johanna vilde være hævet; men med dybere liggende, høitklingende Lokkelser.

At aabne den blændende Udsigt til at gjøre sine personlige Egenskaber og Evner gjældende, — hvilken større Dragning kan der vel lægges ud for en Natur saa ivrig higende som hendes? Man fortæller om Englænderne, at de fisker med et Slags eftergjorte, glimrende Fluer, som de drager henover Vandspeilet, indtil Fisken snapper; og paa en ikke mindre behændig Maade forekommer det mig, at din Svigerinde idelig frister Inger-Johannas Illusioner. Hun nævner ikke engang Vedkommendes Navn, for at det ligesom kan dæmre op af sig selv.

Blot den ligegyldige Antydning til mig nu sidst i hendes Paahør, at Rønnow sikkerlig alt længe havde set sig noget kræsent vragende om mellem Eliten af vore Damer efter en Hustru, — hvor var det ikke anlagt paa at hidse hendes, hvad skal jeg kalde det, Ærgjerrighed eller Virketrang?

Jeg havde maaske ikke i den Grad eftertænkt Bemærkningen, om jeg ikke havde set det Indtryk, den gjorde paa sit Sted; hun blev stærkt adspredt og stod hen i Tanker.

Og dog skulde det Spørgsmaal, om man vilde give sit Hjerte hen, være saa enkelt og enfoldigt. Har Du Kjærligheden? Alt andet dreier sig jo blot om — noget andet.

Det ulykkelige, skjæbnesvangre er, at hun indbilder sig at kunne elske, binder sig i Pligt til at elske, og mener at kunne sige til sit umodne Hjerte:

Digitized by Google

Du skal aldrig vaagne! Kjære Gitta, — end om det vaagnede? — bagefter, — med hendes stærke, vældige Natur.

Det er det, som svimler for mig, saa jeg har maattet skrive. At tale til hende og gjøre hende klog vilde være at vise den blinde Farverne; hun maatte tro blindt paa den, som advarede hende. Derfor er det Dig, Gitta, som maa gribe ind og skrive" ...

Ma lagde Brevet ned i Fanget; hun sad blegere og skarpere endnu end vanligt ved Lyset ...

Tante Alette, den prægtige Tante Alette, havde godt for at tænke saa lykkeligt, at alt skulde være, som det burde være. ... Hun havde sin lille Arv at leve af og afhang ikke af nogen. Men, — Ma fik et tørt, afvisende Udtryk, — uden de fire Tusind ... gammel og pint ind i Jomfru Jørgensens Plads hos Stiftamtmandens, havde hun ikke skrevet den Slags Englebreve. ...

Ma læste videre:

„Jeg maa ogsaa her fremføre endel yderligere Betænkeligheder, saa Du vist vil synes, at dette er et trist Julebrev. Det er da om den kjære Jørgen, som skal have saa ondt for det paa Skolen. At han endda har kunnet følge saavidt med i Klassen, skylder vi Student Grip, som, ihærdig og uden at ville engang høre Tale om noget Vederlag, har gjennemgaaet og forklaret for ham hans værste Anstødsstene: den tyske og den latinske Grammatik.

Og naar jeg nu fremfører hans Mening om Jørgen, er det med en vis ikke ringe Tillid til, at den kan være begrundet. Han siger, at Jørgen saa langt fra er noget daarligt Hoved, at han er lige det modsatte. Kun er han ikke anlagt for det abstrakte, hvilket er Betingelsen for boglig Fremgang, men desto mere for det praktiske.

I Forening med et sundt, klart Omdømme er

Digitized by Google

han baade hændig og opfindsom. Jørgen vilde blive en ypperlig Haandværker eller endog Mekanikus, og lige saa vist komme til at udmærke sig som saadan, som han vil høste Sorg, Møie og kun høist middelmaadige Resultater ved at pines fra Eksamen til Eksamen igjennem Studeringerne.

Vel er det saa, at jeg ikke kan hylde Student Grips noget vel ungdommelige, vilde Tanker om at sende ham i Haandværkerlære over til England (eller endog saa fjernt som til de amerikanske Fristater!), eftersom her ikke er en lige med den konditionerede Stand agtet Tilværelse at opnaa for en Haandværker, saaledes som Tilfældet jo skal være i de nævnte Lande.

Meget af dette er dog, synes mig, værd at tage under fuld Overveielse.

Jeg kan undertiden næsten tvivle paa mig selv, om jeg, saa gammel jeg er, dog alligevel skulde være for ung? Lad det være Frugten af indre Udvikling eller simpelthen kun en Attraktion; men de unges Tanker udøver altid en forfriskende og styrkende Indflydelse paa mit Livshaab. Aldrig forsoner jeg mig dog med, at det skulde være en Naturfølge, at Idealerne ligesom afmattes og svækkes og lider Brist med Alderen som andet gammelt Krustøi.

Og naar jeg ser en ung Mand som Grip blive saa haardt bedømt af de saakaldte praktiske Mennesker, — ikke, saavidt jeg forstaar, for selve hans Idéer om Opdragelsen, men fordi han vil offre sig og sætte dem i Værk, saa kan jeg ikke lade være at skjænke ham min hele Sympathi og Agtelse.

Nu har han forladt Jussen og kastet sig over Studiet af Filologien; thi, siger han, her i Landet nytter endnu ingen Gjerning uden et Skildt, og han vil nu forsøge at skaffe sig et rigtig forgyldt et i en udmærket Eksamen, bide sig fast i den ube-

Digitized by Google

arbeidede Jordbund, lige som Dvergbirken oppe i Fjeldet, og ikke slippe, om der saa kom et helt Skred over ham, som han udtrykker sig.

Naar det betænkes, at han maa arbeide meget og undervise flere Timer daglig for blot at kunne subsistere, kan jeg ikke andet end beundre dette ildige Mod og, — ja jeg har ikke mange med mig, — ønske ham inderlig til Lykke!"

Ma sad og grublede ...

Saa klippede hun den ene Side ud, der handlede om Jørgen. Det var dog værdt ved Leilighed at vise Jæger det. ... Hun vidste retnu ikke i sit Hjertes Enfoldighed, hvad hun skulde tænke ...

XI.

Alt var hvidt nu lige i Hjertet af Vinteren, hvidt fra Ruderne i Stuen til Haven og Voldene og Liderne, hvidt hvor Øiet gled opefter Fjeldkammene lige mod Himlen, der laa som en halvklar, matfrosset Rude og lukkede for det hele.

Her var koldt, paastod den varmblodige Kaptein. Han begyndte at adsprede sig med at føle og spore efter, hvor det trak, og saa at klistre lange Papirsstrimler med Tøi og Drev under. Og lige fra Arbeidet gik han, blot med Paryk uden Hue, ud og snakkede med Folkene i Stalden eller paa Laaven, hvor de tærskede.

De gik jo der nu bare Ma og Thea og han; — Thinka havde været det, ingen forstod, for ham. ...

Han havnede tilslut i Grublerier paa at lægge ud Rævesakser og Gildrer og Selvskud for Ulv og Gaupe i Udmarken.

Digitized by Google

Ma maatte jo svare hundrede Gange paa Dagen, hvad hun syntes, endda hun havde akkurat saameget Begreb om det som om at tage Maanen ned.

„Ja, ja gjør det, kjære Jæger!"

„Ja, men tror Du, det vil lønne sig? — det er det, jeg spør om ... at koste Rævesakser!"

„Hvis Du faar nogen saa" ...

„Ja hvis" —

„Et Ræveskind har jo Værdi" ...

„Skulde jeg hellere prøve at lægge ud Aat for Gaupe og Ulv" —

„Det er vel dyrere?"

„Ja men Skindet, — om jeg fik nogen? — det er det, det kommer an paa, ser Du." ...

Og saa drev han betænksomt ud af Døren, — for en Stund efter at komme ind ad den anden og atter fylde hendes Øren med det samme.

Ma's Instinkt sagde hende, at Gjenstanden for hans første Fangst egentlig var hende; lod hun sig narre til at give et bestemt Raad, glemte han ikke at lade hende føle Ansvaret for Udfaldet, om det gik til Tab.

Han havde netop idag igjen grublet og vendt paa Sagen for hende, da de aldeles uventet overraskedes ved, at Fogdens Bredslæde kjørte frem foran Trappen.

Op fløi Gangdøren skrigende i Frosten for Kapteinens ivrige Haand.

„Ind med Dig i Stuen, Fut!"

Bag hans Ulveskindspelts stak Thinka frem, statelig indballeret i Peltsværk.

„Ærbødigste Tjener! ... Svoger og Ven" ...

Fogden var paa Forretningsreise opefter og bad om Hus for Thinka de to tre Dage, til han kom igjen; han skulde ikke undlade prompte at kræve hende tilbage. Og dernæst maatte han udbede sig af Svoger overladt en Smalslæde til den videre

Digitized by Google

Reise; han skulde være helt oppe i Nordals Aneks iaften.

Thinka havde alt Torbjørg og Thea kappende en ved hver Raggesok for at faa dem af hende, og det var ikke frit for, at Marit i Iveren gløttede i Døren.

„Du skal ialfald ha' lidt at leve af og en Thevandsknægt, men's Hesten puster, og de bytter Slæde."

Fogden havde ikke megen Tid at spilde; men Familielivets Sol skinnede her for mildt til, at han ikke skulde afgive en Halvtime — præcis efter Uhret ...

Han gjorde et Par Tilløb til at tage af sig, men gik saa hen til Thinka:

„Du har knyttet Knuden paa Silketørklædet saa vel for mig, at Du selv skal faa tage det op igjen ...

Tak, Tak, Thinken min, — hun forvænner mig aldeles ... Ja Du kjender hende, Kaptein!

I ser, hvad hun alt er begyndt at blive for mig," appellerede han siden med et lunt Smil til Svigerforældrene ved den i Hast fremsatte Anretning; han maatte have Thevandsknægten lavet af Thinkas Haand.

Da Fogden saa igjen, omhyggelig omskjærfet af sin unge Hustru, var fulgt ud til Slæden, stod Thinkas The der endnu næsten urørt og kold.

Men nu kom Ma ogsaa med en frisk varm Fornyelse i Koppen, og kunde de sætte sig til i Ro at nyde Hjemkomsten.

Han er jo snil, tænkte Ma, — havde skjønnet, at Thinka længtede.

„Fogden er rigtig betænksom mod Dig, Thinka, som lod Dig se hjem saa snart," yttrede hun.

„Prægtig Mand, — skulde lede langt efter Magen!" udstødte Kapteinen med fuld Kraftbas ... „bærer Dig som en Dukke, Thinka."

Digitized by Google

„Han er saa snil, som han kan ... I næste Uge kommer Jomfru Brun for at sy om en Atlaskes Kjole til mig; den har bare været paa én Gang. Gülcke vil ha' mig saa staselig," oplyste Thinka.

Tonen var saa stille; det var ikke let for Ma at høre, hvad hun mente.

„Fyren staar jo paa Hodet for Dig, — véd ikke, hvad han skal finde paa!" —

Foruden Ønsket om at imødekomme sin Hustrus Hjemlængsel turde Fogden mulig dog ogsaa være bestemt til at tage hende med sig af en Smule Hensyn til de yngre Kræfter nede i Hovedsognet, — Buchholtz og Horn. De var begyndt at vanke hos ham noget ofte og øiensynlig hygge sig, efterat der var kommet en ung, indtagende Værtinde i Huset.

Udover Aftenen fik Kapteinen sig en lun Picquet.

Det var, som Hyggen fulgte med Thinka. Hendes mæglende og udjevnende Væsen var kommet tilhuse igjen; det sporedes baade ude og inde.

Far kom igjen om Formiddagen til en liden Portion Mølje med Myseost over, da der i Kjøkkenet kogtes Saltkjød og Ærter, og Ma fandt saa det ene og saa det andet gjort for sig og blev forekommet med mange letvindte Haandsrækninger, uagtet Thinka jo ogsaa havde et Par Tøfler, som Gülcke havde ønsket sig, at brodere færdig med Kanava.

Men det var sletikke saa farligt med det! Hun kom langt paa Mønstret, naar Far hvilte Middag, og hun sad deroppe og havde læst ham isøvn.

Kapteinen fandt det saa hyggeligt, naar han vidste Naalen og Uldgarnet gik der i Thinkas Haand; det var saa fredeligt stille, — ikke Tale om andet end at sove.

Og saa havde han jo hende bare de tre Dage.

Digitized by Google

Medens Fingrene gik over Kanavaen, sad Kathinka og holdt sin ensomme Tankestund ...

Aas havde sendt hende en Skrivelse, da han erfarede hendes Giftermaal ... Hende havde han trot paa, saa han kunde gi't sit Liv paa det. Og om der skulde gaat Aar hen, vilde han have arbeidet, kravlet og kradset for engang at kunne naa til hende igjen, — skulde de end begge da have Ungdommen bag sig. Det havde været hans glade Haab, at hun vilde holde fast og vente paa ham selv gjennem Tranghed og Uanselighedens Kaar. Men nu, hun havde solgt sig for Gods og Guld, trode han ikke paa nogen mere! ... Han havde bare ét Hjerte, ikke to; men det ulykkelige var, det vidste han bedre, at ogsaa hun havde ...

„Huf, jeg syntes, Du sukkede saa tungt," vaagnede Kapteinen, — „det kommer af at ligge og stride paa Ryggen ...

Nu skal vi ha' Kaffe Du!" ...

Kunde Thinka end ikke svare Aas, saa vilde hun dog prøve at lette sit Hjerte en Smule til Inger-Johanna. Hun havde taget med sig hendes sidste Brev til Besvarelse i denne uforstyrrede Tid hjemme og sad oppe paa Værelset med det foran sig om Aftenen ...

Inger-Johanna er lykkelig, som ikke har andet at tænke paa, sukkede hun læsende:

... „Og Du Thinka, bør have lidt Øie paa din Kant Du ogsaa, og gjøre noget ud af den Plads, hvorpaa Du nu engang er kommet, det kan saa vel trænges deroppe. For der er ingen Tvil om, at Selskabeligheden har sin store Mission til Sædernes Forfinelse og Kamp mod det raa, som Tante udtrykker sig.

Jeg skriver ikke om dette for ingenting eller saa ganske hen i Luften; jeg staar jo, kan Du vide, for nær mange Forholde til at kunne lade være at tænke mig Muligheden af nogen Gang at blive sat

Digitized by Google

i en saadan Stilling. Sagde jeg andet, var jeg ikke oprigtig.

Og jeg maa sige Dig, jeg ser alt saa mangt og meget, jeg skulde have Lyst til at prøve at faa frem. Der maatte kunne skaffes Plads for en hel Del af de Interesser, som nu ligesom skal sættes i Ban.

Selskabelighed bør være Tolerance, siger Tante; hvorfor skal saa ikke Anskuelser som Grips rolig kunne diskuteres? Det første, jeg vilde gjøre, var at slaa mig ekstravagant og hævde dem. Hos Kvinden bliver det jo alligevel aldrig mere end Pikanteri. Men Meninger faar kjæmpe sig frem til godt Selskab, de ogsaa.

Jeg grubler og jeg tænker mere, end Du kan ane; jeg føler, jeg skulde udrette noget, ser Du!

Heller ikke er jeg længere saa rent slagen af Mændenes Visdom allesammen! En Kone som Tante tier og trækker i Snoren; men Du kan aldrig tænke Dig, hvor mange der dreier sig. Hun er, mellem os sagt, lidt gammeldags diplomatisk og snirklet, saa hun næsten gjør sig en Nydelse af, at det skal gaa umærkelig og ad Omveie. Lige ud gjorde det mangen Gang bedre, tror jeg, ialfald er saa min Natur.

Og endnu en liden Advarsel med det samme, Thinka, (uf, hvor jeg føler, jeg taler, som jeg sad i Tantes Hud!) Husk paa, at man regjerer aldrig en Stue uden fra Sofapladsen; jeg véd, Du er saa beskeden, at de faar Dig hen paa Stolene bestandig. Du er slet ikke saa dum som Du tænker, Du skulde blot prøve ikke at gjemme undaf, hvad Du mener.

Traf jeg Grip en Gang igjen, skulde jeg overbevise ham om, at der kan gives andre Veie til Rom end netop at gaa hovedkuls paa. Jeg har faat lidt Mening jeg ogsaa, siden sidst han hovmeste-

Digitized by Google

rerede mig med sin Foragt for det selskabelige og stadig var den overlegne. Men jeg har ikke set mere end et Par Skimt af ham paa Gaden den hele Vinter. Han er vist saa optaget af sit; og det passer ikke nu at bede ham til vore Soiréer, siger Onkel, efter at han ligesom har forpligtet sig til nogle faste Meninger, som man ikke tør røre ved uden at risikere en hel, alvorlig Disput. I et Par Herreselskaber havde han været alt for stortalende, drukket formeget, mente Onkel. Men jeg véd saavel hvorfor; han maa finde paa noget, har han sagt, naar han kommer træt og kjeder sig for slemt, og hos Dürings er der forfærdelig lufttomt!" ...

Thinka havde gjennemlæst Brevet; der kunde være meget at tænke paa. Men hun var saa optaget af Aas, — hun blev aldrig færdig med at rulle den Møllesten ...

Under Vinterens Ensformighed, midt i Februar, indløb der et Brev, som Kapteinen først veiede i Haanden og besaa et Par Gange ... hvidt, glat Velin ... C. R. i Seglet, — og, han rev det op —

Jovist var det fra Rønnow! — hans brillant henrullende Haandskrift med de enkelte Sving, der kunde minde om ham selv, naar hans elegante Skikkelse drev op og ned af og til med et flot Slæng med Benet: —

„S. T.

Hr. Kaptein Peter Jæger!

Høistærede, kjære ældre Kammerat og Ven!

Jeg skal ikke indlede med lange Præludier om Livsstilling, Udsigter etc., men gaa lige paa med min Bøn og Begjæring.

Som Du har set Kortene har lagt for mig, —

Digitized by Google

sandelig mere som de har faldt, end som jeg har spillet dem! — vil Du vist forstaa, at jeg i de sidste Par Aar har fundet det rigtigt at se mig om efter en Hustru og Livsledsagerinde, der kunde passe til mine Forholde. Men under al min Søgen gjemtes dog i den lønligste Krog af mit Hjerte en sorthaaret, mørkøiet Pige, som jeg først saa oppe ved Spillebordet en Vinterkvæld paa Gilje og siden, altid mere og mere betaget, gjensaa og atter gjensaa under hendes Udvikling til den stolte Kvinde og Dame, hvis overlegne Natur var uomtvistelig.

Nu, — jeg skal med mine runde seks og firti Aar ikke opvarte med nogen længere Kjærlighedshistorie, skjønt der kanske kunde være en Del at sige om den Sag ogsaa. At jeg ikke er af de gamle indvendig, har jeg ialfald fuldt ud mærket ved denne Anledning.

Det falder af sig selv, at jeg ikke henvender denne min Begjæring til Dig uden først gjennem et nærmere og længere Bekjendtskab at have forvisset mig om, at din Datter ogsaa kunde nære noget tilsvarende Følelser for mig.

At Resultatet ikke har været til min Desavantage, fremgaar af hendes igaar modtagne dyrebare Svarskrivelse til mig, hvori jeg har hendes Ja og Samtykke.

I Haab om, at en oprigtig Færd og Mening ikke vil støde paa Mistydning, retter jeg herved den Bøn og det Spørgsmaal til Dig og din kjære Hustru, — om I vil betro mig eders dyrebare Inger-Johannas Fremtid?

Hvad en Mand kan gjøre for at lette og bane hendes Livsvei, tør jeg nok paa *parole d'honneur* love, hun aldrig skal savne!

Jeg skal kun tilføie, at naar de høie Herskaber i Slutningen af Mai eller Begyndelsen af Juni reiser til Kristiania, vil ogaa jeg have Tjeneste og følge

Digitized by Google

derind. Jeg vil da kunne gjense hende, til hvem al min Længsel og Hu staar.

I Spænding imødeseende dit ærede Svar

Din høiagtelsfuldt
altid trofaste Ven
Carsten Rønnow."

Her var nu andet at tænke paa end at snakke med Ma om Rævesakser og Selvskud! ...

Der vilde ikke blive Middagssøvn idag.

Han føg ud paa Gaarden i stor Force ... Der maatte tærskes med nok en Mand paa Laaven ... Gjødselen kjøres ud ... Her maatte drives paa!

Han kom ind og satte sig i Sofaen og tændte Fidibusen, men fo'r op igjen, medens han holdt den til Piben. Han huskede, der maatte sendes Bud til Smeden for at reparere Harver og Redskab til Vaaren ...

Det var intet Raad for, — han maatte reise ned og selv fortælle Nyheden til Fogden!

XII.

Inger-Johanna skrev i de første Dage af Marts:

... „Dette kommer saa lige ovenpaa mit forrige, fordi jeg netop har faat Brev fra Rønnow om noget, hvori jeg gjerne vilde have eder, kjære Forældre, til at staa paa min Side, naar I, som jeg forudser, faar Tantes udførlige og kraftige Fremstillinger og Grunde i modsat Retning.

Rønnow skriver allerede som noget sikkert og afgjort, at vi kommer til at have Bryllup til Sommeren i Juni eller Juli. Tante vil, at det skal holdes hos dem, og haaber, at ialfald Du, Fader, kommer herned.

Digitized by Google

Rønnow anfører saa mange elskværdige Hensyn, som skal tale derfor, og jeg tviler slet ikke paa, at Tante i sin overflødige Godhed vil sørge for at skrue det videre fast med endnu et fire Siders Brev fuldt af Grunde.

Men imod alt dette har jeg kun et eneste at sætte, — at jeg, dengang jeg gav mit Samtykke til Rønnow, aldeles ikke forudsatte saadan Hast uden ligesom lidt Tid og Luft for mig.

Det er muligt, at andre ikke kan forstaa denne min Følelse, og især lader det til, at Tante finder, det just ikke beviser den Grad af Følelsens Inderlighed, som Rønnow kan have Fordring paa.

Men til dette sidste, som egentlig er det eneste af alt det meget, hun kan anføre, som er at spendere Svar paa, vil jeg kun sige, at det umulig kan være Rønnows Mening at krænke mine inderste Fornemmelser, naar han først faar vide, hvordan jeg føler det.

Jeg beder jo blot om en passende Tid, f. Eks. til en Gang i næste Vinter. Jeg vil saa gjerne have dette Aar, Sommeren og Høsten ialfald, lidt i Ro og Fred. Der er saa meget at tænke over, blandt andet til min kommende Stilling. Den franske Grammatik vil jeg have studeret igjennem i Sommer, helst hjemme alene, og overhovedet forberede mig. Det er dog ikke blot som at springe i en ny Silkekjole.

Gid, gid, gid jeg kunde faa være paa Gilje i Sommer! Jeg sad igaar og tænkte paa, hvor deiligt der dog var ifjor i Høifjeldet.

Nei, Tante og jeg vilde ikke komme til at forliges i Længden. Hendes inderste, inderste Egenskab er (lad den være aldrig saa vel indhyllet i Elskværdighed og pene Talemaader), at hun er tyrannisk. Derfor vil hun nu bestemme over mit Bryllup, og derfor, hvad der kan harme og oprøre mig, saa jeg ikke har Ord for det, — har hun nu

Digitized by Google

i disse Dage faat min snille (men ikke just synderlig kraftige, det var Synd at sige!) Onkel til at begaa den lidet ridderlige Handling at opsige Grip fra hans Post paa Kontoret. Det er lige til at berøve ham Halvparten af, hvad der udfordres for at kunne leve og studere herinde, og det blot fordi hun ikke fordrager hans Idéer.

Jeg lod hende vide lige rent ud, hvad jeg syntes om det, at det var baade hjerteløst og intolerant; jeg var saa oprørt.

Men, hvorfor hun til syvende og sidst — for der er hos Tante altid noget til syvende og sidst, — forfølger ham, det skulde jeg endnu have Lyst til at vide" ...

— — Hensyn maatte der naturligvis tages til Inger-Johannas Ønske om at udsætte Brylluppet. Og der blev da ogsaa skrevet og skrevet frem og tilbage.

Men saa kom Rønnows nye Udnævnelse og med denne det afgjørende praktiske Hensyn i Vægtskaalen, at der maatte sættes Hus til Flyttetid i Oktober.

Der var Generaloppudsning paa Gilje fra øverst til nederst, inde og ude. Værelserne ovenpaa maatte hvidtes, og alt gjøres istand, til de nygifte skulde komme og være der isommer efter Brylluppet, i hele Juli.

Og naar Inger-Johanna kom, skulde hun møde en Overraskelse — hele Chefsgaarden i Henhold til Armédepartementet, flunkende ny rødmalet med Mønje og hvide Vinduskarmer.

Kapteinens Hverdagsfrak havde en Regn af Pletter fra alle de Gange om Dagen, han havde staat ude ved Malerstigen og set paa Arbeidet, — først Grundingen og nu anden Gang Overstryg-

Digitized by Google

ning; saa kom Fuldendelsen, den tredie og sidste. Vaarluften trak, saa Væggene tørrede næsten øieblikkeligt ...

Lidt svimmel blev han jo af og til under alt dette, saa han maatte stanse og sunde sig; men det havde sin gode Grund i, at Kirkesangeren iaar, han var blevet saa meget triveligere, ikke havde taget ham for nok Blod, — og saa af, at han kanske drev for haardt og ivrigt paa; for længtede gjorde han, saa det havde Skik.

Han snakkede bare om Inger-Johanna, om hendes Udsigter, Skjønhed og Evner, og hvorledes Ma ikke kunde nægte, at han havde set, hvad der bode i hende, fra hun var ganske liden.

Kun tænkte Ma i sit stille Sind, medens han gik der høirøstet og glad, at han dog var magrere og sundere, dengang han havde flere Ærgrelser og maatte tage Verden lidt tungere. Hun havde indviet ham i Tante Alettes Betænkeligheder i Anledning af Jørgens Evner for det boglige.

„Jeg har ikke kunnet lade være at tænke paa, Jæger, om Jørgens rette Lykke kanske ikke skulde være at komme paa den Hylde?"

„Paa hvad for anden Hylde da? — bli Skomager og ligge paa Knæ og ta' Maal af os andre kanske ... Aa—haa, nei," — rækkede han sig i overflødig Overbevisning, „har vi Raad til at holde ham frem til Studeringen, saa kan han sagtens læse. Mange dummere end han Du! som er kommen sig frem baade til Præst og Fut" ...

En Dag sondrede Kapteinen i Hast et Brev fra Tante Alette ud af sin Embedspost og kastede det paa Bordet til Ma's behagelige Gjennemlæsning. Var der noget, fik hun sige det til ham, raabte han tilbage, idet han gik op Trappen til Kontoret; han var bleven en hel Del tykkere og mere aandpusten i den sidste Tid og tog mere trofast i Rækværket.

Digitized by Google

1ste Mai 1844.

„Inderlig kjære Gitta!

Det er med en vis vemodig, stille Følelse, jeg skriver til Dig denne Gang; ja jeg kunde endog have Lyst til at betegne det med et stærkere Udtryk. Mit gamle Øre synes, der lyder ligesom en Jammer over at saa mange lyse Forhaabninger bøier Hovedet til Jorden; og jeg kan kun finde Trøst i den, gjennem et langt Liv erhvervede, faste Tro, at intet sker uden som et Led i en høiere Visdom.

Ligesom jeg hidtil har prøvet at stille alt vedkommende Inger-Johanna saa klart for Dig, som jeg blot selv kunde se det, saaledes finder jeg det rigtigst heller ikke at skjule for Dig den Kamp, som hun øiensynlig gjennemkjæmper imod en Følelse, fra hvis Magt jeg haaber, der dog skal ligge Redning i den lykkelige Omstændighed, at den ikke har faat fuld Tid til rigtig at blive til eller modnes hos hende.

Den er der, og den smerter, men mere, det er mit Haab, som en Mulighed, der ikke har faat slaa tilstrækkelige Rødder, end som en Virkelighed, en levende Vækst, der ikke, uden Krænkelse af hendes inderste Væsen, koldt kunde kues og kvæles ned igjen.

Men aldrig har kløgtig Beregning feiret en daarligere Triumf end, da Stiftamtmandinden troede at finde Modmidlet i at holde vedkommende borte og tilsidst endog forfølge ham for at gjøre ham det umuligt at soutinere herinde. Naar det betænkes, at Inger-Johanna under al den Medfart, Grip har døiet for sine Meninger, øiensynlig har sympathiseret, næsten ivret for dem, skulde Virkningen dog ikke være vanskelig at forudse.

Og en kold Frostdag tidlig i Vinter kom Inger-Johanna hidud i fuldt Sindsoprør for gjennem Jørgen at faa forhørt om hans Forholde. Det var

Digitized by Google

da ogsaa paa hendes Opfordring, at Jørgen anmodede ham om at læse med sig fire Timer i Ugen.

Jeg fik ved den Leilighed Klarhed paa, hvad jeg før kun havde anet, men hvad der ikke var undgaaet din Svigerindes skarpe Øie, — at Student Grip, uden at Inger-Johanna har gjort sig rede derfor, har beskjæftiget hende som en stedse mere dragende Personlighed.

Det nytter ikke at fordølge det, det er en Krise, som maa gjennemkjæmpes, før hun endelig bliver nogen andens, skal hendes Stilling ikke blive en falsk, og hun komme til at bære paa en hel Livssorg.

At Efterretningen om hendes Forlovelse er faldet som en nedslaaende Skuffelse af et (om end kun fjernt) Haab hos den unge Mand, anser jeg langtfra for usandsynligt.

Jeg glemmer vist ikke de to unge, alvorlige Ansigter, der et Øieblik stod og saa paa hinanden, da de en Eftermiddag mødtes i Stuen hos mig. Meget blev der ikke talt.

Hun vidste, der var sket ham Uret, ymtede hun noget om.

„Mulig, Frøken," sagde han skjærende, idet han tog i Dørklinken. — „Der brister saa mangen Sæbeboble."

Inger-Johanna blev staaende og se ned i Gulvet. Det var, som der foregik en hel Forandring med hende; der gik vist ogsaa noget op for hende om, hvad han følte.

Afskedigelsen fra Stiftamtmandens Kontor har vistnok været velkommen for mange af de Huse, der lige bagefter saa forunderlig raskt greb Anledningen til at opsige ham som Informator. En Mand af saa paafaldende afvigende Idéer var længst mindre vel set. Og nu var Eksemplet givet.

Digitized by Google

Jeg bød ham af et oprigtigt Hjerte et Laan, saa han kunde leve i Ro og studere et Par Maaneder, indtil han igjen fik ordnet sine Informationer; men enten var han for saar og stolt, eller ogsaa troede han, at Inger-Johanna havde Fingre med i det.

At den totale Mangel paa Soutien nu har tvunget ham til at lukke sin Stolthed og Trods: — Skolen, saa han staar paa en Maade som Gjenstand for Harcellas, har vist gaat uhyre ind paa ham og lagt Topmaalet til. Han gaar ubeskjæftiget omkring, beretter Jørgen, og søger Kredit paa Skjænkestuer og Restaurationer, hvor han sidder udover Aftenen og Natten.

Jeg forstod jo nok, at det ikke netop var for sin gamle Tantes eller Tingens Skyld, men for at høre om ham, at Inger-Johanna sad ude hos mig saa ofte og lærte den gammeldags Stikning med Perler og Guldtraad. Hun var saa spændt og adspredt og fo'r op, naar Jørgen om Aftenen kom hjem og — ak desværre! — som oftest forgjæves havde søgt ham for at læse med ham.

Det staar saa for mig, Gitta, det blege, sorttindrende Ansigt, hvormed hun saa en Aften udbrød: Tante ... Tante ... Tante Alette!

Det var som et gjemt Skrig.

Hvor han bor nu, er Jørgen ikke istand til at opdage; formodentlig er han af Mangel paa Midler opsagt fra sit Logis.

Jeg beretter alt dette saa udførligt, fordi det er at tro og haabe, at det haardeste af Krisen for hendes Vedkommende nu er over.

Siden nævnte Aften, da hun følte, hun havde forglemt sig, har hun ialfald ikke talt om ham, heller ikke, hvad jeg med Vished véd, henvendt et Ord til Jørgen. Hun har vistnok set høit op til hans Karakter, og nu lidt en Skuffelse.

Det er ikke godt at være ung og have meget Liv i sig, som kan lide! Jeg siger Dig, at det er

Digitized by Google

som med Tænderne; der er ikke Fred, før man har dem alle i Bordskuffen" ...

Nei alt dette var ikke noget for Far! — tænkte Ma.

— Stor-Ola stod med Brækstangen. Det var en Sten, som skulde lempes ind i Gjerdet. Men Telen var haard deroppe i Marken, endda Solen stegte saa hedt, at han maatte tørre Panden med Topluen, hver Gang, han hvilte.

Underofficererne var vendt tilbage paa Kontoret udover Formiddagen med Lønningerne i Lommen, den ene efter den anden; og, at det ikke var med Maade slet Føre og Grøp i Landeveien, det saas paa deres tilskvættede Hjulkærrer; de var som dyppet i Sølen.

Han gjorde sig netop færdig til at sætte Jernstangen under igjen, da han med ét holdt inde. Der var noget, som optog hans Opmærksomhed, — en Karjol med en Skydsgut gaaende ved Siden og en liden gul, helt under Bugen tilsølet Hest ...

Med Tougstumper til Tømmer og de surrede Karjolarme sled og arbeidede den Kjøretøiet op ad Giljebakkerne i Zigzag, i ét væk stansende for at drage Pusten ... Solen stak tilgavns dernede i Telen.

Skydsen nede fra Drevstad — han kjendte baade Hesten og Skrangledoningen ...

Det var hellerikke det, som skulde have beskjæftiget ham saa farligt; men der sad nogen i ... et Fruentimmer med Hat og Slør ...

Ikke skjønte han det ... det Lag med Ho'det ... Var det ikke ...

Han gjorde et Par langsomme, betænkte Skridt, tog saa med ét til Sprang, og over Gjerdet dernede gik det med et Kast, som kunde taget Bjelken i en velbygget Stue:

Digitized by Google

„Nei i Herrens Navn er det ikke sjelve Inger-Johanna!" kom det, idet han pludselig stod ved Hesten.

„Hvad vil Kaft—"

Ved Synet af hende kom der en pludselig Anelse om, at alt kanske dog ikke kunde være saa brav endda. —

„Og slig Skrangledoning da," tog han sig — „er det for Frøkena?"

„God Dag, Stor-Ola! Er Far hjemme, — og Mor? ...

Nei jeg har det ikke saa godt, ser Du nu; men det bli'r nok bedre."

Hun blev igjen taus.

Stor-Ola gik og leiede Hesten ved Tømmerne, da Inger-Johanna kjørte ind paa Gaarden.

Der stod hendes Far under Malerstigen og saa op.

Han skyggede pludselig for Øinene og var med ét henne ved Karjolen.

„Inger-Johanna!"

Hun omfavnede ham heftigt derude, og Kapteinen drog hende forfærdet befippet med sig ind i Gangen hen til Ma, som stod der stum:

„Hvad er det, hvad er det, Inger-Johanna!" udbrød hun.

„Gaa ind ... gaa ind lidt i Stuen. Du Jæger!" hun vidste, hvor lidt han taalte.

„Lad hende faa snakke med mig først, saa kommer vi ind til Dig, — det er vist ikke noget uopretteligt."

„Far, Ma? — Hvorfor skulde ikke Far forstaa mig?"

„Kom, kom, Barn!" skyndte Kapteinen paa; der var næsten ikke Stemme i ham ...

Og derinde i Stuen sad hun saa, med Far ved Siden i Sofaen og Mor paa Stolen, og fortalte dem, hvorledes hun havde kjæmpet og arbeidet for at faa

Digitized by Google

sig selv indbildt, at der laa en Livsgjerning for hende sammen med Rønnow.

Hun havde gjort sig op en hel Stabel Illusioner ...

Men saa blev de fra en Dag, — og hun vidste ogsaa hvilken, — som slukte Lys for hende allesammen! — kulsort og tomt, hvor hun saa frem, — ikke det, hun havde tænkt, ikke det, hun havde ment, ... som at kaste sig hen i et Øde ...

„Og Tante holdt paa med, at jeg skulde vælge Mønster til Brudekjolen. ...

Jeg tror, jeg havde gaat ind i det blindt, med lukkede Øine alligevel, — for jeg tænkte paa Dig, Far, hvad Du vilde sige, og paa Mor ... og paa hele Verden dernede, hvad den vilde sige, om jeg saaledes uden Spor af Grund sendte mit Opslag ...

Og saa paa, at det jo igrunden var afgjort altsammen. Jeg havde kastet mig i Vandet og holdt jo bare paa at synke og synke ... jeg havde ikke Ret nu til andet end at drukne — Men saa" —

„Naa!" et kort lynsvangert Kræmt; Kapteinen sad og saa ned i Gulvet med Hænderne paa Knæerne.

... „saa," tog Inger-Johanna i med lav Stemme, endnu mere bleg og voldsomt opfyldt af sit ... „Ja det behøver ikke at være nogen Hemmelighed for Dig, Far, og Dig, Mor, siden I ellers ikke vilde forstaa mig, — saa kom det næsten som et Lyn saa klart paa mig, at jeg alt i ét Aar, kanske to, havde havt hele mit Sind hos en anden" ...

„Hvem?"

„Grip!" hviskede hun.

Kapteinen havde siddet taalmodig og hørt til, — aldeles taalmodig, — lige til det sidste Ord.

Men nu fløi han op og stillede sig foran hende; han kneppede Hænderne sammen omvendt og strakte dem ud aldeles ude af sig:

„Men Du Himmelens Rige!" brød det endelig

Digitized by Google

ud, „hvor er Du henne? — Hvad tænker Du paa? ... Du vil da vel aldrig et eneste Øieblik sammenligne saadan en — Grip! med en Mand som Rønnow? ... Jeg siger Dig, Inger-Johanna, — din Far er aldeles totalt ... Du ... Du kunde ligesaa godt reise op og slaa mig ihjel med engang." —

„Hør, Far!" kom det fra Inger-Johanna; hun var i samme Øieblik sprunget op og stod foran ham:

„Har ikke Thinka og de andre reddet sig selv ... mig træder ingen ned!"

Ma sad med presset, skarpt Ansigt.

... „Saadan ren Vanvittighed bort i Natten!" ... Kapteinen slog sig med Næven for Panden og dreiede fortvilet bortover Gulvet ... „Men nu skjønner jeg det," stansede han igjen og nikkede for sig selv ... „Du er blevet forvænnet, frygtelig forvænnet, — udskjæmt, fra Du var liden. ...

Og saa faar vi det igjen ... bare, fordi jeg holdt saa af Dig!"

„Hele Verden kunde sagt mig imod, Far, — jeg havde bare min bene Vei at gaa, — gjøre, som jeg har gjort, — skrive til Rønnow ... give fuld Forklaring og sige det til Tante.

Og," — hun lænede sig mod Sofaen og saa bittert ned, idet Erindringen kom paa hende, — „Tante har gjort, hvad hun kunde, kan jeg forsikkre jer! ... mente som Du, Far, at det var det rene Vanvid ... hun holdt saameget af mig, at hun ikke brød sig om, hvilken Elendighed det blev til for mig, bare Partiet kom istand! ... Saa forfængelig og ung, som jeg var, tænkte hun, det gjaldt blot at faa nedsat og forfulgt Grip, saa at han stod der uden Midler, stængt og raadløs for alle Udveie, — som en latterliggjort Mand, der maatte forlade sit ... blot sin Far op igjen!

Det var saa let gjort, alene som han stred for

Digitized by Google

sit, — og saa villigt, som hun vidste, det vilde optages." ...

Hun stod der saa selvberoende, dirrende fortabt i sin egen Tanke med de nedslagne Øine og dunkle Bryn. Hun var blevet mager og slankere ...

„Og nu er jeg kommet hid hjem med mere Sorg, end jeg kan sige ud til eder eller forklare, — saa angst" ...

Der blev en Taushed, hvorunder der rørte sig underlige Følelser hos Kapteinen:

„Siger ... Siger Du det ... at vi ikke holder af Dig ... vil gjøre Dig alt ondt ...

Naa ja, ... kanhænde, at jeg siden ikke finder det saa rigtig igjen, hvad Du har gjort ...

Jeg siger, kanhænde det! ... Men nu siger jeg Dig, at, maatte Du gjøre det, saa skal vi staa for det, akkurat som Du selv vil med den Sag. Du skjønner den ialfald ...

Aa jeg mener, Du endnu ikke har kommet til at sætte Dig, Barn! ... Lad hende endelig faa noget at leve af, Ma!"

Han fo'r med ét ud. Der maatte skaffes bort endel oppe paa hendes Værelse, saa hun ikke fik se, at der repareredes ...

XIII.

Kompagnichefsgaarden stod der frisk rødmalet Sommeren udover oppe i Aasbrynet og saa udover Bygden; den var blevet som en hel Pryd.

Men Stor-Ola vidste nu ikke, hvordan det var ... Siden den Malingen var Kaftein' ligesom ikke lig sig. Det var vel ikke den rette Velsignelse med den.

Digitized by Google

Der kom han ud den ene Gang efter den anden og glemte, hvad han gik efter, saa han maatte vende igjen. Ikke et ondt Ord i hans Mund længere. Var det ligt, — ikke drev han til nogen. ...

— Kapteinen var jo saa lidet tryg for Svimmelen iaar. Han gik med stadige Stansninger, og den, som altid maatte følge med ham paa hans forskjellige Ekskursioner udover Jorderne, staa, naar han stod, og gaa, naar han gik, var Inger-Johanna.

Det var som han likte at se sig stærk paa hendes ranke Skikkelse og derhos trængte til at forvisse sig om, at hun ikke gik og sørgede.

„Tror Du, hun vil ride eller kjøre, Du!" spurgte han Ma ude i Spisekammeret ... „Hun staar der og planter om og tager op nede i Haven; hun er nu ikke vant til det, ser Du, Ma! ... Jeg synes, hun gaar der saa alvorlig ... Men kan Du skjønne, hvad der skal bli' af hende? ... Huh!" han pustede ...

„Ja kan Du skjønne det?" ... Han tog med Øsen af Vallestampen ... „drikke brav Valle, det fortynder Blodet og forlænger Livet, siger Rist, — saa hun kan være Kapteinsdatter i det længste her paa Gilje! ... Jeg har tænkt paa det, Ma! jeg reiser ikke nedover til Fogdens Geburtsdag paa Torsdag. Thinka kommer snart opover, og ...

Aah, det er godt, naar én er tørst!"

Paa den samme nævnte Torsdag gik Kapteinen om mere end almindelig taus og ordknap. Ikke en Stavelse ved Middagsbordet fra han satte sig, til han reiste sig igjen og grættent, tungt stabbede op Trappen for at tage sig sin Middagslur, som den nu skulde være, siddende og blot et Øieblik.

Ikke vidste han, enten han havde lukket Øinene eller ei; — det samme kunde det være ogsaa!

Han drev ud af Kontordøren ...

„Tænker nok, de snakker nu mellem sig Scharfenberg og de andre ... Akkurat saa morsomt som

Digitized by Google

at løbe Spidsrod hele Bygden igjennem at reise dernedover." ...

Han stod hensunken foran det store Klædesskab ude paa Gangen, da Inger-Johanna kom didop.

„Vil Du se noget," sagde han —

„Skaftestøvlerne dine, fra Du var liden." ...

Hun likte ikke at gaa i Husholdningen, men udviklede en stor Driftighed i det udvendige. Foreløbig skulde nu Haven udvides, Sengene være maalte og opspadede og Gjerdet sat, til Thinka kom derop i Besøg.

Hun stod der med Straahatten nede i Haven fra tidlig om Morgenen. Der var saadan Fred i at faa arbeide i den friske Luft og slippe at sidde inde over Sømmen og tænke.

— Kapteinen gik og kviede sig for Eksercitien.

Ma havde flere Gange foreslaaet at hente Rist; men nu besluttede hun og Inger-Johanna i Samraad at gjøre Alvor af det.

Der fulgte altid saadan Beroligelse med ham, naar han kom:

Javist skulde han paa Moen! — lidt Springmarsch daglig i Række og Geled tog Fedtet saa prægtig væk og satte Blodet i Orden rundt, som det skulde gaa ... „Aldrig har Du endnu snakket om Svimmel, naar Du var paa Pladsen, Jæger! — Det er just den rette Kur, om der skal blive Tale om et Glas Punsch igjen paa denne Side af Jul."

Medens Gülcke var paa Thingreiserne, kom Thinka saa didop paa Besøg.

Der gik Søstrene igjen hjemme sammen og snakkede som i gamle Dage; men ingen af dem undredes længere over, hvad der kunde være i Verden udenfor dem ...

De vidste det saa vel begge to!

Han kjendte sig saa hyggelig, sagde Kapteinen, naar han saa Thinka sidde der med Strikketøiet

Digitized by Google

og Morskabsbogen enten ude paa Trappen eller i Stuen ...

„Hun synes nu vel selv, hun har det godt, Du?" sagde han til Ma.

Han gjentog det saa ofte; det var, som han havde en vis hemmelig Uro paa det Punkt. Ved at se Syn for Sagen gjennem Inger-Johanna havde han paa et Vis faat Øinene op, ialfald anelsesvis, for Muligheden af, at et Kvindemenneske dog nok alligevel kunde blive ulykkelig ved et godt Gifte.

Hans stadige Beroligelse var jo saa igjen, at saadant nok kunde hænde et Undtagelseseksemplar af Menneskeheden som hans Inger-Johanna — med hendes fremragende Natur og Utaalsomhed for at leve under nogen andens Villie.

Men almindelige Pigebørn havde det nu ikke med at føle og tænke saa høit op i Applikaturen; — og Thinka var jo som skabt for at rette og føie sig efter nogen. ...

Spørgsmaalet laa dog alligevel som en Orm og vred sig i Maven paa ham ...

— — „Du Inger-Johanna!" sagde Thinka ude paa Trappen, „læg Mærke til Far, hvor han ser sammensunken ud nu, han gaar der nede ved Havegjerdet ... og i ét væk glemmer han Piben; den er ikke halvrøgt, før den slukner" ...

„Saa Du synes, han er saa forandret," gjenoptog Inger-Johanna i Tanker Samtalen oppe paa Værelset om Aftenen ... „Stakkars Far! — det er saa rent umuligt for ham at komme over det. Jeg var jo bestemt til Paradehest ... Men tror Du, han nu vilde kræve det op igjen af nogen af os?"

„Du er stærk, Inger-Johanna! og det er vist rigtigt. Men han er blevet saa snil," sukkede Thinka; — „og det er det, som tager saa paa mig" ...

Eftersom Tiden rykkede nærmere, gik han mere og mere og gruede for Eksercitien, saa Ma tilslut

Digitized by Google

begyndte at tro, at det kanske dog ikke var raadeligt for ham at reise, siden han selv havde saa lidet Mod og Lyst paa det. Han gik der alene om Dagene, saa han kunde blive rent folkesky.

Og det første oprigtige Lysglimt, hun paa lang Tid havde set i hans Ansigt, var, da hun foreslog ham alligevel at skrive til Korpslægen efter Sygeattest.

Den Sag gik jo glat nok, efterat den først var sat igang. Men der fo'r dog alligevel som en Angermand i ham, da Indvilgelsen af hans Permission saa virkelig laa der paa Pulten.

Han gik og ærgrede sig og tænkte paa dem allesammen dernede. Nu vilde Kaptein Vonderthan naturligvis skjæmme ud Folkene for ham paa Pladsen. Og baade den ene og den anden spekulerede vel alt paa, at han kanske vilde gaa af paa Vartpenge. Men han skulde da fornøie dem med at være til i det længste, om han saa skulde drikke Valle Aaret rundt! ...

— Den hans Sind saa beskjæftigende og foruroligende Tid, da Eksercitien stod paa, var endelig over, og han havde allerede ved Ma's Forestillinger saa smaat forsonet sig med en mulig Tur ned i Hovedsognet, da der i Posten indløb en kort Brevlap fra Jørgen, som satte dem alle i dump Bedøvelse.

Han aarkede ikke mere at sidde der som den daarligste i Klassen og havde nu taget Hyre paa et Fartøi, som ikvæld gik til England. Derfra haabede han at finde noget Raad til at komme over til Amerika, hvor han vilde prøve at blive Smed, Hjulmager eller andet. Han skulde ikke undlade at skrive hjem til sine kjære Forældre, hvordan hans Skjæbne blev.

„Du Ma!" sagde Kapteinen med dyb, dirrende Stemme, da han endelig havde hentet sig en Smule

Digitized by Google

af Bedøvelsen ... „Den Grip har kostet os! — Det er ikke andet end hans Lærdomme" ...

Det var allerede langt udover Høsten. Sneen var kommet og gaat et Par Gange og nu igjen føget bort af de glatte, klakede Veie.

Liderne og Fjeldene var hvide med endnu mangesteds røde og gule Farvetoner fra de frosne Blade i Løvskogene, og Sjøen dernede skinnede kold blaa, færdig til at fryse.

Det durede henover Landeveien paa Barfrosten, saa det gav Ekko i den stille Oktoberdag; en Kraake sad og en anden lettede sig fra Garstauren ved Lyden.

Det var Hjulene af en Karjol, og i den sad, med en lang Svøbesnert nedover bag Nakken, i Kappe og store Udenpaastøvler, Kapteinen paa Gilje.

Han havde været de halvanden Mile nede og havt Aarsopgjør med Bardon Kleven.

Lensmanden havde jo ikke villet slippe ham af Huset, uden at han maatte smage lidt Brændevin af Tomlingen med en Taar Øl til og lidt at leve af. Men han havde været forsigtig. Det var saa omtrent den eneste Tur, han havde været ude nu paa lang Tid, fradraget Besøget hos Fogden.

Gamlesvarten rendte den lange, flade Strækning i det tunge, takige Trav, som den var vant til; det vistes i Landeveien, at den var skarpskod med fuldt Grev. Den vidste, at nu skulde den først stanse, naar den kom den halve Mil opunder Brækken i de lange Giljebakker.

Det var vel, fordi den var nyskod og Søleknuderne saa høie og haardfrosne; men nu snublede den.

Det var første Gang, det var hændt. Den følte

Digitized by Google

det maaske selv, thi den fortsatte kun i haardere Trav, men sagtnede saa efterhaanden. Den kjendte Tømmen var løs og slappet; dens Bugter faldt længere og længere nedover Boven.

Svøbesnerten hang som før nedover Kapteinens Ryg, kun endnu skraaere.

Han havde begyndt at kjende det med saadanne Kuldegysninger, ligesom der med ét sad Frost i Kroppen ... Og nu var han blevet saa døsig — fik saadan Trang til en Lur ...

Han saa Tømmerne, Ørene og Hængemanen over Nakken paa Svarten nikkende op og ned foran sig og et Fyg forbi af Jorden under ...

Det var, som en Kraake fløi op og mørknede lige over Ansigtet paa ham; men han kunde ikke faa Armen op for at gribe ... saa fik det være ...

Og der stod Kornstaurene som krogede gamle Kjærringer ... de vilde hævne sig, — strittede mere og mere med Halmluggerne som Trold imod ham og vilde forbyde ham at faa Armene op for at naa Tømmerne og komme til Gilje ... De vrimlede ligesom mellem Himmel og Jord, dansende, svimlende, — lyste og sortnede. Saa var det som et Raab eller Brag nogetsteds fra. Der kom Inger-Joh ...

Svarten havde faat Tømmerne helt nedover Forbenene; om lidt maatte den komme til at træde i dem ...

Fra det lune Trav, hvori den tilslut var kommet, begyndte den at gaa ...

Saa vendte den Hovedet om, — og blev staaende midt i Veien.

Svøbesnerten hang ned som før. Kapteinen sad der urørlig med Hovedet noget bagover ...

De var endnu paa Fladen, og Svarten stod taalmodig og saa hen mod Giljebrækken, der laa et Stykke foran, indtil den atter vendte Hovedet om et Par Gange og saa indover Karjolen.

Nu begyndte den at skrabe i den frosne Jord

Digitized by Google

med det ene Forben, stærkere og stærkere ... saa Klumperne føg ...

Saa knæggede den! ...

En god Timestid efter i Skumringen var der dæmpet Snak ude paa Gaarden og Lyden af Karjolhjul, som bevægede sig langsomt.

Stor-Ola var hentet hen til Grinden af Manden nedenfor i Søgaarden; han havde truffet Karjolen med Kapteinen nede i Veien ...

„Hvad er det?" hørtes Ma's Stemme gjennem Mørkningen henne fra Bislaget ...

Udenfor Indgangen til Kirkegaarden stod otte Dage efter Gamlesvarten og Ungsvarten for tom Slæde.

En Salve før og en efter Jordpaakastelsen forkyndte Bygden, at her laa Kaptein Peter Wennechen Jæger.

XIV.

Opimod et Snes Aar var gaat, og Trafiken nede paa Landhandler- og Gjæstgiverstedet viste en hel anden Tidsmæssighed baade med Bygninger og Varer. Der var ogsaa begyndt at blive en Rute for reisende og Turister om Sommeren op igjennem Dalen.

Sneen føg, saa den laa høit oppe paa Trappen nu Søndag Eftermiddag ...

Men i det lille varme Værelse bag Butiken var der Lystighed! ... Han var kommet igjen han, den fornøielige Gripen; og nu sad han der med

Digitized by Google

Krambodsvenden, Lensmandskarlen og Eksekutionshesten ...

Bare lad ham faa lidt at drikke ...

... „Skaal, Du gamle Eksekutionshest!" lød Grips Stemme ... „naar jeg tænker paa alle dem, Du har flaad Huden af uden nogensinde at faa Part i Stegen, kan jeg faa en vis Sympathi for Dig ... vi er snydte Sjæle begge to!"

„Vel har jeg ikke tilegnet mig den Lærdom og de Kundskaber," — begyndte den tiltalte graahærdede noget irriteret, — „men forbeholder mig" ...

„Alt lovligt, ja. — Aa—aa ... ingen Sorg for det, Reierstad, — betænk, at Kundskaben er Uendelighedens Hav, og nogle Draaber mere eller mindre gjør hverken til eller fra. Kig lidt ud i Stjernenatten, og Du vil ane, at hele den Planet, min Ven, hvorpaa Du eksekverer i en ganske liden Sprække, kun er en Ært i hele Suppen! ... Suppen siger jeg, — alt er ét. — Ikke sandt Hr. ... Hr. Simensen?"

Han appellerede altid til Krambodsvenden, der med sine smaa Griseøine smilte meget overlegent og smigret.

... „Og i Anledning af den sidste Oplysning skulde man vel have lidt til at forstærke Olien i Lampen med, Hr." ...

Det var Eksekutionshesten, som havde spenderet først, — en Trepægleflaske med Akevit ...

Eksekutionshesten havde en vis gammel ærbødig Respekt for Gripen. Han vidste, at han havde hørt til i den høiere Sfære, og at han endnu, naar det skulde være, turde vise sig baade hos Fogden og gamle Rist, Steder, som han aldrig forlod uden Forbedringer i sin Ekvipering.

„Jeg skal betro Dig en Hemmelighed, Reierstad! Naar der er lidt til Hoved, saa maa én drikke ... ialfald var det sandt i min Tid. ... Det var en stor Ødelæggelse paa den Slags, ser Du,

Digitized by Google

paa Grund af lufttomt Rum! ... Mærkede Du ikke noget til det?"

„Hi, hi, hi," vrinskede Simensen.

„Ja, De forstaar, hvad jeg mener, Simensen? ... Et godt Glas Punschekstrakt i denne Kulde, — af Deres i Butiken, skulde gjøre godt nu, hvad? Jeg er ikke for Øieblikket ved Muffen; men, hvis De vil ha' den Godhed at skrive mig" —

Jo vist skjønnede Simensen Ulden ... „Lad gaa da." ...

„Som man smør, saa kjører man, véd De nok, min kjære Simensen! ... og — naa der kommer Fluidumet ...

Vil De vide, hvorfor man drikker?"

„Aa, det kan nu ikke være saa farligt at skjønne det."

„Nei nei; — men maaske vil det dog kunne stilles i en høiere Belysning, hvad en Mand som De ikke vil undlade at paaskjønne. De véd, der ellers er stor Uvillie mod nye Belysningsvæsker. ... Ser De, hm!" — Han satte sig tilrette ... „Man lever i tynd Frak og Kulde, smaa Forholde ... undser sig i sin Sjæl ... føler sig at gaa under som Menneske Dag for Dag ... Disputeres der, tør man ikke hævde sig; placeres man ved et Bord, tør man ikke tale ... Og saa — bare to Drammer ... to Glas Finkel til Briller at se igjennem, — og ein, zwei, drei Marsch! Hele Verden er en anden, ... man blir sig selv, føler sig i den Sundhed og Vigør, som man en Gang var emnet til; éns Person blir selvfølende, stolt og djærv, Talen klinger paa Læberne, Idéerne lyser, Menneskene beundrer. De to Glas, — bare de to Glas, — jeg nægter forresten ikke de tre, fire, fem og seks, Skaal! — udgjør Differentsen — De véd, hvad Differentsen er, Simensen! — mellem hans sunde og hans syge Menneske, medens den Mand, som Verden slog ihje— Naa ja ...

Digitized by Google

... Men de to Glas fører ham altid videre ... videre ... ubønhørlig videre, ser De, — indtil han ender paa Mangelsgaarden ... Det var en svær Syllogisme, Di!"

„Ja det var nok det," plirede Simensen til Eksekutionshesten; — „den tog med halve Flasken!"

Gripen sad der og mumlede ...

Det stærke havde øiensynlig taget mere og mere paa ham; og han havde nok gaat ude i Kulden hele Dagen ... Støvlerne var vaade og daarlige ...

Men drak gjorde han; det var næsten ham alene, som havde klaret Punschekstrakten ...

„Naa naa, sid ikke saa melankolsk — ellers blir der ikke mere at faa," purrede Simensen.

„Nei nei; — nei nei ... Mere Syllogismer mener De ... noget, som ogsaa Reierstad skjønner" ...

Han rystede paa Hovedet i stille, dump Selvbetragtning ...

... „Traf et udmagret, blegt Barn, som gik og græd saa overgivet hjælpeløst hernede ... Der er meget, som skriger hjælpeløst, — véd Du Reierstad, — naar én først har faat Øre for den Musik, og har én ikke en Elv af Graad, — saa drikker, drikker man ... Hid med Buteljen!"

„Bedst at faa ham hen i Sengen over i Bondestuen nu," mente Simensen.

„Kanske Svinet er fuld" — murrede Grip ...

— Afsted var han Mandag Morgen igjen, før det lyste af Dag, uden at have nydt noget; han var folkesky saa tidligt, før han havde faat den første Dram at stive sig paa.

Gripen havde sin egen Taktik. Han var snart sagt kjendt over hele den søndre Del af Landet.

Som han havde Raptuser med at drikke og fare om, havde han havt tilsvarende Perioder, hvori

Digitized by Google

han levede aldeles nøgternt inde i Hovedstaden, studerede og gav Informationer. Han vakte atter og atter de mest grundede Forhaabninger hos sine faa gamle derværende Kammerater og Venner. En Mand med et saadant Informatortalent og en saa mærkelig Divinationsevne for Sprogrødder og Love — ikke blot i Græsk og Latin, men lige op til Sanskrit — turde endnu maaske naa frem til noget. Baseret paa hans totale Afholdenhed nu i tre, fire Maaneder og hans egen stærke Selvbeherskelse, talte de allerede om at virke for hans Ansættelse ved nogen høiere Skole, da det med ét aldeles uventet igjen forlød, at han var forsvunden fra Byen.

Saa dukkede han efter nogle Ugers Forløb op — aldeles udblottet, i et af Landdistrikterne, skjælvende og mager og medtaget af Drik, af Veiret, af at ligge i Udhuse og paa Høløfter, sjelden ude af Klæderne og i en ordentlig Seng ...

— — Ud paa Formiddagen viste han sig paa Gaarden hos Fogdens.

Gülcke var den eneste af Embedsmændene fra hin Tid, som endnu hang ved Embedet, efterat ogsaa Rist havde taget Afsked. Han gik der endnu pleiet af en omhyggelig Hustru, som stadig havde omgivet ham med et Velvære af Puder, synlige og usynlige.

Grip vidste, hvad han gjorde; han vilde træffe Fruen, medens Fogden var paa Kontoret.

Derinde i Dagligstuen sad hun i Lænestolen lunt bag de dobbelte Vinduer med Strikketøiet og „Den evige Jøde" foran sig, medens hendes ferme Søster Thea, en ugift Jomfru nu over de tredive, sørgede for Middagsmaden ude i Kjøkkenet.

Thinka førte jo selv Overopsynet med Huset nu efter Frøken Gülckes Død, og var sin gamle Mands Støtte og Krykke, utrættelig Døgnet rundt ...

Og disse fedtede, slidte Morskabsbøger med

Digitized by Google

Nummer bag paa fra Byen var den lille Gren, som var levnet hende til at føre sit eget Liv paa.

Som saa mangen af den Tids Kvinder, hvem Virkeligheden ikke levnede nogen anden Udvei end at tage en hvilkensomhelst Mand, der kunde forsørge hende, førte hun i disse sine Romaner -- midt i en knagende, knarrende Hverdagslighed, — et høist spændt Fantasiliv. Der anedes de Lidenskaber, som hun selv kunde havt, elskedes og hadedes der, oplevedes der at se to ædle Hjerter, — trods alt, — lykkelig forenede; — eller man trøstede billedskjønne Helte, der fortvilet stirrede i Bølgen. ...

Der — i Skyen, — fortsattes med Hjertets og Aandens uudslukkelige Tørst det Liv, hvorfor Virkeligheden ikke havde givet noget Fodefæste, og der flyttede den noget store, koselig rund og trivelig blevne Frueskikkelse, som engang var den smale, slanke Thinka, endnu sin uforglemmelige Aas over fra den ene Helteham i den anden, — fra Emilie Carlén til James, fra Walter Scott til Bulwer, fra Alexander Dumas til Eugène Sue!

Henne paa hendes huslige, driftige Søsters Plads laa Sømmen med et Solstreif over paa Stolen.

Det mørke, indlagte Sybord var Theas Arv efter Ma. Og Sølvfingerbøllet, det gamle ud og ind tyndslidte, øverst i Randen lidt sprukne og brustne Skal, benyttede og bevarede hun, fordi hendes Moder havde brugt det i al sin Tid. Det stod der efterladt som et Monument over Ma, — over alle de mødige Stik, hun havde gjort — og faat! — i sit hæderlige trællende, offerfulde — skal man kalde det Liv?

Det var mere for et Tryk end ved ordentlig at banke paa, at Døren til Dagligstuen gik op, og Grip varsomt traadte ind.

„Dem Grip? ... Nei nei, ikke ved Døren, sæt

Digitized by Google

Dem op der ved Vinduet! Saa skaffer min Søster Dem lidt at leve af ... Aa lidt Smørrebrød med salt Kjød kan De vel smage? ...

Nei, saa De er her opover, Grip!"

„Søger Informationer, skal jeg sige Dem, Frue!" kom det undvigende ... „De har jo hørt fra Jørgen ovre i Amerika?" hastede han bort fra det kildne Emne.

„Ja tænk, Jørgen er en velstaaende, rig Værkstedsforstander over i Savannah. Han har nu skrevet to Breve og vil have sin ældre Søster over; men Inger-Johanna søger nu ikke efter Lykken mere" ... tilføiede hun med en vis Betoning.

Der blev en Taushed ...

Grip satte Smørrebrødstallerkenen, som Pigen havde bragt, med stærkt rystende Haand hen paa Sybordet. Drammen ved Siden af havde han drukket ud. Der var kommet nogle Trækninger ved Læberne.

„Glæder mig ... glæder mig overmaade," fik han frem med en Stemme, som han havde ondt for at beherske. „Ser De Frue! ... at Jørgen blev til noget, regner jeg for et af de faa sparsomme Straa, der er vokset op af mit usle Liv." ...

Der lød Dombjelder henne i Veien; en Slæde svingede ind paa Gaarden.

„Sorenskriverens!" sagde Thinka.

Grip begreb, han kunde ikke netop ønskes nu, og reiste sig.

Thinka skyndte sig ud i Sideværelset og kom ind igjen med en Dalerseddel ...

„Tag den Grip! — en liden Hjælp, til De faar Dem nogle Informationer."

Hans Haand nølede lidt, før han tog den.

„Man ... muss ... muss" ...

Han greb Huen og fo'r ud.

Nede ved Grinden stansede han lidt og saa sig tilbage.

Digitized by Google

Vinduet slængtes op derinde ...

„Lufter vel ud efter Gripen!" mumlede han bittert, idet han tog Retningen opefter Dalen. Med Skjærfet høit om Nakken, og Huen, som nede i Hovedsognet havde afløst den gamle, buklede Filthat, ned over Ørene, beskyttede han i den kolde Østenvind Hænderne i Lommerne paa den gamle, tynde Frak, der slog om hans magre Skikkelse.

Det var en ikke usædvanlig Rute, enten han paa sine vidtløftige Vandringer om Sommeren tog over Fjeldene eller, som nu, i den korte, mørke Midvinter mere maatte holde sig til Landeveien.

Bygden havde som en Dragning for ham; han lyttede og speidede overalt, hvor han kom, efter selv det ringeste af, hvad han kunde opsnappe om Inger-Johanna, medens han omhyggelig undveg hendes Nærhed.

„Frøkenen paa Gilje", som hun kaldtes, bode i et lidet Hus deroppe, det hun havde kjøbt for det ene af de fire tusinde Speciedaler, som gamle Tante Alette havde testamenteret hende.

Der holdt hun Skole for Bygdens Børn og læste med Kapteinens, den ny opflyttede Doktors og Lensmandens.

Og hun havde nu mange Gutter at passe paa, som hun havde anbragt rundt omkring i Landet, idet hun gjennem Aarenes Løb havde arbeidet for at faa flere yngre Begavelser derfra sat i Vei og Gang nede i Byerne ...

Myndig var hun og Gjenstand for Folkesnak for sin usædvanlig selvstændige Færd; men op i Øinene mødte hun lutter Ærbødighed. Hun var endnu med sine firti Aar fin og slank med uformindsket, om end roligere, Ild i Øinene og et aldeles ravnsort Haar.

Hun ledte efter Evner i Børnene som Firkløver i Bakken, skulde hun have yttret; og naar Grip nede hos Thinka talte om, at Jørgens lykkelige

Digitized by Google

Undafkomst fra Forholdene var et af de faa grønne Straa i hans Liv, saa fortaug han den inderste Tanke, han bar paa, at hendes lille Skole var en Aflægger plantet af hans Idéer.

— I Skumringen den næste Eftermiddag sneg en Skikkelse sig hen til Gjerdet om Skolestuen ... Trangen til mulig at se et Glimt af hende drev ham nærmere og nærmere.

Nu stod han lige ved Vinduet.

En dunkel Skikkelse bevægede sig engang imellem foran det.

Derinde spilledе et uvist Skjær fra Ovnsmundingen. Der var ikke tændt Lys endnu, og han hørte en Guttestemme sige op noget udenad, som han ikke just kunde; det lød som Vers ... Det var vel Børnene fra Kompagnichefsgaarden ...

Gangdøren var aaben, og lidt efter stod han derinde aandeløs lyttende ...

Han hørte hendes Stemme! ... hendes Stemme ...

„Sig det op, Du Ingeborg ... Gutter er saa dumme paa saadant noget."

Det var Vers til Norgeshistorien ... Ingeborgs Stemme lød klart: —

„Og det var Dronning Gyda,
den Blomst i Kong Haralds Vaar,
mon endnu saa stolt en Jomfru
hen under Liderne gaar?

Højættet hun var og storraadig;
hun vilde ei dele paa,
de hørdske og holmrygske Piger
hun bød ifra Kongen gaa.

Hun vilde det hele Rige
til yderste Odde Land,
en Konge hel for en Dronning,
for Kvinden den hele Mand!"

Han stod som fastgro't til Gulvet, indtil han hørte Inger-Johanna sige:

Digitized by Google

„Saa skal jeg tænde Lys og give Lekser til næste Gang ..."

I samme Nu var han udenfor Vinduet.

Han saa hendes Hoved lige i Skjæret af den nytændte Lampe ... denne Renhed i Øienbrynenes Drag og Trækkene ... dette usigelig skjønne, alvorlige Ansigt, kun endnu mere karakterfuldt udpræget ... den gamle ranke Holdning med den høie, faste Hals ...

Det var Billedet, som havde staat indeni ham i alle disse Aar, — af hende, som skulde været hans, om han havde naa't, hvad han burde naa't i Livet ... om det havde budt ham, hvad det skulde ... og han selv havde været, som han skulde ...

Han stod der bedøvet som i en svimmel Rus ... og tog saa afsted med lange Skridt bortover, da han hørte Børnene kom ud i Gangdøren.

Fødderne bar ham uden at han kjendte det ...

Nu var han langt nede i Giljebakkerne, og Maaneskjæret begyndte at lyse opover Aasen. Han skyndte blot paa; hans Blod var i Oprør, han saa, — næsten talte til hende ...

Der kom en Slæde diltende bag ham med mattede Dombjelder af Frosten.

Det var gamle Rist, som sad og duppede i Peltsen, medtaget af, hvad han havde nydt paa Gilje.

„Skal De over Søen, Grip, saa staa bag paa!" hilsede han efter lidt Anskuen.

„Jeg skal sige Dem, kunde De lade være at drikke," begyndte han at formane ...

... Foran Lampen saadan ... gik det i Grips Tanker ... Der løftede hun Melkekupelen langsomt nedover Glasset, og der kom et Skjær over den fine Mund og Hage ... den mørke, tætsluttende Kjole ... og Panden, medens hun bøiede det

Digitized by Google

prægtige Hoved ... hun saa op — lige hen i Vinduet ...

... „Og naar man bare vil prøve at staa imod ... med det samme Raptusen kommer ... som er det samme som den lebendige Satanas" ...

Grip aarkede ikke at høre mere, og koldt var det at staa paa over Sjøen.

Han sprang af og lod gamle Rist fortsætte sine Taler i den Tanke, at han stod bag ham.

Det var en kold Sno derude paa Isen ...

Han saa en Stund sin egen Skygge med Hænderne i Frakkelommerne fare afsted, mens Maanen seilede mellem Skyerne ... Lampen lyste saa varmt paa hendes Ansigt ...

Tre Dage efter om Aftenen stod Inger-Johanna i Vinduet og saa ud. Brystet gik i svær Bevægelse ...

Grip var død af Lungebetændelse nede i Løviggaardene.

Hun havde været dernede og pleiet ham til nu, hun var kommet hjem — talt med ham, hørt sig leve i hans voldsomme Fantasier og faat hans sidste bevidste Blik, før det sluktes ...

Maanen stod saa klar og kold paa Himmelen. Hele Landskabet med Fjeldene og alle de store, rene Former skinnede magisk hvidt i Frosten ... hvidt som mellem Høifjeldsfonnene ...

„Aandens Magt er stor!" sukkede hun i sorgfuld, endnu bævende Eftertanke ... „han gav mig noget at leve paa!" —

Digitized by Google

EN MALSTRØM

(1884)

Digitized by Google

Digitized by Google

I.

„Der var ingen Raad for det," sagde Brugsfuldmægtigen, Andreasen, ... „slettes ingen heller. Kommissæren var syg. De saa selv, begge Gardinerne var nede i Hjørneværelset ovenpaa, — om de havde Øine i Hodet!" Det sidste blev tillagt for simplere Folk.

Og saa var han ikke til at faa tale med ... ikke imorgen heller ... ikke i hele denne Uge; — ja, kanske paa Mandag ...

Andreasen var en skarp Fyr med en lidt skjæv, snipformet Næse og et Par gløgge, kvikke Øine; han forstod at drive Mygsværmen fra Gaarden hver paa den Maade, de skulde ha det.

Og imidlertid sad han paa Kontorværelset over i den røde Bygning og ekspederede Folkene, som kom for at faa Lønninger. Der stod en hel Flok foran Døren, for Mads Foss paa Fossegaard havde vidtløftige Kjørsler for Møllebruget paa denne Tid af Aaret, Korn og Mel til og fra Byen og Ladestedet og Vedleverancer didned over hele Bjølstadmarken.

Ekspeditionen gik for sig med en Røst, som var vant til at skulle høres nede ved Møllen i Fossesusen, og som nu under den stadige Gjentagelse søgte at gjøre sig indtrængende:

... „Nei han er syg, — og saa kan der ikke blive kontant, før han blir frisk igjen!

Naar, siger Du, min Mand? Aa, — om en tre,

Digitized by Google

fire Ugers Tid, naar Kommissæren faar sine Opgjør. Men her, ser Du, har Du det, som er lige godt som kontant, — Seddel paa Tilgodehavende ...

Hæ! — skjønner Du ikke det? Naar Du faar Mjøl og Gryn og Tobak og Salt og Brændevin i Sækken din for det nede hos Kjøbmanden lige friskt, som om Du havde Kongens Mynt, saa er det vel Penge da, ... at sige, om Du gaar til Kjøbmand Buaas, ikke til den andre Rakkeren der nede i Strandgaden.

Naa skjønner Du det, eller skjønner Du det ikke? Jeg har andre at ekspedere end Dig. Du begriber det nok, naar det bærer hjemover ... Kom saa Du, Olai ...

Bi, bi lidt!" — han keg ud. Der klang Dombjelder udenfor.

En Smalslæde kom svingende ind paa Gaarden.

„Hør Du, Nils, spring ind og varsko Jomfru Holst. Det er Majoren paa Moberg."

Med et vanemæssigt Slag over Bagskjødet, som han netop kunde have siddet paa en Melsæk, fo'r han ud.

Der blir ikke noget Kortspil ikvæld, mumlede han, medens han med Næverne, én i hver Sidelomme paa den korte Jakke, skrævede over Sneen hen imod Slæden.

Der blev han staaende med et venligt-forbindtligt Ansigt, foroverbøiet, saa Ryggen blev lang og Uhrkjæden hang ned fra den grønstribede Hverkens Vest. Han trak paa Skuldrene, rystede med Betydning paa Hovedet og saa op mod Gardinerne:

„Er desværre ikke at faa i Tale, Hr. Major! — har været syg nu i tre Dage."

„Rigtig ubeleiligt," kræmtede det kort. Majorens Ansigt med de glanssorte, viksede Knebelsbarter blev endnu rødere, end det var af Naturen.

„Var det noget, Hr. Major, som" ... lød det atter med et forbindtligt Buk.

Digitized by Google

„Hm, hm! Ser De, Andreasen," han tog i Brystlommen, — „det var et Papir, som skulde fornyes. Tror De ikke, det lod sig gjøre" ...

Andreasen saa ned i Sneen og tyggede raadvild paa et Prøvekorn fra Kræmmerhuset i Sidelommen.

Nu kom Kirsten Holst ilsomt ud paa Trappen

„Det var, Jomfru!" instruerede Majoren, — „om De kunde tage en dyppet Pen og saa gaa ind til Foss med dette Papir ... Blot hans Navn," pegte han — „der ... under" ...

Jomfru Holst rystede paa Hovedet.

„Det er rent umuligt, Hr. Major!"

„Blot hans Navn, forstaar De."

„Han vil ha det ganske mørkt hos sig, taaler ikke at se Lyset."

„Aa, det gjør han uden at se."

„Taaler ikke engang Dombjelder udenfor," hviskede Andreasen. „Der er nedlagt Bud, at der ikke maa være den mindste Larm paa Gaarden."

„Naa, saa!"

„Det kommer altid saa voldsomt paa ham, Hr. Major!" forklarede Jomfru Holst noget unaturlig usikker i Foredraget, — „og dette har vist sin Grund i noget, han har spist hos Proprietær Rings i Søndags. Der var saameget fed Aal" ....

„Hm, hm, — ja; og den maa sættes godt ned, Jomfru Holst!" kræmtede Majoren og plirede ubarmhjertigt op paa hende, da han saa, hun blev rød. Hun var en Blanding af noget vakkert i sort og lidt karikaturmæssigt, der just kom frem nu, hun nervøst trippende bevægede sig paa Trappen og skulde anstille sig rolig for at værge Huset mod Majorens Formodninger; — han hed ikke for ingenting Ekstraposten!

Nogen indenfor tog et pludseligt Vrid i Ganddøren; men den aabnedes blot ganske fint og sagte paa Klem.

Digitized by Google

„Kirsten!" hviskede en kvindelig Stemme.

— „og saa har han forkjølet sig paa Hjemveien," vedblev hun — „han er saa uhyre uforsigtig ... og, siden Fruen døde, og Marianne blev gift ... og" ... skottede hun — „har han ingen til at passe paa sig, naar han saadan er ude. For Hilda er jo" —

„Kirsten!" hviskede det igjen ud af Gangdøren.

— „saa rent for ung til at have nogen saadan Slags Myndighed" ...

Døren reves halvt op, og Skimtet af et Hoved og et Par tynde kvindelige Arme viste sig et Øieblik.

„Kirsten Holst!" hven det saa ud i en Angst, der knap fik Lyd for sig.

„Det er vist noget derinde, som De maa hjælpe med," sagde Andreasen roligt.

Overvundet af Situationen forsvandt hun uden at hilse.

„Aa haa," hviskede Majoren ... „forstaar, forstaar, Andreasen ...

Naar i næste Uge tror De, det nytter at komme?" spurgte han diskret, medens han vigede Hesten rundt for at kjøre bort igjen ... „Véd De, om gamle Tolderen er hjemme? — Saa ... End over hos Futen?"

Han strammede Tømmerne, nikkede og lod dilte afgaarde.

Dilla! Det var, forsørge mig, Dilla!

Forsyne mig en hel Komedie! ... Kirsten Holst vippende som en Skjære paa Trappen for at dække Indgangen, Andreasen bukkende i Sneskavlen ... Gardinerne tæt for der ovenpaa, og Mads Foss bagom i fuld Travlhed med at fange Fluer ...

Det var noget for Futen! Men først indom Veiinspektøren

Digitized by Google

Han smurte paa Hesten, blinkede og smilte, — naturligvis sub rosa! ...

Det Ord Delirium førte for hans Sjæl med sig noget afgjort komisk; dets blotte Nævnelse var uadskillelig forbundet med en hel Hær af vittige, humoristiske Forestillinger, der blot behøvede at anslaas for at flyve op som en Fuglehær, naar der bankes i Baaden. Det havde ogsaa sine Kjælenavne; — det, at én gik i „Dilla", lunt fortalt, kunde virke som den rene Sprængbombe. ...

— — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — —

Stakkars Kirsten Holst, alene, som hun stod for Bestyret, skulde ikke kunne sætte stor Dæmning for Strømmen af alle dem, der nu efter Husfruens Død mere og mere vilde prøve Fossegaards bekjendte Gjæstfrihed. Hun vidste, at det ikke nyttede at tælle sine Fiender — bare tage imod.

Kortspillet kunde gaa for Høitryk hele Natten udover, medens Konjaken i Bollen forstærkedes, og Pointerne sattes op til Tolvskillings og Marker.

Hun var overhovedet altid forberedt paa Overraskelser, aldrig tryg — havde længst gjennem alle de otte, ni Aar, hun havde været der, faat i Blodet, at det usandsynligste her paa Fossegaard bare var det sandsynligste.

Og, hvad Mads Foss ikke netop vilde have sat Pris paa at se nede i Stuen, det fik hun med Tjenestefolkene under Angst og Bæven sno sig imellem, naar Gjæsterne fandtes mere eller mindre ude af Stand til at hjælpe sig selv og maatte besørges til Hvile oppe paa Gjæsteværelserne.

Datter af en Ungdomsven af Mads Foss, der var død som Toldbetjent nede i Ladestedet, blev hun seksten, sytten Aar gammel taget didop for at lære Husholdning og var efterhaanden groet fast til Familien. Hun vilde vist blevet forbauset, om

Digitized by Google

nogen havde betvilet, at hun hørte med til det mur- og nagelfaste i Huset.

— — Andreasen stod en Stund betænkt med Næverne strammede i Sidelommen paa sin melede Frak og saa efter Majorens Slæde, som forsvandt nedover Alléen.

Han finder nok frem til en Kortleg ikvæld den Karen! mumlede han. Han saa op mod Hovedbygningen, steg saa op af Trappen og ind Yderdøren.

Derinde i den store, tomme Gang blev han staaende ved Trappegelænderet og lytte.

Fra Kjøkkenet hørtes endel undertrykt Pigesnak af de mange Tjenestefolk, der hang ved Husholdningen fra den Tid, Fruen levede og alle Børnene var hjemme. To, tre Gaardsgutter og fire, fem Piger til alle de Gjæsteværelser, Bruget og hele det store udvendige Stel var ikke formeget her, hvor Huset saa ofte var fuldt af besøgende.

I den umalede brede Trappe, der førte op til anden Etage, stod et efterladt Vaskevandsfad med en blodig Svamp i. Fra Soveværelset ovenpaa hørtes en høi Kalden, efterfulgt af en uhyggelig Lyd som et Kreaturs Buren eller Brøl, afdæmpet gjennem Salsdøren.

Man gik paa Taa og ivrede halv hviskende der oppe paa Gangen ... De frygtede nok et Anfald igjen.

Nu lød Madam Torbjørnsens Stemme ud af Døren kort og haardt. Hun maatte have Vaskevandsfadet med friskt Vand ind,

... og mere Edike. Spring ned Du, Hilda, og hent af Platmenagen!

Det var Landdistriktets gamle, grundfæstede Jordemor med sine egne Doktormeninger og sin egen myndige Doktorpraksis. Hun havde taget imod de fleste af Børnene der i Huset og var den altbetrode for disse Tilfælde af privat Beskaffenhed,

Digitized by Google

der ikke gjorde nogen Tilkaldelse af Husets officielle Læge ønskelig.

Ned af Trappen og op igjen med Edikflasken smøg sig hastig en bleg ung Pige; Forskrækkelsens Panik laa over hele den vege Skikkelse.

„Bedst Du gaar over paa dit eget Kammer, Du Hilda!" lød Madamens Stemme.

„De maa holde Barnet afveien, Jomfru Holst! Det er ikke noget for hende dette, slig som han nu bærer sig og skriger derinde. For nu har „den Hin" Overtaget ... Det løsner og kryber og glor med Djævelskab fra alle Krogene, saa Haaret kan reise sig!" ...

Der hørtes en pludselig Larm som et større Møbel væltedes indenfor.

„De faar lade Stor-Anne holde sig i Nærheden for, ret som det er, springer han op og blir ustyrlig," sagde Madamen i Farten, idet hun skyndte sig ind.

Andreasen stod med den ene Haand paa Gelænderet.

Alt var igjen blevet stille, ganske stille gjennem hele Huset.

Døren til Dagligstuen og indenfor Værelserne stod aaben efter Hilda, og hans Blik fulgte tanketomt langs Gulvsprækkerne forbi en Rad af Stoleben og Skjænken og de rare Glasse og Sølvtøiet hen mod det gamle engelske Slaguhr med den maanestore Perpendikelskive af Messing, som gik med et hørbart Tik-tak bag Glasruden i Klokkeskabet. Han skimtede gjennem Storstuen helt ind til de to gamle Portræter i Fruens Kabinet, hvor nu Kortbordet pleiede at arrangeres for de mest udvalgte.

Formiddagslyset faldt didind. Kattepus gik der alene og strakte og gispede og kjedede sig som elektrisk Medføler af Husets trykkede Humør og saa af og til op til Kanarifuglen i Buret; — der

Digitized by Google

var ikke saa meget som en Flue at fange i Vinduet endnu! ...

Den uhyggelige burende Lyd lød af og til.

Kirsten Holst stod deroppe udenfor Salsdøren.

Hun tog i Klinken og slap den igjen, vred sagte knirkende i den, som hun gruede. Der lød en underlig hæs Latter, da hun endelig gik ind.

„Skulde ha et Par ordentlige Karer til at holde sig Suggen! ... de driver et stakkars Fruentimmer fra Vettet!" udbrød Andreasen og lukkede iltert Døren til Dagligstuen; — Kanarifuglen var begyndt at synge som den var gal derinde i Ensomheden.

II.

Hvorfor gamle Bastian Borg hængte sig?

Man kunde vel først og fremst spørge, hvorfor han giftede sig —

Svaret havde nu i de sidste tre Aar gaat rundt om i Distriktet under allehaande Variationer, og det lød paa, at Mads Foss ikke havde set andet Raad til at faa klaret sin Halvpart til ham i den feilslagne Rugspekulation med Barkskibet Kronos, end at lade ham faa sin Datter Marianne.

Han brugte, blev det velvillig udlagt, at likvidere sine Beter med sine smukke Døttre; de sad nu, den ene her og den anden der, underlig gifte.

En vis stormodig Flothed og Rundhaandethed var Familietrækket hos dem alle. Der kom en stadig Selskabsturen tilhuse med Konerne, — og, hed det, Panteobligationer den ene efter den anden i Eiendommene, man kunde regne én for hver Barnedaab.

Digitized by Google

— At Bastian Borg havde hængt sig var desværre utvilsomt nok!

Det var hellerikke det Spørgsmaal, man brød sig saameget med som, hvorfor han havde gjort det?

Dette stod saa rent, totalt uklart, — stred mindst mod to Aftaler, han havde gjort samme Formiddag om næste Dag at indfinde sig nede paa Beddingen i Ladestedet for at modtage Afregning for Mastetrær og derefter at møde op hos Veiinspektøren.

Han var underlig nok, det var vist, den gamle, oplagte Skipperen, som han gik der mellem sine surøiede, gulbrune Husbygninger nede i Borgsviken, skutrygget, faamælt og mistænksom med de buskede Bryn, de smaa runde Øine, den krumme Næse og Arret i Ansigtet efter Minérskuddet, — Hubroen kaldte de ham.

Og det vakte jo en aldeles hovedstyrtende Forbauselse, da det spurgtes, at Marianne Foss, den vakkre, kvikke Marianne Foss! skulde „gaa i Hubroen", giftes med Bastian Borg. Han lignede en Hauk, som havde hængt for gammel paa Spigeren.

Men over til Borgsviken fik han hende, hvordan det nu gik til.

Og op fra Ladestedet kom gamle Bastian hvergang behængt med Presenter, Kjoletøier og Hatteslør og Syskrin og fine Støvler, — for den Mand er en Daare, sagde han, som ikke forstaar en ung Kones naturlige Begjær.

— Som rimeligt blev der anderledes Indryk og Besøg end før paa Borg, det var jo ogsaa noget, som Bastian indsaa ...

Men mere og mere underlig af sig blev han.

Han gik stilfærdig omkring for sig selv. Folkene kunde se ham staa og lytte i Skumringen paa de urimeligste Steder, saa her og saa der. De

Digitized by Google

mente, han maatte have Uro af den gamle Skibsnissen sin, — et og andet uopgjort dem imellem, — at det var den Karen, han var synen for ...

Nu ivaar havde den unge Ferdinand Wiese, som altid pleiede at være paa Julebesøg hos Fogdens, Søn af Skibsbyggeren oppe i Fjorden, bedt om at faa logere sig ind der de Par Uger, han skulde annamme Skibsknæer og Egemateriale til Kranen i Skogene deromkring.

Det var en Eftermiddag i Skumringen, at Bastian nok syntes, der blev noget ensomt nedenunder. Han steg op ad Trappen til Gulsalen, hvor han vidste, Marianne lagde ind Dækketøi i Klædesskabet. Der blev han staaende i Dørgløtten.

Men, hvad han der havde set, var ikke godt for nogen at sige, for Stuepigen, som havde været ovenpaa og hængt væk Klædessnorer, saa, at han var ganske hvid i Ansigtet, da han vendte sig om og gik op ad Loftstrappen. Hun hørte, det knagede langsomt og tungt i Fjælene efter ham, og saa blev det saa stille, at hun hørte Dryppet udenfor af Tagrenden.

Da hun siden kom op paa Loftet med Klædeskurvene og Praasen i Haanden, trode hun først, han igjen stod der og lurede og grundede. Men saa fik hun se, hvordan det havde sig, — og da var det, de hørte Skriget nedover alle Trapperne.

Ja saa forklarede Stina den samme Aften.

Dagen efter vidste hun imidlertid nøiagtig at berette om, hvorledes hun havde fundet ham med Ryggen mod Bjelken død af Slag ...

— Og idag havde der været Gravøl paa Borg, et ordentligt Gravøl. Det vil sige sletikke noget overdaadigt flot, hvor det bugnede af Retter og flommede med Vin, saadan, som man forøvrigt ellers kunde ventet det i Fossegaardsfamilien. Men tvertimod hellere et ordentligt i Betydningen pent og passende, næsten henimod nøgternt.

Digitized by Google

Det var en stille, lavmælt, høitidelig Begravelse med én for én Skaaler udbragte af Mads Foss for Autoriteterne: Præsten, Fogden og Sorenskriveren.

At gamle Foss saa noget medtaget bleg ud efter Sygdommen, gjorde ham kun vakker og værdig; han rørte næsten ikke ved det stærke mere end, saavidt Skaalerne krævede.

Sønnen, Grossereren nede fra Kystbyen, takkede paa sin Søsters Vegne i velvalgte Udtryk de mange udenbygds, som havde vist Huset den Ære.

Noget, som havde tynget Luften, var ved fælles Venners Konduite lykkelig ryddet afveien. Bastian Borg skulde begraves i indviet Jord! Der var endog demonstrationsvis bestilt fra Hovedstaden et Jerngitter med forgyldte Knopper.

Det var en officiel Hemmelighed, som man her stod om, tause og velforseglede. Og hver, som vilde regne sig i nogen Sammenhæng med „the upper" i Egnen, følte Æren af at være med i dette Fossegaardsfamiliens Privatissimum, og at han havde at bidrage sit til at kræmte og støtte det.

Alle naturligvis — undtagen gamle Tolderen paa Furusæt, som altid gik der med Luggen strittende op ad Nakken og gren imod Strømmen. Han paastod uden Sky, at det var Selvmord, og at Stina Stuepige — og flere end hun! — var underkjøbt. Der nyttede intet Gitter om det, for alle saa gjennem Sprinklerne ...

Men hvem brød sig om en slig ansvarsløs Kjæft!

Enken var vakker i sin sorte uldne Dragt, det lod sig ikke nægte, de Glimt af hende, de selskabelig udvalgte fik, — saadan hyggelig, lun ung Kone med den ranke Vækst og de graa talende Øine under tykke, sorte Bryn. Det ellers saa livlige og letbevægelige Ansigt var idag saa stilfærdig nedslagent. Det var en Kone med Takt, Marianne

Digitized by Google

Borg; — og skulde nogen fra Fossegaard mangle det? ...

Ja, hvem skulde hun nu have, — Marianne Borg? Eller rettere, hvem vilde hun tage?

Det var det stille, dybt i Forundringen og Formodningen tilbagetrængte Spørgsmaal, som svævede om i den bedrøvede Luft over Kisten og Granbaret nede paa Borg, og alt der var begyndt at hviskes og blinkes mellem to og to af de røde Ansigter henne ved Kransekagen og Portvins- og Madeiraglassene.

Og bagefter, man gik vinøre omkring i Værelserne, havde man alt et helt Sæt af Kombinationer istand, — mærkelig nok, uagtet hendes kun fire og tyve Aar, allesammen med temmelig middelaldrende, endog tilaarskomne Mænd, naturligvis af Egnens første.

Hvorfor det heller skulde være med Enkemænd og ældre end med Sønnerne, kom der ingen rede for; det lod kun til at fremgaa af et Slags Fællesinstinkt. Hun var saa forstandig og koselig at tale med. Saadan leende halv dulgt, snurrede hun, naar hun vilde, baade Hode og Hjerte rundt paa en gammel Kavaler; og det var sandelig ikke for den gamle envise Ulk af en Skippers Skyld, at baade den ene og den anden af Omegnens graahaarede og skaldede Koryfæer saa flittig havde taget op paa Borg.

Vaarluften og Søndenveiret havde taget alvorlig paa Føret. Det laa godtsom blot med en Strime af Sne og Is i den ene Side af Veien, saa Slædemeien gik bar i Sandet og det gnurede og ulede lange Stykker.

I Bredslæden med den store brune for, de med sort omvundne Dombjelder og Bjørneskindsfelden

Digitized by Google

kjørte Mads Foss paa Fossegaard. Ved Siden af ham sad hans Datter Marianne med et tæt sort Slør for Ansigtet. Hun havde uvægerlig staat paa at komme hjem fra Borg straks.

Hesten havde trukket med uformindsket Fart over halvanden Mil, og mange Ord var der ikke vekslet mellem dem underveis. Hun forstod, at han var tilfreds med at faa hende hjem igjen, det passede jo ogsaa saa for ham i alle Maader i det store Hus.

Hun skimtede fra Siden i sin Fars Ansigt. Haaret og hans korte Kindskjæg var sølvhvidt nu; det saa saa godmodigt og jovialt ud.

Hun havde altid syntes, det var saa strængt, da hun var Barn, havt saadan Angst for det ... Den var gaat bort mere og mere, efterhaanden, som hun lærte sig til at omgaa og besnakke den ... Endel af Kulisserne faldt, dengang han bad og tryglede og saa tilslut tvang hende over til Borg ...

Hun gøs over den mørke, bittre Ubøielighed, som kunde komme op i ham; den havde sat sit Mærke i alle Børnene.

Hans Ansigt kom just for hendes Erindring, tydeligt som i en Vision, — kraftigt, sorthaaret, rødt ophidset, — hun var liden da ... dengang Mor saa med ét havde sendt Anne Barnepige paa Porten. Han gik endnu med Reisehuen paa, som han var kommet lige fra Hovedstadsmarkedet, og ravede og tordnede og slog Huen i Thestellet. Mor fik Krampe inde i Stuen, og vi blev skydset ovenpaa; — og stakkars Bror Henrik rasede og spændte med Hælene i Sovekammerdøren ...

— — — — — — — — — — — — — —

— Saa sad hun bag Sløret de to Mile som i Drømme ved alt det, som saa pludselig var overgaat hende.

Og hun kjørte fort i Tankerne, fortere og for-

Digitized by Google

tere, — undaf noget, som bestandig jog efter og vilde melde sig, og som ogsaa et Øieblik indhentede hende ...

Tankerne kjørte fra det igjen. Det var noget helt nyt, hun nu skulde ind i — fra Gaarden og Stellet og — Ægteskabet der ...

Det var, som hun pludselig var sluppet ud af en Gravkjælder; hun havde virkelig et Øieblik tænkt, at hun skulde være med ham did ogsaa!

Og nu var hun kommet slig fra det. ...

Hun hadede at tænke paa alt der, — Kjørene, Hestene, Værelserne, Folkene. Faderen og Skifteretten fik styre med Gaarden og det økonomiske.

Hun skulde igjen gaa som Datter hjemme, notabene nu som en Datter, der eiede noget selv ...

Den samme Sneskavl, som man maatte vare sig for, laa endnu altid i Svingen op til Fossegaardsgrinden derhjemme med Kanten af Sneplogen kjørt langt ind i sig, kun lidt høiere eller lavere, eftersom Vinteren var. Den voldtes af de to attentoms Stokke, som stak Enderne ud tvertover hverandre ved Grøften som en Gaardshilsen og stiltiende Reklame om Fossegaardsskogen, hvad enten de nu vidnede sandt eller løi ... Sandhed havde det nu vel været engang, — hun havde aldrig tænkt over det før, — kanske i den Tid, da de tog ud de to gamle sprukne, vældige Portstolper med Kuglerne paa, som stod paa hver sin Side af Grinden. Men en Mærkeøkse vilde gaat af Skaftet af Forbløffelse, om den traf paa den Slags Dimensioner nu ...

Her var maaget ny, ren, lys Sne udover Veien, saa Slæden fik en pludselig Lettelsens Fart, idet den slugtes af Portgabet og forsvandt indover Lindealléen op mod Trappen paa Fossegaard.

Bygningens vældige Teglstensskraaning med alle Kvistkarnapperne i syntes en hel Etage forvandlet til bare Tag over en Mængde smaarudede Vindusfag i to Rader henefter Længden.

Digitized by Google

Med den underlige lille By af store og smaa Udhuse, som stod sammen, — gamle og nye, — den lange røde Laave og Staburet med den egne svære Madklokke gjorde Stedet trods sin Gammeldagshed et herremæssigt Indtryk. Det laa tronende mellem vidtstrakte Gjerdesgaarde, der i Vaartøen rablede sine sorte Streger henover de hvide Marker. Her var Husrum nok baade for Gjæster og Kjøretøier.

Oppe paa Fjeldknarten stod det gamle Udsigtstaarn, hvorfra man kunde se ud til Fjorden og i de øverste Ræer paa Skibene mellem Holmene nede ved Kystbyen.

Nedenfra tordnede Fossen og Møllebruget, og længere henne stak det forfaldne Teglværk sit graamosede Tag op af Bakken ...

Hjemmet laa foran hende, som det kunde været rigtig længe, — Aar, — siden hun havde været der ...

Erindringer gjennem alle Værelser; — kunde de fortælle, Døre og Vægge! ...

Det var begge de vakkre Værelser indenfor Sørsalen, Marianne fik, de, som vendte ud mod den vidtløftige, parklignende Frugthave med Lysthusene og alle Ribs- og Stikkelsbærgangene, Bjerkelunden og de forgrode Græsbænke og Anlæg.

Nedenfor laa en fed, sumpig Strækning med et hist og her opdukkende Krat, hvor Morgen- og Aftentaagen altid lagde sig — om Sommeren let dunstagtig, om Høsten som en tæt hvid Stribe langs Marken.

Det var en med Grønske næsten helt overvokset Dam. Det skimlede grønne Havegjerde gik tvertover det nederste af den, hvor alle de fede Vandplanter stod og trykkede sig sammen. Af og til kunde en stille Lurer overkomme at høre et dæmpet Plask, — en gulbuget Karuds, som snappede en Flue eller et Froskeembryo i nogen Skikkelse ...

Digitized by Google

Ellers laa Dammen lang, smal og taus, næsten igjengroet og gjemte sin Tilværelse under Græstørven, der varmede den om Vinteren, medens Taagen lagde sig som Uld over den om Høsten, — til Isen kom, da Karudserne stod med Hovederne sammen i Dyndet midt nede paa Dybet, hvor det aldrig naade til at bundfryse, eller tyde til mørke, hemmelighedsfulde Lunheder langt indunder Myrvolden.

Fossegaard var i sin Tid berømt for sine store, fede Karudser. Der gik det Sagn, at de skrev sig fra en dansk Foged og Justitsraad, som engang i forrige Aarhundrede eiede Fossegaard med til- og underliggende Eiendomme hele Elvedraget opover.

Faktum var imidlertid, at de nu var blevet saa besværlige at faa fat paa.

Forklaringen laa kanske i, at Karudser, som har staat to hundrede Vintre, Hoved mod Hoved og Øie mod Øie, sammen og grundet paa de Ting, som er ovenover dem, ogsaa kan blive kloge og erfarne.

Om deres Hjerner efter en darwinistisk Begrebsdannelse kunde have udviklet sin stumme Undren til et Slags, om end kun dunkelt bevidste, Idéer eller en anelsesfuld Spekulation om, hvad der kunde vente dem, naar det mystiske i Skikkelse af en Haav med Sækkenet dukkede ned og hævede enkelte sprællende op i den høiere Sfære, — skal lades staa hen. Men sikkert og vist var det, at deres gløgge Øine holdt Udkig med Buskekrattet og Havegjerdet, og at den mindste mistænkelige Skygge, som bevægede sig der, var Signalet til en almindelig sky Forstikken langt indunder Græstørven; — man kunde komme med eller uden Haav eller slæbe den efter sig saa listig man vilde.

Den tilsegne Karudsdam laa der som et dunkelt Øie paa, hvad der bevægede sig Slægt efter Slægt ...

Digitized by Google

Den havde været uroet af smaa Gutter og Piger, som kastede Vedkubber i den — plask til Forskrækkelse! — og rodede og gravede ned i den med Grene og seilede med Barkskibe; — den blev altid fri for dem, naar Madklokken ringede.

Det gamle, grønbrillede Øie havde skimtet unge Piger i hvide Kjoler, som bevægede sig i det fri under Bryllupper og Fester i Sommertiden og dansede ovenfor paa Plænen, set Træerne om Kvældene illumineredе med Begfakler og derunder allehaande ravende og lallende Skikkelser ... havde vel og i Tidens Løb set et og andet blegt, forstyrret Ansigt staa og stirre ned — saa en Mands, saa en Kvindes, — som det vilde finde ud, hvor dyb den var der under Grønsken. Mads Foss's Bedstefar, Kommerceraaden og Skibsrhederen John Foss, da han maatte opgive sit Bo, gik der længe en Eftermiddag med Armene overkors og grundede paa de Karudser. ...

Det var da, alle Eiendommene ned mod Sjøsiden kom over i fremmed Haand. Men ogsaa da, Møllebruget blev bygget, som durede og rystede saa Dag og Nat der nedefra og tjente Penge til Fossegaard som det eneste Aargangsfald videnom, — helt til Processen kom paa om Damretten, som tabtes. Da blev det stilt, og Duren stansede lange Tider paa Aaret ...

At Haaven nutildags sjeldnere gjorde sine herjende Greb ned i Dammen end i tidligere Dage, turde ogsaa have sin Forklaring i, at Mads Foss selv aldrig vilde spise Karudser. Grunden, — at en Husjomfru i hans Fars, Krigskommissærens, Tid var forsvundet og fundet igjen der ud paa Vaaren, — fandt han ikke forgodt at rykke ud med.

De gamle Karudser kunde have adskillige Ting fra gammel Tid af at grunde og ruge over der i Slammet ...

Digitized by Google

Men lad os ikke rive op Tørven!

De værste Hjemsøgelser, der fra Alders Tid var overgaat de gamle brave Karudser, var dog alle de farlige, hvasse Flaskeskaar og skarpe, kantede Buteljestumper, som Aar efter Aar nu i Sommerferierne blev kastet ned i den.

Medens de voksne gastererede i Hovedbygningen, holdt Husets to Sønner deres eget Leven i det nederste Lysthus, det af Træ med Muren under. Brødrene havde Kammerater fra Skolen med sig hjem i Besøg, stjal Vinflasker i Kjælderen og begrov dem — efter klink, klink mod Muren, — omhyggelig i Karudsdammen, hvor de endnu laa med Spidser op af Dyndet og flængede og rev og skar.

Formanden for dem var den samme lange, lyshaarede Plageaand af en Gut, — Johnny, Lorden til Fossegaard, som han kaldtes, — Husets ældste Søn, — der saa hændig havde gjort Opdagelsen at bringe tomme Flasker ud af Verden. Og den næstældste, Henrik, han med den mørke Lug, som forstod at jage Haaven saa langt indunder Tørven, fulgte trolig Eksemplet.

Det var nu til Sommeren otte Aar, siden de havde faat den sidste Portion over sig, — tildels knusende smaat, saa en Karuds kunde faa Glasfliser i Øinene. Der var hylt og skreget og sunget i Kor den hele Kvæld i Lysthuset, og saa var de, seks Stykker i Rad, draget ravende og skraalende afsted ...

Noget henimod saa langt vidste Karudserne.

Men Mads Foss fik i Dagene efter Besked paa det mere!

Hans næstældste syttenaarige, der snart skulde blive Student, havde om Natten brudt ind i et Vinlager nede i Ladestedet og langet ud Flasker til sine Kammerater, — to Styrmænd og nogle Sjøfolk fra et fremmed Skib, han var kommet sammen

Digitized by Google

med. Og, da der blev Tale om at arresteres, havde de brugt Vold imod Vægteren og dukket Politibetjenten flere Gange udenfor Bryggen.

Det var først et Par Maaneder efter, de fik et Brev fra ham fra Håvre. Han agtede at se sig om i Verden, — vilde ikke være Familienavnet til Skam derhjemme ...

Det var et Slag lige i Mads Foss's stolte Hjerte!

Han vilde siden aldrig høre ham nævne, — havde ikke mere end én Søn, — John — den ældste!

III.

Hjemme maatte Marianne bare faa alt, som hun ønskede det, og én af Hestene skulde staa til hendes Raadighed, havde Mads Foss befalt.

Hun var kommet paa Solsiden af ham, og han hyggede sig synlig ved igjen at have nogen, som der var Forslag ved, til at staa for Værtskabet inde i Stuen. For lidt, lidt Ballast af Fruentimmer maa der være i et Hus, skal det ikke slingre for langt ud af Sporet! mente han. Det kjendtes nu ikke længere saa tomt og ødt at sætte sig med Piben inde i Sofaen.

Og visse andre Betragtninger kom til. Siden Sygdommen i Vinter havde han sin Ængstelse for at gaa der alene og se paa Hjørneskjænken med den lille gammeldags forgyldte Flaskeopsats indenfor ...

Marianne og Hilda tog, ret som det var, Trille eller Gig og reiste ud i Smaabesøg, saa her og saa der, — til Majorens, til Svoger Biermanns paa Nedre-Bruget, over til Elven til Fogdens eller vel

Digitized by Google

ogsaa den længere Tur nedover til Byen, hvor de da gjerne blev over hos deres Bror, Grossereren og Skibsrhederen, til næste Dag.

Dernede i Byen var der som oftest noget selskabeligt paafærde og hos Bror „Johnny" altid nogen. Flot og muntert gik der til. Han havde saa mange Forretningsvenner og Forbindelser at varetage og gjøre Honnør for, naar de kom strygende forbi med Dampskibene fra Hovedstaden eller Udlandet.

En og anden Gang tog de saa en Veninde med sig hjem i Besøg.

Forresten gik jo Spillepartierne og Korttoddyerne sin vante Gang mellem Familierne i Egnen, og, — var ikke Møllebruget paa Fossegaard rigtig Aargangs, men stoppede de Par Maaneder i Sommertiden, — saa var ialfald, som Tolderen sagde, „Kortbruget" der aarvist! Spillebordene skulde jo flyttes i en Slags Omgang helt oppe fra Lensmanden og Eksam. jur. Robarth ned til Henschen. Men „Hovedbruget" stod dog, især siden Mads Foss var mindre rørlig og villig til at sætte sig i Karjolen, og Marianne var hjemme, de tre, fire Aftener i Ugen paa Fossegaard. Det gik jo ogsaa nu i alle Maader ordensmæssig pent og passende til; der sad ingen der nogengang ved Kortbordet efter tolv, ét om Natten.

Og hænde turde det vel, at der her ligesom paa Borg ogsaa var kommet en anden Dragningskraft. Doktoren og den formuende Eksaminatus Robarth, der begge var Enkemænd, fordrog ikke videre at træffe hinanden der, — satte Majoren ud; — men vel søgte de hver for sig ganske hændig Anledningen og hyggede sig og trivedes vidunderlig godt ved en liden lun Passiar med Enken ... „Forliebte som Rotter begge to!" paastod Tolderen, — „sidder der hos Mads Foss og spiller bort i Natten og grubler paa at fri, — og Robarth gjør Ve-hers!"

Digitized by Google

— harkede han for Latteren. „Ja mæn gjør han Vers, ... he ... he og — drømmer!" jog han Stokken ind i Luften.

Igaaraftes sent var Johnny kommet kjørende alene i sin ny Trille op til Fossegaard. Han havde saadan Trang til at lufte sig ud fra Forretningerne engang imellem og at gaa der hjemme alene og drive, sagde han til Marianne. Jomfru Holst fik skaffe ham et ordentligt Bryg af sin gode Punsch ude paa Trappen, — saa godt at sidde og ryge og tænke. ...

„Nei, nei, ikke vække den gamle! ... Hvordan er det med ham?" han saa forskende paa Marianne.

Hun forstod Meningen og nikkede beroligende.

„Ak og saa faa styrte sig i sin egen Seng igjen! For der er ikke Senge til alligevel andetsteds i Verden, endda vore er hjemførte, Marianne, — første Rangs, — Mage til de i Hotel de l'Europe i Hamburg. ..."

Der nærredes et høit Maal af Beundring for den vakkre flotte Broder. Opdraget mellem en hel Flok Søstre som ældste og vordende Herre til Fossegaard, var hans tillidsfulde, selvfølende Fremtræden saa naturlig, og Reiser og Bekjendtskaber havde givet hans vindende Person en hel Del overlegen Verden. Naar Lorden engang imellem kom hjem, blev der altid lidt festligt.

... „Fars Cigarer ... Nei Tak!" Han tog en ud af sit eget mærkelige brune Etui. — „Lugt, Marianne ... ah! — kjender Du Forskjel? ... Paa den sidste af dem, jeg bød en Bremer idag ombord i Nordstjernen, tjente jeg nu mindst, lad mig se, — minus Emballagen, Taraen, Fragt, Kurtage — aa, saadan en hundrede og femti ... Vi kom i Handel om et Parti Fisk, ser Du!"

„Sæt dem i Banken!"

Digitized by Google

„Snakker, som Du har Forstand til. Det er nok Bastians Visdom det.

Husch ja," — pustede han ud, — „kjedt bare at gaa og tænke paa Affærer og Penge hele Dagen! Og naar én saa endda ikke maatte lade saa meget Fortjeneste gaa fra sig. Men ser Du, Marianne ... hør nu her lidt, sæt Dig nu her, smag lidt paa Punschen. Til al Spekulation skal der en vis Pengeryg, ser Du, om én har aldrig saa godt Hoved. Penge, Penge, Penge, det er Krudtet, vi skyder med.

Og den, som havde lidt flot med Kontanter at sætte ind i det ... netop nu, bare saa jeg kunde telegrafere en skikkelig Ordre ned til Riga, — jeg skulde tjene hundrede Procent ... Behøvede egentlig ikke mere end fire, fem tusind!" tillagde han let. „Det er Hampen, Stryet, som nu gjør Folk rige, maa Du vide," — han tog en god Slurk af Glasset, — „saa rige, at det er en Skam at staa og se paa det" ...

Han sad med Benene oppe paa Bænken og saa op mod Svalsloftet.

„Saa er der nu mange, som spekulerer sig op i Stry ogsaa," raillerede Marianne ud af et vist Instinkt; — det var netop fire tusind fem hundrede, hun havde i Sparebanken.

Han kastede lidt ærgerlig Cigarstumpen ... var kommet her just paa denne Tid af Aftenen for at faa snakke lidt lunt alene med Marianne; men det var kommet paa en gal Gleis.

Han tog et dybt Drag af Glasset.

„Ellers skammelig at tænke sig," begyndte han igjen, „at det netop er baade med dine og andres Penge, de spekulerer ... Laaner i Sparebanken, ser Du" ...

„Naa, der kan jo Du ogsaa være fremme."

„Aa ja, — puh! — Kjender Du Røglugten? —"

Digitized by Google

de brænder Myr nogetsteds, det er det værste, jeg véd!

Kan Du ikke spille lidt derinde, Hilda!" raabte han ind af det aabne Vindu.

Han tog sig nok en Cigar.

„Angrer næsten paa, at jeg ikke tog Alette og begge Smaagutterne med i Trillen. Ja det er sandt, hun kunde jo ikke være fra Lillemor Natten over ...

Naar jeg kommer saa langt op, Du Marianne! at jeg hører Susen af Møllefossen, saa kjender jeg mig hjemme. Bare sidde slig og se Svalen tusle og vippe i Halvmørket deroppe under Stabursgavlen, jeg har været efter dem der engang! ... Du skal faa se en Tegning til et Stabur, som Arkitekt Schiørn gjorde mig forleden Aften, da han var over hos mig i Byen, — ægte gammel-norsk Burstil. Det er saa én kunde ha Lyst til at sætte Øksen i Stokken straks. Men jeg faar bygge i Luften saalænge;" sukkede han; „der maa Penge til, mange Penge ... Maa nok spekulere i andet end bare Korn til Møllen! ... Og den gamle, ser Du, — jeg er bange for, det vilde knage i ham, om jeg begyndte at rive Stokkene ned" ...

Han fyldte i Glasset ... Ak ja, her var hyggeligt ... Dette pinlige Pengesnak til Marianne fik opsættes til imorgen. ...

— — Høslaatten havde gaat længe den næste Dag, og Solen begrov sig mere og mere i den vanlige Hededimme.

Johnny havde været med den gamle ned til Møllen, og hans lange, velskabte Skikkelse hang nu i Skjorteærmerne ud af Stuevinduet, hvor der endnu var lidt Skygge og Luftning.

Formiddagen var grundig varm. Mellem Brandstigen og Solvæggen udenfor summede og surrede Fluerne.

„Neimæn om jeg tror, at Brandstigen staar paa

Digitized by Google

mere end ét Ben her paa Gaarden; det andet er bare raadnet væk," — han plystrede.

„Siger sig selv det, saalænge den gamle ikke spenderer Maling nogetsteds. Sprækkerne i Væggene gaber værre og værre Aar for Aar ...

Kan Du huske, Marianne, da de malte Laaven, og vi sminkede Dig med Rødmaling, Henrik og jeg. Saa længe er det siden, der var nogen Malerkost her paa Fossegaard, — bare fjorten Aar."

Han reiste sig og slentrede plystrende indover Gulvet med den ene Haandspids nede i Lommen paa den lange, elegante Vest, hvori Guldkjæden hang som en kort, vreden Tougstump.

„Nu har den stakkars Fodpude danset to Gange henover Gulvet for Dig, Johnny!"

Marianne sad i Sofaen over et Fad Stikkelsbær, som Jomfru Holst havde skaffet op fra Haven.

„Saa ikke mere. ... Jeg holdt sandt at sige paa at sparke overende alle disse raadne Udhusbygningerne, — saadan bare først til en Begyndelse, skjønner Du! — For den Dag, jeg kommer paa Fossegaard, skal hele denne svære Hætten af et Tag væk, — Bjelkerne de duer ... Og saa en ordentlig øverste Etage med Altan, og moderne store Vinduer over hele Huset, saa der kan blive Udsigt over Fjorden, og det hele kan tage sig ud, saa der staar Nug af det ... Hvad? — mener Du ikke, Fossegaard skulde ligge nok saa prægtigt deroppe mellem Træerne som den gamle, kjendte Herregaard, naar de keg opover Landet med Kikkerterne ude fra Dampskibene?"

„Hvidmalt med blanke blaa, hollandske Tagsten, Du!" ivrede Marianne henført af Tanken.

„Og Gangen, det svære Skrumlet, deles, — dobbelte Døre, — varm Entré. — Betænkt alting ... alting!"

„Ogsaa Plads til det store svære Pengeskabet, som Du maa ha'?" — spøgte hun.

„Det er jo det, jeg slider og arbeider og læg-

Digitized by Google

ger mig i Sælen for nu, for at faa alt op igjen! ... Men den gamle driver det jo saa rent aflægs, piner ud og piner ud, — skraber Bakken ren med disse Vedkontrakterne sine. Det tager sig daarlig ud dernede i Byen ... Og hvormeget tror Du, der bliver igjen, naar Kjøringen er betalt? — Det er ikke rigtig passende for Navnet, ser Du, ligner saa svært en nødtvungen Udhugst! ... Han tror, det er bare at gaa her paa Fossegaard og knarre med Bruget.

... Og saa Værelserne ved Sørsalen, ser Du, de har jeg gjort op, skal bli dine, og ombyggede og udstyrede saadan med Speilruder og egen Altan ud mod Haven, at jeg vil se paa den, som skal ha et vakkrere Bur! Du faar saa at sige raade i dit eget Hjørne af Gaarden ...

Men" — han stansede foran hende og spandt med betænksom Vægt sine smukke blonde Whiskers ud fra begge Kinderne, — „jeg betinger mig, at Du ikke gifter Dig, Marianne! — Ellers kan Fluerne surre om Dig saameget, de vil. Du kan ha' været gift nok nu" ...

Der gik som en Rykning over Marianne; hendes mørke Hoved bøiede sig helt ned over Fadet, medens hun med nervøs Hast arbeidede i Stikkelsbærene.

„Der er ellers mange, som har Øine nok i Hodet til at se, at Du er en Fugl at fange, — saare, overflødig mange. De snakker nu ikke mindre om Marianne Borg nede i Byen, end de gjorde om Marianne Foss før! ... Men saa har Du Vet nok selv nu," drev han igjen fra hende.

„Til at sidde i Bur hos Dig paa Sørsalen, mener Du!" lød det lavt, næsten som et Udbrud, idet hun skjød Stikkelsbærene fra sig.

„Indtil videre, — bare indtil videre" ... stansede han lidt ved det egne i Tonen. „Saa ser man sig om med Ro.

Digitized by Google

Sidde der som sin egen, Du! — en ung, vakker, afgjort Enke paa fire og tyve Aar. Det har ingen Hast med at give sig under Kommando igjen! ...

Og saa," — han slentrede atter langsomt ligegyldigt hen til Vindusposten, „kunde det ogsaa være godt, om Du fik lidt anderledes ud af dine Penge end de lumpne fem Procent i Sparebanken. Satte Du dem ind i en Forretning," vendte han sig indover fra Vinduet, — „med Part i Udbyttet, vilde de gi' femten, — kanske mere! Man lar bare Pengene arbeide for sig, saa vokser de som en Snebold."

„Tak skal Du ha; men Risikoen?" — hun mysede op paa ham.

„Ja de fallerer naturligvis allesammen! ... Skjønner Du ikke til Overflod, at enhver bare betror sine Penge til dem, han kjender? — Men Kvindfolk og Forretninger!" ... Han vendte sig om igjen.

„Py–yh" ... Det var ikke muligt at foretage sig noget i slig Hede, for kultiverede Mennesker! Man fik tage sig en Cigar, saa fordrev man ialfald Myggen ...

„Var det ikke saa, at Holst holdt paa at lave Kirsebærlikør? — Prr ... Prrr ... Der kommer en Røgstøtte rullende nede i Veien, og det er nogen, som er god for et Glas Madeira før Middagen, tænker jeg. Doktoren skal Du se, som er ude og sluger Støv."

Han slentrede ud med Cigaren.

„En Fyr i Panamahat, — kjører med Skyds!" raabte han ind fra Forstuen. — „Varsko Far!"

Han lagde Cigaren fra sig mellem Blomsterpotterne i Vinduskarmen og sprang ovenpaa for at tage paa sig.

Et Øieblik efter var ogsaa Marianne ved Vinduet.

Digitized by Google

Hun stod i stigende Sindsbevægelse, mere og mere dækkende sig bag Gardinet, som hun havde ondt for at slide sig løs ...

Den smukke, magre, lidt nervøst udseende Mand med de rappe Øine op mod Vinduet, som steg ud af Karjolen i den moderne smaarudede Sommerdragt, hilstes høirøstet kammeratslig af Johnny. Han var brunstegt og rødskoldet over Ansigt og Hals og bar Blaaskjorte med Halstørklæde knyttet paa flot Façon.

„Kom indom i Anledning af en liden Affære, jeg haabede at faa afsluttet," sagde han, da han lidt efter sammen med Johnny traadte ind i Stuen ... „Skal opover til Solberget og forhøre efter Eg til Stevntrær, — prøver at gjøre Forretninger paa Veien, ser Du!" ...

„Marianne! — hvor er Marianne? ... Aa meld Far," raabte Johnny ud i Kjøkkenet, „at unge Wiese er her ... Far er nede paa Bruget. — Lad os saa faa ind et Glas Vin!"

Jomfru Holst viste sig om lidt med en Presenterbakke vel udstyret med Vin og Kager.

„Sæt det ud paa Trappen. Vi firer ned Solseilet.

Er ikke min Søster tilstede?" spurgte han idet han skjænkede i og holdt Karaflen over det tredie Glas.

„Fru Borg har faat saadan voldsom Hovedpine — af Heden, — har lagt sig ned paa Sengen" ...

— Det gav jo en hyggelig Middag med ivrig interesseret Snak om Fartøispriser, Kontrakter om Skibsmateriale, Forholdene og Vederhæftighederne deropover, Udsigterne for Fragter i Udlandet, — og nær ved en Leverance af Hamp og Stry til Firmaet Wiese & Komp.s Reberbane!

... „Haaber, Du for Tilfældet rykker ud med din gamle Konjak, Far! — den egentlige, der inderst

Digitized by Google

paa Hjørnehylden i Kjælderen ... Cigarer? — hold Dig til mig, Wiese! Du staar Dig paa det. De her paa Fossegaard skal der den rene sønlige Kjærlighed til at konsumere" ...

Mads Foss var altid bedst oplagt efter Bordet, og Bud var der gaat over til Majoren for at faa en Trediemand til Kaffewhisten med Nødadresse hen til gamle Tolderen, om den første ikke var hjemme.

Den gik kvik trekantet, til ogsaa den sidste indfandt sig.

Der var Liv i den unge Wiese, han spillede udmærket, saa raskt og gløgt, — akkurat som han var i Forretninger! — og dertil adskillig uvørren om Beterne, saa der blev en hel Steam i Spillet. Mads Foss kom rent i opstemt Humør. Der blev Storspil ... Slem!

Og saa vendte Johnny sig pludselig om og raabte ind til Hilda, at han ikke reiste i Eftermiddag men blev over til imorgen. Kanske kom ogsaa Søster Antonia hjemom fra Hovedstaden med Dampskibet idag ... Bi lidt, han maatte jo først se i Notitsebogen.

Han gik den igjennem med Guldblyantspennen.

„Jo da, han blev over ... Dig, som har Udspillet, Far!"

At Johnny havde forandret Bestemmelse og vilde blive, maatte jo hastigst meldes over til Svoger Biermanns paa Bruget, — Mina ialfald maatte kunne kjøre over, — og nogle af Nabofamilierne indbydes til The.

Kaffewhisten varede helt, til Fortropperne af Præstegaardsungdommen, to tre sommerklædte Damer viste sig paa Gaarden efterfulgt af to lange Studentemner og Huslæreren Cand. filol. Hysing.

Efterhaanden indfandt sig endel andre.

Men, da nu virkelig ogsaa Antonia, gift med gamle Konsul Grüner, — de boede i Sommer paa

Digitized by Google

Landstedet Folkvang, — kom lige op fra Dampskibsstoppestedet med Vognen fuld af Pakker bagom sig i Kaleschen, blev der intet Raad for det mere, — Marianne fik virkelig se til at lægge Hovedpinen fra sig saa godt hun kunde, deroppe og prøve, om den ikke gik over med en Kop stærk The.

Da hun kom ned i Stuen, mødte Johnny hende med et Glas Sodavand og Punsch; — probat Medicin, paastod han. Hun saa aldeles bleg og medtaget ud.

Og, enten det kom deraf eller af Adspredelsen, — den smukke Enke saa allerede oplivet ud, da hun, efterat have hilst paa Gjæsterne, gjorde Følge med de andre ned i Haven. Hun kom blot hastig op igjen for at hente sin Parasol.

Kirsten Holst stod i Kjøkkenvinduet og tørrede Glasser, da hun saa Damerne nede ved Stikkelsbærbuskene ...

Bedst at nytte sit Snit til at faa taget af Thebordet og sat ind Syltetøianretningen.

Hun stansede i Farten derinde, som hun skulde sætte Assietterne paa Bordet; hun hørte Marianne hviske ivrig i Døren til Johnny:

„Bed ham endelig ikke blive over her inat! — Saa kan vi snakke sammen iaften, ... i Ro om de Penge, vi talte om imorges, Johnny!" lød det, idet hun skyndte sig ud igjen.

Hilda behøvede altsaa ikke at gjøre istand Gjæsteværelset til Wiese, indsaa Jomfru Holst.

... Der er noget iveien med Marianne idag, kom det saa grundende mellem to Glasvaser, som skulde forsigtig ind paa Brættet, inden hendes ivrige Tanke i næste Øieblik igjen styrtede sig i Havet af det kommende Aftensbords utallige Ansvar og Bekymringer ...

— Det var begyndt at dugge derude, og Lamperne blev tændte.

Mellem Damerne i Sofaen og Lænestolene om

Digitized by Google

Bordet i det mellemste Værelse sad Husets Døttre; — den sværtbyggede, myndige ældste, Fru Grüner, der mindede om Faderen og var noget af en Skjønhed i sit Slags. Den lille trivelige, glade Fru Biermann, gift med Sagbrugseieren, og Fru Marianne Borg. Der var prægtige, livlige Øine paa dem alle tre og en paafaldende rig, mørk Haarvækst, der lod den syttenaarige lyse yngste næsten stikke mat af.

Paa Bordet og i Sofaen omkring dem laa hulter til bulter af Fru Grüners indkjøbte Sager ud for Bedømmelse: — Kjoletøier, Kniplinger, Hansker, Børnesokker og Legetøi og midt imellem, med Kjøbmandsmærket paa, i trist Alvor et Par forede, svære engelske Patenttøfler med Elastik, — til Gubben, som hun kaldte Konsulen; han var saa udsat for Gigt!

Passiaren gik imellem dem, saa Lystigheden hørtes ind til Kortbordene, og de, som sad fastgrode der, blev distræte og spidsede Ørene.

For Øieblikket havde imidlertid kun Kandidat Hysing Anledning til nærmere at tilgodegjøre sig Fornøielsen.

Han havde placeret sin noget skjødesløst klædte Person røgende indenfor Døren hos Damerne. Der var et stille overlegent Smil paa hans Ansigt; han morede sig ved alt dette „Fruentimmersladder, al denne Sauce om Nichts, om en Barnestrømpe og et Par Hansker!" ... Men, medens han kastede ind et Ord nu og da til Fru Biermann, som sad uhyre optaget med Brystet mod Bordet og klippede med Øine næsten vaade af Moro, var hans forskende Opmærksomhed egentlig fængslet af Marianne. Han havde opfanget et Forstaaelsens Snarblik henimod sig ved Døren. Denne sortklædte, blege unge Enke ... der var noget interessant ved hende ...

Bag ham ved det nærmeste Bostonbord sad Johnny, Tolderen, Biermann og Ferdinand Wiese.

Digitized by Google

„Uagtet Grossererens Cigar, Tolderens Pibe og Hr. Hysings ditto kunde Wiese kjende, at det duftede som en Hæggebærhæk derinde" ... Han bad om at faa slaa sig lidt ned hos Damerne, — tillod sig at forhøre, om der ogsaa kunde forundes ham et Glas? Hæggebærlikør var hans Svaghed. ...

Da den unge Wiese holdt det lille Glas op fra Brættet for at opnaa en Forsyning, vendte han sig nærmest til Fru Borg.

Noget ilfærdig tog hun Karaflen og spurgte hastig, om hun ikke ogsaa maatte skjænke i for Hr. Hysing? hun gjorde samtidig en Bevægelse mod den tomme Plads nær ved sig.

„Om ikke Tobaken generer?" ...

Hysing rykkede Stolen nærmere, saa han kunde række og lade det sortbrune Fluidum nippevis operere ved Siden af Piben. Hun havde aabenbar Blik for, at der gaves andre Betragteligheder end netop merkantile Flotheder med Diamantnaal i Blaaskjorten.

„Kandidaten har valgt den bedre Del, — havde jeg heller aldrig kjendt et Kortblad!" udbrød Wiese.

„Tror ikke, De vilde staat Dem paa det," trak Hysing overlegent paa Læben ... „Under vore trange Omstændigheder herude paa Landet, ser De, blir man henvist til bare Damepassiar ...

Naturligvis ... man mener ikke Damerne fra Fossegaard!" indhentede han komplimentøst Bommerten.

„Damepassiar?" hug Fru Grüner i. „Jeg véd saamæn ikke, om det altid er slige Dybsindigheder, Mandfolkene har mellem sig. Naar jeg hører paa, hvad de taler om mangengang, saa pyt, — jeg gir ikke en harsk Nød for det og langtfra en Barnestrømpe! ... Og min Gubbe har endda Ord for at være en ualmindelig klar og skarpsindig Mand. Det siger de alle ... Jeg synes det nu ikke! "

Digitized by Google

„Glemmer, at Manden er Kvindens Hoved, Fru Grüner!" spøgte Hysing, „løber De fra Deres Børnelærdom?"

„Pyt, naar han nu ikke har noget!"

„Det er kanske beregnet paa, at hun forstyrrer det saa brav for ham alligevel," mente Wiese lidt skjærende.

„Makker, — Makker!" — lød Johnnys Stemme utaalmodig derindefra.

Wiese tømte Resten af sin Likør.

„Smaa Glas, det samme som et Fingerbøl, naar man vil ha hele Haanden!" mumlede han, da han gik.

Her om Bordet ved Syltetøibrættet, Kagerne og Hæggebærlikøren var overhovedet den Evje, hvor Femtemændene og de, som blev tilovers i Spillet, drev hen for at høre; der vankede baade et og andet, naar de kvikke Døttre paa Fossegaard var sammen. Forsigtighed var ikke deres Sag. De satte paa engang baade Liv og lidt Ryg i Tingen.

Og naar Rygtet i Skikkelse af Majoren saa ofte drev derigjennem fra Kortbordet for at stoppe sin Pibe, havde hans stive Barteansigt Øren som Skaaler, og var hans Øine sande Fotografiapparater. Fornøielsen var jo ved allehaande Paafund og for høit udtalte Hemmeligheder at give „Ekstraposten" noget at fare med.

Søstrene var ogsaa egentlig først sig selv her i deres gamle, overlegne Hjem, som helt, til deres Mor for fire, fem Aar siden døde, ubestridt havde været det første i Egnen. Med hende havde Huset mistet det kvindelig styrende Element, som forstod at holde dets overflommende Selskabelighed til en vis Grad under Formen.

— Det blev jo nu, tre af Husets gifte Døttre var hjemme, igjen én af de gode gamle Kvælder paa Fossegaard. Den bekjendte store Punschebolle med Sølvøsen i blev bragt ind, og Tobaksrøgen laa blaa

Digitized by Google

og graa over Kortbordene indover til Hjørnekabinettet, hvor Mads Foss's store graa Hoved med de endnu kulsorte, retskaarne Øienbryn og noget selvgode Raceansigt saas bøiet over Whisten.

Lidt tilbagetrukket fra de øvriges krydsende Snak og Latter sad Marianne og Hysing fordybede, hun lænet i Sofahjørnet og han paa Stolen ved Siden af.

Kandidaten var kommet ganske i Aande. Den unge Enke havde en saadan egen Maade at formode, spørge og undres paa. I det stille, udtryksfulde Smil, hvormed hun fulgte ham, opdagede han saamegen gjemt Mening og Forstaaelse, og, naar hun saa kunde slaa Øinene op et Glimt lige paa ham og lade det tilsløret igjen hvile ligesom i Tanker, følte han noget dragende og æggende ...

Ikke uden Blik for den Virkning, han opnaaede, lyste hans lidt nikotinblege Ansigt iaften af en mere end vanlig stærk Selvfølelse, og hans issehøie, blonde Hovedskalle nikkede selvbevidst. Her var Plads for andet end Fruentimmersnak. ...

„Du Marianne!" hviskede lille Fru Biermann, „er det om Himmellegemerne og Saturnus, han snakker igjen? ... jeg ser, han svæver over os ...

Var det atten eller tyve Masker paa hver Pind, Du?" kom det høit. —

Det ramlede og skrabede med Stolene inde i Sideværelserne. Man var buden tilbords, og ud fra Tobaksskodden kom de snakkende og rettende sig, den ene efter den anden, ind til Damerne, — høist elskværdige om end endel høirøstede, noget omtaagede i Blikket og stærkt illuminerede efter Aftenens Anstrængelser.

Lille tykke Biermann — Sagproppen kaldet, — forklarede ivrigt for Majoren, hvorfor han havde dristet saa stærkt paa med Spaderne. Det havde været oplagt Spil, — rent ud oplagt ...

Men Majoren hørte ikke. Hans røde Ansigt

Digitized by Google

med de stive lyseblaa Øine og de glansviksede, sorte Barter strakte sig ud af Halsbindet som et Garverskildt for at se efter Hysing og Fru Borg; han havde alt taget Veir af den Sag. De sad der virkelig igjen ivrig optagne af hverandre. ...

„Lad Dig lodse af Søster Grüner, Du Wiese!" anviste Johnny broderlig flot, da han saa ham staa fortænkt i Døren; „hun kryddrer nok Maden for Dig, det indestaar jeg Dig for!"

Gamle Tolderen stod og mønstrede Tropperne ...

Han rugede paa noget, han ikke kunde dy sig for, — gik saa hen til Marianne ... „He, he, he," sagde han med noget hæst, som skulde være fortrolig Hvisken, — „he, he, he, — den Wiese har sat svært mange Beter, — svært mange, — he, he, — bare kiget ind i Solbærhækken i hele Eftermiddag. Ser De, en gammel Posekiger, Fru Marianne! ..." han dukkede det graaskaldede Hoved ned imellem Skuldrene paa sin blaa, ankerknappede Uniformsfrak.

„Aa, slige Mandfolk, som bare liker sødt! — Kom Tolder!" sagde hun og tog ham under Armen, „jeg skal skaffe Dem et Stykke Fiskepudding, det véd jeg, De liker." ...

— — Det var først temmelig sent i den skumre, varme Aften, at Karjoler og Vogne blev kjørte frem paa Gaarden, og at Gjæsterne i Døren og nedover Trapperne sagde Farvel.

Havde Fru Grüner alle Pakkerne med? — — „Nei, jo, — nei, jo," — ledte hun i Vognen — „der er Bomuldsgarnet ... men begge Skindbelterne til Børnene, Hilda min? — Og Hatteblomsterne ... oppe paa Sørsalen hos Marianne, Jomfru Holst! ...

Aa, kjære Mina, se til at ikke Biermann glemmer Støvfrakken sin, han snakker saa. ... Hils i Præstegaarden — til Far og Mor!" raabte hun, som hun rullede afsted.

Der stod Biermanns og Majoren og Tolderen

Digitized by Google

endnu og tog paa sig ude ved Døren, og Præstegaardsungdommen myldrede i Gangen efter Hatter og Sjaler, og der længst inde i Halvmørket mellem Reiseklæderne ledte Wiese efter sin Panamahat.

„Ikke et Ord, ikke et Blik i hele Dag, Marianne! — Og med det lader Du mig reise."

„Synes Du, det ikke har været forfærdeligt nok!" lød det beklemt.

„Forfærdeligt? — stænge mig hver Vei, det er forfærdeligt! Men Du er ikke kvit mig, Marianne!" ...

„Uforsvarlig — uforsigtig — komme hid! — Tolderen har Mistanke" ...

„Er det for Folkesnak, Du er ræd?"

„Gaa, gaa ... jeg kan aldrig vinde over det, — aldrig!" — skalv det angstfuldt.

„Lade sig trampe og trakke ned! — Og saa være færdig til at gaa under Hælen igjen," dirrede det haanligt ... „gaa i Skyllevasken ... forspilde Lykken for os begge ... Du *har* intet Ansvar, siger jeg Dig ... *intet*!"

„Gaa, jeg beder Dig, Ferdinand! ... kan ikke høre mere ... *vil* ikke" ...

„Er Du der, Wiese?" lød Johnnys Stemme.

— Johnny begreb endnu ikke, hvorfor han ikke kunde bede Wiese blive over om Natten. Men han havde ikke Brug for at gjøre Marianne imod nu iaften.

... „Adiø, Wiese! — — I Byen tar Du ind til mig, ikke paa Hotellet, hører Du!" lød det efter ham, medens Karjolen alt durede afsted nedover Alléen.

Johnny havde tændt en Cigar ved en af Lamperne og gik nu og drev for aabne Vinduer i de tomme Værelser; hans flotte Skikkelse var lidt ustø i Seiladsen mellem Spillebordene og Møblerne.

Digitized by Google

Marianne sad indhyllet i sit Sjal i Sofaen.

„Den Hysing Du!" han efterhærmede dennes Tonefald — „gav han sig ikke til at underholde mig om din Karakter og Intelligents; Du var et interessant kvindeligt Problem ... og mere slugt noget — Røg" ...

Han stirrede demonstrativt i de opstigende Hvirvler fra Cigaren ...

„Svært saa Du feterede ham ellers, — puh," — han stod og vuggede langsomt med begge Benene foran hende. „Ja ja, — stiler paa at blive Stipendiat, siger de" ... han kneb sammen Øinene, som om Tobaksrøgen var sur. „Professor engang?" ... trak han sig med den ledige Haand betænksomt ironisk først i den ene og saa i den anden af sine prydelige Whiskers.

Han flyttede en Kaminstol hen til hende og lagde sig mageligt tilbage.

„Ingensteds saa hyggeligt alligevel, Marianne, som her paa Fossegaard! — saadan sidde og røge ovenpaa, at de er borte ... og snakke ... Det er nu vi to, som skal styre for Legen alligevel ... gjøre hele Dansen, ved Hjælp af det Tryllemiddel, som kaldes Penge ... pu—uh! ...

Svoger Grüner, Du maa ikke tro, der er megen slægtskabelig Haandsrækning at faa paa den Kant, — eller hans Navn paa et Papir, om han saa kunde redde ti tusind for én. Nei da! det Ord Noblesse passer ikke der. Det er, mens det endnu er Liv og Omløb i Hodet paa én til at gjøre noget, at man trænger rede Penge. Siden kan man sidde paa Pengesækken" ...

Han laa med Hovedet bagover og blæste Tobaksrøgen ud i langsomme tynde Traade.

Hun havde kastet et Blik op paa Broderens af Dagens Strabadser noget slappe Ansigt og vidste, hvori alle disse Omsvøb skulde ende.

„Du Marianne! Der er noget, jeg har grundet

Digitized by Google

over, og som Du faar gi mig Klarhed i. Dengang Wiese nu ivaar var hos Jer paa Borg" ...

„Aa sluk Lampen, Johnny! — tag den bort, — den skjærer mig saa rædsomt i Øinene" ...

„Er Du klein?"

„Aa, et Ryk af Hovedpinen igjen!"

... „Ser Du, dengang ... Hvorfor indlod din Mand sig ikke selv paa Leverancer til Wiese ned til Borgsviken; der staar jo Skogen fuld af Skibstømmer? ... Ja, for det er det, han nu vil gjøre Kontrakter med Far om saa høit oppe som helt fra Bjølstadmarken."

Hun rystede paa Hovedet.

„Forretninger véd Du ... Kjære, faa igjen Vinduet, her trækker saa." Hun gjøs.

... „Gløg, fiks Fyr, — passer Prisfaldet! Nu reiser han, ser Du, og gjør den ene Kontrakt efter den anden. Svært, hvor han har slaat sig op, siden Faderen stod der bare for nogle Aar siden omtrentlig fallit med Skibskranen sin. ...

Værdifuld Forbindelse ... spekulerer paa at faa ham med i Hampaffæren, han lod ikke uvillig" ...

Hun rettede sig heftig i Sofaen:

„Tag mine fem tusind ud af Sparebanken, Johnny! Jeg har tænkt paa at byde Dig dem i hele Dag. Det var jo det, Du behøvede? Indlad Dig nu ikke med nogen anden, saa kan vi to ha det sammen," tilføiede hun. „Du sagde jo, det var saadan god Affære."

„Jeg siger det, jeg siger jeg," — fo'r han rask op og slængte Cigarstumpen i Ovnen ... „Du og jeg, Marianne, vi forstaar, at det gjælder at reise Fossegaard!

Hør, der var lidt igjen af den fine Konjaken; den kunde gjøre sin Virkning nu, Du!" sagde han lunt.

Digitized by Google

IV.

Kladdebogen laa aaben og vaad efter den sidste Mølleseddel. Andreasen sad med den ene Albue i Vinduet og Bordskuffen halv udtrukket under sig og stirrede og grublede. Nede i den laa endel ruskede, uordnede Regnskabsbundter med Hyssing og Baand om, og henne i Hjørnet vaggede et lidet lukket Pengeskrin af Blik ovenpaa en Hob Kontrabøger og Papirer.

Det var Udenpaaskriften paa det Brev, han havde forvaret der, som i høi Grad sysselsatte ham. Det lignede ... for en Del ... aldeles ... Snyde mig, ligner det ikke Henriks Skrift! ...

Ja, ja, hvorfor ikke? — at Henrik kunde falde paa at skrive til Søstrene? ... Men saa maatte jo Stemplet være nogetsteds fra Udlandet, og dette var greit nok norsk! ... Og saa maatte han for det første være her i Landet, og saa — — Ja det var det, som — Andreasen snufsede i Luften, som han veirede, — var saa besynderligt! ... Alle disse Breve, der i ét væk gik mellem Johnny og Søstrene, og for hvilke han skulde være den hemmelige Postkasse, saa de ikke kom til den gamle ...

Andreasen havde en fin Næse, fast den var noget skjæv ude i Tippen, og hans vekslende Ansigtsudtryk røbede, at der ogsaa fæstede sig visse Resultater af hans Funderinger, — et Slags Ekko af Husets mangeaarige stille, svævende Ængstelse: — Du skal se, han er kommet hjem i et eller andet Skibsrum der nede paa Havnen! ...

Da Mads Foss senere ud paa Formiddagen i den kjølige Høstdag havde faat sin Overfrakke paa og var gaat ned til Møllen, sad Marianne og Hilda sammen oppe paa Sørsalen i fuld Befippelse over Broderens Brev:

Digitized by Google

„Kjære Søstre!

Hvorlænge vil I, jeg skal gaa her som Katten om Vellingen? engang muss man dog deran! Gaa her hos Antonia og se denne Konsulen vade med Vat om Benene og høfligt skjæve og skjele til mig, gider jeg ikke længere; han er vist ikke sikker paa, om jeg ikke har ladet mig spærre inde hos ham for en vakker Nat at gaa ned i Pengekisten hans. En vidtløftig Fyr, som har været tilsjøs og paa Land om hverandre baade her og hinsides Atlanten og saa tilslut kommer hjem fra St. Francisko ikke mere beslaat paa Lommen end jeg, er ikke at tro; — har naturligvis ogsaa gravet Guld og skudt Indianere og røvet sine Kompagnoner for de stakkars otte, ni hundrede Dollars, han har at vise for sig! Jeg synes, jeg i al Venlighed læser adskillige af den Slags Formodninger i Øinene paa ham.

Leve hos Biermanns en otte Dages Tid, mente I? Takker! jeg skal ikke ha hans Vindighed Sagpropsen sprækkefærdig af Vigtighed og Protektion og Mina i søsterlig Angst surrende omkring mig med smaa glippende Øine som en forskrækket Svale.

Og Johnnys nede i Byen vil jeg ikke mere misbruge; han flaar jo gjerne Skindet af sig for mig, — vil absolut, at jeg skal ha Regninger baade her og der i Verden, som han vil betale; og saa plagede han mig tilslut med den Pokkers Skrædderen, som i Stilhed skulde tage Maal af mig — til tre Dragter! — naturligvis, for at jeg, naar Stunden endelig kom til behagelig at overraske den gamle med min Person, ikke skulde støde hans faderlige Nerver alt for voldsomt. Men ser I, slig som jeg nu har greiet mig med mine Sjømandstrousers og min slidte Jakke og min gamle Tegnebog hjemmenifra, — altid lidt at begynde med, — over til Paimboeuf og Leeds og saa hid, slig agter jeg — for Sandfær-

Digitized by Google

digheds Skyld om ikke for andet, — ogsaa at styre helt ind i Stuen paa Fossegaard lige i den faderlige Favn, hvordan den nu vil slaa sammen om mig. Jeg er jo saa stor en Prygl som han selv, saa han dog ikke vil byde mig slige Narrestreger.

Naa ja, for at slutte med det jeg begyndte med, — her vil jeg ikke længere være, om ikke af anden Grund, saa fordi Antonia og jeg ligner hverandre altfor meget, hun vil tilslut raade for hvad for Støvler, jeg skal tage paa, endda jeg bare har det ene Par; hun minder mig om et Lokomotiv, jeg engang saa i Chikago hoppe paa bar Mark, slig urolig Damp er der i hende; — og Konsulen, som har hægtet sin Vogn i hende, faar da kjende, det rykker baade hid og did.

Og altsaa, kjære Marianne og Hilda! — jeg aarker ikke at holde det ud længere, — har I den forlorne Søn spaserende tilfods til Fossegaard imorgen Aften med Ankomsttid ind af Stuedøren Klokken seks Eftermiddag præcis efter Byens Uhr. Forbered den gamle slig, som I synes fornuftigst; alle de Breve, jeg har prøvet paa at skrive til ham, duer ikke; de blir enten for korte eller for lange.

Ellers ikke ved saa stort Mod, som jeg lader til.

Eders Henrik."

„Nu i Eftermiddag!" .....

Hilda stirrede udtryksløst paa Marianne og gjentog utrøstelig uden at vide det; — „Nu i Eftermiddag!" ... Hun begyndte at gaa rundt i Værelset.

Ogsaa Marianne sad der ude af det under Indflydelsen af den gamle huslige Panik.

Til sine Tider var han lidet skikket til Afgjørelser, — kunde være saa overstrømmende bitter. Hun vidste altfor vel, hvad han i Skjulthed tyde til ved den mindste Anledning, og at dette den ene Gang efter den anden, før hun kom, havde taget

Digitized by Google

saa rent Overhaand. Det havde været en slem Tid, da Søster Binas Mand, Skibsrheder Berthelsen paa Vestlandet havde maattet opgive sit Bo ...

Voldsomme, yderlige Scener med Gutterne — det ubændige Udbrud, da Broderen havde gjort Familien slig Skam, havde hun endnu i friskt Minde. Det var umuligt at vide, hvad der kunde ske, naar Henrik dristede sig lige ind i Stuen til ham! ... Det steg mere og mere til en Scene mellem voksne Mænd, — mellem Far og Søn! ...

Det var først Søsterens hjælpeløse Jamren, som kaldte hende tilbage til en fornuftig Overveielse:

„Nogen maa naturligvis forberede ham, — og det blir nu ikke Dig, Hilda! Jeg faar jo se at faa prøvet paa det, naar vi drikker Kaffe."

„Ja, ja ... Aa Gud, hvor jeg blir ræd!" ...

— Det var egentlig ikke ved Stemning, Mads Foss kom fra Møllen op til Middagen. Der over Fjorden havde de igjen sat Prisen ned paa Malingen. ...

„Naa fuldt saa galt, som Marianne ved Bordet saa ivrig holdt med ham i, var det nu ikke ... Konkurrencens Medfør ... De fik nok mødes og være lige gode Venner for det. ... For en delikat Torskelever! — Nei nei, ikke mere Hode nu til mig, Marianne!" ...

Hilda rendte i pludselig Forfjamselse ud med Smørskaalen for at hente mere, bare han saa paa den, og kom saa ind med, at hun havde slaat Hanken af den i Farten. Marianne blev stigende livlig og fortalte kvikt om gamle Mølleren, som de sagde, gik i Giftetanker.

Efter Bordet tog Marianne sig af Fars Hue, som var itu indvendig i Foret.

Men det skjæbnesvangre Øieblik nærmede sig jo ubønhørligt, og Hilda saa ham næsten gjennem en vis svimmel Taage stoppe og tænde Piben. Da Jomfru Holst satte ind Kaffebrættet, forsvandt hun

Digitized by Google

med ét af Stuen for at hente — man hørte ikke hvad; — hun kom ialfald ikke igjen.

„Undres, hvor gammel denne Huen din er, Far!" snakkede Marianne. „Erindrer godt, da Du havde kjøbt den, og vi strøg os over Ansigtet med det bløde Pensylvanskind, Mina og jeg. Der var Guldstempel i Foret dengang, — — og Johnny satte den paa sned for ikke at faa den nedover Ørene og spankulerede op og ned med den, og Mor lo og sagde, — det husker jeg saa godt, „at alting klæder Lorden!" ... Det er vel efter Mor, han har sit Væsen og sin vakkre elastiske Figur? Alle fortæller om, hvor nydelig og slank og fin, hun var, da hun var ung."

„Ja Jenta mi! Du skulde set hende, da hun stod Brud, — Portrættet der bærer ikke Vand mod hende!"

„Haa — ja!" — Marianne sukkede og saa en Stund ned i Gulvet; hun kjendte sig kold sved ... „han lignede saa akkurat Dig, Far, ... Henrik! — Samme bredskuldrede, sorthaarede Kraftskikkelse, — rigtig af Ætten paa din Side! Aa — haah — ja" ...

„Marianne!"

„Jeg mener bare, Far, at vi kom til at snakke om ham sidst, Johnny og jeg, som vi altid gjør" ...

„Saa—aa?" — lød det med Snippen af et Brøl.

„Det er jo længst strøt Sand over det gamle nu, og," — vovede hun Angrebet, „engang ialfald maa han jo ogsaa faa komme hjem."

„For at hente Morsarven sin kanske?" lød det haardt, „og plyndre Reden?"

Han stirrede paa hende, som en Mistanke fo'r igjennem Hodet paa ham:

„„Kommer han ... nogensinde ... hid, før jeg ligger derhenne paa Kirkegaarden, saa" — —

Han reiste sig saa braat, at Koppen foran ham

Digitized by Google

stødtes overende, og, som han følte, han ikke kunde beherske sig, gik han voldsom udaf Døren og ovenpaa. Der hørte hun hans Skridt.

De saa ham senere gaa uden Overfrakke ned til Møllen og sendte en af Pigerne efter med den.

— Den sidste Del af de Par pinlige Timer, hvori de gik i Spændingen for Henriks Ankomst, tilbragtes angstfuldt ovenpaa.

Den gamle var endnu ikke kommet op fra Møllen, — og saa manglede det bare, at de skulde akkurat mødes i Veien!

Endnu var det Tid nok til, at Far kunde komme, — næsten et Kvarter igjen ... men, nede i det lille, de kunde se, af Mølleveien, strævede der bare et Mellæs, som af og til stod stille ...

Viserne gik forfærdelig fort nu, — kun syv, seks Minutter igjen, og ingen i Mølleveien endda? ... Bare han nu ikke kom før efter seks!

„Bare han ikke kom!" næsten hvinede Hilda uden Lyd for sig og kramsede med Fingrene; thi, at Henrik vilde vise sig der sikkert som et Slaguhr, det følte de indvendig.

Og der kom Huen og Skuldrene af den gamle, som han pleiede, med sin tykke, messingholkede Stok med Piggen i roligt opover; han gik og snakkede med Andreasen ... Aa Gud, aa Gud! ... nu var det bare at passe paa nedover Alléen ...

Hvad for Slags gigantisk Sønneskikkelse Hilda ventede sig der, gjorde hun sig ikke rede for. Hun havde bare Forestillingen om noget umuligt, som to Møllestene, der skulde gaa tomme mod hverandre bare med hendes gnissende Angst mellem sig!

Far og Andreasen var kommet sig ind. Han havde først staat en Stund og set henover; men det var nu vel, som han pleiede efter Udsigterne for Kvælden, om der ikke skulde vise sig et eller andet Kjøretøi i Veien derover paa Mobergkanten,

Digitized by Google

som mulig dog kunde mene sig op om Fossegaard paa en Whist eller Boston.

Klokken var retnu otte, ni Minutter over, og der begyndte at opdæmre et vanvittigt Haab — kanske Henrik alligevel havde ombestemt sig — Antonia i sidste Øieblik faat ham fra det?

Det var et Lettelsens Sekund, hvori de gjættede hinandens Tanker, — da et Individ med lavpullet Hat og Pjekkert viste sig udenfor Portstolperne.

De udvekslede ikke et Ord, medens han med en vis resolut, maadeholden Fart skjød op af Alléen og i en kraftig, bredskuldret Mandsskikkelse mere og mere usvigelig aabenbarede Broder Henrik, — hvad ingen af dem fra første Øieblik havde betvilet.

„Dette maa ikke ske!" udbrød pludselig Marianne op styrtede ned ad Trappen ...

Hun var ude Kjøkkenveien gjennem Haven og fangede ham henne i Alléen endnu betids, før han kunde ses inde fra Gaarden.

„Henrik! — — — Henrik!" — —

Han stirrede gjennem Gjensynets Overraskelse paa hende, som han undrede sig over, hvor hun var blevet udviklet, — formodentlig mente han noget fordelagtigt.

„Henrik! ... Du maa ikke træffe Far iaften! ... Jeg har prøvet paa at forberede det idag, og da blev han aldeles ude af det, — endda han ikke engang tænkte sig, at Du kunde være kommet hjem igjen."

„Han faar nu finde sig i, at jeg bibringer ham den Tanke, og at jeg vil faa Lov til at eksistere, ... skjønt," udbrød han bittert, — „Forlegenheden efter mig ikke just har været overdreven glødende!"

„Du maa ikke, Henrik! der vil ske en Ulykke! — ikke iaften." ...

Digitized by Google

„Synes Du bedre om, den sker imorgen? — Nei, vi faar ha Resultatet nu, — iaften!"

„Jeg siger Dig, han kan faa Slag, kommer dette saa aldeles uforberedt paa ham!"

— „af lutter Glæde over at se sin Søn igjen ... det er tilfredsstillende at tænke paa det!"

„Du skal ialfald først komme op til mig paa Sørsalen, Henrik!" sagde hun fortvilende og trak ham med sig. „Der maa findes paa nogen Ting først — noget, noget, som forbereder" ...

„Saa Du mener virkelig for Alvor, at den gamle risikerer sligt noget som Slag?" ... Han saa mørk ned for sig og fulgte hende.

— — Ja deroppe var gode Raad dyre! — Henrik sad der stille, han vilde ikke have et Glas Vin, ikke smage noget ... Hilda strøg ham ubemærket et Par Gange i Haaret bagfra, som hun var bange for, at han kunde eksplodere ...

Der gik de alle tre, Jomfru Holst med. ...

Marianne følte, hun eiede ikke Natur til nu igjen at optage Dysten med Faderen; hun havde prøvet sig et Par Gange, men Modet svigtede nede i Trappen, for — hvad havde hun videre at sige ham?

Ja, saadan kunde det nu ikke blive ved, det forstod Jomfru Holst. Der sad den stakkars Henrik og vilde ikke faa Lov til andet end at komme hjem. Slig en vakker, bred Kar, sad han ikke der saa bleg som et Lig! ...

Eftersom hun saa paa ham, følte hun sig mere og mere forarget. Her skede jo en af Husets retmæssige Børn den skrækkeligste Uret! Og der gik de alle. ... Hilda holdt jo paa at blive rent forstyrret. De kunde da ikke drive ham fra Gaarden som en anden Hund! ...

I sin selvforglemmende Iver stod hun tilslut uden selv ret at vide hvorledes inde paa Kontoret hos Mads Foss og snakkede over sig om Børnene

Digitized by Google

og et Faderhjerte og et Moderhjerte med, ja, hvad Fruen vilde gjort, naar en slig Søn kom hjem tilgaards — som Henrik, og sad der med Hjertet i Halsen for at faa se sin Far ...

Kirsten Holst begreb egentlig lige lidt, hvorledes hun kom ud af Kontoret igjen, som hvordan hun var kommet ind; men, at hun havde Kinden rød helt over af et Ørefigen af Mads Foss's tunge Haand, var synligt nok, da hun ophidset og med Taarer i Øinene igjen kom ovenpaa ...

„Saa saa, Jomfru Holst," sagde Henrik og reiste sig, „det videre af den Slags finder jeg mig forpligtet til at tage selv!" Dermed gik han roligt ned og bankede paa og gik saa ind, da der ikke lød noget Svar.

De holdt Døren deroppe paa Gangen aaben, hørte nedenifra Mads Foss's korte, høirøstede, afgjørende Udbrud, og derimellem Henriks roligere ...

Den gamles Stemme lød et Øieblik voldsom. Men saa taltes der igjen lavere, og tilslut blev det ganske tyst.

Det havde været stille over en halv Time; — Hilda havde hele Tiden set den messingholkede Stok som i en Vision. Det blev ordentlig ængsteligt, og Kirsten maatte vove sig ned i Trappen og lytte ...

Hun hørte Henrik snakke roligt indenfor, og at han brugte Udtrykket Far; — de sad der i Mørket.

Endelig ringede det, og hun tænkte, det var bedst at gaa ind med de vanlige to Lys til ham.

„Skal vi ha Lys til at se paa Gutten med, Kirsten," lød det med en vis Bevægelse, „saa lad det blive tændt i Stuen. Sig Marianne og Hilda, at de træffer Henrik der!"

Digitized by Google

V.

Majoren kjørte baade sig selv og Hesten skumsved for at holde à jour med Nyheden og Rygterne i Anledning af den næstældstes Hjemkomst paa Fossegaard ... Nei, han havde ikke gravet Guld eller havt en Forretning paa Stillehavskysten i tatoveret Rødhudskind, som solgtes til Museerne. Det havde bare saadan været Hr. Henriks behagelige Spøg; men, hvad den skulde dække, var en anden Sag! ... Alt dette om, at han havde været Fyrbøder paa et Dampskib paa Hudson, Tømmermand i Chikago, paa Redaktionskontor i Madison, paa Handelskontor i St. Francisko og dertil paa et Maskinværksted! det lød dog noget for righoldigt.

Overhovedet, — en Søn af Mads Foss paa Fossegaard finde sig i at staa der mellem Verdens Bærme, svedende og svart som en Neger og skuffe Kul ind i Gloheden, tro den, som vilde, at det var andet end Hr. Henriks sindrige Eventyr til Opbyggelse for de enfoldige herhjemme! ...

Det problematiske, — hvad han hidtil havde bedrevet, og hvad han nu egentlig tænkte at tage sig for, blev naturligvis i høieste Hjertelighed og Gjæstfrihed druknet i al den Selskabelighed, hvortil Hjemkomsten gav Anledning. Der var ingen af dem, til hvem Fossegaardsfamilien stod i noget Omgangsforhold, som ikke netop her vilde gribe Anledningen til at vise Oprigtigheden af sit Venskab.

Og der var nu selskabereret rundt med ham ude hos de forskjellige Familier. Der begyndte saa smaat at klarne sig ud et Slags Mening baade her og der, — og ikke mindst mellem hans egne.

„Men kan Du skjønne, Marianne!" undslap det Mads Foss en Dag, „hvad han tænker paa med det Vandfaldet dernede i Solumsvigen? ... snakker om

Digitized by Google

at kjøbe al Bjerkeskogen rundt om ... Fabrik for Stavskjæring og Økseskafter og, jeg véd ikke, hvad for Idéer ... og nu er han dernede idag igjen!"

Han stansede og saa hende i Øinene:

„Men der skal Kapital til alt sligt, ser Du. Det skulde da vel ikke være Guttens Mening at tage ud sin Morsarv? Værre Ugagn kunde han egentlig ikke gjøre os nu, Johnny maa drive med saamange Penge!"

„Han har faat den amerikanske Damp i Blodet, Far! det er let at høre paa ham."

„Ja, ja, — lad ham bruge den her paa Fossegaard, naar der endelig skal dampes. Her er saa nok, som han kan snu op og ned paa, — og endevendes skal jo alting nu, hører jeg!

Som der ikke skulde være saa himlende nok for ham at gjøre her!" kom det en Stund efter igjen.

„Har Du lagt Mærke til, Far!" henkastede Marianne op fra Sømmen, „hvor godt Folk synes om ham? Og saadan mærkelig Lykke han gjør hos Damerne, endda det er Synd at sige, han er nogen Kavaler. Det er sletikke frit for, at de sværmer for ham baade den ene og den anden!"

„Saa-aa-aa? — Hm! hm! — — — Var det ikke Dig, som sagde, at han lignede paa mig?" knæggede Mads Foss over Pibespidsen ... „Lykke hos Fruentimmerne he, he ... Lykke hos Fruentimmerne" ... han humrede og knæggede ... „har jo ikke det værste at slægte paa!" ...

Han drev op og ned og dampede ... „Hm, — ha—ah, — hm—mm! — ja—ah, — — kan stikke Kapital der, hvor én mindst tror ... Den Landeveisroveren ligt af Fruentimmer!" ...

Themaet beskjæftigede ham øiensynlig:

„Du Marianne! Tænker Du aldrig paa at bede Ellingsens Døttre i Sandkilen hidop! Den Gouvernanten har gjort noget ud af de Smaapigerne ...

Digitized by Google

Bertha især har vokset sig til en pen og staut Pige, — og den Oplagstomten og de Skibsparterne hans gir af sig, hoh! — saa det forslaar. Han har slaat sig op den Ellingsen. Det er firti, femti tusind blankt ud paa Brættet det for hver af de to Døttrene ... Bertha, det er Væsen paa hende!"

„Aa ja, rød og hvid og dygtig opsmigret. De har nu aldrig hørt til vor Omgang, og jeg tænker Henrik —"

„Henrik!" — lød det haardt; der fo'r lidt af det brutale op i den gamle; men han tog sig igjen, — „er en fornuftig Gut, som véd, hvad der maa til, om alt skal staa og ikke tilslut ligge overende her paa" —

„End Minda Henschen da? — saa gammel som jeg, fire og tyve Aar, — før skulde én aldrig giftes, — og dertil saa elskværdig, som han bare kunde ønske sig en Kone. Og Midler er der nok af, skulde jeg tro, gamle Prokurator Henschen lever jo bare af sine Penge!"

„Flaar ja!" — røg han op. — „Véd Du, hvad jeg maa betale den — hm, hm!" ... harkede han.

Det var den rette Svoger, hun viste ham til — alle de Stringeringer og Rykkerbreve og Skruninger, han i aarevis havde havt fra Henschen! Den gamle Blodiglen udsugede ikke Fossegaard for at sende Datteren did igjen ...

„De Penge, Henrik kom til at faa med Minda, paa dem fik han nok vente, til Henschen vel var død! — Nei, Ellingsens, ser Du, det er Folk, som vil tilveirs det, en Mand, som slaar sig op aarlig aars og ikke er ræd for at levere Penge ud heller ... I Familie med Foss paa Fossegaard! det er noget, som synger om Ørene paa dem det! Og, ser Du Marianne, det, som trænges her nu, er Kontanter," tilføiede han med Betydning. —

— — Da Henrik om Eftermiddagen i Skumringen kom hjem, havde han været nedom i Byen og

Digitized by Google

besøgt en gammel Skolekammerat, som nu drev en Smaahandel nede i Strandgaden.

... „Ganske snurrig, hvad der blir af Folk i denne Verden!" — gik han og smaasnakkede med Marianne, som sad i Kakkelovnskrogen og lunede sig. „Den Anton Johannesen tænkte aldrig paa andet end Marryat og at rømme tilsjøs. Jeg var hans stille Medvider, dengang han blev knebet inde i Hundehuset ombord i Bellona og hentet hjem igjen af Faderen. Hui, hvor der vankede! ... og, havde ikke han vist mig Veien, saa var jeg kanske ikke — naa! — — aldrig har jeg kjendt en slig uregjerlig Gut, det skulde da være mig selv! Ikke et Spor læste han; og nu, — en pen, stilfærdig, betroet Kar, som murer sig smaat paa smaat en Formue til, gaar der med fedtet Hue og veier Grønsæbe og blir rig saa sikkert som Amen i Kirken. ...

Kjender hvad der er under Luven i hele Byen, han! Det er som at sætte et Par Briller paa Næsen at sidde derinde bag Butiken og prate med ham. Godt Hode! — blev klog paa meget og mangt der ...

... Liv er der kommet i Smaabyen, det er vist, — og Johnny har en Finger med i alt ... Kniber det for nogen, saa gaar de til ham! Han har ikke Natur for det smaa, mente Anton Johannesen ...

— Ikke ét af alle de Dampskibe, som anløber Byen, uden at Lorden er kjendt, naar han kommer i Baaden og raaber an ved Falderebstrappen med Cigarstumpen og den svarte engelske Cylinderhatten! ... Perleven og Dus med Chefen — og ombord paa en Toddy i Ruffet, og saa Forretninger med en eller anden reisende, om det saa ikke ligger mere end et Kvarter og piber paa Havnen! Dampskibsulet er rent som en Klokkestræng for ham, — tut! — saa maa han ombord ... og Alette i Vinduet for at se, hvem han kommer hjem med, om de skal ha Sel-

Digitized by Google

skab. De siger, han gjør aldrig bedre Affærer end ovenpaa en slig Middag! ... Me—n, Du Marianne, — saadan halv paa en Sløi med Cigarstumpen i Mundvigen helt fra Morgenen af!" trak han misfornøiet paa Læben; — „over i Amerika vilde én, som drev det paa det Vis, se langt ud efter Krediten.

Johnny maa alligevel ha et Pokkers Snit til at tjene Penge," tilføiede han betænksomt. „Det skal ha været rent uforlignelig, gaar det i Byen, med hvilken Air og knusende Overseen Lorden kort og godt afgjorde — saadan blot ved Chèque, nogle Blyantsord paa et udrevet Blad af Notitsebogen og et Bud op til Sparebanken! — en Hamburger, som kom og vilde gjøre Protest paa ham for nogle Kaffeveksler, som der var noget galt med ... „Værsaagod, ni tusind Bankomark! Har De mere at forlange i vor By?" gaar som et Mundheld efter ham. Gik ikke iland engang, — og der luskede Hamburgeren af bag Ryggen paa ham ...

Det er bare to tre Maaneder siden! Johnny var netop kommet hjem fra Fossegaard den Dag, fortalte Johannesen, og snublede over Fyren paa Dampskibsbryggen. Manden fik ikke saameget som anmeldt sig paa Kontoret ... Men saadan to, tre tusind Daler som ud af Vestelommen, Du!" ...

Marianne faldt i Tanker. Det var dengang, hun gik ind med ham paa Hampspekulationen; hun havde ikke hørt et Ord om den siden.

VI.

Det var i Julen. Grüners var kommet til Fossegaard i Besøg med Børnene. Johnny og Alette var

Digitized by Google

der med alle deres, — den mindste transporteret op med samt Vuggen, Flasken og Barnepigen.

Biermanns paa Nedrebruget laa over Nat efter Nat; og fra Frokostbordet med det syltede Svinehoved i Papir, omfrynset af de klare Akvaviter, Griselabberne, Saltkjødet, den kolde Steg, Fattigmanden, Vørterbrødet med Rosiner og alle de andre mange Sorter — til Aftensanretningen engang uberegnelig sent ud paa Natten turede Husets forskjellige Omgangsvenner Julen med. Nogle kom og andre reiste; Gangdøren stod ikke.

Johnny befandt sig nu aldrig saa vel som hjemme i Julen! Han yttrede det med et ordentligt Julegisp langt ud paa Formiddagen til Alette, naar Kaffeen og Julekagen kom op til dem paa Sengen, — Fru Grüner havde alt banket paa tre, fire Gange; — han gjentog det under Frokosten, medens de sad ved Svinesylten, og ud paa Kvælden betroede han det endel stivøiet, kanske overflødig mange Gange til dem, han fik med sig hen paa at fornye Toddyen i Glasset. Han klappede og var snil mod Hilda, -- som „ikke havde det saa greit!" iaar fik hun et Uhr af ham, — gjorde Skøi med Søster Mina Biermann, som aldrig kunde lade være at le, talte i Fortrolighed med Marianne og planede Familiesædet op efter allernyeste tilkomne Tidsmæssighed i Bygningsvæsenet, og gik med Armen om Skulderen paa Søster Grüner, helt til hun blev kjed, trak et dybt utaalmodigt Pust og skjøv ham fra sig.

Faderens Idé om, at et forstandigt Giftermaal var den ene rette Udvei for Broder Henrik, var slaat ned i hende.

Det manglede hellerikke paa, at hun havde faat ham sat virksomt i Stil. Hun talte ikke om andet end den hjemkomne Brors uventet prægtige, solide Karakter og udmærkede Forstand. „Det vilde blive en hel økonomisk Omrevision i Eiendomsskjøtselen,

Digitized by Google

hvor han tog fat. Og, kunde han være lidt slem og uvørn i Munden, saa mente han ikke saa stort med det, det laa til Familien!"

Hun drev nu paa, at de skulde faa noget Ungdom derover en Aften og danse. „Noget burde gjøres for Hilda, saa kunde de med det samme ogsaa engang bede Ellingsens! — Det var saa mange Aar, siden der havde været en Dans paa Fossegaard, og Faderen skyldte baade her og der at gjøre Gjengjæld for al Selskabeligheden i Anledning af Henrik.

Antonia gik som en stængt Kraft ... „Nu i Juledagene — naturligvis! — saa de andre ogsaa faar Til til at gjøre noget, — Grüner," truede hun, —„kunde ellers snart faa det Indfald at reise igjen; Gubben var ikke vant til at gaa saa længe ørkesløs og hænge!" ...

Stilfærdig, som Konsulen gik der med Stokken og flyttede Fod for Fod, saa han just ikke ud til at være saa glubende hidsig paa Ungdomsbal! mente Henrik.

Henrik prækede ellers fortiden bare om at faa tappet ud hele Bjølstadmyren, det vilde give Aargangsvand igjen til Fossegaardsmøllen, betroede han Faderen.

„Hø, høh, — saa ja, — ret saa," — harkede den gamle — „skaf bare den Slump tusind Dalers Udlæg, som skal til, ogsaa! — For, ser Du, Henrik," sagde han betydningsfuldt, „Fossegaard aarker ikke at føre Krig paa to Kanter, — har saa fuldt nok med Johnny endda!"

Mads Foss tog sig en ekstra Knert ovenpaa den Sats.

Det lettede, at han engang havde faat sagt fra til Sønnen, saa skjønte Gutten nok, hvad han havde at gjøre for at skaffe Kapital. — Ellingsens Bertha! ...

Han og Grüner gik til Whistbordet inde i Kabi-

Digitized by Google

nettet, hvor de lukkede Døren; — for nu skulde der ryddes til Danseselskabet, ordnes og arrangeres.

... „Bare ind med Dig, Grüner!" lød Antonias travle, myndige Stemme, — „ind i Kabinettet igjen. De sætter Dørene op, saa det trækker gjennem hele Huset!

Aa, Du vesle Ola, — gaa en Tur efter dem allesammen Du, og sig ingenting, men bare luk, luk Dørene! Grüner er jo færdig at forgaa ...

Ræk Geleerne ud igjennem Vinduet, Jomfru Holst! — i Rad og Række her i Kulden paa Kjælderbrættet, — saa stivner de ...

Hvad farer Du efter hernede, Lina? Jeg har jo sagt, Du skal sidde som en Mur oppe hos Børnene; ellers har vi dem hostende i Vinddraget i Trapperne igjen ... Vent, vent, her skal Du faa med Dig en Smag af Mandelpudding til dem; — se her, en Ske til hver! — Ja, Alettes mindste gir Du naturligvis ikke, Du har nu vel Forstand? — Lidt mere rød Sauce, Holst!"

Antonia dampede ovenpaa med Lys til Lysekronen ...

Johnny kom hjem i Skumringen. Han havde taget sig en Tur ud i Smalslæde omkring til Naboerne, medens Sjauen og Uhyggen stod paa hjemme, for at afgjøre Indbydelser, og havde spist Middag over hos Fogdens ... Ferdinand Wiese var kommet der igaaraftes! ...

Det blev ialt saadan en vel femti Stykker, regnede han over, „hvis de kom, som Vesle-Ola var gaat ud til. Kan være saa passe mange" ...

Han vilde nu mønstre og supplere en Smule paa Drikkevarerne! —

— — — Ægte Juleveir! ... En mild Sønden-vind med en Væg af sorte, urolige Skyer bag sig stuvede Havtaagen tæt og vaad opover Landet, og endnu saa høit oppe som ved Fossegaard laa den graa og leveirsfugtig med et mildt Snefald i sig,

Digitized by Google

Ind paa Gaardspladsen kjørte om Aftenen Slæder, brede og smale, og Indholdet — tulup- og kaabeklædte Familier fra Omegnen med deres Julebesøgende, — steg ud, medens den store Fjeder i Gangdøren med sin egne trækkende Strubelyd i ét væk skreg velkommen.

Oppe i Salen stod det gamle Flygel med Laaget løftet ... Strauss's og Falbes Valser og Galloper, af og til en Feier og Fandango eller Engelskdans, afløste hverandre gammelt og julekjendt. Man vidste, hvem der sad bag Pladen. Fløi Fingerspidsen let og flygtig henover Tangenterne for Mina Biermann uden Spor af Anstrængelse, — hun kunde gjerne holdt paa halve Natten, — saa var Fru Grüners kraftige, distinkte Bearbeiden at ligne med en stærk, tung Artillerihest, der gik præcist, taktfast, — ikke Forandring paa Farten; men man anede, at den trætnede og skummede i Sælen. Og der var Kræfter nok til at afløse dem blandt Egnens vante pianospillende Damer.

Flygelet havde gjort sin Pligt paa den samme Plads før; — de brede hvide Planker i Gulvet var glatslidte af mangen gjennemdanset Nat, — der var noget over et saadant Julebal paa Fossegaard! ...

Det var en Hændighedskunst for Tilda, Stuepigen, at komme frem med al Bispen, Punschen og Limonaden paa Brættet.

Hun kom netop ned i Kjøkkenet rød og livlig fra et nyt Togt med alle de tomme Glasser ... nogen var kommet dansende lige imod Brættet, medens hun stod ved Sofaen og bød Sorenskriverfruen, saa det kunde blevet et net Spild over hendes Atlaskes Kjole, om hun ikke netop havde faat saa heldigt snud sig undaf; men hun knælte næsten. — Flinkt gjort, min Pige! havde Fruen sagt ... Naa, — Tilda vidste nok, hvem der havde faat det yderste Glas Bisp over Kjoleskjødet! ... „Fru

Digitized by Google

Grüner støver og danser," lo hun, „og Konsulen sidder derinde i Salen med Stokken og kjender og gnider paa Benene!" — Og, da hun saa stod fast med Brættet, var denne Majoren lige bag hende og tog det ene Glas Vinpunsch til Damerne efter det andet over Skulderen paa hende, — og Fuldmægtigen hos Skriveren mente, at Fru Borg kunde da gjerne danse nu for den gamle Bastians Skyld, hun havde jo svunget sig lidt før en Kvæld i Julen. Der var ingen af dem allesammen, som kom op mod hende paa Gulvet, — saadan en Vidie af en Skikkelse! ... og saa knæggede Majoren ... „Fru Borg havde nok sin Mening med det," sagde han, „for Hysing dansede heller ikke!"

„Han og Fruen!" — Tilda drog spodsk paa Latteren.

Brættet var igjen fuldt.

— De fleste af de ældre var taget afsted efter det sildige Aftensbord. De smaa fordryppede Stumper i den gammeldags blinkende Glaslysekrone blaffede under Luftningen af de dansende Par. Kotillonen gik just nu paa sit aller bedste.

I Døren ud til Gangen stod Pigerne Hoved ved Hoved og keg ind.

„Phyh! — Phyh! ... Der maa bydes Limonade omkring igjen, Tilda, hvor blir den af? Faa op Vinduet derude i Gangen! — Er ikke Kari Kokkepige heroppe? Sig, hun maa kaste paa sig en Kjole og komme op og se paa hun ogsaa nu, hun har gjort fra sig Opvasken. — Kaffeen vil vi ikke ha ... ja, lad mig se!" — Antonia saa paa sit vægtige Gulduhr, — „før om en Timestid, naar Klokken er fire ... Danser De ikke, Wiese?"

Wiese var netop kommet ud fra Røgeværelserne; der var noget uroligt falkeagtigt i Ansigtet eller ved Øinene, medens han saa sig om i Salen.

„... Ingen Dame?" ivrede Fru Grüner. — „Der

Digitized by Google

sidder jo to, tre Stykker henne ved Pianoet! Jeg skal skaffe ..."

Som hun satte sig i Bevægelse, vendte han sig med ét om og bukkede for Jomfru Holst, som sad nede ved Døren.

Hun kom ikke til at sige nei, huskede Kirsten siden, — for, før hun vidste Ordet af det, var hun oppe paa Gulvet ... Men, da han saa satte baade sig og hende ned lige ved Siden af Marianne, takkede hun jo og gik hen til Døren igjen. Og saa snappede Henrik hende underveis, og rundt gik det én og to og tre Gange! — Kirsten vidste jo, at hun nok kunde; — men bare høihalset, i simpel sort Kjole!

„Har lykkets godt at undgaa mig i hele Aften, Marianne!" begyndte Wiese dæmpet, — han saa velbehersket rolig lige ind i hendes Ansigt, det var kun Øinene som glødede, — „bestandig vel indkilet imellem alle Fruerne! Synes Du ... synes Du, dette kan gaa an? Du mener, jeg maa være fra Forstanden, som slet ikke er ræd alle dine Hensyn? ...

Deres Hanske, Fru Borg!" bøiede han sig mod Gulvet, da Johnny og Alette i en Tur kom til at staa lige foran dem.

„Tænk, Johnny har været saa naadig at ville danse med mig, Marianne!"

Alette var en fin, lyslet, rørende Skikkelse; det var ikke vanskeligt at se, at hun var blind beundrende og forelsket i sin Johnny.

Marianne kjendte det, som hendes lykkelige Sol skar i Hjertet, da Johnnys Hustru saadan smilte til hende. Hun saa stum, pint paa Wiese, da Parret igjen blev borte; der steg et Øieblik som et vildt Udbrud til ham i hendes Øine, og saa — igjen dette kjendte uoverkommelige, som sagde ham, at alt deres Haab var dødelig anskudt og blot angstfuldt bad om Skaansel! ... om ikke at føie denne forfærde-

Digitized by Google

lige Pine til; hun vilde jo bare faa være død indvendig baade for sig selv og ham.

Aa Gud, som han vidste, han maatte kunne hviske Ord ind til hende! ...

„Marianne," sagde han, „jeg har intet andet i Verden end Dig; — og Du bryder Dig ikke om nogen anden end mig" ...

Hun sad og smilte ud, som hun var i en Konversation, og lyttede og lyttede, hun vilde ikke gaa Glip af et Ord; — og nu nikkede hun.

„Husker Du det første Julebal, vi mødtes paa? — Det var hos Fogdens, tror jeg, Fru Borg? Fogden holdt altid Juleballer i den Tid," kom det, da der atter stod dansende foran dem.

— „morsomme Ungdomsballer," sagde Fru Borg; „Fogden er altid saa prægtig Vært" ...

„Aa nei, Fru Biermann! — hele Frynsen af Garneringen" ... kom Ring skrigende.

„Knappenaale i Hildas Værelse, Mina!" sagde Marianne hastig.

„Jeg véd ikke, om Du var saa vakker, som jeg har syntes, Du er nu — iaften! Det var vel paa en anden, barnagtigere Maade. Men vakker var Du med dine femten, seksten Aar, — saa rask og myg behændig som en rigtig svarthaaret, udklædt Skibsgut! Og Du gjorde Nar af Folk lige i Øinene med saadan hellig skøieragtig Mine. Mig havde Du tilbedste, saa det kogte i mig om Natten; de gummielastikums Stropper, jeg spradede med dengang, blev hakket istykker" ...

Hun smilte forbindtligt: „Nei saa? — ja, jeg husker, de var i Mode dengang" ...

„Gummielastikums Benklæder ja," optog Henrik, som kom med Bertha Ellingsen. „Ja vel! Aa, hvor vi halte og drog, Du Wiese! for at de skulde sidde rigtig tæt og stramt. Mønstret blev mere og mere storrudet, til de sprak." ... Han lo over den

Digitized by Google

forsvarlige Berthas Skulder, mens han dansede væk.

... ,,Saa var det Sommeren efter, Marianne! Da tror jeg, Du var en Klat glad i mig alt ... Eller" — sagde han langsomt, ,,hvorfor betrode Du mig saa hidsigt i Præstegaardshaven, at Du for din Part aldrig vilde gifte Dig med nogen, som havde været forlovet før? Gad nok vide, om Du ikke var lidt jaloux dengang."

Marianne trak paa Smilet med et ganske lidet Nik; hun kom til at glemme det forbindtlige. Javist havde hun havt sin Pine for Minda Henschen dengang.

... ,,Og saa kom Julen igjen ... Ser Du, fra da vidste jeg, hvad jeg vilde, — at jeg maatte arbeide de ødelagte Affærer hjemme op igjen for at kunne byde mig til Datteren paa Fossegaard. Naa ja, — det var nu det, jeg blev Forretningsmand paa! Naar hver Skilling er saa god som en Draabe Blod, saa blir en ganske gløg ...

Nei nei, jeg mente ikke at tale om dette; — før jeg vilde saare Dig! — Jeg har set paa Dig iaften, Marianne" ...

,,Jo, tal om det!" — hviskede hun; hun var ganske bleg og saa ret ud for sig ...

Hun havde nok engang fortalt ham, hvorledes hun havde kjæmpet med Faderen; men det sidste Ord i Sagen, at det dengang saa henved gjaldt, om han skulde ruineres, tilhørte ikke hende, det laa forseglet i Stumhed.

Det var ikke første Gang, hun følte, hvad der var offret for Fossegaard; og dog faldt der atter i denne Stund som et nyt, graakoldt Syn paa det.

Hendes Øie gled hen paa Antonia, som havde fundet sig i at tage gamle Grüner ...

Hun saa sig omkring med et næsten hadefuldt Blik paa Væggene, — de blev ligesom rimede og svedige ...

Digitized by Google

„Tal om det, tal om det!" stammede hun.

„Vi skal tale om, hvordan vi skal faa hverandre igjen. Vi to vil leve, Marianne!"

Det blussede et Øieblik i vanvittig Forglemmelse op i hende; han sagde det jo, saa hun kunde tro det! ... Men saa dyngede der sig pludselig en mørk Grusgrav tvertover. — — Det maatte ikke ske!

Hun vendte sig rask imod ham; hun trængte netop nu saa brændende vildt til rigtig at lide ...

Vi vil leve, havde han sagt! ... Hendes Blik dvælede med Undværelsens Nydelse ved dette fine, mandige Ansigt med det opstrøgne Haar og de energiske, stempelskarpe Træk ved Mund og Hage. Hun saa, hvorledes Sindsbevægelsen arbeidede og dirrede i bleg Sved.

Den, som kunde faa strøget, blot med Lommetørklædet, — af Vanvare, — Haanden over Panden! ...

Lommetørklædet gled ned, og, som han bøiede sig, bøiede hun sig ogsaa, — og han kjendte Varmen af hendes Haandled og Kniplingstørklædet glide sig hastig over Ansigtet.

... „Tak, Hr. Wiese!" — hun havde opdaget Hysing.

„Marianne," sagde han hastig og dristigt: — „svar!"

„Hvorfor jeg ikke danser, Hr. Wiese?" kom det afgjørende bittert lavt, „ser De da ikke, at jeg er ganske sortklædt med Stenkulspynt?" Perlebaandet gled over Fingrene, — — „og saa er jeg udenfor! ... Og da indser De, jeg taler gjerne med Kandidat Hysing," tilføiede hun, da denne stilede over Gulvet henimod hende.

„Stakkars Marianne! de har gjort det tungt, — for tungt for Dig!" ... hviskede han overvældet af Bevægelse og gik hastig fra hende.

Han forsvandt bag Rækkerne af Pyramideturen, hvori Henrik, der havde Ordre til at opføre Kotil-

Digitized by Google

lonen, atter med Held udfoldede en Levning af sin Ungdoms Danseerindringer ...

Der saas nu ogsaa Majoren og Tolderen som gamle vastrukne, slingrende Skuder suget ind i Strømmen af de paraderende Rækker og svingende Par. De var komne fra Kortbordene for at paaskynde Opbrudet; men blev fangne ved den fristende Udsigt til Kaffeen.

Sagproppen svingede i fuld Vigør først den ene og saa den anden rundt i Vinden, væsentlig dreiende sig om sin egen Akse, og hans utrættelig muntre Mina trak leende om med den stædige Tolder ...

De ældre Tropper maatte i Ilden! — og Majoren saa jo Hysing for tredie Gang iaften sidde og konversere Enken ...

Den dampende, rygende Kaffe voldte Lampens sidste Opblussen i en animeret Inklinationstur med frit Valg.

„Og saa en ekstra Ekstravals!" klappede Johnny op til Antonia ved Pianoet; han gik i en glad Juletaage.

„Nei, nu fik det være slut!" — Tolderen vendte sig saa afgjørende mod Døren, at Lona, hans Broderdatter, maatte bryde af og skynde sig efter ham ...

Antonia var ikke ganske tilfreds med igaaraftes! ... For det første syntes Henrik nu just ikke at være videre følsom og tændbar af sig; — hun huskede dog, han havde været dygtig forelsket som Gut i Julene! — og dernæst var han saa aldeles uden Hensyn til hvem, han talte med, rent ustyrlig i Munden om alt i Distriktet ...

Det var paa det Kapitel, Antonia fandt, hun burde slaa en Smule til ham, medens de den næste

Digitized by Google

Eftermiddag holdt Kaffeskumring omkring i Værelserne:

... Han var paa god Vei til at vække Forargelse! Folk likte ikke at blive disputeret rundt bestandig ...

„Du var sletikke videre hensynsfuld, synes jeg, igaar mod Prokurator Henschen. Ja Du ler, Du! — men det var Svoger Biermann, som bad mig nævne det for Dig. Snakke til gamle Henschen om anden Lønning til Arbeidsstokken! Jeg hørte han brummede til Lensmanden, at det ingen Kunst var at bli af med sine Penge, værre at faa dem ind!

... Og saa sidde og regalere Damerne med det Morderfjæs, Du satte op nede i Folkelugaren fra St. Francisko, for at indbilde Kjæltringerne, at Du var endnu farligere end dem, — rulle og vrænge med Øinene! jeg synes ikke, dit svarte, bredsnudede Fjæs er saa for skjønt før ...

Naa! — og hvad synes Du saa om Minda Henschen? — ser Du, hvor hun klæder sig, hun var nydelig igaar."

„Slet ikke fri for Tække," medgav Henrik, — „men tør, — saadan en Gammelmandsdatter, — af anden Slaat, som de siger i Høbjergingen!"

„Det er den Ryheden din, Henrik, det er ikke vanskeligt at vide, hvor Du har den fra — Farsarv!"

Hun gyngede en Stund irriteret, til Interessen for Emnet igjen tog hende:

„Fars Kjælledægge, Bertha Ellingsen, var paa Gulvet i hele Gaaraftes. Svært i Vinden!"

„To staute Jenter, hun og Søsteren," supplerede Henrik gispende.

— „og Bertha spiller da saa udmærket."

„Ja—a, jeg beundrede hende rigtig, hun sad og knadede ned i det gamle Flygelet med de tykke

Digitized by Google

Armene sine som i et Bagstetraug. — Perfektioneret sig i Udlandet! ..."

„Den Fordel har da Du ogsaa at paaberaabe Dig, Henrik!" føg hun ærgerlig op.

„Du har ikke noget af Farsarven, Du!" beklagede han fromt ...

— — — — — — — — — — — — — —

— Virkeligheden skulde ogsaa stikke en Snip af sit forstyrrende raa Ansigt ind i denne Jul! ...

Johnny havde ikke villet røre ved det før nu idag, da Helgen akkurat løb ud, og alle skulde afsted imorgen. „Fra St. Thomæ Dag til sjette Januar fik der være Fred!" ...

Han kom noget opspilet flot ind til den gamle straks paa Morgenen, og — Haanden var lidt klam, da han viste ham Skrivelsen, — den var af 19de December, — hvori Londonerhuset uden saameget som en Skygge af Grund eller Varsko behagede at opsige al yderligere Blankokredit, med mindre han skaffede Garantien fra DHrr. Mads Foss, Biermann og Konsul Grüner forøget med adskillige tusinder.

Det var ligesaa uforskammet som dumt, naturligvis! ... „Men ser ikke, der er noget at gjøre ved det, Far, uden at finde sig i det. Det dreier sig jo tilslut hverken om Udlæg eller Tab, blot om de samme Underskrifter paa et rummere Beløb!"

Mads Foss sad i Skjorteærmerne indsæbet over Messingkoppen med det rygende Vand og barberede sig foran Speilet. Han gjorde med den skjæve Mine et fortrædeligt Kast, som han nok havde tænkt, at noget skulde komme:

„Er saa ræd for, Du kjører Dig for langt ind, Johnny." ...

Han blev siddende en Stund med sammenknebet Mund og stirre og grunde mod sin store udstaaende, hvidsmurte Hage i Speilet ... „Faar jo til! Den, som har sagt A, faar ogsaa sige B," — brummede han ... „Men forudser, det ikke gaar saa let —

Digitized by Google

hos Grüner. — Bedst, Du gaar med Papiret til Mina først."

Han tørrede Sæbeskummet forsigtig af Barberkniven og lagde den ned paa Speilet:

„Kom med Pennen!" — —

— Han havde netop iaar havt store Avancer, vundet ind uvurderlige Forbindelser, forklarede Johnny Søsteren, da han bagefter bad hende om at vise Biermann Papiret og faa hans Underskrift under Faderens.

„Biermann skriver naturligvis under," — vippede Mina trøstefuld ind med det.

... „Du véd da, at Johnny er sikker, Biermann! Det er jo bare en Ære at skrive under med Far og de andre, saadan som Johnny er anset." ...

Mina havde en Overflødighed af Overtalelsesgrunde: — De maatte ikke skjæmme ud denne hyggelige Jul! ... tænk, nu Henrik ogsaa har været hjemme ... „Ingen kan vide, Biermann! hvor ofte vi alle efter denne Dag kan være samlet som iaar, — næsten hele Familien! — Far bliver gammel." ...

— Det var med en vis paa mulige Eventualiteter forberedt Force, at Antonia senere paa Formiddagen med det dobbelt undertegnede Papir skjød sin Fart op paa Værelset til Grüner, hvor hun idag, — indtil det blev ordentlig lunt og varmt nede, havde placeret ham med Skjærmbrættet mellem sig og Vinduet.

Med Hverdagen og Stridskjorten forbandt sig ogsaa for Konsulen Udsigten til en ny Kampens og Udholdelsens Tid. Antonia havde i de sidste Aar med vanlig Kraft og Energi sørget for, at han overholdt baade Karlsbader- og Kisinger-, Appelsin- og Multebærkure mod Gigten. Og nu skulde der tages fat paa en Luftkur med Tilbehør af Pas og Pleie i Uld og Gnidninger; — hun havde studeret den hele Fremgangsmaade.

Digitized by Google

Konsulen læste igjennem Papiret og kastede det saa hen paa Bordet.

„Uforskammet, hvorledes de har behandlet Johnny, Grüner! — Ja se selv."

„Ser det, ja!" han trak paa Læberne.

„Far og Biermann skrev straks under."

„Lad dem det!"

„Det er jo hele Familiens Sag dette."

„Familieskab paa Papirer! — det har jeg aldrig hørt om," rokkede han bestemt paa Hovedet.

„Hvor skulde det ellers være, Grüner?" sagde hun skarpt — „uden hvor det nytter nogenting? — kanske blot saadan med Snak og Fjas op i Øinene paa hverandre?"

„Naar jeg skriver paa, saa véd jeg, hvad jeg vil forlore, og hvad jeg ikke vil forlore, Antonia, — for Familien, som Du siger, og det véd din Far og Biermann ogsaa, — vil jeg tro."

„Grüner!" ... Hun saa paa ham med en Mine af et udbrydende Uveir. „Jeg vil haabe, det bare er dit behagelige Forretningssnak!"

„Mærk Dig, jeg siger ikke, jeg forlorer det; heller ikke, at nogen forlorer ... men bare, at jeg véd, hvad jeg vil forlore, — og paa det fik Du min Underskrift dengang, Antonia, — imod mit Princip."

„Høist nobelt! — Du gaar ud fra, at min Bror er en Svindler og ikke kan svare for sig."

„Jeg gaar ud fra, at jeg ikke kan skabe mig en ny Formue igjen med denne Krykke!" han pegte hidsig hen paa Stokken.

„Det er virkelig din Tanke at unddrage Dig, Grüner?" Hun tog Papiret op fra Bordet, som hun forberedte noget afgjørende.

„Jeg synes, vi skulde reise ja, snarest muligt, saa blir det mindre ubehageligt."

„Du mener, vi skulde skynde os at luske afsted

Digitized by Google

her fra min Fars Gaard som vaade Hunde? — Jo—o, sig Du det kun ud! ...

Men, ser Du, min Ven!" lynte det af hende, — „paa den Fart faar Du ikke saa mange med Dig hjem, som Du kom hid med; vi har ikke brugt at svigte Honnøren her paa Fossegaard!"

Han trak resigneret paa Skulderen:

„Vi har ogsaa Børn at forsvare!"

„Din egen sneverhjertede, grætne, smaalige Person, ja — som jeg slaver under — slaver under ... Dag ud og Dag ind!" — hun bøiede sig stor og stærk og luende over ham.

„Vil ikke — vil ikke," — raabte han sygelig egensindig. — „Vil ikke!" ... han gjorde gjentagende hidsige Drei med Haanden, som om han laaste med Nøglen rigtig durabelt for Pengekisten.

„Nei nei, Grüner!" — hun lagde igjen Papiret ned paa Bordet foran ham, „det er din Sag."

„Ja min Sag!" hvinede han med sammenbidte Tænder.

„Men jeg har ogsaa min Sag, Grüner! Jeg vil høre, hvad Du har bestemt Dig til, naar jeg kommer op før Middagen ... For, — har Du kjøbt mig," kom det koldt og langsomt, — „saa véd jeg ogsaa, hvad jeg har solgt. Mit har jeg holdt!

Jeg skal sende Havresuppen op til Dig," hun gik haardt ud af Døren.

Nede nævntes der intet. Grüner maatte altid have sin Tid til at overveie.

Men man forstod, at der var noget paafærde, og det føltes lummert; — naar Antonia gik mørk i Hu, som nu, var det nær som Mads Foss selv! ...

Det var først lige under Middagen, at hun kom ned med Papiret underskrevet.

Digitized by Google

VII.

„Faar se, faar se, — faar bare se! ... Hvad sagde jeg? — Det, som blev begravet der paa Borg i — he, he, — med Gitter om, — det kommer op — — kommer op! ... Har Di aldrig hørt om Tyve, Di, naar de stjæler Penge, Di, saa gjemmer de dem saalænge, til Nummerne er glemte ... Nummerne glemte. — Og saa tar de dem op igjen, ja! — he, he, — og prøver at gi dem ud som — he, he, — ærlig tjente" ...

Tolderen plirede og trak op den ene lidt skjæve Side af Ansigtet, medens han saa paa vedkommende og sigtede hans Forstandsgaver til at lægge noget langt fra hinanden liggende Omstændigheder sammen.

Han havde med hele sin Haardnakkethed sat sig paa, at der var noget under den Bastians Selvmordshistorie, — hvorfor man havde behaget at gjøre ham til en ansvarsløs Kjæft, — og han var vant til at rode tilbunds paa Toldboden!

... „Hr. Ferdinand Wiese dukker saa smaat op igjen! — har været hos Lorden og Grüners, — sætter sig fast her — saa at sige over Fjorden efter Vand, — gjør Affærer — he, he, — med Biermann og, hm! ... Gudbevares, man har Lov til at gjøre Affærer, — især saa forunderlig forsigtig, som Hr. Wiese er!" Han rynkede Brynet, som han saa hele Færden.

„Saa kommer man ogsaa en og anden Gang til Fossegaard — naturligvis! — man vil ha Skibsmateriale høit oppe i Dalen, he he! ... Faar nu se, om der ikke alligevel tilslut saa pent kommer til at danses paa Bastians Grav! — he, he ... det Gitter, det Gitter, — der skulde ikke være saa aabne Sprinkler i det ...

Faar se, min Ven, faar se, min Ven! om en ansvarsløs Tolder ikke alligevel lugter med Næsen,

Digitized by Google

hvad de har luret væk for Øinene, — he, he!" ... Han stødte Stokken i Singelen, medens hans knoglede Skikkelse ludede i Uniformsfrakken ...

Men Fru Biermann, da hendes intime Veninde nævnte det, blev flyvende sint og kunde ikke dy sig for at sige til sin Far, hvad det var for Snak, den gode Tolder fo'r med, — han sørgede altid for at sige Behageligheder om dem paa Fossegaard!

„Sludder og Væv, Mina! — ti, — hold din rappe Trant! Skjønner Du ikke, at jo mere Du roder i Kaffekoppen, desmere grumser den? Men sig ikke noget til Marianne, det kunde saare hende. I bør ikke befatte jer med den Wiese."

„Nei hverken med ham eller Tolderen!" ivrede Mina.

„Aa—aa, ... Tolderen! — bare aldrig lade, som vi véd om hans Sludder! — — Men, Du Mina!" — kom han siden igjen — „ymt alligevel lidt, ganske fint, om det til Marianne; — bedst hun er forsigtig" ...

Det var nu heller ikke den Side af Sagen, Mads Foss fæstede sig ved ... „krænkede Fruentimmerfølelser og sligt noget — bøh!" —

Hans bestemte Beslutning var, at nogen Handel i Bjølstadmarken eller paa nogensomhelst anden Vis med Wiese skulde der ikke blive af ... „Nei tak, den Sækken knytter vi for! Borg ubehæftet næsten! ... hun faar da kunne hjælpe til med et Laan, om det kniber for Johnny, det er da ikke bare mig, som skal staa for at øse ud!"

Mina var kommet over den Dag med Kopper og Kar for at faa Stikkelsbær og Ribs fra Haven hjemme til Syltning, og hun nyttede straks Anledningen dernede til at faa rørt ved det til Marianne, — blot saadan lidt.

„Mig og Hysing?" slog Marianne Øinene op paa hende, som det var hendes første Tanke, medens

Digitized by Google

hun rolig vendte sig og igjen slap en samlet Haandfuld Stikkelsbær i Fadet. — — „Aa, — Wiese!" ...

Hun stod skraasover Gangen, og Haanden gik lige ufortrødent som før inde i den stikkende Busk. Hun saa noget medtaget og mager ud under den fine brede Straahat; der havde indgravet sig som et Præg af tynget Sind i det mørklette, smale Ansigt, og den noget lange Hage faldt af og til ligesom lidt skarpt frem.

Hun havde set gjennem Søsteren saa klart som i et Glas Vand, hvor hun vilde hen, og havde i Øieblikket havt en sammensnørende Følelse, som af en pludselig Fare.

Og Mina snikkede og snakkede ...

Marianne havde trot paa et Slags indre Ro til Erstatning, den Gang hun saa afgjørende tilbageviste Wiese, — en saadan ialfald, som naar Isen lægger sig over det, der er og skal være visnet.

Hun havde tænkt saadan.

Og dog var det netop Følelsen af, at hun helt og uigjenkaldelig havde udslukket alt Haab, der bagefter kom over hende med en vild nagende Anger lige imod baade Forstand og Samvittighed, — en Sjælsbitterhed, som intet vilde høre, og hun havde lidt og stridt i den lange mørke Vinter. ...

Ud paa Vaaren hørte hun, at Wiese havde været hos Biermanns for at afslutte en Forretning og boet hos Johnny. Hun gjorde sig intet klart op, skydde Tanken, — vidste, hvor den igjen vilde stanse. Men hun kunde ikke hjælpe for, at der kom en Fryd over hende ved at gjætte, at Haabet endnu var til hos ham.

Senere havde han engang været i Selskab nede hos Grüners og et Par Gange i Forretningsanliggende saa langt oppe som hos Biermanns ... Og Underhandlingerne med hendes Far havde han, — hun saa hans Tanke, — hele Tiden holdt langsomt Liv i ... Hun fulgte hans seige Mening ... den

Digitized by Google

langsomme, stille Beleiring — saa vel betænkt! — med Tid til at lade gro til ogsaa hos hende! — Og i villig Selvskuffelse havde hun begyndt at underholde et Slags uklart skimrende Fantasihaab.

Han var ventende til Biermanns igjen nu i Sommertiden, — kanske i denne Maaned engang ...

At stirre ind i dette havde været hendes stille Beskjæftigelse i den senere Tid, — mulig dog et lidet Glimt af hinanden der? ... hun vidste, — hun var sikker paa, — han kom ikke til Fossegaard — endnu.

Det var mere end det, som ramlede overende i Stikkelsbærhækken nu under Minas Passiar! ... Folkesnakket — Rygterne — krummede det sig sammen indeni hende — holdt altsaa paa med dem ... beskjæftigede sig med ham og hende, fulgte dem, gjættede hvert Skridt. Man anede, at der kunde være noget af en Helligbrøde. ...

Hun saa med ét hele Udstrækningen af sin Selvforblindelse, — at hun havde holdt paa at lulle sig ind i Muligheden af at komme ud over det! —

Ovenfor lød Stemmer. Henrik og Hysing ...

Den sidstes langbenede, slængende Skikkelse med den noget blankslidte sorte Frak, den buklede Hat og suveræne Foragt for det legemlige stilede for Øieblikket direkte nedover Haven hen, hvor han saa Damernes Straahatte og Kyser. Han kom, ret som det var, spadserende over fra Præstegaarden isommer.

Det intelligente, blege, selvbevidst smilende Ansigt stak lige efter frem ved Fru Biermanns Busk.

Han havde, som altid, sine vel udreflekterede Grunde, og, naar han idag begyndte Passiaren med den livlige, let tilgjængelige Fru Mina, var det blot, fordi han med beraad Hu og velberegnet først vilde tage Approcherne. — Maalet var Fru Borg, der i

Digitized by Google

den senere Tid havde vist sig betydelig mindre imødekommende, end den saa varme Begyndelse af deres Bekjendtskab havde lovet. Han var nu paa en vis Maade drevet til det Point, at han fandt sin Fordel i at falde sideværts ind, overrumplende hendes Interesse med en eller anden pludselig Bemærkning.

Han stod som den lunt gjennemskuende Iagttager og røg og saa til:

„Kunde se Kvindens Karakter af, hvorledes hun plukkede Stikkelsbær — Falder saa lykkelig let i Haanden, Fru Biermann! — og lidt Rusk og umodne Bær gjør ingenting ... De lever som en Fugl netop nu i denne Busk, — er der nærværende helt ... kunde gjerne siddet paa Grenen og gynget og kviddret, Fru Biermann!"

Han blæste en langsom overlegen Røgstraale over Hækken lige op i Luften, saa Strubepartiet blev bart som Halsen paa en Grib, til sin egen gode Bemærkning og gløttede med Øiekrogen hastig hen mod Marianne.

„Der er andre, som plukker, hvad jeg vil kalde, skuffende koncist, — ikke ét umodent Bær imellem, — akkurat og sikkert som Søvngjængersken i Tagrenden ... Der er de Kvinder, hvor Miner og Øine tænker ét, medens Læberne taler et andet. Det er blot Grundsprogets rette Tydning, man kan staa fast i, — — og de Kvinder er ikke tilstede i Busken, Fru Biermann!"

Han sendte Fru Borg et fast, forskende Blik ... Hun var ham en altid beskjæftigende interessant Gaade, — saa interessant, at han følte, han holdt paa at blive fanget i den. Hvor havde ikke disse forunderlige Øine allerede fra første Øieblik gjættet ham. ...

Og idag havde han et ikke lidet behagelig overrasket Indtryk af, at Fru Borg havde tørstet efter en noget mere befrugtende Aandsunderholdning end

Digitized by Google

den om Stikkelsbærgrød og Sagproppens eller lille Mads Biermanns Smag.

Hun bød ham den Tallerken, hun nylig selv havde plukket fuld; — han havde Øie for den slanke, fine udtryksfulde Figur over Hækken, — og bad ham røge Myggen bort for hende.

„Damerne beskytter sine Hænder med Halvhansker, ser jeg ... Romerinderne i Keisertiden udviklede et sandt Raffinement, eiede hundrede Skjønhedsmidler for Huden, — vaskede sig i Æselmelk ..."

Han fordybede sig i en videnskabelig Tvil, om det Palads, hvor Messalina blev dræbt, havde ligget paa nordre eller søndre Side af Ostia? — og han lyste i romersk-historisk Begeistring.

Det blev næsten et Foredrag, og det var som at bryde en hel Stemning, følte han, da han maatte tage Farvel for at være hjemme til Eftermiddagstimen i græsk.

Paa Onsdag i næste Uge, sagde Fru Borg ham, var her Indhøstning af Hasselnødder; hun vidste, han havde Smag for dem.

Marianne stirrede efter den noget kantede, nonchalant slingrende Frakkeskikkelse i Hatten, der gik og svang Klodshovedpiben med det fedtede Slangerør i Haanden; der var noget af en Seiersfart i den, — og fik en ængstelig Fornemmelse af, at det kunde føre til noget mere afgjørende fra hans Side ... Der maatte holdes en Ballance!

„Men, kjære vene Marianne!" udbrast Fru Biermann, „kan Du virkelig følge alle disse Udspekuleringer? — han studerer én jo tvert igjennem, saa jeg synes ikke, jeg har Klæ'r nok paa Kroppen, naar han er her!" ... —

Der nede stod Karudshaaven mellem Klungeren op imod Lysthusmuren ... „Fik ialfald se til at hale op en Karuds, det gav da noget Udbytte,"

Digitized by Google

mumlede Henrik, han gik der i sine egne Betragtninger ... Havde nu gaat her bare i Sus og Dus næsten et Aar, og aldrig blev det til mere! — kunde gjerne gaa slig ét Aar til og ét Aar til for det, — han skulde komme lige langt! Det var som at komme ind i en Kværnsus ...

Han gav sig til at knytte sammen Hyssingen paa et Par Steder, hvor der var raknet op fra i forrige Uge, han havde brugt den, og bed i Stumperne for at faa trukket Knuden forsvarlig til. De mange Slags Trækninger og Grimacer syntes dog forvoldt ved en Tankerække, som laa noget udenfor den direkte Anstrængelse.

... Der sidder jo Bertha Ellingsen og vil til Fossegaard saa gjerne, som hun vil leve, — havde den gamle sagt.

Meningen var saare grei, han skulde gaa paa og gifte sig. ...

Han havde idag sagt Faderen, at noget maatte han nu begynde paa enten her paa Fossegaard eller andetsteds. Det var bare ét af to, — enten at slaa sig paa at faa tappet ud Bjølstadmyren og skaffe Aargangsvand hid til Eiendommen eller kjøbe Faldet nede i Solumsvigen.

„Det samme tror jeg ogsaa ... akkurat ... Jamæn tror jeg saa, Du Henrik!" — Den gamle gik der rent gemytlig med Piben i korte Slag paa Kontorgulvet og lo lunt ... „Forstaar bare ikke, hvorfor Du ikke skynder Dig mere med det. Ellingsens Bertha er jo rent forgabet i Dig!" ...

Skvulp!

Haaven plaskede svabset i Grønsken.

„Saadan hyggelig, pen, prægtig Pige, ja! Det prægtige er naturligvis Mynten, — for uden den —"

Han trak ind Haaven og saa efter, slog den saa af i Vandet, — — bare Slam!

„Forelsket ... forelsket! — Ja i at ta fat paa

Digitized by Google

nogenting ja! — ... U—up!" — han løftede igjen sit Fangstredskab, der var tungt af silende Mørje ... „Naa! der kommer da altid noget, naar én tar dybt nok ned i Snavset, — en gammel Skosaale ... og én, — to smaa Fyre. De var smaa de! — — Aa," — gren han sint, mens han stødte Stangen i Jorden for at renske Nettet, — „staar her og funderer paa Kjærlighed istedetfor at fiske! — Udi igjen!" ...

Haaven stansede paa et Rodskud i Vandet.

Forelsket just? — han trak Haaven forsigtig ind til Land ... Naar Folk er saa gamle som jeg, er det ikke altid sagt, én er det! — men gifte sig skal én jo ...

Han kjørte Haaven et grundigt Tag under og trak op. U—hup! — Dennegang sprællede det i Haaven, — en ordentlig én!

Han holdt den vægtige, runde, gulbugede Fisk op og betragtede den ... de runde, stive Øine stirrede saa stille, grundende kloge paa ham, som den tilfulde indsaa Faren og Omstændighederne, medens den forsigtig sparsomt aandede med Gjællerne og slet ikke bedrog sig med videre Haab ... Der var noget undersøgende i dens Blik ...

„Du er enig med Gamlen Du, det kan jeg se paa dit hele betænksomme Fysiognomi! — Tror ikke Du heller tar det saa nøie med Forlibelse og sligt noget ... hører ikke med i Kalkylen ...

Naa ja," — han slængte Fisken ned i Bøtten, — „det maa da kunne gaa an at gifte sig med en ung, pen Pige!

U—u i!" han lagde ud med Haaven igjen ...

Da han kom ind i Kjøkkenet med Stegefisken til Aftens, lo Jomfru Holst med de hvide Tænder. Hun lo altid, naar hun saa Henrik; det var ikke godt at vide hvorfor; men hun syntes, han var saa morsom.

Digitized by Google

Han satte sig paa Kjøkkenbænken ved Siden af Fisken.

„Hu ja! — py—h! — — Hvad mener nu De om at gifte sig, Kirsten?"

„Aa, at det kan være paatide for Dem nu."

„Det mener ogsaa Gamlen!"

Hun lo høit; han saa ganske svæd og betrykt ud, saadan sagde han det.

„Ja men én faar da være lidt, hvad man kalder, forelsket ialfald først."

„Aa det gaar nok i en Haandevending, tænker jeg."

„Kan ta' den Bøtten og slaa over Hodet og ned Ryggen paa mig, om jeg er mere forlibt end Fisken der; den er ikke for livlig. Hør nu Kirsten, De er greil — Vilde ikke De som et Fruentimmer synes, det var Snyderi, om jeg kom og sagde, jeg var forelsket og tog Deres Ja til det? — for danse forlibt og gjøre Pirouetter Aar ud og Aar ind bagefter aarker ikke jeg! — Naa, hvad siger De?"

„Aa, fri som en retskaffen Mand. Det er saamæn ikke saa let for en Pige at finde nogen, hun ser ordentlig til Grunds i."

„De mener, det er nok, at én er retskaffen?"

„Ja! De snød ialfald ikke hende, snød ikke hun Dem."

„Bra' og snil, mener nu De! — Men saa var det nu ikke bare det, én lovede; det var henrykt, berust und so weiter" ...

„Ser slet ikke saa mange af den Slags, der jeg er kjendt om i Familierne!" vendte Kirsten sig med et Skuldertræk mod Skorstenen.

„Apropos, — en saadan gammel Karuds, Kirsten! ... Det er dog mærkeligt, at Marianne kan sørge endda over den gamle Skipperen. I min Tid havde hun dem i Garnet baade unge og gamle og drev bare Spil med dem alle! — og saa drog hun da tilslut paa Land denne gamle Bastian.

Digitized by Google

Det viser sig dog, at det ikke netop er Kjærligheden" ...

Han sad med Hænderne i hverandre og dinglede med Benene nedenfor Kjøkkenbænken, som han grundede.

... „Ganske gul og rund, — behøver vist ikke Smør!" han vendte paa Fisken.

„Ne—i, en saadan én faar da finde sig i at bli' stegt i sit eget Fedt!" sagde hun med et iltert Nakkekast.

VIII.

Det havde været Bestemmelsen, at Hilda skulde faa reise til den samme Pension i Lübeck, hvor Bertha Ellingsen havde været.

Men, hvordan det gik, blev det opsat og opsat hele Høsten og Vinteren udover. Og nu, Vaaren var kommet, mente Mads Foss, at hun endda en Stund fik nøie sig med at kjøre ned og spille med Bertha én Gang i Ugen. Reise nu, lige imod Sommeren var den rene Galimathias.

Søsteren trængte til at komme ud, paastod Marianne. Og hun havde Ret i det. Hvormeget, vidste hun ikke; thi Hilda var ikke let at trænge ind i.

I Aarene efter Moderens Død havde hun været alene hjemme, netop i den Opvækstens Alder, som er mest udsat for at ligge under for Indtryk, set og oplevet, hvad Søstrene og Brødrene ikke havde været tilstede ved. Hun havde flygtet ræd, ude af sig selv og bævende op i Mørkloftstrappen ud paa Aftenen under de lystige, støiende Lag og til dagligdags gaat med Hjertet i Halsen angstfuld lyttende, naar Faderen var alene med sit mørke, bittre

Digitized by Google

Humør. Hans Udseende, — om han havde nydt noget stærkt, — drukket eller ikke drukket? — var hendes instinktmæssige Forsken og Prøven, naar hun paa sin Skyggevis gled ind og ud af Døren. Hun gik under Vægten af altid at skulle skjule og dække selv for Brødrene og Søstrene.

Og, at han i hele Vaar havde været under Indflydelsen af sin Tilbøielighed, var ikke undgaat hendes urolige Opmærksomhed. Det var en Sjeldenhed at se ham nede i Stuen med Piben mere, — sad alene paa Kontoret ... Hilda lagde Mærke til, at han urolig og amper gik ude paa Gaarden om Formiddagene og ventede paa Posten. Det var vist vanskelige Tider. ...

Han var bitter og grætten. Nu sidst, Søstrene kom hjem fra Biermanns, gav han Hilda ude i Kjøkkenet hastig ilsint sin Mening, at det kunde være Maade med at flakke om paa Besøg; de kunde tænkt paa, at der var Brug for Hestene paa Gaarden nu, de skulde til med Vaarpløiningen ... „Ser ud, som baade Du og Enken paa Borg mener, at det skal gaa af sig selv altsammen!" —

Men inde til Marianne lod han altid som ingenting.

Hilda kjendte paa sig, at der var kommet noget paa, — vel et eller andet med Affærerne igjen, som gav ham Ærgrelse ... Flaskerne og Karaflen baade fyldtes og forsvandt i Skabet ...

— En Eftermiddag svingede en Sagfører fra Hovedstaden ind paa Gaarden.

Mads Foss's anselige, sølvhaarede Skikkelse viste sig ude i Gangdøren og nødte ham ind i Stuen.

Af Kommissærens iltre Mine ude i Kjøkkenet, da han braat forlangte ind alt, hvad der i største Fart kunde opdrives til Eftasværd, forstod Jomfru Holst, at det ikke netop var noget velset Besøg.

Digitized by Google

Fru Marianne Borg og Hilda var særdeles behagelige og elskværdige Værtinder ved det righoldige Eftasværdsbord og havde den Takt at reise sig og trække sig tilbage, da der blev Tale om Forretninger:

Det var ikke for sent endnu at reise ned til Ellingsens, hvor Hilda skulde havt en Time den Dag!

„Kan tage begge de graa for Vognen, — om I faar Henrik til at kjøre Jer, saa gjør I Veien kort," kom det faderlig omsorgsfuldt fra den gamle.

Banksagføreren havde mødt Fossegaards stille, storladne Gjæstfrihed og følte sig som en Kugle, der skulde gjennem en Væg af bløde Madratser. Den tynde, pene Mand, som under fuld Reservation endnu sad der i Reisestøvlerne og med den underste Overfrakke paa, spiste egentlig mere af Forekommenhed end med den Appetit, som kunde være naturlig efter en længere Reise. Minen i det urbane, forsigtige Ansigt var lidt stram og anfægtet af Situationen og paa sin Post for ikke at lade Høfligheden trække reelle Følger efter sig.

... Auktion maatte der tillyses over Bjølstad, det var uundgaaeligt, Hr. Foss! ... Bankens Regler, ser De ...

Det var disse Panteobligationer, som var deponerede i Banken til Sikkerhed for Johnnys løbende Kredit, som ikke længere skulde være gode nok.

„Stemmer fuldstændig med det bekjendte Blik for Værdierne her, — og med det Ord, Banken har paa sig, at, naar det kniber med Tiderne, stringerer den for Kunderne istedetfor at støtte dem ... Lidt mere af den Rypen, Sagfører? — Ikke?"

Mads Foss's Mine viste en vis ostensiv, hovmodig Ligegyldighed. Han stangede sine lange Tænder med en Guldtandstikker, hvilket altid var saa sit eget Tegn hos Mads Foss, og Bøiningen

Digitized by Google

bagover med den mysende Manér gjorde Holdningen dobbelt kry og afvisende.

... „Yderligere Kaution. — Ja saa! — yderligere Kaution? — Min Svigersøn Biermann paa Bruget véd nok, hvad Bjølstad er værd ... skriver paa med lukkede Øine ... Og vil De ha Konsul Grüner til, saa — er jeg villig til at henvende mig til ham."

Sagføreren satte paa en megetsigende Maade Hovedet ned imod Tallerkenen:

„Gode Mænd vistnok! Men de staar paa for meget, saare meget alt, — for Hr. Grossereren ... vidtløftige Affærer, Hr. Foss! — Banken maa for Tilfældet forlange nye Navne," tilføiede han noget skarpt.

„Naa, saadan naa! — paa det Vis! ..." Noget stivt fugtigt i Mads Foss's Blik kom af den sidste Dram, som nu netop i Øieblikket lagde sig som en Taage lidt iveien for baade Tanken og Tungen.

„— Og Direktionen," smilte Sagføreren, „kan jo aldrig vide, hvad en saadan Eiendom langt borte paa Landet uden videre Skog er værdt."

„Retsaa! — bare gaa ud fra, at alle Træerne er bortblaaste, og Resten ikke har Værdi, saa sidder vi igjen i Lyngen og paa tørre Sandgrunden allesammen! ... Og hele mit Fossegaard, — om jeg tør forhøre mig?" ...

„Ja—a, kunde De skaffe en antagelig Prioritet i det!" lød det eget langtrukket, saa Mads Foss skimtede en hel opgjort Status i det. Han begyndte med lidt skjælvende Haand igjen at operere med Guldtandstikkeren i Mundvigen.

„Bankens Ordre er klar og ufravigelig."

Der gik en Farveskiftning over Mads Foss; — der sad et lidt brutaliseret prægtigt om end noget poset og i Selvgodhed stivnet Ansigt under hans graa Haarflom. Han reiste sig, saa Stolen skrabede stærkt bagover:

„Ser De, at drive Mads Foss til at sveipe paa

Digitized by Google

udover Bygden for at hverve Kautionister, det gaar ikke! — selv for Banken, saalænge han er Mand for at kautionere for sig selv. Og ikke større Beløb end de fjorten, femten tusind Daler, saa — tænker jeg nok, der skal findes Raad for det hjemme hos mig selv ... Første Prioritet i Borg?"

„Bastian Borgs — Deres Datters?" ...

„Min Datter, det er mig det!" svarede han afvisende; — „vi bruger saa her paa Fossegaard."

Banksagførerens Tanker arbeidede med øiensynlig Besvær paa Begribelsen af den nys udtalte familieretlige Sats. Den fulde Beroligelse kom imidlertid, da Mads Foss forretningsmæssig fortsatte:

„— og Obligationen skal ligge i underskrevet Stand, naar De iovermorgen reiser indom Sorenskriverkontoret paa Nedveien." —

— Mads Foss stod i Vinduet og saa efter Sagføreren, som reiste afgaarde. Han strøg sig et Par Gange gjennem Haaret; han saa ud, som han var hed om Ørene, enten det var af de tre Drammer eller det passerede ...

Standen i Akvavitflasken sank udover Aftenen til Nulpunktet, og, da Marianne og Hilda kom hjem, var han gaat tilsengs. —

— — Ved Frokosttid den næste Dag gik han frem og tilbage paa samme Gulvplanke nede i Stuen. Der var noget hastigt i hans Gang, medens han trommede paa Vesten med Fingrene. Han stansede ved Skjænken og tog sig en Dram og begyndte saa at drive igjen. Et Par Gange stødte han op Døren til næste Værelse.

Det var mærkelig saa lang Morgen, hun gjorde, Marianne derovenpaa! ...

Han saa utaalmodig ud af Vinduet.

Paa Gaarden stod Henrik med Leren opover Støvleskafterne og snu'de og vendte paa en Harv,

Digitized by Google

som Folkene skulde kjøre ud med, medens han lod Hesten spænde fra.

„Henrik!" Han bankede hidsig paa Ruden, rev det saa op.

„Henrik ... Henrik!" — Vinduet smeldte igjen.

„Hvad gjør Du der?"

„Aa, de er bare gale, — sætter den unge, spræke brune for Harven! Jeg sa', de fik ta' en af Møllehestene, som kan dra', hvad saa Andreasen siger."

„Saa naa — saa! — — Aa ja," vendte han sig derpaa noget haanlig imod ham, — „Andreasen tænker paa Hovedsagen, han Du, som er Møllen ... faa Sækkene op Bakken!"

„Gad vide, hvor mange Heste den Bakken har kostet Gaarden, Far? Dyrere Bakke end den! — en ren Mærradræber, og bare lidt Omlægning, saa var det spart" ...

„Bare lidt! — Bare lidt her og bare lidt der, — bare lidt ... lidt" ... hvæsede den gamle, — „bare staa der op til Støvleørene i Gaardskarspløining og rette paa en Harv, som det er det, som trænges nu? ... Da tar Johnny det anderledes — men — den ene op i Luften, den anden ned i Leira!" ... Han gik og smaasang, som han i Fortvilelse saa efter dem begge ... „Skulde være en ung Mand og ikke tænke større ud for mig!"

„Aa, Far! — det har nu just ikke manglet paa det," — sagde Henrik alvorlig; det lod, som han vendte Beskyldningen om, — „har søgt at faa slippe til baade paa det ene og det andet Vis i disse Par Aar ... Og saa faar jeg se til at gjøre Nytte for mig paa nogen Kant i det smaa, — harve!" — tilføiede han bittert.

„I det smaa, — i det smaa! ... Fanden rive og hakke og harve og karve det altsammen i det smaa, tror jeg ikke, Ungdommen er sturtende besat! ... Gik jeg slig nogengang — som en Gaardsgut ud

Digitized by Google

paa Akeren eller i Stalden og stelte Gampene? ... Du er jo klædt som en Arbeidskar ... Vil Du harve, Gut! saa gjør det med Firevognen og de to for nedefter Landeveien til Ellingsen. Og lad det bli noget af, saa ikke Jentungen tilslut ler Dig ud! ... Jeg véd ikke, hvor længe Du har gaat og dra't Dig nu ... Klæd Dig fint, kjør ned med Hilda ... Jeg véd ikke, hvor længe det er nu, siden jeg friede for Dig hos Ellingsen! — —

Ja, Du Henrik!" lagde han alvorlig til, da Sønnen vendte sig og gik ud uden at ville indlade sig paa Emnet, ,,der er ingen anden Vei, vil Du faa tappet Bjølstadmyren. — — — Men — med Dig paa den Kant til at trække og Johnny paa den anden kunde Fossegaard endnu bli' til noget ... hø! — hø!" — lo han forsonende. — ,,Jeg maa jo sveipe paa begge de Heste, jeg har, skjønner Du ... og Du er fælt doven i Brurebakken, synes jeg!"

He ... krrr ... harkede han. Han var henne i Skabet og lagde nok en Dram til den, han havde taget før paa Morgenen, da Henrik var gaat. —

— — ,,Naa, hvad skal Du tage Dig for idag, Marianne?" spurgte han en Smule opmygnet i Humøret, da Marianne lidt efter kom ind.

,,Tage mig for?" Hun saa lidt studst spørgende paa ham. Der var noget betændt ved de staalgraa Øine.

,,For nogetsteds maa Du vel hen, det gaar vel ikke an andet?" spøgte han.

,,Ikke i Formiddag ialfald. I Eftermiddag mener Hilda og jeg os hen til Sorenskriverens for at faa Façonen paa et nyt Kjoleliv."

,,Aa ja, hver har sit at tænke paa, Du!"

Der var noget i Tonen, som gjorde hende opmærksom.

,,Aa, Kirsten! Kommer Du med Kaffeen?" bad hun ud i Gjøkkenet. Hun saa ud, som hun gjøs og frøs endnu saa tidligt.

Digitized by Google

„Har netop riflet over Henrik, Du, — ordentlig!" ... sagde han noget unaturlig opstemt. — „Tænker nok, han snart reiser ned til Ellingsens for egen Regning istedetfor hver Gang bare at sætte Hilda indom Døren. Han skjønner selv, at der maa Penge til nu, vil han ha' sat Bjølstad istand og tappet Myren! — Det blir hans Gaard det da ... Og, naar Myren faar Udløb hidned, vil vi faa fuld Vandhøide her, saa det ene tar det andet. Derfor, Du Marianne," — sagde han lunt fortrolig, — „faa ham bare brav med jer did nu!"

„Aah, — jeg synes virkelig, han selv engang skulde vide, hvad han vilde," udbrød Marianne, — „om han liker hende eller ikke liker hende!"

Gamlen plystrede; han lænede sig med Armen op mod Vinduskarmen:

„Javist, javist ... ja — ha — vist! — Vi kunde været langt fremme nu alt ... Du har Ret i det Marianne ... kunde havt Gutten baade gift og alting! ... Han faar Guld mellem Hænderne, bare Bjølstadskogen faar staa og vokse. De faar ikke mig til at plukke den mere ... Det er det samme som at hugge i Familieroden ... og jeg maa tænke paa mine Børn!"

Marianne saa hastig forskende op paa ham fra Kjolelivet, som hun sprættede paa.

... „Bjølstad har nu altid været Blommen af de Eiendomme, som har ligget til Fossegaard ... Og det skulde ikke se vakkert ud, om den skulde gaa fra Gaarden, Du!" Han begyndte at drive stærkt op og ned ...

„Vilde jeg bare hugge i den! Men det er, som jeg siger, det gjælder at holde fast Tag og spare den, saa der blir noget, som forslaar til jer allesammen. Den er som en Sparebank den!"

Øienfrynserne i Mariannes smale, blege Ansigt lukkede sig haardnakket dulgt, som hun ventede

Digitized by Google

paa, hvad der skulde komme; hun sprættede ivrig.

„Jeg havde tænkt at tage ud af den nok et Rap for at klare en Panteobligation til Banken ... men, Du Marianne, det vilde være Galskab ... den rene Galskab! Bjølstad og Fossegaard har hørt sammen fra Alders Tid, — og et Pant i Borg, — bare et Sidepant, skjønner Du, — vilde spare hele Hugsten, saa Johnny fik afvikle det terminvis bortover. Det koster Dig bare et Pennestrøg det, Jenta mi! — og saa har Fossegaard og vi alle vundet tyve ja tredive tusind!"

Marianne sprættede med korte, rivende Lyd ...

„Du véd, Far, at Bastian aldrig vilde kautionere; ikke heller bad han nogen staa inde for sig ... og saa faar jeg holde det i samme Aand" ...

„Jeg vidste ikke, Du havde været saa paa Tæerne for at holde det i Bastians Aand før," lo han haanlig.

Sprættekniven flængede ind i Tøiet; hun rettede sig hæftig, som hun tænkte paa at afbryde Samtalen ved at gaa.

„Naa ja ja, Jenta mi!" tog han sig. — „Det er ikke noget at snakke om; det er, som Du vil det. Mig gjør det lidet fra eller til. Jeg er gammel og kan gaa her og slide og stride den korte Tiden, jeg har igjen. Men gjerne havde jeg jo villet set Fossegaard staut og blank forinden, — og Johnny er Manden, som kan føre det igjennem ...

Men saa faar det staa ved det da!" — vendte han sig fra hende ... „Som Du vil. Det er for Børnenes Skyld altsammen."

„Jeg mente, det kunde være godt, om noget holdtes udenfor Strømmen," indkastede Marianne stille forbeholden ... „Bastian havde ikke rar Mening om Bjølstad — saa udbrugt og udpint, det er."

Digitized by Google

„Du har nok faat gode Tanker om Stellet hjemme der borte hos Bastian Borg. ... Ja ja, Du kan ha' Ret, stor Ret, det er ikke alt, som det skulde!" kom det krænket.

„Men saa er det ikke rigtig det samme, ser Du, Marianne, — her og paa Borg! Der var det ikke saa ret mange til at dele paa. Men Børnene stakkar, naar én har syv at lægge sig ud for og faa ivei, er det ikke sagt, Eiendommene kan være saa ubehæftede!" — Tonen lød bebreidende bitter.

„Den, som kunde have en ung Haand igjen. Naar én blir gammel, saa bærer én ikke saameget, ser Du! ... Mor er borte, og jeg gaar her alene. Alt ramler ind paa én" ...

Det skalv om Læberne. Han sad længe foroverbøiet paa Stolen med Hænderne i hverandre og saa ned i Gulvet. I Stilheden hørtes kun Mariannes jevne Sprættekniv.

„Ja ja, Mads Foss!" mumlede han. „Du skal da opleve at se Bjølstad og Fossegaard skilte ... Ud i Skvætten igjen, til én ligger der! ...

Overgaar der først Fossegaard den Skam, at der lyses til Auktion over Eiendommen, saa har den gamle ikke langt igjen" ...

Han reiste sig langsomt resigneret:

„Jo—o, jeg havde Trugsmaal om det igaar af Prokuratoren!" ...

Marianne rev op en Rest af Sømmen. Hun lagde Kjolelivet Stykke for Stykke sammen paa Sybordet: —

„Naar Du finder, det er nødvendigt, Far! saa skal jeg skrive under," sagde hun kort.

Digitized by Google

IX.

Ferdinand Wiese havde rigtig udregnet, at Mads Foss maatte være i Forligelseskommissionen den Dag, det var første Tirsdag i Maaneden, eftersom han var Forligelseskommissær, — et offentligt Hverv i Hjembygden, som han havde arvtaget efter sin Far, og af hvilket han ogsaa ude i Folket bar sin Titel Kommissæren.

Beregningen kunde forresten let have slaat feil. Marianne havde just idag prøvet paa at overtale ham til at sende Forfaldsseddel, foreholdt ham det uforsvarlige i, hæs og forkjølet, som han var, at udsætte sig for den kolde, vaade Høsttaage.

Det var ikke Mads Foss's gode Periode for-tiden! Han gik der taus og indesluttet med et vredt Udbrud, blot man vovede at tale til ham. Overopsynet med Møllen fik Henrik sørge for. Endogsaa de vanlige Kortbesøg syntes at komme ubeleiligt, indtil den rette Stemning meldte sig noget forceret udover Aftenen.

... „Ikke reise til Forligelseskommission? — ne—i, der skulde ingen faa Paaskud til at sige om ham, at han ikke passede sine Forretninger, hverken der eller i Formandskabet!" Han knurrede det hæst og morgenbidsk, medens han famlede efter Tømmen, som Gutten rakte ham op i Karjolen.

-- Da Wiese kom kjørende ind paa Gaarden om Formiddagen, for at tale med Mads Foss, syntes Jomfru Holst, han saa underlig aandsfraværende ud. Han hørte næsten ikke paa, at han ikke var hjemme, men stod blot deroppe paa Trappen og énstirrede paa hende som der var en hel Blaast i Ansigtet paa ham, og han vilde spørge, om Døttrene ogsaa var borte i Forligelseskommission? Han saa paa hende og paa Gangdøren bag hende, som han var Mand for at tage sig frem selv, og

Digitized by Google

hun ikke maatte tro, hun kunde indbilde ham noget. ...

Naa, hun havde jo sin egen Tanke om, hvem han søgte. Og han huskede da hellerikke engang saameget som at vise sig forundret, da hun, straks hun hørte Hilda komme i Gangen, forklarede, at Hr. Henrik var nede i Møllen og Fru Borg gaat ud sin Morgentur. Han blot fo'r afsted Gjenveien henover Jorderne i den Retning, hun havde vist paa, og hun saa ham forsvinde ned ad Veien ved Elvekanten forbi Brugsforvalterens Hus.

„Det er en Mand for Marianne det!" — tænkte Jomfru Holst — „saa driftig og kjæk og vakker, — og det manglede da ikke paa Forelskelsen der, slig som hans Øine søgte og ledte efter hende."

Wiese saa Mariannes Hat dernede i den trange Vei til Møllen og skyndte sig langs Gjerdesgaardene ved Elven.

Peltskaaben skjulte ikke hendes Figur, der kvindelig mindede om Johnnys og bar sig saa frit og let, medens hun gik og saa ned for sig over Muffen. Det var en af de mange Fortryllelser, han huskede ved hende, denne mærkelig granvoksede, spænstige Skikkelse, — der kunde ingen gaa saadan ... Og dette om Skulder og Nakke, som gav saadan Holdning!

Hans Hjerte hamrede, og det suste svimmelt om Ørene, medens han nærmede sig.

Han ventede, hun skulde set op; men hun gjorde det ikke, før han var ganske nær ved hende:

„Marianne! —"

Hun havde alt gjættet ham, fra hun hørte Skridtene.

„Marianne!" udbrød han uvilkaarlig ved at se hendes magre Ansigt ... „Vil Du sørge Dig ihjel?"

Det var kun et Øieblik, Forandringen havde slaat ham, i det næste saa han blot de staalgraa

Digitized by Google

Øine, som vendte sig mod ham med et saa vemodig resigneret Udtryk under de tykke, mørke Bryn.

„Lad os slaa bort alle Indbildninger, Ferdinand, saa gjør det mindst ondt ... Tag Dig en vakker, brav Kone, som Du kan have en rolig Samvittighed hos ... Jeg siger det, kan Du vide, fordi jeg holder af Dig og vil, Du skal ha' Fred i dit Liv," sagde hun og vendte sig for at gaa fra ham.

„Marianne! — det blir vel sidste Gang, vi er sammen, om vi ikke faar Klarhed og Opgjør nu, — og derfor skal Du ikke ende dette Møde, før alt er sagt ud os imellem! — — Du har Skrupler — uovervindelige, mener Du, — for ham, — som var din Mand — og gjorde Dig rig; — andet godt har Du da ikke at takke ham for. Eller kanske, fordi han tvang Dig til at tage sig ved at skrue din Far? ... Naa vel! — saa er det jo bare at kaste fra Dig alle disse Pengene, han har git Dig, og Gaarden med, ... og alt, hvad han har foræret Dig, lige til den Fingerringen, Du gaar med der, som et Lænkeled, han vil holde Dig fast med endnu efter at han er borte. Kast det, kast det altsammen! — gi' din Far det, din Bror det, din Søster det, — kast hver Smule og Bite, Du har at takke og huske ham for — væk! ... ud af dit Eie og ud af din Erindring — og kom saa til mig, —" han udbredte Armene ... „Jeg tar Dig og klæ'r Dig og kysser Dig og holder af Dig for det altsammen, Marianne!" ...

Hun rystede blot paa Hodet og saa paa ham med Øine underlig fugtig blanke; hun vidste for vel, at Veien ikke var ryddet ved det.

„Saa!" udbrød han mørk. „Engang havde Du ikke saa mange Betænkeligheder, Marianne!"

„Snak ikke om det, Ferdinand!" hun saa ned og tilføiede lidt efter: „Det har været stængt for os paa al Vis ... Hvad havde det blevet til, — om — om han havde levet ..."

„Blevet til ... blevet til — Skal vi nu ogsaa

Digitized by Google

svare for, hvad det kunde ble't, — det er at gaa langt ind i Skruplerne, Marianne! ... At jeg drog Dig ned paa Knæet, — jeg har altsaa rent ud dræbt mig ved det Kys? ..."

„Der blev en anden virkelig dræbt ved det!" — hviskede hun neppe hørligt — „husk, husk det ..."

„Aah, — saadant uberegneligt! ... at han kom til at se det. — Og saa ... Vil Du virkelig som forstandigt Menneske tage det hele Ansvar paa Dig for det?"

„Det var ikke bare det! ... men alt, hvad jeg sagde Dig, før det knirkede ved Døren. Han forstod, hvor uoprettelig Du havde stjaalet hele mit Sind og Tanke fra ham. — — Jeg véd, hvad der dræbte ham, det var, at jeg tilstod, jeg elskede Dig og hadede ham. Og saa gjorde han det eneste, han kunde gjøre, — han lagde i sin gamle Hjælpeløshed sit Lig mellem os, saa vi aldrig, aldrig skulde faa hinanden! ..."

De gik tause sammen langs med Gjerdet. Enden af det bøiede ned til Hulveien; den førte som et Brud i Elvebakken lige til Møllebroen ...

Han var graableg ... Det var første Gang, han i deres Forhold for Alvor forstod, at her var Tale om mere end en Skygge eller et Skræmsel ...

Det suste, suste i Luften nu nær Møllefossen.

Da Mølletaget stak frem over Elvebakken, stansede hun:

„Vi faar gaa hver vor Vei — saa godt, vi kan! ..."

Han saa de alvorlige, staalgraa Øine sige sig skjærende Farvel.

Saa gav hun ham Haanden og gik rask nedover til Møllen ...

Mads Foss var ventet hjem helt til sennattes; men det hændte jo, at han kunde blive over, naar

Digitized by Google

det, som nu, faldt saa, at Forligelseskommissionen og Thinget holdtes samtidig.

Han kom heller ikke den næste Dag, og Familien gik der i en vis Uro, som de ikke vilde tilstaa hverandre.

Først ved Graastriben af den følgende Morgen kom han hjem buldrende i Dørene og ustø.

Uden at tage af sig gik han med Lyset ind til Skjænken og tog en tre kvart fyldt Flaske Konjak og én uoptrukket med Rom under Armen med sig op paa Soveværelset; der stængte han af Døren.

Han havde turet paa Thinget, drevet paa udover med Kortene — og saa oppe hos Robarth havt en ordentlig, bastant Kvæld og Nat med Halvtolv og Blaapluk tilslut! ...

Derinde paa Værelset slap han sig tungt paa en Stol, saa det knagede i den, og Flaskerne gled ned ad Siden henover Gulvet.

„Lugter raaddent ... lugter raaddent!" — bevægede han langsomt Hovedet frem og tilbage ...

„Johnny gi' Pant i Pakboderne med Varer bort i Ladestedet til Henschen for to tusind, — naar det ikke var raaddent! ..."

Han stønnede og tog to, tre Gange forgjæves ned i Gulvet efter den nærmeste bortrullede Butelje ...

Det var Underretningen paa Thinget om dette Dokument, der hele Tiden havde sydet og gjæret i ham. Han havde slaat Dram paa Dram over det, skyllet det med Toddy paa Toddy, forceret med Beter paa Thinget og oppe hos Robarth i Halvtolv og Pluk. Disse pantsatte Pakboder i Ladestedet! — han saa dem hele Tiden tvertigjennem Kortene ...

Og nu lugtede det af og til saa stærkt raaddent af Sjøen der, bare han tænkte paa dem! — Og tænke var det, han vilde undgaa ...

Han bøiede sig igjen ud efter Buteljen ... og faldt frem paa Gulvet ...

Digitized by Google

Det var næsten som i en Seng en Stund ... som i Dun saa blødt og til Forglemmelse behagelig lunt ... Men saa begyndte det at lugte i Dunen igjen, — raaddent ... to, tre Sorter raadden Lugt! ...

Han støttede sig paa Haanden og reiste sig langsomt, tog op Buteljerne og satte sig paa Sengen, hvor han lagde den ene Flaske bagom sig. Den anden halve, — Konjaken, — satte han for Munden.

„Du hjælper, Du! — ikke Spor af raaddent mer ... Henschen kræver jo Sikkerhed, bare han laaner ud tyve Daler, og saa har — ah!" — han drak igjen — „Gutten gjort, hvad han kunde. Hvad gjør én ikke, naar det kni ..."

Han blev siddende med Flasken og stirre i Gulvet, — indtil han gjorde en Grimace som af noget ubehageligt derfra og atter tog til Flasken ...

Pludselig fo'r han op og undersøgte Skaaden, om den var igjen, og blev staaende en Stund stille med Øret til Døren og lytte, om der havde listet sig nogen op, som stod udenfor ...

„Ingen," — brummede han og gik igjen hen til Sengen ... „bare noget, jeg synes ... Kjender det, naar Øren og Næse og Øinene begynder at gaa løse hver for sig ... Skulde vist ikke drikke mere! ...

Nei maa ikke drikke mere nu, — — ikke mere end en Sup af Konjaken."

Han rodede længe om i Lommerne efter Korketrækkeren.

„M a a ha den, skal jeg ikke krepere af denne Lugten!" udbrød han og løftede hidsig Romflasken, som han vilde knuse den; men satte den saa sagte, forsigtig indunder Sengen, saa han kunde række i den liggende. —

— — — — — — — — — — — — — —

Marianne og Hilda kom og gik lyttende i Angst

Digitized by Google

ved Døren hele den følgende Dag. De hørte kun af og til en tung, stønnende Brummen, afbrudt af et Udraab eller Stumper af hans Snakken med sig selv.

De gik i en krampagtig Uvished. Skulde de blot lade ham sove ud uforstyrret? Henrik raadede dertil. Det gjorde stærkt Indtryk paa ham, og Hilda betroede ham, hvad han ikke havde vidst før, til hvilken Grad af Yderlighed det var gaat i Vinteren for to Aar siden!

Hvad der forøgede Uroen, var, at Faderen havde lukket Vinduerne op for den kolde, taagede Høstluft. Vinden begyndte at tage i Stormkrogene ...

— Det var blevet sent paa Aftenen uden nogen Forandring; — altid disse samme uhyggelige Lyde indenfor Døren, — langtrukne Støn med uforstaaelig Snakken og dumpe kvalte Brøl ...

Man var enig om at holde Vaagenat.

Henrik havde taget Plads paa Sofaen nede i Stuen, medens de andre listede frem og tilbage ovenpaa.

Det var blevet over Midnat.

Han sad der ved den lille, lave Kontorlampe med den grønne Skjærm om, — tynget og mørk eftertænksom.

Siden han saadan var kommet efter den hele sørgelige Sandhed med Faderen, knagede det saa morskent, faldefærdigt i Stilheden over hele den gamle Bygning. Han begreb blot ikke, hvad det var for en Selv- eller Fossegaardsforblindelse, som havde gjort, at han ikke kunde se dette straks ... Det var ikke Sus, det var ikke Dus, — Faderen var forfalden. ...

Det var jo en anden Sag! — Saa fik han tænke og se og handle selv som det, han var, — en Mand og et Menneske, — og ikke bare slig en Hr. Søn

Digitized by Google

der gik og slængte i Gaarden som et af Fruentimmerne, indtil han kunde bli brav gift ...

Han var nu ogsaa forberedt paa at begynde som en Mand — med sin Far! — Han vidste, han vilde komme ned, — hente mere op af Skjænken.

Han sad stille resolut.

Aldrig havde han tænkt, der var saa meget Rotter indenfor Panelet og Væggen og under Gulvplankerne her hjemme! Han mindedes jo heller ingen Kvæld, hvor det havde været saa ensomt, at han kunde hørt dem ...

Der gik Trin i Trappen, langsomme, tunge ...

Døren gik knirkende op til Stuen udenfor ... Den gamle listede sig sagte brummende derinde — og aabnede saa Døren ind til Henrik.

Han saa skjægget og uvasket ud; Øinene, det bustede graa Haar og de stærke sorte Øienbryn gav ham et forvildet Udseende.

„Hvad? — sidder Du oppe her endnu; — hvad skal det sige? ... Jeg maa ha Lys, kan Du skaffe mig det? — Pladen staar inde paa Kontoret ..."

Han stilede hastig imod Skjænken; men mødtes af Henrik, der tog ham venlig bestemt:

„Du maa ikke drikke mere nu, Far! Du véd, Du har ikke godt af det, saa syg, som Du nu er. Det er jo Hyldethe og sligt, Du skal ha', — lægge Dig ned og svede ... Marianne og Hilda er rent forskrækket for, hvordan Du bærer Dig ad med din Forkjølelse ... og nyde noget stærkt nu oven ikjøbet!"

„Aa Sludder, Gut!" kom det godsligt — „bare en Dram; jeg trænger den ... Véd nok, hvad jeg har godt af jeg ... og skaf mig saa Lysepladen!"

„Det nytter Dig ikke, Far!"

Mads Foss saa paa Sønnen, om han virkelig vovede? — dristede sig til ...

Han saa brutal, voldsom ud; men tog sig med ét sammen igjen:

Digitized by Google

„Naa, naa — ja, Gut, siden Du er saa ræd for den Drammen, saa — — skal vi dreie Nøglen om i Skabet ... Der har Du den, Gutten min! — — og gaa saa Du ud efter Lys, — og kanske Du ogsaa kan vække nogen og bede dem om lidt varm Kamillethe ja ... Skynd Dig nu!"

Henrik var rent grebet, rørt ved Faderens Overvindelse og milde Stemme og gik ud ...

Hilda havde ogsaa forsøgt dette med at faa væk Nøglen. Men Mads Foss havde andre Veie; han skjød bare Fjælen i det øvre Rum tilside og gik skyndsomt ovenpaa med en Flaske i hver Baglomme.

Vel indenfor Sovekammerdøren, lo han, saa det klukkede i ham.

Han satte begge Flasker forsigtig bort, og overgav sig saa pludselig til en Paroksysme af Raseri imod sin Søn Henrik, huggede Stolen i Gulvet og slog den vildt mod Ovnen, saa Benet knustes ...

„Driste sig ... vove!" ...

Det ry'de med Trusler, Eder, Forbandelser ... „Han skulde jages!" ...

Der blev stille bagefter en lang Stund; — og, da det bankede paa Døren med Kamilletheen, svartes der kun med et hidsigt bortvisende Knur. —

Ud paa næste Eftermiddag sad han graabustet, halv afklædt paa Sengen med et Par røde Striber i Ansigtet op mod Haaret fra det sidste Anfald. Henrik havde maattet holde ham, og sad nu Vagt bag Døren i Værelset udenfor, for ikke at irritere ham.

Da Madam Torbjørnsen, der var hentet, kom ind, lysnede et halv fjollet Smil hans Ansigt, og han spurgte spændt:

„Gut eller Pige? ... Madam Torbjørnsen! —

Digitized by Google

De kan aldrig skaffe andet end Jentunger, De! — hi, hi!" ...

Minen gik lidt efter over i Bekymring:

„Bare Mor staar det over! ... Tror De, hun staar det over?" hviskede han ængstelig.

„Hun skriger da!" — lo han, — „den smaa derinde." — Det klukkede i ham.

„Nei, nei, jeg skal ikke gaa ind," — forsikkrede han sagte rystende paa Hovedet ... „Men hvad er det for en Svinehund, som ringer med Madklokken dernede?" kom det langsomt truende; Forbittrelsen tog ham dybere og dybere, — „nu, — her spiller om Liv og Død!" — Han søgte at reise sig.

„Aa, jeg mener, De ikke hører rigtig idag, Kommissær!" gik Madamen ind i hans Tankegang — „det er jo bare Klokkestrengen derinde."

„Saa, saa, saa! — — snurrig, hvad Lyder, én kan høre!" Han lagde sig bagover, medens Madam Torbjørnsen kom med et koldt Omslag om Tindingen ...

„Hu—hu—hu!" — hakkede han frostig med Tænderne, „nu begynder de med Kjødkniven igjen dernede i Kjøkkenet, saa hele Huset rister ... Kan de ikke holde op med den!" —

De havde lagt en Tarm med Is langs Ryggen paa ham, paastod han.

Madamen forberedte i Dørgløtten Henrik paa et nyt Anfald.

„Hold op, siger jeg! ... hold op, siger jeg!"

„Aa," mumlede Madamen, medens hun kun med Møie fik anlagt et nyt Omslag — „det er nok noget andet, de skulde holde op med baade her og der, saa laa ikke Folk, som der skulde være Ære ved, i slig skammelig Elendighed, at de ikke engang tør lade Doktoren se sig!"

Hun var vant til at have sit forargede Frisprog under disse Omstændigheder.

... „Og saa drak de ikke Vettet af sig nede hos

Digitized by Google

Smaafolkene heller, saa de gjerne fortærte baade Kone og Barn, om de kunde gjort dem om i Brændevin ... Det er fra de store, det kommer!"

Han laa uafladelig og hakkede med Tænderne. Nu begyndte han at skjælve ... „havde ikke Tænder længere til al den Hakkingen," — lød det jamrende, — „han var en gammel Mand," græd han ... „Ha—u—au! ...

Hører I ... hører I! — jeg vil ikke ha den Hakkingen, siger jeg! Der ryster jo Fluer ned baade af Væg og Tag ... blir ganske svart af dem ... Op med Vinduerne!" brølte han. — „Op med dem!" ...

„Nei, bliv der Kommissær!" trykkede Madamen ham resolut tilbage igjen, — „vi skal nok sætte op og feie dem ud, skal De se ... Naa, naa ... u—ud, — u—ud!" — skydsede hun.

„Sig saa, der ikke er Styghed nok i dette ugudelige Brændevinet!" udstødte hun for egen Regning ...

Flere og flere Fluer! paastod Mads Foss.

„Det er bare, mens jeg vifter saadan; — og saa bytter vi med det samme Omslaget ... men, — saa ser vi nu ogsaa Straffedommen!"

„Aa ja, Mor Torbjørnsen!" — erkjendte han klynkende, mens Isen svalede om Tindingen.

„Aa ja, — ja!" — gjentog hun, — „naar én ligger der!"

Han satte i at le. — „Neimæn, om dette er Fluer ... det er jo Blæk ... Nu har jeg set det ogsaa, Du Marianne!" udbrød han, da Datteren forsigtig aabnede Døren ... „Svært saa det er pantsat Fossegaard, Du ... helt ned til Pakboderne!" hviskede han.

Han laa en Stund stille og trak i smaa Drag med stigende Mishag paa Næsen ...

„Føi, uh — puh! ... Fem, seks forskjellige Slags Lugt!" talte han langsomt paa Fingrene, medens

Digitized by Google

han prøvede og snusede i Luften ... „Pu— hu! — vil ikke ha den Eau de Colognen din, Marianne! ...

Se saa, nu begynder det, — nu skal vi ha Moro! — Gaa nu Du for det første ned til din Mor, Marianne! og sig, at det ikke er Tid til at komme med Beskyldninger nu, jeg er saa syg, at jeg kan krepere; hun faar vente til imorgen ...

Du Marianne," — trak han hende i Kjolen, — „gaa hen og snak pent med hende Du! ... sig, at jeg skal ikke drikke mere, Du! — ikke tænke paa andet end det som er rigtigst for alle Børnene ...

Se saa, se saa, hei san! ... den ene efter den anden af disse dumme Jenterne spaserende op efter Bakken netop, som jeg ... Har jeg ikke gjort jer Ret og Skjel? ..."

Madam Torbjørnsen trykkede Marianne lempelig ud igjennem Døren ...

„Ingenting at bry' sig om, Frue! ... Der er ingen Mening i, hvad han siger nu."

Udover Eftermiddagen havde han det ene Anfald efter det andet, og Henrik og Madam Torbjørnsen havde al Møie med at holde ham i Sengen.

For den stærke, bredskuldrede Søn, som sad der paa Vagt, var det alvorlige Stunder. Med Krænkelse af sin sønlige Blu maatte han høre paa alle disse let gjennemskinnelige Afsløringer og Opgulp ... Han saa med Bitterhed Sammenhænge, for hvilke han nu blot undrede over, at han havde kunnet gaa troskyldig blind, — anede kanske formeget, kanske for lidt ...

— — — — — — — — — — — — — —

— „Det steg ikke saa haardt til Hovedet længere nu," mente Madam Torbjørnsen ud paa Aftenen. Der var kommet Bud efter hende i en af hendes egne Forretninger, og hun maatte afsted. — „Men Doktoren burde nu hentes! Kommissæren havde begyndt at klage over Stik gjennem Brystet

Digitized by Google

og Ryggen, — havde vel forkjølet sig i al denne taagede Høstluften!"

„For Lungen den ... paa saa gammel en Mand ... og, naar de saa ikke lever desto forsigtigere, Fru Borg!" — antydede hun nede i Stuen til Marianne og Hilda, som sad der ængstelige og beklemte. — „Bedst at faa Doktoren til imorgentidlig!"

„Komme igjen — ja! ... Men, naar Karjolen staar udenfor og venter paa en Jordemor, Fru Marianne, saa blir det ligesom hedt i Kroppen paa én, saa Maden og Kaffeen næsten ikke vil ned!" — tyggede de stærke Kjæver, medens hendes hændige, velskabte lille Haand knappede Skindtrøien.

„Det er langt ned til Skippervigen, og én maa jo sørge for lidt Kræfter!" —

Det var brede Skuldre og en sand Oksenakke. Hendes ferme Kraftansigt med Næsestumpen midt i og de to Vorter ved Mundvigen, de smaa villiehvasse Øine og tynde, graa Haartotter viste Kropsmagt nok.

„Den stakkars Pigen nede i Skippervigen," — hun havde advaret hende mod at tage Tjeneste paa disse Traktørstederne, hvor de bare drak og turede. ...

„Men ellers kan De tro, Fru Borg!" — smøg hun Pulsvanterne om Haandleddene, — „én, som jeg, faar baade se og kjende til det, — alle disse stakkars Barn, som lægger Hodet og Armene op til én i Forsvarsløshed uden saameget som en ædru Far engang! ... og ikke mere Ret for sig" — ivrede hun, — „hverken af Fattigkommissionen eller Formandskabet end som saa!" — det smald i Hænderne.

„Men" — kastede hun Oliekappen over Kaaben og tog den sidste Slurk af Kaffeen, — „disse, som sidder med Visdommen i Fattigkommissionen! — jeg har sagt dem det saa mangen en Gang, — de kunde gjøre en god Spekulation, om de gav slige

Digitized by Google

Guds Stakkare Maden og Opdragelsen ... og Lærdom til noget nyttigt og holdt dem undaf denne Satans Morsmelken i Brændevinsflasken! Ta' dem, mens de er unge, har jeg sagt, — I kan saa ikke hakke Hodet af dem alligevel ... og jeg ser ikke andet end, at Landet maa føde dem lige godt jeg, naar de faar dem igjen baade paa Fattigkassen og Tugthuset!

Men" — vendte hun sig suffisant med Haanden i Siden under Slagkappen, — „jeg skal sige Dem noget, Fru Marianne! en Jordemor er en forsømt Stilling! ... der blir ingenting af, før det kommer i Loven, at en Jordemors Mand skal sidde i Fattigkommissionen, — han har Erfaringer ..."

Hun nikkede Farvel, og hendes brede, moderlige Figur traskede rask ud igjennem Døren.

„Torbjørnsen i Fattigkommissionen!" — lo Kirsten, da hun bar ud Kaffebrættet efter hende, — „han kom nok til at forhøre sig hjemme først om, hvad han mente da" ...

Doktoren havde erklæret Tilstanden betænkelig, og der blev straks sendt Ekspres efter Johnny og Døttrene.

De talrige Bud og Forespørgsler, der indløb paa de foruroligende Rygter, kom for sent, — Mads Foss var mod Aftenen død af Lungeslag!

Johnny havde gaat urolig og bleg angrebet fra og til Faderens Sygeleie ...

Han kunde have meget at tænke paa, forsøgte han sig i et Øiebliks Oversigt til Henrik. Gik Faderen bort, vilde det gjøre mange Vanskeligheder i hans Affærer ...

Det veg dog øiensynlig alt i Baggrunden for Angsten for ham.

Digitized by Google

Og, da saa det indtraf, som man frygtede, var han aldeles ude af sig! Faderens Yndling, hang han af alle Børnene mest ved ham ...

Paa Fossegaard skulde alt gaa uforandret, sagde han endnu i Graad med røde Øine ... „Du véd, Marianne, hvad vi har talt sammen, — og saa faar Du hjælpe mig nu, saa godt, Du kan, i en snever Vending ..."

— — Johnnys Avertissementer i Aviserne, de sortrandede Underretninger paa fineste Velin saavelsom Forberedelserne til Begravelsen var alt i den Stil, der svarede til hans personlige Følelse af Dødsfaldets Betydning.

Og det viste sig paa Begravelsesdagen, at hans sønlige Opfatning havde fuld Gjenklang i den almindelige Stemning. Begivenheden appellerede ubetinget til alle distriktspatriotiske Følelser ...

Mads Foss til Fossegaard! — Navnet var indsunget i alles Øren fra de var smaa af ... Saa man sig stor paa nogen i Distriktet, saa var det vel paa ham, og, vilde nogen saadan i en rigtig Humørsmiddag komme med en almenyndet Skaal, saa var det den for Mads Foss, lun og helt sig selv, som han sad der og bare svarede med en kort Kvikkert; og vilde man rigtig nævne noget, som havde Hævd og hjemme i Distriktet, saa behøvede man blot at komme med, at det skrev sig fra, hvad de brugte paa Fossegaard ...

Alt dette svævede vemodig som Dun og Fnug om i den milde Sneluft den Høstdag, Mads Foss skulde stedes til Jorden.

Rækken af Vogne og Karjoler strakte sig fra Trappen hele Alléen nedover, medens der gjennem Værelserne nedenunder serveredes med Frokost, før den store Kiste, der stod helt blomsterdækket ovenpaa i den sortdekorerede Sal, skulde ledsages til Kirkegaarden.

I Gangen stod paa Borde og Bænke Stabler med

Digitized by Google

Floshatte af de forskjelligste Aarstal og Façoner, bredbræmmede og smalbræmmede, forligelig ved Siden af hinanden, — gamle, fedtede, troværdige Distriktsbøtter oppe fra Dalen som nede fra Sjøkanten, der havde staat sine Tørninger i alle høitidelige Opvisninger snart gjennem en Mandsalder, ved Siden af brede franske og smalpullede engelske nede fra Byen og Ladestedet, tunge nedknælede Brandpøser eller gamle forlagte Skorstensrør, der havde staat glemte paa Mørkloftet med Uldgarn og andet i og nu for Leiligheden var feiede og i Hast besørget opsat nede i Byen ... Om de havde kunnet udveksle sine Minder, fortalt sine Skrammer, Bunker og Havarier, det havde været et broget Stykke af Distriktets Historie gjennem Barnedaaber, Begravelser, Bryllupper og alskens Lag.

Men mellem dem savnedes nu én, som pleiede at rage op i Følget foran de andre og give Tegnet, naar de i den høitidelige Stund skulde løftes af Hovedet, — Mads Foss's store Hat!

X.

Vinteren og en lang Vaar var gaat.

Overtagelsen af Faderens Gods havde givet Johnnys Affærer en bredere Fod at staa paa. Han havde, som han udtrykte sig, dirigeret en Del af sin Kapital udelukkende paa at faa Fossegaard i Hævd og Skik igjen. „Man fik begynde med Husene, — Bjølstadmyren var for dyr endnu!" ...

Paa Sneføret var der kjørt store Partier Bygningstømmer til Gaarden. Han havde optaget et Laan paa Fossegaard og Borg underét.

Digitized by Google

Det var en Fest for ham den Dag i Randen af Sommeren, da Hætten endelig skulde af Bygningen. „Andre Folk holdt Kranselag, naar de havde faat sat Taget paa; men han tillod sig nu at føle sig i det Humør den Dag, Taget skulde af!" — han var kommet didop i den Anledning.

... „Kunde være adskilligt for en Mand at ha' daarlig Samvittighed for," sagde han og spyttede væk Cigarstumpen hen paa Tømmerstokken, medens han stod og saa paa; — men, at han aldrig havde harcelleret det Tag til den gamle, det regnede han sig til Retfærdighed ... var han virkelig nok saa glad ved! Hver Tid vil nu ha' sit Skal at huses i; men dette havde siddet over helt, siden Folk byggede i Høladestilen ...

„Gamlen ja! modern var han ikke; ... han syntes, Taget var pent han!" — sagde han rørt.

Henrik mente nu, at det var i den stik modsatte Ende, med Bjølstadmyren, der burde fanges an, saa kunde de pynte Huset bagefter.

Han havde for den udmærkede Løn, Johnny bød ham, overtaget Bestyrelsen af Eiendommen. At opsige sin Morsarv nu for at begynde noget paa egen Haand, fandt han under den nuværende Overgangstilstand saa langtfra rigtigt, at han tvertimod havde indrømmet det af Johnny optagne Laan Pantesikkerhed i Fossegaard foran den.

Johnny skulde hygget sig saa inderlig godt ved at gaa heroppe og se til og maale og passe og følge med Arbeidet paa Bygningen; men kunde jo ikke være hjemmefra en halv Dag nu, efterat Dampskibene var i fuld Gang allesammen, — „altid fuldt af reisende Forbindelser! Det gjaldt at være à jour til at fange Forretninger." ...

Efter Kaffeen med den lille Konjak til saa han hastig paa Uhret ... „Fem, seks —" beregnede han, „maatte nødvendig ikke forsømme et Møde i Klubben iaften!

Digitized by Google

Aa, Du Marianne! — naar Grüners kommer, saa pas lidt paa, at man ikke hugger og hamrer for nær over Hodet paa Gubben ... Og" ... han trak sin fine Vaarfrak paa for at stige i Karjolen, — „mind endelig Antonia paa at sende mig Papiret ned til Kontoret, straks hun har faat Underskriften. Gubben slaar sig af og til sta, véd Du."

Han havde tilbudt Grüners den ene Husfløi nedenunder til Landsted for Sommeren. —

Antonia var naturligvis oppe Dagen iforveien for at forberede og efterse, at alt paa alle Maader var i Orden til Indkvarteringen.

Og det var sandelig godt, hun kom, for der var en hel Del at omarrangere. En gammel med Uldtøi betrukket Lænestol skulde ned fra Mørkloftet, og Sofaerne byttes med dem paa Sørsalen, som der ikke var Træværk og Sprinkler i, — „for Grüner taalte aldeles ingen Træk, — derimod saa meget som mulig aabne Vinduer, det var Luften, som skulde gjøre det" ...

Det var, som Nordenvinden fo'r gjennem hele Huset, sagde Henrik, — Dørene fløi næsten op af Trykket foran hende!

Og da hun saa kom med Grüner og alle Børnene og to Tjenestepiger og al Bagagen, — i to Vogne og et stort Kjærrelæs, — saa var der jo en Hurlumhei, medens det stod paa, og alt skulde gaa som en Røg for hende.

Men saa var det da ogsaa over med engang som et Uveir.

En Timestid efter stabbede Grüner med sine forede engelske Patentsko mellem Hækkene, og laa den mindste og sov og rulledes i Barnevognen langt nede i Gangene i Haven. Det var, som de havde været der i fjorten Dage.

Mina Biermann kom kjørende fra Nedre-Bruget en Sviptur for at hilse paa de nyankomne.

Digitized by Google

Hun maatte straks om og beundre, hvor udmærket hensigtsmæssigt Antonia havde faat alt indrettet for Gubben og Børnene ... „Biermann skulde nok komme over og tage sig af Grüner, saa han ikke kom til at kjede sig der isommer," forsikkrede hun ...

„Men har Du lagt Mærke til, hvor mager Marianne er blevet, Mina?" yttrede Antonia, medens de gik der og saa sig om. „Det passer ikke for Marianne at være mager, hun blir saa lang og tynd i Ansigtet, holder paa at tabe sig, synes jeg!"

„Marianne?" ... Mina havde ikke tænkt paa det.

„Hun kan da ikke ville gaa her som en sørgende Enke efter Bastian hele sit Liv!" tog Antonia i.

„Det er ikke muligt at forstaa sig paa Marianne hverken for mig eller Biermann! Her kommer baade den ene og den anden, baade Doktoren og Robarth, og hilser paa Henrik, som de siger. Jeg er vis paa, hun kan faa, hvem hun bare peger paa. Men det ser næsten ud, som hun lytter mere til Hysing, naar han udbreder sig om de „logiske Modsigelser i Kvinden", og hvad det nu er altsammen! Det gaar over hele min Forstand ..."

„Men kjære Mina! hun kan da vel aldrig i Evighed ville ha' ham?" udbrast Antonia. — — — — „Aa jeg tænker, det er et eller andet, hun vil se sig for i først, jeg!" mumlede hun.

„Grüner! ... Grüner!" raabte hun saa ud af Vinduet, — „ikke længere nedover i Fugtigheden ved Dammen! ... gaa ind i Bjerkelunden" ...

— — „Snak med Grüner som tilfældig Du, Henrik! -- om Johnny — og styrk ham lidt; ellers sætter han sig i Hodet, jeg véd ikke hvad," kom Antonia den næste Dag hen til Søskendene. „Naar Marianne kan betro ham hele sin Eiendom, og Du, Henrik, har jo ogsaa vist, Du —"

Digitized by Google

„Aa, Du kan skjønne, jeg er saa for dum og ukjendt i de Sager til, at det kan nytte mig noget mod ham, — en gammel Forretningsmand ... Og desuden, Du Antonia! — at sætte alt, hvad hele Familien eier og har bare ind paa Johnnys ene Skude ... det kunde da tænkes, at den gamle kan have lidt Ret."

„Saa? — Jeg kan høre, Du har været for længe hjemmefra, Henrik! og har tabt en Smule paa Familiesansen!" brød hun indigneret ud.

„Véd ikke det! Jeg synes, jeg gaar her og bier af lutter, jeg véd ikke hvad, — Høflighed, Fromhed, Dumhed, — paa Familien! — uden at være min egen Mand endnu."

„Aa som ikke det er saa grundig bare din egen Skyld, Henrik! Havde Du gjort, — jeg havde nær sagt din Pligt, — det, Far lagde sig i Graven uden at faa opfyldt, saa kunde Du nu været en ganske anden Mand og Støtte i Familien, og jeg nu ikke behøvede at læsse alt paa min stakkars Grüner."

„Gjøre hvad, gjøre hvad?"

„Aa, — din Pligt! — som jeg og Marianne gjorde vor, — siden det nu skal siges alt i Verden idag! — Vi spurgte saamæn ikke efter Smag og Behag vi; vi havde bare Øine i Hodet og saa, hvad der maatte til, skulde Fossefamilien holde sig som det, den har været. Naa, Far kom da hæderlig og anset i sin Grav, og til Dato staar Johnny og vi andre, saa vi forsvarer os, det, jeg ser rundtom. Det er bare én af os, som ikke engang bryder sig om at oprette, at han gjorde Dumheder, dem Familien maatte dække over, og han gaar nu her paa Fossegaard uden at være blot saa meget som sin egen Mand, som Du siger."

„Antonia da!" afbrød Marianne hende.

„Aa, lad hende snakke, kjender saa vel Naturen, den maa ha' Luft!" gik han tvært bort.

„Vi maa søge at bringe ham til Eftertanke, Du

Digitized by Google

Marianne! Han er virkelig blevet fremmed i Følelsen, ligner slet ikke rigtig os andre mere. Det skulde være deiligt det, lade være at støtte Johnny nu! netop, som han er som bedst ifærd med ..." hun saa op til Taget, hvor der arbeidedes.

— — — — — — — — — — — — — —

Henrik kom som vanlig ind i Spisekammeret ved Femtiden om Eftermiddagen og fik sig et Stykke Smørrebrød med et eller andet til; — han stod op og lagde sig i denne Tid med Arbeidsfolket.

Men Kirsten saa, at der slet ikke var Humør i ham idag; han sad der sortsmudsket og stirrede paa, at hun skivede op Brød og Rullepølse til Eftasværdsbordet.

Hun mærkede jo forresten det samme hver Dag nu; — han var slet ikke fornøiet.

„Nei, nei, De skulde passe Dem! jeg er altid saa ræd for disse Fingrene Deres, Kirsten, — at De skal skjære Dem," udbrød han.

„Aa, jeg er vant!"

Skiverne faldt ogsaa saa raskt og net for hende, saadant pent Greb og Tag i de lidt magre Hænder, hun havde at gjøre med. Det var ikke første Gang, han havde set sig lei paa den store, hvasse Kniven!

„Der gik jo én engang og tjente i syv Aar for Lea og i syv Aar for Rakel," gav han sine Tanker Udløb; „saadan gaar nu jeg og tjener for Bjølstadmyren ... Rive ned Taget ... begynde paa Ø istedetfor A! Men saa kan én vel tilslut komme til det ved at gaa Abc'en baglængs ogsaa. En kan jo aldrig vide nogenting, rundt i det samme, som én gaar, — véd bare, at jeg nogle Gange er blevet adskillig forbløffet over Udsigten, naar jeg har stukket Hodet ud!" mumlede han.

... „Anton Johannesen tog sig for at give mig sine Vink i Høst ... Men siden Johnny fik Fosse-

Digitized by Google

gaard, saa blev det en anden Sag, da sad han igjen grundmuret! Bange for, at slige Handelsfolk skjønner sig paa Landeiendomme akkurat saameget som Katten paa Muskat ...

Faat Tilhold om at gifte mig! — La, la, la, — ja, da blev én sin egen Mand ... Det vil sige hendes for dette Liv ..."

Kirsten var ikke fri for at holde med ham, det skjønte han; hun saa bare ned i det, hun skar, for at undgaa at vise det. Havde endda Bertha havt noget, som lignede det mørke Hoved, som stod paa skjæve der ned imod Arbeidet. ...

„Vilde De tage en rig én, Kirsten! ... saadan en som gamle Grüner?" begyndte han.

Hun skar hidsig i.

„Aa det er da ikke noget at bli sint for, pas Dem for Kniven! — det kan gaa galt det der ...

Nei ser De bare! De gjorde det ikke, det skulde jeg bande paa. De synes, De kan sørge for Dem selv, De ...

Jeg siger sletikke, at jeg ikke har Lyst til at gifte mig; jeg skulde ha' stor Lyst til det. Men saa fik det da være med nogen, jeg vilde ha' Fornøielse af at være sammen med, enten det nu gik ret eller vrangt, og som jeg havde Lid til, og som det var det Hold i, at vi kunde faa op noget selv. Hun maatte være saadan, som jeg vilde og ikke saadan, som de andre vilde ... Nei det maatte være én, som" — han stirrede distræt igjen i Fjælen, hvor hun skar, og sagde langsomt:

„De er grei, Kirsten ...

De er forstandig ... De er beskeden, Kirsten!"

Kirsten blev lidt rød om Ørene og holdt sig stadig dybere ned i Arbeidet; hun havde netop Toppen af Rullen med Hyssingen i igjen i Fingrene og maatte nu skjære forsigtig ...

... „arbeider fra Morgen til Aften uden at tænke paa Dem selv just! ... ikke engang, at De

Digitized by Google

blir mager. De blir toppende sint, naar ikke to og to skal være fire, — nei, De fordrager ikke, at Regnskabet gaar baglængs, det er noget De er født med ..."

Kirsten saa igjen ned fra sit korte Forsøg paa at modsige; — hun var blevet rød helt over Ørene og noget befippet.

„Og De er vakker, Kirsten! ...

Nei nei nei, De skjærer Fingertoppene af Dem ... med den store Kniven!" han tog hende om Haandleddet, baade hende og Kniven ...

„Jeg er ganske vis paa, at, skal jeg nogengang ha' en Hustru, jeg kan være glad i, og som vil stride sammen med mig, saa maa det være Dem, Kirsten Holst — og ingen anden! ... vil De ta' mig, Kirsten! — jeg er slet ikke vis paa, jeg eier noget."

Hun stod forfærdet og saa paa ham, medens Øinene efterhaanden fyldtes af Taarer. Tanken var saa utænkelig ...

Men der var ikke Spor af Tvil! Han stod der bred og troværdig og stor og havde hende om Haandleddet og saa grebet alvorlig paa hende som det gjaldt Livet.

De fo'r gjennem hendes kjøkkenvante Hoved alle Hensynene, — hvor umuligt det var, og hvorledes det vilde mødes af Familien rundt om. Det var som et vildt Hav at styrte sig blindt i ...

„Naa Kirsten, vil Du ikke svare mig? ... Ikke, uden Du kan like mig en Smule" ...

Hun saa et Udtryk af sindsbevæget Tvil.

Kjøkkenkniven faldt ned paa Bænken, — og Kirsten styrtede sig i Havet! ...

— — — — — — — — — — — — — —

— En Stund efter var Henrik ude hos Arbeidsfolkene; han stod der med en ny, stærk Følelse, som om alt nu først rigtig skulde begynde!

Digitized by Google

Kirsten kom med Brættet op fra Haven; — hun havde Fart i sig, — var urolig nu stakkar ...

De sad alle i Lysthuset ved Theen og Eftasværden.

Han gik nedover, skuttende lidt paa sig med en Holdning som til Slag, før hans brede Person mørknede Indgangen.

Antonia, der holdt paa at fæste et Teppe i Lysthusvæggen bagom Grüner, „som vel skulde have Luft men ikke Træk", opfattede straks Meningen, — at han kom for i Forsonlighed at vise sig igjen efter deres Brudulie før paa Eftermiddagen ...

„Du maa kjende paa Kjæksene, vi har med os, Henrik," sagde hun uden at vende sig; — „lad ham faa en Kop The, Hilda!"

„Kjæks? — saa tak! — Ganske gode ... lad mig faa én til ... Husker nu, jeg glemte rent at spise Eftasværden min ... Kom af, at jeg lagde mig dine Ord saa paa Hjerte, Antonia!"

„Hvad?" hun saa uvist paa ham.

„Jo saa mæn gjorde jeg saa. Du talte da indtrængende nok, synes jeg."

„Ser Du! — Aa lad Henrik prøve de Kanelstængerne, Marianne! — Kan I ikke rykke ind og gi' ham lidt Plads da!"

Marianne saa noget spændt paa Broderen, medens hun rakte ham Hvedebrødskurven; hun kjendte ham og var ikke fuldt saa troskyldig som Antonia. Han saa slet ikke ud, som han var ifærd med at krybe til Korset.

„Ogsaa gode! ... Havde De Appetit den Dag, De havde forlovet Dem, Konsul?" var Henriks noget forbløffende Spørgsmaal.

„Man er jo forpandet graadig!" sagde Konsulen med sin lidt tyske Akcent lunt indgaaende; der kom bagefter i Stilhed et lidet Svælg, som om man dog nok ogsaa kunde sluge en for stor Fisk.

Digitized by Google

„Du kan nok trænge til noget at forsvare din Mund med, Henrik!" sagde Antonia; hun var smørblid nu, Hovedsagen syntes saa vel iorden ... „til en stor Mund hører en bred Ryg, véd Du."

„Penge ja! — saa Munden kan løbe lybæk som en anden Luksushest ... Men, ser Du, Antonia, med min Natur, saa kom jeg bare til at gispe da. Det er just Kildringen paa Ryggen, at én selv maa staa i Pryglene ... Peberet, skjønner Du."

„Han ligner virkelig Far, Mariannel endnu som jeg husker ham. Se blot, som han staar nu, med et eller andet bag Øret! — Naar han gifter sig, saa faar han nok et passende Bidsel ... Jeg synes nu forresten, Munden hans er noksaa morsom, saadan som den er, jeg!"

„Det er netop at faa beholde den, som den er, jeg har Lyst til at indrette mig paa. Hvad siger nu Du, Antonia, om jeg havde faldt paa at forlove mig med Jomfru Holst?"

„Aa, hold nu din —" lo hun.

„Ja ser Du, kjære Antonia, det har sin Aarsag, at jeg staar her og spiser dine Kjæks. Opmuntret ved din Tale gik jeg hen og forlovede mig med Kirsten istedetfor at spise Eftasværd. Ja, I kjender hende og véd lige saa godt som jeg, hvad hun er ..."

Hilda saa vild forskrækket hen paa Antonia, der knuste den Kjæks, hun holdt, i Smadder og kastede den hen i Kurven. Mariannes store graa Øine hvilte forbauset og opmærksomt paa Broderen.

— Den lumre Familiescene fik Luft, da Henrik var gaat: —

„Sagde jeg det ikke?" udbrød Antonia, „han ligner ingen af os! ... Der ligger Uldteppet dit under Bordet, Grüner! Gudbevars, Du kan jo faa Benene fulde af Gigt igjen paa den kolde, fugtige Jord, naar Du ikke holder dem paa Skamlen!" —

Digitized by Google

hun pakkede hæftig om ham ... „Grüner kan ikke engang fatte det! — Kunde der hænde en større Ulykke. Hvad siger Du Grüner? ... Jeg véd ikke, hvordan vi skal forberede Mina paa det, naar hun kommer over imorgen, hun vil blive rent fortvilet! — og Johnny ... Det er et helt Slag for Familien! Havde Du kunnet tænke Dig Muligheden af noget saadant, Marianne?"

„Aa det gaar ikke an at tage det saa," mente Marianne; hun havde siddet i dybe Tanker. At Henrik havde vovet at følge sin Tilbøielighed tvertover alle Hensyn havde slaat ned i hende.

„Det skal altsaa være Faktum dette!" opgjorde Antonia efter en Stunds Taushed ...

„Men ét kommer vi nu ialfald alle til at være enige om, tænker jeg, Marianne. — Aa kjære, slip ikke Teppet igjen, Grüner! — Vi kan ikke en Time længere lade et Menneske, som skal blive vor Svigerinde, gaa og opvarte os. Enten fortrækker hun eller vi, — ikke sandt, Grüner?" —

— Da Marianne senere kom op og mødtes af Kirstens bange, forskrækkede Mine, tog hun pludselig og omfavnede og kyssede hende længe og hæftigt. Kirsten kjendte, der randt store, tunge Taarer ned i Ansigtet paa sig ...

Saa talte Marianne med hende og Henrik, og det blev da ordnet saaledes, at Kirsten skulde tage hen til en gammel Tante nede i Ladestedet, indtil Henrik kunde forsvare at gifte sig.

XI.

Hovedbygningen paa Fossegaard havde staat Vinteren over med kun et Skurdække for det nedrevne Tag.

Digitized by Google

Johnny havde fundet det rigtigst først at fortsætte Arbeidet til Vaaren, og det var nu saa smaat begyndt at røres ved igjen, om det end ikke i nogen Maade svarede til Rygterne i Byen, som — med Undren over, at han i saa vanskelige Tider som disse, hvor det begyndte at knage baade i det ene og det andet Firma langs Kysten, kunde afse Ressourcerne, — berettede, at han holdt paa at reise en hel Herregaardsbygning deroppe paa Fossegaard. Den skulde være baade saa og saa, baade Speilruder og Altaner!

Forstaaeligt blev det ialfald, at en saa engageret Mand af og til kunde komme i et Knibetag for Kontanter ...

Men, at der ikke var nogen dybere Grund i Vrøvlet og Snakket, der af og til reiste sig som en Kastevind over Byen og fo'r væk igjen efter næste Selskab, kunde man begribe af mange Tegn. Saadant som at sende Hilda til Pension i Lybeck gjorde man ikke, naar der var Alvor med Forlegenhederne.

Stikordet om Grosserer Foss blev det gamle: — en sjelden merkantil Dygtighed; — men han anstrængte ogsaa sin Kredit, — vilde tjene Penge for Høitryk! ...

— — — — — — — — — — — — —

— — „Nei, nei, nei, Henrik!" forklarede Johnny, „lad bare Andreasen stelle med Møllen, han kan Rummelen han, — har Gummielastikummet og Korken i sig fra Fars Tid, ser Du, — kan klare et Lørdagsopgjør med Folkene uden en Tolvskilling i Næven! ... Det er ikke noget for Dig det! ... Pas Du bare hele Resten, saa det ikke trækker Kontanter fra Forretningen hernede ...

... Svære Tider, skal jeg sige Dig! ... Naar de saa blot vilde gjøre en liden Vending paa sig. Men Folk er som forrykte, baade i Bankerne og andetsteds, bare de ser et Papir. Saa nu faar én sætte

Digitized by Google

op et stivt Fjæs, det er Nummer et, som om én har Penge at kræve af hver Kjæft, én møder! Det er de ræd for, ser Du; de har lidt ond Samvittighed nogen og hver for Tiden. Gjælder om enten at skræmme eller at bli' skræmt! Det er bare Bussemændene, som faar gjort Kredit nu. Nummer to er at skrabe og skave tilbunds i sin egen Gryde efter alt det, som bare kan gjøres til kontant ... En maa kunne lidt af at skabe, ser Du!" endte han overlegent.

Han skulde afsted og saa dygtig eksalteret eller forceret ud, syntes Henrik, og lidt taaget stiv i Øinene. Der var noget nervøst svedigt ved Tindingerne, og han gik vist paa to tre Glas Portvin alt paa Formiddagen ...

„Stakkar, alt det, han har skabt sig at staa i!" ... Henrik kjørte opefter til Fossegaard igjen. Han sad i Grublerier og havde ingen Lyst til at stanse idag inde hos sin Ven Anton Johannesen.

— — — — — — — — — — — — — —

Var der en hændig Sjæl, som kunde sno sig og dreie sig, saa var det Andreasen! han stod aldrig fast, kunde forbløffe den mest paagaaende ved at holde ham Regnskab og Kontrabog for Næsen, opgjort paa Skillingen med blaa og rød linieret Streg under, — „vilde han kanske driste sig til at paastaa, at her ikke var Orden i Papirerne ved Møllen?" ...

„Ser Du ... Dig tilgode, Dig betalt, — i Mel ... kontant ... Forskud — Saldo!" — skreg han omkap med Møllesusen, — „i din Favør — elleve Mark ... Mel eller Seddel? — Svar Mand! ... Aa, gi'r ikke kontant fortiden ... Der har Du skriftlig, — det er saa sikkert som Fossegaard det, Kar!"

Og paa Fossegaard trode han som paa sit Evangelium!

Der var Tider, da Fossegaard var pr. kontant, og der var Tider, da det kun gav Sedler, — det

Digitized by Google

var som Elven det, der ogsaa stoppede under Møllen om Sommeren, — ingenting aarvist i denne Verden! ... Men vis mig en Seddel ligefra længst tilbage i Kommissærens Tid, som ikke tilslut er blevet greiet?

Andreasen havde aldrig tænkt, han nogengang skulde komme til at spørge hverken sig selv eller andre om noget saa unyttigt, faafængt! — var ikke det skammelig nederdrægtige passeret, at Buaas nede i Strandgaden pludselig ikke vilde give Varer for Sedlernes fulde paalydende, saa der kom Klager og Spektakler fra Arbeidsfolket.

Det var jo aldeles meningsløst dette, — saavist som Buaas fik Sedlerne indfri'de nede paa Grossererens Kontor ved Kvartalsopgjørene for Møllen ...

Men Mandag Morgen indfandt Folkene sig med Sedlerne i Næverne, — Buaas tog dem ikke.

Saa? — Andreasen rev alle Sedlerne til sig og bad dem reise til —; reiste saa selv lige ned til Grossereren og meldte Hr. Buaas.

Han traf Johnny om Formiddagen just, som han med Cigaren i Munden var for udgaaende fra Kontoret.

Grossereren studsede lidt uvist, da han saa ham:

„Græsselig travelt Andreasen, — kniber om Tiden ... Skal nok arrangere det ... Reis bare hjem igjen!"

„Men — alle Folkene ... de venter! —" drog Andreasen betænkelig paa det.

„Kan De ikke gi' dem Mel, — de vil jo ha' Mel!" lød det utaalmodigt.

Andreasen vred sig, den tynde skjæve Næse fik Trækninger:

„... Den maa nok udryddes den Fordom, de har faat ... de vil ikke kjøre mere for Møllen."

Johnny saa hastig paa ham og spurgte ikke

Digitized by Google

videre; han trak blot op sit Gulduhr og fulgte Viseren.

„Kom igjen her paa Kontoret Klokken to præcis Andreasen! — nu maa jeg i Banken!"

Andreasen kunde nok begribe, at det maatte være noget Sludder dette med Sedlerne! ... Den Peder Haalbakken deroppe, som havde brugt sig saa imorges, skulde faa sin Hyre, — or—dentlig!

Han slængte om i Gaderne og tyggede paa en Udgydelse, saa det skulde knage i dem! Flere Gange saa han ogsaa et Skimt af Grossereren, saa oppe i Gaden, saa ud af Banken, saa oppe ved en Pakbod, hvor han spurgte efter nogen.

Klokken to paa Punktet var Andreasen paa Kontoret. Der laa Besked til ham, at det ikke nyttede at komme igjen før Klokken fire.

Det var jo noget svedende langdrøit. Andreasen havde hele Arbeidsstokken staaende langs Væggene hjemme ...

Bedst at give Brunen lidt Havrefoder, saa den kunde ta' de tre Mile uden at hvile! ... Den Peder Haalbakken havde brugt sig om at bli' sat baade mad- og raadløs ... og spyttet til Sedlerne. Han gik vel nu derhjemme og satte dem op allesammen. ...

Bare han nu fik det greiet og kunde faa sveipe paa hjemover!

Klokken fire stak han allerhøfligst igjen sit forventningsfulde Ansigt ind af Kontordøren.

Var ikke kommet endnu. Andreasen fik sidde ned og vente ...

Viseren gik sent paa det smukke Væggeuhr over Døren, der førte ind til Grossererens eget Kontor. Den flyttede sig Prik for Prik ... kneppede halv fem ... blev langt om længe fem ...

Nu forlød det, at han neppe kunde ventes paa Kontoret før Klokken syv.

Andreasen gav Hesten nok en Gang Havre og

Digitized by Google

spændte for. Han maatte ialfald være deroppe saa betids, at han kunde faa udleveret dem Mel; — ellers udbredte de gjerne, at han var rømt!

Han stak en sidste Gang det blege Næb ind paa Kontoret: — „Ingen Grosserer ... endnu?" — lød det mat.

Og saa afsted! ...

Det var i en af Byens yderste Sidegader, at han kjørte lige mod Grossereren, som gik ved Grøften langs Plankeværket.

„Naa, naa Andreasen! De var nok nær kjørt afsted uden Besked, De! — Men et Menneske er ikke mere end et Menneske, ser De, — har gaat i bare Travelhed hele Tiden ... Det var, som jeg kunde tænke en ren Misforstaaelse! Buaas ta'r Sedlerne saa friskt, som de bare udstedes for Møllen."

Det lysnede over hele Andreasen; han fik en anden Reisning i Karjolen.

... „Og saa finder jeg det for den første Tid ufornødent, at De betaler med andet end Sedler for Møllen. Jeg vil nu ha' den Ordning, at hvad der kommer ind i Kontanter i Møllekassen, afleverer De hver Lørdag ned til mig paa Kontoret!

Bedst De faar noget kontant med Dem for at stoppe Skraalet deroppe ikvæld!" tilføiede han og leverede ham af sin Tegnebog.

Andreasen kjørte.

Det gik, saa Veien føg under Karjolen. Lidt efter lidt steg igjen Harmen op i ham ... „De Skarver! han skulde gi' dem Salt til Melet ikvæld!"

Johnny gik hjemover med en kold Cigarstump i Munden. Han havde strævet idag, — gaat rundt som en pisket Top, kunde han næsten sige!

... Aagerrenter, — syndige, blodige fire og tyve Procent, det rene Flaaeri! ...

Men saa opnaaede han ogsaa det, han i denne Tid trængte haardest: — Kontanter! — at kunne

Digitized by Google

nytte alle de rede Penge, som kom ind fra Møllen i sin Forretning, — og Kredit for Sedlerne ...

Det var en delikat og diskret Affære, og han havde jo maattet give Wollebæk Sikkerhed af en for hans Kredit kilden Slags for at garantere Buaas Sedlernes prompte, fulde Udbetaling kvartaliter ...

Sagen selv blev egentlig bedre og bedre, jo længere han stirrede paa den.

Det var, hvad han vilde kalde at skabe Udvei, — en Idé!

Han besaa den og udgrundede den om Kvælden ved Toddyen. Den steg en Etage i Klarhed for hvert Glas, han lavede sig; — og ved det tredie og sidste stillede det sig for ham som et helt Maskineri, hvori Møllen næsten malede Penge! ...

Alette saa ham da endelig en Aften hjemme og i godt Humør igjen. Ellers gik han nu om Dagene og svarte og smilte; men det var næsten, som de alligevel ikke var til, hverken hun eller Børnene! — Det var de slemme Tider, han havde at tænke paa ...

— — At det var Møllesedlerne paa Fossegaard, som igjen havde sat Røre og Forskrækkelse i Byen, skjønte nok Johnny, da han om Formiddagen efter et første Togt med Hatten paa tog sit Smørrebrød med Portvin inde i Restaurationen paa Bergs Hotel og saa glemte igjen paa Bordet et Telegram fra Privatbanken i —dal, hvori der stod: — „Papiret bevilget". Han vidste, der vilde komme nysgjerrige Øine paa det saa tæt som Fluer.

En Cigar tændt hos Jomfruen, — af hans egne! — en liden Kvikkert til hende i Farten, — og saa steame afsted! — ombord, — i Banken, — ned paa Toldboden, — over til den anden Side af Havnen, paa Søborgs Kontor med Vekselblanketterne ...

Han og Søborg paa Kranen stod sammen som Brødre for Suppen der, og Søborg manglede saa

Digitized by Google

forbandet Mod! Han maatte muntres lidt paa hans egen ry Vis, det gjaldt om at faa tøiet ham til nok en liden Underskrift:

„Naa, Søborg, er Du strøget, Far! ... kan saa mæn være det samme for Dig, min Gut! enten Du siger ja eller nei, — saa langt, som Du alligevel er i Bakken!" lo han hans Betænkeligheder bort.

— Det var paa et Haar akkurat det samme, gamle Konsul Grüner ogsaa sagde, naar han nu med gamle, skjælvende Træk skrev under, hvergang Postvæsken kom med Foss & Komp.s Papirer.

„Har man sagt X, saa faar man ogsaa sige Y!" var hans melankolske Bemærkning, naar det var gjort; — han havde sin stille bittre Mening med ikke bare at nævne A og B; han maatte nu enten staa paa videre eller indfri store Kapitaler.

Hans Hustru var rent fanatisk opsat i Anledning af alle de lumpne Rygter, Johnnys Fiender regalerede med saa fra den ene Kant og saa fra den anden. „De var utrættelige i at ville undergrave ham. ... Og som de da hver Gang blev gjendrevne!"

En filosofisk Betragtning fra Konsulens Side, om, at Folk gjerne faar saa mange Fiender, naar det begynder at svigte under Fødderne paa dem, knustes af hele Foragten i hendes store Raceansigt, hvis mørke, luende Øine nu blot kjæmpede paa Fossegaards Volde ... „Nu, de endog havde angrebet Johnnys Møllesedler og søgt at faa Skandale istand oppe ved Møllen!" ...

„Hja—hja—ja! — vi kan ialfald sige, vi har k—jæmpet," opgjorde han bittert, da hun var gaat, „for al vor Ammunition den ligger nu i Hr. Johnnys Kanon, og — plaff! ..." han sad og rokkede paa Hovedet og stirrede haabløst op i Luften ...

— Der var egentlig ikke et Firma af de lidt

Digitized by Google

mere ny og moderne i Kystbyen, som ikke stod paa et eller andet Vis engageret i Foss & Komp. Og den Hvirvelvind og Røg af Rygter og Snak, som havde æset sig op i Anledning af Møllesedlerne, var jo hastig dæmpet ned igjen; — her var nok af interesserede Brandslukkere. Buaas selv vilde nu ikke engang høre paa det Øre ...

Stod der noget som uanfægteligt og to Gange trygt ved alle Kaffebordene, saa var det nu Foss & Komp.s Kredit; — den steg blot styrket frem efter hver Bagtalelse!

Der var ikke en Frue eller Madam eller Jomfru eller juridisk Embedsmand eller Lærer eller Kateket — og netop af de rent upartiske, som ikke var varmt overbevist om Foss & Komp.s dybe Grundfæstethed. Og Johnny mødte jo ogsaa Sympathierne fra alle Kanter, læste dem i alle Miner; — kun Skade, at det ikke netop var i Sparebanken og et Par andre Steder, hvor de kunde draget reelle Følger efter sig.

Men der gaves jo enkelte ængstelige Sjæle, paa hvem intet Bevis nyttede!

... Man skulde aldrig befatte sig med disse Enkers og ensomme Fruentimmers Penge, opgjorde Johnny sig om Aftenen, han sad alene paa Kontoret i dybe Funderinger ... De er farligere end nogen mistænkelig Bank, er istand til at skrige og jamre og lamentere én til Undergang, inden én véd Ordet af det ... Farlige Penge. ...

Han saa graa og furet ud.

Det havde været en tilgavns hed Dag, gaat som paa Gløder med Steamen oppe fra ni imorges. ...

Han havde nægtet at skrive under mere for Seilmager Sunde, stakkar! — han trak paa Skuldrene, som han tænkte paa det, og var helt rørt. Men sauve qui peut! det vilde imponere i Banken. Han havde kort og godt stillet ham Valget mellem at indfri eller at give op sit Bo; — man fik være

Digitized by Google

Bussemand, maatte vrage og betvile de andre ... gjøre sig til Sten. ...

Han kunde ikke komme fra, at han havde set Manden staa ganske hvid foran sig med den stumme Bøn i Øiet.

... Og saa havde Jomfru Fejer været inde paa Kontoret hos ham og baaret sig og grædt for sine tre hundrede Daler, som hun ikke havde Mod og Sind til at lade staa i Handelsaffærerne i disse Tider! ... hun vilde gaa rent fra Forstanden, skulde hun vente de tre Maaneders Opsigelsestid paa det, hun saa møisommelig havde pint sammen i sin lange Tjeneste, — alt det hun eiede og havde paa denne Jord!

Han havde skrabet Pengene sammen til en Vekselfornyelse paa Lørdag; — men de fik gaa nu, og han viste hende blot ud til Kassereren.

„Sig saa, at Foss ikke er solid og vederhæftig!" havde hun tumlet ud af Kontordøren halvgal og skjælvende af Glæde ved at kjende „alt det, hun eiede og havde paa denne Jord" lige ind paa sit Bryst.

... Vil gjøre sin Virkning ... Naar bare ikke saadanne Virkninger lændsede Lommen paa én. ...

Men Slaget idag, — Problemet — Nødden, som maatte knækkes, — var Provstinde Baltyertsens to tusind syv hundrede Daler ...

Hun havde raadført sig med Byfogden og været til Kaffe hos Alette for at bede hende, — da det var saadan delikat Sag, — endelig udvirke, at de snarest kunde blive hende udbetalte. Hendes Broder Kjøbmand Kaspersen paa Vestlandet var i den forfærdeligste Forlegenhed, — risikerede at opgive sit Bo, om han ikke fik Pengene inden Udløbet af Maaneden!

Provstinders Penge, det er endnu det værste Djævelskab, der kan komme i en Forretning ... værre end Sprængbomuld! ...

Digitized by Google

Hans Tanke svævede, medens den ledte efter Udveie, med en vis skræmt Nysgjerrighed hen over Randen af Undergangen ...

Det kunde saa temmelig godt begynde med en saadan Provstinde, der gik og sørgede og beklagede sig over at have faat en Broder med alle sine mange Børn hensat i Nød og Elendighed for Firmaet Foss's Skyld. ...

Han blev bleg, maatte styrke sig ved Toddyen, skimtede et helt Mylder af Mennesker, som kom til at raabe om Nød og Elendighed, gik han først under.

„Naa! skyldte han ikke alle disse at bjerge Stillingen?" — reiste han sig braat. „Om en tre, fire endnu fik svide og være med paa Risikoen, hvad gjorde det mod det hele?"

Han blev staaende en Stund med Albuen paa Hovedbogen ...

Han havde alt Planen til Udvei for Øinene ...

Den voksede blot fra at skaffe to tusind syv hundrede til syv otte tusind ...

En Tur høit op igjennem Dalen nordenfor Bjølstad til nogle af de større Eiendomsmænd deroppe, i hvem Fossenavnet endnu sad uryggelig som en gammel Tro. Samle dem sammen som Garanter for hver sin Sum ... Kanske ogsaa prøve med Robarth og Ring? ...

Kunde bli' et helt Underlag for en ny Kredit.

Han stak ud Toddyglasset ...

Fik prøve det imorgen! — sætte ind Hesten og tage en ny paa Fossegaard! ...

Og det lykkedes! —

Summen blev med disse af alle som utvilsomme kjendte Sikkerhedsunderlag i vanlige Former bevilget i Byens Sparebank. Provstinden maatte be-

Digitized by Google

hage at modtage sine Penge paa Kontoret med samt den almene misbilligende Dom — straks ... Der var ingen Grund for Foss & Komp. til at vente paa Almanaken.

Det var lykkedes.

Efter en Tur paa tre Dage med Kusk og den engelske Trille og Johnnys allerbedste Høisol i Ansigtet som Herren til Fossegaard og Sønnen og Reflektoren af alle de gjæve Minder, der knyttede sig til Ætten og den gamle Storgaard, — at skabe otte tusind Daler! ...

Johnnys Aktier paa Hjemstedet havde aldrig, kunde aldrig, staat bedre.

Provstinden havde selv ført det eklatante Bevis ... Peg paa en Mand, som i disse Tider, uagtet han har Ret til at kræve Opsigelsesfrist, straks, paa første Ord, leverer en saadan Sum over Disken ... og hans Møllesedler gik som Guld! —

Det var et Pust, en Fryd, en Hvile ... Foss & Komp. sendte forud Klatter til Vekselfornyelse hid og did til de mange, høist forskjellige Pladse, hvor det var engageret.

Johnny sad igjen høi i Ryggen i sin Kontorstol inde i det allerhelligste og dømte og var barmhjertig og naadig mod Klienter. Hans overlegent speidende Skikkelse saas igjen, høirøstet hilsende og vinkende fra Baaden ved Dampskibstrappen med den uundværlige Cigar og den engelske Skorstenspibe ned i Øinene ... Han slentrede atter om med lidt af Minen som Byens unge Far og talte om Fremtidsplaner, „naar der blot nu blev lidt Vending paa Tiderne!" — om at spekulere i *hausse* eller *baisse* samt om Fossegaard, som skulde staa færdig om tre Aar! ... og hvor han nu igjen lod drive endel stærkere paa med Arbeidet.

Han havde henved tre Maaneders Tid at tænke og sole sig i, — til Vekslerne igjen begyndte at forfalde.

Digitized by Google

Det var længe siden, han havde havt et saa frit Pust! —

XII.

Henrik fik den ene Brevlap efter den anden fra Kirsten.

... Hun saa og lagde sammen og hørte saameget mellem Smaafolkene dernede i Ladestedet, saa Ørene havde nok.

Hun laa vaagen halve Natten og maatte tænke paa Vinden i den store Rugager oppe paa Fossegaardsjordet for at faa sove; og saa vaagnede hun igjen med, at hun kjendte paa sig, at det bar galt ivei med Johnny!

„Det er ikke rigtigt, — det bærer galt ivei, Henrik! Jeg saa det ogsaa paa Alette, nu, jeg var der i Lørdags, fast hun knap skjønner det selv. Men hun kvæpper, bare Johnny tar i Døren, kiger og ser efter ham og har ikke Øinene fra ham, saalænge han er inde i Stuen.

Hun sad oppe paa Barnekammeret med Willy paa Fanget midt paa Lørdags Formiddagen, som hun ikke pleier, — i hendes store, travle Hus. Johnny kom op og sagde, at han maatte spise paa Hotellet med et Par Venner. Da han gik, strøg han, saa snilt, som Du véd han gjør det, lille Willy over Hovedet, og jeg saa Taarerne brast hende ud af Øinene.

Jeg er saa bange, Henrik, at din Forstand ikke har Natur for hans Ting, saa Du kan forstaa at hjælpe ham ret itide; han har jo ingen nu, Kommissæren er borte!

Han er saa alt for snil baade mod sig selv og andre, — og vant fra liden af til, at alt, hvad han har Lyst paa, skal gaa som paa Ruller.

Digitized by Google

Nei, nei det er ikke i Orden hos din Bror! — jeg kjendte det alt paa mig, da han begyndte med Taget." —

— Det var just det, Henrik nu længe havde grublet paa og syntes; — han behøvede ikke længere at umage sig ned til sin Ven Anton Johannesen for at blive klog.

Han havde behøvet to, tre alvorlige Dukkerter ned i Fossegaardsforblindelsen, før han blev helt klar, — havde taget fat igjen der i en Slags Ærestro paa Johnny efter hele Rystelsen ved Faderens Død.

Nu var han aldeles paa det rene med, at ogsaa Marianne maatte varskoes.

Han gik bleg bevæget oppe paa Sørsalen og viste hende Fossegaardsmalstrømmen! — stirrede i Hvirvelen, som den havde dreiet sig, saalænge de kunde huske tilbage, dækket af en døvende Røgskodde over hele Distriktet ... Tobaksskyer og Toddytaage. ...

Og paa Bunden af det hele en sugende, slugende Trakt: — Brændevinsglasset, Drammen! ... den lille Sup med de mange Navne, hvortil hans Far havde været forfalden og kanske hans Far før ham.

... Det var det lille Glas, der havde taget deres Forstand, Moral, Velstand, Liv, ... Mariannes, Biermanns, Grüners Eiendom, hans egen Arv, Endossenters og Kautionisters Velfærd i en Kjæde langt længere, end han kunde øine! Til Undergang gik det altsammen; — godt om der ikke fulgte Skam og Vanære med. ...

Han var nu for sin Part beredt til at tage Vadmelstrøien paa; — skulde være saa glad, naar der var begyndt noget rigtig reelt, som der var Bund og Grund i, — som en ærlig Mand kunde træde og trampe paa, uden at Støvlehælen gik igjennem

Digitized by Google

og ned i Mudderet, om det saa var at gaa bag et Møglæs! ...

Han saa ud, som han kunde flænge af sig Jakken og tage i med det samme.

Marianne sad med sænkede, halvlukkede Øine; slog dem ikke et Øieblik op paa ham. Hun skulde jo være rørt og rystet ved de stærke Billeder af Hjemmet, han oprullede for hende, — Faderens, Johnnys og alle de andres tunge Skjæbner ...

Men det var ikke saa, hun følte det, som hun sad der med sammenbidte Tænder og røde Pletter op imod Tindingerne.

... „For, ser Du Marianne! Der er ikke Afslag i det. Du maa være belavet paa, at baade Borg og alt, hvad Du har faat med din Mand, gaar med i Sluget. Det er ikke noget at skjule for Dig, — det stryger med altsammen, — hver Skilling, — hver Flis i Væggen ... Det er bare at se det i Øinene. ...

Saavidt jeg kan forstaa, har Du blot Gullvigen igjen, det lille der, som Du fik udlagt med Arven efter Mor. Den eneste af os, som beholder noget, er Hilda; hendes Morsarv har været sikkret af Overformynderiet.

Og saa faar vi greit ud belave os paa det itide, hver paa sin Kant.

Hvad mig angaar, saa ser jeg mig om efter Engagement noget Sted, saasnart jeg kan, vil ikke længere lade mit Arbeide sive ned til Unytte i Jorden her, bare for at staa Skjermbræt. Andreasen er saa tilstrækkelig god Overopsynsmand til det Brug."

Han mødte et Øiekast af Marianne ...

Hendes Tanke var stanset som i Stivkrampe foran det ene Indtryk: Først var hun bedraget og tvunget over til Borg, og saa havde de nu bedraget hende om igjen for det altsammen!

Digitized by Google

„Nei, Henrik," udstødte hun hæst, ude af sig, — „jeg tilgiver aldrig Far ... aldrig Johnny!" —

Det bølgede og suste og raste i hende den hele Aften, medens hun gik Sørsalen op og ned og rundt og rundt endnu længe efter, at det var blevet mørkt.

Hun kunde ikke sove, vendte sig urolig paa Puden, — led af en fortærende Følelse af, hvordan hendes Liv var forskuslet, hvordan de atter og atter havde offret hende for sin Egenkjærlighed ... ubarmhjertig nyttet hende. ...

Der laa som en Isklump af stivnet Forbittrelse i hende endnu, da hun langt om længe sovnede ind.

— Hun vaagnede om Morgenen efter en lang Udmattelsens Søvn.

Men, hvordan hun kunde have tænkt eller drømt, hvordan Tankerne ubevidst kunde have flettet sig, — lidt efter lidt ... Jo mere hun atter gjennemgik og stirrede i alt det, hun var sovnet ind fra igaar: — Tabet af sine Midler, af sin Eiendomsgaard, hendes ved Bastian Borgs Formue sikkrede ansete, velbefæstede Eksistens! — desto mere overkom der hende en Fornemmelse som af en afkastet tung, knugende Byrde, Følelsen af en stor, frigjørende Lettelse, den hun knap selv turde tro paa ...

Det var, som med Bastians Penge ogsaa hendes afdøde Mands truende Billede med alle Forpligtelserne og alle Skruplerne var bortblegnet ... henveiret. ...

Hun følte og hun følte om igjen, — ledte og prøvede bævende saa at sige hver Tomme og Fuge i sig, om Gjenfærdet alligevel nogetsteds kunde have en Mulighed for atter at stige urovækkende frem?

Det var dog først efter Dage, — efter stille skjælvende at have gaat og lyttet og biet paa sig

Digitized by Google

selv for ikke at falde i Bedrag, at hun mere og mere begyndte at vove at overgive sig til den voksende, stigende — — uhyre Glæde! ...

Midt i de uafvendelig truende Forholde var der for Marianne nogle Uger fulde af et lykkeligt og bævende Haab, en gjenoplivnende Følelse af, at Verden alligevel tilsidst havde gjemt sit Fond af Livsglæde ogsaa for hende.

Han, som hun saa haardt havde kjæmpet for at lukke ude af sin hele Tanke, steg nu atter frem! ...

Lige efter deres Møde i Høsten for to Aar siden var Ferdinand Wiese taget til Udlandet for at studere Skibsbyggeri i Dundee, Hartlepool og andre britiske Havne, medens hans yngre Bror forestod Forretningen. Han havde været ude over et Aar, før han tog en Snartur hjem — for atter at tage til Dundee, hvor han opholdt sig hos sin Onkel.

Det var nu, — nu til Høsten ... knap en Maaned til! — han ventedes hjem ...

Der steg vaagen som i Drømme et Brev op for hende — et Brev, hun vilde lade møde ham, — med kun et eneste Ord i:

„Ferdinand!"

— — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — —

Det var ganske rigtigt, naar Hysing syntes, han saa Fru Mariannes Øienstene røre sig under de nedslagne frynsede Øienlaag, som hun tænkte noget for sig selv eller endog morede sig ... Der var noget saa friskt, livligt, nyt over hende idag!

Det var lykkedes ham at „isolere hende" ved Jordbærbedet mellem Lysthuset og Havegjerdet og afskjære hende fra Trappen ...

Hun kunde ikke lade være at sammenligne og tænke, at den Mand, som stod der foran hende og in optima forma afleverede sit Frieri og fægtede i dybeste Følelse af sin egen Veltalenhed, igrunden

Digitized by Google

hørte hjemme paa et ganske andet Torv, nogetsteds, hvor de bare levede og sværmede for aandrige Dybheder, blaa Tanker og alskens gjennemskuende Satser og Paastande, og tilstrækkelig saa ned paa alt dette lave jordiske ... Aah, hvor de skulde udveksle Meninger paa Bryllupsdagen! ...

Marianne var saa lykkelig i denne Tid, at hun et Øieblik glemte sig og var ubarmhjertig.

Men hendes Svar blev mildt, — et bestemt og alvorligt nei.

„Men hvorfor? ... jeg tør dog bede om en Grund? — De skylder mig, Frue, at nævne, hvad De kan have at indvende, blot en eneste forstaaelig Grund!" lød det energisk.

Han stod færdig til at fægte videre, — syntes aabenbart, hun maatte være overbevist, rent ud logisk stængt fra alle Sider!

„Jeg skal sige Dem det, med Deres egen Paastand, Hr. Hysing!" sagde hun med et let Smil, idet hun gik:

„Fordi Kvinden saa ofte er ulogisk!"

— — — — — — — — — — — — —

Under alt det, som knugede hendes Omgivelser og heller ikke lod hende selv uberørt, reiste hun sig, — det følte Marianne selv, rankere, modigere og tillidsfuldere til at møde, komme, hvad komme maatte, i ydre Henseende.

Hun dømte ikke længere, — skulde heller ikke svigte! Hun begyndte jo nu først egentlig at leve ... og det svimlede for hende undertiden, saa uvant var hun til at se og tænke og lægge Planer ind i Fremtiden for noget, hun virkelig kunde have Hjerte for og omfatte med fuld Glæde.

Det gik op for hende, i hvilken Grad hele Livet havde været hende en eneste stor Ligegyldighed. Hvad havde hun villet med det andet end at leve i Ro, adsprede sig med lidt Selskabelighed og trække sine Renter?

Digitized by Google

Og nu, — Fremtidsplaner! — Arbeide! ... Hun vilde tage Del med al sin opsparede Kraft i den energiske Mands Virke ...

— Der gik én og ventede, lidenskabelig, utaalmodig, uvist skjælvende, — som man kan vente paa sit Liv! —

Marianne sad kvik og lun ved Thebordet over hos Fogdens en Eftermiddag, da Husherren kom ind viftende med et Brev og vilde have Selskabet til at gjætte hans store Nyhed.

„Bedstefar?" ...

„Befordring. ... Laurvigs Byfogedembede!" overdøvede Majoren glødende hidsig.

„Minda Henschen og Fuldmægtig Yanke!" kjæppede Fru Biermann i. „Aa, Foged, — ud med det, jeg ser det paa Dem ... forlovede!"

„Naa da?" Spændingen blev høi ...

„Ikke Forlovelse," holdt Fogden to Fotografier i Veiret ... „men Giftermaal! — Vor gamle Ven, Ferdinand Wiese har i disse Dage giftet sig med sin Kusine over i Dundee, og er nu paa Hjemveien."

Jovist var det en Nyhed, som forslog, — en stor Nyhed ... en Kusine over i Dundee!

Efterretningen optog alle.

Marianne sad bleg og smilte lidt fortrukket ... Hun takkede for en ny Kop The og besigtigede Fotografierne af begge de nygifte, der gik rundt fra Haand til Haand og tilslut blev liggende paa Bordet foran hende ...

... Hun saa Majoren og de andre som i en Taage udover Aftenen, talte med dem, smilte, naar der skulde smiles, og var korrekt ...

Digitized by Google

XIII.

„Saa hul som en raadden Nød ... forbande mig, — saa Dusta og Pulveret ryger! ..."

Tolderen paa Furusæt fraasede og godgjorde sig rigtig i disse slemme Rygters Tid; han gav ustanselig af sig om „Hr. Foss & Komp.s" Forretning ... Den var som en Sæk, hvori han havde puttet hele Familien, — gamle Grüner med!

„En snil Gut ... en snil Gut ... en kostbar snil Gut!" løftede han Stokken harmfuld i Luften, som han pryglede.

... „Og nu — hans sidste Ødelæggelsens Bedrift! ... med Vogn og Kusk, — hei da, hyp da, — i Trav og Galop, saa det skinnede af Messingen i Sæletøiet opefter hele Dalen! ... kjørte pent forbi hernede, hvor vi ikke var saa troskyldige. — Og saa begyndte det. Hei san, hyp san, hu—u san, det var stygt Di!" stirrede han vedkommende grufuldt ind i Øinene. — — „Den Karen tog paa Reisen, — py—i, — bare med et Pennestrøg!" svingede han flot skrivende med Haanden, — „halve og hele Gaarde med sig. Det kan man kalde Jordskred det! — Og paa det lavede han Kredit nede i Banken, Di ... De siger tyve tusind Daler ... Og paa det gjør han Selskaber, Di, til ... krak!" — bøiede han sig krum med Hænderne op til Munden, som han tandpineøm knækkede en Nød ... „Dusta ryger af det!" ...

„Og — hi — hi — hi — Hr. Robarth, som gjorde Vers, han faar nu kjende den skjære Prosa ..."

Den Klarveirets og Fredens Tid, Johnny havde havt, var hengaat, og han fo'r igjen i Sludet og Høstslapset midt i alle Vekselfornyelsernes Vanske-

Digitized by Google

ligheder med den lange graa Paletot opbrættet over Ørene, Cigarstumpen i Munden og diverse Glas Portvin i Livet — ud i de hundrede Ærinder, hvori han hele Dagen maatte sno og dreie sig.

Glatte, hyggelige Venner, der fint gjennemskuede Stillingen, maatte fortsætte sine Underskrifter; de risikerede ellers alt selv, og fandt sin Regning ved rundt om høirøstet at forsikkre og bedyre hans Kredit. De gik i Selskab til hverandre, trykkede hinandens Hænder, var ømme for hverandres Familiers og Børns Befindende; Hustruerne var dyre Veninder, — og de vidste om hverandre i sine inderste Tanker, at, havde de saavist kunnet, som de havde Villien, de havde sat hverandre nøgne paa Gaden for at bjerge sig selv ...

Men der var intet Raad, de fik holde hjertelig sammen over den hule Grund og — haabe paa Johnny; det var ikke frit for, at han kunde gjøre Mirakler alligevel! ...

Hans Møllesedler gik jo, blev honoreret som Guld borte i Gaden hos Buaas — ogsaa, naar de i en snever Vending udstedtes fra hans Kontor. Det var rigtignok bare Smaasummer; men de førte dog saa at sige et dagligt Bevis for, at Foss & Komp.s Kredit stod fast hos sindige Folk; Buaas slap ikke sine Penge i Sjøen, det vidste man nok!

Det var den værste Tid, det haardeste Hav, Johnny endnu havde havt at staa, disse to tre mørke Maaneder før Jul ... Tvil, Forbeholdenhed og Mistro fra alle sine Forbindelser. Han modtog Telegrammer, — mon Telegrafisterne ogsaa holdt tæt? ...

Hjemme mødte han stadig et underlig blegt forskende Ansigt, som han helst vilde unddrage sig.

... „Du plager mig, Alette, Du ser saa paa mig!" brød han ud en Dag. „Kan Du ikke forstaa,

Digitized by Google

at jeg har meget at tænke paa, — at det er en vanskelig Tid for mig som for alle andre!"

Det var næsten lettende, da hun angav en Grund for sin Ængstelse ... Der gik saa mange Børnesygdomme i Byen, baade Skarlagensfeber og Strubehoste; — han maatte ikke bryde sig om, at hun var lidt urolig ...

Han sad alene udover Aftenen, efterat Kontorfolkene var gaat, for lukkede Skodder og arbeidede, medens Spiritusmaskinen med det varme Vand til hans Toddy susede ved Siden af Kopierpressen paa Bordet. Det gjaldt, at møde Forlegenheder til alle Kanter, at holde Kontenancen, — lade, som han ikke forstod, naar Forretningsvenner høflig koldblodig pressede og skruede og pinte ham ud for de allersidste frelsende Ressourcer, medens ufornyede Papirer baade her og der hang over hans Hoved ...

Ikvæld grundede han paa et Slag igjen, — og at det gjaldt briste eller bære! — stod med Ildskrift for ham.

Han havde en Skrivelse fra Privatbanken i —dal foran sig ... paa Bankens Vegne og som Kommissionær for Londonnerhuset ...

Han havde fra i Formiddag læst de faa formelle Linier paa det store blaa, stemplede Postpapir atter og atter, som han vilde trænge igjennem dem og læse i Bankchefens Ansigt bagom. Var det bare Formalia, — blot en Slags Skruning disse Ord om, at alt det forfaldne uopholdelig maatte indfries og en væsentligere Afdragssum indbetales, om Banken ikke skulde se sig nødt til at ty til Sikkerhederne i Fossegaard og Borg?

Bankchefen var jo hans gode Ven og kunde da ikke rent ud ville lægge an paa at ruinere ham?

Han havde noteret op de mindst slidte Navne blandt sin Stok af Venner i Byen, føiet til nogle

Digitized by Google

Sikkerheder, der kunde eie en vis Klang paa langt Hold, og spekulerede paa at stille i Udsigt Hildas Arv, naar hun nu til næste Sommer fik Alder til at kvittere for den ...

Men reise derhen maatte han uopholdelig, — endnu imorgentidlig med Dampskibet ... Ethvert kreditspildende yderligere Skridt maatte, koste, hvad koste vilde, forebygges, — ellers var Ruinen der!

Under gjentagne Prøvelser og Overveielser stilede han Ansøgningen saaledes, som den maatte indleveres, støttet af hans personlige Nærvær og sidste, stærke Overtalelsesgrund, — Hildas Arv. —

— Klokken var over elleve, da han kom hjem og hastig underrettede Alette om Reisen tidlig før Dag næste Morgen.

Hun stod uvis og saa paa ham:

„Willy har faat saadan lei Hoste" ...

„Behøver blot Haandkufferten."

„Bare — det ikke er Strubehoste; det er en slem Lyd, og jeg har ikke turdet andet end sende Bud efter Doktoren."

„Willy?" han vaagnede først nu til Sans for, hvad hun talte om ... „Strube...? — Aa, hvad tror ikke Du straks. Det faar være Maade med din Ængstelighed, Alette! — fordi han vel drager lidt paa Veiret; det gjør alle Børn, som hoster" ...

Han begyndte at pakke; men fik ikke rigtig Ro paa sig, før han havde været inde i Sovekammeret og set til Willy.

Der sad Alette bøiet over Barnesengen; han kunde ikke se hendes Ansigt, kanske græd hun, — og han lyttede mere og mere forfærdet ... Det var ikke til at tage feil af, Gutten drog Aanden besværlig med en trang Strubelyd.

„Vi maa ha' fat i Doktoren straks, — gaar ikke an at vente længere!" kastede han Overfrakken paa sig og fo'r ud af Gangdøren ...

Digitized by Google

Han tog Doktoren lige ud af et Selskab.

„Jeg maa reise imorgentidlig med Dampskibet," betroede han Lægen underveis, „skal jeg ikke gaa Glip af en stor Fortjeneste ... Velfærdssag ... Pligt, Doktor! — i disse Tider" ...

Lægen fandt Tilstanden betænkelig; — det var Strubehoste!

Der blev sat varme Vandballier ved Barnets Seng for at lette Aandedraget.

Johnny sad fortvilet og holdt og slap hans Haand, medens Natten gik for dem alle, Time efter Time, under uafladelig Spænding ... „lille, lille Willy, Gutten min!" ...

Willy var den, han var mest svag for af dem allesammen.

Midt under al den Forstillelse og Løgn, han daglig gik og vassede i, var her et Forhold, hvori han fik Lov til at være sand og Menneske. Der holdt paa at vokse op i ham et skjærende vildt Udbrud, som han atter og atter maatte dæmpe med Magt.

Han fik sidde her hos Gutten til et Kvarter før seks — kanske tolv, elleve Minuter før. — Og saa maatte han tage Masken paa igjen og afsted, — om saa Gutten kreperede ...

„Maa reise!" ... trykkede han blidt Alettes Haand; han sad og kvalte Krampegraaden, som vilde frem.

— Og hun indsaa det jo, sagde hun, — saa vel! ... Det var kanske ikke saa farligt, som de mente ...

Han var ganske overbevist om, at det ikke var det!

— Men Guttens Haand slap han nu ikke et Øieblik uden, naar den — oftere og oftere, — fægtede efter Luft.

Lampen stod paa Gulvet bag Sengen, og Alettes

Digitized by Google

Skygge rørte sig sagte paa Teppet ud og ind af Skjæret, medens Døren en og anden Gang sagte aabnedes af Lægen, der sov paa Sofaen udenfor.

Tilstanden forværredes stadig, og Doktoren fandt det ud paa Morgensiden nødvendigt at anbringe et kunstigt Luftrør.

Dampskibspiben lød just, som denne Operation skulde gaa for sig.

Johnny kyssede den lille fægtende Arm, rørte ved hans svedige, hede Pande og det klamme Haar, og —

„Adiø, Alette! ... Du telegraferer til mig, — adresseret til Dampskibet Nordstjernen! — jeg er fremme i —dal henved Middagstid."

Han styrtede afsted i allersidste Minut.

— Ombord paa Dampskibet vilde han straks gaa tilkøis, — han havde vaaget hele Natten, sagde han til Chefen, over sit syge Barn.

Efterat have stukket ud to tre Glas Portvin i Morgenkulden, laa han i Køien, — lukket inde der i det snævre Lukaf for hele Verden, — og lyttede til det døvende Skyl af Sjøen, som skummede udenfor langs Skibssiden, og de ensformige Stempelslag af Maskinen, der mere og mere forvandlede sig til en ensformig Melodi: Foss & Komp. ... Foss & Komp. ...

— Da Dampskibet Nordstjernen ved Middagstid susede ind paa —dals Havn, stod Johnny elegant reiseklædt ved Falderebet, indvendig og udvendig rustet til at gaa lige i Slaget. Han vidste, Banktiden sluttede tidlig.

Som han rask skjød indover Landgangsbrættet, mødtes han af Telegrafbudet ...

Han gik med Telegrammet et Stykke henover Bryggen i en frysende Angst — uvis, om han skulde vente med at aabne det til det var over inde i Banken. Han lagde det i Lommen og tog det op

Digitized by Google

igjen et Par Gange, stansede et Øieblik beklemt og rev Konvoluten op ...

Han stirrede i Ordene, til de løb sammen i en Taage ... kjendte noget tungt dumpt, der tog ham for Brystet og snørede det til; — han maatte holde Graaden, der prikkede i Øinene, tilbage.

Alette telegraferede, at deres lille Willy var gaat bort Klokken halv elleve i Formiddag, bad ham bære det forstandigt, hun haabede, hun kunde forsone sig med det.

Han saa ikke mere for Taarer, der blændede ham, og drog Veiret higstende, medens han mekanisk fortsatte Veien.

Da han fik Skimtet af Privatbankens hvide Bygning, holdt han paa at bøie af om Kvartalet igjen; men satte atter Fart paa.

„Som om jeg ikke er vant til at sluge Gløder uden at trække paa Mundvigen!" udstødte han koldt bittert ... „Gutten, han slipper han ... kan være glad ... inderlig glad" ...

Han styrede lige løs paa Bankens store, gule Dør, ind igjennem Entréen og — venskabelig, seierssikker, kun en Del forundret, lige paa sin Ven Bankchefen, hvis Haand han rystede inde i Direktionsværelset, — og som sandelig rent havde forskrækket ham med det Brev igaar! ... Han havde taget med Dampskibet direkte, sporenstregs hid imorges ... men — han leverede Ansøgningen ud af sin Tegnebog, — en, som han haabede, fuldt akceptabel Ordning ... en hel Forstærkelse af Sikkerhederne ... Navnene kjendte ... „Haaber, De vil lægge Dem lidt ud for en — Ven, Hr. Bankchef!" sagde han med en vis Flothed ... „i Tider som disse, ser De!"

Bankchefen var en middelaldrende, lyshaaret og lysskjægget, sjømandsagtig udseende Herre. Der laa en bred, stø Godslighed over hans Væsen med

Digitized by Google

noget snart gløgt i Øinene, der kunde due til Udkig baade tilsjøs og i Papirer. Han havde væsentlig oparbeidet sin Privatformue selv; og han og Johnny var gamle Lystkuttervenner.

Nu sad han med Brevet mellem Hænderne og saa ned i Gulvet, medens Johnny ventede paa hans Svar henne i Lænestolen ...

Det varede noget længe, og Johnny begyndte nervøst at vugge med Benet.

„Jeg vil ikke skjule, at det er en Beslutning, som er taget i den hele samlede Direktion," slog Bankchefen Øinene op paa ham ...

„Saa—ja ... Talemaaderne!! — og Direktionen ... det er igjen Dem!"

Johnny vidste, at han i al Ryhed sagde en Kompliment, der traf i den svage Side.

Bankchefens Øine mysede et Øieblik, som han igjen overlagde med sig selv:

„Her gaar saa mange Rygter, som skræmmer Folk op ... man siger, De bygger som en gal Mand deroppe paa Fossegaard" ...

„Aa — pah! De kan forstaa, hvad der er i det, — paa halvandet Aar er der ikke gjort mere end at faa Taget af ... der har ikke gaat seks hundrede Daler paa det hele ..."

„Nei nei, — just det jeg tænkte! — Saadan bare for at hæve Krediten, — hvad? — den behøvede Donkraften ..." Bankchefen sendte et Øiekast, som Johnny aldrig havde tænkt sig hos den Mand; det var, som det trængte undersøgende langt ind i ham.

„Skjønner ikke, hvorfor ikke jeres egen Sparebank er bleven lyksaliggjort med Papirerne ... den, som er saa nær," — udbrød han uvillig.

„Aa, det skjønner en Mand som De bedre end nogen, — at den ikke virker med stor nok Kapital!"

Digitized by Google

„Da leverede den Dem nok saa flust otte tusind Daler her for nogle Maaneder siden — de havde sikkret den e g e t nok, hørte jeg ... lød ikke videre merkantilt!"

Johnny blev rød ...

„Ja det er de Rygter, ser De! Og saa dette Kværnbruget, Foss! — der paa Møllen med alle Sedlerne til Kjøbmand — jeg husker ikke, hvad han heder, — det ... lugter unaturligt ... Sig mig oprigtig, hvor mange Procenter betaler De?"

„Hils De frit Rygtemagerne, — ikke én Skilling!" kom Johnnys aabne Svar ... „Skammelig!" — tilføiede han indigneret; — han svedede i Haarrødderne ved at se sine Affærer saa gjennemspeidede.

„Kan være, — jeg personlig tror Dem naturligvis ... Men disse Navne her, De," betydede han rask med en ringeagtende Gebærde ned i Brevet ... „og alt dette Rips, Raps af Sikkerheder ... De bør selv kunne forstaa, at Banken tog det, naar den virkelig troede, at det er andet end ny Blaar til det, den alt har."

„Hm hm!" ... Johnny kræmtede og rettede sig krænket i Stolen ikke uden en vis overlegen Værdighed, som antydede, at det kunde være nok af denne kammeratslig intime Gaapaa-Tone.

Det var hans sidste afgjørende Slag, som nu skulde slaaes! ...

Han saa Bankchefen stivt og koldt i Øinene, — denne fik nu i sin inderste Sjæl tænke, hvad han vilde. „Nu vilde han ogsaa simpelthen, uden Omsvøb, gaa ud fra Privatbankens Interesse" ...

Han tilbød, om kun to, tre Maaneder at øge Sikkerhederne med — Hildas Arvebeløb, ni ti tusind Daler! — naar hun blev myndig til at kvitere for det ...

Bankchefen studsede; han begyndte at gaa frem

Digitized by Google

og tilbage; saa mere og mere oprørt ud ... Han indsaa, hvad den Mand, som sad der, nu gjorde, — at han kastede sin egen Søster i Sluget!

„Bankens Interesse, — mulig, Hr. Foss! — — mulig ikke ogsaa" ...

Han gik tæt hen til ham ...

„Forlanger De, at jeg skal forelægge Direktionen det?"

Johnny sad og stirrede ud for sig, — han saa Ruin, Skam, — alt, alt, hænge i et Haar.

„I Nødsfald ja," kom det lavt, „hvis De ikke er at formaa til at behandle det som en Konduitesag ... Jeg ber Dem tænke paa, at her er Spørgsmaal om en hel anset Families Ruin — og —" halv udstødte han ufrivillig, halv nedværdigede han sig, — „mit Barn er netop død idag ... jeg har maattet reise fra det ..."

Bankchefen stod en Stund og saa paa den blege Mand, som sad der overgivet i Stolen, og sagde med noget af Bevægelse:

„Jeg tror at gjøre Dem og Deres Familie — og Banken den bedste Tjeneste ved ikke at indlade mig paa Deres Ansøgning ...

Giv op Deres Bo, Hr. Foss!" sagde han mildt.

Johnny rystede paa Hovedet.

„Tror De, at De har været vederhæftig paa mange Aar?" ... spurgte Bankchefen igjen.

Johnny stivede sig op som til Modsigelse.

„Véd De, at De er et Skadedyr, som ikke har Ret til at eksistere?" kom det brutalt.

Johnny fo'r op i Stolen.

... „Jeg mener, De har for god Natur til at vedblive med det, Hr. Foss!"

Bankchefen mødte et fornyet, trodsigt Forsøg paa en Mine ...

„Ja, gir ikke De op Deres Bo, vil Forlangendet

Digitized by Google

stilles her fra Banken! —" lød det skarpt ... „vi har desværre nok af Fundamenter" ...

„Mit Barn skal begraves," hviskede Johnny sagte.

„Vi skal vente i otte Dage ... Og hermed antager jeg, vor Konference bør være forbi, Hr. Foss!"

Bankchefen fulgte ham høflig ud.

XIV.

Man var endnu under det første stumme Indtryk af Efterretningen om, at Byfogden Klokken otte imorges havde været med Vidner hos Foss & Komp. og forseglet!

To og tre samlede sig i Gaden, paa Trapper eller inde i Portene, og listede sig saa enkeltvis ad forskjellige Omveie for med egne Øienstene at se Synet: — Vinduerne i Foss & Komp.s Kontor virkelig stængte med Jernstænger for Lugerne! ...

Og herfra pilte eller slentrede eller gik man som forretningsmæssig nedover til Pakboderne for at se Jernstængerne og Hængelaaset og Seglene ogsaa der for Dørene ... og blev saa staaende paa Bryggespolen, — stedse flere, — og undres paa, hvordan det kunde være med begge Firmaets Brigger, som laa paa Havnen og skulde aftakles for Vinteren, — om ogsaa de var beslaglagte?

Der kom Pramme hastig roende derfra indover til forskjellige Sider ...

Jo—o, — man havde overbevist sig tilstrækkelig; det var blot at skynde sig hjem til sine og fortælle det! ...

Digitized by Google

Foss & Komp., — det var snart sagt hele den moderne Del af Byen! — ikke et Foretagende eller et Værksanlæg, eller en nogenlunde svingfuld Handelsidé, uden at Johnny var med baade i Styrelsen og paa Papirerne. Det var paa hans altid aabne, freidige Mod, det igrunden flød altsammen mellem de yngre Firmaer, paa det, de havde udfyldt Blanketterne paa langs og paa tvers og været med i det dristige ny, merkantile Liv, som i den senere Tid gav Byen sin Air.

Næsten alle de ny store Huse langs Havnen og ved Torvet var kommet til i de sidste ti, tolv Aar, — paa Papir! — gren jo nogle af de aflægs fra den gamle Tid, som endnu bode i de graa spidstagede Træhuse inde i Haverne opefter Veiterne og Gyderne i Aassiden.

Begivenheden virkede næsten lammende, og den behandledes den samme Dag saa at sige næsten kun hviskende ...

Der var Firmaer, som man var bange for, skulde stryge med, og der var dem, som man haabede skulde staa det over.

Byen svævede i Frygt og Angst. Rygterne kom og gik, reiste sig og faldt igjen den hele Uge, stedse vildere og urimeligere; det var en Feber helt indover til Arbeidsfolket i Smaagaderne ...

Søndag gik det over Byen, at Johnny Foss alligevel greiede hele Suppen. De havde søgt at faa ham omkuld; men han havde nu vist dem, at han kunde faa hundrede tusind for Fossegaard!

Det føltes, som det skulde ledsages af et Hurra for Johnny Foss. Og sandelig, naar Kontordøren igjen kom op, vilde der blive et artigt Tog. Kunde der nævnes nogen, som var saa kjendt og likt, som Byen stod i saadan Takkens Gjæld til som han!

Mandag lød det ikke længere saa; — der var Jernstænger og Hængelaas og Segl for fem Kon-

Digitized by Google

torer paa Rad i Havnegaden, to oppe ved Kirken, og registreredes nu af Retten henne paa Skibskranen hos Søborg ...

Og Konsul Grüner og Biermann paa Sagen og Ring skulde være strøgne! Ulykken var langt fra til at overskue, hed det nu.

— Rygterne om de stakkars Mænds Fortvilelse, som havde lukket, trængte sig ud gjennem Døre og Vægge. De sad der med uforsørgede Familier med kun Forarmelse og Ruin foran sig. ...

Viggers's Børn var straks forsvundne af Danseskolen! ... og Kjøbmand Olafsen havde holdt paa at tage Livet af sig! hed det ...

Men, hvad var Ophavet til al denne forfærdelige Ulykke? — uden Johnny Foss's ryggesløse letsindige Forretningsførelse!

Anklagens Suk lød ud fra alle de lukkede Skaadder: — de var trukket med af Johnny Foss, havde ladet sig blænde af Johnny Foss, var bibragt falske Forestillinger og havde ladet sig bedrage af Johnny Foss. Hans glatte Tunge, hans koldblodige Benyttelse af deres Navne til det alleryderste, medens han med Venneminen gik ind og ud i deres Familier og stod Fadder til deres Børn! — var det, som havde ført dem til Ruin. ...

At de ogsaa efter Evne turde have udmalket hans Kredit, dampede paa et eller andet Vis væk i Luften; — Situationen krævede fra alle Sider sin Syndebuk.

Byens Mening fra Toppen og nedover var fanatisk op- og afgjort. Alle de, som Johnny Foss havde sat paa en bar Bakke, som, nu Vintertid, sad brødløse og uden Arbeide omkring i Stuerne. ...

Man opregnede hans Selskaber, Retterne, som han fraasede paa andres Penge, Vinene ... Champagnen ... Han havde syv Overfrakker mindst for-

Digitized by Google

uden en hel Luksus i Guttaperka ... og hans Hustrus Kjoler var, saa hun kunde staa i Silke!

Man haabede bestemt, at Skifteretten vilde sørge for, at der gjordes Konkurs i Silkeklæder og med Gulduhr og tykke Kjæder i Vesten! ...

— Og Johnny fik føle, at den offentlige Opinion havde Magt! De Skimt ud i den, han prøvede, viste ham isende Øiekast og Miner, som han var en Øgle, der burde trædes under Hælen. Det var at gaa gjennem en Kjæde af Ydmygelser ...

Og det var med kun fire Sølvskeer og en temmelig nærgaaende Afknapning af Familiens nærmeste Fornødenhedsgjenstande, at det, som en Naade, — fordi Boet kunde behøve hans Oplysninger, — tilstodes ham fri Bolig i et Par af Hjørneværelserne oppe paa Fossegaard.

Antonia havde med sin hele Kraftnatur gjennemgaat Skuffelsen; — i Sønderknuselse, saa det knagede i de Hænder, hun vred, set alt det, hun havde holdt høit, falde Stykke for Stykke ...

Hun gik nu med et voldsomt Omslag — som den tørre Virkeligheds-Ebbe efter en hel Høiflod af Familieindbildninger.

De havde igaar, under den almindelige Medfølelse, opnaaet Udsigt til en Akkord med Kreditorerne, — baade de og Biermanns, — om end kun med de yderste Rester af deres Eiendele. Biermann beholdt saa godtsom kun Bestyrerposten ved Sagbruget igjen ...

„Du Gubben min! hvordan kjender Du den nye Bomuldsvatten?"

„O ja! — — haa—aah," — harkede han ... „jo—o ..."

Digitized by Google

kelens Kvadratur!"

„Aa--aa, — Du har
stand, Grüner ... og saa
ningsmand!"

Han saa hjælpeløst pa

„Her jeg sidder som e
mistet baade Heste og Vog

Hun nikkede ... „Du s
gi' Raad; — jeg har Kræf

Gubben erkjendte det
hja ... Du har mange Kræ

„... og maa ta' fat i
tænkte saa paa det gamle
lagde."

„Det Kalchbrenneri?" —
ligt Blik ned mod sine Ben
hel vidtløftig Forretning ... I
godt straks kaste mig selv i

„Jeg vil bare vide, om
sig, Grüner?"

„Javist ... javist, — for

„Naar Du er Lederen, s
ben min! — vi tar det op
vil jeg se paa

Digitized by Google

Dig! — — men naar Du er Ho'det, — og det er Du, — og tar Dig af Regnskaberne og lærer mig, hvordan alt skal forsælges, saa skal jeg skaffe forsvarlig Sæbe ... og Kalk med! — Du skal faa sidde i Ro inde paa Kontoret og ikke faa det saameget som et Dunkjendsel mindre bekvemt, Gubben min!"

Gubben nikkede langsomt med Hovedet og klappede hende paa Haanden ... „Hja, ja, lille Tony! ...

Hun er nok istand til det, hun!" sagde han eftertænksomt, da hun var gaat ... „Jeg har hidtil været baade Kalchbrenneri og Sæbefabrik tror jeg!" ...

Der foregik jo en næsten sindsforvirrende Omvæltning i Andreasens Anskuelser den haarde Dag, Registreringen og Forseglingen gik for sig paa Gaarden, og han — i Lighed med Bygningen stod der med Fossegaardshætten af Hovedet!

Han bestyrede nu Møllen for Boet, der aldeles ikke vilde vide af Systemet med „Sedler, der var lige saa gode som kontant!" —

Efterat have dreiet sig med høiere merkantile Opgaver i Skovlerne og, saa at sige, svulmet op næsten til en Møllebank, gik Bruget paa Fossegaard nu igjen med sin gamle, nøgterne Sus og Knar i Hjulene.

Henrik havde taget en Ansættelse, og Marianne havde flyttet ned til Gullvigen, allerede en Tid, før Konkursen skede.

— Hovedbygningen havde med sit Skurtag snart staat nok en Vinter over i Fyget, medens Vinden trak nedigjennem Gangene og peb i de gamle Nøglehuller og Laase.

Digitized by Google

I den ene Hjørnefløi havde der i den sidste Del af Vinteren været et Skimt af Lys om Aftenerne. I disse Rum af hans forfaldne Fædrenegaard holdt Johnny til med sin Familie.

Hoveddøren var stængt. Husets gjennem Slægtled samlede Bekvemmeligheder, — Senge og varmende Tepper, Sølvtøi og Fornødenhedsgjenstande, stod i Overflod indenfor alle de forseglede Døre, som fremmede Ting, der ikke turde nyttes, og ventede paa den Dag nu i Marts, da Auktionen over Løsøret skulde staa.

— Johnny havde gaat hele Eftermiddagen en af sine ensomme Turer — i Retninger, hvor han var mindst udsat for at møde nogen. Der var saa mange Smaafolk, som havde Penge tilgode ...

Ekkoet af Møllen og Elvesuset under den tiltagende Vaarflom hørtes overlydt og fyldte Luften ...

Johnny havde hørt det samme saa mangen Vaar, der havde altid fulgt saa yre Længsler og Forhaabninger med ...

Men iaar var det ikke saa. Han gik med en skjærende Følelse af den haarde Virkelighed, — hele den Modsætning, den nu gjemte i sig.

Det var imod Skumringen. Han gik og vandrede om mellem Husene ... Eftasværds Tid; — men Madklokken taug ... stille, arbeidsløst over hele Gaarden som aldrig før! — stille i Veiret ... — Soldryppene fra Dagen begyndte igjen at fryse paa Grene og Tagrender ...

De tændte Lys derinde hos Alette og Børnene.

Han gik udenfor og saa ind i Stuen. Alette sad ved Lampen og syede ...

Det skar i Hjertet at se hende lappe og gjøre anvendelig igjen det slidte og ramponerede paa Børnenes Klæder, saa de kunde hænge sammen. Hun havde sat de to mindste hen i Sengen, de

Digitized by Google

andre to sad søvnige over sine Læsebøger ... Af og til talte hun et Ord.

Han var henne ved Døren, men gik atter tilbage foran Vinduet ...

Han saa hendes taalmodige Ansigt; — hun var den eneste paa denne Jord, som endnu troede paa ham! ...

Der var en Skygge over alle disse Ansigter, — og det var ham! ... De faar min Skam og Vanære at strides med ...

„Bedre, meget bedre med en Gang at fri dem for det!" udstødte han dumpt.

Han gik en hastig Vending ned imod Haven; men kom lidt efter op igjen og listede sig sagte ind i Kjøkkenet, hvor han vidste Konjaken stod i Skabet ... stansede et Øieblik aandeløs, da han kom til at rive en Kniv eller Gaffel ned fra Bænken, og skyndte sig feberagtig ud og nedover de halvfrosne Gange i Haven.

Ved Karudsdammen blev han staaende. Flasken vilde han drikke ud og saa — ha' Mod til —

Han kom i dette Øieblik til at huske paa, hvor mange Gange han havde knust Flasker mod Muren derhenne og kastet Skaarene i Dammen; — nu var han selv saadan en knust Flaske, som skulde ned i den!

Han rystede og gøs og tog hastig en Slurk ...

Alette og de vakkre, vakkre Børnene mine ... Far kan nu ikke gjøre mere for jer! kvalte Graaden ham. Hun er bedst tjent med det ... Er jeg borte, vil alle synes Synd i dem.

Naar man blot er et Skadedyr ... ikke har noget at leve for, maa man ha' Ret til at slutte ...

Det kjæmpede i ham ... han drak nok en Gang, — og blev staaende og stirre ned i Dammen under de kolde Isflager, medens den klamme Sved brast frem ...

Digitized by Google

Han tømte Flasken.

Saa er det forbi med Lorden! lo han hult ... han skal i Karudserne!

Han stod uvis og trak Aanden flere Gange dybt ...

Naar det saa var op- og afgjort med det! —

Hovedet sænkedes lidt efter lidt ...

De siger, jeg har Evner ... Kunde dog være ... kunde dog være Muligheder ... Naar Boet er sluttet ... Værdt at se, hvad der ligger bagom det! ...

Han kylede pludselig Flasken i Vandet.

„Ja lig der og gulp!" lød det haanlig.

Han fo'r med flygtende Skridt opover og kom ligbleg ind i Stuen.

Han stod et Øieblik og saa paa dem allesammen:

„Skal nok bli' bedre Tider for os, Alette, naar jeg har faat lidt Luft, skal Du se!" omfavnede han hende heftig bevæget.

„Aa, bare Du har Mod, Johnny! — nu blir det jo snart Sommer og lettere og varmere for Børnene" ...

Han tog i sin ophidsede Glæde den mindste op af Sengen og marscherede lidt efter under Støi og Jubel med dem alle fire paa sig, — den lille i Skjorten over Nakken!

XV.

Vingen fri for Hensynene, havde Henrik taget fat med hele Fosseslægtens Urkraft.

For de sekshundrede Daler, han endnu havde

Digitized by Google

igjen af, hvad han kom hjem med, lykkedes det ham at faa udskilt og kjøbt det strategiske Punkt, — Centrummet i alle hans Planer — Bjølstadmyren, der for Øieblikket laa som noget udyrkbart og omtrent værdiløst.

Det var ved den, han kunde beherske Spørgsmaalet, om Vandfaldet ved Fossegaard skulde have Tilløb hele Aaret rundt. Løsningen af det havde han derved bragt over paa sin Haand.

Det gjaldt nu i Løbet af det Aarstid, de forskjellige Eiendomme, som hørte under Fossegaard, vilde blive forauktionerede, at opdrive de ti, tolv tusinder kontant, som skulde til for at faa Myren udtappet og samtidig indkjøbt Fossegaardsmøllen og Bruget i snevreste Forstand. Hans Plan var, at sætte det igjennem ved en Aktietegning.

Og saa længe og taalmodig og ihærdigt sad han inde i det lille Rum bag Butiken hos Anton Johannesen og snakkede og udviklede, at hans forsigtige, skeptiske Ven i sidste Øieblik, da Henrik stod i Begreb med at lade Aktietegning udgaa, erklærede sig villig til at „vasse ud i Myren" og gaa i Kompagni med ham. De to skulde klare den Sag, — Henrik tage Bestyrerposten og sætte ind Bjølstadmyren, han levere Kontanterne.

Lidt Parlamenteren blev der jo først om, hvad Bjølstadmyren skulde gjælde for; men det var tolv tusind det, uden Sludder, — vilde Johannesen gaa med eller ei? — Og saa blev det!

„... Ensomt og stille her i Gullvigen, siger De?" — overfaldt Madam Torbjørnsen Marianne en Dag, hun var kommet indom for at se, hvordan Fru Borg havde faat det dernede ved Sjøen — „Sad jeg

Digitized by Google

som en barnløs Enke, jeg skulde da skaffe mig Liv nok i Huset! Der sidder fuldt op af Unger i alle de fattige Rederne og venter bare paa Barmhjertighed. Tag dem for Fattigvæsenets Penge — og lidt Hjælp til! De har Gaver til at faa nogen og hver til at rykke ud med Skillingen De, Fru Borg, — til en god Gjerning. Vis Kommunen, at der kan bli' Folk af dem!" ...

Ordene traf én, som tilstrækkelig havde faat Øiet op for, hvad et tomt Liv vil sige.

Der skede Henvendelser og Skridt fra Fru Borg, som gav Folk Stof til at forundre sig. Hun tog til en Begyndelse først én og saa nok en liden hjem til sig.

Det var langt fra Marianne at sætte Sagen op for sig eller andre i nogen høiere Stil. Hun tog den praktisk og vilde det, hun vilde, — satte den igjennem, som det for Leiligheden lod sig gjøre, efter Raad og Overlæg med Madam Torbjørnsen.

Hun blev næsten sig selv igjen, — gik der i Gullvigen lun under Øienlaagene og kunde sidde og hygge sig og snakke med baade den ene og den anden af de gamle Kavalerer, som kom indom med Egnens intime Anliggender og vel ogsaa af og til lidt af sine egne.

Hun følte sig efter den overstandne Krise rolig og i en Ligevægt som ikke paa mange, mange Aar, — fri for denne skjælvende Angst mellem Skrupler og et falskt Haab, og fri — følte hun ogsaa, — for at være Bastian Borgs af Formuen forpligtede Enke!

— Det lod saamæn ogsaa til, at Tolderen havde fundet det hensigtspassende, før han fældede sin Høiesteretsdom, at inspicere, hvad der foregik i Gullvigen! — Marianne saa ham komme lunkende med Stokken og begge Albuerne usædvanlig ud opefter Veien fra Sjøen ...

Digitized by Google

„Se se se!" sagde han, og pustede og saa sig om paa Trappen efter at have hilset, — „man trives ikke i de ubemærkede ... man vil sætte lidt Røre ... man har egentlig altid havt en Smule Sans for det ... har altid været lidt af en Skøier i Dem, Fru Marianne!" kneb han sammen Øinene, da han traadte ind.

„Saa har De nu ogsaa været saa snil at passe godt paa, Tolder!"

„Hm, — høh — høh!" Tolderen blev dygtig studs og hostede ...

„Jeg faar vel Lov til at lave Dem en Kop Chokolade, Tolder?" formildede hun.

„Høh — høh!" bryggede det bare videre op, — „høh — høh ...

Naa ja!" satte han med ét Stokken i Gulvet. — „Jeg har — virkelig gjort Dem Uret, Fru Marianne! — tilstaar! — tilstaar! ... skjø—nt," — kneb han igjen paa det — „der h a r alligevel været noget i Plukfisken ... noget ... noget ...

Men" — kom det saa med et Nik, som han opgjorde Saldoen af det ganske Regnskab, — „De har handlet ret ... handlet ret, siger jeg! Det var da en Gang et redeligt Træk, at De ikke gik hen og ... Naa, naa," tog han sig ... „høh! høh! — Jeg vil sige Dem, — at jeg har været ganske begeistret for Dem, Fru Marianne!" endte det kavalermæssig ... —

— „Ser De, Tolder!" forklarede hun ved Chokoladen, „De og jeg, vi er omtrent ligedan stillede i denne Verden ... De er paa Pension, og jeg er Enke; vi skal regnes for saa godtsom afsatte Mennesker ... Men saa vil man jo ikke være død og borte for det."

„Ne—hei!" lød det bestemt.

„Og saa faar én leve dem tiltrods ..."

„Javist, javist!" lød det ildfuldt. — „M- en De

Digitized by Google

er ung, det er Forskjellen" ... Han rystede paa Hodet og saa ned i Gulvet, som pludseligt et Lys igjen var slukket for ham.

„Og De har Pension og en Klat Formue til, — saa De behøver ikke at være rent begravet for det ... Tag et Par Aktier hos mig," spøgte hun, „De skal faa et Par Gutter for Pengene!"

„Ja ha! — gi' mine Penge bort til Puder for al Letsindigheden ... opmuntre ..."

„Kom hid, Thor!" raabte hun. — „Se paa den Gutten der, Tolder ... Øinene paa ham ... Aa se paa ham !— Var det ikke godt, om vi kunde opdrage ham, saa han ikke blev lige letsindig?"

... „Høh — høh — høh ..." Tolderen slurfede videre i Chokoladen ... „galt i — Principet" ...

„Aa, bare det ... naar det ikke er galt for ham der!"

„Nei ... nei ..." drak han videre distræt ... „man kunde jo engang være inkonsekvent paa et passende, betryggende Sted ...

Men saa, Fru Marianne Borg!" — reiste han sig, — „saa gaar De en vakker Dag hen og gifter Dem og lader hele Kapricen ligge, — De har fuldt op af Riddersmænd ... og saa har en dum, taabelig Tolder kastet sine fire hundrede Daler i Vandet til Spot og Spe!"

„Sig seks, Tolder! saa har De mit Ord paa, at jeg aldrig skal gifte mig" ...

— Tolderen stabbede hjemover med saare stolte Fagter og et Skaar af seks hundrede Daler i sin Formue. Han var bleven helt erobret den Formiddag, og det skulde være ham en sand Fornøielse at ærgre dem allesammen ... vise dem, hvad hun var for en Kone!

Men aldrig i Evighed begreb Majoren — og mange med ham, — hvad Enken paa Borg mente med det Børnehjemmet sit der borte i Gullvigen; —

Digitized by Google

hun var jo blevet en Filial af Madam Torbjørnsen! Der kry'de alt et halvt Dusin Smaaunger omkring i Dørstokkene og Værelserne hos hende; man maatte ordentlig være varsom, for hvor én satte Foden, — hun, som kunde blive saadan gift og forsørget! —

XVI.

Græstørven over Karudsdammen nedenfor Haven var splittet op. Den laa ikke mere sammenseget til en Ridse i den vandsure Myrstrækning med Dunsten og Taagen over. Der var anlagt Veie og ryddet omkring; — Lyset faldt ned i den.

Men i de mørkevante Øine hos Karudserne skar det næsten endnu værre end dengang, de var ude for Glasfliserne; og Synet forvirredes tilmed af det ny, stærke Dagskjær. Glansen pinte dem, skar dem langt ind i Hodet; de syntes, de saa alt som i en svimlende Blænding.

Der blev ingen Forandring hele Aaret igjennem, før Vinteren kom og lagde Laaget over; da blev det endelig godt og mørkt igjen ... kunde de igjen faa staa stille, lunt med Hoderne mod hverandre! ...

Men om Vaaren spillede Aarsyngelen lystig oppe i Overfladen og Lysskjæret; — den var næsten yr og vild, bar sig som i en Rus! ... Den var født ifjor og havde mindre ømfindtlige Øine; men kjendte det alligevel som et rasende pirrende Behag; det var jo ikke ganske naturligt. De sprællede sig rent magre, saa de sattes tilbage i Væksten og kunde

Digitized by Google

tages hobevis i Haaven, blinde og yre, som de sprættede om der i Solskinnet.

Men de gamle kunde nu engang ikke forsone sig med al denne Dagglans, som gav dem Øiensygdom. De søgte helst ind i stille Huller, der havde lunet deres Fred nu i saamange Aar og hyggede sig med at tænke paa Vinteren igjen.

Deres besindig prøvende Sind opdagede dog efterhaanden, at der lod sig opnaa en vis behagelig Følelse af Varme og Velbehag ved at nærme sig Solskjæret i passende Afstand; — og lidt efter lidt saas flere og flere at glide magelig og besindig rørende Spolen med sin egen Skygge under sig op i de lysere, solfyldte, varmende Vandlag. — Og Aar for Aar vænnede de sig høiere op, — om de end ogsaa mangen Gang maatte sige sig, at Vinteren ogsaa kan være en god, rolig Tid for en gammel Karuds! ...

Der var nu helt nyt Maskineri i Fossegaardsmøllen ...

— Henrik havde egentlig kun gjort to forstandige Ting i sit Liv, sagde han; den ene var, da han kjøbte Bjølstadmyren, den anden, da han fri'de til Kirsten. De to var enige i Hovedsagen: — at to og to var akkurat fire baade hjemme og paa Bruget, og at én ikke kunde trække mere end akkurat to fra to uden at tage fra nogen anden ... Det var nu engang Greien i denne Verden.

Forresten lod ogsaa hun til at være aargangs ... der var nu kommet tre Fosser i Huset paa tre Aar!

Naar Malstrømmen har trukket Seileren under, stiger lidt efter lidt Stumper og Levninger op igjen, knuste og knækkede og ramponerede, eftersom de

Digitized by Google

er stærke til ... Der er ogsaa de massive Støtter og Egebjelker, som kan due paany; — men i Johnny Foss sad der ikke noget af den Slags Jernmalm!

Aarene var gaat, — Foss & Komp.s Konkurs halv glemt; Meningerne igjen kommet i Ballance. Der var ialfald ingen, som længere kunde huske, at han var noget Uhyre, ja som ikke vilde smile, om noget saadant var blevet paastaaet om „Lorden".

„Slaa paa Lorden et Glas Portvin eller to og gi' ham en Havaneser, og han klarer det i en Haandevending!" ...

Han var Manden at tage til overalt, hvor det kneb, hvor en Floke skulde greies, en Forlegenhed klares; den første man tænkte paa, naar der manglede en Fjerdemand ved Kortbordet eller i Tallet paa Bryllupsvidnerne eller paa gentlemansmæssig nok udseende Herrer i et Selskab eller en for Tilfældet sprogkyndig.

Et Slags Agent uden egentligt Agentur, — overdraget alle mulige Sorter Affærer og Kommissioner, men derfor ikke netop helt betroet dem —, var han en kjendt Størrelse, benyttet overalt, — et let, godt Hoved at tage til i snevre Vendinger, naar et Regnskab skulde opgjøres, eller der handledes om en Reise, hvortil den tilstrækkelig egnede Mand manglede ...

Hans Hoved var fuldt af Forretninger, — de, som han fik noget for, og de, han ikke fik noget for, — Tjenester, Villigheder og Raad den ganske Dag! Han havde en Smaapost her og en Smaapost der og tjente in alles nok saa rundt tilhuse det, som hans økonomiske Hustru behøvede til Familiens Underhold, — og dertil for egen Regning ogsaa den ganske Dag de diverse Glas udsøgt Portvin og Sherry og Madeira, der kunde bydes

Digitized by Google

inde paa Kontorerne af direkte hjemført, — eller et eller andet Sted i Byen en Frokost med Kaviar og en Trondhjemmer Nr. 1 eller en anden Sort, der netop skulde prøves. Man udsatte sig nødig for, at Lorden trak paa Næsen af Varerne, og havde stor Respekt for hans Dom over hele det Felt.

Flot, pyntelig klædt, af Holdning, med en vis fin, cigarduftende Atmosphære om sig, — kun noget sjaber henimod Aften, overskred han sjelden mellem alle de vaade Varer en passende Maade. Det faldt ingen ind at behandle Lorden overseende eller støde ham med en tilsidesættende Adfærd.

Lidt skaldet og bar opover Haaret i begge Sider af Panden, lidt oppustet, lidt bleg og slap i Trækkene, lidt mere gjættende, lyttende og høflig i Holdningen, naar han talte med nogen, som havde et eller andet for ham at gjøre, — levede og svømmede og trivedes han egentlig i sit Sub som en Fisk i sit Element.

Henrik, der var alt andet end fornøiet med det hele Væsen, havde flere Gange prøvet at faa ham og hele Familien i Besøg for længere Tid op til sig paa Bruget. Men det „Nykterhedshul" duede ikke for Lorden; han „risikerede altid at komme ud af sine Forretninger i Byen" og reiste snarest ned igjen.

Den eneste egentlige Tort, han led, var af Søster Grüner, som aldrig vilde vide af ham hverken for sin Kalk eller sin Sæbe, der begyndte at gaa kurant paa alle Hold. Han skulde bragt dem endnu tre Gange til saa stærkt i Vinden, om hun ikke havde lidt rent ud af en fiks Idé! ...

Men, naar den kjendte, lidt falmede Skikkelse kom, færdig, parat, én Fod paa hver Tofte, i Baaden med Papirer og Kommissioner fra et eller andet Hus og skulde op ad Dampskibstrappen, —

Digitized by Google

raabende og hilsende og nikkende med Cigarstumpen i Munden og den engelske Skorstenspibe paa Ho'det, — saa lød der, efter Omstændighederne og Døgnets Tider, gjerne indenbords fra Chefen eller nogen anden en Ordre indover til Restauratøren paa Portvin eller en Smørrebrød og Dram eller en Toddy til Lorden! —

Digitized by Google

Digitized by Google

INDHOLD

AF

SJETTE BIND.

	Side
Familien paa Gilje	1
En Malstrøm	185

Digitized by Google

Digitized by Google

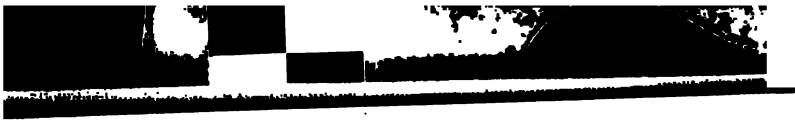

Digitized by Google

Digitized by Google

Stanford University Libraries
3 6105 015 183 838

PT
8906
190
v.5

DATE DUE			

Digitized by Google

Digitized by Google